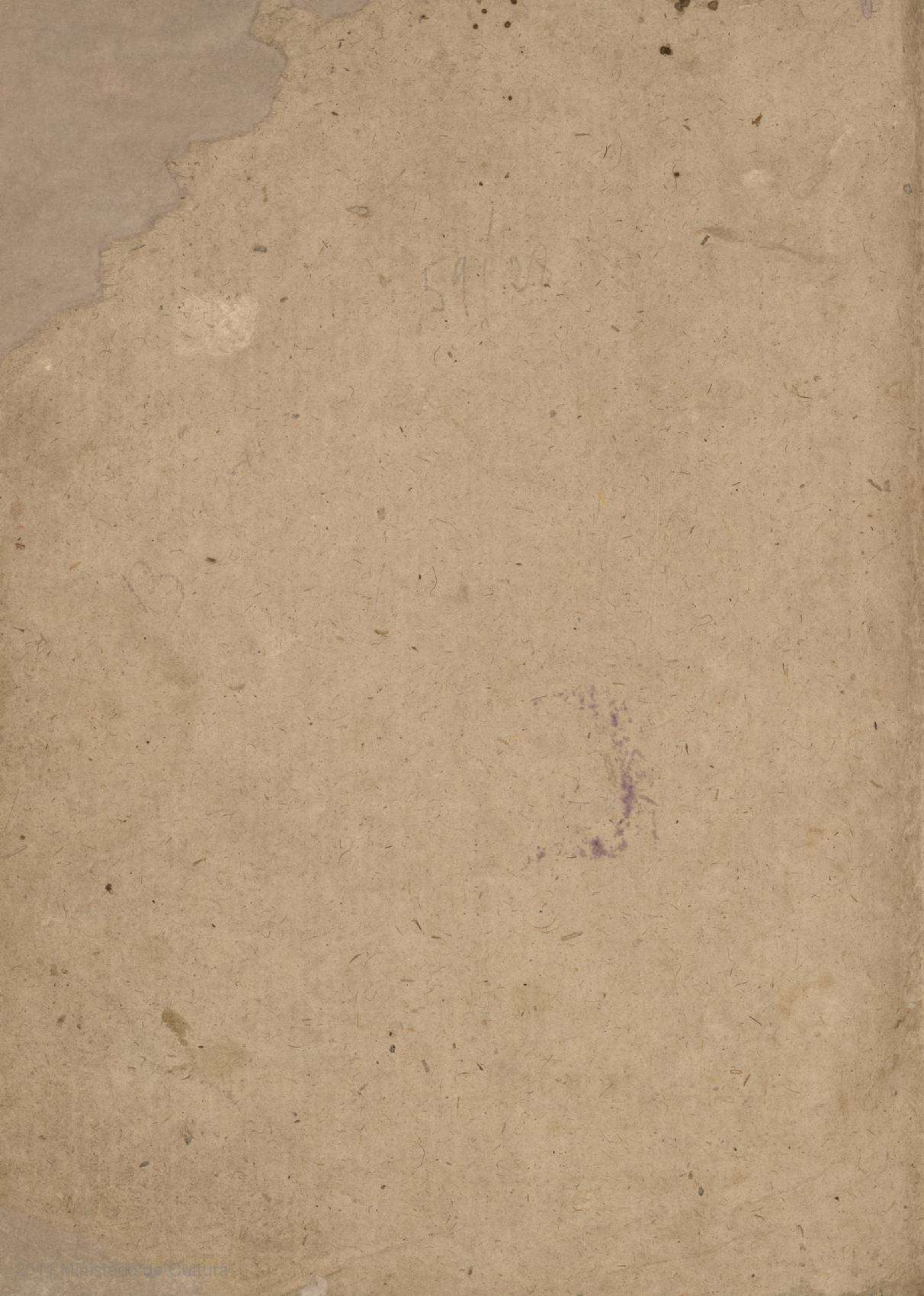




Venema



5C-022

מרחוק



ספר
חמש בגילות

ואלו הן

שיר : רוח קינות קהלת אסתר
 אי סי פוג'ו אין דיטו ליב'רו חרנוס
 די שיר ששירים . אי די רוח : אי די
 היכה . אי קהלת : אי חרנוס שני :
 די מגילת אין לאדינו קי איש חונה
 קוזה קי נו לו חונ'ו אין חוטרונ
 ליב'רוש : אי פור שיר חונה קוח מוי
 הישטימחה לו הישטהנפאמוס אין דיטו
 ליב'רו פארה קי סי עופי אי קי פיאה
 קומפלידו דיטו ליב'רו :

נרנבם פ"ב באורחיות
 קושטאנדינא

אשר תחת ממשלת ארונו המלך האדיר
 סולטן מושטאפא יר"ה
 שנת נתן חבמה לשלמה לפ"ג



R.437

ברשותא

ברשותא דמארי עלמא הוא אלהא רבא ונברא ודחילא שמייה
 לעלם ודופרניה בכל דרודו דכל דישמע יתיה פתיה
 וכהיל וכל דמידנה יתיה אחרתי רתימא חתקבל דוכרנכון בכל
 ליכפון דכל סעברוהי קשום ואורחתייה דין ודי סתלכין בנכח
 יכיל להשפלא

קין דיסנסייא דיל סיניור די א סינדו א איל דיין נראנדי אי
 בארנאן אי טיטרוזו סו נומברי פארה סיניפרי אי סו
 מיסבראסיון אין קארה גיירנאנסיי אי גיירנאנסיי קי טודו איל
 טי איי איל סי אספאטורסי אי סי אטורבה אי טודו איל קי
 מינפינטה איל לי טראכח ריטי מבלה סיא ריסינידאס גואסטרש
 אוראסייונים קון טודוס גואיסרוס קוראסונים קי טודאס סוס
 אינאסוירדאד אי סו סינדירו גואיסיו אי טודו איל קי אנדה קון
 אלטיגואיזה פואירי פור אור אבא שאר

קפס עיניכון וחוו לשמיא לכל תילהון סאן פראנון ולכל כנביא
 סאן סדרנן תלאיי שמייה דאפיק כל עמיה וחיליהון סמפצרים
 ודי כל עמיה מיתון במטריה ולית דייטר ליה מה עבדת

אליפאגטר גואיסטרוס אונס אי ויאיר אלום סוילום אטודוס
 לום פונסאדום קין לום קריאו אי אטוראס לאס איסטרייאס
 קין לאס אורדינו דסיירטווי סו נומברי קי סאקו טודו סו פואיבלו
 אי סו פונסאדו די איסטו קי טודו סו פואיבלו סי מאנטיינין פור
 סו דינו אי נו איי קין דינה איל קי אום

וברשות דכל רבון קמאן אנא דאנא עפר וקטס ולא יבאיש
 בענייפון לשכתא למרי עלמא דהוא עבר אתין ותמחין בשמיא
 ובארטא הוא פתי ומסי הוא סמית ומחי הוא אלהא אלהין ומרי
 מלכין בריה שפיה לעלמי עלמיא

אי קון לישינשייא די טודוס לום סיניוריס מי אלבאנטי לין
 קי ליו פולבו אי סיניוה אינו פייו אין גואסטרוס אונס פוס
 אלאפאר אל סיניור די איל מונדו קי איל און שינייליס אי סארא
 בידיאס אין לום סוילום אי אין דה פיירה איל יינה אי פידיוינה איל
 באטה אי אנדיגואה איל דיור די לום דייוזיס אי סיניוה די הייש
 בינדינו סו נומברי פארה סיניפרי אי סיניפרי



קאנטאר

שיר א

ב

די לוש קאנטאריס קי אה שלמה : (2)
 ביזאסימי די ציוס די שו נוקה קי
 מינ'אריס טוש קירינשיאש מאש קי
 וינו : (3) אגואיזמו די טוש אזייטיש
 נואיכוס

השירים אשר לשלמה : 2
 משפחות פיהו כי טובים הדיף פניו :
 לרית שמניף טובים

הרגום

רשי

קאנטאריש
 אי לאנ אשייוניש קי
 די'סו שלמה איל
 פרופ'יטה ריי די ישראל קון אישפריטו די
 פרופ'יטיזאה דילאנטרי סינייור די טודו
 איל מונדו י"י : דייו קאנטאריס פ'ואירון
 דינ'וש איגיל מונדו איל אישטי קאנטאה
 אישטי לאב'אדו מאש קי טודוש איליוס :
 קאנטאר פרימירו די'ס'ו אגס אין חורה קי
 פ'ואי פידרונאדו אה איל שו פיקאדו וינו
 איל דיחה די שנת אי מאמפארו סונ'רי
 איל אב'רייו שו נוקה אי די'ס'ו שאלמו
 קאנטאר פארה דיחה דיל שנת : קאנטאר
 סיגונדו די'ס'ו מאה קון איג'וש די ישראל
 איך טיימפו קי פארטייו איליוס סינייור
 די איל מונדו איל מאה רונ'יו אימפישארון
 טודוש איליוס קומו אונג אי די'ס'ירון
 קאנטאר קי אנשי אישטה אישקריטו
 אינטונשיס קאנטו משה אי איג'וש די
 ישראל : קאנטאר טריסירו די'ס'ירון
 איג'וש די ישראל אין טיינפו קי פ'ואי
 דאדו אה איליוס פוזו די אגואש קי אנשי
 אישטה אישקריטו אינטונשיס קאנטו ישראל :
 קאנטאר קוארטו די'ס'ו משה איל פרופ'יטה
 קואנדו אלינו שו טיינפו פור פארטירשי
 פו'יג'נו די קאה די ישראל קי אנשי אישטה אישקריטו אישקריטו לוש טיילוש אי
 אב'ל'ארי : קאנטאר קינטו די'ס'ו יהושע איג'ו די נון קואנדו קומנאטייו פיליאה אין
 גבעון אי שי לי דיטונ'ירון איל איל איל לונה טריגעה אי שי'ש אוראש'ארי
 אישטאג'ארון די דיויר קאנטאר אב'רייו שו נוקה אי די'ס'ו קאנטאר קי אנשי אישטה
 אישקריטו אינטונשיס קאנטו יהושע דילאנטרי י"י : קאנטאר סינייור די'ס'ירון ברק אי
 דנורה אין דיחה קי אינטונשיס י"י אה פיסרא אי אשו ריאל אין פודיר די איג'וש די ישראל
 קי אנשי אישטה אישקריטו אי קאנטו דנורה אי ברק איג'ו די אינטונשיס : קאנטאר סינייור
 די'ס'ו חנה אין טיינפו קי פ'ואי דאדו אהילייה איג'ו דילאנטרי י"י קי אנשי אישטה
 אישקריטו אי איזו אוראשייגן חנה קון פורפ'יזאה אי די'ס'ו : קאנטאר אוב'אב'ו די'ס'ו
 דויד ריי די ישראל סונ'רי טודאש לאש מאראב'יאש קי איזו אהיל י"י אב'רייו שו
 נוקה אי די'ס'ו קאנטאר קי אנשי אישטה אישקריטו אי קאנטו דוד קון פרופ'יזאה דילאנטרי
 י"י : קאנטאר נוב'ינו די'ס'ו שלמה ריי די ישראל קון אישפריטו די שאנטידאד דילאנטרי
 סינייור די טודו איל מונדו י"י : אי קאנטאר די'ס'ו אה פאריג'אדוש פארה די'ס'ו איג'וש
 דיל קאטיפ'ורייו אין חורה קי אהרלאן דיל קאטיפ'ורייו קי אנשי אישטה אישקריטו אי
 דיקלאהארו פור מאנו די ישעיה איל פרופ'יטה איל קאנטאר אישטי שירה אונש פור
 אליגריאה קומו נוב'י די שאנטיפ'יקאמיינטו די פאשקואה די פבת אי נ' די קוראשון
 קומו איל פ'איג'נו לו קי אנדאן

שיר השירים אשר לשלמה . שנו רנותינו
 כל שלמה האמורים נסיר השירים קדש
 מלך שהשלום שלו שיר שהוא על כל השירים
 אשר נאמר להקדוש ברוך הוא מאת עדתנו
 ועמו כנסת ישראל אשר רבי עקיבא לא
 היה העולם כדי כיום שניתן בו שיר השירים
 לישראל שכל סכחונים קדש ושיר השירים קדש
 קדשים אשר רבי אעזר בן עזריה למה הרבה
 דומה למלך שנטל סאה חטים ונתנה
 לנחתום אשר לו הוציא לי כך וכך סולת
 כך וכך סונין כך וכך מורבן וסליח לי
 מחוכה גלוםקא אחד מנוסה ומעולה כך
 כל הכתונים קדש ושיר השירים קדש
 קדשים שכולו יראת שמים וקבול עול
 מלכותו : (2) ישקני משפחות פיהו . זה
 השיר אומרת נפיה בגלותה ונאלמנותה מן
 יתן וישקני המלך שלמה משפחות פיהו
 כמו מאז לפי שיש מקומות שנוסקין על
 גב היד ועל הכתף אך חני מחלזה וסוקקת
 להיותו נוהג עמי כמנסה הרחשון כחתן
 כלב פה א פה : כי טובים לי דודיך

פור

בואיננו אזיטו פ' ואי ב' אונטרו טו נומ
 נרי פור טאנטו מאנטינ' א'טי אמארוו
 (4) טונטראימי דיטראש טי קוררימוס
 טרוט'ומי איל ריי השוש קאמארש אנו
 זארמוזאימוש אי אליגראמוזאימוש קון
 טיגו אינמינטארימוש טוש קיריפשיאש
 מאש קי ויני דיריג'ד אדיש טי אמארוו :
 ניגרה

טובים שמן חורק שמך על - כן עלמות
 אהבוך : 4 משכני אחריך נרוצה הביאני
 המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נזכירה
 דרך מינין בישרים אהבוך : 5
 שחורה

רש"י

תרגום

דוריק מכל משחה יין ומכל עונג ושמש
 ולשון עברי הוא להיחבבל סעודת עונג
 ושמחה נקראת על שם היין כענין שנאמר אל
 בית משחה היין דאסתר . בסיר לאי שתויין
 והיה כנור ונגל וחליל ותוף ויין משחיהם
 זהו באור משמעו . ונאמר דוגמא שלו על שם
 שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים ל פנים
 זאותם דורי עוהם ערנים עליה מכל שעשוע
 ומונטחים מאתו להופיע עור עליהם לגאר
 להם סוד טעמיה ומסתר נפונותיה ומחליש
 פניו לקיים דברו וזהו יסקני מנסיקו פיהו :
 (3) לריח שמניך טובים וגו' שם טוב נקרא
 על שם שמן טוב . לריח שמניך טובים .
 שהריחו בהם אפסי ארץ אשר שמעו שמעך
 הטוב בעשותך נוראי' נמצרים : שמן חורק .
 נקרא שמך להיות נאמר עליך אתה שמן
 אשר חורק תמיד להיות ריח ערב שלך
 יוצא למרחוק שכן דרך שמן ערב בכלעח
 שהוא בכלוחית חתומה אין ריחו נודף
 פותחה ומריק שמנה לכלי אחר ריחו נודף :
 על כן עלמות אהבוך . בא יתרו לקול
 השמועס ונחבייר אף רחב הזונה אמרה כי
 שמענו את אשר הוצי' ונומר ועל ידי כן
 כי ה' אלהיגם הוא האלשים נשמים וגו' :
 עלמות . בתולות לפי שהגבור דימחו לגחור
 טאהונתו מחבנתו ולפי הדוגמא העלמות
 הן האומות (4) משכני אחריך נרוצה .
 אני שמעתי משלוחיך רמו שאמרת למשכני
 ואני אמרתי אחריך נרוצה להיות לך
 לאשה : פניאני המלך חדריו . וגם היום
 הזה עונסה לי גילה ושמחה אשר נדנקתי
 נך : נזכירה דוריק . גם היום גאלמנות
 חיות תמיד אזכיר דוריק . תראשונים מכל
 משחה טונג ושמחה : מישרים אהבוך .
 אהבם שום אהבת חיסור גלי עקניה
 ורגש' אשר אהבוך אני ואנוקי באותן
 הניגרה

פיה פיהר . אפאריסידוס דילאנטרי י"י
 טרוש וויש איניל אנוו קון מאניראש די
 קאנטאר אי נרו די ארופ' לי פור טוב'יה אה
 מונטרי די י"י אי פור טירג'יר דילאנטרי
 י"י פ' ואירעי די ישראל :
 יסקני . דיט'ו שלמה איל פרופ' יטה
 נינדוב'ו טו נומברי די י"י קי
 דייב אנוש ליי פור מאנו די משה איל
 איסקוריב'אנו נראנדי אישקריטה טוב'רי
 דוש טאט'לאש די פיורה או שיש אורדיניש
 די משנה אי תלמוד קון מילהאדורה אי
 פירה אנו לאן קון נוש פ' אשים קון פ' אשים
 קומווארון קי ביזה אשו קונפאניירו די
 מוג'דומברי די קירינשיא קי אמו אנוש
 מאש קי אה סיטינעה פואיג'לוש :
 לריח . אנוו די טוש נואראנ'יליאש אי
 שוש באראנ'אניאש קי איזשטיש
 אפואיג'לו די קאוס די ישראל שי אישטרימי
 שייוון טודוש לוש פואיג'לוש קי אוליירוון
 אהואידה די טוש באראנ'אניאש אי טוש שיני
 יאליש לאש נואינאש אי טו פומברי איל טאנטו
 פ'ואי אהאידו אין טודה לה טיירה קי אירה
 אישקונ'ירו מאש קי אזיטי די לה אונטא
 שייוון קי אירה אונטאגשי טוב'רי קאנ'שאש
 די רייש אי בהנים אי פור טאנטו אמארוו
 לוג'טוטוש פור אנדאר דיטראש סינרירוש די
 טו ניין פורקי אירידין איל מונרו איל
 אישטי אי איל מונרו קי וייני :
 משכני . קואנדו שחליירוון פואיג'לו די
 קאזה די ישראל די אייפ'טו
 אירה גיאן לה שפינה דיל שינייור דיל
 מונרו דילאנטרי די אילייוס קון פילאר די
 נוב'י די דיחה אי קון פילאר די פ'ואיג'ו די
 נוב'י דישיירוון ג'וטוש דיל ג'ירינאנשייו
 אישטי שינייור די טאו איל מונרו טונטראי
 מוש דיטראש טי אי קורירימוש דיטראש
 סינדירו די

שחורה אני ונאורה בנות ירושלם כאלה
 קדר ביריעות שלמה: 6 אל תראני שאני
 שחורת ששופתני השמש בניאמי נחרה
 פי שפני נטרה את הכרמים פרמי שלי
 לא נטרת: 7 חגירה לי שאהבה בפטי
 איכה רזעה איכה

פגרה ייולי דונזה דואניאלש די ירוש'
 קומו טיינראש די קידאר קומו טילאש די
 שלמה: (6) נון איט קארנקאדיש' די מי
 קי ייו דיניצרידה קי מי דיטפ'טינו
 איל'סול איג'וש די מי מאררי איריש
 ירוזן אין מי שוויירונמי גוארדאדירס
 אללש ויניאלש מי ויניאל קי אמי נון
 גוארדי (7) דינוטיאלאמי חליל קי אמו
 מי אלמס קומו פאליראלש קומו
 רש"י יואזיראלש

תרביץ

חרגום

די עו ליי איינאמוס אין באש'ורס די
 מונטי די סיני אי דה חנוס אטו ליי די עו
 טריזורו קי אין לוש סיילוט אי אגווארמוס
 מוס קון וינטי אי דוס ליעראש קי איטעס
 איטקריטה קון איליאלש אי שירימוס
 מימבראנטיש אה אילייוט אי אמארמוס אטו
 אלהות אי מוס אל'ס'ארימוס דיטראש די
 אידולוס די לוש פואיב'לוס אי טודוס לוש
 ג'ושעוס קי און לו דיריג'ו די'ל אנטרי די טר
 סיראן טימינטיש די'ל אנטרי די טי אי
 אמאנטיש אה טוס אינקומינדאנשאס :

דימיס זכו פטוטו פפי עניינו ולפי דוגמתו
 הכ מוגיריס לפניו חסר נעורים אהנת
 כלנלות לכתם אחריו נמדדר ארץ-כיה
 זכלמות וגם כדה לא עשו לנס והאמינו נו
 זכסלוחו ולא אמרו הייך נלא למדבר לא
 מקום ורע זמונו והלכו אחריו והוא
 הניאש לתוך חדרי היקף ענניו נו עורס
 היום נלים זשמחיש צו אף לפי עוניים
 זכרתם ומשחשעשים נחורה וספ מזכירים
 דודיו מיין ומיסור אהנתה אותו: (5) שחורה
 אני וגאזה וגו' אהפ רעיותי אקל
 צעיניכס אף אס עונני איסי מפני שחרו'
 שני כי שחורה אני ע"י שזיפת השמש וגאזה
 אני בחיתוך איצדיס נאיש' אט אהי שחורה
 כאלהי קדר המטחירים מפני הגשמים שהם
 פרוסי' תמיד נמדנרוח קלה אני להחכנס
 להיות כיריעות שלמה דוגמא היא זו אומרת
 כנפת ישראל לאומות שחורה אני במעשי
 זנאה אני במעשה אבותי זאף במעשי ים
 אהם נאיש אה ים ני עון העגל ים ני
 כנגדו זכות קנלת המורה זקורא לאומות
 ננות ירושלם על ספ ספיה עתידה ליפשות
 מטרסולין לכולן כמו שנבא יחזקל ונחתי
 אותם לך לנחח פמו עקרון וננותיה: (6) ל
 תראוני אל חסתכלו בי לניזיון

שחורה קואנו איזירון קאזה די
 ישראל אה הל בניזיון
 פ'ואירון איניגראש'אלש טוס פ'איש קומו
 איג'וש די כוס קי מוראן אין טיינראש די
 קדר אי קואנדו טורכארון אין תסוכה די
 פ'ואי פירדונאדו אה אייוט סי מוג'גואו
 קלארידאר די חונרה די טוס פ'איש קומו
 לוש אנג'ליש פורקי איזירון טילאש חליל
 טאכ'ירכאקלו אי משה שורגי טוב'יו אה
 איל סיינו הי'דיו פאלש אינטרי אינייוט אי
 אינטרי שו ריי :

אל תראני

וישו קומפאניאל די
 ישראל איטקואינטרס
 טודוס לוש פואיב'לוס נון מינוט פריסיודי'ס
 אמי פורקי ייו דיניצרידה מאלש קי זוש פורקי אמי קומוגואיטראש איב'לש אה מי חומיליי
 איל סול אי אלה לונה קי פרוס'יטאלש די לה פ'אלטימאר אילייוט לה קאכ'זארון פור
 אב'אקיאר פ'ירטיזה די סאניאל די איריסימיינטו די פ'ולור די י"י טוב'רי מי
 אי מי אנניזארון פור שירור גואישטרוס איהלוט אי פור אנהאר אין גואישטרוס
 פ'ואירוס אי אה שייניור די איל מונדו קי איל איל ריינו נון שירוי אי נון אכרוב'י אין
 טוס פ'ואירוס אי נון גואררי אשוס אינקומינדאנשאס אי אה סו ליי :
 קואנדו איליגו סו טיינטו די משה איל פרוס'יטאלש פור פארטורשי דל
 מונדו דיטו דינאנטר י"י דוסקוב ירטו דינאנטר די מי קי איל גואוב גו
 איטטי טון הפאריג'ה דוס קור פיקאר אי

הגידה

הרביץ בצהרים שלמה אהיה כעטיה על
 עדרי חבריך : 8 אס-לא תרעי לך תיפה
 בנשים צאי-לך בעקבי הצאן ורעי את
 נדיתך על בשכנות הרעים : 9 לססתי
 ברכבי פרעה דמיתך רעיתי : 10 נאו
 לחייך

יואיראש אין לאש טייטאש קי פור קי
 סירי קומו אינגוהילעט שונרי ריב'ט
 ניוש די טוש קונפאנירוש : (8) טי
 נון שאויש חטי לס חירמוזה אין לאש
 מוג'יריש טל חטי אין קארקאניאליש די
 לאש חונ'יב'חש אי חפשינעה לה טוש
 קאנ'ריוטש שונ'רי מוראדאש די לוש
 פאסטוריש : (9) אה קחוקיריאה
 אין קואטרינאלש די פרעה טי חטי
 מיג'י מי קונפאנירוש : (10) אס ורמו
 ויגוארונטי טוש

רשי

לביון שאני שחרחורת לפי שאין שחרותי
 וכיעורי ממעי אחי לא על ידי שופת
 השמש אאותו שחרות כוח להחלצן כשיעמוש
 נכלו בני אחי נחרו בי . הם בני מזריש
 שגדלתי נהס ועלו עמי בערב רב הס נחרו
 כי נהסחם ופתויים עד שסמוני נוערם את
 הכרמים ושם שופתני השמש והושחרתי
 כלומ' נחטוי עונדת אלהים אחרים ונרמי
 שהיה שלי מאגותי לא נערת . מליכ
 פרנסיכ נק-אים במקרה נלשון כרמים
 שנחמ ונתתי לה חת כרמיה משם ומחרגמינן
 וחמני לה ית פרנסתה וכן לא יפנה דרך
 כרמים : 7 הגידה לי שאהנה נפשי . עכשיו
 רוח תקרם חוזר ומדמה אותה לכאן ההכינה
 על הרועש אומרת כנסת ישראל לפניו
 כהשה לנעלה הגידה לי שאהנה נפשי חיכה
 תרעה נאנך בין האנים הנלו חסר הם
 בתוכם ואכה תרניכש נכסרים נגלות
 הוה שהיה עת זרה נכס נכסרים שהיה
 עת זרה לכאן : שלמה אהיה כעטיה . וחית
 מה איכפת לך אין זה כנורק שאהיה כאנילה
 עועה על שפה ניכיה על כזני : על עדרי
 ח-ריך יחל עדרי שאר הרועים שהם רועים
 כאן כמותך כלומר בין גדורי החומות
 הסמוכים על אלהים

תרנום
 אנראר איניל קאטיניריו אנורה דינוטיח
 אחי קומו סי גונ'ירנארין אי פוזארין
 אינטרי לוש פואינלוש קי טון פ'ואירטיש טוש
 אשיטיכשייחש קומו לה קאלור מי קומו
 טיקורה דיל סול דיל עידייו דיאה אין לה
 חקופה די תמוה אי פורקי איטעו סיראן
 איסמונ ידוש אינטרי ריב'אנייוש די עשו
 אי די ישמעאל קי אב'ונטאן חטי טוש
 דולאדיוש פור קונפאנירוש :
אס דיס'ו חיל טאנעו נינדינו חיל אה
 משה חיל פרוש יטה חיש מינישטיב
 אחיליוש פור נינה איניל קאטיניריו
 קומפאנייה אינש ימפלמדה אה מופה
 אירמוזה אי קי מי וילונטאל שיאש אמאן
 אחיליוש שיאה אנדאן אין טוש קאמינוס די
 לוש ב'ושטוש אי שיאה חודריגאן חוראשיין
 פור דיגודי-טוש ג'ואזיש אי גיאנטיש טו
 ג'יריננטייר אישיאה אפניואל אשוס איג'וש
 לזש אינשימפלמרוש אה קאנ'ריוטש די
 קאנ'רש פור אנדאר חל בית הכנסת אה
 חיל ניה המדרש ח' פור חקיל זכות סיראן
 גונ'ירנארש איניל קאטיניריו חשטה
 טיינפו קי אינכיה אחיליוש חיל ריי חיל
 משיח אי שיאה ניהן אחיליוש קן ריפון
 טונ'רי טוש מוראדאש אי חיל ניה המקדש
 קי פ'אגוארה אחיליוש חור אי שלמה פאסטוריש די ישראל :

לססתי

קואנדו סאירון ישראל די אייפ טו פרושיג'ירון פרעה חישו ריחל דיטראש
 די חיליוש קון קואטריגואש אי קון קאחאלירוש חירה חיל קאמינו סיראנו
 אחיליוש די קואטרו טוש פארטיש די לה דיריג'ה אי לה איקסיורה חירחן לוש דיזירטוש
 קי חיראן ייכוש די קוליפ'רוש אהדיאגיש ח' דיטראש די חיליוש חירה פרעה חיל מאוהי טו
 דיאליש די לאנטרי די חיליוש חירה חיל מאר רוב'יידיקי חיוו חיל טאטו נינדיג'ו חיל פ'ונ
 דיסקוניירטו קון פ'ואירטש די טו נאראנאניאה שונ'רי לה מאר ח' טיקו חלה מאר ח'

11 חוֹתָם יָתִיב נֶשֶׁךְ לֶךָ עִם נְקִיבוֹת
 הַפֶּסֶס : 12 עַד שֶׁהֶשְׁלַךְ בְּמוֹסָפֵי
 נַרְדֵי נֶחֱן רִיחוֹ : 13 צַרּוֹר הַמּוֹר
 דוֹרֵי לֵב בֵּין שְׁרֵי יָדָיו : 14 אֶשְׁכַּל
 הַפְּפֵרוֹ דוֹרֵי לֵב בְּכַרְמֵי עֵין יָדָיו :
 15 הַנֶּהֱיָה יָפֵה תַרְמוֹם רַעִיתִי

טוֹם קִים אֲרָאם קוֹן לַחַשׁ אֶלְחֹרֹזֶשׁ טוֹ סִירוֹם
 קוֹן לַחַשׁ שׁ אֲרָעֶשׁ : (11) אֶלְחֹרֹזֶשׁ דִּי אֲרוֹ
 אֲרִימוֹם אֲטִי קוֹן פִּינְטוֹרִיֶשׁ דִּי פֶלְחֶטָה
 (21) מֵינְטֵרִים קִי אֲרִי אִינְסוֹ רִיפֶקוֹנְדוֹ מִי
 אֶלְמֵי־סְקֵלִי דִיִּי סוֹגֹלִימוֹ (13) אֶטְלֹדִירוֹ דִּי
 אֶלְמֵי־סְקֵלִי מִקִּיֶּדְדוֹ אֲנִי אִינְטֵרִי מִיִּם
 פֶּסֶס : (14) דוֹרְמִירֶה דִי אִינְסוֹ דִי אִינְסוֹ אֶלְק
 אֶנְסוֹ דִּי מִי קִיֶּרֶדוֹ אֲנִי אִינְסוֹ דִּי אִינְסוֹ
 דִּי : (15) אִיֶּק טוֹ אִיֶּמֹוֹהֶי מִי
 רַשִּׁי

אֶלְיֶל נֶחֱרוֹ נוֹן סִיֶּקוֹ דִּישׁ יֶרוֹן לֹשׁ מֶלֶשׁ
 אִילֵה מִיֶּסְקֵלֶה קִי אִינְטֵרִי אִילִיֶּיֶשׁ אֶה אֶגֹּוֹשׁ
 דִּילֵה מֶלֶךְ פּוֹדוֹ פּוֹרֶה אִינְסוֹ וְנֶהֱיָה אִי אֶלְיֶל נֶחֱרוֹ
 נוֹן פּוֹדוֹ פּוֹרֶה אִינְסוֹ וְנֶהֱיָה אִי אֶלְיֶל אֲרוֹרֶה
 אִיֶּרִישִׁי פֶּ וְלֹרֶד דִּי יִי שֶׁחַן רִי אִילִיֶּיֶשׁ אִי
 קִיֶּדוֹ שֶׁאֶקוֹדִירֶלֹשׁ אִינְסוֹ אֶלְיֶל מֶלֶךְ מֶלֶךְ
 קוֹמוֹ פֶּ אִיֶּרֶן שֶׁאֶקוֹדִירֶשׁ פֶּרְעֵה אִי סוֹם
 פֶּ אֶנְסוֹ אֲרוֹרֶשׁ פּוֹם קוֹלְטֵרִיֶגֹוֹשׁ אִי סוֹם קִאֶנְיֶה
 לִיֶּרוֹם אִינְטֵרִי לֶה מֶלֶךְ סִי נוֹן פּוֹרֶד מֶשֶׁשׁ
 אִילֶּ מֶרֹוֹפֶּ יֶעֶה קִי אִיֶּסְפֶּלְנֵדִיִּי סוֹם מֶלְחֹם
 קוֹן אֲרוֹרֶשִׁיִּו דִּילְאֶנְטֵרִי יִי אִי אִיֶּוֹ עוֹרֶנֶהֶר
 שֶׁאֶנְיֶהֶלֶדִי יִי דִי אִילִיֶּוֹשׁ אִי אֶנְיֶהֶלֶדִי
 אִי לֹשׁ גֶּ וְסֶטוֹס דִּילֶגֶרִיֶנְאֶסִיִּי סוֹם נֹקֶאֶשׁ
 אִי דִישׁ יֶרוֹן קֶאֶנְטֵרֶרֶר אִי פֶּאֶפֶּלְרוֹן פּוֹרֶ מֶלֶךְ
 רוֹבִיִּי פּוֹרֶ לֹו פִּיקוֹ פּוֹרֶ אִילֶּ זְכוֹתֶ דִּי
 אֶנְרֶהֶס יֶבְחֶק אִי יֶעֶקֶב אֶמֶלְרוֹשׁ דִּי יִי

אֶלְמִים אֶחֶרִים וַיֵּשׁ לֵהֶם מֶלְאָכִים זְשָׁרִים
 מִנְהַגִּים לֹוֹתָהּ : (8) אֶסְלֶלְחֵדְעִי לֶךָ . ו
 פֶּוֹחַ חֲשׂוֹנָתָהּ פֶּרֹוֹעַס אֶסְ לֹלְחֵדְעִי לֶךָ לֶהִיכֹן
 חֲלָכִי לֶרְעוֹי צֶאֱנֶךְ אֶחַת הִיפֶה צְנָשִׁים שְׁחַלֶּל
 לוֹ פֶּרֹוֹעַס מֶלְחֵנֶהֱיָג אֹוֹתָם . אֲנִי לֶךָ נֶעֱקֵבִי
 הַנֶּאֱחָן . הַסְּמֹחֲלִי נֶסְסִיעֶת דֶּרֶךְ שֶׁהֶלְכוּ הַנֶּאֱחָן
 זְבַעֲקֵנִים נִבְכָּרִים גֶּוֹרֶאֱנִיֶּשׁ גֶּלְעוֹ וּכְן הֶרְבֵּה
 נֶמְקֶרְאָה זְעֶקְוֹתֶיךָ לֶאֱגוֹדְעוֹ נֶחֱמַפּוֹ עֶקְנִיד
 זְפֹוֹלָה יֶגוֹד עֶקֶבֶי יֶסוֹבֶגֶל עֶקְנִידוֹ וְאֹוֹחַ הַדֶּרֶךְ
 לְפִי . זְרַעִי אֶחַת נֶדִיֹוֹתֶיךָ עַל מֶשְׁכְּנוֹ פֶּרֹוֹעַסִים
 צִיָּן מֶשְׁכְּנוֹת שֶׁאֶר הֶרֹוֹעַסִים שֶׁאֶת אֶבְלָם זֹוֹה
 הַדּוֹגְמָתָא אֶסְ לֹלְחֵדְעִי לֶךָ כְּנֶסִיֹוֹתִי וְעַדִּיתִי
 הִיֶּסֶה נְנִישִׁי צֶשֶׁתֶר אֲרוֹמוֹ אִיכֵה תֶרְעִי וְתֶנְכַּלִּי
 מִיֶּדֶה הַמֶּלְקִים לֶךָ לַחֲיוֹת נִינִיֶּהֶס וְלֹלְחֵדְעִי
 צֶנִידֶה חֲנֻגְנִי צֶדְרִכִּי אֶנְוֹתֶיךָ הֶרֶלְחֹוֹנִים
 שֶׁקֶנְלוֹ חוֹרֹוֹתִי זְשָׁמְרוֹ מֶשְׁמֶרֶתִי זְמֶלְחֹוֹתִי וְלֹנִי
 צֶדְרִכִּיֶסֶת וְאֶף צֶשְׁכֶר זֹוֹחַת תֶּרְעִי נֶדִיֹוֹתִי אֶנְלֶ
 שֶׁרִי הַאֲוֹמֹוֹת וּכְן אֶמֶר יֶרְמִישׁ הַכִּינִי לֶךָ
 צִיֹוֹגִים שִׁיֶּמִּי לֶנֶךְ לַמְּסִילָה וְנֹוֹמֶרֶי
 לְמוֹסֶתִי

16 קוֹאֶנְדוֹ שֶׁלִּיֶּרֶן אֶלְיֶל דִּיֶּזִירֶעוֹ
 דִישׁ יִי אֶה מֶשֶׁה קוֹאֶנְטוֹ אִירֶה
 מֶלֶוֹן אִילֶּ פּוֹלְיֶבֶלֹו אִיֶּשְׁטֵי פּוֹרֶ שִׁירֶ דֶּלְרוֹ
 קוֹמוֹ פֶּ רִימוֹס אִינְסוֹ אִינְסוֹ קִיֶּשׁ אֲרָעֶשׁ קִיֶּנֶוֹ סִי
 טִירִין דִּילֶ קֶאֶמִינֹו אִילֶ נֹוֹאִינֹו אֶנְשִׁי קוֹמוֹ נֹוֹסִי טִירֶה אִילֶ קֶאֶוֹלִיֶּיֶוֹ קִי אִילֶ פֶּ רִיכֹוֹ אִינְסוֹ
 קִיֶּשׁ אֲרָדֶה אִי קוֹאֶנְטוֹ אִירֶמוֹזוֹ סוֹ סִירוֹיֶשׁ פֶּאֶרֶה סוֹסֶרִירֶיִו דִּי מִיֶּם אִינְקוֹמִינְדֶּאֶנְשֶׁשׁ אִי
 סִיֶּאֶה פּוֹנְדֵרִי אִילִיֶּוֹשׁ קוֹמוֹ יִיֶוֹגוֹ שְׁוֹנְרִי שִׁירוֹוֹ דִּי אִילֶ נֹוֹאִיֶי קִי אֶרֶה אִינְיֶל קֶאֶמְסוֹ אִי
 מֶאֶכְטֵיֶנִי אֶלְיֶל אִי אֶפּוֹ סִינִיֶּיֶר

אֶלְיֶיֶוֹם פֶּאֶלְאֶנְדֶּרֶשׁ דִּילֵה לִיֶּי אִי שִׁיֶּחָן קוֹמוֹ פֶּ רִימוֹס אִינְסוֹ קִיֶּשׁ אֲרָעֶשׁ קִיֶּנֶוֹ סִי
 טִירִין דִּילֶ קֶאֶמִינֹו אִילֶ נֹוֹאִינֹו אֶנְשִׁי קוֹמוֹ נֹוֹסִי טִירֶה אִילֶ קֶאֶוֹלִיֶּיֶוֹ קִי אִילֶ פֶּ רִיכֹוֹ אִינְסוֹ
 קִיֶּשׁ אֲרָדֶה אִי קוֹאֶנְטוֹ אִירֶמוֹזוֹ סוֹ סִירוֹיֶשׁ פֶּאֶרֶה סוֹסֶרִירֶיִו דִּי מִיֶּם אִינְקוֹמִינְדֶּאֶנְשֶׁשׁ אִי
 סִיֶּאֶה פּוֹנְדֵרִי אִילִיֶּוֹשׁ קוֹמוֹ יִיֶוֹגוֹ שְׁוֹנְרִי שִׁירוֹוֹ דִּי אִילֶ נֹוֹאִיֶי קִי אֶרֶה אִינְיֶל קֶאֶמְסוֹ אִי
 מֶאֶכְטֵיֶנִי אֶלְיֶל אִי אֶפּוֹ סִינִיֶּיֶר

אִיֶּשְׁטוֹנְסִיֶּשׁ וְאִי דִיֶּגֶוֹ אֶה פֶּשֶׁה שׁוֹבִיֶי אֶלְיֶל שִׁיֶּלֹו אִי דֶּלְרִי אֲטִי אֲרוֹם טֶא
 צֶלְאָם דִּי פִיֶּדְרֶאֶשׁ טֶאֶבֶדֶאֶשׁ דִּי סְפִירֶדִי פִּילִיֶּיֶה דִּי פִּי אֲוֹנֶרֶה רִילֹוֹסְפֶּרֹוֹזֶשׁ
 קוֹמוֹ אֲרוֹרֶשׁ פֶּ יֶנְדֶּ רִיגֶלְאֶרֶשׁ קוֹן רִיגֶלְאֶשׁ אִיֶּסְקֶרֶטֶאֶשׁ קוֹן מִי דִירֹוֹ אֶבֶדֶ קֶאֶרִי אִינְיֶיֶשׁ דִּישׁ
 לֹוֹשׁ מֶלְחֹוֹמִיֶּנְטוֹס אִיזְמִירֶהֶדֶה אֶבֶדֶ אֶנְטֶאֶנְגֶּהֶדֶה מִינְטֵי מֶאֶשׁ קִילֶה פֶּלְאֶעֶה קִי אִיֶּם אִיזְמִירֶה
 אֶדֶה מוֹגֶבֶ אֶשׁ רִיזִישׁ פּוֹרֶ נֹוֹמִירוֹ דִּי קֶאֶנְיֶוֹס קִי סוֹן דִּיקֶלְאֶרֶרֹוֹשׁ קוֹן אִילִיֶּוֹשׁ קוֹאֶרִינְטֶה
 אִי נֹוֹלִיֶוֹי מוֹרוֹשׁ אִי דֶּלְרֶלְאֶשֶׁשׁ פּוֹרֶ סוֹ מֶלְחֵנֶה פּוֹסִינְיֶלֹו דִּי קֶאֶזֶה דִּי יֶשֶׁרֶאֶל
 עַרֶּ אִינְטֵרִישׁ קִי אִירֶה מֶשֶׁה פּוֹרֶ רֶבִיֶי יֶינְיֶלֶל שִׁיֶּלֹו פּוֹרֶ רִיֶּסִיֹוִיֶה אֲרוֹם טֶאֶבֶדֶאֶשׁ דִּי פִּיֶּדֶ
 דֶּאֶשׁ אִיֶּלֶה לִיֶּי אִי לֶה אִינְקוֹמִינְדֶּאֶנְפֶּה פִּי אֶלִיבֶּ אֶנְטֶאֶרֹוֹן מֶלְחֹוֹשׁ דִּילֶגֶרִיֶנְאֶסִיֶיֶוֹ
 אִילֶ אִיֶּשְׁטֵי אִי אִיזְמִירֹוֹן נִיזִירוֹ דִּי אֲרוֹרֶשׁ אִי לֶה מִיֶּסְקֵלֶה קִי אִינְטֵרִי אִילִיֶּיֶשׁ אִי אֶבֶדֶ
 יֶדִישִׁירֹוֹן סוֹם אֲוֹבֶרֶשׁ אִי שֶׁלִיֶּוֹ אִילִיֶּוֹשׁ פֶּ אֶחֶמֶה מֶלְחֵה אִינְיֶל מוֹפְדוֹ קִי דִי אֶנְטֵיֶסֶדִי
 אִיֶּשְׁטוֹ אִירֶסֶ שֶׁלִיֶּיֶן כּוֹ נֹוֹמֶד רִיֶּסִינְדִיֶּיֶן פּוֹרֶ אִילֶ מוֹפְדוֹ אִי דִישׁ פּוֹאִיֶּס אֶנְסִיֶי אֶפֶּ יֶדִישִׁירֹוֹן
 קוֹמוֹ אִילֶ נֶרְדֶּ קִי סוֹ נֹוֹמוֹ מֶלֹוֹ מוֹנֶוֹ אִי רֶ סִינְדִיֶּיֶוֹ יִיזְנֶה דִּי לִיפְרֶה שׁוֹנְרִיֶּכּוֹס קֶאֶרְנִים

רעיתי הנה יפה עיני ימים : (16)
הנה יפה דורי אפנים אף ערשנו
רענה : (17) קורות בתנו

הרגום
צוור אין הקלייה חורה דיט'ו פ' א' א' חסה אנדה דיט'ו קיסי דהג'יו עו עואי'לו אפ' לופ'ס די מי אי אטימ'אר לופ'אי איטטונסיס טורנו חסה אי כוס'קו פיארחריס דילאנטרי די ה' אי מימנדו ה' אולייוס לה אטאורה די ונחק ק'לו חטו פו פארהי אין מוגטי די לה מורה טוב'רי לה ארה אי טורנו י' די פו אטימ'אל אי הינו פחחר פו עכינה אינטרי אולייוס קומנו די אנטים :

אשכול איטטונסיס ריטינדיו חסה אי דוס טאבל'אס די פיידראש אין כום מאנוס אי פור פיקארו די יסר'ל פ'אירון אפינג'ארהס שוס מאנוס אי קליירון אי סי קינ'ר ארון איטטונסיס חנונו' חסה אי מוליו אי דיזמינון איל בניירו אי איטפ'ארויו אבו פולנו איל ארויו אי אנו'רו אטיג'וס די ישר'ל אי מאטו אה טורו איל קי מירי'אה מאטאנסה אי טוב'יו ויו סיטונדה אה איל פילון אי איון אוראטייון דילאנטרי ה' אי פירדונו פונ'רי איג'וס די ישר'ל איטטונסיס אי ארקה אין אקלייה אורה אפריטורו חסה אי איון איל טאב'ירנאקלו אי טודוס פוס אטואינדוס אי חלה ארקה אי פונו אינלה ארקה אדוס טאבל'אס אוראש אי אינקומינור אה איג'וס די אהרן לופ'ס פהניס פור אטיג'אר אטיג'אטייון טוב'רי לה ארה אי פור טימפל'אר איל וינו טוב'רי לה אטיג'אטייון אי די אדונדי אירה אטיליוס וינו אי דיפירטו איליוס איג'יל דיזירטו כון לוג'אר גואינו פארה סימבר'אר אי טאנטיין כון איג'וס ני וידיס ני גראנאדאס אלוו אוראן אנדאנטיס אה ניניאש די עין גדי די טומאנ'אן די אליי ראזימוס די אונ'אס אי איספרימייליין די איליוס וינו אי טימפל'אן איל טוב'רי לה ארה קוארטה פארטי די לה מירדה אה איל קארנירו איל אונ' :

הנה קואנדו היזירון איג'וס די ישר'ל וילונט'אר די פו ריי איל קון פו דיג'ו לופ'ס אל'אג'ה אין קונפ'אטייה די לופ'ס אנו'ליס אטטונס אי דיזי קואנטו אירמואס טוס איג'אס מי איג'ה מי קהידה קונפ'אטייה די ישר'ל אין טימפ'ו קי טו אדוס מי וילונט'אר אי טראב'ג'אש אין טאל'אב'ראש די מי ליי אי קואנטו אדירי'פ'אדאש טוס איג'אש אי טוס קאב'אוס קומו פאלומנוס אונ'וס די פאלומנה קי פון גואינוס פור טימפל'אר אטיג'אדוס פונ'רי לה ארה :

הנה ריטפונדיו קונפ'אטייה די ישר'ל דילאנטרי סיניור די איל מונדו אי אנטרי דיט'ו קואנטו אירמוזה לה עכינה די טו סיניור'אר אין אורה קי טו פוח'אן אינטרי כום אי ריטיב'יין קון וילונט'אר מואיסט'אר אס אוראטייוניס אי אין אורה קי טו אטיין פוח'אן אין מואי'ט'ארס ליג'וס איל אמור אי מואי'ט'רוס אינו'ס פי מוג'יג'ואן פונ'רי לה טיירה אי כום פ'רוב'יג'אטיס קומו ארנ'ול קי איטטה פלאנט'אר פונ'רי פ'ואינטיס די לאש אנו'ס קיטו אונ'ה אירמוזה אי פו פ'רופ'ו מוג'ו :

מי קונפ'אטייה ארקה טו אירמוזה טוס אונ'וס קומו די טאל'אנטינוס : (16) ארקה טו אירמוזו מוקירידו טאנטיין אירמוזו טאנטיין גואיט ערו ליג'ו אירמוזו : (17) אונ'אש :

הרגום
צוור (9) לכוכחי ברכני פהעת דמיתין רעיתי פ' למ'ד ר'זו כמן למ'ד לקולתתו חמון מים וכמו למ'ד לר'ח טמניך לקניאסת סוכים הכנה שאספתי מחנותי ללחת לקדחתך ברכני פרעה להושיעך כמו שפאר דרכת נים פוס'י סופים הרצב'טס דמיתין רעיתי שחקתיך חלעקתך טס' ואל'ס תחריסון ואת רחיתי נספרי אגדה : ד' א דמיתין רעיתי פס דמיתין רעיתי טס הר'חתי לכל פ'רעיתי אהנו לכוסתי קנולת כופים ובלשון לטו קבלי'פ'אל דמיתין ארי'ט'אלי' בלעז כמו אונ' דימו להרוב כי טס קסטתיך נקשוטיס כלים :

(10) גחו לחייך בתוריש שורות טומי און ומלחת זהב : לואריך גחרוזי ענקר זהב ומרגליות חרוזות נפתילי זהב של ניות היכה (11) חורי זהב נעשה לך כמלכנו אני ונתי דיני לפני נח פרעה שאשיחנו ואחזק את לכו לרדוף אחריך עש כל טנח בני מוצרותיו כרי טעשה לך חורי קשוטי הזהב : עס נקודות הכסף :

פואי אינקומינ'אדו פור אור טאב'ירנאקלו אי ארקה אין אקלייה אורה אפריטורו חסה אי איון איל טאב'ירנאקלו אי טודוס פוס אטואינדוס אי חלה ארקה אי פונו אינלה ארקה אדוס טאבל'אס אוראש אי אינקומינור אה איג'וס די אהרן לופ'ס פהניס פור אטיג'אר אטיג'אטייון טוב'רי לה ארה אי פור טימפל'אר איל וינו טוב'רי לה אטיג'אטייון אי די אדונדי אירה אטיליוס וינו אי דיפירטו איליוס איג'יל דיזירטו כון לוג'אר גואינו פארה סימבר'אר אי טאנטיין כון איג'וס ני וידיס ני גראנאדאס אלוו אוראן אנדאנטיס אה ניניאש די עין גדי די טומאנ'אן די אליי ראזימוס די אונ'אס אי איספרימייליין די איליוס וינו אי טימפל'אן איל טוב'רי לה ארה קוארטה פארטי די לה מירדה אה איל קארנירו איל אונ' :

קואנדו היזירון איג'וס די ישר'ל וילונט'אר די פו ריי איל קון פו דיג'ו לופ'ס אל'אג'ה אין קונפ'אטייה די לופ'ס אנו'ליס אטטונס אי דיזי קואנטו אירמואס טוס איג'אס מי איג'ה מי קהידה קונפ'אטייה די ישר'ל אין טימפ'ו קי טו אדוס מי וילונט'אר אי טראב'ג'אש אין טאל'אב'ראש די מי ליי אי קואנטו אדירי'פ'אדאש טוס איג'אש אי טוס קאב'אוס קומו פאלומנוס אונ'וס די פאלומנה קי פון גואינוס פור טימפל'אר אטיג'אדוס פונ'רי לה ארה :

ריטפונדיו קונפ'אטייה די ישר'ל דילאנטרי סיניור די איל מונדו אי אנטרי דיט'ו קואנטו אירמוזה לה עכינה די טו סיניור'אר אין אורה קי טו פוח'אן אינטרי כום אי ריטיב'יין קון וילונט'אר מואיסט'אר אס אוראטייוניס אי אין אורה קי טו אטיין פוח'אן אין מואי'ט'ארס ליג'וס איל אמור אי מואי'ט'רוס אינו'ס פי מוג'יג'ואן פונ'רי לה טיירה אי כום פ'רוב'יג'אטיס קומו ארנ'ול קי איטטה פלאנט'אר פונ'רי פ'ואינטיס די לאש אנו'ס קיטו אונ'ה אירמוזה אי פו פ'רופ'ו מוג'ו :

טאישטראש קאזאז לארויש גואישטרוש
קורידוריש בוש'ים : (א) ייו לאחאב'אקה די לה
ליאנורה רוזה די לאש ואלייש : (ב) קומו לה
רוזה אינטרי לוש אישפינוש אנסי מי קונפא
נירה אינטרי לאש דואיניאלש

בתינו ארזים רחייטנו ברותים : א אני
חבצלת השרון שושנת העמקים : (ב)
כשושנה בין החוחים בן רעיתי בין הבנות :

ה

כתפוח

חרגום

קורות דיס'ו שלמה א פרופ'יעה קואנטו
אירמוזה קאזה די שאנטוב'ארייו די
י"י איל פ'ראגואדו פור מיט מאנוש די
מאדירוש די גולמיש אינפירו סירה מאש
אירמוזה לה קאזה שאנטה קי איש אפא
ריג'אדה פור סיאיר פ'ראגואדה אין דיאש
די איל ריי איל אונטאדו קי שוש אינאגא
דוראש סיראן די אלארזיש די גואירטע די
עדן אי שוש ויגאש די בוש' אנ'יפריש אי
בראזיל :

אני דיס'ו קונפאניאל די ישראל אין
אורה קי אזוי פוזאר שינייור דיל
מונדו סו שכינה אינטרי מי ייו אינש'י
פלודה אה לה אלחאב'אקה טיירנה די
גואירטו די עדן אי מיט איג'אש אירמוזאש
קומו לה רוזה קי אין ייאנורה די גואירטו
די עדן

כשושנה אי אין אורה קי ייו אקוסטאן
די לה קארירה לה אדרישאדה
דילאנטרי די איל אי איל אלסה שכינה די
סו שאנטינדאד די מי ייו אינש'י מפלאדה
אה לה רוזה קי פימפולייא אינטרי לוש
אישפינוש קי אישטאן פ'ינקאדאש סוש
אז'אש אי פארטידאש אנסי ייו פ'ינקאדה
אי פארטידה די שיטינשיאש מאלאש איניל
קאטיויריי אינטרי קומארקאש די לוש
פואיב'לוש : כתפוח

כל בני לוי ולא טעו בעגל • ועוד הנך יפה
מטה הרי שקלסם על כך : (יו) הנך יפה
אף געים • שעזרת על פשעי והשרית
העם וירוננו : אף ערשינו רעננה • על ידי
פח שגא' פה שגא' ותקבל העדה כו'
מטה קרוי מטה שלמה וכן המקד' קרוי מטה
שגא' ציואש נהדר המעות אשר
גנית ה' על שהם פריין ורניין של ישראל : (יו) קורות
בתינו ארזים • שנח המשכן הוא זה •
רהיטנו • לא ידעתי אם לשון קשרים או לשון
צריחים אף ידעתי שאף בלשון משג' שנינו רהיטי
ציתו של אדם הם מעידים בו : (א) חנכלת • היא שושנה :
נאה משושנת ההרים לפי שמרענת תמיד שאין
כח החמה שולטת שם : (ב) כשושנה בין החוחים
שמקבלי אותה ותמיד

רשיי
שהיו בידך בטר שהוכחתם ממכרים שגדולה היתה בינת
הים מניז'מכרים • נקודות כלי כסף מנוקדי ומכוויירים
בחרבורו'ובוונים (יג) עד שהמלך במסינו • משיבה
כ"י ולמרת כ"ז אמת טוב'גמלתי וואני גמלתיך רעה
כי בעוד המלך על השלחן מסבת חופתו נרדי נתן ריחו
חילוף להבאיש בעוד שהשכינה בסיני קלקלתי בעגל •
ולשון חנה כתב הכתוב נתן ריחו ולא כתב הבאיש או
הסריח לפי שדבר הכתוב בלשון נקיה : (יג) כרור המור
דודי לי • דודי נעשה לי כמו שיש לו כרור המור בחיקו
וא"ל הרי לך כרור זה סיתן ריח טוב מן הראשון
שאזלת כך הקב"ה נתנה לישראל על מעשה העגל
ומלא להם כפרה על עונם ואמר התנדבו למשכן
וינא זה המשכן ויכפר על זה העגל : בין שדי
ילין • אע"פ שמעלתי בו אמר לשכון שם : בין שדי •
בין שני בדי הארון : (יד) אשכול הכופר • יש בושם
שכמו כופר כמו כפרים עם נדרים ועשוי כעין
אשכולות : בכרמי עין גדי • שם מקום ושם הוא
מכוי וראיתי באגדה שאותן כרמים עושין פירות
ארבעה או חמשה פעמים בשנה • ודוגמא היא לכמה
כפרות ומחילות שמחל להן הקב"ה על כמה נסיונות
שנסוהו במדבר : הנך יפה רעיתי • אני הייתי בושם
בקלקולי והוא חזקני בדברי רצויים לומר סלחתי
בדברך והרי את יפה ויפה כי עיניך יוניים • כלומר
כלה שעיניה כעורים כל גופה כריך בדיקה ושעיניה
נעים אין גופה כריך בדיקה והדוגמא זו היא מחלתי
לך על עונך והרי את יפה בנעשה והנך יפה בנשמע
יפה בנעשה אנות יפה במעטיך : כי עיניך יוניים
כדיקים ויש נין שדבקו בי כיונה זו שממכרת את בן
זוגה אינה מניחתו שתדווג לאחר כך ויאספו אליו
במלכת המשכן שנאמר והנה עשו אות' כו' ויברך הוהם
דודי אף געים • לא היופי שלי אלא שלך אתה הוא היפה : אף געים •
שכינתך בתוכי • וזהו קילוס של ירידת האש וירא כל העם וירוננו : אף ערשינו רעננה • על ידי
נעיונותיך הנה רעננה ערשינו ובננותינו שהיו כולם נקבלים פה שגא' ותקבל העדה כו'
המשכן קרוי מטה שגא' הנה מטה שלמה וכן המקד' קרוי מטה שגא' ציואש נהדר המעות אשר
גנית ה' על שהם פריין ורניין של ישראל : (יו) קורות בתינו ארזים • שנח המשכן הוא זה •
רהיטנו • לא ידעתי אם לשון קשרים או לשון צריחים אף ידעתי שאף בלשון משג' שנינו רהיטי
ציתו של אדם הם מעידים בו : (א) חנכלת • היא שושנה : נאה משושנת ההרים לפי שמרענת תמיד
לפי שמרענת תמיד שאין כח החמה שולטת שם : (ב) כשושנה בין החוחים שמקבלי אותה ותמיד

היא

(ג) כַּתְּפוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוּדֵי בֵּין הַבָּנִים
 בְּצִלּוֹ חֲמֵדָתִי וַיִּשְׁכַּחַתִּי וּפְרִיז מִתּוֹק לְחֶכְמִי :
 הִבִּיאֲנִי אֶל-בֵּית הַיַּיִן וְדָגְלוּ עָלַי אֲהָבָה :
 הַסִּמְכּוֹנִי בְּאִשֵּׁי שׁוֹרֵת רַפְדּוֹנִי בַתְּפוּחִים
 בֵּי-חֹלֶת אֲהָבָה אֲנִי : (ו) שְׁמָאלוֹ תַּחַת
 לְרֵאשִׁי

תרגום

כתפוח אנשי קומו איס אירמוזו אי לאב'אדו
 מאנשאנו אין ארצ'וליס קינו אזין פ'רו
 טה אי טודו איל מונדו קונטין איל אנשי שינ
 יור דיל מונדו אירמוזו אי אלצ'אדו אינטרי לוס
 אנג'ליס אין אורה קי פ'ואי דיסקוב'יורטו טוב'רי
 מונטי די סיני אין טיימפו קי דייו ליי אה סו
 פואינ'לו אין אקילייא אורה אין סו סולומנרה
 די סו שכינה קוב'דישיי פור אישטאר אי פאלצ'אב'
 ראש די סו ליי דולשיס טוב'רי מי פאלצ'אר אי
 פרישייו די שוס אינקומינדאשאס גואדראן אמי אה
 איל מונדו קי וייני

הביאני

דיס'ו קונפאנייא די ישראל איזו מי
 אינטראר י"י אקאזה די לה ישינה די
 איל מדרש די ישראל קי אין סיני פור דיפרינדיר
 ליי די נוקה די משה איל איסקריב'אנו גראנדי
 אי פינדון די שוס אינקומינדאשאס רישייו טוב'רי
 מי קון אמור אי דיס'י טודו לוקי אינקומינדו י"י
 ארי אי אוליירי

סמכוני

אי אין אורה קי אולי-אסו בוז קי אירה
 אב'לאן די אינטרי פ'לאמה די פ'ואיגו
 מי אישטרימיסי אי טימנלי אטראש דיל טימנלור
 אישטונסיס מי לייגי אה משה אי אהרן אי דיס'י
 אה איליוס רישיב'יד ב'וס בוז די י"י די אינטרי
 איל פ'ואיגו אי אינטראר אמי איל בית המדרש
 אי אשופ'רידמי קון פאלצ'אראש די לה ליי קי פור
 אילייאש סי סוסטינטה איל מונדו אי דאד מאנטוס

(ג) קומו מאנשאנו אין ארצ'וליס די לה
 ס'ארה אנשי מי קירידו אינטרי לוס מאנשי
 ב'וס אינסו סולומרה קונדישיי אי אישטוב'
 אי סו פ'רוטו דולסי פארה מי פאלצ'אר
 (ד) טרוס'ימי אקאזה די איל וינו אי סו
 פינדון טוב'רי מי אמור (ה) אשופ'רידמי
 קון רידומאש די וינו אישפ'ורש'אדמי קון
 מאנשאש קי אינס'ירמה די אמור ייו :
 (ו) סו איסקיידרה דינאש'ו אה

רש"י

היא עומד'בנויה ואלמימות' כן רעיתי בין
 הבנות • מפתות אותה לרדוף אחריהם
 לזנות כמותם אחרי אלהים אחרים והיא
 עומדת באמונתה : (ג) כתפוח • אילן של
 תפוחים כשהוא בין אילני סרק הוא
 חביב מן כולם שפריו טוב בטעם ונריח :
 כן דודי בין הנשים • בין הנחור'י והדוגמא
 כך הקב"ה מכל האלהים נבחר לפיכך נכלו
 חמדתי וישנתי • ומדרש אגדה התפוח
 הזה הכל נורחים ממנו לפי שאין לו כל
 כך נרחו כל האומות מעל הקב"ה נמתן
 תורה אבל אני נכלו חמדתי וישנתי :
 (ד) אל בית היין • אהל מועד שסם ניתנו
 פרטיה וביאוריה של תורה : ודגלו עלי
 אהבה • וקנאותו שדגלנו אליו אהבה היא
 עלי עודני זוכרת אהבתו ודגלו אשריי"ע
 בלעז : (ה) סמכוני • עתה כמדת החולים
 באשישי ענבים או באשישות סלת נקיה :
 רפדוני • רפדו רפידתי סנינותי בתפוחי'
 לריח טוב כדרך החולים • כי חולה אני
 לאהבתו כי כמאתי לו פה נגלותי רפידה
 לשון מצע היא כמו ירפד חרוץ עלי טיט
 (ו) שמאלו תחת לראשי • נמדבר : וימינו

תחנקני

טוב'רי מי סירב'יו די קלאראשייון די לאש פאלצ'אראש קי שון דולסיס טוב'רי מי
 פאלצ'אר קומו מאנשאש די גואירטו די עדן אי סירי טראב'אב'אן אין אילייאש קישה
 סירי מיליונאדה קון אילייאש קי אינס'ירמה די אמור ייו :

שמאלו

קואנדו איראן איל פואינ'לו די קאזה די ישראל אנדאטיס איניל דיזיירטו איראן
 טוב'יש די אונרה ארודיאנטיס איליייוס קואטרו די קואטרו פארטיס די איל מונדו
 פורקי נון פודיטאטי טוב'רי איליייוס אוב'ג' מאלו אי אונה טוב'י אינס'ימה די איליייוס פור
 קי נון פודיטאטי טוב'רי איליייוס סיקורה אי סול אי טאמניין נון לוב'יא ני פידריסקו
 אי אונה די דינאש'ו די איליייוס קי אירה לייב'אן איליייוס אנשי קומו ליינ'ה איל אליו
 איל

לראשי וימינו תחבקני : (ז) השבעתי אתכם
 כנורת יושלם בצבאות או כנילות
 השדה אסתערו ו ונחם העוררו את
 האהבה עד שתחפץ : (ח) קול דודי הנהיה בא
 מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות :

דומה

תרגום

אחיל כניויו אין סו בראסו אי אונה קי אירה קוריו
 דילאנטרי די איליוס אנדאדורה די טריס דיאש פור
 אנאש'אר לוס מונטיס אי פור אלסאר לוס ואלייס אי
 מאטאב'ה טודוס קוליב'רוס אדריאוניש אי גאקראניס
 קי איניל דיזיירטו אי אירה איסקולקאן איליאש לובאר
 בואינו פארה דרמיר פורקי איראן טראב'אג'אנטיס
 אין דיפרינדומינטו די לה ליי קי פ'ואי דאה איליוס

קון מאנו דיריג'ה די י"י
 השבעתי דיספואיש פ'ואי דיג'ו אה משה קון
 פרופ'יויאה דילאנטרי י"י פור אינניאר

איסקולקאש פור איסקולקאר לה טיירה אי קומו טור
 נארון די איסקולקאר שאקארון פ'אמה מאלה סוב'רי
 טיירה די ישראל אי שי דיטאדרארון קוארינטה אנוש
 איניל דיזיירטו אב'ריוו משה סו נוקה אי אנשי
 דיס'ו אקונג'ורו אב'וס קומפאניאל די ישראל אין י"י
 כבאות אי אין פ'ואירטי די טיירה די ישראל קי כון
 סובירב'ידיס' פור סוב'יר אה טיירה די כנען אשטה
 קי סיאה וילונטאר די דילאנטרי י"י אי שי טאב'ין טודו
 איל ג'ירינאנטייו וארוניס די לה פיליאה פור מוריר
 די אינטרי איל ריאל אנסי קומו סובירב'יארון בואיש
 רוש אירמאנוש איז'וס די אפריס קי שאליוון טרינטה
 אנוש די אייפ'טו אנוש קי אלייגאשי לה פ'ין אי קאיו
 אי מאטארון איליווס סאלנ'ו איספיראר אשטה
 אנוש די אייפ'טו אנוש אנוש איז'וס אי אירידארון

קול דיס'ו שלמה איל ריי אין אורה קי איראן איסטאנטיס פואיב'לו די קאזה די ישראל אין
 אייפ'טו סוב'יוו סו איסקלאמאסיוון אה סילוס די לוס שילוס אי איסטונסיס פ'ואי דיסקר
 ב'יירטה אונרה די י"י אה משה אין מונטי די חורב אי אינניאו איל אלוים'טו פארה ריגמיר איליוס
 די דינאס'ו די לאזיריאל די פודיר די אייפ'טו אי סאלטו סוב'רי לה פ'ין פור איל זכות די שוש
 פאדריס קי סון אינש'ימפלדוס אלוס מונטיס אי סאלטו סוב'רי איל טיימפו די איל סוב'יפ'טאמיינטו
 סיינטו אי נוב'ינטה אנוש פור לה ג'ושטידאר די לאש מאדריס קי סון אינש'ימפלדאש אה לאש
 קואישטאש

דומה

אמי קלב'וסה אי סו דיריג'ה מי אנראשאש
 אקונג'ורו אב'וס דואינואש די ירושלם
 אין קורשאש או אין שירב'אש די איל קאנסו
 סי דיספירטאדיס' אי שי ארידיס' דיספיר
 טאר איל אמור אשטה קי אינב'ילונטי :
 (ח) כון די מי קירידו אוק אישטי וניוין
 סאלטאן סוב'רי לוס מונטיס סאלטאן
 סוב'רי לאש קואישטאש : י"י
 אסימיג'ה

רשי"י

דרך ג' ימים נוסע לתור להם מנוח'ובמקום
 המנוחה מוריד להם מן ושלו כל זה אני
 זוכר' עתה בגלותי ותולה לאהבתו :
 (ז) השבעתי אתכם . אתם האומות :
 כבצאות או באילות . שתינו הפקר ומאכל
 כבצאים ואיילים : אם העירוואש העוררו
 את האהבה שניני לרודי לשנות ולמחליפה
 ולבקש ממני להתפתו' אחריכם : עד
 שתחפץ . בכל עוד שהיא תקועה בלבי והוא
 חפץ בי : עד שתחפץ . כמו עד שהמלך
 נמסו בעוד שהמלך נמסונו : אם העירו
 אם תשניאו כמו ויהי ערך ופסרה לערך :
 ואם העוררו . כמו העורר על הסדה
 קלני"ר בלעז . יש מדרשי אגדה רבי ואינש
 מחיישנים על סדר הדברים כי רואה אני
 שנתנבא שלמה ודבר על יציאת מצרים ועל
 מתן תורה והמשכן וביאת הארץ ובית
 הבחירה וגלות בבל וביאת צית ב' וחרבנו :
 (ח) קול דודי : חזר המשורר על
 הראשונים כאדם שקצר דבריו ואומר לא
 אמרתי לפניכ' ראשית הדברים הוא התחיל
 ואמר

רון אין פודיר די פלשתיס קי אישטאן איז'גת
 טיימפו די קוארינטה אנוש אי דיספואיש
 איליוא

קול דיס'ו שלמה איל ריי אין אורה קי איראן איסטאנטיס פואיב'לו די קאזה די ישראל אין
 אייפ'טו סוב'יוו סו איסקלאמאסיוון אה סילוס די לוס שילוס אי איסטונסיס פ'ואי דיסקר
 ב'יירטה אונרה די י"י אה משה אין מונטי די חורב אי אינניאו איל אלוים'טו פארה ריגמיר איליוס
 די דינאס'ו די לאזיריאל די פודיר די אייפ'טו אי סאלטו סוב'רי לה פ'ין פור איל זכות די שוש
 פאדריס קי סון אינש'ימפלדוס אלוס מונטיס אי סאלטו סוב'רי איל טיימפו די איל סוב'יפ'טאמיינטו
 סיינטו אי נוב'ינטה אנוש פור לה ג'ושטידאר די לאש מאדריס קי סון אינש'ימפלדאש אה לאש
 קואישטאש

(ט) אסגמיה מי קירידו לזה קורסו חרחה
 אינוריוו די לוס סיררוס חיק אישטו פארר
 דו דיטראש דו גואיטרה פאריר פארר
 מיינטיש די לאש וינטאנאש אסיג' חך די לוס
 צוראקוס : (י) רישפונדייו מי קירידו חי
 דיס'ו חמי אליואנטה אטי מי קומפאנירה
 מי חירמוזה מי חנדה אטי : (יא) קי
 חיק איל אינוירטו פאסו לה לוב'יא פאסו
 אנדוב'וסי איל : (יב) לוס חירמוליוס

רשי"י
 ואמר הניחני המלך חדריו ולא סיפר היאך
 פקדם ממכרים נלשון חיבה ועכסיו חזר
 ואומר מסיכה זו שאמרתי להם שמשכני
 דודי ורכתי חחריו כן הית' נושח הייתי
 אומרת לגאולה עד חס ארבע מאות שנה
 שכאמרו בין הבתרים : וקול דודי הנה זה
 בא . לפני הקץ כמדלג על ההרים ומקפץ
 בגבעות : (ט) דומה דודי לכני . בקלות
 מרוכתי שמי'הר לנא ככניוכעופר האילים
 עופר איל בחור ; הנה זה עומד כו' סבורה
 הייתי ליטב עגונה עוד ימים רבים והנה
 הוא הודיע שהיה עומד ומליץ מן חלונות
 השמים את העשוי לי שנמר ראה ראיתי
 את עני עמי כו' : (י) ענה לשון ענייה
 ולשון לעקת קול רם וזה בנין חב לכולם
 וענו הלויס : ואמר לי , ע' מסה : קומי
 לך אעלה אתכם מעני מכרים : (יא) הנה
 הסתיו ענר , אין עכסיו טורח נדרך
 סתיו חורף חורף חורף סתיו : (יב) הנכניס
 נראו בארץ . קרנו ימי החמה שהאילנות
 מוציאים פרחים והולכי דרכים מהענבים
 לרחוחס : עת הזמיר הגיע . שהעופות
 ניתנים זמר וקול ע'ב להולכי דרכים :
 וקול החור . כמשמעה חורים ונני יונה דרך
 העופות להיות משוררים ומכפפים צומי
 ניסן ; (יג) התא' חנטה פניה . כמשמעו :
 והגפני סמדר . כשנופל הפרח והענפים
 סמדר . כשנופל הפרח והענפי' מונדלים
 זה מזה ונכרים כל ענבה לעצמה קרויה
 סמדר כל הענין הזה לפי פשוטו לשון חנת פחוי שנחור מרצה את ארוסתו לילך אחריו כן עשה
 לי דודי : (י) ענה דודי . ע' מסה : ואמר לי ע'י אהרן ; קומי לך , זרתי עצמך
 וישאלו איש מאת רעהו : (יא) כי הנה הסתיו ענר אלו ארבע מאות שנה דלגתים למנוסם
 משוכר יחקך בגשם . שהוא ערחותו של סתיו חלק והלך לו כלומר ע"ו שנה של קוסי השעבוד
 נגזרנו

דומה דודי לצבי או לעפר האילים הנחזה
 עומד אחר פחלנו משגח מן החלונות
 מצייץ מן החרכים : (י) ענה דודי ואמר לי
 קומי לך רעייתי יפתי ולכי לך : (יא) כי הנה
 הסתיו ענר הגשם חלק חלק לו : (יב) הנצנים
 נראו

הרגום
 דומה דודי קומפאנייה די ישראל אין טיימפו קי
 פואי די שקוב יירטה לונרה די י"י אין אייפ'טו
 אין כוב' די פסח אי מאטו טודו מאיוור קאוהליו
 סוב'רי נוב'י ליו'רה אי קוריוו קומו קורפו אי קומו
 אינווריוו די לוס סיררוס אי מאמפארו סוב'רי נאש
 קאוהו קי נוס אליו אי פארוסי דיטראש די נואיטרה
 פאריר אי קאטו די לאש נ'ינטאנאש'ו אסיג'ו די לוס
 צוראקוס אי וידו סאנגרי דיל סאקריס'יסיוו דיל פסח
 אי סאנגרי די איל טאג'אמיינטו די לה סירקיסיוו קי
 איסטאנ'ה אסינייאלדה סוב'רי נואיס'וראס פואירטאס
 אי אפריוקורו די סיולוס די לוס סיולוס אי וידו אה סו
 פואינ'לו קי קומיאן אה סאקריס'יסיוו די לה פאסקואה
 אסארו די פ'ואיגו סוב'רי סיסנייחאס אי אינדידיחאס
 אמארגאס אי אפיאלו סוב'רי נוס אי נון דיוו ליסינסיא
 איל אג'יל דאניאלדור פור דאניאלח אנוס :
ענה
 אי אין אורה די מאנייחנה רישפונדייו מי
 קירידו חי דיס'ו חמי אליואנטה אטי קונפאנ'
 יוא די ישראל מי אמיגה קי די אנטים אי חירמוזה די
 אוב'ראש חנדה סאי די לאזיריחאס די אייפ'טו
כי
 קי איק טיימפו די איל סוב'גואמיינטו קי
 אסימיה'ה איל אינוירטו סי טאג'ו אי לוס
 אנטים קי דיס'י אה אנרהס אאינטרי לוס אינפארטי
 פוינטים פ'ואירון קורטאדוס אי לאזיריחא די אייפ'טו
 קנ'איש אינש'אמפלאדו אלה לוב'יא גיטיאן פאסו אי
 אנדוב'ו אי נון אינויאדירידיש' פור וירלוס מאס אסטרה
הנצנים
 אי משה אי אהרן לוס אינש'אמפלאדוס
 אה לולבים די איל אטאמאראל פ'ואירון
 אפאריסידוס
 סמדר כל הענין הזה לפי פשוטו לשון חנת פחוי שנחור מרצה את ארוסתו לילך אחריו כן עשה
 לי דודי : (י) ענה דודי . ע' מסה : ואמר לי ע'י אהרן ; קומי לך , זרתי עצמך
 וישאלו איש מאת רעהו : (יא) כי הנה הסתיו ענר אלו ארבע מאות שנה דלגתים למנוסם
 משוכר יחקך בגשם . שהוא ערחותו של סתיו חלק והלך לו כלומר ע"ו שנה של קוסי השעבוד
 נגזרנו

אפארזכו ורוח איכנס עיורה וזורה דיל קאנט
 אר לייגו מי בוז די איל טוהטולופ'והי אוליידו
 און מאכטרה טייר'ה' (יב) אלה איגירה
 אפוטו סום איגוש אוי לאש יודיש איגסיירני
 דיירון גואיזמו אלני'אנטה אטי מי קומפאל
 יורה מי איר מוזס אי אנה'ה אטי (יד) מי
 פלומה און רישקייט דילה פינייא און
 אינקוב'וירטה דיל איל אישקאלון אומי וויאיר
 אה טו ב'שטה אומי אולייר אה עו בוז

נדאו בארץ עת הזמיר הניע וקול החור
 נשמע בארצנו : (יג) התאנה חננה פגית
 והגפנים סמרה נתנו ריח קומי לבי דעיתי
 יפתי ולכי לקד : (יד) יונתי בחגוי הסלע בסחר
 המדרגה הראיני את מראיך השמיעני את

קולך

תרגום

גזרו עליכם והלכו להם משנולדה מרים
 הקשו המכריים שענוה על ישראל ולכך
 נקראת מרים על שמרוס : (יב) הנכנים
 נראו בארץ : הרי משה ואהרן מוכני' לכם
 לכל כרכיכם : עת הזמיר הגיע : שאתם
 עתידים לגמר שירה על הים : וקול החור
 קול החייר הגדול : ד"א קול החור קול שהגוש
 זמן יביא אתכם ממכרים : (יג) התאנה חננה
 פגיה : הגיע זמן של צפורים לקרב שתפסו
 לארץ : והגפנים סמרה : קרב זמן נסכי
 היין : ד"א כשרים שזכס חנטו וכלו לפני
 מעשים טובים והריחורית טונ : קומי לכי
 כתיב יב ד' יתור קומי לכ לקבל עשר הדבואה :
 ד"א החאה חנטה פגיה או פושעי ישראל
 שכלו בשלשת ימי הפלה : והגפני סמרה פתחו
 ריח : או הנשאר' מהם עשו תשוב' ונתקבלו
 כך נדרש בפסיקחא : (יד) יונתי בחגוי
 הסלע : זה נאמר על אותה שעה שרדף
 פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין
 מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להספוח
 מפני חיות רעות גמה היו דומי' צהות' שעם
 ליונה שזרחת מפני הנז' וכנסה לנקיקי
 הסלעים והיה הנס' גושף בה חכס לפנים
 הרי הנחש חלא לחוז פרי הנז' אמר לה
 הקד' ה' הראיני את מראיך את כשרון פעולתך
 למי את פונה בעת צרה : השמיעני את
 קונך : וילעקו בני ישראל אל ה' : בחגוי
 נבקוק

אפארזכו ורוח איכנס עיורה וזורה דיל קאנט
 אר לייגו מי בוז די איל טוהטולופ'והי אוליידו
 און מאכטרה טייר'ה' (יב) אלה איגירה
 אפוטו סום איגוש אוי לאש יודיש איגסיירני
 דיירון גואיזמו אלני'אנטה אטי מי קומפאל
 יורה מי איר מוזס אי אנה'ה אטי (יד) מי
 פלומה און רישקייט דילה פינייא און
 אינקוב'וירטה דיל איל אישקאלון אומי וויאיר
 אה טו ב'שטה אומי אולייר אה עו בוז

ההאנה קומפאנייא די ישראל היי איגש'מפלא
 דה אה פרימיו אש די איגוש אב'רייו סו
 צוקה אי דיס'ו קאנטאר סונר' מאר רוב'יו אי טאמ
 ציון לוש ניניוש אי לוש איג'אנטיש אלח' ארון אה איל
 סיגיוה די איל מונדו און סו לינגואז'י לואיגו דיס'ו
 איליניש פינייטה דיל מונדו אלני'אנטה אטי קומפאנייא
 אה יסחא מי קומפאנייה מי איר מוזס אנה'ה די אקו
 אה טייר'ה קי ג'ורי אגיש פאדריש
 יונתי' אי קואנדו פירסיגיוו פדעה א מאלו דיטראש
 די פואיב'לו די ישראל איר'ה איגש'מפלא
 קומפאנייא די ישראל אה פאלומנה קי אישטה איגשי
 ראדה און רישקייט דיל לה פינייא אי א קוליב'רן
 אפריטאון איליניא די דיננטרו אי א פ'אקון אפריטאון
 איליניא די אפ'ואיר'ה אגשי איר'ה קומפאנייא די
 ישראל סיג'דה די קואטרו פארטיש די א מונדו קי
 דילאנטרי די איליניש איר'ה לה מאר אי דיטראש די
 איליניש כיהסיג'אה א איגמיג'אי די דוש סוס לאדוש
 איראון לוש דיזיירטוש קי איראון לייניש די קוליב'רוס
 ארדיאונש קי מודרין אי מאטאון קון שיש פיטוייאש
 אאיו'ש די אומברי' אי לואיגו אב'רייו סו גוקס קון
 אוראשיון דילאנטרי'י אי איליני' איגה בוש די שיינלם
 קי טו איריש איגש'מפלא אה פאלומנה ליימפייא
 א

בְּקוֹלֶךָ פִּי-קוֹלְךָ עָרַב וּמִרְאִיךָ נִאֻוֶּה: (טו) אַחֲזוּ-
 לָנוּ שְׁעָלִים שְׁעָלִים קָטָנִים מְחַבְּלִים כְּרַפִּים
 וּכְרַמְנוּ סִמְרָר: (יז) דוּרֵי לִי וְאֲנִי לֹו
 חֲרוּעָה בְּשׁוֹשָׁנִים: (יז) עַד שִׁפּוֹת הַיּוֹם וְנִסְו
 כְּצִלְלִים סָבַב דְּמַח־לֶךָ דוּרֵי לְצַבִּי אִו לְעַפְר
 הָאֵילִים

תרגום

אי סיגאדרה אין סיראדורה די רישקישיוס די לה
 פינייא אי אין אינקוב'יירטה די א אישקאון אמוסטראמי
 אה טו צ'יטטה אי אטוש איג'אש לאש אדריםאדאש
 אזמי אוליר אטו צו קי טו צו סאב'רוזה קון אורא
 טיוון אין קאזה די שאנטוב'ארייו פוקו אי טו וישטה
 אירמוזה קון איג'אש נואינאש
אחזו דישפואיש קי פאסארוון אה מאר קיריליארון
 סוב'רי אגואס אי וינו סוב'רי אילייוס עמלק
 א מאלו קי גואדרו אה אילייוס מאל קירינסייא פור
 קאב'זה די לה מאיוריאה אי לה בינדישיוון קי טומו
 יעקב'נואישטרו פאדרי די עשו אי וינו פור קומנאטיר
 פיליאה קון ישראל פורקי באלדארוון פלאנ'ראש די לה
 ציי אי אירה עמלק א מאו אורטאן דינאש'ו די לאש
 די נוב'יש די לה אונרה א מאש די טרינ'ו די דן אי
 מאטאב'ה אילייוס פורקי אירה אין סום מאנוס דולא
 ביזוס די מיכה אין אקילייא אורה פ'ואירון אוב'ליגא
 דום קאזה די ישראל קי סון אינש'ימפלדוש אה
 צה צ'ינייא פור סיחיר דאנייאדוש סי נון פור לוש
 ג'ושטוש די איל ג'ירינאנסיוו אישטי קי סון אינש'ימפ
 לאדוש אה אישפישייא נואינה

דורי אין אקילייא אורה טורנארוון אין חסונה
 אינו אוראסייוון די לאנטרי י"י אי יהושע סו סירויסייל פ'ואי ארמאדו אי סאליוו די דינאש'ו
 די לאש די נוב'יש די אונרה די י"י אי קוניל צ'ארניש ג'ושטוש קי אסימיו ארוון אין סום אוב'ראש
 סלה רוזה אי קומנאטירון גירה קון עמלק אי קיב'ראנטארוון אה עמלק אי אה סו פואיב'לו קון
 דיטרוואיסיוון די י"י אי מאטאנכה אי קיב'ראנטאמיינטו אה טאז'ו די אישפאדה:
ער אי אין פוקוס דיאש איזירון איז'וש די ישראל אה ביזירו די איל אורו אי סי אלסארוון נוב'יש
 די לה אונרה קי אסולומבראב'אן סוב'רי אילייוס אי קידארוון די שקוב'יירטוש אי צ'אזיארון
 סו אפ'ייטי קי אישטאב'ה אישקולפ'ידו איניל נומרי גראנדי דיקלאראדו קון סיטיינטה נומברי
 אי בוס'קו י"י פור דיפירדיר אה אילייוס די איל מונדו סי נון קי פ'ואי מימנ'אדו די לאנטרו
 די איל לה ג'ורה קי ג'ורד אה אנרהס אה ינחק

טו צו קי טו צו סאב'רוזה אי טו צ'יטטה
 דונזה: (טו) טראב'ארוון אנוס ראפוזאש
 ראפוזאש פינקינייאש דאנייאנטיש צ'ינייאש
 אי נואישטראש וינייאש אינסוירנין: (יז) מי
 קירידו אמי אי ייו איל איל אסאסינטאן
 אינלאש רוזאש: (יז) אשטה קי אסופלי א
 דיאה אי פ'ויגאן לאש סולומראש ארודיאה
 אסימיו'ה אטו מי קירידו אקורטו או אאינוריוו

רשימי

צנדיק והוא לשון סבר ודומה לו יתגווינועו
 והיחה אדמת יהודה למצרים לחגא וכשהן
 רבים קורא להן חגוי וכן קלה קצוי וכן ויכחות
 את מדויהם: המדרגה. אישקוליו"ש בלעז
 כשעושיין חריץ סבינות המגדלים וסופכין
 העפר למעלה להגביה החל סביב עושין
 אותן מדרגות מדרגות זו למעלה מזו:
 בסתר המדרגה: פעמים שיש בהם חורים
 ונכנסין שם שרצי'ועופות: אחזו לנו שועלים
 שמע הקב"ה את קולם כוה את הים ושטפם
 וזהו אחזו לנו השועלים הללו הקטנים עם
 הגדולים שאף הקטנים היו מחנלי את הכרמים
 בעוד כרמנו סמדר שהענבים דקים כשהיחה
 נת ישראל יולדת זכר והיא טומנתו והיו
 המכריים נכנסין לבתיה ומחפשי'את הזכרים
 והתינוק טמון והוא בן שנה או בן שנתים
 והם מניחים תנוקות מבית מכרי ותנוק מכרי
 מדבר

אישטונסיס סי פארו משה איל פרופ'יטה אי
 פ'ואי ארמאדו אי סאליוו די דינאש'ו
 קי אסימיו ארוון אין סום אוב'ראש
 אה עמלק אי אה סו פואיב'לו קון
 אה טאז'ו די אישפאדה:
 די איל אורו אי סי אלסארוון נוב'יש
 די אילייוס אי קידארוון די שקוב'יירטוש אי צ'אזיארון
 איניל נומרי גראנדי דיקלאראדו קון סיטיינטה נומברי
 די איל מונדו סי נון קי פ'ואי מימנ'אדו די לאנטרו
 אה ינחק

דאילים על-הרי בחר : (א) על משכבי
 בלילות בקשתי את שאהבה נפשי
 בקשתי ולא מצאתי (ב) אקומה נא
 ואסובכה בעיר בשוקים וברחבות אבקשה
 את שאהבה נפשי בקשתי ולא מצאתי :
 (ג) מצאתי השמרים הסבבים בעיר את
 שאהבה נפשי ראיתם : (ד) כמעט שעברתי

די נום סייחב'ום סוב'רי מונטי די אישפארטי
 מיינטו : (א) סוב'רי מי יואז'מה אין לאש
 גות'ים בוש'קי איל קי אמו מי אמה בוש'קילו
 אי נון לו לוי : (ב) אלוב'אנטארמיאוי אגורה
 אי ארודיארי פור לה סינ'האד פור לאש קלייש
 אי פור לאש פלאסאש בוש'קארי איל קי אמו
 מי אמה בוש'קילו אי נון לו אליי (ג) לויאר
 כמי לוש גואדראדוריש לוש ארודיאנטיש פור
 לה סינ'האד אה איל קי אמו מי אמה סי
 זיישטיש : (ד) קומו פוקו קי פאסי

מהם

תרגום

אה יעקב קי איראן לוב'יאנוש אין סו סירונישו קומו
 קורסו אי קומו אגוריינו די לאש סייחב'אש אי לה
 אייגאסייון קי לייגו אברהם אה יצחק סו אינו'ו אין
 מונטי די לה מוריה אי אנטיש די אישטו לייגו אלע
 סו אלייגאסייון אי פארטייו אליייוש פור

מדבר ותינוק ישראל עוכהו ממקום שטמון שם
 והיו תופשין ומסליכין אותו ליאור ולמה קרא
 אותם שועלים מה השועל הזה מניט לפנות
 לאחוריו לברוח אף מכריים מניט לאחוריהם
 שנאמר אנוסה מפני בני ישראל : שועלים
 קטנים . כתוב חסר וי' על שכ שהיה נפרע
 מהם נמים שנמדדו בשעלו של מקום (יו) דודי
 לי ואני לו . הוא כל כרכיו חבע ממני ולא
 כוה לא לי עשו פסח קדשו בכורות עשו משכן
 הקרינו עולות ולא חבע מאומה אחרת :
 ואני לו . כל כרכי חנעתי ממנו ולא מאהים
 אחרים : הרועה . את לאנו בשושנים במרעה
 יונב ונוח ויפה : (יז) עד שיפוח היום .
 מוסב למקרא שלמעלה הימנו דודי לי ואני
 לו עד זמן שגרם העון ושזפתני השמש כחום
 היום וגבר השרב : וגסו הכללים . חטאנו
 בעגל חטאנו במרגלים . ונסו הכללים זכיות
 המגינות

איגואל :

על

אי קומו ויירון פואב'לו די קאזה דיישראל
 קי פ'ואירון אפאדאש נוב'יש די לה אונרה
 די סוב'רי אייליוש אי קורונה די לה סאנטידאד קי
 פו'אי דאדה אייליוש אין סיני פ'ואי טיראדה די
 אייליוש אי פ'ואירון רומאניסידוש איסקורוס קומו לה
 נוב'יש אי בוש'קארון אקורונה די לה סאנטידאד קי פ'ואי
 טיראדה די אייליוש אי נון לה אלייארון :
אקומה דיש'רון אינו'ש די ישראל אישטוש אישטוש
 אלוב'אנטימוסנוס אי אנדימוש אי ארודיארי
 מוס אטוינדא די פלאזו קי לו אישפארדיוו משה די
 פ'ואירה די איל ריש אי דימאנדימוש אנביזאמיינטו
 די לאנטרי י'י אי שכינה די סו סאנטידאד קי סו אפיו
 די נום אי בוש'קארון פור לאש סינ'האדיש אי פוגי

לאש קלייש אי פור לאש פלאסאש אי נון אלייארון
מצאתי דיש'ו קומפאנייא די ישראל לויארונמי משה אי אהרן אי לוש לויס גואדראנטהש
 גוארדייא די איל עאב'ירנאקלו דייל טישטאמיינטו קי רודיאן איל דירידור דירידור
 אי דימאנדי די אייליוש פור קאב'נה די לה שכינה די אונרה די י'י קי פ'ואי אפארטאדה די מי
 ריש פונדיוו משה א אישקריב'אנו גראנדי די ישראל אי אנטידיש'ו סוב'ירי אה סיילום די לה אטורה אי
 ארי אוראסייון אה י'י קיסאם פירדונארה סוב'רי גואישטרוש פיקאדוש אי מורארה סו שכינה אימב
 רי ב'וש קומו די אנטיש

כמעט קומו פוקו פ'ואי אי טורנו י'י די אירישימיינטו דימו פ'ולור אי אינקומינדו אה משה איל
פרופ'יטק פור אזיר טוינדא די פלאזו אי ארקה אי אינו'ו פונאר סו שכינה איינטרי איל אי

די אילויש אשעה קי אלני האנל קב אמו
 אלמה לו טראני הי נון לו אס לוס אשט
 קי לו טרוס אקאנה די מו מאברו נאי אה
 קאמארה די מיי אבאילה : (ה) אקונג ורו
 אכ'וש דואיניאש די ידוסלס אין קורבאש
 או אין סוירב'אש די א קאמפ'ו סי דיספיר
 טאדיש' אי טי ארידיש' דיספירטאה חאל
 אמור אשטה קי אינג'ילונטיה : (ו) קין
 איסט'ה שוב'אין די איל דיזיורטו קומו
 אטאמאר'אליש די אומו אומאדה די
 אלמיסקלי אי אינג'ינטיה

מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי
 אחזתי ולא ארפנו עד שהביאתי אל בית
 אמי ואל-חברת הורתי : (ה) השבעתי אתכם
 בנות ירושלים בצבאות או באילות
 השדה אם העירו ואם העירו את-
 האהבה עד שהחפץ : (ו) מי זאת עליה מן
 המדבר בת'פרות עשן מקטרת מר ולבונה
 מכה

המגינות עלינו פרקתי עולו : סוב דמה לך
 דודי . גרמתי לו להסתלק מעלי על הרים
 המופלגים ממני : צחר . לשון חלוקה
 ופלגה : (א) על משכבי בלילות . צחר לי
 שיסנתי אפילה כל שלשים ושמנה שנה שהיו
 ישראל כוזפים : בקשתיו ולא מלאתיו . כי
 אינני בקרבכם כי לא העלה בקרבך
 (ב) אקומה נח ואבקסה . ויחל משה העלה
 אלה : (ג) מלאוני הסומרי . משה ואהרן :
 את שאבנה נפסי ראייתם . מה מלאחתם
 צפיו : (ד) כמעט שעברתי מהם . קרוב
 לפרישתם ממני נסוף ארבעים שנה : עד
 שמלאתי . שהיה עמי צימי יהושע לכבוש
 לא מלכים : אהזתינו ולא ארפנו . לא
 נחתי לו רפיון עד שנחתיו אל מסכן שילה
 צפעיל כל זאת טענה לי : (ה) השבעתי
 אתכם . האומות שקיותי גולה ציניכם :
 אם העירו ואם העירו תעברו אהבת דודי ממני
 על ידי פתוי וקסתי על עוזבו לסוב מאחריי
 עד שתחסן . בעוד שאהבתו חפץ עלי :

הרגום
 פואיב' לו די קאזה די ישראל אשחן אינג'אנטיש טוש
 אינג'אסיוופים אי טראני'אז אכטיש אין פלאצ'ראש די
 לב ליי אין קאמארה די מסה סו רבי אי אין קאמארה
 די יהושע אינ'ו די נון סו סירוטייל
השבעתי
 קומו אול'ירון לוס סייטי פואיב' לוס קי
 אנו'ש די ישראל אפאר'יו' אדוש פארק
 אהריד'אד סום טייר'אש אינ'אנערונפי אאונג אי קור
 טארון אש אהב'אליש אי סירארון אמאני'ירוש די
 לאש אגואש אי דיסולארון אסום סינ'דאדיש אי פוליי
 רון דיס'ו א סאנעו צינדיג'ו אילאה מסה א פרופ'יטה
 אינג'ורי אסום פאדריש די איסטוט פור אינטראר
 אסום אינ'וש פור איריד'אד טיירה מאנאן ליג'י אי
 מניל אי קומו ייו אזיין אינטראר אשוס אינ'וש אה
 טיירה ואלה אי צ'אניאה אבורה ייו דיטיניין אילויש
 קוארינטה אנצוש סיניל דיזיורטו אי טיירה מי ליי
 מיסקלאדה איכטוש קואירפוש אי דיספואיש די איסטו
 אקילייוש פואיב' לוס מאש פיר אגואראן לוקי דיסולא
 רון איסטונטיש דיס'ו מסה אאינ'וש די ישראל אקונג'ו
 רו אנו'ש קומפאנייה די ישראל אין יי צבאות
 אי און פ'אירטיש די עיירה די ישראל קי
 כון שזירפ'ידיש פור סוב'יר אטיירה די כלען אשטה
 קומפלירטי קוארינטה אכיווש אי טיירה וילונט'אד דינאנטיש די מוראדוריש די לב
 טיירה אין גואיט'אדה מאנו אי פאמאר'ידיש איל ירדן אי סירה לב טיירה סוב'יר אגואדה דינאנטיש

מי
 קומו שוב'ירון אינ'וש די ישראל די איל דיזיורטו אי אפאסארון איל ירדן קון יהושע אינ'ו
 די כון דיס'ירון פואיב' לוס די להטיירה קין אים איסט'ה ג'ינטי איסקו'ידיה קי סוב'
 דייל דיזיורטו אומאדה די אומ'יריו די איספ'י'אש אי אשופ'ידיה פור איל זכות
 די אנהס קי סירב'יו אי אינו אואסיוון דינאנטיש די אין מונטי די לה מוריה אי אפ'ייטאדס
 די אזיטי די אונטאסיוון פור לב ג'אטיד'אד די יכחק קי פ'ואי אטאדו אין לוגאר די קאוס
 די

מִלֵּל אֲבָקָה רֹזֵקֶל : (ז) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה
 שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ מִגְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל : (ח)
 כָּלֶם יַחְזִי חֶרֶב מִלְּמַדֵּי מִלְחָמָה אִישׁ
 חָרְבֹו עַל־יָרְכוֹ מִפֶּחַד בְּלִילֹת : (ט) אֶפְרַיִן
 עָשָׂה לֹו הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעֲצֵי הַלְּבָנוֹן :
 עֲמוּדָיו

די טודו פולכ'ו די אישפיטיוו : (ז) איקסו
 קאמה קי אה שלמה טיטינטה באראגאניש
 דורידור אילייה די באראגאניש די ישרא :
 (ח) טודוס איליווס טראב'אדוס די אישפא
 דה אמניזאדוס די פיליאה וארון סו
 אישפאדה סוב'רי סו אנקה די פאנ'ור אין
 לאש נוב'יש : (ט) טאלאמו איוו איל איל
 ריי שלמה די מאדירוס די איל לבנון :
 סוס

תרגום

די א סאנטוב'ארייו קי אישפאמאדו מונטי די איל
 אינטיטייוו אי טי אזין אילייה מאראב'ילייה די לה
 בונדאד די יעקב קי אוב'ו איל אנג'יל קוניל אסטו
 סוב'ור לה מאנינגה אי פ'ואי מאיוורגאדו מאש קי
 איל אי פ'ואי אישקאפאדו איל הי דוזי סוס
 טריב'וס

הנה

קואנדו פ'ראגואו שלמה ריי די ישראל אה
 קאזה די סאנטוב'ארייו די י'i
 דיס'ו ה' קון סו דיג'ו קואנטו אירמוזה לה קאזה
 סאנטה אישטה קי פ'ואי פ'ראגואדה אמי פגו מאנוס
 די איל ריי שלמה איו'ו די דוד אי קואנטו אירמוזו
 לוש כהנים אין אורה קי אישפאנדין סוס מאנוס
 אי אישטאן סוב'רי שוס אטיינטוס אי נינדיזין איל
 פואיב'לו די קאזה די ישרא קון סיטינטה ליטראש
 קי פ'ואירון אינטריגאדאש אה משה סו רני אי
 אקילייה בינדיטייוו ארוויאה אילייווס קומו סירקה
 אטה אי פ'ואירטי אי קון אילייה מאיוורגאן אי
 פרושפיראן טודוס באראגאניש די ישראל
 אי לוש כהנים אי לוש לויים אי טודוס
 טריב'וס די ישרא טודוס איליווס טראב'אדוס

כלם

אין פאלאב'ראש די לה ליי קי סון אינטימפלאדאש
 אה לה אישפאדה אי טומאן אי דאן אינליייהש קומו
 באראגאניש אנניזאדגש די פיליאה אי קאדה אונר
 אי אונר די איליווס סילייהדה לה סירקוטייוו סוב'רי
 סוס קארניש קומו פ'ואי סילייהדה אין סו קארני
 די אברהם אי סי מאיוורגאן קונילייה קומו ב'ארון
 קי אישפאדה סיניידה סוב'רי סו אנקה אי פור טאב
 טו נון טימין די לוש דאנייידוריש אי לאש טולומ
 בראש קי אנדאן אינלאש נוב'יש

רש"י

(ו) מי זאת עולה מן המדבר • כשהייתי
 מהלכת במדבר והיה עמוד האש והענן
 הולכים לפני והורגים נחשים ועקרבים
 וסורפין הקונים והנרקנים לעשית הדרך
 מיסור והיה הענן והעשן עולין ורואין
 אותן האומות ומתמיהות על גדולתי ואומרות
 מי זאת כלומר כמה גדולה היא זאת העולה
 מן המדבר פו' : כתימרות עשן • גבוה
 וזקוף כתמר : מקותרת מר • על שם ענן
 הקטרת שהיה מחמר מעל מזבח הפנימי :
 רוכב בשם המוכר כל מיני בשמים : אנקת •
 ענ שם שכותשין אותו וסוחקין הדק כאבק :
 (ז) הנה מטתו של שלמה • אהל מועד והארון
 שהיו נושאין במדבר : ששים גבורים סביב
 לה • ששים רבוא סביב לה : מגבורי ישראל •
 פיוואי הנבא לנד פחותים מנן עשרים
 והיתרים על בני ששים : מלומדי מלחמה •
 מלחמתה של תורה וכן הכהנים הסובבים
 אותה החונים סביבות המשכן מלומדי סדר
 עבדתם : איש חרבו • כלי זיינו הן מתורת
 וסימנים שמעמידים על ידם את הגירסא
 והמסרה שלא חשכח : מפחד בלילות • פן
 ישכחנה וינאחו עליהם צרות וכן הוא אומר
 נשקו בר פן יאנף ותאנדו דרך : (ט) אפריון
 עש' לו • זה אהל מועד שנקבע במשכן שילה
 עשה לו אפריון חופת סתר לכבוד (י) רפידתו
 משכנו ומשכנו על הכפרת שהוא זהב :
 מרכבו

אפריון

פאלאסיודג' סאנטידאד פ'ראגואו איל ריי שלמה די מאדירוס די זינג'יביל אי
 בוש'יש אי אג'יפריש קי ווינין די א לבנון אי קוב'רייו איל די אורו פ'ינו :

עמודיו

(י) עמוֹדָיו עֲשׂוּה כֶסֶף רִפְיֹתָו זָהָב מִרְכָּבוֹ
 אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רְצוּף אֲהַבָּה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם :
 (יא) צֵאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
 בַּעֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לֹא אָמוֹ בַּיּוֹם הַחַתָּנָתוֹ וּבַיּוֹם
 שִׂמְחַת לְבוֹ : ד (א) הֲנֵךְ יַפֵּה רַעֲיֹתַי הֲנֵךְ
 יַפֵּה

(י) סוס פילאריש איזו די פלאטה סו אישט
 אנדדורה די אורו סו קאנ'אליאדורה די
 אלג'אבואן דיינטרו די איל אנראסאדו די
 אמור די דואיניאש די ירושלם : (יא) סליד
 אי ב'אייד דואיניאש די ציון איניל ריי
 שלמה קון לה קורונה קי אינקורונו אאיל
 סו מאדרי אין דיאה די סו נוב'יידאד אי אין
 דיאה די איגריאה די סו קוראסון (א) איק
 טו אירמוזה מי קומפאניירה איק טו

תרגום

עמוֹדָיו אי דיספויאש קי אטימוו אאיל פוזו אינ
 טרי איל אארקה דיל טישטאמינטו
 קי א פילאר די איל מונדו אי דיינטרו די איל דוש
 טאנ'לאש די פיידרה קי איסקונדייו אלני משה אין
 חורב קי איליאה פריטייאדאש מאש קי פלאטה
 איסמיראדה אי אירמוזאש מאש קי אורו פ'ינו אי
 איספאנדייו אי אסולומברו סוב'רי איל אה אסינטארה
 די איל קאדירנו אי איל אלג'אבואן אי אינטרי לוש
 כרוניס קי סוב'רי איל קוב'ירטירו איראן פוזאן לה
 שכינה די י"י קי אפוזינטו סו נומברי אין ירושלם
 מאש קי טודאש סינ'דאדיש די טיירה די ישראל :
 צֵאִינָה קומו וינו שלמה איל ריי פור אזיר אה
 איסטרינאמינטו די איל בית המקדש א
 פריגונירו שאליו קון פ'אירסה אי אנשי דיט'ו
 סליד אי ב'אייד מוראדוריש די סינ'דאדיש די טיירה
 די ישראל אי פ'אינ'לו די ציון אינלה קורונה אי
 אין קורונה קי אינקורונארון פואינ'לו די קאזה די
 ישראל אה איל ריי שלמה אין דיאה די איסטרינא
 מיינטו די איל בית המקדש אי אליגרארונשי קון
 אליגריאה די פאשקואה די לאש קאנ'אניאש קי איזו
 שלמה איל ריי אינלה אורה אישטה אפאשקואה די
 סוכות קאטורוי דיאש

מרכבו ארגמן . זה הפרכ'שהיה תלוי ורוכב
 על כלונסות מעמוד לעמוד : תוכו רצוף .
 סדור ברצפת אהנה ארון וכפרת וכרוניס
 ולוחות : מננות ירושלם . אלו ישראל יריאים
 ושלמים להקב"ה : (יא) בנות ציון . בנים
 שמצויינים לו במילה ובתפילין ובציצית :
 בעטרה שעטרה לו אמו . אהל מועד שהוא
 מעוטר בגוונים חכלת וארגמן ותולעת שני
 א"ר נחויא שאל רשב"י את רבי אלעזר בר'
 יוסי א"א ששמעת מאניך מהו שעטרה לו
 אמו אמר לו משל למלך שהיתה לו בת
 יחידה והיה אהנה ביותר לא זו מחננה עד
 שקראה בתי שנאמר שמעי בת וראי לא זו
 מחננה עד שקראה אחותי שנאמר פתחי לי
 רעיתי לא זו מחננה עד שקראה אמי שנא'
 שמעי אלי עמי ולאומי אלי האזינו ולאמי
 כתיב עמד רשב"י ונסקו על ראשו כו' :
 ציוס חתונתו . יום מתן תורה שעטרוהו להם
 למלך וקבלו עולו : וציוס שמחת לבו . זה
 שמיני למילואים שנתחנך בו המשכן במדבר
 (א) הנך יפה רעיתי . קילסן ורכן וערבו
 עליו קרננותיהם : עד שיפוח היום . שחטאו
 לפני צימי חפני ופנחס : עיניך יוני . גוונייך
 ומראיתך ודוגמתך כיוג' הזאת הדבק'בנן זוגה
 וכששוחטין

הנך

אין אקיל דיאה אליוגו איל ריי שלמה מיל
 אלסאכיוניס סוב'רי לה ארה אי פ'אי
 ריסיב'ידו קון וילונטאד סו אלייגאשייון דילאנטרי
 י"י שאליו אונה בזו די לוש סילוש אי אנשי דיט'ו
 קאנאטו אירמוזה טו קומפאנייא די ישראל אי קואנטו
 אירמוזאש סון מאיזוראליש די לה קומפאנייא אי לוש
 אילייוש ריטומבראנטיש אאיל מונדו אה פואינ'לו די קאזה די ישראל אי אשימיג'אן אפאלומנש
 אינ'אש אה פאלומנה אי אפילו רישטו די אינ'אש די טו קומפאנייא אי פואינ'לו די לה טיירה סון
 ג'אטוט קומו אינ'אש דיישקב קי קונ'ירון פיידראש אי איניירון מונטון די גלעד

לשם אהב'ה מננות ירושלם . אלו ישראל יריאים
 ושלמים להקב"ה : (יא) בנות ציון . בנים
 שמצויינים לו במילה ובתפילין ובציצית :
 בעטרה שעטרה לו אמו . אהל מועד שהוא
 מעוטר בגוונים חכלת וארגמן ותולעת שני
 א"ר נחויא שאל רשב"י את רבי אלעזר בר'
 יוסי א"א ששמעת מאניך מהו שעטרה לו
 אמו אמר לו משל למלך שהיתה לו בת
 יחידה והיה אהנה ביותר לא זו מחננה עד
 שקראה בתי שנאמר שמעי בת וראי לא זו
 מחננה עד שקראה אחותי שנאמר פתחי לי
 רעיתי לא זו מחננה עד שקראה אמי שנא'
 שמעי אלי עמי ולאומי אלי האזינו ולאמי
 כתיב עמד רשב"י ונסקו על ראשו כו' :
 ציוס חתונתו . יום מתן תורה שעטרוהו להם
 למלך וקבלו עולו : וציוס שמחת לבו . זה
 שמיני למילואים שנתחנך בו המשכן במדבר
 (א) הנך יפה רעיתי . קילסן ורכן וערבו
 עליו קרננותיהם : עד שיפוח היום . שחטאו
 לפני צימי חפני ופנחס : עיניך יוני . גוונייך
 ומראיתך ודוגמתך כיוג' הזאת הדבק'בנן זוגה
 וכששוחטין

יפה עיניך יונים מבעד לצמחה שערך בעדר
 העצים שגלשו מהר גדעד: (ב) שניך בעדר
 הקצובות שעלו מן הרחצה שלם
 מתאימות ושכלה אין בהם: (ג) כחוט השני
 שפתותיך ומדברך נאות כפלה הרמון
 רקתך

אז מזה טוש אונ'וס די פאומנינוס די פאר
 אטו קרינג'ה טו קאויליו קומוריואניו
 די לאש קאב'ראש קי סי פילאן די מונטי
 די גלעד: (ב) טוש דיינטיס קומו ריואניו
 די לאש איגולאש קי סיב'ין דיז לאב'אדור
 קי טודאש אייליאש אמיליסייאדאש אי דיסאי
 ז'אדה כון אינילייאש: (ג) קומו אילו
 די לה גראנה טוש לאב'יוס אי טו אנ'לה
 דונזה קומו פידאסו די לה גראנארה
 טו

תרגום

שניך קואנטו אירמוזום לום כהניס אי לום לויס
 לום אלטיגאנטיס אטוש אלייגהסייוניס אי
 קומיינטיס קארני די לה סאנטידאד אי איל דייזמו
 אי גה אפארב'אדורה אי לימפיוס די טודו סוב'רי
 פ'ורסו אי רוב'ו אנסי קומו איראן לימפיוס ריב'אנ
 ייוס די אונ'ין אס די יעקב אין חורה קי איראן טראש
 קילאדאש אי סוב'יאן די ארויו די ינוק קי כון אירה
 אינילייאש סוב'רי פ'ורסו אי רוב'ו אי טודאש
 אייליאש סימיו אנ'ן איסטה אה איסטה אי פאריאן
 מיליסיוס אין ק'אדה אורה אי מאניירה ני דינאיג'אדה
 כון אירה אינילייאש:

כחוט אי סוס לאב'יוס די אילכהן גראנדי איראן
 בוש'קאנטיס אוראשייון אין דיאה די לאש
 פידרונא:סאס דילאנטריי'י אי סוס פלא'בראש איראן
 בילטאנטיס פיקאדום די ישראל קי אסימיו'אן אילו
 די גראנה אי אינבלאקיסין אייליוס קומו לאנה בלא
 נקה אי איל ריי קי איל קאפיטאן די אייליוס ליינו
 די אינקומינדאסאס קומו לה גראנאדה אפ'אירה
 די לוש אמרכליס אי לוש סיניווריס קי אייליוס אלייגא
 דוש איל ריי קי אייליוס ג'ושטוש אי נו איי אינילייוס
 כונגונה קוזה מאלה

כמגדל

כוחנה לנקבה היא מורגשת כמו חנה חדשה וטברה
 וכן לזכר עולת שנת נשנתו ותי'ו של צמתך שהיא רפה על כרחינו נאה במקום ה'א ויהא שם
 הקישור כמה וכשהוא סמוך לתתו לזכר או לנקבה תהפך הה'א לתי'ו כגון שפחה תהפך לומ' שפחתו
 או שפחתה וכן אמה אמתו אמה ערוה ערוה וכן זה אמה אמתו אמרה אמתי צמתך:
 שגלשו שנקרתו גבה מתורגם גלוש כשהנהמות יורדות מן ההר נמלא ההר נקרח וממורט מהם:
 (ג) שניך בעדר הקצובות כו'. אף קילום זה בלשון נוי אשה: שניך דקות ולבנות וסדורות על
 סדורן כלמר וסדר עדר הרחלים הנזרות משאר האן בקצב ומין נמסרות לרועה חכם והגון
 ליוזר נמרו שעוסיין אותו לכלי מילת ומשמרין אותו מעת לידתן שלא יתלכלך הצמר
 ורוחנין

רשימי

זכשוחטיין אותה אינה פרכסת אלא פושטת
 כוארה כך אח נתח שכס לסנול עולי ומוראי:
 מבעד לצמתך שערך בעדר העצים. הקילום
 הזה דוגמ'קילום אשה הנאהבת לחתן מנפניס
 לקישורין שערך נאה ומנהיק בצורה ולבנות
 כשער עזים לבנות היורדות מן ההרים
 ושערן מנהיק מרחוק והדוגמ' שדימה כנס'י
 נכך זו היא מנפני' למחנותיך ומשכנותיך אף
 הרקיס שניך חנינים עלי כיעקב ובניו שגלשו
 לרדת מהר גלעד כשהשיגם לבן שם. ד"א
 באותן שכנאו על מדין בעבר הירדן שהוא
 ארץ גלעד ולשון זה במדרש שיר השירים:
 מבעד הוא לשון מנפני' שרוב בעד שבמקרא
 דבר המסיך ומגין נגד ד"א כמו ובעד כוכבי'
 יחתום הארץ צריחיה בעדי הנער ערפל
 ומבעד הוא הדבר שהוא מנפניס לאותו בעד
 לכך הוא אומר מבעד. צמתך לשון דבר
 הממאכס השער שלא יפריח לצאת וזו היא
 השנכה והקישורים ולא יתכן לפרש צמתך
 לשון כומת שתהא התי'ו משורשת בתוכה
 שאם כן היה לה להיות דגוש'כשהי' נסמכת
 לה'א לפעול בו פעולת נקבה או לוי'ו לפעול
 בו פעולת זכר כמו תי'ו של שנת כשהוא

רָקִיקָהּ מִבְּעַד לְצַמְחָהּ : (ד) כְּמַגְדֵּל
 דָּוִד צִוְחָהּ בְּנוֹי לְתַלְפִּיזוֹת אֶלֶף הַמִּגְן
 תָּלְוֵי עָלְיוֹ כָּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים :
 (ה) שְׁנֵי שָׁדַיךְ כְּשְׁנֵי עֵפְרַיִם הַאֲוִמִי צְבִיחָה
 הַרְוַעִים בְּשׁוֹשָׁנִים : (ו) עַד שִׁפּוֹחַ הַיּוֹם וְגַם
 הַצִּלְלִים

טו סיין די פארטי אטו קרינג'ה (ד) קמנדל
 טורי די דויד טו סירנ'ים פ'ראגואדו סא
 אנביזאמייטוס מיל איל איסקודו קולגהדו
 סונ'רי איל טודוס קארקאש'ים די לוס
 באראגאניש : (ה) דוס טוס טייטאש קומו
 דוס אינוריווס מיליטיאדוס די קורסה לוס
 פאשיינטיש אינלאש רוזאש : (ו) אשטפ
 קי אסופלי איל דיאה אי פ'וייגאן לאש
 סולומבראש

תרגום

תרגום

כמגדל

אי קאפיטאן די לה יסינה קי טורבי
 פ'ואירטי אין זכות אי גראנדי אין איג'אש
 צואינאש קומו דויד ריי די ישראל אי פור דיג'ו די
 סו בוקה אירה פ'ראגואנטי איל מונדו אי קון דיפרי
 דימיינטו די לה ליי קי אירה טראב'אג'אן אינפ'י
 אזויאנטיש פואינ'לו די קאזה די ישראל אי וינסי
 נטיש אינלה פיליאה קומו סי טראב'אראן אינסוס
 מאנוס טודוס מודוס די ארמאש די לוס באראגאניש
 דוס טוס ריגמיריט קי סוג אפאריוז'אדוס
 פארה ריגמירטי מטיח איז'ו די דוד אי
 פוטיח איז'ו די אפרים אסימיג'אן אה נוטה אי אהרן
 איז'וס די יוככד קי פ'ואירונן אינסימפל'אדוס אה
 דוס אינוריווס מיליטיוס די קורסה אי איראן גונ'יר
 פאנטיש אפואינ'לו די קאזה די ישראל פור סו זכות
 קוארינטה אניווס איניל דיזיירטו קון מאגנה אי
 אויס גורדאש אי אגואש די פוזו די מריש :
 ער אי טודו טיימפו קי איראן קאזה די ישראל
 טראב'אנטיש אינסוס מאנוס אופ'יטייו די סוס
 פאדריש לוס ג'אטוס איראן פ'ולטינטיש לוס דאניאל
 דוריש אי לאש סולומבראש אי לוס די לה מאניאנה
 אי

ורוחזין אוחזמיוס אל יום : שכול'מתאימות.
 לשון מתוס אין מתוס צנשרי כלומר תמימות
 אינטרי'א בלעז : ושכולה . שום שכול
 ומוס אין צפס ונאמר הדוגמא הזו על שם
 גבורי ישראל הכורתיס ואוכלים אויביהס
 צנטיהס סנינותס והרי הס מתרחקין מן
 הגזל של ישראל ומן העריות שלא יתלכלכו
 נענירה ונאמר קילום זה על י"ב אלף איש
 טכנאו על מדין בקצב ומנין שלא נחטר אחד
 מהם על העריות שנאמר ולא נפקר ממנו
 איש ואף על הרהור הלכ הניחו כפרחן ואף
 על הגזל לא נחטרו שהעיד עליהם הכתוב
 ויקחו את כל הסלל ויביאו אל משה ואל לעזר
 הכהן כו' ולא הנריח אחד מהם פרה אחת
 או חמור אחד : (ג) כהוט השני שפתיתין
 נאות להנטיח ולשמור הנטחחס כמו שעשו
 המרגלים לרחב הזונה שאמרו לא את תקות
 חוט השני כו' ושמרו הנטחחס : ומדברך .
 דבורך והרי היא מגזרת הנדברים בך אלל
 הקירות או נדברו יראי ה' פרלדי"ן בלע"ז :
 רקחך . היא גובה הפנים שקורין פומיל"ס

אכל העינים ונלסון גמר' קורין אותו רומני דאפי ודומין לפלח חזירמון מנחוז שהוא אדום
 וסגלבל הרי קילום בנוי אשה והדוגמא פירשו רבותינו ריקניס שניך מלאים מכות כרמון : מנעד
 לצמחך . מנפניס לקיסורין : (ד) כמגדל דגד כוארך . קומה זקופה נוי באשה והדוגמא
 כמגדל דוד הוא מכות ציון שהוא מקום חוזק ועופל ומצור כך הוא כוארך זו היא לשכת הגזית
 שהיה חזקן ומצורן של ישראל ואותו המגדל בנוי לתלפיות בנוי לנוי להיות הכל מסתכלין בן
 ללמוד צורותיו ונוי מלאכת תבניתו והוא מגזרת מלפנו מנהמות הארץ והתי"ו בתלפיות כמו ת'
 שצחרמית ונתבנית : אלף המגן תלוי עליו . כך מנהג השרים לתלות מגיניהם ושלטיהם
 בכותלי המגדלים : שלטי . אשפות שנותנים בהם חכים וכן הנרו החכים מלאו השלטים
 ודומה לו לשכת הגזית שמשם היראה ינאסה שהחורה מגן לישראל ויש אומר אלף המגן כמו מגן
 האלף על שם דבר כזה לאלף דור : כל שלטי הגבורים . מצינו שהתלמידים נקראים על שם
 חכים

הַצִּלְלִים אֶלְךָ לִי אֶדְתָּר הַמָּזוּר וְאֶגְבַּעַת
 הַלְּבֹנָה: (ז) כִּלְךָ יִפְחַר רַעֲיָתִי וּמִיּוֹם אֵין בְּךָ:
 (ח) אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן כִּלְךָ אֶתִּי מִלְּבַנּוֹן תִּבּוֹאִי
 תְּשׁוּרֵי מִרְאשׁ אֲמֹנָה מִרְאשׁ שָׁנִיר וְחֶרְמוֹן
 מִמַּעַנּוֹת אֲרֵיזוֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים: (ט) לִבְבַּתְּנִי
 אַחֲזֵנִי

לא סולומנראש אנדאריו אמיי אמופטי די
 איל אלמיסקלי אי אה קואישטה די איל
 אינסניסיוו : (ז) טודה טו אירמוזה מי
 קומפאניירה אי מאקולה נון איז טי : (ח)
 קונמי די איל לבנון נוב'יח קונמי די איל
 לבנון וירכאש קאטארש די קאנ'יסירה די
 אמנה די קאנ'יסירה די שניר אי חרמון די
 מוראדאש די ליאונים די מונטיש די
 אנויאמיריש : (ט) דיסקוראשונאשטישמיי
 מי

תרגום

אי ליש די איל מידייו דיאה די אינטרי איליווס
 פורקי אירה לה שכינה די אונרה די ו"י פוזאדה אין
 בית המקדש קי אירה פ'ראגואדו אין מונטי די
 לה מוריה אי טודוש לוש דאניאדוריש אי לאש. דאכ
 יאדיראש איראן פ'וליינטיש די גואיזמו די פ'אופני
 ריוו די לאשריוזינאש

רש"י

חכים ושלטים כענין שנאמר כחכים ציד
 גבור כן בני הנעורים אשרי הגבר אשר מלא
 את אשפתו מהם : (ה) שני שדיך. המניקים
 אותך זה משה ואהרן : כשני עפרים תאומי
 צביה. דרך צביה להיות יולדת תאומים כך
 שניהם שוים שקולים זה כזה. ד"א שני שדיך
 על שם הלוחות תאומי צביה שהם מכוונות
 במדה אחת וחמשה דברות על זו וחמשה על
 זו מכוונין דבו' כנגד דבו' אנכי כנגד לא תרכח
 שהרוכח ממעט את הדמות של הקב"ה.
 לא יהיה לך כנגד לא תנאף שכזונה אחר
 ע"א דרך אשה המנאפת תחת אישה תקח
 את זרים. לא תשא כנגד לא תגנו' שהגונב
 סופו ליטבע לשקר. זכור כנגד לא תענה
 שהמחלל את השבת מעיד שקר בצוראו לומר
 שלא שנת בשבת זראשית. כזר כנגד לא
 תחמוד שהחומד סופו להוליד בן שמקל' אותו
 ומכזר למי שאינו אביו. הרועים. את
 לאנם בשושנים ומדריכים אותם בדרך נוחה
 וישרה : (ו) עד שיפוח היום. עד שתתפשט
 החמה : ונסו הכללים. הוא עת שרצ וחוס
 היום אני אכילך ואת עריבה עלי : היום
 הוא השמש וכן לרוח היום וכן כי הנה היום
 צוער כתנור ומשיפוח היום אלך לי להר
 המוריה בבית עולמים כלומר משחטאו לפני
 לחלל את קדשי ולנאץ מנחתי בימי חפני
 זפנחם אסחלק מעליכם ואטוש משכן הזה
 ואנחר לי צהר המוריה בבית עולמים ושם כולך יפה ומום אין בך וארכה שם כל קרבנותיך :
 (ח) אתי מלבנון כלה. כשתגלו מלבנון זה אתי תגלו כי אני אגלה עמכם : אתי מלבנון תבואי.
 וכשתשובו מן הגולה אני אשוב עמכם ואף כל ימי הגולה בצרחדך לי זר ועל כן כת' אתי מלבנון תבואי
 כשתגלו מלבנון זה אתי תבואי ולא כת' אתי ללבנון תבואי לומר משעת יציאתכם מכאן עד שעת
 ציאתכם

כלך אי אין טיימפו קי פואיב' לו די קאזה די
 ישראל אזיינטיש וילונטאד די איל סיניור
 די ל מונדו איל אלצ'ה אה איליווס אין סיילוס די
 לוש סיילוס אי אנשי דיס' טודה טו אירמוזה קומ
 פאנייא די ישראל אי מאקולה נון אינטי
 דיס' ו"י קון טו דיג'ו קונמיגו שיראש איש
 טאן קומפאנייא די ישראל לה אסימיו' אדה
 אה נוב'יח אישקונדידה אי קונמיגו אינטרארידיש'
 אה איל בית המקדש אי סיראן אליגאנטיש אטי פרי
 זינטי קאפיטאניש די איל פואי' בלו קי אישטאן סוב'רי
 ריאו די אמנה אי לוש מוראדוריש קי אישטאן אין
 קאב'ו די מונטאניא די לה נייב'י אי גי'נטי קי אין
 חרמיון אי סיראן אלסאנטיש אטי פיג'אש מוראדוריש
 די סיב'דאדיש פ'ואירטיש קי סון באראגאניש קומו
 ליאונים אי פריזינטי די סיב'דאדיש די לוש מונטיש
 קי סון פ'ואירטיש מאש קי אנויאמיריש

לבבתני

אסיטיגואדו סוב'רי טאב'לה די מי קורא
 סין טו אמיר מי אירמאנה קומפאניא די
 ישראל קי איש אינש'ימפלדה אנוב'יח קי איליח
 אישקונדידה אסיטיגואדה סוב'רי טאב'לאש די מי
 קוראשון

אֶחָוִיתִי כִּלְהַ לֵּב בְּהֲנִי בְּאֶחָד מֵעֵינַיִךְ בְּאֶחָד
 עֵנֶק מִצֹּרְנֶיךָ : (י) מִהַ יִּפֹּי דוֹדֶיךָ
 אֶחָוִיתִי כִּלְהַ מַּה טָּבוֹ דוֹדֶיךָ מִיַּיִן וְרֵיחַ
 שְׂמֵנֶיךָ מִכָּל־בְּשָׂמִים : (יא) נֶפֶת הַטַּפְּנָה
 שִׁפְתוֹתֶיךָ כִּלְהַ דְּבֶשׂ וְחֶלֶב תַּחַת
 לְשׁוֹנֶךָ וְרֵיחַ שְׁלֵמוֹתֶיךָ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן :
 (יב) גֵּן

מי אירמאנה נוב'יאל די שקוראשונאשט זמי
 קון אונז די טוש אונ'וש קון אונה ש'ארטה
 די טוש סירוויזיס : (י) קואנטו סי אפ'ירמאנה
 גארון טוש קירינסייאש מי אירמאנה נוב'יאל
 קואנטו סי אנוניגוארון טוש קירינסייאש
 מאש קי וינו אי גואיזמו די טוש אזויטש
 מאש קי טודאס אישפישייאש : (יא) פאלט
 בוטיאן טוש לאכ'יזש נוב'יאל מייל אי ליג'י
 די באש'ו די עו לואינגה אי גואיזמו די טוש
 פאניווש קומו גואיזמו די איל לבנון :
 גואירטו

חרגום

קוראסון אמור די איל פיקיניו קי אינטרי טי קי
 איל ג'ושטו קומו אונז די לוש גראנדיש די לוש
 סנהדרין אי קומו אונז די לוש רייש די קאזה די
 יאודה קי אירה דאדה קורונה די ריינו סובר'י סו
 סירוויש :

רש"י

ביאתכם כאן אני עמכם בכל אשר תלכו
 ותבאו : חסורי מראש אמנה בקנני את
 נדחיק הסתכלי ותחונני מה שבר פעולתך
 מראשית האמונה שהאמנת ני לכרך אחרי
 נמדבר ומכעותיך וחניותיך על פי וניאחך
 לראש שניר וחרמון שהיו מעונות אריות
 סיחון ועוג • ד"ח מראש אמנה הר הוא
 בגבול כפונה של ארץ ישראל ושמו אמנה
 וכלסון משנה טורי אמנון והר ההר שנאמר
 מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר וכשהגליות
 נקבלות ומגיעו'שם הם נופים משם ורואין
 גבול ארץ ישראל ואוירה של א"י ושמים
 ואומרים הודייה לכך נאמר תסורי מראש
 אמנה : (ט) לבנתני • משכת את לני לייך :
 באחד מעיניך • הרנה דוגמות עונות שניך
 לולא היתה בייך אלא א' מהם הייתי מחנך
 ביותר וכל שכן ככולן וכן באחת ענק
 מצורניך באחת מצנידי ענקי קישוטיך הם
 חכשיטי מצות שישראל מצויינים בהם • ד"ח

מה קואנטו אירמוזה סונ'רי מי טוש קירינסייאש
 מי אירמאנה קומפאניאל די ישראל קי
 איליאל אינס'ימפלדה אנו'יאל קי איליאל וירגואינ
 סונה קואנטו סי אנוניגוארון סונ'רי מי טוש קירינ
 שייאש מאש קי סיטינטה ג'ינטיש אי פ'אמה בואינה
 די טוש ג'ושטו רישינדיין מאש קי טודאש אישפי
 סייאש

נפת

אי אין אורה קי אזין אוראסיין לוש
 כהנים אין עזרה די לה סאנטידאד בוטיאן
 סום לאכ'יזש פאלאל די מייל אי טו לואינגה נוב'יאל
 אירמוזה אין טו אב'לאר קאנטאריש אי לואוריש
 דולסיס קומו ליג'י אי מייל אי גואיזמו די וישטי
 גוש די לוש כהנים קומו גואיזמו די אינספיניו :
 גן

באחת ענק באחד מאנותיך הוא אחד היה מיוחד זה
 (י) מה יפו דודיך • כל מקום שהראית לי שם חינה יפה הוא נעיני גלגל שילה נוב וגנעון וביח
 עולמים הוא שיסר הנבלי מנוחה ושאר ויעודים מנוחה זו ירושלם ושאר ויעודים מקום שנתיעדה
 שם שכינה לישראל : וריח שמניך • שם טוב : (א) נפת • מחוק : הטופנה שפתוהיך • טעמי
 תורה : וריח שלמותיך • מצות הגונות הנוהגות בשלמותיך כיצית תכלת נגדי כהונה איסו'שעטנו :
 (יב) גן נעול • על שם כניעות ננות ישראל שאין פורצות בעריות : גל נעול • יש לפרשו לשון
 מעין כמו גולות עליות ויש לפרשו לשון שער והוא לשון ארמי בגמרא טרוקו גלי : (יג) שלחך •
 ארץ יבשה קרויה בית השלחין וכריך להשקותה תמיד ושדה בית הנעל יפה הימנה וכאן קילס
 היבשה שלחך הרי הן מלאין כל טוב כפרדם רימונים וזה על שם קטנים שנישראל מרטינים
 מעשים טובים כפרדם רמונים : כפרים עם נרדים • מיני בשמים הם : (טו) מעין גנים כל זה
 נושא על שלחך ומקלסן כמעין המשקה אוחן והדוגמא על שם טבילות עובר טבילות ישראל טבילות

(יב) גן ו נעול אחזתי כלח גל ו נעול מעין
 חתום : (יג) של חיק פרדם רמונים עם
 פרי מגדים פפרים עם נרדים : (יד) נרד ו
 וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבנה מר
 ואהלות עם כל ראשי בשמים (טו) מעין גנים
 באר מים חיים ונזלים מן לבנון : (יו) עורי
 צפון ובואי תימן הפיחי גני יולו בשכני
 יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו : (יא) באתי
 לגני אחתי פלה אריתי מורי עם בשמי
 אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם
 חלבי

(י) גואירטו סיראדו מי אירמאנה נוב' ייא
 ו ויו סיראדו פ'וא'נטי סילייאדה (יג) טוס
 ו אמאס וירב'יל די גראנאדאס קון פ'רוטו די
 מין'וריאס חלקאפ'וריס קון למיקליס : (יד)
 חלמיסקלי אי אסאפ'ראן קאנילה אי סינמון
 קון טודוס ארצ'וליס די אינסיינסיו למיסקלי
 אי סאנדאלוס קון טודוס קאב'דאליס די לאס
 איספיסייאס : (טו) פ'ואינטי די גואירטוס
 פונו די אגואס מאנאנטיס אי איסטיילייאנטיס
 דיל לבנון : (יו) דיספירטה כפון אי ב'ין
 תימן אסופלה מי גואירטו איסטיילייארין
 סוס איספיסייאס וינגה מי קירידו אה סו
 גואירטו אי קומה פ'רוטו די סוס מין'וריאס :
 (יא) ויני חמי גואירטו מי אירמאנה נוב' ייא
 קוב'י מי למיסקלי קון מי איספיסייא קומי מי
 פאנאל קונמי מייל ציב'י מי ציבו קונמי
 ליב'י

גן אי טוש מוז'יריש קי סי קאזאן קון צ'ארונים וירגואינסוזוס קומו לה נוב' ייא וירגואינסוזוס
 אי קומו גואירטו די עדן קי נון ליסוינסויא אה צ'ארון פור אינטראר דיינטרו די אילייא
 סאלב'ו לוש ג'ושטוס קי סוס חלמאס סון אינביאדאס דיינטרו די אילייא פור מאנו די לוש אנב'ליס אי
 טוס איסקוסאס גואדראדאס אי איסקונדידאס אין טאלאמוס אי סילייאדאס קומו מאנאדירוס די
 די אגואס מאנאנטיס קי סאלין דיבאס'ו די ארצ'ול איסי איספארטי אקואטרו קאויסאס די ארוייוס
 אי סינו פורקי איסטה סילייאדה קון איל נומברי גראנדי אי סאנטו סאליירה אי מאנארה אי
 ראב'דונארה טודו איל מונדו :

שלחיק אי טוש מוסוסיינוס די מצות קומו לאס גראנאדאס אי אמאן אטוש מוז'יריש אי פור
 איסטו פארין איז'וש ג'סטוס קומו איליייוס אי סו גואינמו פור איסטו קומו לאס איספי
 שייאס צואינאס די גואירטודי עדן חלקאפ'וריש קון חלמיסקלי :

נרד חלמיסקלי אי אסאפ'ראן קאנילה אי סינאמון קון טודוס ארצ'וליס די אינסיינסיו למיסקלי
 אי סאנדאלוס קון טודוס קאב'דאליס די איספיסייאס :

מעין אי אגואה דיל טילוח אנדאנטיס די קידו קון רישטו די לאס אגואס לאס איסטיילייאנטיס
 די איל לבנון פור אציב'ראר אה טיירה די ישראל פורקי איליייוס טראב'אנו אנטיש אין
 פאלאנ'ראש די ליי קי סון אינש'ימפלדאס אה פונו די אגואס מאנאנטיס אי פור זכות די טימפ
 לאסייון די לאס אגואס קי טימפלאב'אן סוב'רי לה ארה אין קאזה דיל סאנטוב'ארייו קי איס פ'רש
 גוארו אין רושלים קי סי לייאמה לבנון :

עורי אי סוב'רי לאדו די כפון אירה לה מיוזה או סוב'רי איל דווי פאניס די פ'אטיס אי סוב'רי
 לאדו די דרוס אירה לה חלמינארה פארה חלומנראר אי סוב'רי לה ארה איראן חלינאכ
 טיש לוש כהציס חלייגאשיוניס אי אלסאנטיס סוב'רי איל שאומיריו די ריוניאס קוש
 פאנייא די ישראל דיס'ו אינטרי איל דיו מי קירידו אהיל בית המקדש אי ריפינ'ה קון
 ב'לונטאד חלויגאשיוניס די סו פואינ'לו :

באתי

ג

חֲלָבִי בְּאֵמְלֹו רַעִים שָׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹרִים (ב)
 אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹלֹדְדֹרִי רֹפֵק פִּתְחֵי-לִי
 אֲחֹתִי רַעִיתִי יוֹנְתִי חֲמֹתִי שְׂרָאֲשִׁי נִמְלֵא-
 טָל קוֹצוֹתַי רִסִּים לִילָה : (ג) פִּשְׁטָתִי אֶת
 כִּתְנֹתַי אֵיכָכָה אֲלַבֶּשְׁנָה רַחֲצֹתִי אֶת-רַגְלֵי

מי ליג'י קומיד קומפאנירוס ציוד צ'אי
 ציב'דאדב'וס קירידום : (ב) ייו אדורמט
 אי מי קוראסון דיספיירטו בון די מי קוב
 באטיין אב'רי אמי מי אירמאנה ס קומפא
 ניירה מי פאלומנה מי פרינימה קי מי
 קאב'יסה סי אינג'ו די רוס'חו מיסוידיו'אס
 גוטאס די נוב'י : (ג) דיסנודי אה מי
 טונגה קומו לה ב'סטירי לאב'י אמים פייס
 קומו

איפכה

תרגום

בֹּאתִי דִישׁוֹ אֵיל סאַנטו בינדויג'ו איל אה סו
 פואיב'לו קאזה די ישראל אינטרי אה קאזה
 די מי סאַנטו צ'ארייו קי פ'ראגואסטוי אמי מי איר
 מאנה קומפאנייא די ישראל קי איש אינש'מפלדה
 אנוב'ייו וירגואינסומה אי אפוינטוי מי שכינה אינ
 טרי טי ריסוב'י אה סאומיריו די טוש אישפיישיאש
 קי אינשטיש פור מי נומברי אינציאי פ'ואיגו די
 לוש סיילוש אי קימו אה אלסאסיוניש אי אה סאקרי
 פ'ישיו די לאש פאזיש פ'ואי ריסוב'ידו קון ב'לונטאד
 דילאנטרי די מי טימפלאשיון די וינו קולוראדו אי
 זינו בלאנקו קי טימפלארון לוש כהנים סוב'רי מי
 ארה אגורה ויניד כהנים אמאנטיש מיש אינקומינדא
 סאס קומיד לוקי פ'ואי רומאניסידו די לאש אלייגא
 סייניש אי סיאיד אינצ'ישייחדוש די איל ציין קי
 פ'ואי אפאריז'אדו אנוס

ונזלים מן לבנון . ממקום נקיות באין סימן
 עכירת טיט : (יו) עורי כסון ובואי תימן
 אחר שערב עלי ריחך ונוי מסכנותיך אני
 מכה את הרוחות כסון ותימן להפיח בגך
 לכאת ריחך הטוב למרחוק והדוגמא על שם
 שהגליות מתקבלות ומכל הגוים מביאים
 אותם מנחה לירושלם ובימי הבנין יהיו
 ישראל נקצצין שם למועדים ולרגלים וישראל
 משיבין יצא דודי לבנון אס אתה שם הכל
 שם : (א) באתי לבני . בימי חנוכת הבית:
 אריתי . לקטתי והוא לשון משנה כמלא אורה
 וסלו ואף לשון מקרא וארוה כל עוברי דרך
 ונאמר על שם הקטרת שהקטירו קטרת יחיד
 הנשיאי'על מזבח החיכון ונתקבלה והוא דבר
 שאינו נוהג לדורות ועל כן נאמר אכלתי יערי
 עם דנשי יש דבש שהוא גדל בקנים כעמין
 שנאמר

אֲנִי דִישְׁפּוֹאִישׁ דִּי טוֹדַאשׁ לַאשׁ קוֹזַאשׁ לַאשׁ אִישׁ
 טאַשׁ פִּיקאַרוֹן פּוֹאִיב'לוֹ דִּי קאַזָה דִּי יִשְׂרָאֵל
 אי אינטרויגו אה איליוש אין פודיר די נבוכדנצר ריי די צבל אי ליינ'ו אאיליוש איניל קאטינ'ו
 ריי אי איראן אסימיו'אדום איניל קאטיב'יריו קומו וארון אדורמידו קי נון סי פואידי דיספירטאד
 די סו סואיניו אי בון די איספריטו די לה סאנטידאד אפירסיגיין אאיליוש פור מאנו די לאש
 פרופ'יטאש אי אירה דיספירטאן אאיליוש די אדורמימיינטו די סו קוראסון רישפונדייו סינייוו
 די איל מונדו אי אכסי דיש'ו טורנה אין תשובה אב'רי טו צוקה אי רוגה אי קאנטה אמי מי איר
 מאנה מי אמיגה קומפאנייא די ישראל קי איש אינש'מפלדה אה פאלומנה די פירפ'יקישייון די
 טוש אוב'ראש דיספיירטו קאב'יליו די מי קאב'יסה סי אינג'ו די טום לאגרימאס קומו וארון קי קא
 זיליו די סו קאב'יסה סי מוז'ה די רוס'חו די לום סיילום אי וידיו'ה די מי קאב'יסה סי אינג'ו
 די גוטאש די טום אנו'ום קומו וארון קי וידיו'אס די סו קאב'יסה סי אינג'ין די גוטאש די לוב'א
 קי דיסיינדין די נוב'י :

פִּשְׁטָתִי רִיסְפוֹנְדִיוֹ קוֹמְפּאַניַא דִּי יִשְׂרָאֵל אִיסְקוֹאִינטְרָה דִּי טוֹדַאשׁ לַאשׁ פּרופ'יטאַס אִיקִיַא טִירוֹ
 די מי ייובו די סום אינקומינדאנסאס אי סירו אה דולאדיזוש די לוש פואיב'לום אי קומו
 ציראן אמי פ'אסיס פור טורנאר אאיל רישפונדייו אה איליוש סינייוו דיל מונדו פור מאנו די
 לאש פרופ'יטאש אי טאמניין ייו איקייא טירי מי שכינה די אינטרי טי אי קומו טורנארי אי
 נו אינישטיש אוב'ראש מאש'אס אי ייו סאנטיפ'יקי אמיש פייס דיטוש אינקונאמיינטוש אי קומו לוש
 אינסוויארי קון טוש איג'אש מאלאס

פִּשְׁטָתִי רִיסְפוֹנְדִיוֹ קוֹמְפּאַניַא דִּי יִשְׂרָאֵל אִיסְקוֹאִינטְרָה דִּי טוֹדַאשׁ לַאשׁ פּרופ'יטאַס אִיקִיַא טִירוֹ
 די מי ייובו די סום אינקומינדאנסאס אי סירו אה דולאדיזוש די לוש פואיב'לום אי קומו
 ציראן אמי פ'אסיס פור טורנאר אאיל רישפונדייו אה איליוש סינייוו דיל מונדו פור מאנו די
 לאש פרופ'יטאש אי טאמניין ייו איקייא טירי מי שכינה די אינטרי טי אי קומו טורנארי אי
 נו אינישטיש אוב'ראש מאש'אס אי ייו סאנטיפ'יקי אמיש פייס דיטוש אינקונאמיינטוש אי קומו לוש
 אינסוויארי קון טוש איג'אש מאלאס

פִּשְׁטָתִי רִיסְפוֹנְדִיוֹ קוֹמְפּאַניַא דִּי יִשְׂרָאֵל אִיסְקוֹאִינטְרָה דִּי טוֹדַאשׁ לַאשׁ פּרופ'יטאַס אִיקִיַא טִירוֹ
 די מי ייובו די סום אינקומינדאנסאס אי סירו אה דולאדיזוש די לוש פואיב'לום אי קומו
 ציראן אמי פ'אסיס פור טורנאר אאיל רישפונדייו אה איליוש סינייוו דיל מונדו פור מאנו די
 לאש פרופ'יטאש אי טאמניין ייו איקייא טירי מי שכינה די אינטרי טי אי קומו טורנארי אי
 נו אינישטיש אוב'ראש מאש'אס אי ייו סאנטיפ'יקי אמיש פייס דיטוש אינקונאמיינטוש אי קומו לוש
 אינסוויארי קון טוש איג'אש מאלאס

קומו לוש אינשנו יארי: (ד) מי קירדו עונדו
 וזמאס דול בוראקו אל מיש איסטויניגלס
 וייהוסוב די איל: (ה) אלוב'אנטימי ויו
 פור אנדיר חמי קירדו אי מיש מאנס
 בזטיארון אלמיסקלי אי מיש הידום למיסקלי
 פאסאן סוב רי היס'אס דיל קאדינאדו: אנרי
 יין חמי קירדו'אנטימי קירדו'אנטימי פאסו
 מי אלמה פאליון און סו'אנלאה בוסקללו
 ח

חרגום

רשמי

קומו פ'ואי דיסקוב ירטו דילאנטרי י"י קי
 פואיס לו די קאזה די ישראל נון אינב'ילוב
 טארואן פור ריפינטירסי אי פור טורנאר איל עיב
 דיוו ייאב'די סו' מאנו סוב'רי טרינ'ו די ראובן
 או ג'ד אי מיאטאד די טרינ'ו די מנסה קי די פארטי
 איל ירדן אי אינטריגו איליוס אין מאנו די
 סנחריב ריו די אשור אי קאסטויגו איליוס אין לחלח
 אי חבור ריאוס די גוזן אי פינדאדיש די מדי אי
 טומו די סוס מאנס בזירי די מיטל קי פוורירנעס
 איל פיקאדור אין לסס דן קי סי לייחמה פאמיס
 אין ריאס די פקח אינ'ו די דמליהו אי קומו איליו
 יין מיש פיאדאדיש פ'ואירון סוגרון'אדאס סוב'רי
 איליוס

קמתי

אי קומו סי אינפ'ורטיסיו סוב'רי מי
 ייאב'די די באראגאניאה די י"י אריפני
 טימי די מיש אול ראס אי לוס כהנלס הליגארון לוי
 גאטייון אי אלטארון סאומיריו די אוספישיאס אי
 נון פ'ואי ריטינ'דו קון וילונטאד פורקי סינייור
 די איל מוכדו סירו פואירטאס די לה תסובה אינמיס
 פ'אסיס

פתחתי

דיש' קומפאניא די ישראל אינב'ילונטי
 פור דימאנדאר דיפרינדימיינטו דילאנטי
 טרי'א'א'א' אלסו סו' ספינה די אינטרי מי אי מי
 אלמה די ייאב'די אנון די סוס פאלאנ'ראס בוס'קי שכינה
 די סו'אנרה אי נון איליו אינ'ו אוראסייון דילאנטרי
 קוונותי
 פור פנול ליפרע מעונו וממנאני: טל הוא לשון לחת
 רמיס לילה יוגמאני לילה טרן טרחה ועייפות רמיס חרגום של רביצים וברביצים עלי עשב
 ומרמיס מלקו שא קוונות הן סבוקי שערות הראש המדובקים יחד שקורין פלוצייל'ס ולפי שאנו
 המקרא על לשון על ומטה אחו כלסון ראש קוונות שדרך על ומטה ליחחו בשערות ופקוונות ויש
 לפרש על והסיס לילה שניהם לטובה שבר מצות קלות הנחות ליעשות כטל ושבר מצות חמורות
 הקשות בטורח רמיס לילה: (ג) פשטתי את כתנתי כלומר כגר למדתי לעצמי דרכי אחרים

וְלֹא מִצְאָתִי הֵיוּ קָרָתַי וְלֹא עֲנִי: (ו)
 מִצְאָתִי חֲשֵׁמֹרִים הַכְּבֵבִים בְּעֵר הַפְּנִי
 פָּעַעְנִי נִשְׁנֵאוּ אֶת רִדְי מֵעַלִּי שְׁמֵרִי
 חֲחֻמוֹת: (ז) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם
 אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדִי מִהֲחַגְדּוֹ לֹ שְׁחֻלַת
 אֶהְבֶּה

אוי נון לו שיי יאמילו אי נון מי היספונדו
 (ז) אלייארונמי לוס גוארדאדוריס לוס
 ארודיאנטיס אינלה סיב'דאד ארודיאדוריס
 פישילגארונמי אלכארון אה מי מאנטו די
 סונ'רי מי גוארדאדוריס די לאס סירקאס:
 (ח) אקונ'ורו אה ב'וס דואנייאס די
 ירושלים סי אלייארודיס' אה מי קירודו
 קי דינושייארודיס' אה איל קי אונס'אמה
 די

תרגום

די איל אי אסולומברו לוס סילוס קון נוב'יס אי
 נון ריסינ'יו מי אוראסיין
 מצאנתי חשמורים הכבבים בעיר הפני
 דאן לוס קאמינוס אי אינקאשטייליאנטיס
 דירידור דירידור סונ'רי סיב'דאד די ירושלים די מי
 מאטארון קון איספאדה אי די מי לייב'ארון איניל
 קאטיב'ריו עירארון קורונה די איל דינו די סונ'רי
 סו סירויס די כדקיהו היי די יהודה אי לייב'ארון אה
 א אה רגלה אי סייגארון אה סום אונ'וס פואיב'לו
 די בנל קי אפריטאן סונ'רי לה סיב'דאד אי גוארדאנ
 טיש לאס סירקאס

לא אוכל נסוב אליך עוד כענין שנאמר ומאז
 חדלנו לקטר למלאכת השמים כו' שהיו
 הדרכים האלה ישרים נעיניהם ולסון פשטתי
 את כחתי החלתי את רגלי לסון חסוכת
 האשה מנאפת שאינה רוצה לפתוח לנעלה
 הדלת לפי שפתח הכתוב בלשון אני יסכה
 קול דודי דוסק סייס בלשון חסונה הכופלת
 על לשון דוסק על הדלת נעת מסכב השינה
 בלילות: (ד) דודי שלח ידו מן הסור
 שאכל הדלת וראיתי ידו ונהפסו ועלה המון
 מעי לשוב לאהבה ולפתוח לו: (ה) קמתי
 אני לפתוח לדודי וידי נטפו מור' וכלומר
 בלב שלם ונכפס חפסם כמקטעת עצמה
 להרהר על אישה נריח טוב: מור עובר
 רוח עובר ומחפפט לכל כד: (ו) דודי
 חמק עברה נסחר ונכסה ממני כמו חמוקס
 ירוכיך סחרי ירוכיך על שם סחירך נסחב
 זכן ער מתי תחמקין תסחרי ותחכמי מחמת נוטה שמעלת בי: גפשי ילאה נדברו ואמר לא
 אבא אל ביתך כי מחחילה לא אביח לפתוח: נקשתיהו כו' (ז) מלאוני השומרים הסוננים בעיר
 וחופסים גננים המהלכים בלילות: הכוני פלעוני חצלו צי חנורה כל פלע לשון מכת כלי זיין
 הוא כנרדורי' א בלעו: רידי: עדי המרודב ובמרוקע עלי זכן כל הענין לשון אשת נעוריים
 המתאוננת על נעל נעוריה ומבקשתו וזו היא הדוגמא דודי שלח ידו מן הסור כשלאמר רחמתי
 את רגלי ולא אפתח לך גלס אטוב מן ע"א שפחתי צה: שלח ידו וזה אהב נקמתו בימי אסון והביא
 עליו חיל מלך ארם ויכו בו וישב ממנו שניה גדולה כו' ויהרוג פקח בן רמליהו ציהודה מאה
 ועשרים אלף ביום אחד: ומעי המו עליו נא חזקיהו פנו וסם בכל לבנו לדרוש להקנ"ס וכל
 דורו שלמים לא קם דור בישראל כמוחם כמו שמפורס בחלק בדרקו מרן ועד אהר שבע ולא מלאה עם
 הארץ מבבת ועד אנטוכיאה ולא מלאה איש ואשה שלא היו בקיאיין בהלכות טומאה וטהרה וזהו
 וידי נטפו מור כו' אף יאשיהו גאמר בו וכמשהו לא היה לפניו מלך כי ראה פורענות שנאה על
 מנשה ועל אמוץ לקיים שלח ידו מן הסור ומעי המו: פחחתי אני לדודי ודודי חמק עבר לא
 ציטל גורתו שנאמר נחוקייהו הנה ימיס באים וגשא כל אשר בניחך כו' ומנטיך אשר תוליד אלו
 בניאל חנניה מיטאל ועזריה ואף ביאשיהו על ידי חנניה הנביא הגני מביא רעה אל מקום

רש"י

לא אוכל נסוב אליך עוד כענין שנאמר ומאז
 חדלנו לקטר למלאכת השמים כו' שהיו
 הדרכים האלה ישרים נעיניהם ולסון פשטתי
 את כחתי החלתי את רגלי לסון חסוכת
 האשה מנאפת שאינה רוצה לפתוח לנעלה
 הדלת לפי שפתח הכתוב בלשון אני יסכה
 קול דודי דוסק סייס בלשון חסונה הכופלת
 על לשון דוסק על הדלת נעת מסכב השינה
 בלילות: (ד) דודי שלח ידו מן הסור
 שאכל הדלת וראיתי ידו ונהפסו ועלה המון
 מעי לשוב לאהבה ולפתוח לו: (ה) קמתי
 אני לפתוח לדודי וידי נטפו מור' וכלומר
 בלב שלם ונכפס חפסם כמקטעת עצמה
 להרהר על אישה נריח טוב: מור עובר
 רוח עובר ומחפפט לכל כד: (ו) דודי
 חמק עברה נסחר ונכסה ממני כמו חמוקס
 ירוכיך סחרי ירוכיך על שם סחירך נסחב
 זכן ער מתי תחמקין תסחרי ותחכמי מחמת נוטה שמעלת בי: גפשי ילאה נדברו ואמר לא
 אבא אל ביתך כי מחחילה לא אביח לפתוח: נקשתיהו כו' (ז) מלאוני השומרים הסוננים בעיר
 וחופסים גננים המהלכים בלילות: הכוני פלעוני חצלו צי חנורה כל פלע לשון מכת כלי זיין
 הוא כנרדורי' א בלעו: רידי: עדי המרודב ובמרוקע עלי זכן כל הענין לשון אשת נעוריים
 המתאוננת על נעל נעוריה ומבקשתו וזו היא הדוגמא דודי שלח ידו מן הסור כשלאמר רחמתי
 את רגלי ולא אפתח לך גלס אטוב מן ע"א שפחתי צה: שלח ידו וזה אהב נקמתו בימי אסון והביא
 עליו חיל מלך ארם ויכו בו וישב ממנו שניה גדולה כו' ויהרוג פקח בן רמליהו ציהודה מאה
 ועשרים אלף ביום אחד: ומעי המו עליו נא חזקיהו פנו וסם בכל לבנו לדרוש להקנ"ס וכל
 דורו שלמים לא קם דור בישראל כמוחם כמו שמפורס בחלק בדרקו מרן ועד אהר שבע ולא מלאה עם
 הארץ מבבת ועד אנטוכיאה ולא מלאה איש ואשה שלא היו בקיאיין בהלכות טומאה וטהרה וזהו
 וידי נטפו מור כו' אף יאשיהו גאמר בו וכמשהו לא היה לפניו מלך כי ראה פורענות שנאה על
 מנשה ועל אמוץ לקיים שלח ידו מן הסור ומעי המו: פחחתי אני לדודי ודודי חמק עבר לא
 ציטל גורתו שנאמר נחוקייהו הנה ימיס באים וגשא כל אשר בניחך כו' ומנטיך אשר תוליד אלו
 בניאל חנניה מיטאל ועזריה ואף ביאשיהו על ידי חנניה הנביא הגני מביא רעה אל מקום

השבתי דש'ו כומפאנייא די ישראל אקונב'ורו אונס
 לאס פרוס יטאס פור סיטינסיוא די דיג'ו
 די י"י סו פ'ואירי דיסקוב'יירטו סונ'רי ב'וס גואי
 שטרו אמיבו קי דינושיידיס דינלאנטרי די איל קי אינ
 פ'רמס די קירינסיוא די סו אמור ינו
 זכן ער מתי תחמקין תסחרי ותחכמי מחמת נוטה שמעלת בי: גפשי ילאה נדברו ואמר לא
 אבא אל ביתך כי מחחילה לא אביח לפתוח: נקשתיהו כו' (ז) מלאוני השומרים הסוננים בעיר
 וחופסים גננים המהלכים בלילות: הכוני פלעוני חצלו צי חנורה כל פלע לשון מכת כלי זיין
 הוא כנרדורי' א בלעו: רידי: עדי המרודב ובמרוקע עלי זכן כל הענין לשון אשת נעוריים
 המתאוננת על נעל נעוריה ומבקשתו וזו היא הדוגמא דודי שלח ידו מן הסור כשלאמר רחמתי
 את רגלי ולא אפתח לך גלס אטוב מן ע"א שפחתי צה: שלח ידו וזה אהב נקמתו בימי אסון והביא
 עליו חיל מלך ארם ויכו בו וישב ממנו שניה גדולה כו' ויהרוג פקח בן רמליהו ציהודה מאה
 ועשרים אלף ביום אחד: ומעי המו עליו נא חזקיהו פנו וסם בכל לבנו לדרוש להקנ"ס וכל
 דורו שלמים לא קם דור בישראל כמוחם כמו שמפורס בחלק בדרקו מרן ועד אהר שבע ולא מלאה עם
 הארץ מבבת ועד אנטוכיאה ולא מלאה איש ואשה שלא היו בקיאיין בהלכות טומאה וטהרה וזהו
 וידי נטפו מור כו' אף יאשיהו גאמר בו וכמשהו לא היה לפניו מלך כי ראה פורענות שנאה על
 מנשה ועל אמוץ לקיים שלח ידו מן הסור ומעי המו: פחחתי אני לדודי ודודי חמק עבר לא
 ציטל גורתו שנאמר נחוקייהו הנה ימיס באים וגשא כל אשר בניחך כו' ומנטיך אשר תוליד אלו
 בניאל חנניה מיטאל ועזריה ואף ביאשיהו על ידי חנניה הנביא הגני מביא רעה אל מקום

אֶהְבֶּה אֲנִי : (ט) מִה־דוֹדְךָ מִדוֹד הַיְפֹת
 בְּנָשִׁים מִה־דוֹדְךָ מִדוֹד שְׂכֵכָה תִּשְׁבַּעְתָּנוּ :
 (י) דוֹדִי עַתָּה וְאֲדוֹם דָּגוּל מִרְכָּבָה : (יא)
 רֵאשֵׁן כֶּהָם פֹּה קוֹצוֹתָיו הַלְתַּלְתִּים שְׁחָרוֹת
 כָּעֵרֶב : (יב) עֵינָיו כִּיּוֹנִים עַל־אֶפְתָּי
 מִים

די דודר ייו : (ט) קי עו קירידו מאש קי
 קירידו לה אירמוזה אינלאש מוז'יריש קי עו
 קירידו מאש קי קירידו קי אנסי נוס הקונג'ו
 ראשטיש : (י) מי קירידו בלאנקו אי וירמי
 ז'ו אפינדוניאדו די מילארייא : (יא) סו
 קאכ'יסה אורו די אופו סוש וידיו'אש מונטו
 ניש ניגראש קומו קואירב'ו : (יב) סוש
 אונ'אש קומו די פלאומכינאס סוב'רי פילאגוס
 די

תרגום

רשימי

מִה־רֵישׁ פּוֹנְדֵי יִירוּשָׁלַם לֹאשׁ פְּרוֹפ־יִטְאֵשׁ אִי דִישׁ רֹוֹן
 אֵה קֶאזֶה די יִשרָאֵל אֵה קוֹאֵל דִּייוֹ אִינב'י
 לונטאש פור סירב'יר קומפאנייא די יִשרָאֵל אִירמו
 זֵה מֵאֵשׁ קִי טודוש לוש פוֹאִיב'לוֹשׁ אֵה קוֹאֵל עו
 אִינב'ילונטאש פור טימיר קי אנסי אִקונג'וראשטיש
 אִישׁטונסיש אִינפִישׁוֹ קומפאנייא די יִשרָאֵל
 פור דינוטייא קון לואור אֵה סינייור די'ל
 מונדו אִי אנסי דִישׁ'וֹ אֵה אִקִּיל דִּייוֹ מִי ב'ילונטאד
 פור סירב'יר קי אִישׁטֵה אִינב'ואילטו די דיאָה קון
 מאנטו בלאנקו קומו לה נייב'י אִי טב'אז'אז' אִי אִיך
 וינטי אִי קואטרו ליב'רוש די לה לני אִי פאלאפ'ראש
 די לה פרוס'יניאָה אִי לוש סאלמוס אִי אִינלה נוב'י
 אִיל טראנז'אז'ה אִיך אִיך סִישׁ'אודריניש די משנה אִי קלא
 רידוד די אונרה די י'י די סוס פ'אכיס רילומנדאן
 קומו אִיל פ'אזיג די מוג'ידומברי די סינפִייא אִי
 אִינטינדימיינפו קי אִיל רינב'ה הלכות נואיב'אש אִיך
 קאדה דיאָה אִי אִישׁ אפארינ'אדו פור דִישׁ קונ'ריר
 לאש אֵה סו פוֹאִיב'לוֹ אִינִיל דיאָה גראנדי אִי סו
 פינדון סוב'רי מילארייאש די מילארייאש די אנב'י
 ליש קי סירב'ין דינלאטרי די אִיל
 רֵאשֵׁן סו ליי קי אִיליאָ קוב'דישייאדה מאש קי
 אורו פ'ינו אִי די קלאראסיין די לאש פאלא
 ב'ראש קי אִינִיליאָ מונטוניש מונטוניש די ראזוניש
 אִי אִינִקומינדאנסאס אלוש קי גוארדאן אִיליאָ
 בלאנקאש קומו לה נייב'י אִי אֵה לוש קי נו גוארדאן
 אִיליאָש ניגראש קומו לאש די קואירב'ו
 עֵינָיו סוש אונ'אש פאראן מיינטיש די קונטינו
 סוב'רי ירושלם פור אִינִיגואר אֵה אִיליאָ
 די פרישיפִיינו די אִיל אִיניו אִי אִישׁטֵה פ'ין די אִיל
 אִיניו קומו לאש פאלומנאש קי אִישׁטאן אִי פאראן
 מיינטיש סוב'רי פילאגוס די אִיגואָה פור אִיל זכות

הזה ואל יושבי כו' וואמר וכמוהו לא היה
 לפניו מלך אך לא שב אל ה' מחרון אפס
 הגדול אשר חרה ביהודה על כל הכעסים
 אשר הכעיסו מנשה ויאמר ה' גם את יהודה
 אסיר מעל פני כאשר הכירוהי את ישהש
 ומאסתי את העיר הזאת : נפשי ילאה
 בדערו • ילאה ממני בדברו דבר זה :
 נקשתיו ולא מלאתיו • ואל'ת והלא ירמיה
 עומד ומחנבל בימי יהויקים וכדקיהו שובו
 אלי ואשובה אליכם לא לבטל את הגזירה
 אלא להקל הפורענות ולהכין מלכות בשונם
 מן הגולה לכוועם מאין נטישה ולבנות מאין
 הורס : (1) מלאכי השומריש • נבוכדנצר
 וחילותיו : הסובניש בעיר • לנקוס נקמתו
 של מקוס : נשאו את רדידי • בית המקדש :
 שומרי החומות • אף מלאכי השרת שהיו
 שומריש חומותיה כענין שנאמר על חומותיך
 ירושלם כו' הם הכיחו נו את האור כענין
 שנאמר ממרום שלח אש כו' : (ח) השנעתי
 אתכם • האומות אנסי נבוכדנצר שראיתם
 בחכניה מישראל ועזריה מוסרי' עצמם לכנשן
 האש ואת דניאל לגוב אריות על עסקי
 החפילה ואת דורו של מרדכי בימי המן :
 אש תמלאו את דודי • לעתיד לבא ליום
 הדין שיבוקש מכס להעיד עלי כענין שנאמר
 יתנו עדיהן ויכדקו : מה תגידו לוישחעידו
 עלי שבשכיל אהבתו חליתי ניסורין קשים
 ניניכם יבא כ"ג ויעיד יבא אליפז וזופר וכל
 נטאיי האומ'ויעידו עלי שקיימתי את התורה
 (ע) מה דודך • כך היו שואלים האומות
 את ישראל מה אלהיכם מכל האלהים שכך
 אחס נשרפיש ונללניש עליו : שככה
 השנעתנו

מים רחצות בחלב יטבוח על מלאה (יג)
להיו כערוגת הבשם מגדלות מרקחים
שפתותיו שושנים נטפות מור עבר : (די)
ידיו גלילי זהב ממלאים בחרשיש מעיו
עשת שן מעלפת ספירים : (טו) שוקין

עמודי

אבואם לאב'אנטיש קון ליג'י אישטאנטיש
סוב'רי אינג'מינטו : (יג) סום קיש'אד'ש
קומו פארב'ה די ג'ה אישפוישיא טוריש די
קונפ'יסיוניש סום לאב'יושרוזאז גוטיאנטיש
למיסקלי פאסאן : (יד) סום מלאנש רואידאש
די אורו אינג'ידאש קון תרשיש טוש אישטטיג
טינאש פידאשו די מרפ'יל אינג'ואילטה
קון סאפ'יראש : (טו) סום אנקאש
פילאריש

רש"י

הרגום

די אישטאנטיש אינגלוש סנהדרין קי טראב'אז'אן אין
לה לוי אי רילומבראן איל ג'ואישייו פור פואיר ליוו
קומו לה ליג'י אי אישטאן אינגיל בית המדרש אישטאן
דיטינידוש אינגיל ג'ואישייו אסטה קי אטימאב'אן
פור ג'ושטופ'יקאה אי פור קונגהנאש
להיו דוש טאב'לאש די פינדראש קי דייו אה סו
פואיב'לו אישקריטאש קון דיים ריגלאש
אטימין אנטיש אה ריגלאש די גואירטה די אישפי
שיאש אינג'ראנדישיינטיש פונטוש אי טעמיס אנטיש
קומו לה גואירטה קי קהיסי אישפוישיאש אי סאפ'יז
די לוש סאב'יווש קי טראב'אז'אן אינג'לוש גוטיאנטיש
ראוטיש פור טודה פארטוי אי דיג'ו די סום בוקאש
קומו אלמיסקלי אישקון ידה

השנעתנו . להעיד לו על אהבתך : (י) דודי
כח . לכן כמו אהו מחלב : ואדום דגול
מרבנה . אפרש תחילה כל הענין לפי
פשוטו כקילוש נוי נחור כשהוא לכן ופניו
אדמוניות : דגול מרבנה . דגדג בחיילות
הרבה רבים חילותיו רבנות הרבה קרויין
רבנה שנאמר רבנה כלמח הסדה נחתך :
(יא) ראשו . מנהיק ככתם פז : כחם
הוא לשון סגולת מלכים שאוררים בבית
גמיהם וכן ישנה הכתם הטוב וכן ולכתם
אמרתו מנעמי וכן וחלי כחם : קוולותיו
תלתלים לטון תלויים סנדליי'ש בלעז .
נחורות כעורב . כל אלה נוי לבחור : (יב)

דוני טריבוט די יעקב בו שירב'ו ארנדיא
דוש סוב'רי פ'רונטאל די קוחונה די אוהו
סאנטידאר קאב'אקאדוש סוב'רי דוני ג'ואישיאש
לוש פאדריש טריש די איל מוסדה אברהם ילחק
לא יעקב . ראובן קאב'אקאדו סוב'רי רובין . שמעון
קאב'אקאדו סוב'רי עקיק . לוי קאב'אקאדו סוב'רי
דיאמאנטי יהודה קאב'אקאדו סוב'רי קארב'אנקאל .
ישכר קאב'אקאדו סוב'רי אישמיראלדה . זבולון
קאב'אקאדו סוב'רי קוראל . דן קאב'אקאדו סוב'רי
פיהלפה . נפתלי קאב'אקאדו סוב'רי סאפ'ירה . גר
קאב'אקאדו סוב'רי פירוני . יוסף קאב'אקאדו סוב'רי
איינאור . בנימין קאב'אקאדו סוב'רי ג'אספי .

ענין כיונים על אפיקי מים נאות כעיני
יונים אפיקי מים ערינים למראה והבחורים
יובאים שם לשוט וכן מקלם המסורה עיני
דודי כשהוא מניע על אפיקי מים דומות
לנו עיני יונים : רוחלות . עיני דודי
יטבות על מלאה . כל זה לשון
נו לא בולטות יותר מראי ולא משוקעות
אלא יוטבות על מלאה גומא שלפס הענין
לפי הדוגמ'א והוא לשון כל דבר שעשוי למלאה
גומא העשויה לו למושב כמו חבני מלאים
ומלאה זו מלאה אבן

הה דוני מולות רילומבראנטיש קומט
דיינטו די מארפ'יל אי קלארוש קומו רילאמפאגוש
אי ליש ג'ושטוש קי אייליווש פילאריש דיאל
אורו פ'ינו אייליאש פאלאבראש די לה לוי קי טראב'אז'אן אישטאנטיש סוב'רי אלמיחויים די
איל פואיב'לו די קאזה די ישראל פאחה אורו סוב'רילונטאח אי איל סו אינג'י די פיאדאדיש
סוב'רי אייליווש קומו איל ויית'ן אי אינג'לאקוסי סוש פיקאדוש די קאזה די ישראל קומו לה ליג'י

אישמין אנטיש אה דוני מולות רילומבראנטיש קומט
דיינטו די מארפ'יל אי קלארוש קומו רילאמפאגוש
אי ליש ג'ושטוש קי אייליווש פילאריש דיאל
אורו פ'ינו אייליאש פאלאבראש די לה לוי קי טראב'אז'אן אישטאנטיש סוב'רי אלמיחויים די
איל פואיב'לו די קאזה די ישראל פאחה אורו סוב'רילונטאח אי איל סו אינג'י די פיאדאדיש
סוב'רי אייליווש קומו איל ויית'ן אי אינג'לאקוסי סוש פיקאדוש די קאזה די ישראל קומו לה ליג'י

עמודי שש מ'סדים על - ארניפז מראהו
 כלבנון בחור בארזים : (יז) חלו ממתקים
 וכלו מחמדים זה דודי וזה דעי בנות ירושלם
 (א) אנה הלה הלה הלה הלה בנשים
 אנה פנה דודי ונבקשנו עמך : (ב) דודי

ירד

חרגום

אי אישטת פור אור וינשימינכטות די גיראש אינלות
 פואינ' לוס קי פאסאך סופ'רי טו דיג'ו קומו מוסו
 באראגאן ואיפ' ואירטי קימו אלארזים
 פאלאב' ראש די סו פאלאדאר דולסיש קומו
 לה מייל אי טודאש טוש אינקומינדאנסאס
 קודישייאהאש סוב'רי לוס פאצ'ייוס מאש קי אורו אי
 פלאטה אישטי איש איל לאור די איל דייו מי חמיגו
 אי אישטה איש ס'ורטאליזה די סו פודיר די איל
 סיניור מי קירידו לאש פרופ'יטאש קי פרופ'טיזא
 באן איין ירושלם

אנה

רישפונדיירון לאש פרופ'יטאש קואנדו
 אוליירון לה אלאב'אסייון די י"ו די זוקה
 די קומפאנייא די ישראל אי אנסי דיס'ירון פור קואל
 פיקאדו פ'ואי אלסאדה די אינטרי טי'שכינה די י"ו
 קי אירמוזאש טוש איג'אש מאש קי טודאש לאש
 ג'ינטיש אי ארו אקי קאטו טו קיחידו אינסו סיאייר
 אלסאדו די טוש סאנטוב'ארייוס דיס'ו קומפאנייא די
 ישראל פור פיקאדוס אי ריז'יליוס אי פ'אלסידאד
 קי פ'ואירון לייאדוס אינמי דיס'ירון לאש פרופ'י
 טאש אגירה טורנה איין תסוכה אי נוש אליב'אטארי
 מוש טו אי נוש אי ארימוס אוראסייון דינלאנטרי די
 איל אי נוש'קארימוס פיאדאריש קון טיגו דוד
 כענין שנאמר מדוע אדום ללבוסיך : דגול מרצנה . הרצה חיילות מקיפין אותנו : ראשו כתם פז
 תחילת דבריו הנהיכו ככתם פז וכן הוא אומר פתח דנריך יאיר פתח הנכי ה' אלהיך ה'אם
 תחילה שמשפט מלוכה יש לו עליהם ואח"ך גזר עליהם גזירותיו : קווצותיו תלתלים . על כל
 קוצ וקוצ תילי תילים של הלכות : שחורות כעורב . על סם שהיתה כתובה לפניו אש שחורה על
 גבי אש לבנה . ד"א קווצותיו תלתלים כשנראה על הים נראה כבחור נלחם בגבורה : עיניו
 כיונים . על אפיקי מים כיונים שעניו כופות אל ארוכותיהם כך עיניו על צתי כנסיות וצתי
 מדרשות ששם מוכאי התורה המשולים למים : רוחצות בחלב . כשהן כופות במשפט מנררות דין
 לאמתו להכדיק צדיק לתת לו כדקתו ולהרשיע רשע לתת דרכו בראשו : יושנות על מלאת
 על מלאת של עולם מש'טעות בכל הארץ כופות טונים ורעים ד"א ת"ח שהקנ"ה נותנס עינים
 להעיב

די ארזים די מארמול אסימינכטאדאש סוב'רי
 די מירדריש די איפז סו וישטה קומו איל לבנון
 אישקו'ידו קומר'א ארזים : (יז) סו פאלאדאר
 דולסוראש אי טודו איל קוב'דישייאש אישטי מי
 קירידו אי אישטי מי קומפאגירו דואינייאש
 די ירושלם : (א) ארו אנדוכ'ו טו קירידו לה איר
 מוזה אינלאש מו'יריש ארו קאטו טו קירידו אי
 נוש'קארלואימוס קון טיגו (ב) מי קירידו
 דישינדייו

רשימי

(יג) לחייו כערוגת הזוס . אשר שס צאותם
 פרוגות גידולי מרקחים : מגדלות מרקחים .
 מגדלות של מרקחים גידולי נשמי שמפטמים
 אותם מעשה רוקח : (יד) גילי זהב .
 כאופני זהב : ממולאים בתרשים . כל לשון
 מושב אבן יקרה זוהב קרוי מלאת : עשת
 לשון שמנו עשחו קנוץ עב' קרוי עשת
 משישא"ה בלעז : סן . מעצמות פיל :
 מעולפת ספירים . מקושטות ומחוקקת
 נספירים לשון ותתעלף דמחרגמיכך ואיתקנת
 (טו) טוקיו . כעמודי שס המיוסדים על
 ארכי פז . עמודי שס עמודי שיש וחזירו
 במגילת אסתר על גילי . כסף ועמודי שס
 ומראהו גבוה בארזי הלכנון : בחור בארזים .
 כנחר בין הננים כארו בין שאר עצים : (יז)
 חכו ממתקים . דבריו ערצים : זה דודי .
 זה דמות דודי וזה דמות רעי ועל כל אלה
 חליתי לאהבתו . והדוגמא כלפי הקב"ה כך
 היא דודי כח לבן להלבין עוונותי כח ולבן
 כשנראה נסיני נראה כזקן מורה הוראות
 וכן נשנתו למשפט לפושיה כתלג חזיר ושער
 רישיה כעמר נקי : ואדום . ליפרע משוכאיו
 כענין שנאמר מדוע אדום ללבוסיך : דגול מרצנה .
 תחילת דבריו הנהיכו ככתם פז וכן הוא אומר פתח דנריך יאיר פתח הנכי ה' אלהיך ה'אם
 תחילה שמשפט מלוכה יש לו עליהם ואח"ך גזר עליהם גזירותיו : קווצותיו תלתלים . על כל
 קוצ וקוצ תילי תילים של הלכות : שחורות כעורב . על סם שהיתה כתובה לפניו אש שחורה על
 גבי אש לבנה . ד"א קווצותיו תלתלים כשנראה על הים נראה כבחור נלחם בגבורה : עיניו
 כיונים . על אפיקי מים כיונים שעניו כופות אל ארוכותיהם כך עיניו על צתי כנסיות וצתי
 מדרשות ששם מוכאי התורה המשולים למים : רוחצות בחלב . כשהן כופות במשפט מנררות דין
 לאמתו להכדיק צדיק לתת לו כדקתו ולהרשיע רשע לתת דרכו בראשו : יושנות על מלאת
 על מלאת של עולם מש'טעות בכל הארץ כופות טונים ורעים ד"א ת"ח שהקנ"ה נותנס עינים
 להעיב

יָרַד לָגְנוֹ לְעֶרְוֹת הַכּוֹשִׁים לְרַעוֹת בְּגָנִים
וְלִלְקָט שׁוֹשְׁנִים : (ג) אָנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי
הָרֹעֶה בְּשׁוֹשְׁנִים : (ד) יָפָה אַתְּ רַעֲיָתִי
כְּתַרְצָה נִאֲוָה כִּירוּשָׁלַם אֵימָה כְּנִדְגָלוֹת :
(ה) הַסְּבִי עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהִם הִרְהַבְנִי שְׁעָרַךְ

פּעֵדֶר

תרגום

אי סינייור די איל מונדו ריסינ'יוו סוס
אוראפיוניש קון ב'לונטאר אי דיסינדי
ילו אנבל אה סנהדרין די לוש סאנ'יווש אי דייו
איספאסייו אסו פואינ'לו אי אלסולוש די סו קאטינ'י
רייו פור מאנו די כורס אי עזרא אי נחמיא אי
זרונבל אינ'וש די שאלתיאל אי וייו'וש די לוש
ג'ידייוש אי פ'ראגוארון אה איל בית המקדש אי
אינקומינדארון כהנים סוב'רי לוש אלייגאפיוניש אי
לוש לוים סוב'רי גוארדייא די דיג'ו די לה קאנטידאר
אי אינניאו פ'ואיגו די לוש סוילוש אי ריסינ'יוו
זילונטאר אה לה אלייגאפיון אי אה שאומיריוו די
לאש ריוניאש אי קומו ב'ארון קי גוב'ירנה אה סו
אינ'ו סו אמיגו קון ויסיווש אנשי לוש אויסייוו אי
קומו ב'ארון קי קו'י רואש די לה לייאנורה אנשי
לוש אפאנייו די נבל

דודי

אני

יפה

אי אין אישטי דיאה ייו סירב'י אסינייור
די איל מונדו מי אמיגו אי מי אמיגו
אינו פונאר שכינה די לה סאנטידאר אינטרי מי אי
גוב'ירנו אמי קון ב'ישייוש
דיס'וי'י קונסו דיג'ו קואנטו אירמוזו טו
מי קירידה אין אורה קי טו ב'ילונטאר
פור אזיר מי וילונטאר אירמוזו בית המקדש קי
פ'ראגואשטיש אמי קומו איל מקדש פרימירו קי
פ'ראגואו אמי שלמה איל ריי די ירושלים אי טו
מיידו סוב'רי טודוש לוש פואינ'לוש קומו דיאה קי
סי אנדוב'ירון קואטרו טוש פינדוניש איניל דינייר
טו

הרבני ארודיאה טוש ריניהים כאנ'יווש די לה קומ
פאנייא גראנדי דירידור דירידור אישקואינ
טרה מי קי איליווש מי אינריינארון איניל גלות אי
אסיטיגואשטיש מדרש פור דיפרינדימיינטו די מי פו
ליי אי ריטען די טוש סינייוריש אי פואינ'לו די

טייר

ויסינייוו אה סו גואירטו אפארב'אש די לופ
איספיטייא פור פאכיר אינלוש גואירטיש
אי פור קו'יר רואש : (ג) ייו אמי קירידו
אי מי קירידו אמי איל פאסיין אין לאש
רואש : (ד) אירמוזה טו מי קומפאניירה
קומו תרצה אירמוזה קומו ירושלים פאנ'ו
רואש קומו לאש אפינדוניאדאש :
(ה) ארודיאה טוש און'וש די אישקואינטרה
מי קי איליווש מי מאיירגארון טו קאנ'יליוו

קומו
לפאיר לעולם כשם שהענינים מאירים לאדם
כיונים הנודדים משונך לשונך לנקש הכלם
כך הם הולכים ממדרשו של פ' חכם לבית
המדרש של פ' חכם לנקש טעמי תורה : על
אפיקי מים . על בתי מדרשות שהם מוצאי
מים של תורה : רוחחות נחלב . לפי
שקראם עינים והעין לשון נקבה הוא רוחחות
לשון נקבה הם מצחחין עכמס נחלב של
תורה ומלכנים סתריה וסתומוחיה : יושנת
על מלאת . מיישנים דברים על אופניהם
ד"א עיניו עניניו פרשיות של תורה והלכות
ומשניות כיונים שהם נאים בהליכתם . על
אפיקי מים בתי מדרשות רוחחות נחלב
מצחחחות נחלב כמו שפירשתי : לחיו .
דברות הר סיני שהראה להם פנים מסבירות
ושחקות : שפתותיו שושנים . דבורים
שנדבר באהל מועד שהם לריכוזי ולכפרה ולרוח
טוב תורת חטאת ואשם ומנחה ועולה ושלמי :
ידיו . הלוחות שנתן מימינו ומעשה ידיו
המה : גילי זהב אלו הדברות שבהן נאמר
הנחמדים מזהב ומפז רב א"ר יהושען נחמיה
מעשה נסים היו של סנפריטון היו והיו נגללון
ד"א על שם שמגלגלות טובה לעול : ממולאים
בחרשיש . שכלל ב' הדברות תרי"ג מצות :
מעיו עשת טן . זה תורת כהנים הניחן
באמצע חמשה חומשים כמעיים הללו שהם
נחונים באמצע הגוף : עשת טן מעולפת
ספירים . נראית חלקה כעשת טן והיא
סדורה דקדוקים רבים גזירות שוות וננין
אנ וקלים וחמורים . מיוסדים על אדני
פן . א"ר אלעזר הקפר העמוד הזה ישלו
כותרת למעלן ונמים למטן א"ר שמואל בר

נח

בעדר העזים שגלשו מן הגלעד (ו) שניף
בעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכלם
בהאימות ושכלה אין בהם: (ז) כפלה
הרמון רקק מבער לצמתך: (ח) ששים
המה מלכות ושמים פילגשים ועלמות

אין

תרגום

טיירה ג'ושטיפ'קארון קון דיג'ו די שוש נוקאש קומו
איז'וט די יעקב קי קוז'ירון פיידראש אי איז'ירון
מונטון אין מונטי די גלעד

שניף
אי לוש כהנים אי לוש לויים קומיינטיש טוש
אלייגאשיוניש אי דיישמו די סאנטידאד אי
לה אפארטאדורה לימפיוש די טודו סוב'רי פ'ואורסו
אי רוב'ו הנסי קומו איראן לימפיוש ריב'אניוש די
אוב'יו'אש די יעקב אין אורה קי סוב'יאן די ארוייד
די יבוק קי נון אירה אינילייאש סוב'רי פ'ורסאדא אי
רוב'אדה אי טודאש אינילייאש אסימיו'אב'אן אישטט
הה אישטט אי פאריאן מילישייוש אין קאדה אורה
אי דיישאיו'אדה אי מאניירה נון אביאה אין
אינילייאש

כפלה
אי ריינו די קאזה די חשמונאי טודוש
אינייוש ייגוש די מכות קומו לה גראנאדה
אפ'ואיראש די מתחיה איל כהן איל גראנדי אי
שוס איז'וט קי אינייוש ג'ושטוש מאש קי טודוש
אינייוש אי אפ'ירמאב'אן לאש מכות אי פאלאב'ראש
די לה ליי קונלה סיד

ששים
אישטונסיש פי אליב'אנטארון לוש גריגוש
אי אפאנייארון שיסינטה רייש די איז'וט
די עשו וישטידוש די מאליוא קאב'אלייאנטיש סוב'רי
קאב'אליוש אי קאב'אליירוש אי אוב'ינטה דוקיש די
איז'וט די ישמעאל אפ'ואיראש די רישטו די לוש
פואיב'לוש אי ליגואז'יש קי נו איי אינילייוש קואינטה
אי אינשיניויריארון אה אנטיווכוס איל ריי סוב'רי
אינייוש

נדרוש לאלהיכס כו' וכונחם לרעה כדי להשניתם מן המלאכה והן משיבים (ב) דודיירד לגנו'
זה לנו לבנות היכלו ויהיה שם עמנו: לערוגת הנשם. מקום מקטר הקטרת: לרעות בגנים
ועוד ירד לרעות לאנו בגנים אשר נפוצו שם אוחס שלא עלו מן הגולה משרה שכינתו עליהם
בנתי כנחמת וננתי מדרשות: וללקוט שושנים שומע ומקשיב בדברים בתורתו ללקוט זכיותיהן
ולכתנם

קומו ריב'אנייו די לאש קאב'ראש קי סי
פילאן די מונטי גלעד. (ו) טוש דיינטיש
קומו ריב'אנייו די לאש אוב'יו'אש קי סוב'ין
דיל לאב'אדור קי טודאש אינילייאש אמיניש
דאש אי דיישאיו'אדה נון אינילייאש (ז) קומו
פיראסו די לה גראנאדה טוסיין די אדיינט
רו אטו קרינג'ה. (ח) סיסינטה אינילייאש
דיינאש אי אוב'ינטה דונזיליאש אי מושאש
נון

רשי

גרא פרשיות שבתורה יש להם בותר'למעלן
ובסיס למטון וממוכות לפניה' ולאחריהן כגון
פרשיות של שניעית ושל יובל וכי תמכרו
ממכר להודיעך כמה קשה אנקה של שניעית
כדאיתא במסכת ערכין וסוכה וכגון יפקוד
ה' איש על העדה. כו את קרנני לחמי עד
שאתה מפקדני על בני פקוד אותם עלי וכן
כמה לכך נאמר שוקיו עמודי שם מיוסדים
כו': מראהו כלגנון. המסתכל ומתנוון
בדבריו מוכא זהם פרחים ולולבים כישר
זה שמלבלב כך דברי חורה ההוגה זהם
תמיד מחדש זהם טעמים: נחור. נבחר
כארוים הנבחרים לבנין ולחזק ולגונה:
חכו ממתקים. דבריו ערנים ושרט לנפש
לא חתנו ננשרכס אני ה' הנאמן לשלם שכר
יש חיך מתוק מזה אל תחנלו במעשיכם
ותקבלו שכר ונשוברשע מרשעו ועשה משפט
ולדקה עליהם חיה יחיה עונות נחשבו לו
לזכיות יש חיך מתוק מזה: (א) אנה הלך
דודך. מאנים ומקנטרים האומות את ישראל
אנה הלך דודך למה הניח אותך עזובה למנה
אנה פנה דודך. כשחזרה והשרה רוחו על
כורש ונחן רשות לבנות הבית והתחילו לבנות
נאו ואמרו להם אנה פנה דודך אם חוזר הוא
אליך נבקשנו עמך כענין שנאמר וישמעו צרי
יאודה ובנימן כי בני הגולה בונים היכל כו'
ויגשו אל זרובבל כו' נבנה עמכם כי ככם
נדרוש לאלהיכם כו' וכונחם לרעה כדי להשניתם מן המלאכה והן משיבים (ב) דודיירד לגנו'
זה לנו לבנות היכלו ויהיה שם עמנו: לערוגת הנשם. מקום מקטר הקטרת: לרעות בגנים
ועוד ירד לרעות לאנו בגנים אשר נפוצו שם אוחס שלא עלו מן הגולה משרה שכינתו עליהם
בנתי כנחמת וננתי מדרשות: וללקוט שושנים שומע ומקשיב בדברים בתורתו ללקוט זכיותיהן
ולכתנם

כון קואינטה (ט) אונה אייליא מי פלאומנה
 מי פריניסמה אונה אייליא פארה סו מאדרי
 קלארה אייליא אלה קי לה פאריו וירונלה
 דואיניאס אי זיין אוינטורארונלה ריינאס
 אי דוינלייאס אי אלאב' אונלה : (י) קין
 אישטה לה קאטאן קומו מאנייאנה אירמוזה
 קומו לה לונה קלארה קומו איל סול
 פאצ'ורונה קומו לאס אפינדוניארס :
 אה

אין מספר (ט) אחת היא יונתי חמתי אחת
 היא לאמה ברה היא לילדתה ראיה בנות
 ויגשרנה מלכות ופלגשים ויהללות :
 (י) מיהזאת הנשקפה כמו שחר יפה
 כלבנה ברה בחמה אימה בנדגלות :
 אל

רשי"י

תרגום

ולכתנם בספר זכרון לפניו כענין שנאמר אז
 נדברו יראי ה' כו' ומה שאתם אומרי לנבסו
 עמנו ולבנות עמנו אני לדודי ולא אתם לו
 ולא תבנו עמנו כענין שנאמר לא לכם ולנו
 לבנות בית אלהינו ואומר ולכם אין חלק
 וזדקה וזכרון בירושלים (ג) הרועה
 בשושנים הרועה את כאלו נמרעה נוח
 וטוב : (ד) יפה את רעיתי כתרלה ויהקצ"ה
 מקלסה על זאת יפה את רעיתי כשאת רכוי
 לי כך הוא נדרש בספרי : לאה את עתה
 כאשר נראשונה בירושלים : איומה כנדגלות
 חיילי מלכים אימתך אטיל עליהם שלא
 להלחם ולהשניתכם מן המלכה כמו שנאמר
 בעזרא : (ה) הסני עיניך מנגדי כנחור
 שארוסתו חנינה ועריבת עליו ועיניה גאות
 ואומ' לה הסני עיניך מנגדי כי נראותי
 הומך לני משתחן ומתגאה עלי ורוחי גסה
 בי איני יכול להתאפק : הרבינוני הגיסי
 לני כמו ורהנס עמל ואון רהב הס
 שבת אישמיייר בלעז והדובמא כך הוא אמר
 הקצ"ה במדרש זה אי אפסה להשיב לכם
 ארון וכפורת וכוונים שהם הרהבני נבית
 ראשון להראותכם חנה יתירה עד שמעלתם בי :
 שערך כעדר העזים : נקטנים ורכים שזכס
 יש שנת הרבה : (ו) סניך קאינים וגנורים סניך כולם שוים לטובה : כעדר הרחלים הרחל
 הזאת כולה קדושה נמרה לתכלת נשרה לקרבן קרניה לשופרות שוקיה לחלילים מעיה לכנורות
 עורה לתוף חבל הרשעים נמשלו לכלבים שאין מהן לקדושה כלום : (ח) ששים המה מלאכות
 אברהם ויוצאי יריכו בני קטורה שש עשרה ישמעאל וצניו שלש עשרה יצחק וצניו שלשה צני
 יעקב שנים עשר צני נשוס עשרה נדברי הימים הרי ששים וא"ת לא מהם תמנע שהיא אשה
 אברהם מן המנין : ושמונים פלגשים נח וצניו עד אברהם כל תולדות יוצאי התיבה שמונים
 תמנעם וכסם שהמלכות שהם נשי המלך יתירות נגדולה על הפלגשים כך היו אברהם ויוצאי
 יריכו חסונים גדולים ויתרים בחשיבות על הכל כאשר תראה הגר נת מלכים היתה תמנע
 נת שלשונים היתה ונעשית פלגש לעשו ואומר אל עמך סיה כו' הושוו כולם נענה אח' והמליכו
 את

אילייוס פור קאפיטאן אי ויניירון פור פיליאר אין
 ירושלים
 אחת אי איכלה אורה לה אישטה אירה קומפא
 נייא די ישראל לה אינס ימפלדה אה פלא
 מנה פריניסמה סירויין קון קוראסון אונו אסו סיניור
 אי טראכ' דה אלה ליי אי טראכ' אז אנה אין פאלאב'
 ראס די לה ליי קון קוראסון קומפלידו אי קלארו
 סוס זכיות קומו דיאה קי שאליו די אייפ'טו אישטו
 כשים סאליירון איז'ט די חסמונאי אי מתתיה אי
 טודו פואיב' לו די ישראל אי גיריארון קון אילייוס
 גירה אי אינטריגו י"י אילייוס אינסוס מאנס אי
 קואנדו ויירון מוראדוריש די לאס קומארקאס ניין
 אוינטורארון אילייוס אי רייס די לה טיירה אי לוס
 סינייריש אי אלאב' ארון אילייוס
 דיס ירון לאס ג'ינטיש קואנטו רילושטרו
 זאס איג'אס די איל פואיב' לו איל אישטי
 קומו לה מאנייאנה אירמוזאס סוס מוכאס קומו לה
 לונה אי קלארוס סוס זכיות קומו איל סול אי סו
 פאצ'ור סונ'רי מוראדוריש די לה טיירה קומו לה
 אורה קי אנדונ' ירון קואטרו סוס פינדונייש איניל
 דיניירטו

אל-גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל
 לראות הפרחה הגפן הנצו הרבנים (יב) לא
 ידעתי נפשי שמחני מרכבות עמי נדיב (יג)
 שובי שובי השלמית שובי שובי ונחזה בקך
 מההחזו בשלמית כמחלת המחנים :
 מה

אה גואירטו די איל מובאל די שינדוי פור ויאיר
 אין פ'רוטאש די איל ארוייו פור ב'איר סי
 אינפ'לורייטיוו לה ב'יד אפונטארון לאשגרא
 נאלאש : כון סופי מי אלמה מי פוזי קואט
 היגואש די מי פואיב'לו ש'אריף (יג) טורנה
 טורנה לה קומפלידה טורנה טורנה אז וירי
 מוש אין טוי קי ב'ארידיש' אין לה קומפלידה
 קומו קאנטאנ'לינה די לוס ריאליש :
 קואטוויט

הרגום

אל דיס'ג סיניור דיל מונדו אקאזה דיז סאנטו
 ב'ארייו סיגונדו קי פ'ואי פ'ראגואדו פור מאנו
 די כורש איזי פוזאר מי שכינה פור ויאיר איב'אש
 בואינאש די מי פואיב'לו אי פור ויאיר סי פ'רוג'י
 גואן אי מוג'יגואן לוש שאב'יוש לוש אינש'ימפלדוש
 אה לה ויד אי סוש איז'וש יינוש די איב'אש בואינאש
 קומי לאש גראנאדאש

ל

אי קואנדו פ'ואי דיסקוב'יירטו די לאנטרי
 י"י קי איליוש ג'ושטוש אי טראנ'אג'א
 נטיש אינלה ליי דיס'ו י"י קון סו דיג'ו כון איניאל
 דירי פור אפ'ריאירלוש אי טאמניין כון ארי קון
 איליוש פ'ין שאלוו אקונשיו'ארמיאי קונמי מישמר
 פור אזירליש זיין אי פור פוגיר איליוש לושאנוש
 קין קואטריגאש די רייש פור איל זכות די לוש ג'וש
 טוש דיז ג'ארינאנשייו קי אסימיו'אן אין סוש איב'אש
 אה אנרהס סו פאדרי

שובי

טורנה אמי קומפאניאל די ישראל טורנה
 אה ירושלם טורנה אקאזה די דיפרינדי
 מיינטו די מי ליי טורנה פור ריסינ'יר פרופ'יזיאה
 די לאש פרוש'טאש לוש קי פרופ'יטיזאן אין נומב
 ראדו די דיג'ו די י"י אי קי אב'וש פרופ'טאש די
 לה פ'אלסידאד פור אזיר ייראר פואיב'לו די ירושלם
 קין גואישטרה פרופ'יזיאה קי ב'וש אב'לאנטיש ריב'י
 ליי סוב'רי דיג'ו די י"י אי פור אישניב'לאר ריאל די
 ישרא אי די יהודה

מה

מה אגוז זה אהה רואה אותו כולו עץ ואין ניכר בתוכו
 פוצעו ומלאו מלא מבורות מבורות של אזכלים כך ישראל כנועין וענוותנין מעשיהם ואין מלמדים
 שנתם ניכרים ואין מחפארים להכריז על שנתן בדקתו אהה מולא אותו מלא חכמה ועוד כמה
 מדרשות לדבר מה אגוז זה נופל בטיט ואין מה שבתוכו נמאח אף ישראל גולין לבין האומות ולוקין
 מלקיות הרבה ואין מעשיהן נמאסין : (יב) לא ידעתי • כנסת ישראל מתאוננת לא ידעתי להזהר
 מן החטא שאעמוד נכנדי ונגדולתי ונלכדתי בשנאת חנם ומחלוקת שגבר במלכות בית השמונאי

הורקנוס

א

רש"י

אח אנרהס עליהם : ועלמות אין מספר •
 למשפחות הרנה נחלקו כל אלה : (ט) אחת
 היא יונתי • ומכולם אחת היא הנצחרת לי
 ליונה תמה שהיא תמימת לב עם בן זוגה :
 אחת היא לאמה לכנסייתה הרנה מחלוקות
 בבתי מדרשו' בולם לבס להנין חורה על
 מכוה ועל אמתה : נרה היא ליולדה •
 יעקב ראה אותה מטה שלמה בלא פסול
 והודה וקילם למקום שנאמר וישתחו ישראל
 על ראש המטה : ראה בנו' • את ישראל
 בגדולתה ויאשרוה ומה הוא קילוסן : (י) מי
 זאת הנשקפה • עלינו ממקום הגבוה לנמוך
 קרויה השקפה כך בית המקדש גבוה מכל
 הארצו' : כמו שחר • הולך ומאיר מעט
 מעט כך היו ישראל בבית שני בתחיל' זרובבל
 פחת יהודה ולא מלך והיו משועבדים לפרס
 וליון ואחר כך נלחום בית השמונאי ונעשו
 מלכים : איומה כנדגלו' • איומה בגבוריה
 כנדגלות של מלכים כל זה הקב"ה מקלם
 את כנסת ישראל יפה את רעיתי כתרצה
 וכל הענין ע"כ : (יא) אל בינת אגוז ירדתי
 עוד זה מדברי שכינה הנה באתי אל מקדש
 שני זה אליך : לראות באבי הנחל • מה
 לחלוחית מעשים טובים אראה בך : הפרחה
 הגפן • אה הפריחו לפני ת"ח וסופרים
 וסונים : הנכו הרמונים מקיימי מלות
 מלאי זכיות למה נמשלו ישראל לאגוז מה
 פוצעו ומלאו מלא מבורות מבורות של אזכלים כך ישראל כנועין וענוותנין מעשיהם ואין מלמדים
 שנתם ניכרים ואין מחפארים להכריז על שנתן בדקתו אהה מולא אותו מלא חכמה ועוד כמה
 מדרשות לדבר מה אגוז זה נופל בטיט ואין מה שבתוכו נמאח אף ישראל גולין לבין האומות ולוקין
 מלקיות הרבה ואין מעשיהן נמאסין : (יב) לא ידעתי • כנסת ישראל מתאוננת לא ידעתי להזהר
 מן החטא שאעמוד נכנדי ונגדולתי ונלכדתי בשנאת חנם ומחלוקת שגבר במלכות בית השמונאי

(א) מַה יִּפּוֹ פְּעַמֶּיךָ בְּנַעֲלִים בַּת נָדִיב חַמּוּקָי
 יִרְיֶכֶךָ כִּמּוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אֱמֹן :
 (ב) שְׁרַרְךָ אֲנִי הַסֵּהר אֲיָחָסר הַמְזִיג בְּטַגְךָ
 עֲרִימַת חַטִּים סוּגָה בְּשׁוֹשָׁנִים : (ג) שְׁנֵי
 שְׂדֵיךָ כְּשְׁנֵי עֵפְרַיִם הָאֲמִי צְבִיָּה (ד) צוֹאֲרֶךְ
 כַּמְגֵדֵל

(א) קואנטו סי אפ'רמוזיגוארון טוט פייש
 קונלוס סאפאטוט קומפאניא די ס'אריף
 רואידאש די טוט אנקאש קומו אס'ורקאש
 איג'ה די מאנו די מאישטרו : (ב) טו
 אומבליגו רידונדיש די לה לונה נון סי
 מינגואי לה טימפלאטיון טו צ'יינטרי
 מונטון די טריגוס אנ'לייאלדיאדה קון רונאש
 (ג) דוש טוט טיטאש קומו דוש אינורייזש
 מיליסיוש די קורסה : טו סירצ'יר
 קומו

חרגום

מה דיס'ו שלמה קון איספריטו די פרופ'אזיאה
 די דילאנטרי י'י קואנטו אירמוזש טוט
 פייש די ישראל קואנדו סוב'ין פור סיר אפאריסידוש
 דילאנטרי י'י טריש ויזיש איכיל אכיוו קון סאפאטוט
 די גואלאמיטיש אי לייגאן אסוס פרומיטאש אי אה
 סוט וילונטאדיש אי טוט איז'ש סאליינטיש די טוט
 אנקאש אירמוזש קומו פירלאש לאש אינקאשטונאדאש
 סוב'רי קורונה די לה סאנטידאד קי איזו נללאל
 איל מאישטרו אה אהרן איל כהן
 שררך אי קאפיטאן די טוישינה קי פור סו זכות
 סי גוב'ירנה טודו איל מונדו אנשי קומו
 איל ניניאטו סי גוב'ירנה פור סו אומבליגו אין איש
 טינטינאש די סו מאדרי רילומצראן אינלה לוי קומו
 רואידה די לה לונה אינסו ויניר פור אליפיואר אי
 פור אינקונאר פור ג'וטטיפ'יקאר אי פור קונדינאר
 אי נון פ'אטאן פאלאצ'ראש די לה לוי די קונטינו
 די סו בוקה אנשי קומו נון פ'אלטאן אגואש דיל ריאו
 גראנדי קי סאלי די עדן אי סיטיננה סאצ'יוש ארו
 דיאנטיש אאיל קומו אירה רידונדה אי טוט שיליירוש
 ליינש די דייזמו דילה סאנטידאד אי פרומיטאש אי
 וילונטאד קי אסיטארון אאילייוש עזרא איל כהן אי
 אי יסוע אי נחמיה אי מרדכי נלשן צ'ארוניש די לה
 קומפאניא גראנדי קי טון אינש'ימפלדוש ארוזאש
 פורקי פ'אזיסו אאילייוש פ'ואירסה פארה טראצ'א
 ז'אר אינלה לוי די דיאה אי די נוג'י

רשי"י

הורקנוס ואריסטונלוס עד שהיה מביא אחד
 מהם את מלכות רומי וקבל מידו המלוכה
 ונעשה לו ענד ואז נפשי שמתני להיות
 מרכבות להרכיב עלי נדיבות שאר אומות :
 עמי נדיב . כמו עם נדיב יוד' יחירה כיו'ד'
 של שכני סנה גנובתי יום רנתי עם : נפשי
 שמתני . אני בעלמי מניתיים עלי כענין
 שנאמר ואת למדת אותם עליך שופי'לראש :
 (יג) טובי טובי השולמית . אומרים אלי
 טובי טובי מאחרי המקום : השולמי' השלימה
 צאמוכתך עמו טובי טובי לינו וכחזה כך נכין
 ממך נכין' ושלטונים כמו ואתה תחזה מכל
 העם כך דרש רבי תנחומא . ד"א וכחזה
 כך כתובנ'ליך מה גדולה נחן לך והיא אומרת
 מה תחזו בשולמית מה גדולה אתם יכולים
 לפסוק לי שתהא שוה לגדולתי אפילו לגדולת
 דגלי מחולות מחנות המדבר : (א) מה
 יפו פעמיך נעליים הם אומרים לה הפכים
 אנו שתדבקי בנו נשכיל נוי וחשיבות שראינו
 כך נעודך ציופייך : מה יפו פעמיך . נעליית
 הרגלים נת נדינים : חמוקי יריכיך כמו
 חלאים . קנולת עדיי זהב קרויה חלי
 כחם א"ל חל"י נלשון ערני ורבותינו דרשוהו
 על נקני השיתין של נסכים שנעשו מססת ימי
 צראשית

שני

דוש טוט ריגמידוריש קי טון אפארין'אדוש
 איז'ו די אפרים אסימיז'אן אה משה אי אהרן איז'וש די יוכנד לוש אינש'ימפלדוש אה
 דוש אינורייזש די קורסה
 צוארך אי אב בית דין קי ג'וזגה טו ג'ואיטיו פ'ואירטי סוב'רי פואינ'לו פור אטאר אאילייוש
 אי פארה דאר מלקות אקין מיריסי פור ג'וטטישיא פארה דאר מלקות קומו שלמה איל
 ריי קי איזו טורי די מארפ'יל אי סוג'גואו אפואינ'לו די קאזה די ישראל אי טורטו

דוש טוט ריגמידוריש קי טון אפארין'אדוש
 איז'ו די אפרים אסימיז'אן אה משה אי אהרן איז'וש די יוכנד לוש אינש'ימפלדוש אה
 דוש אינורייזש די קורסה
 צוארך אי אב בית דין קי ג'וזגה טו ג'ואיטיו פ'ואירטי סוב'רי פואינ'לו פור אטאר אאילייוש
 אי פארה דאר מלקות אקין מיריסי פור ג'וטטישיא פארה דאר מלקות קומו שלמה איל
 ריי קי איזו טורי די מארפ'יל אי סוג'גואו אפואינ'לו די קאזה די ישראל אי טורטו

במגדל השן עיניך ברכות בחשבון על
 שער בת רבים אפך במגדל הלבנון צופה
 פני דמשק : (ה) ראשך עליך ככרמל
 ודלת ראשך בארגמן מלך אסור ברהטים :
 (ו) מה יפית ומה נעמת אהבה בחענוגים :

זאת

תרגום

אה אלוים אה איל סינייור די איל מונדו טוש
 שאבייט ליינוש די סינטיא קומו פילאגוס די
 אגואש אי שאביין פארה קונטאר קואינטאש די
 עיבורים אי סון מעברים אנויטש אי אסיטיגואן פרי
 סיפיוט די מיוטש אי פריטיפיוט די אנויטש אין
 פואירטה די קאזה די סנהדרין איל גראנדי אי קאפי
 טאן די קאזה די פאדרי די קאזה די יהודה אסימי
 ז' אה דוד איל ריי קי פ'ראבואו אינקאשטילייא
 דורה די ציון לה לייאמאדה טורי די איל לבנון קי
 טודו איל קי סי פארארי טוברי איל פואידי פור
 קונטאר טודאש לאש טוריש קי אין דאמאסקו :

ראשך

איל ריי קי פ'ואי אינסינייוריאדו טוברי
 טי פור קאפיטאן ג'וטטו קומו אליהו ל'
 פרופיטה קי סילו סילו אה סינייור די לוש טיילוש
 אי מאטו אה פרופיטאש די לה פ'אלסידאד אין
 מונטי דיל כרמל אי טורנו אה פואיבלו די קאזה
 די ישראל אטימור די י"י דייו אי לה ג'ינטי נאש'ה
 לוש קי אנדאן קון קאביטה אפרימירה פורקי סון
 מיסקינוט שון אפארינו אדוש פור ב'יטטיר אלג'אגואן
 אנטי קומו ויטטייו דניאל אינלה סיב'דאד די נבל אי
 מרדכי אין טושן פור זכות די אברהם קי אינריינו
 אנטיש די איטטו איל סינייור די איל מונדו אי
 פור לה ג'וטטידאד די יצחק קי לו אטו סו פאדרי
 פארה אלייגארלו אי פור לה בונדאד די יעקב קי
 דיסקוטרינו טוברי לאש ב'אראש אין לאש פילאש

מה

דיש'ו שלמה איל ריי קואנטו אירמוזה טו
 קומפאנייא די ישראל אין טיימפו קי סופ'
 ריש טוברי טי אה לייגו די מיריינו אין אורה קי
 ייו קאשטיגו אה טי קון אינפ'ירמידאד פור טוש
 פיקאדג

קומו טורי די איל מארפ'יל טוש אונ'ט
 אלבירקאש אין חשבון טוברי פואירטה די
 נח רבים טוש פ'אטיט קומו טורי די איל
 לבנון אטאלאייאן פ'אטיט די דמשק :
 (ה) טו קאביטה טוברי טי קומו איל כרמל
 אי ב'ידיז'ה די טו קאביטה קומו ל'אג'אגואן
 ריי אינקארסילאדו אינלאש פ'ארופיאש :
 (ו) קואנטו טי אפ'ירמוזיגואשטי אי קואנטו
 טי אירמוזיאשטיט אמור קון לוש ב'יטייוט :
 איטטה

רש"י

בראשית עבולים כמו ירך כמו הלאים ל'חפירה
 כמו חוליות הזור : מעשה ידי אמן • ידי
 הקב"ה במסכת סוכה אומן כמו אמן קילוסו
 של הקב"ה ישראל מקלסין אוחו מלמעל למטה
 מתחילין מראשו כחם פו ויוררין ונאים עד
 שוקיו עמודי שש לפי שהן באין לרעותו
 להוריד שכינתו מן העליונים לתחתונים והוא
 מונה קלוסה מלמטה למעלה מה יפו פעמיק
 הם הרגלים ומונה והולך עד ראשך עליך
 ככרמל עד שהוא בא למושכה ל'ו (ב) שררך
 אגן הסהר • עבורך כאגן של מים כלולים
 שרוחצין בהם והוא עשוי מאבני טיש ובלשון
 ערבי קרוי סהר על שם שהטבור כמו נקב
 עגול מושלו כאגן עגול והקילוס הזה אינו
 מענין נוי אשה כקילוס העליון לפי שהעליון
 דודה מקלסה וזה ריעותיה מקלסות אותה
 על שם מעשיה לו' הגונה את להתחבר עמנו
 והדוגמא על שם לשכת הגזית היושב' בטבור
 הארץ : אל יחסר המזג • לא יכלה משם
 משקה ר"ל לא יפלא ולא יפסק משם טוש
 דברי הוראה : בטנך ערימת חטים • שהכל
 צריכין לה : סוגה בשושנים • גדורה ומקוייגת
 בגדר שושנים די לה בגדר קל ואין אחד מכס
 פורצנו ליכנס הרי חתן נכנס לחופה לבו
 מגעגעת לחופה ולחנת חתוניו בא ליוקק לה
 אמרה לו טיפת דם כחרדל ראיתי הרי הוסף
 פניו לכד אחר ולא נשכו נחש ולא עקרב עוקצו
 הרי שהוא עובר בדרך ראה נכורות בראשי
 התאנים פשט ידו ליטול אומרם לו של
 ישראל הם הוא מושך ידו מפני הגזל הרי סוגה
 בשושנים (ג) שני שדיך • שתי הלוחות ד'א
 מלך וכהן גדול (ד) כוארך ההיכל והמוזנח
 טהם

(ז) אישטה טו אלטורה אשימיה איל
 דאטילאר אי טוש טיטאס אראזימוס (ח) דיש א
 סוב'ירי איפיל דאטילאר טראנ'ארי איין טוש
 ראמאס אי סיראן אגורה טוש טיטאס קומו רח
 זימוס די לה ב'יד אי גואיזמו די טו כארין קומו
 מאנסאנאס (ט) אי טו פלאדאר קומו וינו א
 גואינו אנדאן אמי קירידו אה דיריג'יהאדיס
 אזיין אב'לאר לאנ'יווס די אדורמידוס :

זאת קומהך רמתה לתמר ושדיך
 לאשכלות (ח) אמרת אעלה בתמר אחזה
 בסנסניו ויהיו נא שדיך כמשכלות הגפן
 וריח אפך כתפוחים : (ט) וחכך כיון הטוב
 הולך לדורי למישרים דובב שפתי ישנים :

רשי

שהם זקופים וגבוהים ולשכת הגזית גם היא
 שם עשויים לחזק ולמגן כמגדל השן: עיניך
 כנריכו אשר נחשנו המושכות מים כן עיניך
 על שער נת רבים חכמיך כשהם יושבים
 בשערי ירושלם העיר נת רב עם ועסוקים
 נחשנו תקופות ומזלות חכמתם וניחם
 לעיני העמים מושכות כנריכות מים ועוד
 יש לפרש ברכות נחשנו כמו יונים ולשון
 משנה הוא הלוקח יוני סוכך מפריח בריכה
 ראשונה קוציר"ם בלעז : אפך כמגדל הלגנון
 איני יכול לפרשו לשון חוטם לא לענין פשט
 ולא לענין דוגמא כי מה קילום נוי יש בחוטם
 גדול וזקוף כמגדל ואומ'אני אפך לשון פנים
 וזה שהוא אומר לשון יחיד ואינו אומ'אפיך
 שעל המלח הוא מדבר שהוא עיקר הכרת
 פנים בענין שנאמר הכרת פניהם ענתה
 גם ותדע שהרי מקלסה והולך מלמט'למעלה
 עיניך ברכות נחשנו ואחריהם המלח וכן
 האומות מקלסות מלחך חזק לעמת מלח כל
 הנאים להרעותך ולפחותך : כמגדל הלגנון
 כזופה פני דמשק • ראיתי במדרש זה בית
 יער הלגנון טעשה שלמה שהעומד עליו
 כזופה ומונה כמה בתים יש בדמשק • ד"א
 פניך כזופות פני דמשק מלכו לבא שער
 ירושלם עד דמשק שעתידה להרחיב עד
 דמשק : (ה) ראשך עליך ככרמל. לו תפילין
 שנראש שנא'בהן וראו כל עמי הארץ כי שם ה'
 נקרא

חרנום

פיקאדוס אי רישיב'יש אילייווס קון אמור אי אשימי
 ז'אן אינטוש פ'אסיס קומו ויסייוס
 זאת אי איין אורה קי אישפאנדין לוש כהנים
 טוש מאנוס קון אוראסייון אי ניכדיזין
 אה טוש אירמאנוס קאזה די ישראל אשימיו'אן
 איג'אדורה די טוש מאנוס אישפאנדילאס קומו לולבים
 די איל טאמאראל אי טוש אלטוראס קומו דאטילאר
 אי טוש קומפאניאס אישטאנטיס פ'אסיס קון פ'אסיס
 טודו אישקואינטרה די לוש כהנים אי טוש פא'סיס
 סוב'גואראס אה לה טיירה קומו ראזימוס די
 אוב'אס
 אמרת די י'י קונסו דיג'ו סוב'ירי אי פריב'ארי
 אה דניא אי ב'ירי סי איש פודירוזו פור
 אישטאר אינלה פריב'ה אישטה אנשי קומו אישטוב'י
 אנרהס קי אשימיו'ה אה א לולב איין דייש פריב'אס
 אי פריב'אן טאמביון ייו אה חנניה מיטאל אי
 עזריה סי פואידין פור אישטאר אינטוש פריב'אס
 ריבמירי פור טו זכות אפואיב'לו די קאזה די ישראל
 קי טון אינט'ימפלודוס אראזימוס די אוב'אס איסו
 פ'אמה די דניאל חנניה מיטאל עזריה פ'ואירון
 אוליידוס איין טודה לה טיירה אי טו גואיזמו אירה
 רישיב'דיין קומו גואיזמו די מאנסאנאס די גואירטו
 די עדן
 וחכך די י' דניא אי טוש קומפאניירוס רישיב'יר
 רישיב'ירימוס סוב'ירי טוש שיטינשיא די דיג'ו
 די י'י אנשי קומו רישיב'יוו סוב'ירי איל אנרהס נואיש
 טרו פאדרי קי איש אינט'ימפלודו אוינו וייו'ו אי
 אנדארימוס אינלוס קאמינוס לוש אינדירשאדוס
 דילאנטרי די איל אנשי קומו אנדוב'ירון אליהו אי
 אלישע לאס פרופ'יטאס קי פור טו זכות סי ליב'אכ
 ב'ארון קי דואירמי אי קומו יחזקאל איז'ודי טווי איל כהן קי די פרופ'יזיאה די טו בוקס סי
 דיספירטארון אדורמי טידוס די לוש מואירטוס קי איין ויגה די דורה : (ז) אה

קו אסוימיו'אן אה
 די פרופ'יזיאה די טו בוקס סי
 די דורה : (ז) אה

אני

תחת ראשי וימינו תחבקני : (ד) השבעתי
אתכם בנות ירושלים מהדחעירו ומה-
העברו את האהבה עד שתחפץ : (ה) מי
זאת עלה בין המדבר מתרפקת על דוד
תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה
שמה

דיבאש'ו מי קאנ'יסה אי סו דיריג'ה מי
אנר אשחסי : (ד) אקונג'ורו אנ'וס דואיניאש
די ירושלים קי דיספירטאדיש' אי קי
איזייריש דיספירטאר אה איל אמור אשטה
קי אינג'ילונטי : (ה) קין אישטה סונ'יין
די איל דיזיירטו רינג'אלאנסי קונסו קירידו
דיבאש'ו די איל מאנסאנו טי איזי דיספיר
טאר אלוי סי אדולוריוו פור טי טו מאדרי
אלוי

חרגום

רשי

השבעתי דירה ריי איל מסיח אקונג'וראן ליי
סונ'רינ'וס מי פואינ'לו קאזה די ישראל
קי אישטו ווס קומנאטיינטיש קון פואינ'לו די לה
טיירה פור שליר די א קאטינ'י רייזו אי קיאישטו ווס
ריוילייאנטיש אין פ'אנפאדוס די גוג ומגוג דיטינידווס
פוקו פוקו אשטה קי סי אטימין לוס פואינ'לוש קי
סונ'יירון פור פיליאר קון ירושלים דיספואיש אנשי
אקורדארה אה צ'וס סינייור די איל מונדו אמור די
לוש כדיקים אי סירה צ'ילונטאד דילאנטרי די איל
פור ריגמיררוש

וגומר והדור השני תאנים העות מאד אשר
לא תאכלכה לו פושעי ישראל עכשיו שניהם
כתנו ריח בולם מבקשים פניך : ועל פתחינו
כל מגדים . יש בידינו שכר מצות הרבה :
חדשים גם ישנים . שחדשו סופרים עם
הישנים שכחנת עלי : לפנתי לך . לשמך
ולעבודתך לפנתים בלבי ד"א לפנתי להראות
לך שקיימתי : (א) מי יחנך כאח לי .
שתבא לנחמני כדרך שעשה יוסף לאחיו
שגמלוהו רעה ונאמר בו וינחם אותם :
אמלאך בחוז אסקך . אמלא נביאיך מדברים
בשמך ואחזקם ואחזקם גם ידעתי כי לא
יבזו לי כי כדאי היא אהנך שתה'אהנך
סוכנת לחזור אחריה (ב) א בית אמי . בית
המקדש : תלמדני . כאשר הורגלת באהל
מועד : אסקך מיון הרקח . נסכים : עסים .
יין מתוק (ג) שמא תחת לראשי (ד) השבעתי
אחכם . עכשיו כנסת ישראל מסננה דבורה
כלפי האומות אע"פ שאני קובלת ומתאוננת
דודי מחזיק בידי והוא לי למשען בגלותי
לפיכך השבעתי אחכם : מה תעירו ומה
תעוררו . כי לא יועיל לכם : (ה) מי זאת
הקב"ה ובית דינו אומרים על כנסת ישראל
מי זאת כמה היא חשובה זאת שנחעלתה
מן המדבר נכל מתנות טובות שס נתעלתה
נמתן תורה ונדבוק שכינה ונראית חנתה לכל
ועודנה בגלותה : מתרפקת על דודה .
מתחברת על דודה מוד'שהיא חנרתו ודבוקה
עו . רפק בלשון ערני רפקתא חנורה :
תחת התפוח עוררתיה . כך היא אומרת
בנקשת חנת דודה תחת התפוח עוררתיה
זכור

מי דיס'ו שלמה איל פרופ'יטה קואנדו בינ'י
ראן לוס מואירטוש אפאריו'אדו פור סיאייר
פארטידו מונטי די לאש אולינ'אש אי טודוש מואיר
טוש די ישראל סין אפאריו'אדוש פור סאליר די
באש'ו די איל אי אפילו לוס כדיקים קי מוריירון
איניל קאטינ'ירייז סון אפאריו'אדוש פור צ'יניר
קאמינו די קאנ'אש דיבאש'ו די טיירה אי שארלאן
דיבאש'ו די מונטי די לאש אולינ'אש אי לוס מאלוש
קי מוריירון אי פ'ואירון אינטיראדוש אין טיירה
די ישראל סון אפאריו'אדוש פארה סיאייר איג'אדוש
אנשי קומו איג'ה צ'ארון פיידרה קוניל שאפאן
איסטונטיש דיראן טודוש מוראדוריש די לה טיירה
קי פ'ואי זכות די איל פואינ'לו אישטי קי סונ'יין די
לה טיירה מילארייא די מילארייא קומו דיאה קי
סונ'יין די איל דיזיירטו אה טיירה די ישראל אי שי
אוישיאן סונ'רי פיאדאדיש די טו סינייור קומו
דיאה קי פ'ואי אפאריסידה דיבאש'ו די מונטי די
סיני פור ריסינ'יר אה לה ליי אין אקילינ'א אורה
איש אפאריו'אדה כיון קי אילינ'א טו מאדרי די ישראל
פארה פאריר אסוס איז'וס אי ירושלים פארה רישו
צ'יר איז'וס דיל קאטינ'ירייז

סימני

שמה חבלה ידחת: (ו) שמיני כחותם
 על לבך כחותם על זרועך כי עזה
 כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה
 רשפי אש שלהבת יה: (ז) מים רבים לא
 יכלו לכבות את האהבה ונהרות לא
 ישטפוה

אליי סי אדולוריוו לה קי עי פאריוו:
 (ו) פונמי קומו איל סיליוו סוב'רי טו קורא
 סון קומו איל סיליוו סוב'רי טו בר'אשו קי
 פ'ואירטי קומו לה מואירטי אמור פ'ואירטי
 קומו אה פ'ואייא סילו סום בר'אזאש
 בר'אזאש די פ'ואיגו פ'לאמה פ'ואירטי:
 (ז) אגואש מונג'אש נון פואירר'אן פיר
 אמאטאר אה איל אמור אי ריאוש נון
 לה

רשי"י

תרגום

שימני דיזין איז'וס די ישראל איניל דיאה איל
 אישטי אסו סינייור קון רואיגו די עי פון
 אנוש קומו סיליוו די לה שורטיז'ה סוב'רי טו קורא
 סון קומו סיליוו די לה סורטיז'ה סוב'רי טו בר'אשו
 קי נון אינייאדימוש מאש פור סיאר קאטיז'וס קי
 פ'ואירטי קומו לה מואירטי אמור די טו אנהות אי
 פ'ואירטי קומו איל גהינס איל סילו קי איל פואיב'לו
 סילאנטיש אנוס אי לה אבוריסייון קי גוארד'אן אה
 נוס אסימיז'אן אבר'אזאש די פ'ואיגו די גהינס קי
 קריאו י"י איז דיאה סיבונדו אה קרייאנסה די איל
 מונדו פארה אדריר קון איל שירוינטיש שירנ'סייו
 אישטראניו

זכור כי נתחית הר כיני העשוי על ראשו
 כמיןתפוח שסעוררתי והוא לחבת אש'נעורים
 המעוררת את דודה בלילות נתגומות עלי
 משכב מחנקתו ומנשקתו: שמה חבלתך
 אמך. הרי אמרנו שהקב"ה קראה אמו שם
 נהיתה לך לאם: חבלתך לשון חבלי יולדה
 חבלתך באו לה חבלים ממך כמו בני יכאוי
 (ו) שימני כחותם בלילות חותם בשביל אותה
 אהבה תחתמני על לבך שלא תשכחני ותראה
 כי עזה כמות אהבה האהבה שאהבתיך עלי
 כנגד מיתתי שאני נהרגת עליך: קשה
 כשאל קנאה. והחגר שנתקנאו ושנתגברו
 בי האומות בשנילך. קנאה בכל מקום
 אינפרמנ"ט בלעז לשון אחיות הלז לנקום
 נקם: אש שלהבת יה. רשפים של אש
 חזקה הבאה מכח שלהבת של גהינס טעם
 הזקף הגדול הנקוד על רשפי מלמדנו על
 תיבת אש שהיא דבוקה לשלהבת יה לומר
 אש של שלהבת יה: (ז) מים רבים לא
 יוכלו לכבות את אהבה. על שניכס בלשון
 רשפים נוסל עליהם לשון לא יכבו: מים
 רבים האומות: ונהרות. שריהם ומלכיהם:
 לא ישטפוה. על ידי חוזק ואימה ואף ע'
 פתוי והסתה: אס יחן איש את כל הון ציוו
 כדי להמיר אהבתך: צו יצונו לו. כל אה
 חת

מים

דיס'ו סינייור די איל מונדו אסו פואיב'לו
 קאזה די ישראל אאון קי סי אפאניין
 טודוש לוש פואיב'לוש קי סון אינסימפל'אדוס אה
 אגואש די לה מאר קי אילייאש מונג'אש כון פודראן
 פור אמאטאר אמי אמור די טי אי סי אפאנייא
 ראן טודוש רייש די לה טיירה לוש אינסימפל'אדוס
 אה אגואש דיל ריאוו לאש קוריינטיש קון פ'ואירכה
 נון פודראן פור ארימאטאר אטי די איל מונדו אי
 סי דייסי ב'ארוז טודו אויר די טו קאזה פארה
 קומפראר סינטייא איניל קאטינ'יריוו יוו טורנ'אן
 אאיל אאיל דונלי אאיל מונדו וינידירו או טודה
 לה פריאה קי פריארוז די ריאול די גוג סירה סוליוו
 אהת

דיס'ו סינייור די איל מונדו אסו פואיב'לו
 קאזה די ישראל אאון קי סי אפאניין
 טודוש לוש פואיב'לוש קי סון אינסימפל'אדוס אה
 אגואש די לה מאר קי אילייאש מונג'אש כון פודראן
 פור אמאטאר אמי אמור די טי אי סי אפאנייא
 ראן טודוש רייש די לה טיירה לוש אינסימפל'אדוס
 אה אגואש דיל ריאוו לאש קוריינטיש קון פ'ואירכה
 נון פודראן פור ארימאטאר אטי די איל מונדו אי
 סי דייסי ב'ארוז טודו אויר די טו קאזה פארה
 קומפראר סינטייא איניל קאטינ'יריוו יוו טורנ'אן
 אאיל אאיל דונלי אאיל מונדו וינידירו או טודה
 לה פריאה קי פריארוז די ריאול די גוג סירה סוליוו
 אהת

הקב"ה ובית דינו מעידים שכך פנסת ישראל מתרפקת על דודה עתה: (ח) אחות לנו
 בתחתונים שהיא מתאחה ומתחברת ומתאווה להיות עמנו והיא קטנה ומקטנה את עצמה מכל
 האומות כענין שנאמר לא מרובכם כו' שהם מקטינים עצמם: אחות. לשון איחוי אלו
 קרעים שאין מתאחין: ושדים אין לה. כענין שנאמר בגלות מצרים שדים נכונו. נהביע
 עת הגאולה אבל זו שדים אין לה עדיין לא הגיע עתה לעת דודים: אמה נעשה לאחותינו ביום
 שידובר נה. כשהאומות מתלחשים עליה להכחידה כענין שנאמר לכו ונכחידם מגוי
 אס

אני לדודי ועלי השוקתו (יא) לכה דודי נצא
 השדה נלינה בכפרים : (יג) נשכימה
 לכרמים נראה אם פרחה הגפן פתח
 הסמדר הנצו הרמונים שם אהן את דודי
 לך : (יג) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו
 כל

ויו אה מי קירידו אי סוברי מי סו דיזיאו :
 (יא) אנדה מי קירידו סארלימוס אה איל
 קאמפו דורמירימוס אינלאש אלדיאס :
 (יב) מאדרוגארימוס לאש וינייאס וירימוס
 סי אינפ' לורייסיוו לה ויר אב' רייו א אינשיירני
 אפונטארון לאש גראנאדאש ליי דארי מיס
 קיהינסייאס אטי (יג) לוש מאדרוגולוס דיירון
 גואיזמו אי סוב'רי נואיטראש פואירטאש
 טודאש

חרגום

אני דיס'ו ירושלים טודו טיימפו קי ייו אנדאן
 איך קארירה די סינייור די איל מונדו פוזס
 סו שכינה אינטרי מי אי סוב'רי מי סו דיזיאו אי
 איך אורה קי ליי אקוסטאן די סוס קאמינוס אלסה
 סו שכינה די אינטרי מי אי איסמוב'יאמי אינטרי
 לוש פואיב'לוש אי אילייוס פודיטאן אינמי קומו
 ב' ארון קי פודיטטה איך סו מוז'ר
 לכה קומו פיקארון פואיב'לו די קאזה די ישראל
 קאטיב'ו י"י אה אילייוס איך טיירה די
 שער קאמפוס די אדוס דיס'ו קומפאנייא די ישראל
 רובו די טי סינייור די טודו איל מונדו ריסיב'י מי
 אוראטייון קי ייו אזיין אוראטייון דילאנטרי די טי
 איך סיב'דאדיש די איל קאטיב'ירייו איך קומארקאש
 די לוש פואיב'לוש

נקרא עליך ויראו ממך הרי הוא חזקן
 ומוראן כשלע הרים וכרמל הוא ראש ההרים :
 ודלת ראשך : קליעת שערות נויריך נאה
 במכותה כקליעת ארמון : דלת ראשך על
 שם שהקליעה מודלת על גונה הראש : מלך
 אסור ברהטים : שמו של מקוס קסו' בתלולים
 שנאמר נזר אלהיו על ראשו : רהטים :
 קירג"ף בלעז בן קורין לתלחי האזורות
 ושקורין בהן החגורות : ד"א מלך אסור
 וברהטים הקב"ה נקשר באהבה במלות ובריכות
 ושאחס הרים לפניו : (ו) מה יפית ומה
 נעמת : אחה שפרט קילום כל אבר ואבר כלל
 כל דבר : מה יפית כולך ומה נעמת לידבק
 בך (אהבה ההוגנת להתענג בה : (ז) זאת
 קומתך דמתה לתמה : ראינו נוי קומתך
 צימי כנכדנכרה שכל האומות היו כורעות
 ונפלות לפני הכלם ואתה עומדת בקומה
 זקופה כתמה הזה : וסדיך לאשכולות דניאל
 חגניה מיסאל ועזריה שהיו לך כשדים לינק
 מהם דמו לאשכולות שמשפיעות משקה כך
 הם השפיעו להניק וללמד את הכל שאין
 יראה כוראתכם עד כאן קלסוהו האומו'מכאן
 ואילך דבר שכינה לגלות ישראל שבין האומות
 (ח) אמרתיו אעלה בתמרי : מתפאר אני
 בין חיילות של מעלה בכס שאתעלה ואתקדם
 על ידיכם בתחתונים שתקדשו את שמי בין
 האומות : אחזה בסנסנוו : ואני אחוז
 ואהבק בכס : סנסנים ענפים : ויהיו כא

נשכימה דיזין איז'וס די ישראל אישטוש אאיסטוש
 מאדרוגימוס פור לה מאנייאנה אי אנדי
 מוש אה בית הכנסת אי אה בית המדרש אי פיש'קי
 רירימוס איך ליב'רו די לה ליי אי ב'ירימוס סי לייגו
 טיימפו די ריגמיטיון די פואיב'לו די ישראל לוש אינש'י
 מפלאדוס אה ב'יד פור סיאיר ריגמידוס די סו קא
 טיב'ירייו אי דימאנדארימוס אלוש חכמים סי פ'ואי
 דיסקוב'יירטו דילאנטרי י"י זכות די לוש צדיקים
 קי אישטאן יינוס די מלות קומו לה גראנאדה סי
 אלייגולה פ'ין פארה סוב'יר אה ירושלים פארה דאר
 אלני לואור אה דייו די לוש סיילוש אי פארה לייגאר
 אלסאסייוניס אי שאקריפ'סייו די פאזיס
 הדודאים אי קואנדו סירה ב'לונטאר דילאנטרי י"י
 פור ריגמיר אסו פואיב'לו דיל קאטיב'י
 רייו דירה איל ריי איל מטיח ייא
 סי אטימו פ'ין די איל קאטיב'ירייו אי זכות די לוש צדיקים פ'ואי אישפיטיאלו דילאנטרי
 די מי קומו גואיזמו די באלסאמו אי סאנ'ייוס די איל ג'ירינאטייו אפ'ינקאטיס סוב'רי פואיר
 טאש די איל בית המדרש טראב'אז'אניס איך פאלאב'ראש די ליב'רוס אי פאלאב'ראש די ליי
 אגורה

שיר השירים ח

לארינו

כל-מגלים חדשים גם-ישנים דודי צפנתי
 לך: ח (א) מי יתנה כאה לי יונק שדי אמי
 אשקף בחוץ אשקף גם לא-יבון לי:
 (ב) אנהף אבינה א-בית אמי חלמתי
 אשקף מיין הרקח מעסים רמני (ג) שמואל
 תחת

טודאש מיין וריאש נוהיב'אש טאמניין ב'יין אש
 מי קיידו אדיוי פארה טי: (א) קין טי
 דייסי קומו אירמאנו חמי מאמאן טיטאש וי
 מי מאדרי אליוארטיאיה פונ' לה קאלי
 ביזארטיאיה טאמניין כון מינוספרישיאריון
 חמי: (ב) גיאירטיאיה טראירטיאיה אקאזה
 די מי מאדרי חנניזארמיאיהש חניברארטי
 איאה די וינו די לה קונפ'סיוונאדורה די
 מושטו די גראנאדאש: (ג) סו אוקסיידרה
 דינאש'ו

תרגום

אגורה אליב'אנטה רישיב'י איל רייגו קי אישקונדי
 חטי
 מי אי אין אקיל טיימפוסירה דישקונב'י ירטוא
 ריי איל משיח אקומפאנייא די ישראל אי
 דיראן איל אינ'זש די ישראל וין סיראש אנוש פור
 אירמאנו אי שונ'ירימוש אה ירושלים אי שירימוש
 אליב'אנטיש קון טיבו ראזוניש די לה ליי אנשי קומו
 אליב'ה איל אליב'אן אין פיג'ו די סו מאדרי קי
 טודו טיימפוס קי ייו אירה אישמונ'ידה אפ'ואירה די
 מי טיירה קואנדו מימבראנה אנומרי דיל דיוו איל
 גראנדי אי אינטריגאנה מי אלמה סוב'רי סו אהוד
 טאמניין פואיב'לוש די לה טיירה נון מינוספרישייא
 ב'אן חמי

שדיך • ועתה האמתי את דברי שלא תתפתתי
 אחרי האומות ויהיו הטובים והחכמים שניך
 עומדים באמונתם להשיב דברים למפתים
 אוהך שילמדו מהם והקטנים שבהם (ט) וחכך
 היה כיון הטוב • הזהרי בתשובתיך שיהיו
 כיון הטוב: הולך לדודי למישרים • זהירה
 אני להשיב לךם שאעמוד באמונתי שיהא
 חכי הולך לפני דודי לאהב' מיסור שהוא מן
 הלב ולא נרמיה ועקבה: כיון הטוב • שהוא
 דונב שפתי ישנים אף אבותי בקבר ישמחו
 בו ויודו על חלקם • דונב מרחיש פרומיו
 בלעז ויסודו לשון דבור וכך היא התשובה
 אני לדודי וגם הוא משתוקק לי: (יא) לכה
 דודי בלא הסדה • דרסו רבותינו בעירובין
 אמרה כנ"י רנ"ע אל תדינני כיושני כרפין
 שיש בהם גזל ועריות אלא כיושני פרזוח שהם
 בעלי אומנות ועוסקין בתורה מתוך הדחק:
 נלינה בכפרים • נלינה בכופרים בא ואראך
 בני נכר שהשפעת להם טונה וכופרים נין
 (יב) נשכימה לכרמים • אלו נחי כנסיות
 ונתי מדרשות: נראה אס פרח הגפן • אן
 בעלי מקרא: פתח הכמדר • כשהפרח נופל
 והענבי נכרים הוא פתוח הסמדר ולהם דימה
 בעלי משנה שהם קרונים ליהנות מהם
 בהוראת התורה: הנכו הרמונים • כשהם
 גמורים והנץ שפנינותיהן נופל הנכו נופל
 נכו ולהם דימה בעלי הלמוד שהן נחמיה
 גמורה וראויין להורות: שס אתן את דודי
 שס אראך את כנודי וגדלי שנה בני וננותי:
 (יג) התודאים נתנו ריח • דודאי התאגיס
 שני דודאי תאגיס כו' הדור האחר טונות
 וגומר

אנהף גיאירטיא ריי איל משיח אי אינטרארטיא
 אקאזה די מי שאנטוב'ארייו אי מי אכניזא
 ראש פור טיימיר דילאנטרי י"י פור אנדאר אין שוש
 קאמינוש אי אליו לייאנטאריומוש ליואנטאר די איל
 לויתן אי ניב'ירימוש וינו וייז'ו קי פ'ואי גוארדאדו
 אין שוש אונ'אש דישדי איל דואה קי פ'ואי קריאדו
 איל מונדו אי לאש גראנאדאש אי פ'רוטאש קי
 פ'ואירון פלאנטאדאש פארה לוש נדיקים אין גן
 עדן
 שמיאלו גיס'ו קומפאנייא די ישראל ייו אישקונ'ידה
 מאש קי טודוש לוש פואיב'לוש קי ייו אטאן
 חפילין אין מאנו די מי אוקסיידרה אי אינמי קאנ'י
 טה אי אטיטיגואדה מזוה אין לאדו דיריג'ו די מי
 פואירטה טירשייו אאישקואינטרה מי באטידיש קי
 נון לישיגשייא לה איל דאנייאדור פור דאנייאר
 חמי
 השנעתי
 הטונות והרעות פענין שנאמר הראני ה' והנה

וגומר

ישטפנה אם יתן איש את כל הון ביתו
 באהבה בוז יבזו לו : (ח) אחות לנו קטנה
 ושדים אין לה מהנעשה לאחותינו ביום
 שידבר בה : (ט) אם חומה היא נבנה עליה
 טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח
 נהר : (י) אני חומה ושדי כמגדלות או
 הייתי בעיניו כמוצאת שלום (יא) כרם היה
 לשלמה בבעל המון נתן את הכרם
 לנטרים איש יביא בפריו אלף כסף : (יב)
 כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים
 לנטרים

לה אראב' דונאראן סי דייסי ב' ארון אטודו
 חויר די סו קאה פור א אמור מינוס פריס
 יואה מינוס פריסי יואהן אהיל (ח) אהרמאנה
 אנוס פיקיניא אי טיטאס נון אה איליאה
 קי ארימוס אנואסרה אהרמאנה אין דיאה
 קי סירה אב' להדו פור איליאה : (ט) סי
 סירקה איליאה פ' ראגוארימוס סירקה איליאה
 פאלאטייו די פלאטה אי סי פואירטה איליאה
 אינקאסטילי ארימוס סונ' רי איליאה טאבלה
 די אלארזי (י) ייו סירקה אי מיש טיטאס
 קומו לאס טורים איסטונסיס פ' ואי אינסוס
 אאו'וס קומו אלוואן פאס : (יא) ויניא
 פ' ואי אה שלמה אין בעל המון דייו אה לה
 ויניא אלוס גואהדאדוריס קאהר ב' ארון
 טראיאה פור סו פ' רוטו מיל פיוס די
 פלאטה : (יב) מי ויניא קי אמי דילאנטרי
 די מי לוס מיל אטי שלמה אי דווינטוס
 רש"י אה

תרגום

אחות אינלה אורה לה אישטה דיראן אנגיליס
 די לוס שילוס איסטוס אאיסטוס ג'ינטי
 אונה איז אנוס אינלה טיירה אי פוקוס טוס זכיות
 אי רייס אי פודיסטאדוריס נון איליאה פאהר שליר
 פאהר פיליאר קון ריא די גוג קי ארימוס אה נואיס
 טרה אהרמאנה אין דיאה קי אב' לאראן לה ג'ינטי
 פור סונ' רי סונ' רי איליאה פור פיליאר

(ט) אם חומה היא אם תחוק באמונה
 וביראה להיות כנגדם כחומת נחשת שלא
 יכנסו לחובה ר"ל שלא תחתן בס והם לא
 יבואו בה ולא תתפתה להם : נבנה עליה
 טירת כסף . נהיה לה לעיר מצור ולפותר
 ולנוי

אם דירה מיכא' סו סיניור די ישראל סי
 פואינ' לוס אי דה פלאטה פור קומפראר
 מונדו שירימוס ייו אי ב'וש קון שוס חכמים
 ליסינטיא אלוס פואינ' לוס פור פודיסטאר
 פור פודיסטאר אינלה פלאטה אי אפילו
 דיס סונ' רי איליאה דילאנטרי י"י אי אקודר
 לוס ניניוס קי אישטה איסקריטה סונ' רי
 לוס פואינ' לוס קומו איל אלארזי

אישטפנה אם יתן איש את כל הון ביתו
 באהבה בוז יבזו לו : (ח) אחות לנו קטנה
 ושדים אין לה מהנעשה לאחותינו ביום
 שידבר בה : (ט) אם חומה היא נבנה עליה
 טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח
 נהר : (י) אני חומה ושדי כמגדלות או
 הייתי בעיניו כמוצאת שלום (יא) כרם היה
 לשלמה בבעל המון נתן את הכרם
 לנטרים איש יביא בפריו אלף כסף : (יב)
 כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים
 לנטרים

אני אישטפנה אם יתן איש את כל הון ביתו
 באהבה בוז יבזו לו : (ח) אחות לנו קטנה
 ושדים אין לה מהנעשה לאחותינו ביום
 שידבר בה : (ט) אם חומה היא נבנה עליה
 טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח
 נהר : (י) אני חומה ושדי כמגדלות או
 הייתי בעיניו כמוצאת שלום (יא) כרם היה
 לשלמה בבעל המון נתן את הכרם
 לנטרים איש יביא בפריו אלף כסף : (יב)
 כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים
 לנטרים

אישטפנה אם יתן איש את כל הון ביתו
 באהבה בוז יבזו לו : (ח) אחות לנו קטנה
 ושדים אין לה מהנעשה לאחותינו ביום
 שידבר בה : (ט) אם חומה היא נבנה עליה
 טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח
 נהר : (י) אני חומה ושדי כמגדלות או
 הייתי בעיניו כמוצאת שלום (יא) כרם היה
 לשלמה בבעל המון נתן את הכרם
 לנטרים איש יביא בפריו אלף כסף : (יב)
 כרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים
 לנטרים

שיר השירים ח

לאדינו

לְנֹטְרִים אֶת־פְּרִיָו : (יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגָנִים
חֲבֵרִים מִקְשִׁיבִים לְקוֹלָךְ הַשְּׁמַעֲנִי : (יד)
בָּרַח וּדְוִי וּדְמָה לְךָ לְצַבִּי יָמֹ לְעַפְרָה
הָאֵילִים עַל הַרֵי בְשָׁמִים : חזק
חַרְגוּם

אה גואדראנטיס אה סו פ'רוטו : (יג) לה
אישטאן אין לוש גואירטוס קומפאניירוט
אישקוב'אנטיס אטו צו חזמי אוליייר :
(יד) פ'וליי מי קירידו אי חסימיז'ה אה טי
אה קורסו או אה אינוריוו די לוש סוירב'וט
סוב'רי מנטיס די אישפיטיאלס

חזק רש"י

גוארדה אה לה ווינייא דיספואיס קי מוריוו שלמה
ריי די ישראל פ'ואי רומאניסידו אין מאנוס די
רונעס סו אינ'ו וינו ירנעס אינ'ו די ננט אי פאר
טייו קוניל איל ריינו אי גיאן די סו מאנו דייש טרי
צ'וט פור סו דיג'ו די אחיה די טילה קי איל אומברי
גראנדי

ולנוי וכנה לה את עיר הקדש ונית הבחירה;
ואם דלת היא הסוננת על צירה ונהיקס
עליה היא נפתחת אף היא אם תפתח להם
להיות הם באים בה וביא בהם : נכור עליה
לוח ארוז נשים בדלתה נפריס של עץ
הנרקנים והתולעת גוררתן ואוכלתן וכנסת
ישראל אומרת (י) אחי חומה חזקה נאהנת
דודי : ושדי כמגדלות לו בתי כנסיות
ובתי מדרשות המניקים את ישראל בד"ת :

ברמי קומהאוליוו שלמה ריי די ישראל סו פרופ'י
זיאה די אחיה די טילה קינ'ו מאטארלו
אי פ'וליוו ירנעס דילאנטרי שלמה אי אנדוב'ו אה
אויפ'טו אי אין אקיליאה אורה פ'ואי דיג'ו קון פרו
פ'יזיאה אה שלמה פור כיאיר איל פודישטאן אין
דיש טרינ'וט טודוט שוט דיאש אי דיספואיס די סו
מואירטי פ'ואיסי פודישטאן אין איליווס ירנעס
אינ'ו די ננט אי דוט טרינ'וט יהודה אי בנימין
פ'ואיסי פודישטאן אין איליווס רחנעס אינ'ו די
שלמה

או באמרי זאת : הייתי נעיניו כמואלת
שלום ככלה הנמאלת שלימה ומואלת שלום
בנית בעלה : (יא) כרם היה לשלמה זה
כ"י שנאמ'כי כרם ה' נבאות בית ישראל :
בבעל המון בירושלים שהיא רנת עם והמון
רנ : בעל לשון מישור כמו מבעל גר
בנקעת הלננון : נתן את הכרם לנוטרים .
מסרה ליד אדונים קשים צבל מדיוון במדרש
שיר השירים מלאתי מקצת סמך על נוטרים
הללו שהם המלכיות : איש יניא נפריו .
כל מה שיכלו לגבות מהן גופגליו וארכוכיות
ואנפרות

היושבת דיס'ו שלמה אין פ'ין די סו פרופ'יזיאה
איש אפאריז'אדו סינייור דיל מונדר פור
דיויר אקומפאנייא די ישראל אין פ'ין די לוש דיאש
טו קומפאנייא די ישראל קי איש אינש'ימפלודה
אברזירטה פיקינייא אינטרי לאש ג'ינטיס אי אישטה
אין בית המדרש קון קומפאניירוט די לוש סנהדרין
אי רישטו די פואינ'לוט לוש אישקוב'אנטיס אבון די קאנ'יסירה די לה ישינה אי דיפרינדן די סו
צוקה פאלאנ'ראש די לה לוי חזמי אוליייר צוט די עוש פאלאנ'ראש אין אורה קי טו אישטאן פור
ג'ושטיס'יקאר אי פור קונדינאר אי סירי קונפ'ורמאן אטודו לו קי אינייריס'

ברח אין אקיליאה אורה דיראן ווינ'וט די קומפאנייא די ישראל פ'וליי אטי מי אמיגו סינייור
די איל מונדרו די לה טיירה אישטה אינקונאדה אי פוזה טו שכינה אין סיילוש די לה
אלטורה אין אורה די אפריטוט'קי נוש אזיינטיס אוראשיוון דילאנטרי די טי חסימיז'ה אטי אה
קורסו קי אין אורה קי דואירמי אונ'ו אונגו סיראדו אי אונ'ו אונגו אב'יירטו אי קומי אינוריוו די
לוש סוירב'וט קי אין אורה די סו פ'וליייר פארה מיינטיס דיטראש דיל אנטי טו פיאש פאראן
מיינטיס אין נוש אי קאטאן אין נואישטרה פאשיוון אי אין גואישטרו אפ'אן די טיילו די לה אטו
רה אכטה איל טיימפו קי אינוילונטיס אין נוש אי ריגמיס אנוס אי אטיס אנוס סוב'רי מונטי
די ירושלים אי איו אפאראן לוש כהנים דילאנטרו די טי שאומיריוו די ריזינאש

אין אקיליאה אורה די ישראל פ'וליי אטי מי אמיגו סינייור
די איל מונדרו די לה טיירה אישטה אינקונאדה אי פוזה טו שכינה אין סיילוש די לה
אלטורה אין אורה די אפריטוט'קי נוש אזיינטיס אוראשיוון דילאנטרי די טי חסימיז'ה אטי אה
קורסו קי אין אורה קי דואירמי אונ'ו אונגו סיראדו אי אונ'ו אונגו אב'יירטו אי קומי אינוריוו די
לוש סוירב'וט קי אין אורה די סו פ'וליייר פארה מיינטיס דיטראש דיל אנטי טו פיאש פאראן
מיינטיס אין נוש אי קאטאן אין נואישטרה פאשיוון אי אין גואישטרו אפ'אן די טיילו די לה אטו
רה אכטה איל טיימפו קי אינוילונטיס אין נוש אי ריגמיס אנוס אי אטיס אנוס סוב'רי מונטי
די ירושלים אי איו אפאראן לוש כהנים דילאנטרו די טי שאומיריוו די ריזינאש

הקדמה לרשימי על שיר השירים

ואנפרות הכל גזו מהם להניח לחוף ביתם:
 (יג) כרמי שלי לפני . ליום הדין יביאם
 הקב"ה במשפט ויאמר להם כרמי אע"פ
 שמסרתיו נידכם שלי הוא ולפני זא כל מה
 שחטפתם לכם את פרו וכל נכחד ממני מה
 שבניתם מהם והם אומרים : האלף לך
 שלמה . אלף כסף שבנינו מהם הכל נחזור
 לך : ומאיתם לנטרים את פרו ויעוד נוסף
 הרבה משלנו ונתן להם לראשיהם וחכמיהם
 כענין שנאמר תחת הנחושת הניח זהב :
 לנטרים את פרו . אלו ת"ח ואת'ח שלומין
 לת"ח כמו שנאמר כי ליושבים לפני ה' יהיה
 סחרה ואתנה של זר ויש לפרש ומאיתם
 לנטרים את פרו כדין הנהנה מן הקדש
 שמשלם קרן וחומש אף אנו נשלם על קדש
 ישראל לה' ראשית תבואתו קרן וחומש חמשו
 של קרן ומאיתם הם חומשו של אלף :
 (יג) היושבת בגנים . הקב"ה אומר לכ"י
 אז הנפוכה בגולה רועה בגנים של אחרים
 ויושנת בנתי כנסיות ונתי מדרשות :
 חברים מקסינים לקולך . מלאכי השרת
 חבריך בני האלהים דוגמתך מקסיני ונאים
 לשמוע קולך בנתי כנסיות : השמעני .
 ואחר כך יקדישו הם שנאמר ברן יחד כוכבי
 בקר אלו ישראל ואחר כך ויריעו כל בני
 אלהים : (יד) ברח דודי . מן הגולה
 הזאת ופרדנו מביניהם : ודמה לך לבני .
 למה הגולה והשרה שכינתך על הרי
 בשמים הוא הר המוריה ובית המקדש שיבנה
 במהרה בימינו אמן

אחר דבר אלהים שתיס זו שמעתי . מקרא
 אחד יולא לכמה טעמים וסוף דבר אין
 לך מקרא יולא מידי עשוטו ומשמעו ואע"פ שדברו
 הנביאים דבריהם בדוגמא כריך ליישב הדוגמא על
 אופניה ועל סדרה כמו שהמקראו'סדרים זה אחר
 זה וראיתי לספר הזה כמה מדרשי אגדה יש סודרים
 כל הספר הזה במדרש אחד ויש מפוזרים בכמה
 מדרשי אגדה מקראות לנדס ואינם מתיישבים על
 לשון המקרא וסדר המקראות ואמרתו בלני לחפוש
 משמע המקרא ליישב ביאורם על סדרם והמדרשות
 מרבותינו אקבעם מדרש ומדרש איש איש במקומו
 ואומר אני שראה שלמה צרוח הקדש שעתידין ישראל
 לגלות גולה אחר גולה חורבן אחר חורבן ולהתאונן
 בגלות זה על כבוד הראשון ולזכור חנה ראשונה
 אשר היו בגולה לו מכל העמי'לאמר אלפה ואשונה
 אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה ויזכרו את
 חסדיו ואת מעלם אשר מעלו ואת הטוב אשר אמר
 לתת להם באחרית הימים ויסד ספר הזה צרות
 הקדש בלשון אשה צרורה אלמנות חיות משתוקקת
 על בעלה מתרפקת על דודה מזכרת אהבת נעוריה
 אליו ומודה על פשעה אף דודה זר לו בזרתה
 ומזכיר חסדי נעוריה ונוי יופייה וכשרון פעלים
 אשר בהם נקשר עמה באהבה עזה להודיעה
 כי לא מלכו ענה ולא שילוחיה שלוחין כי
 עוד היא אשתו והוא אישה
 והוא עתיד לשופ
 אליה במהרה
 בימינו
 אמן

סכום פסוקי שיר השירים מאה ושבע עשר
 ופי' קי"ו וחליו נרד וכרכום

סליק שיר השירים



בית ישראל יבנה ויהיה שם בית ישראל
 ויהיה שם בית ישראל ויהיה שם בית ישראל
 ויהיה שם בית ישראל ויהיה שם בית ישראל
 ויהיה שם בית ישראל ויהיה שם בית ישראל
 ויהיה שם בית ישראל ויהיה שם בית ישראל

מזמור ויהי ערב ויהי בקרבן ה' ויהי ערב ויהי בקרבן ה' ויהי ערב ויהי בקרבן ה'

יהי פ'ואי אין דיאש די ג'ונאר לוס ג'ואינוס אי פ'ואי אמברי טיירה די אנדוב'ג' ארון די בית לחם יהודה פור מוראר אין קאמפוס די מואב איל אי סו מוז'יר אי דוש שוס איז'וס : (ב) אי נומברי די איל ג'ארון אלימלך אי נומברי די סו מוז'יר נעמי אי נומברי די דוש שוס איז'וס מחלון אי כליון אפרתים די בית לחם יאודה אי ויניירון אקאמפוס די מואב אי פ'ואירון אליו : (ג) אי מורייו אלימלך מאריר די נעמי אי פ'ואי רומא ניסידה אליוח אי דוש שוס איז'וס : (ד) אי טומארון פארה אליווח מוז'יריש מואניות נומברי די לה אונה ערפה אי נומברי די לה סיגונדה רומ אי איסטוב'יירון אליו קימו דייש איז'וס : (ה) אי מוריירון טאמניין רש"י

יהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו : (ב) וישם האיש אלימלך ושמם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים מבית לחם יהודה ויבאו שרי-מואב ויהיו שם : (ג) וימת אימלך איש נעמי וחסאר היא ושני בניה : (ד) וישאו להם נשים מאבות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם בעשר שנים : (ה) **הרגום** וימחו

יהי בימי שפוט השופטים . לפני מלך מלך שאל שהיו הדורו'מהפרנסים ע"י שופטי' ונימי אכזן היה שאלו רבותינו אכזן זה בועז : וילך איש . עסיר גדול היה ופרנס הדור וילך מא"ל לח"ל מפני צרות העין שהיה עינו כרה בעניים הנאים לדוחקו לכך נענש : (ב) אפרתים חסונים וכן בן תוחו בן נוף אפרתי אבגיננוס ראה חסינותו שהרי הסיח עגלון מלך מואב את

אין פ'ואי אין דיאש די ג'ונאר לוס ג'ואינוס אי פ'ואי אמברי פ'ואירטי אין טיירה די ישראל . דייש אמברי פ'ואירטיס פ'ואירון אסיטי נסיאדאש די לוס סייליש פור סיחיר איניל מונדו דיודי איל דיאה קי פ'ואי קריאדו איל מונדו אשטה קי וינגה איל ריי איל מסיח פור קאשטיגאר קון אליוחאס אמוראדוריש די לה טיירה . אמברי פרימירה אין דיאש די אדם הראשון . אמברי בוגונדה אין דיאש די למך . אמברי טריסירה אין דיאש די אברהם . אמברי קוארטא אין דיאש די יצחק . אמברי קינטה אין דיאש די יעקב . אמברי שיזנה אין דיאש די בועז קי איס ליימאדו אכזן איל צדיק די בית לחם יאודה . אמברי סיטינה אין דיאש די דוד ריי די ישראל . אמברי אוב'אנה אין דיאש די ליהו איל פרופ'יטה . אמברי נוב'יה אין דיאש די אלישע אין טומרון . אמברי דיזינה איס אפאריז'אדה פור סיחיר נון אמברי פור קומיר פאזן אי גון סיד פור ניב'יר אגואה סאלנ'ו פור אוליויר פאלאנ'ראש די לה נגואה די דילאנטרי י"י אי קואנדו פ'ואי אמברי אישטה פ'ואירטי אין טיירה די ישראל סאליוו וארון גראנדי די בית לחם יאודה אי אנדוב'ו פור מוראר אין קאמפוס די מואב איל אי סו מוז'יר אי דוש שוס איז'וס סו מוז'יר נעמי אי נומברי די דוש שוס איז'וס מחלון אי כליון אפרתים מאייראליש גראנדיש די בית לחם יהודה אי ויניירון אקאמפוס די מואב אי פ'ואירון אליו סינייריש

ישאו אי פאסארון סוב'רי סיטינסייח די דיג'ה די י"י אי טומארון פארה אליווח מוז'יריש איסטראכיויחא די לאש אין'אש די מואב נומברי די לה אונה ערפה אי נומברי די לה סיגונדה

טאמניין אמנום אינאן די פ'ואי רומאני
 סידה לה מו'יה די דוס סוס אינוס אי די
 סו מארידו : (ו) אי אליב'אנטוס אינאן
 אי סוס נואיראס אי טורנו די קאמפוס די
 מואב קי אוליו אין קאמפוס די מואב קי
 לייא וי'יטו י'י אה סו פואיב'לו פור דאה
 אאינאנוס פאן : (ז) אי סאליו די איל
 לוגאר קי פ'ואי אלני אי דוס סוס נואיראס
 קון אלניא אי אנדונ'יירון פור לה קארירה
 פור טורנאר אה טיירה די יהודה : (ח) אי
 דיס'ו נעמי אה דוס סוס נואיראס אנדאר
 טורנאר קארד אונה אה קאזה די סו מארי
 אגה י'י קון ב'וס מירסיד קומו אינאטעיס'
 קונלוס מואירטוס אי קון מיגו הי'ם : (ט)
 די די ב'אב'וס אי אלייהיס' אולגאנסס
 קארד אונה אין קאזה דיסו מארידו אי ביון
 זייט י'י ב'הא ז'האז'ה י'י אילייהיס'
 רש"י

וימתו גם שניהם מחלון וכליון ותשאר
 האשה משני ילדיה ומא'שה : (ו) ותקם
 היא וכלתיה ותשב משדי מואב כי שמעה
 בשדי מואב כי פקר יהוה את עמו לתת
 לחם לחם (ז) ותצא מן המקום אשר היתה
 שמה ושתי כלתיה עמה ותלכנה בדרך
 לשוב אל ארץ יהודה : (ח) ותאמר נעמי
 לשתי כלתיה ללכנה שכנה אשה לבית
 אמה יעשה יהוה עמכם חסד כנאשר
 עשיתם עם המתים ועמרי : (ט) יתן יהוה
 לכם ומצאן מנוחה אשה בית אישה ותשק
 לחן

חרגום

את בתו למחלון דאמר מר רות בתו של
 עגלון היתה . ד"א אפרתים בית לחם קרויה
 אפרת : (ג) איס נעמי . למה נאמר מכאן
 אמרו אין איש מת אלא לאסתו : (ה) גם
 שניהם . מהו גם בתחילה לקובמונס ומתו
 גמליהם ומקניהם ואח"ך מתו גם הם :
 (ז) ותלא מן המקום . למה נאמר הרי
 כבר נאמר ותשב מסדה מואב ומהיכן תשוב
 אם לא תלא מן המקום שהיתה שם אלא
 מגיד שיצאת כדוק מן המקום ניכרת ועושה
 רושם פנה זיוה פנה הדרה פנה טנחה של
 עיר וכן וילא יעקב מבאר טבע(יב) כי זקנתי
 מהיות

סיגודה רות אינ'ה די עגלון ריי די מואב אי
 איסטוב'יירון אלני קומו טיימכו די דייס אנווס .
 וימתו אי פור לוקי פאסארון סוב'רי סיטינסיוא די
 דיג'ו די י'י אי קונסוגרארון קון פואיב'
 לוס איסטראניוס פ'ואירון קורטארוס סוס דיאס אי
 מוריירון טאמניין אמנום אינאנוס מחלון אי כליון
 אין טיירה אינקונאדה אי פ'ואי רומאניסידה לה
 מו'יה דינא'ג'אדה די דוס סוס אינוס אי ביב'דה די
 סו מארידו
 ותקם אי אליב'אנטוס אינאן אי סוס נואיראס
 אי טורנוסי די קאמפוס די מואב קי פ'ואי
 אלני ישיארה אין קאמפוס די מואב פור דיג'ו די
 אלני קי אקודרו י'י אסו פואיב'לו קאזה די ישרא
 אל דינא'ג'אדה די פור סו אוראטייון קי אינו אוראטייון
 די דינא'ג'ארה י'י איל בווען איל חסיד

ותאמר אי דיס'ו נעמי ארוס סוס נואיראס אנדאר
 טורנאר מו'יה קארד אונה אקאזה די סו
 מארי אגה י'י קון ווס ביון אל מודו קי אינאטעיס' קון
 גואיטרוס מארידוס לוס מואירטוס קי נון קין י'י
 אטעיס' פור קאזארב'וס אה ב'ארון דיספואיס די
 סוס מואירטעיס . אי קין מיגו קי מאנטעב'י'טעיס'
 אי גוב'ירפאטעיס' חמי
 ותאמר לה חמי

לָהֶן וְהִשָּׂאנָה קוֹלָן וְחִבְכִּינָה: (י) וְתֹאמְרָנָה
 לָהּ כִּי-אֵתָךְ נָשׁוּב לְעַמְּךָ: (יא) וְהֹאמַר נְעַמִּי
 שִׁבְנָה בְּנֹתַי לְמָה הִלְכְנָה עִמִּי הָעוֹרֶר- לִי
 בָּנִים בְּמַעַי וְהָיוּ לָכֶם לְאֲנָשִׁים: (יב) שִׁבְנָה
 בְּנֹתַי לִכְךָ כִּי זָקַנְתִּי מִהֵיוֹת לְאִישׁ כִּי
 אִמְרָתִי יִשְׁלִי תִקְוָה גַם הֵיְתִי הַלַּיְלָה
 לְאִישׁ וְגַם יִלְדֵתִי בָּנִים: (יג) הֲלֵהֶן תִּשְׁכַּרְנָה
 עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הֲלֵהֶן תִּעְגְּנָה לְבַלְתִּי הֵינֶנּוּ
 לְאִישׁ אֵל בְּנֹתַי כִּי- מֵר- לִי מְאֹד מִלֶּם כִּי
 יֵצֵאה בִּי יְדֵי-חַוָּה: (יד) וְתִשְׁנָה קוֹלָן וְחִבְכִּינָה
 עוֹר וְתִשְׁקַ עֲרֻפָהּ לְחֻמוֹתָהּ וְרוּחַ דְּבַקָּה בָּת:
 וְתֹאמַר הִנֵּחַ שָׁבָה יְבֻמָּתְךָ אֵל- עִמָּה וְאֵל-
 אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרַי יְבֻמָּתְךָ: (יז) וְתֹאמַר
 רוּחַ אֱלֹהִים תִּפְגְּעֵי- בִּי לְעֹזְבֶךָ לְשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ
 כִּי אֵל- אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלַי וּבְאֲשֶׁר תִּלְכֵּנִי
 אֵלַי

אחילייאש אי אלס ארון סו בונ אי ליורא
 רון: (י) אי דיס ירוך אחילייא קי קון טיגו
 טורנארימוס אה טו פואיב'לו: (יא) אי
 דיס'ו נעמי טורנאד מיס איז'אס פורקי
 אנדיריט' קון מיגו סי ארון אמי איז'וס איז
 מוס אישטינטינאס או סיראן אה ב'וס פור
 מארידוס: (יב) טורנאד מי איז'אס אנדאד
 קי מי אינב'יז'יס די סיאיר אמארידו ארון
 קי דיס'ירי איי אמי אישפיר אנסה טאמניין
 סי פ'ואירא אישטה נוג'י אב' ארון אי טאמניין
 סי פאריירי איז'וס: (יג) סי אחיליוס
 אישפיראריאדיט' אסטא קי סי אינבראנד
 סיירין סי פור אחיליוס ב'וס דיטיניאדיט'
 פור נו סיאיר אמארידו נון מיס איג'אס קי
 פ'ואי אמארגו אמי מונג'ו מאס קי ב'וס
 קי סאלייו איז'ן מי ליואגה די י'י: (יד) אי
 אלס ארון סו בונ אי ליורא ארון מאס אי ביוו
 ערפה אה סו אישפ'ואיגרה אי רות סי
 אפיגו קון אחילייא: אי דיס'ו איק סי טורנו
 טו קונייאדה אסו פואיב'לו אי אה סו דייו
 טורנה דיטראש די טו קונייאדה: (יז) אי
 דיס'ו רות נו רוגיש אינמי פור דיס'ארטו
 פור טורנאר דיטראש טי קי איז'ן לוקי אנדו
 ב'ייריש אנדאר אי איז'ן לוקי דורמייריש
 דורמירי

תרגום

וְתֹאמְרָנָה אי דיס'ירון אחילייא נון טורנארימוס
 אנואישטרו פואיב'לו ני אה נואישטרו
 דייו קי סאלב'ו קון טיגו טורנארימוס אטו פואיב'לו
 פור חזירמוס ג'וריאש
 שׁוּבְנָה טורנאד מיס איז'אס דיספואיש מי אנדאד
 אגואישטרו פואיב'לו קי מי אינב'יז'יס'י די
 סיר אמארידאדה אב' ארון קי דיס'י סי פ'ואירא ייו
 מוסה אב'יאה אמי אישפיראנסה טאמניין סי פ'ואיס
 אמארידאדה אישטה נוג'י אב' ארון אי טאמניין סי
 פ'ואיס פארייון איז'וס

רש"י
 מהיות לאיש ש'אנשא לו ואוליד בני' ותנשא
 להם שאינם אסורים לכם ואינכם אסורות
 להם משום אשת אחיו שלא היה בעולמו
 שאינה זקוקה לינם לפי שלא היו למחלון
 וכליון קדושין בהן שנכריות היו ולא נתגיירו
 ועכשיו הן באות להתגייר כמו שנאמ' כי אחר
 נשוב לעמך מעתה נהיה לעם אחד: כי
 אמרת

הלהן

קי סאס פור אחיליוס ב'וס אישפיראנטיס אשטה קי סי אינבראדיסקאן קומו מנו'יר
 קי אישפירא אחיל קונייאדו ג'יקו פור קאזארסי אב' ארון סי פור אחיליוס ב'וס אישטאש'
 דיטינידאש פור נון סיאיר קאזאדאש אב' ארון רוגו די ב'וס מיס איז'אס נון אמאריד'יש' מע אלמס
 קי אמארגרה אמי מונג'ה מאס קי ב'וס קי סאלייו איז'ן מי ליואגה די דילאנטרו י'י

ותאמר

דורמירי טו פואיב' לו מי פואיב' לו אי טו דייו
 מי דייו : (יז) קוז לוקי מוריריש מורירי
 אי גיי סירי אינטיראדה אנסי אגה י"י חמי
 אי אנסי אינטיראדה קי לה מואירטי איספא
 רטירה אינטרי מי אי אינטרי טי : (יח) אי
 בידו קי אינס' ארטוינסי אייליא פור אנדאר
 קוניליא אי וידוסי פור אנ' לאר אייליא :
 (יט) אי אנדונ' יורון אמנאש אייליאש אסטא
 סו ב' גיר אה בית לחם אי קומו טו ופניר
 אנית לחם אי רוייו טודה לה סיב' דאר שוב' רי
 אייליאש אי דיס' ירון סי איסטא נעמי :
 (ך) אי דיס' אייליאש נון לייאמיריש' חמי
 (ס) : נעמי

אלין עמד עמי ואלהיך אלהי : (יז) באשר
 תמותי אמות ושם אקבר כה יעשה יהוה
 לי וכה יוסיף פי המות יפרק ביני וביןך :
 (יח) ותרא כי מתאמצת היא ללכת אחח
 ותחזק לדבר איה : (יט) ותלכנה שתיהם עד
 בואנה בית לחם ויהי נבאנה בית לחם
 והגרים כל העיר עליהן ותאמרנה הזאת
 נעמי : (ך) ותאמר אליהן אל תקראנה לי
 נעמי

תרגום

רש"י
 אמרתי יש לי תקוה • כי אפילו אמר לי לני
 יש לי תקוה לינסא עוד וללדת בנים : וגם
 הייתי הלילה לאיש • ויותר מכן הפי' הריתי
 הלילה זכרים וגם ילדתי בנים או אפילו כבר
 ילדתי בנים : (יג) הלהן חסברנה • בתמיה
 שמא להן תקפנה עד אשר יגדלו לשון שברו
 על ה' : תעגנה • לשון איסור כלל כמו עג
 עוגה : ועמד בחוכה ויש פותרין לשון עיגון
 ולא יתכן שא"כ הי"ל לינקד הנו"ן דגש או
 לכתוב שני נוכין : כי יצאה ביד ה' אמר
 רבי לוי כל מקום שנאמר יד ה' מכת דבר
 היא ונכין אנ' לכולם הנה יד ה' הויה :
 (טו) הנה שנה יבמתך • זה טעמו למעלה
 תחת הש"ן לפי שהוא לשון עבר ונבקר היא
 שנה טעמו למטה נבי"ת לפי שהוא לשון הוה
 וכן כל כיוצא בהם : (יז) אל תפגעני בי •
 אל תפכרי בי : כי אל אשר תלכי אלך •
 מכאן אמרו רבותינו גר שנא להתגייר מודעים
 לו מקצת עונשין שאם בא לחזור בו יחזור
 שמתוך דבריה של רות אתה למד מה שאמרה
 לה נעמי אסור לנו לצאת הוצ' לתחום בשבת
 א"ל באשר תלכי אלך • אסור לנו להתיחד

ותאמר אי דיס' רות נון רוגיש אינמי פור די
 ט' ארטי פור אנדאר די דיספואיש טי קי
 דינאי ייו פור אזירמי ג' וריאה דיס' נעמי סומוס
 אינקומינדאדוס פור גוארדאר שנתות אי ימים טובים
 פור נו אנדאר אפ' אירה די דוס מיל פיקוס דיס' ז'
 רות אטודו לוקי אנדונ' יוריש אנדארי דיס' נעמי
 סומוס אינקומינדאדוס פור נו דורמיר ג' ונטה מינטע
 קוז לוש פואיב' לוג • דיס' רות אטודו לוגאר קי
 דורמיריש דורמירי • דיס' נעמי סומוס אינקומיכ
 דאדוס פור גוארדאר ט' יס' ינטאש אי טריזי מלות
 דיס' רות לוקי גוארדארי טו פואיב' לו סירי גוארדאן
 ייו קומו סי פ' ואיסי מי פואיב' לו די אנטיש די
 איסטו • דיס' נעמי סומוס אינקומינדאדוס פור
 נון סירב' יר סירב' יסיי איסטראנייו דיס' רות טו
 דייו מי דייו

באשר

דיס' נעמי איי אנוש קואטרו דיניס די
 מואירטיש פארה לוש פיקאדוריש אפירדי
 אדורה די פיידרה אי אינסינדידורה די פ' ואיגו אי
 מאטאדורה די איספאדה אי אינס' ארקאדורה די פ' אר
 קה דיס' רות אין טודו לוקי מוריריש מורירי דיס' ז'
 אי
 עמד עמי אסור לנו ע"א אלהיך אלהי ארבע מיחות נמסרו לב' ד' באשר תמותי אמות שני
 קברים נמסרו לב' ד' אחד לנסקלין ונשרפין ואחד לכהרגין ונחנקין א"ל ושם אקבר : כה יעשה
 לי אלהים • כאשר התחיל להרע שינאה בני ידו להמית איסי ולירד מנכסי : וכה יוסיף • אס
 ופריד

נעמי קראן לי מלא כי המר שדי לי מאד :
 (כא) אני מלאה הלכותי וריקם השיבני יהוה
 למה תקראנה לי נעמי ויהוה ענה בי ושדי
 הרע לי : (כב) והשב נעמי ורות המואביה
 פלחה עמה השבה משדי מואב והמה
 באו בית לחם בתחלת קציר שעורים : ב
 (א) ולנעמי מידע לאישה איש גבור חיל
 ממשפחת אימלק ושמו בעז : (ב) והאמר
 רות המואביה לנעמי אלכחנא השדה
 ואלקטה בשבלים אחר אשר אמצא חן
 בעיניו והאמר לה לכי בתי : (ג) ותלך
 ותבוא ותלקט בשדה אחר הקצרים ויקר
 מקרה

ב
 חזקת ק"י

נעמי לייחמאר אמי אמרגה קי איז אמאר
 גאר איל אנשטאדו אמי מונג'ו : (כא)
 לייז ליינה אנדוב'י אי ב'אזיאה מי איז
 טורנאר י"י פורקי לייחמאדיס' אמי נעמי
 אי י"י אטישטיגואו איז מי אי איל אנש
 טאדו איזו אזיר מאל אמי : (כב) אי טורנו
 נעמי אי רות לה מואביה סו גואירה קון
 איליאל לה קי טורנו די קאמפוס די מואב
 אי אילייוס ויניירון אנית לחס איז פריטי
 פיו די סיגאדה די סיב'אדאס : (א) אי
 אה נעמי קון אירמאנו אפו מארידו ב'ארון
 באראגאן די פ'ונסאדו די לינאו'י די אלימלק
 אי סו קומברי בעז : (ב) אי דיס'ו רות לה
 מואביה אה נעמי אנדארי אגורה אה איל
 קאמפו אי קון ירי אינלאס איספיגאס דיטראס
 דיל קי איליאר'י גראשייא אינסוס אז'וס אי
 דיס'ו איליאל אנדה מי איז'ה : (ג) אי
 אנדוב'ו אי בינו אי קוז'ו איז איל קאמפו די
 טראס די לוס סיגאדוריס אי אינקונטרו
 סו

חרגום
 איז אנוס קאזה די אינטיראמיינטו
 אי אילי סירי אינטיראדה אי טון איניואדיס' מאס
 פור אנלאר אנסי אגה י"י אמי אי אנסי איניואדי
 פונ'רי מי קי לה מואירטי סירה איספארטיין אינטרי
 טו אי אינטרי מי
 י"י ליינה אנדוב'י די מי מארידו אי די מיס
 איז'וס אי ב'אזיאה מי איזו טורנאר י"י
 די אילייוס פורקי איסטו ב'וס ייאמאדיס' אה מי
 נעמי אי די דילאטרי'י פ'ואי אטישטיגואדו אמי
 מי פיקאדו אי איל אנשטאדו איזו מאל אה
 מי
 והשב אי טורנוסי נעמי אי רות לה מואביה סו
 גואירה קון איליאל לה קי טורנו די
 קאמפוס די מואב אי אילייוס ויניירון אה נית לחס
 לייז אינטראדה די דיאה די פסח אי איז אקיל
 דיאה אינפיסאב'אן איז'וס די ישראל פור סיגאר אה
 איל עומר די לה אסארטאדורה קי אירה די סיב'א
 ותפול

רש"י
 יפריה זיכי וזיניך כי אם המות :
 (וח) ותחדל לדבר אליה . מכאן אמרו איז
 מרבין עליו ואיז מדקדקין עליו(יט) וחלכנה
 שתיבה . אמר רבי אבהו בא וראה כמה
 חביבים הגרים לפני הקב"ה כיון שנחנה
 דעתה להתגייר הסויה אותה הכתוב לנעמי
 ותהום כל העיר . נעשית הומיה כל העיר
 כולם נתקבצו לקבור אשתו של בעז שמהה
 זו צום : הזאת נעמי . ה"א נקודה חטף
 מפני שהיא בתמיה הזאת נעמי שהגילה
 ללאת בצנים ונפרדים חזיתם מה עלתה לה
 על אשר יאלתה לח"ל : (כא) מלאה הלכותי
 נעשה ונכים . ד"א שהיתה מעוברת : ענה
 זו העיר עלי שהרשעתו לפניו : ד"א ענה
 זו מדת הדין כמו וענה גאון ישראל :
 (כב) נתחילת קציר בעורים . בקציר העומר
 הכתוב מדבר : (א) מודע . קרוב בן אחיו
 של אימלק היה אמרו רבותינו לימלק ושלמון
 אנו בעז ובלוני לאמוני הגואל ואני נעמי כולם

מקרה חלקת השדה לבעז אשר ממשפחת
 אלימלך: (ד) והנה בעז בא מבית לחם
 ויאמר לקוצרים יהוה עמכם ויאמרו לו
 יברכה יי (ה) ויאמר בעז לנערו הנצב על-
 הקוצרים למי הנערה הזאת: (ו) ויען
 הנער הנצב על הקוצרים ויאמר נערה
 מואביה היא השבה עם נעמי משדי
 מואב: (ז) והאמר אללקטה נא ואספתני
 בעמרים אחרי הקוצרים ותבוא ותעמוד
 מאז הלבקר ועד עתה זה שבתה הבית
 מעט: (ח) ויאמר בעז א-רות הלוא שמעת
 בתי אל-הלכי ללקט בשדה אחר
 וגם לא תעבורי מזה וכה הדבקין עם-
 נעמי: (ט) עיניך בשדה אשר יקצורו
 והלכת אחריהן הלוא צויתי את הנערים
 לבלתי נגעך וצמות והלכת אל הכלים
 ושתיית מאשר ישאבון הנערים (י) ותפל
 על

הרגום

ותפל אי איג'וסי סיב'רי סוס פ'אסיס אי אומי
 אוסי סוב'רי לה טיירה אי דיס'ו אה איל
 פורקי איסטו אלוי פיארדויס אינטוס אונ'וס פור
 קונוסירמי אי יו די פואיב'לו איסטראניו די לאס
 איז'אס

מכינו במדרש רות עד לא אזלת אחת שהוא אומר ותנ ותנא ואחר ותלקט אלא שהיתה מסמנת
 הדרכים קודם שנכנסה לשדה והלכה ונאה חזרה לעיר כדי לעשות סימנים וזיונים שלא תטעה
 בשבילים ותדע לשוב: ויקר מקרה: • לנא בחלקת השדה אשר לבעז: (ה) למי הנערה
 הזאת: וכי דרכו של בעז לשאל נכסים אלא דברי נגיעות וחכמה ראה בה שתי שבלים
 לקטה שלשה איטה לקטה והיתה מלקטת עומדות מעומד ושוככות מיוסב כדי שלא שחפה:

השנה

ח

פו אינקואינטרו פוסיסיון די איל קאמפו
 קי אה בעז קי די לינאו'י די אלימלך:
 (ד) אי איק בעז וינו די בית לחם אי
 דיס'ו אה לוס סיגאדוריס י"י קון צ'וס אי
 דיס'ירון אה איל צינדיגאטי י"י (ה) אי דייו
 בעז אסו מוסו איל פאררדו סירקה לוס
 סיגאדוריס די קין לה מוסה לה איסטטה
 (ו) אי ריספונדייו איל מוסו איל פאררדו
 סירקה לוס סיגאדוריס אי דיס'ו מוסה
 מואביה אילייה לה קי עורנו קון נעמי די
 קאמפוס די מואב: (ז) אי דיס'ו קונ'ירי
 אגורה אי אפאנייארי אין לאס גאנ'יליאס
 דיטראס די לוס סיגאדוריס אי וינו אי
 פארוסי די איסטונסיס לה מאנייאנה אי
 אסטטה אגורה איסטו סו איסטאר אין לה
 קאזה פוקו: (ח) אי דיס'ו בעז אה רות
 דיסיורטו אונ'ידיסיטטיס מי איז'ה כון אנדיס
 פור קונ'ירי די קאמפו די אורטו אי טאנניין
 כון פאסיס די אקי אי אקי טי אפיגארטס
 קון מיס מוסאס: (ט) טוס אונ'וס אימל
 קאמפו קומו סיגארזן אי אנדארטס דיט
 ראס די אילייוס דיסיירטו אינקומינדי אוס
 מוסוס פור כון טוקארטי אי סיטי אסידיסייריס
 אי אנדארטס אוס אנואינדוס אי צ'וראס די
 לוקי אפונארזן לוס מוסוס: (י) אי איג'וסי
 סוב'רי

רש"י

בני נחשון בן עמינדב היו ולא הועילו להם
 זכות אבותם נכאחם מארץ לח"ל: (ג) אלכה
 נא השדה: לא' מסדות אנשי העיר אחרי
 אחד מהם אשר אמלא חן בעיניו שלא יגער
 צי: וחלקטה בשבלים: אחר אשר אמלא
 חן בעיניו: (ג) ותלך ותנא ותלקט בשדה:

מכינו במדרש רות עד לא אזלת אחת שהוא אומר ותנ ותנא ואחר ותלקט אלא שהיתה מסמנת
 הדרכים קודם שנכנסה לשדה והלכה ונאה חזרה לעיר כדי לעשות סימנים וזיונים שלא תטעה
 בשבילים ותדע לשוב: ויקר מקרה: • לנא בחלקת השדה אשר לבעז: (ה) למי הנערה
 הזאת: וכי דרכו של בעז לשאל נכסים אלא דברי נגיעות וחכמה ראה בה שתי שבלים
 לקטה שלשה איטה לקטה והיתה מלקטת עומדות מעומד ושוככות מיוסב כדי שלא שחפה:

על פניה ותשתחו ותרצה ותאמר אליו
 מדוע מצאתי חן בעיניך להפיתני ואנכי
 נכריה: (יא) ויען בעוויאמר לה הגל הגל לי
 כל אשר עשית את חמותך אחרי מות
 אישך ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך
 ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמוד
 שלום: (יב) ישלם יהוה פעלך ותהי
 משכרתך שלמה מעם יהוה אלהי ישראל
 אשר באת לחסות תחת כנפיו: יג ותאמר
 נמצאתי חן בעיניך אדני כי נחמתני וכי
 דברת על לב שפחתך ואנכי לא אחיה

כאחת

חרוגם

איז' אש די מואב אי די פואיב'לו קי נו איש לימפייו
 פור אינטראר אין קומפאניא די י"י
 די עין אי רישפונדייו בועז אי דיס'ו אילייה דינו
 סיאר פ'ואי דינוסיארדו אמי פור דיג'ו
 די לוש טאכ'יוש קי קואנדו אסיטינסייו י"י נו אסיטי
 נסייו סוב'רי לאש נקבות טאלב'ו סוב'רי לוש ב'ארוניש
 אי פ'ואי דיג'ו סוב'רי מי קון נבואה קי סון אפארי
 ז'אדוש פארה סאליר די טיריש אי פרופ'יטאש פור
 איל ביין קי איזישטיש קון טו טואיגרה אי דיס'אש
 טיש טו דייו אי טו פואיב'לו טו פאדרי אי טו מאדרי
 אי טיירה די טו נאסימיינטו אי אנדוב'שטיש פור
 פואיב'לו קי נו איש קונסידו אטי די לייר אי די אנטילייר

ישלם

גואלרדוני י"י אטי גואללדרון בואינו איניל מונדו איל אישטי פור טוש איג'אש בואינאש
 אי סיאה טו פריטייו קומפלידו איניל מונדו איל קי וויני די דילאנטרי י"י דייו די ישראל
 קי ווינישטיש פור אזירטי ג'ודיאה אי פור אנ'ריגארטי דינאש'ו די אלאש די שכינה די סו אונרה
 אי פור אקיל זכות סיראש איסקאפאדה די דין די גהינס פור סיאר טו פארטי קון טרה אי
 רבקה אי רחל אי לאה

ותאמר

אי דיס'ו אלוי פיאדאדיש אין טוש אונ'וש מי סינייור קי מי קונורטאשטיש פור
 אדיריסקארמי (או פור אלנ'ישייארמי) פור סיאר לימפיא אין קומפאניא די

סוב'רי טוש פ'אטיש אי אינקורב'ושי אה
 טיירה אי דיס'ו איל פורקי אלוי גראסייא
 אין טוש אונ'וש פור קונסירמי אי ליו
 איסטראניא: (יא) אי רישפונדייו בועז
 אי דיס'ו אילייה דינוסיאר פ'ואי דינוסייא
 דו אמי טודו לוקי איזישטיש קון טו טואיג
 רה דיספואיש די מוריר טו מארידו אי די
 ס'אשטיש טו פאדרי אי טו מאדרי אי טיירה
 די טו נאסימיינטו אי אנדוב'שטיש אפואיב'לו
 קי נון סופישטיש די אלייר א טריסיר דיאה
 (יב) פאגי י"י טו אונ'רה אי סיאה טו
 פריטייו קימפלידו די קון י"י דייו די
 ישראל קי ווינישטיש פור אנ'ריגארטי דינאש'ו
 די טו שכינה: (יג) אי דיס'ו אלויאר
 גראסייא אין טוש אונ'וש מי סינייור קי מי
 קונורטאשטיש אי קי אנ'לאנטיש סוב'רי
 קוראסון די טו סיירב'ה אי ליו נון טו
 קומו

רשי"י

(ו) השנה עם נעמי. הטעם למעלה תחת
 השי"ן לפי שהוא לשון עבר ואינה לשון
 פועלת: ותאמר. בלנה: אלקטנה נא.
 לקט השנלים: ואספתי נעמרים. שכחה
 של עמרים: (ט) וכמית והלכת אל הכלים.
 ואם תלמאי אל תכלמי מלכת ולשתות מכלי
 המים אשר ישאנזן הנערים: (יג) לא
 אהיה כאחת שפחתך. איני חשונה כאחת

איז' אש די מואב אי די פואיב'לו קי נו איש לימפייו
 פור אינטראר אין קומפאניא די י"י
 די עין אי רישפונדייו בועז אי דיס'ו אילייה דינו
 סיאר פ'ואי דינוסיארדו אמי פור דיג'ו
 די לוש טאכ'יוש קי קואנדו אסיטינסייו י"י נו אסיטי
 נסייו סוב'רי לאש נקבות טאלב'ו סוב'רי לוש ב'ארוניש
 אי פ'ואי דיג'ו סוב'רי מי קון נבואה קי סון אפארי
 ז'אדוש פארה סאליר די טיריש אי פרופ'יטאש פור
 איל ביין קי איזישטיש קון טו טואיגרה אי דיס'אש
 טיש טו דייו אי טו פואיב'לו טו פאדרי אי טו מאדרי
 אי טיירה די טו נאסימיינטו אי אנדוב'שטיש פור
 פואיב'לו קי נו איש קונסידו אטי די לייר אי די אנטילייר

גואלרדוני י"י אטי גואללדרון בואינו איניל מונדו איל אישטי פור טוש איג'אש בואינאש
 אי סיאה טו פריטייו קומפלידו איניל מונדו איל קי וויני די דילאנטרי י"י דייו די ישראל
 קי ווינישטיש פור אזירטי ג'ודיאה אי פור אנ'ריגארטי דינאש'ו די אלאש די שכינה די סו אונרה
 אי פור אקיל זכות סיראש איסקאפאדה די דין די גהינס פור סיאר טו פארטי קון טרה אי
 רבקה אי רחל אי לאה
 אי דיס'ו אלוי פיאדאדיש אין טוש אונ'וש מי סינייור קי מי קונורטאשטיש פור
 אדיריסקארמי (או פור אלנ'ישייארמי) פור סיאר לימפיא אין קומפאניא די

כאחת שפחתך: (יד) ויאמר לה בעני לעת
 האכל גטי הלום ואכלת מן הלחם וטבלת
 פתך בחמץ והשבת מצד הקצרים ויצבתי
 לה קלי ותאכל ותשבע ותחר: (טו) ותקם
 ללקט ויצו בעו את נערו לאמר גם בין
 העמרים חלקט ולא תכלימוהו (יו) וגם של-
 תשלו לה מן הצבתיים ועזבתם ולקטת
 ולא תגערו בה: (יא) ותלקט בשדה ער-
 הערב ותחבט את אשר לקטה ויהי
 כאיפה שערים: (יב) ותשא ותבוא העיר
 ותרא חמותה את אשר לקטה ותוציא
 ותתן לה את אשר הורתה משבעה (יג)
 ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום
 ואנה עשית יהי מכרך ברוך ותגר
 לחמותה את אשר עשיתה עמו ותאמר
 שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעני (כ)
 ותאמר נעמי לכלתה ברוך הוא ליהוה
 אשר לא עזב חסדו את החיים ואת
 המתים

קומו אונה די טוט סיירב'אס: (יד) אי
 דיס'ו האיליאל בועז אורה די לה קומידה
 אליגאטי אדילאנטרי אי קומיראס די איל
 פאן אי אינטיראס טו פאן איגיל וינאגרי
 אי אסינטוסי די לארו די לוס סיגאדוריס
 אי איספאנדיוו אה איליאל טוטטארו אי
 קומייו אי ארטוסי אי איז רומאניסיר: (טו)
 אי אליב'אנטוסי פור קוז'יר אי אינקומינדו
 בועז אה סוס מוסוס פור דיזיר טאמביין
 אינטרי לאס גאב'יליאלס קוז'ירא אי נון לה
 אב'ירגואינטידיס: (יו) אי טאמביין ייראר
 ליירארידיס' איליאל די לוס מאנו'וס אי
 דיס'ארידיס' אי קוז'ירא אי נון איסטולטידיס'
 איגיליאל: (יא) אי קוז'ו איגיל קאמפו
 אסטה לה טאדרי אי טאקודיוו אה לו קי
 קוז'ו אי פ'ואי קומו פ'אניגה די סיב'אדאס:
 (יב) אי אלסו אי בינו אה לה סיב'אדא אי
 ב'ידו סו שאיגרה אה לוקי קוז'ו אי סאקו אי
 דייו איליאל אה לוקי איזו רומאניסיר די
 סו ארטאר: (יג) אי דיס'ו אה איליאל סו
 שאיגרה ארו אקי קוז'יטיס אוי אי ארו
 איזיטיס סיא טו קונסידור בינדיג'ו אי
 דינוסייו אסו שאיגרה אה לוקי איזו קוניל
 אי דיס'ו נומברי די איל ב'ארוז קי איזו קון
 איל אוי בועז: (ך) אי דיס'ו נעמי אה
 סו נואירה בינדיג'ו איל אה י"י קי נון
 דיס'ו סו מירקיד קונלוס בינ'וס אי קון
 לוס

רשי"י

תרגום

יי אי קי אב'לאשטיס קונורטיס סוב'רי קוראסון די
 טו סיירב'ה קי מי אינפ'יאווויאשטיס פור אירידאד
 איל מונדו איל ויניין קומו לאס צדיקות אג ייו נר
 איי אמי זכות פור סיר אמי פארטי אל מונדו איל
 ויניין אפילו קומו אונה די טו סיירב'ה
 אי דיס'ו איליאל בועז אה אורה די לה
 סעדה איגאטי אדילאנטרי אי קומיראס
 די

מן השפחות שלך. (יד) וטבלת פתך בחומץ
 וכאן שהחומץ יפה לשרב. ויצבתי לה קלי
 ויוסט לה ואין לו דמיון במקרא אלל בלסון
 משנה אחרים ותוך יבית הכניטה (יו) וגם
 שול תשולו. שכח תשכחו עשו עצמכם כלא
 אחס שובחים תרגום של סגגה שלוחא וכן
 על

ויאמר לה בעני לעת האכל גטי הלום ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחמץ והשבת מצד הקצרים ויצבתי לה קלי ותאכל ותשבע ותחר: (טו) ותקם ללקט ויצו בעו את נערו לאמר גם בין העמרים חלקט ולא תכלימוהו (יו) וגם שלתשלו לה מן הצבתיים ועזבתם ולקטת ולא תגערו בה: (יא) ותלקט בשדה ער הערב ותחבט את אשר לקטה ויהי כאיפה שערים: (יב) ותשא ותבוא העיר ותרא חמותה את אשר לקטה ותוציא ותתן לה את אשר הורתה משבעה (יג) ותאמר לה חמותה איפה לקטת היום ואנה עשית יהי מכרך ברוך ותגר לחמותה את אשר עשיתה עמו ותאמר שם האיש אשר עשיתי עמו היום בעני (כ) ותאמר נעמי לכלתה ברוך הוא ליהוה אשר לא עזב חסדו את החיים ואת המתים

במתים ותאמר לה נעמי קרוב לנו האיש
 מנאלינו הוא: (כא) ותאמר רות המואביה
 גם כי אמר אלי עם הנערים אשר לי
 תדבקין עד אם כלו את כל הקציר אשר
 לי (כב) ותאמר נעמי א רות כלתה טוב בתי
 כי תצאי עם נערותי ולא יפגעו בך בשדה
 אחר: (כג) ותדבק בנערות בעז ללקט
 עד כלות קציר השערים וקציר החטים
 ג ותשב את חמותה: (א) ותאמר לה נעמי
 חמותה בתי הלא אבקש לך מנוח אשר
 ייטב לך (ב) ועתה הלא בעז מודעתנו אשר
 היית את נערותי הנחה הוא זרה את גרן
 השערים הלילה: (ג) ורחצת וסכתו ושכבתי
 שמלתך עליך וירדת הגרן אל חודעי
 לאיש עד כלתו לאכל ולשתות: (ד) ויהי
 בשכבו וידעה את המקום אשר ישכב שם
 ובאת וגלית מהגלתו ושכבתי והוא יגיד
 לך את אשר תעשין: ה ותאמר אליה כל
 אשר

והוא יגיד
 לך את אשר תעשין

לגם מואירטוס אי דיס'ו אה איליח נעמי
 סירקאנו אה נוס איל ב' ארון די נואיסטרו
 ריגמידור איל • (כא) אי דיס'ו רות לה
 מואניה קי טאמניין דיס'ו אמי קוכלוס מוסוס
 קי אמי טי אפיגאראש אשטה קי אטימין
 אטודה לה סיגאדה קי אמי: (כב) אי דיס'ו
 נעמי אה רות סו פואירה מיז'ור מי איז'ה
 קי סאלגאש קון סוס מוסאס אי נון אינקוט
 רין קונטי אין קאמפו די אטרו: (כג) אי
 אפיגוס קון מוסאס די זועז פור קוז'ה
 אשטה אטימארסי סיגאדה די לאש סיב' אדאש
 אי סיגאדה די לוס טריגוס אי איסטוב'ו
 קון סו סואיגרה: (א) אי דיס'ו איליח
 נעמי סו סואיגרה מי איז'ה דיסיירטו נו
 ס' קארי אה טי אולגאנסה קי אנוניגוארה
 אטי: (ב) אי אגורה דיסיירטו זועז נואי
 שטרו קון אירמאנו קי פ'ואיסטיש קון סוס
 מוסאס איק איל אב' ינטאן אה אירה די לאש
 סיב' אדאש אישטה נוב'י: (ג) אי לאב' אר
 טיאש אי אונטארטיאש אי פורנאש טוש
 פאניוס סוב'רי טי אי דיסינדיראש אה לה
 אירה נון טי אגאש קונוסיר איל ב' ארון
 אשטה סו אטימאר פור קומיר אי פור
 זיב'יר: (ד) אי סירה אינסו ייאזיר אי
 סאב'ראש איל לוגאר קי ייאזירה אילי אי
 וירנאש אי דיסקוב'היראש סוס פייש אי
 ייאזיראש אי איל דינוסייירה אטי אלו קי
 אראש: (ה) אי דיס'ו אה איליח טודו
 לוקי

רשימי
 על השל • ד"א לשון כי ישל זיחד • צנתיס
 עמרים • קטנים ויש דוגמתו • כלשון משנ' מלאן
 צנתי און כחזכות: (יט) יהי מכירך ברודי
 בעל השדה שנסא ונתן כך פני' ללקט בשדהו
 (כ) את החיים ואת המתים • שזן ומפרנס
 את החיים ונטפל בצורכי המתים •
 (ב) מודעתנו • קרובנו • הנכה הוא זורה
 בגובה וגזל והיה ישן בגורנו לשמור גורנו •
 (ג) ורחצת • מטינוף ע"א שלך • וסכת אלו
 וירדת הגרן • וירדתי כתיב זכותי תרד עמך • אל תודעי לאיש • לכושן (ו) ותרד הגרן
 ותעש

המוץ וונטו"ר • בלעז • הלילה • שהיה הדור פרוץ
 (ג) ורחצת • מטינוף ע"א שלך • וסכת אלו
 וירדת הגרן • וירדתי כתיב זכותי תרד עמך • אל תודעי לאיש • לכושן (ו) ותרד הגרן
 ותעש

נוקי דיס'יריש אמי ארי : (ו) אי דיס'יריש
 אה לה אירה אי איזו קוטו טודו לוקי לי
 אינקומינדו סו סואיגרה : (ז) אי קומייו
 זועו אי זיב'יו אי אנוניגואו סו קוראסון
 אי וינו פור ייאניר אין קאב'ו די איל מונטון
 אי וינו אקידו אי דיסקוב'ריוו שוס פייש
 אי ייאזיו : (ח) אי פ'ואי אין מיאטאר
 די לה נוב'י אי איסטרימיסיוסי איל ב'ארוז
 אי אטורסיוסי אי איק מוז'ר ייאזיו אין
 שוס פייש : (ט) אי דיס'ו קיין טו אי דיס'ו
 ויו רות טו סירב'ה אי איספאנדיראש טוש
 אלאס טוב'רי טו סירב'ה קי ריגמידור
 טו : (י) אי דיס'ו זינדיג'ה טו אה י"י
 מי איז'ה אנוניגואטיש טו מירסיד איל
 פרוסטירו מאש קי איל פרימירו פור נון
 אנדאר דיטראש די לוש מאנסינ'וס סי
 פרוכ'י אי סי ריקו : (יא) אי אגורה מי
 איז'ה נון טימאש טודו נוקי דיס'יריש ארי
 רשיוי אטי

אשר תאמרי : אעשה : וותרד הגרן ותעש
 ככל אשר צוהה חמותח : (ז) ויאכל בעז
 וישת ויטב לבו ויבא לשכב בקצה הערמה
 ותבא בלט ותגל מרגלותיו ותשכב : חצי
 ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת
 והנה אשה שכבת מרגלותיו : (ט) ויאמר
 מי את ותאמר אנכי רות אמתך ופרשות
 כנפך על אמתך כי גאל אחי : (י) ויאמר
 ברוכה את ליהודה בתי היטבת חסדך
 האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחר
 הבחורים אם דל ואם עשיר : (יא) ועתה
 בתי אל תראי כל אשר תאמרי אעשה
 לך

תרגום

ותעש . היא אמרה לה ורחצת וסכת ושמת
 שמלותיך עליך ואחר כך וירדת הגורן והיא
 לא עשתה כן אלא אמרה אם ארד כשאני
 מקשטת הפוגע בי והרואה אותי יאמר שאני
 זונה לפיכך ירדה בתחלה הגורן ואח"ך קשטה
 את עצמה כאשר צוהה חמותה : (ז) וייטב
 לבו . עסק בתורה : ותבא בלט . בנחת :
 (ח) ויחרד האיש . כסור שד הוא ובקש
 לזעוק והיא אוחותו וליפתו בזרועותיה :
 וילפת . ויאחז כמו וילפת שמסון : והנה
 אשה . נתן ידו נגל ראשה והכיר שהוא
 אשה : (ט) ופרשת כנפך . כנף בגדיך
 לכסותי

ויאכל אי קומייו זועו אי זיב'יו אי אנוניגואר
 טו קוראסון אי זינדיס'ו נומברי די י"י
 קי ריסינ'יוו סו אוראסיוון אי טירוש'י לה אמברי די
 טיירה די ישרא אי וינו פור לייאניר אין קאב'ו דיכ
 מונטון אי אינטרו רות אין סיקריטו אי דיסקוב'ריוו
 שוס פייש אי ייאזיו
 ויהי אי פ'ואי אין מיאטאר די לה נוב'י אי מא
 ראב'יליוסי איל ב'ארוז אי טימבלו אי
 דיספילווסי קאב'יליו די טו קארני די לה טימבלור
 אי וידו מוז'ר ייאזיו טודו איסקואינטרה שוס פייש
 אי סוב'יגואו טו אפיטיטי אי נון סי אליוגו איליויא
 איל מודו קי איזו מוז'ר די טו סיניור אי ל מודו
 קי איזו פלטיאל איז'ו די ליש איל חסיד קי אפינקו
 איספאדה אינטרי איל אי אינטרי מיכל איז'ה די

ויאמר ברוכה

שאול מוז'ר די דוד קי נוקיז'ו אליוגארסי איליויא
 אי דיס'ו זינדיג'ה טו דיאנטרי י"י מי איז'ה אנוניגואטיש טו נונדאר לה
 פרוסטירה מאש קי לה פרימירה לה פרימירה קי טי איזישטיש ג'ודיאה אי לה
 פרוסטירה קי איזישטיש אטי מיזמה קומו מוג'ר קי אשפירה אל קונייאדוג'יקו אשטה טיימפ
 קי סי אינגראנדיסקה פור נון אנדאר דיטראש די לוש מאנסינ'וס פארה אזיר זנות קוניליווס טי
 פרוכ'י סי ריקו
 אי אגורה מי איז'ה נון טימאש טודו לוקי דיס'יריש אמי ארי אטי קי פ'ואי דיסקוב'ריוו
 טו

ויחיה וימת לרחמיך יי

לך כי יודע כל-שער עמי כי אשת חיל את :
 ובעתה כי אמנם כי אם גאל אנכי וגם יש
 גאל קרוב ממני : (יג) ליני הלילה והיה
 בבקר גם יגאלך טוב יגאל וגם לא
 יחפוץ לגאלך וגאלתיך אנכי חי - יהיה
 שכבי עד-הבקר : יד ותשכב מהגלותו עד-
 הבקר ותקם בטרומם יכיר איש את-רעהו
 ויאמר אל-יודע כי באה האשת הגר :
 (טו) ויאמר הבי המטפחת אשר-עליך
 ואחזי

אטי קי סאכ'יין טודו קונסיו' די מי פולא
 ב'לו קי מוז'יר די ב'ירטוד טו : (יב) אי
 אבורה אלון קי דיסיירטו קי ריגמידור ייו
 אי טאמביין איי ריגמידור שירקאנו מאש קי
 מי : (יג) דואירמי אישטה נוב'י אי סירה
 פור לה מאנייאנה סי טי ריגמיירי טונ
 ריגמה אי טי נון אינב'ילונטארי פור
 ריגמיירטי אי ריגמיירטיאי ליוו בינ'ו י"י
 ייאזי אשטה לה מאנייאנה : (יד) אי
 ייאזיו אינטוס פייט אשטה לה מאנייאנה
 אי אליב'אנטוסי אין אנטיס קי קונושיירה
 ב'ארון אסו קומפאניירו אי דיס'ו נון סיאס
 סאכ'ידו קי ב'ינולה מוז'יר אה לה אירה :
 (טו) אי דיס'ו דאקה לה טונ'אז'ה קי סוב'רי טי
 אי

רש"י

לכסותי בטליחך והוא לשון נישואין : כי גוא
 אהה • לבאול נחלת אישי כמו שנאמר ונא
 גואלו הקרוב אליו וגא כו' והמותי ואני כריכו'
 למכור נחלתינו ועתה עליך לקנות קנה גם
 אחי עמה שיזכר שם המת על נחלתו
 כשאנא על הסדה יאמרו זו אשת מחלון :
 (י) מן הראשון • אשר עשית עם חמותך :
 (יב) ועתה כי אמנם • אם כתיב ולא קרי
 כלומר משמע ספק ודאי יש גואל קרוב ממני
 א"ר יהושע בן לוי שלמון ואליםלך וטונ
 אחים היו ומהו אשר לאהינו לאלימלך לעולם
 קורא אדם את דודו אחיו כענין שנא' וישמע
 אברהם כי נשנה אחיו והלא אברהם דודו
 היה כך היה בועז לאלימלך בן אחיו קרובו
 של

הרגום

טו דילאנטרי טודוס אישטאנטיש פואירטה די לוס
 פנהדריין גראנדיש די מי פואיב'לו קי מוז'יר כדקת
 טו אי איי אין טי פ'ואירסה פור סומפורטאר ליוונו
 די אינקומינדאסאש די י"י
 ליני דואירמי אישטה נוב'י אי סירה פור לה
 מאנייאנה סי טי ריגמיירי איל ב'ארון קי
 פירטיניסי אאיל פארה ריגמיירטי די דין דיל דייו
 דיסיירטו ביין אי ריגמאטי פארה וידאש אי סי נו
 אינב'ילונטארי פור ריגמיירטי אי ריגמיירטיאי ייו
 ג'ורו קון שבעה דילאנטרי די י"י אל מודו קי דיס'י
 אטי אנטי ארי דורמי אשטה אורה די מאנייאנה •
 ורתשוכב אי דורמייו די אישקואינטרה סוס פייט
 אשטה לה מאנייאנה אי אליב'אנטוסי
 אין לה אלב'וראדה אנטיש קי קונושיירה ב'ארון אסו
 קומפאניירו פארה מורדי די לה אישקורידאד אי
 דיס'ו אסוס מוסוס נון סי די אה סאור אה ב'ארון קי וינו לה מוז'יר אלה אירה •
 ויאמר אי דיס'ו דאקה לה טונ'אז'ה קי סוב'רי טי אי טראכ'ה אינילייא אי טראכ'ו אינילייא
 אי מידייו סיס' מידידאש די סיב'אדה אי פונו סוב'רי אינילייא אי וינו אה אינילייא
 פ'ואירסה די דילאנטרי י"י פור פודירלו סומפורטאר אי לואיגו פ'ואי דיג'ו קון נבואה קי סון
 אפאריז'אדוס פור סאליר די אינילייא סיס' כדיקיס דיל מונדו קי קאדה אונו אי אונו איש אפארי
 ז'ארו פור סיאיר בינדיג'ו קון סיס' בינדישייוניס דוד אי דניאל אי שוש קומפאניירוש אי איל
 ריי איל משיח קומו אישטה אישקריטו אי ויקלאראדו פור מאנו די ישעיה ואל פרופ'יטה
 אי

אי טראכ'ה אייליא אי טראכ'ו אינלייא
 אי מידייו סיס' מידידאס די סינ'אדאס אי
 פונו סוב'רי אייליא אי וינו חלה סינ'דאר :
 (יו) אי וינו חסו סואיגרה אי דיס'ו קין טו
 מי איז'ה אי דינוסייו אייליא חטודו לו
 קי איזו אייליא חיל ב'ארון : (יו) אי
 דיס'ו סיס' מידידאס די לאס סינ'אדאס לאס
 איסטאס דייו אמי קי דיס'ו אמי נון וינגאס
 איין ב'אזיאו חטו סואיגרה : (יח) אי דיס'ו
 איסטאטי מי איז'ה אשטה קי סיפאס קומו
 פוזארה לה קוזה קי נון סי אקידארה חיל
 ב'ארון קי סאלנ'ו קומפלירה לה קוזה אוי :
 (א) אי בועז סוב'יוו אה חיל קונסינ'ו אי
 אסינטוסי אליו אי אוק חיל ריגמידור
 פאסאן קי אכלו בועז אי דיס'ו אליוגה
 אסינטאטי אקי פ'ולאנו אינקוב'ירטו אי
 אליוגוסי אי אסינטוסי : (ב) אי טומו
 דיס'ו ב'ארוניס די ויז'וס די לה סינ'דאר אי
 דיס'ו אסינטאב'וס אקי אי אסינטארוניס :
 (ג) אי דיס'ו אהיל ריגמידור פוסיסיון די
 חיל קאמפו קי אנואיסטרו אירמאנו אה
 רש"י אלימלך

והחזי-כה והאנתו בה וימר שש-שערים
 וישת עליה ויבא העיר : (יו) ותבוא אל-
 המזחה ותאמר מי-את בתי ותיד-לה את
 כל-אשר עשה-לה האיש : יז ותאמר שש-
 השערים הלה נתן לי בי-אמר ° אל-
 הבואי ריקם אל-המזחה : (יח) ותאמר קי
 שבי בתי עד אשר תרעין איך יפל דבר כי
 לא ישקט האיש כי-אם-כלה הדבר היום :
 (א) ובעז עלה השער וישב שם והניח הנזר
 עבר אשר דבר-בעז ויאמר סורה שבה-
 פה פלני למני ויסר וישב : (ב) ויקח עשרה
 אנשים מוקני העיר ויאמר שבו-פה וישבו :
 (ג) ויאמר לגל חלקת השדה אשר לאחינו
 לאלימלך

חרגום

אי פוזארה סוב'רי חיל כנראה די י"י איספריטו די
 סינסייא אי אינטוינדיסייא איספריטו די קונסינ'ו אי
 באראגאניאה איספריטו די פאצ'יר אי טימור די י"י
 אי אינטרו בועז חלה סינ'דאר
 ותבוא אי וינו חסו סואיגרה אינלה לנ'וראדה
 אי דיס'ו קין טו מי איז'ה אי דינוסייו אה
 אייליא חטודו לוקי איזו אייליא חיל ב'ארון פור
 דיג'ו די דיג'ה דינאנטרי נבואה קי פ'ואי דיסקוב'יר
 טו אהיל דיס'ו אה אייליא
 ותאמר אי דיס'ו דיטינטי מי איג'ה אינלה קאזה
 אשטה טיינפו קי סיפה קומו סי טיינ
 סייא די לוס טיילוס אי קומו סי דיקלארה לה קוזה
 קי נון ריפוזארה חיל וארון קי סאלו סי קומפלי
 פארה ויר לה קוזה חיל דיאה חיל איסטי :
 ובוועז אי בועז סוב'יוו אה פוארטה די בית דין
 די

של מחלון אכל טוב היה קרוב יותר : קרוב
 ממני שהוא אה ואני בן אה : (יג) ליני
 הלילה . ליני בלא אים : הי י"י . אמרה
 לו נדברים אתה מוכיאי קפז ונשנע לה
 שאינו מוכיאה נדברים ויש מרבותינו אמרו
 ליכרו נשנע שהיה יכרו מקטרגו אתה
 פנוי והיא פנויה נא עליה ונשנע שלא
 ינא עליה אלא ע"י נישואין : (יד) ויאמר
 אל יודע . מוסב על ותקס נטרס יכיר הוא
 זרו לקום כי אמר בלבו אין כבודי שיודע כי
 נאה האשה הגורן : (טו) שש שעורים .
 א"א לומר שש פאין שאין דרכה של אשה
 לשאת כמשאויג'זה אלא שש שפורים ממש ורמו
 לה שעתיד לזאת ממנה בן שמתברך בשש
 נרכות רוח הכמה ונינה ענה וגדולה רוח
 דעת ויראת ה' : (יח) כי אה כלה . האיש
 את הדבר היום : (א) פלוני אנמוני . ולא כחז שמו לפי שלא אנה לגאול : פלוני אמוני מתורגס

בנכאים

אלימלך ב'ונדיוו נעמי לה קי שי טורם
 די קאמפוס די מואב : (ד) אש יח דישי
 דיסקוב'רירי טו אוריז'ה פור דינור קומפ
 רה איסקואינטרה וייז'וס די מי פואינ'לו
 סי ריגמייריז ריגמי אי סי נון ריגמייריז
 דינוסייא אחי אי סאכ'רי קי נון אפ'ואיראש
 די טי פור ריגמיר אי ליוו דיספואיש טי
 אי דיס'ו ליוו ריגמיירי : (ה) אי דיס'ו טעו
 אין דיאה די טו קומפראר איל קאמפו די
 פודיר די נעמי אי די קון רות לה מואביה
 מוז'יר די איל מואירטו קומפראשטיש פור
 אליב'אנטאר נומברי די איל מואירטו סוב'רי
 סו אירידאד : (ו) אי דיס'ו איל ריגמיידור
 נון פואידו פארה ריגמיר אחי די קואנדו
 דאנייארי אחי אירידאד ריגמי פארה טי טו
 אחי ריגמיסייון קי נון פואידו פור ריגמיר :
 (ז) אי אישטה די אנטיש אין ישראל סוב'רי
 לה ריגמיסייון אי סוב'רי איל טרוואיקו
 פור רעשי

לאלימלך מכרה נעמי השבה משדה
 מואב : (ד) ואני אמרתי אלה אונך לאמר
 קנה נגה היושבים ונגד זקני עמי אסתגל
 גאל ואם לא יגאל הגדה לי ואדע כי אין
 זולתך לגאול ואנכי אחריה ואמר אנכי
 אגל : (ה) ויאמר בעז ביום קנותך השדה
 מיד נעמי ומאת רות המואביה אשר
 המת קניתי להקים שם המת על נחלתו :
 (ו) ויאמר הגואל לא אוכל לגאול לי פן
 אשחית את נחלתי גאל לך אתה את
 גאלתי כי לא אוכל לגאול : (ז) וזאת
 לפני כישראל על הגאלה ועל החמורה
 לקים

אחרי
 ויאמר
 ויאמר
 ויאמר
 ויאמר

תרגום

די לוש סנהדרין אי אסינטוסי אלוי קון לוש וייז'וס
 אי היק איל ריגמיידור פאסו קי אכ'לו נועז'ה רות
 אי דיס'ו אלויגאטי אסינטאטי אחי צ'ארון קי אוניש
 טו סום קאמינוש אי אלויגוסי אי אסינטוסי .

ואני אי יודיש'י דיסקוב'רירי טו אוריז'ה פור
 דינור קומפרה טודו איסקואינטרה אישטא
 נטיש פואירטה די בית דין די לוש סנהדרין אי טודו
 איסקואינטרה וייז'וס די מי פואינ'לו סי איי טו וילו
 בטאד פור ריגמיר ריגמי אי סינון איי טו וילונטאד
 דינוסייא אחי אי סאכ'רי קי נון אפ'ואיראש די טי
 עי אי קי איל סירקאנו פור אסינטארסי קומו טי אי ייו
 סאכ'רי די טי אי ריגמיר

וואמר אי דיס'ו נועז'ה אין דיאה די טו קומפראר
 פודיר די רות לה מואביה מוז'יר די איל מואירטו אי
 איריש אוב'ליגאדו טו פור ריגמיר אי אדימינישטיר
 טו פור אלקונייאדיאר אלילייא פור טומארלה פור מוז'יר
 פור קאב'אה פור אליב'אנטאר נומברי דיל מואירטו סוב'רי
 סואירידאד

וואמר אי דיס'ו איל ריגמיידור קומו אישטה מאנירה
 נון ייו פואידו ריגמיר פארה מי פורקי איי אחי מוז'יר
 נון איי אחי ליסינסייא פארה טומאר אטרה סוב'רי
 אילייא קיבאס פירה אחי פארה קאזה אי סירי דאנייאן
 אחי אירידאד ריגמי אטי טו קי נון איי אטי מוז'יר
 קי טון ייו פואידו פור ריגמיר

ננביאים כסי וטמיר : פלוגי . מכוסה
 ונעלם לשון כי יפלא היפלא מה' דבר . למנוני
 למון מבלי שם : (ד) ואדעה כי אין זולתך .
 קרוב לגאול : (ה) ומאת רות המואביה .
 אתה צריך לקנות והיא אינה מתרצה אא"כ
 השאנה : (ו) פן אשחית את נחלתי זרעי
 כמו נחלת ה' בניס לתח פגם בזרעי שנא' לא
 יבא עמתי ומואבי וטע' בעמוני ולא עמונית :
 (ז) על הגאול זו מכירה : תמורה זו הליפיץ :
 סלף

ואח

לקיים כל דבר שלף איש געלוי ונתן לרעהו
 וזאת התעודה בישראל: (ח) ויאמר הגאל
 לבעז קנה לך וישלף געלוי: (ט) ויאמר בעז
 לזקנים וכל העם עדים אתם היום כי
 קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל
 אשר לכליון ומחלון מיד נעמי: (י) וגם את
 רות המואביה אשת מחלון קניתי לי
 לאשה להקים שם המות על נחלתו ולא
 יפרת שם המת בעם אחיו ומשער מקומו
 עדים אתם היום (יא) ויאמרו כל העם אשר
 בשער והזקנים ערים יתן יהוה את האשה
 הבאה אל ביתך כרחל וכלאה אשר בנה
 שתיהם את בית ישראל ועשה חיל
 באפרתח וקראשם בבית לחם: ויהי ביהך
 כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה מן
 הזרע אשר יתן יהוה לך מן הנערה הזאת:
 ויקח

פיר אפירמאר קואל קיר קוזה דיסקאלסא
 נ"ה ב' ארון סו סאפאטו אי דאכ"ה אה סו
 קומפאניירו אי איסטא לה ליי איז ישראל:
 (ח) אי דיס'ו איל ריגמידור אה בועז קומ
 פרה אה טי אי דיסקאלסו סו סאפאטו:
 (ט) אי דיס'ו בועז אה לוס ב'יוז'ס אי
 טודו איל פואיז'לו טיטטיגואוס ב'וס אוי
 קי קומפרי אה טודו לוקי אה אלימלך אי
 אה טודו לוקי אה כליון אי מחלון די פודיר
 די נעמי: (י) אי טאמנין אה רות לה
 מואביה מו'יר די מחלון קומפריאמי פוה
 מו'יר פור אליב'אנטאר נומברי די איל
 מואירטו סוכ'רי סו אירידאד אי נון סירה
 טאז'ארו נומברי די איל מואירטו די קון
 סוס אירמאנוס אי די קונסיג'ו די סו
 סיב'דאד טיטטיגואוס ב'וס אוי: (יא) אי
 דיס'ירון טודו איל פואיז'לו קי איניל קונסי
 ז'ו אי לוס ויז'וס טיטטיגוס די י"י אה לה
 מו'יר לה וינין אה עו קאזה קומו רחל אי
 קומו לאה קי פ'ראגוארון אמנאס אילינאס
 אה קאזה די ישראל אי אס פ'ונסארו איז
 אפרת אילינאמה נומברי איז בית לחם:
 (יב) אי סיאה עו קאזה קומו קאזה די פרץ
 קי פאריוו תמר אה יהודה די איל סימין קי
 דארה י"י אה טידילה מוסה לה איסטא:
 ר"ש
 אי

תרגום

וזאת אי קומו איסטא אונאנסה איז טיימפו די
 אנטיש סו אונאכ"ה איז ישראל איז טיימפר
 קי טומאכ'אן אי דאכ'אן אי ריגמיאן אי טרוקאכ'אן
 אונו די סו קומפאניירו אי אפ'ירמאכ'אן טודה קוזה
 דיס'איינאכ"ה ב' ארון אה ב' איינה די מאנו די סו
 דיריג'ה אי איטפאנדריאה קון אילינא פארה טומאר
 קנין אסו קומפאניירו אי אנסו אונאכ'אן פארה טו
 מאר קנין קאזה די ישראל קארה אונג די סו קומפאכ
 יירו דינאנטרי די דוס טיטטיגוס
 ויאמר אי דיס'ו ריגמידור אה בועז איטפא
 נדי עו מאנו פארה טומאר קנין אי
 טומה קנין פארה טי אי טירו בועז אה ב' איינה די
 מאנו די סו דיריג'ה אי טומו קנין פארה איל
 ותאמרנה

שלף איט נעלו . זהו קנין כמו שאנו קונין
 נסודר במקום נעל ורבותינו נחלקו בדבר מי
 נתן למי י"א קנין בכליו של קונה ובעז נתן
 לגואל וי"א קנין בכליו של מקנה וגו' נתן
 לבעז: וזאת התעודה בישראל . משפטי
 העדות: (י) להקים שם המת על נחלתו .
 מחוץ שאשתו יולאה ובה נחלה ומכנסת
 ומוציאה ואומרים זאת היתה אשת מחלון
 שמו נזכר עליה: כרחל וכלאה . אע"פ
 שהיא משנט יהודה ומנני לאה מודיש הם
 על רחל שהיתה עיקרה שג' בית והקדימו
 רחל ללאה: וקראשם כלומר יגדל שמך:
 (יב) כניח פרץ . שיכאנו ממנו: (יח) ואלה
 חולדות

(יג) אי טומו בעז אה רוח אי פ'ואי אה
 איל פור מו'יר אי וינו אילייה אי דיו י"י
 אה אילייה אינטימיינטו אי פאריוו אינ'ן
 (יד) אי דים'ירון לאס מוז'יריש אה נעמי
 בינדיג'ו י"י קי כון בלדו אטי ריגמידור אוי
 אי סירה לייאמאדו סו נומברי אין ישראל :
 (טו) אי סירה אטי פור אזיר טורנאר למה
 אי פור גוב'ירנאר אטו קאניזה קי טו נואירה
 קי טי אמולו פאריוו קי אילייה מיז'ור אטי
 מאס קי מונג'וס איז'וס : (יו) אי טומו נעמי
 איל ניניו אי פוולו אינסו סיגו אי פ'ואי
 איל פור קריאדירה : (יא) אי לייאמארו
 איל לאס ויזנאס נומברי פור דיויר פ'ואי
 כאסידו איז'ו אה נעמי אי לייאמארו אה סו
 נומברי עונד א פאדרי די יטי פאדרי די דוד :
 (יב) אי איסטוס כאסימיינטוס די פרץ פרץ
 אינג'ינדרו אה חרונ : (יג) אי חרונ
 אינג'ינדרו אה רס אי רס אינג'ינדרו אה
 עמינדב : (יד) אי עמינדב אינג'ינדרו אה
 נחסון אי נחסון אינג'ינדרו אה שלמה :

רשי

תולדות פרץ . לפי שייחס את דוד על שמה
 של רות המואביה חזר וייחסו על
 שם יהודם

גטלס פירוש רוח

מונג'וס איז'וס :
 אי עמינדב אינג'ינדרו אה נחסון מאייראל די קאזה די פאדרי אקאזה
 די יהודה אי נחסון אינג'ינדרו אה שלמה איל כדיק אי שלמה די בית לחם אי איל
 אלמיסקלי קי באלדארוו איז'וס די לאס אדיאס קי פונו ירבעס א פיקאדור סונ'רי לוס קאמינוס
 אי איראן איז'וס די פאדרי אי איז'וס אירמוזוס קומו א אלמיסקלי
 אי שלמון אינג'ינדרו אה אנצן א אריף איל בעז איל כדיק קי פור סו זכות אים
 קאפארוו פואיב'לו די קאזה די ישראל די פודיר די סוס אינימיגוס אי פור סו
 זכות סי טירו לה אמברי די טיירה די ישראל אי בעז אינג'ינדרו אה עונד קי סירב'יוו אל סיניו

(יג) ויקח בעז את רוח ותהי לו לאשה ויבא
 אליה ויהן יהוה לה הריון ותלד בן : (יד)
 ותאמרנה הנשים אל נעמי ברוך יהוה אשר
 לא השבית לך נאל היום ויקרא שמו
 בישרא : (טו) והיה לך למשיב נפש ולכלכל
 את שיבתך כי כלתך אשר אהבתך ילדתו
 אשר היא טובה לך משבעה בנים : (יו)
 ותקח נעמי את הילד ותשרתו בהיקח
 ותחילו לאמנת (יא) ותקראנה לו חשכנח
 שם לאמר ילד בן לנעמי ותקראנה שמו
 עוזר הוא אבי ישי אבי דוד : ואלה תולדות
 פרץ פרץ הוליד את חצרון : וחצרון הוליד
 את רם ורם הוליד את עמינדב : ועמינדב
 הוליד את נחשון ונחשון הוליד את שלמה :

וּשְׁלָמוֹן וְתַרְגּוּם

והאמרנה
 אי דים'ירון לאס מוז'יריש אה נעמי
 בינדיג'ו סו נומברי די י"י קי נו איס
 טאז'ו אה טי ריגמידור איל דיאה איל איסטוי אי
 סיאה לייאמאדו סו נומברי די לוס כדיקים די ישראל

והיה
 אי סיאה אטי פור שוסטיניר למה אי פור
 גוב'ירנאר אטו קאניזה קון ויסייוס קי טו
 נואירה קי טי אמו אטי לו פאריוו קי אילייה פ'ואי מיז'ור אטי אין אורה די טו בינ'דיש מאס קי

ועמינדב
 אי עמינדב אינג'ינדרו אה נחסון מאייראל די קאזה די פאדרי אקאזה
 די יהודה אי נחסון אינג'ינדרו אה שלמה איל כדיק אי שלמה די בית לחם אי איל
 אלמיסקלי קי באלדארוו איז'וס די לאס אדיאס קי פונו ירבעס א פיקאדור סונ'רי לוס קאמינוס
 אי איראן איז'וס די פאדרי אי איז'וס אירמוזוס קומו א אלמיסקלי

ושלמון
 אי שלמון אינג'ינדרו אה אנצן א אריף איל בעז איל כדיק קי פור סו זכות אים
 קאפארוו פואיב'לו די קאזה די ישראל די פודיר די סוס אינימיגוס אי פור סו
 זכות סי טירו לה אמברי די טיירה די ישראל אי בעז אינג'ינדרו אה עונד קי סירב'יוו אל סיניו

ביל מונדו קון קוראסון קומסלידו

ועונד

ב

ושלמון הוליד את בעז ובעז הליד את עזבד
ועזבד הוליד את ישי וישי הוליד את דוד
הזק

אי שלמון אינג'נדרו אה בעזו אי בעזו
אינג'נדרו אה עובד : (כב) אי עובד
אינג'נדרו אה ישי אי ישי אינג'נדרו אה
דוד

גשלים ספר מגלת רות • ה' יוציאנו לחירות: סכום הפסוקים של ספר רות פ"ה וחזיו ותאמר
רות המואביה :

איכה ב

איכה



איכה ישיבה בדרך העיר רבתי עם
היתה כאלמנה רבתי בגוים
שירתי

קובו איש טוב'ו אסולאש לה סיב'דאה
מוג'יגואדה די פואיב'לו פ'ואי
קומי ניב'דה גראנדי אין לאש ג'ינטיס
סינייורה

ועובר אי עובר אינג'נדרו אה ישי קי איש לייא
מאלרו נחש פור קאכ'זה קי נון פ'ואי חליס
ארו אינול אפ'אקי ני דאניו פארה סיר אינטריגארו
אין פודיר דיל מלאך המות פארה טומאר אה פו
למה די איל אי ניב'יוו דיאש מונג'וט אשטה קי פ'ואי
אינמינטארו דילאנטרי'י איל קונסיו'ו קי דיוו איל
קוליב'רו אה חוה מונ'יר די אדם פארה קומיר דיל
ארב'ול קי איל קין קומי סו פ'רוטו פי אסאכ'ינטה
פור סאכ'יר אינטרי בנין אה מאל אי פור אקיל קוק
מוראדוריס די לה טיירה אי פור אקיל אג'אקי מוריוו
ישי איל כדיק אי ישי קי אינג'נדרו אה דוד ריו די ישראל

ישנה נדר • ירמיה כתב ספר
קינות היא המגילה אשר סרף
יהויקים על'האח אשר על האש והיוזו שלש
אלף ביתות איכה ישנה • איכה יעיב • איכה
יועס • שוב הוסיף עליו אני הגבר שהוא שלש
אלף ביתות שנאמר ועוד נוסף עליהם דברים
רנים כהמה שלש כנגד שלש : ברו בלמוז
מיושניה



איכה דיס'ו ירמיה איל פרוס'יטה אי איל כהן איל גראנדי קומי סי אסינטיסיו סוב'רי
ירושלם אי סוב'רי סו פואיב'לו פור ג'וגארטי קון קיטאמיינטוס אי פור אינדינ'אר
סוב'רי איליוש איכה אל מדו קי סי ג'וגארוז אדם אי חוה קי סי דיסטירארוז די כן עדן אי
אינדינ'ו איל סינייור דיל מוגרו סוב'רי איליוש איכה • רישפונדיוו מדת הדין אי אנס'י דיס'ו
סוב'רי מוג'ידומברי די פיקארוש אי ריויליוש קינ'אינטרי איליוא אי פור אישטו סיאה אישטאן אה
סולאש קומי ב'ארוז קי ייאגה די ליפרה סוב'רי סו קארני קי אסולאש אישטה אילא סיב'דאר קי
אירה ליינה די פ'ונסארוש אי פואיב'לוש מונג'וט סי ב'אוייו די איליוש אי פ'ואי אסימיו' אדה אה
ניב'דה • אי לו קי אירה אינג'ראנדיסיינסי פואיב'לוש אי פודיטאכ'יה אינג'לאש קומארקאש

סיני ורס אינלאש סינדאדיש פ'ואי פור פיג'א
 (ב) לייוראח לייוראח'ה אינלה נוג'י אי סו
 לאגרימה סוב'רי סו קיש'ארה נון אילי'יא
 קונורטאן די טודוס סוס אמאנטיס טודוס סוס
 קומפאניירוש פ'אלשארון אינלי'יא פ'ואירו
 אה אילי'יא פור אינימיגוס : (ג) קאטיב'ושי
 יהודה די אפ'ריהיסייון אי די מוג'ידומברי
 די סירב'ימיינטו אילי'יא אישטאכ'ה אינלאש
 ג'ינטיס נון אייו אולגאנסה טודוס סוס פירסי
 גיינטיש לה אקאנסארון אינטרי לאש אישטריג'ו
 ראש (ד) קאר'יראש די זיון לימוניוואש די נון
 וינינטיש אל פלאזו טודאש סוס סינד'אדיש די
 סולאדאש סוס כהני'סוספירוזוס סוס אישקוסאש
 אנסיוואש

שורתי במדינות היתה למם : (ב) בכו
 תבכה בלילה והמעחה על לחיה אין לה
 מנחם מכל אהביה בלרעה בגדו בה היו
 לה לאיבים : (ג) גלתה יהודה מעני
 ומרב עבדה היא ישבה בגוים לא מצאה
 מנוח כל רפיה השיגה בין המצרים : (ד)
 דרכי ציון אבלות מבלי באי מועד כל--
 שעריה שוממין כהניה נאנחיים בתוליה

נגזרת

תרגום

אי איראן אלפאנטיס אילי'יא פיג'אש טורנו פור
 סיאר נאש'ה אי פור דאר כאראג' אילי'יוש דיספו
 איש די אישטו
 קואנדו אינביאו משה איל פחופ'יטה איש
 קולקאש פור אישקולקאה חנה טיירה אי
 טורנארון לאש אישקולקאש אי סאקארון פ'אמה מלא
 סוב'רי טיירה די ישראל אי אקילי'יא נוג'י נואיב'י די
 אל מיו די אב אירה אי קומו אולנירון פואיב'לו די
 קאזה די ישראל אלה אנריסי'יא לה מאלה לה אישטו
 קי פ'ואירו אלבריסי'יאדוס פור טיירה די ישראל אסא
 רון איל פאיב'לו אסו נון אי לייורארון אינלה סוב'י
 לה אישטו פור פ'ורטאליזה די לה טאני'יא קי אינליזוס אי סו
 אינלה נוג'י לה אישטו אסוס ג'רינאנסיווס סוב'רי חרבן בית המקדש אי אישטונסיס פ'ואי דיג'ו קון
 נואה אה ירמיהו איל כהן איל גראנדי פור סיר דיסטרוואידה ירושלם פור מאנו די נזוכנד'ר א
 מאלו סי נו טורנאב'אן איז תשובה לואיגו אינטרו אי קאשטיגו אפואיב'לו די קאזה די ישראל אי
 נון קיו'ירון פור ריסיב'יר סו דיג'ו אישטונסיס אינטרו נזוכנד'ר איל מאלו אי דיסולו אירושלם
 אי איל בית המקדש אינסינדי'יו אינל פ'ואיגו איז נואיב'י דיאש אל מיו די אב אי אינל לייוראח'ה
 קומפאני'יא די ישראל קון לייורו אי סוס לאגרימאש קורינטיס סוב'רי סוס קיש'אדאש אי נון אב'אה
 קין אבלארה קונורטיס סוב'רי סו קוראסון פור קאב'ו די לוש דולאדיווס קי אמו פור אגרא
 דיטראש די אינליזוס אי פור אישטו טודוס סוס קומפאניירוש אינמאליסי'ירון איז הילי'יא סי טראש
 טורנארון פור סיאר אילי'יא פור אינימיגוס :

מיושניה : רנתי עס . יו"ד יתירה כמו רנח
 עס שהיה עמה רב יש מדרשי אגדה הרנה
 זאני נאחי לפרש לשון במקרא כמשמעו
 היחה כאלמנה . ואלא אלמנה ממש לא כאשה
 שהלך בעלה למ"ה . ודעתו לחזור אללה :
 (ב) זכה חנכה . ז' זכיות על שתי חורבנות :
 זכילה . שהמקדש נשרף בזיל' דאמר מר לעת
 ערב הזיתו בו את האור ד"א זכילה לילה של
 זכיות מרגלי' נב'אב גרמ' לבס' ד"א זכיל' שכל
 הזוכה

גלתה
 אגדוב'ירון קאזה די יהודה אינל קאטיב'רייו פורקי איראן אפ'ריאינטיש גואירפ'אנוש
 אי ניב'דאש אי פור מוג'ידומברי די סירב'ימיינטו קי איראן סירב'יינטיש קונסוס איר
 מאנוש איז'וס די ישראל קיסי וינדיאן אילי'יוש אי נון אפריגונאב'אן אלפ'וריאה אסוס סיירב'וס
 אי

אנטייזאס אי אילייא אמארבורה אילייא :
 (ה) פ'ואירון שום אנגוסטייאהוריש פור
 קאנ'יסירה סום אינימיגוס סי אפאזיגוארון
 קי י"י לה אינו אנשיאר פור מוג'דומנרי
 די שום רינ'יליוס סום ג'יקיטוס אנדונ'יירון
 אין קאטיב'יריוו דילאנטרי אנגוסטייאהור :
 (ו) אי סאליוו די קומפאנייא די ציון טודה
 סו אורמוזורה פ'ואירון סום סינייוריש קומו
 לוס סיירב'וס נון אליוארון פאסטוג' אי אנדו
 צ'יירון סין פ'ואירסה דילאנטרי פירסיגייז :
 (ז) מימרה ירוסלים דיאש די סו אפ'ריאישיון
 אי שום צאש'יאש טודאש שום קונ'דישייאש קי
 פ'ואירון די דיאש די אב'אנטי אין קאליר
 סו פואיב'לו אין פודיר די אנגוסטייאהור

נוגזת והיא מר-לה : (ח) ה'ו צרה
 לראש איביה שלו כי יהודה הוגה על-
 רב-פשיעה עולליה הלכו שבי לפני-צר :
 (ו) ויצא מן-בת ציון כל הדרה ה'ו
 שרה באילים לא-מצאו מרעה וילכו
 בלא-כח לפני רודף : (ז) זכרה ירושלם
 ימי עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר
 ה'ו מימי קדם בנפל עמה ביד-צר

ואין א

תרגום

אי סום סיירב'אש קי איראן די סימין די ישראל אי
 פור איסטו טאמניין איליוס סי אינטריגארון אין
 פודיר די לוס פואיב'ליש אי קומפאנייא די קאזה די
 יהודה איסטאב'ה אינטרי לוס פואיב'לוש אי נון לינד
 אולגאנסה דיל סירב'ימיינטו פ'ואירטי קי סוג'יפ'טא
 רון אילייא אי טודו איל קי פירסיגיאה אילייא
 אלקאנסארון אילייא קואנדו אילייא איסקונדייב'ני
 אינטרי לוס טירמינטו אי אפריטארון אילייא .

דרכי טודו טיימפו קי אירה ירוסלים פ'ראגוא
 דה נו קיז'ירון ישראל פור סוב'יר אירושלם
 פור סיר אפארסידוס דילאנטריי"י טריס ויזיש אין
 איל אנויו אי פור סום פיקאדוס די ישראל פ'ואי די
 סולאדה ירוסלים אי פ'ואירון איג'וס קאמינוס די ציון
 לימונייוזוס די נון אינטראר איניליוס אין טיימפו
 די לוס פלאזוס טודאש סום פואירטאש דיסולאדאש
 אי שום כהניס סוספירוזוס סןרקי סי צאדארון לוס
 קרבנות . שום איסקוסאש יאינדויג'אנטיס פורקי
 איסטאז'ארון פור סאיר אין קינזיאיניל מיז די אב
 אי אין דיאה די לאש פירדונאנסאש קי אים אין דיש
 די איל מיז די תשרי פור צאילאר קון קאטאב'לי

נאש טאמניין אילייא אמארבה די קוראסון מונב'ו .

פ'ואירון שום אנגוסטייאהוריש אינסינייוריאנטיס סוב'רי אילייא פור קאנ'יסיראש אי שום
 אינימיגוס איראן איסטאנטיס אין פאש קי י"י לה אינו קיב'ראנטאר פור מוג'דומנרי
 די שום רינ'יליוס סום ג'יקיטוס אנדונ'יירון איניל קאטיב'יריוו דילאנטרי אפריטאהור
 אי סאליוו די קומפאנייא די ציון טודה סו קלארידאד פ'ואירון שום סינייוריש רודנאכ

טיש

רש"י
 הנזכה בלילה השומע קולו נזכה עמו :
 ודמעתה על לחיה . מתוך שהיא נזכה תמיד :
 כל רעה . אזהניה : (ג) גלתה יהודה .
 מארצה : מעוני . מחמת עוני : ומרוצ
 עבודה . שהכנידו עליה כסדים : היא ישנה
 בגויים . ובמקום שגלתה וישנה שם לא מצאה
 מנוח : בין המכרים . שיש נזכה מכאן
 ומכאן ואין מקום לנום : מכרים . גדולים
 של שדה וכרם . ומ"א בין י"ז בתמוז לט'
 באב (ד) באי מועד . עולה רגלים : נוגזת
 לשון יגון ואין שרש בתיבה לא הג' לצדה :
 (ה) שלו . יושבים בשלוחה : הוגה . הדאינה
 והוא לשון יגון (ו) כאילים לא מצאו מרעה .
 כאילים אשר לא מצאו מרעה שאין להם כח
 לנרוח שהוחלש כחם ברעב : לפני רודף .
 כל רודף שנמקרא חסר וזה מלא שנרדפו
 רדיפה שלימה על כן יסד הפייט מלא
 רודפתי וחסרה שנת גאולי שנת גאלי באה
 חסר כתיב : (ז) זכרה ירושלם בגלותה : ימי
 עניה

ה'ו ויצא

וְאֵין עֲזָרָה לָּהּ רְאוּהָ צָרִים שָׁחֲקוּ עַל־
 מִשְׁבַּחָהּ : (ח) חָטְאָה חָטְאָה יְרוּשָׁלַם עַל כֵּן
 לִנְדָה הִתְהַלְּכָה בְּלִמְכַבְּרֶיהָ הַזֵּילוּהָ כִּי־רָאוּ
 עֲרוּתָהּ גַם הִיא נֹאנְחָה וְהִשָּׁב אַחֲרָה : (ט)
 טַמְאָתָה בְּשׁוּלֵיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרֵיתָהּ וְתָרַד
 פְּלָאִים אֵין מִנְחָם לָהּ רְאוּהָ יְהוָה אַתְּ־עֲנֵנִי
 כִּי רִגְדִיל אוֹיֵב : (י) יָדוּ פָרַשׁ צָר עַל כָּל־
 מַחְמַרֶיהָ כִּי רְאוּהָ גּוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁה אֲשֶׁר־

ב צויתת

תרגום

טיש פור קומידה אנסי קומו רודיאן לוש שיירנ'וס
 איניל דיזירטו אי נון לייחרון לוגאר נואינו פארה
 סו פאסטו אי אנדונ'יירון קון פ'לאקיוזה די פ'ואיר
 סה אי נון פ'ואי איליווס פ'ירסה פור פ'ולויר פור
 אישקאפאר דינאנטרי פירסיגידור

זכרה

אירה מימנראן ירושלם דיאש פרימירוס
 קי אירה סו מוראדה אין סינד'אדיש
 אי אין קומארקאש פ'ואירטיש אי מירינו אי פודישטו
 אין טודו איל מונדו אי טודאש שוס קונ'דישיאש קי
 איראן איליויא די דיאש פרימירוס אי פור סו פיקא
 דו קאליו סו פואינ'לו אין פודיר די נבוכדנצר איל
 מלא אי אפריטו איליווס אי נון קין אליוודארה אה
 איליויא ויירונלה אפריטאדוהיס קי אנדונ'ו איניל
 קאטינ'יריוויריאירונסי פור סו ציין קי סי קורטו די
 אינטרי איליויא

חטא

פיקארו גראנדי פיקו ירושלם פור טאנטו
 אין אישמונ'ימיינטו פ'ואי טודוש לוש
 פואינ'לוש קי איראן אונראנטיש איליויא די אנטיש
 אומארון איניליויא מינוש פריטייו קי ויירון סוס נאד

טמאתה

קאמיינטוש דישיירטו איליויא סוכפירוזה אי טימנ'ו פארה אטראש
 אינקונאמיינטו די סאנגרי די סו ארידאמיינטו אינסוס אדאש נון סי אנימפייוו
 איל אי נון סי אריפינטייוו די איל סונ'רי שוס פיקאדוש אי נון מימנרו לוקי אירה
 אפארינ'אדו פור ויניר סונ'רי איליויא אין קאנ'ו די לוש דיאש אי דישינדייו לי קאליוו אי פ'ואירון
 אפארטאדוש אי נון אב'יאה קין אב'לארה קונורטיש איליויא ויד'י אי סיד פאראן מיינטיש קי סי
 אינגראנדיטייו סונ'רי מי אינימיגו

ידו

סו מאנו אישפאנדייו נבוכדנצר איל מלא אי דישנ'איונו אישפאדה אי קורטו טודה סו
 קונ'דישייא טאמניין קומפאנייא די ישראל אינפיסו פור אלגואיאר קי וידו פואינ'לוש

אי נון אייודאן איליויא ויירונלה אנגושטיא
 דוריש ריאירונסי פור סוס נאדאמיינטוש ;
 (ח) פיקאדו פיקו ירושלים פור טאנטו פור
 אישמונ'ימיינטו פ'ואי טודוש שוס אונראנטיש
 לה מינוש פריטייוארון קי ויירון סו דיסקונ'יר
 טורה טאמניין איליויא סוכפירוזה אי טורנו
 סי אטראש : (ט) סו אינקונאמיינטו אינסוס
 אדאש נון מימנרו סו פרושטימיריאה אי די
 סינדייו אמארינ'יליויאש נון קונורטאן אה
 איליויא צ'יד'י אה מי אפ'ריאטייוו קי סו
 אינגראנדיטייו אינימיגו (י) סו מאנו אישפאנ
 דייו אנגושטיאדור סונ'רי טודאש סוס קונ'דיש
 ייאש קי וידו ג'ינטיש ויניירון אסו פאנטונ'ארו

קי רש"י אין
 עניה • ימי חורבנה שהביאה לידי עוני ;
 ומרודיה • הוא לשון כער כמו וירדתי על
 ההרים אריד בשיחי ומהימה : כל מהמדיה •
 וזכרה כל טוב מהמדה שמימי קדם : שחקו
 על משנתיה • שמחו על שנתת משושה חגה
 חדשה ושנתה ומדרש אגדה דורשו בלשון אחר
 שהיו שובתין בגולה בשנתות וי"ט ושומטים
 בשביעות והיו האומות משחקים עליהם
 ואומרים שוטים בארצכם לא שמעתם ועכשיו
 בגולה תשמטי בארצכם לא שמרתם ועכשיו
 בגולה תשמרון (ח) לנידה • לגולה לשון נע
 וכד אישמונ'ט בלעז : ערותה • קלונה ;
 נאנחה • לשון נפעלה שושפירי"ר בלעז שמעו
 כי נאנחה אני הוא שם דנר שושפיריר"א ;
 (ט) טומאתה בשוליה • לשון גנאי הוא דם
 נידותה ניכר בשולי בגדיה כלומר חטאתיה
 גלויין הרבה עשאחן בגלוי:לא זכר'אחריתה'
 כשהיו

קאמיינטוש דישיירטו איליויא סוכפירוזה אי טימנ'ו פארה אטראש
 אינקונאמיינטו די סאנגרי די סו ארידאמיינטו אינסוס אדאש נון סי אנימפייוו
 איל אי נון סי אריפינטייוו די איל סונ'רי שוס פיקאדוש אי נון מימנרו לוקי אירה
 אפארינ'אדו פור ויניר סונ'רי איליויא אין קאנ'ו די לוש דיאש אי דישינדייו לי קאליוו אי פ'ואירון
 אפארטאדוש אי נון אב'יאה קין אב'לארה קונורטיש איליויא ויד'י אי סיד פאראן מיינטיש קי סי
 אינגראנדיטייו סונ'רי מי אינימיגו •
 סו מאנו אישפאנדייו נבוכדנצר איל מלא אי דישנ'איונו אישפאדה אי קורטו טודה סו
 קונ'דישייא טאמניין קומפאנייא די ישראל אינפיסו פור אלגואיאר קי וידו פואינ'לוש
 איש

צוֹיָחָה לֹא יבֹאוּ בִקְהֵל לָךְ : (יא) כָּל-עַמָּה
 נִאֲנָחִים מִבְּקָשִׁים לֶחֶם נִתְּנוּ מִחֲמוּדֵיהֶם
 בְּאֶכְל לְהָשִׁיב נֶפֶשׁ רֵאָה יְהוָה וְהִכִּיטָה פִי
 הֵייתִי זֹלֵלָה (יב) לֹא אֵיכֶם כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ
 הִבִּיטוּ וּרְאוּ אִם-יֵשׁ מִכְאוֹב כַּמִּכְאֹבִי אֲשֶׁר
 עֲזַלְלִי לִי אֲשֶׁר הוֹגָה יְהוָה בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ :
 (יג) מִמָּרוֹם שָׁלַח אֱלֹהִים בְּעַצְמוֹתַי
 וַיִּרְדְּנָה פֶרֶשׁ רִשְׁתִּי לְרַגְלִי הִשִּׁיבֵנִי אַחֲזֹר
 נִרְתַּנְנִי שׁוֹמֵמָה כָּל-הַיּוֹם הָזֶה : (יד)
 נִשְׁקַד עַל פְּשְׁעֵי בִידוֹ יִשְׁתַּרְגֵּוּ עָלַי עַל-
 צוֹאֲרֵי הַכְּשִׁיל כַּחַי נִרְתַּנְנִי אֲדָנִי בִידֵי לֹא-

אינקומינדאשטיש נון וינגאן אינלה קומפאן
 זיא חטי (יא) טודו סו פואיב'לו פוספירוזום
 נוס קאנטיש פאן דירון סוס קוב'דישיאש
 פור קומידה פור אזיר טורנאר למה ויד י"י
 אי קאטה קי פ'ואי מינוספריטיאדה (יב) נון
 אכ'וס טודוס פאסאנטיש קארירה קאטאר אי
 ב'אייד סי איי דולור קומו מי דולור קי
 אונ'רו חמי קי אנסייוו'י אין דיאה די איירי
 סימיינטו די פו פ'ולור (יג) די לוס סיילוס
 אינביאו פ'ואיבו אין מיס גואישוס אי איזילו
 פודיסטאר איספאנדיוו ריד חמיס פייס איזו
 מי טורנאר אטראש דיוומי דיסולאדורה טודו
 איל דיאה דולוריוזה (יד) פ'ואי אג'ונטאדו
 ליווגו די מיס ריויליווס אינסו מאנו אינעאמא
 רונסי סוב'ירון סוב'רי מי סירב'יס איזו אפ'לא
 קאר מי פ'ואירסה אינטריגומי י"י אין פודיר
 די קיזנו פואירו

תרגום ג אוכל

רשימי

איטראנניוס קי אינטרארון איל בית המקדש קי
 אינקומידו פור מאנו די משה איל פרוס'יטה פור
 עמון אי מואב קי נון סי לימפיין פור אינטראר
 אינלה קומפאניא קי חטי
 טודו סו פואיב'לו די ירושלם סוספירוזום
 די אמברי אי דימאנדאנטישפאן פור קומיר
 דירון סוס קוב'דישיאש פור אסופ'רינסיא די פאן
 פור סוסטיניר למה ב'י י"י אי שיאש פאראן מייכ
 טיש קי פ'ואי טראגונה
 לא אקונג'ורו אכ'וס טודוס לוס קי פאפאן פור
 קאמינו לייגאדצ'וס אקי פארה מיינטיש אי
 ב'אייד סי איי דולור קומו מי דולור קי אינפ'ורטי
 סיוו חמי קי קיב'ראנטו י"י חמי אין דיאה די איי
 פ'ורטיסימיינטו די סו סאניא
 ממרום די לוס סיילוס אינביאו פ'ואיבו אין
 מיס סיב'דאדיס פ'ואירטיש אי סוב'י
 גואו אה אילייאש איספאנדיוו קאסאדירה אה מיס
 פייס איזומי טימבלאר די סירויס די מיס אינימיגוס
 דיוומי פור סיאר דיסולאדורה טודו איל דיאה ליש'א
 דה אי פ'לאקה
 נשקד פ'ואי אג'ונטאדו ליווגו די מיס ריב'ילוס
 אינסו מאנו אינראמארונסי קומו סאר
 מיינטוס די ויד סוב'ירון סוב'רי מי סירויס אינט

כשהיו חוטאיןלא נחנו לב מה תהיה אחריתה
 לפיכך ותרד פלאים ירידתה נפלאת פלאים
 הרבה שהכל פלאים שאירע לה מה שלא
 אירע לכל עיר (י) ידו פרש בר • עמון
 ומואב : על כל מחמדיה • ספרי תורות
 שנא' בהם הנחמדים מזהב הכל נפנו לבנו
 כסף וזהבוס נפנים על ספרי תורות כדי
 לשורפם לפי שכתוב בהם לא יבא עמוכי כו'
 אשר כוית לא יבאו בקהל לך • אלו עמון
 ומואב (יב) לא אליבם • לא תהא ככרה
 הזאת עיד על עוברי על דת אמרו חכמים
 מכאן לקובלגא מן התורה ראה מה עשה לי
 הניטו וראו כו' : אשר עולל לי • אשר נעשה
 לי : אשר הוגה ה' אותי ביום חרון אפו
 גם זה לשון יגון (יג) וירדנה • וירד אותה
 וישנר אותה ע"י ריחוי ויסורין לכך הנו"ן
 רגושה לפותרו בלשון יחידות כמו יעשנה
 יכחסמנ'ירשנה שהעכס לשון נקנה כמו דאת
 אומר העצמות היבשות שנר כל אחת ואחת
 ד"א וירדנה כמו וירדהו ל כפיו הריק את
 המוח גורר ורודה המוח מתוכו (יד) נשקד
 עול פשעי בידו • אין לתיבה זו דמיון במקרא
 ובלשון ארמי של פסיקת'קורין לדרבן מסקרא
 מלמד

פואידי אליב' אנטאר (טו) אקאלסאדיאו טודוס
 מיט פ' ואירטיט י"י אינטרי מי אפריגונו
 סוב'רי מי פלאזו פור קיב' ראר מיט מאנסיב'וס
 לאגאר פיוז י"י פור אישקוסה די קומפאנייא
 די יהודה (יו) סוב'רי אישטו יוג לייורוזה
 מי חוז' מי חוז' קורי אגואט קיסי ליש'ו
 די מי קונורטאדור אזיין טורנאר מי גמה
 פ' ואירון מיט איז'וס דיסולאדוס קי סי מאיו
 רגו אינימיגו (יז) דיספידאכאז'אסי ליון קון
 סוס מאנוט נון קונורטאדור אאילייא איג
 קומינדו י"י אה יעקב סוס דירידוריס שוס
 אנגוסטיאדוריס פ'ואי ירושלם פור ארידא
 מיינטו אינטרי איליוס : (יח) ג'ושטו איל י"י
 קי סו דיג'ו ריב'ילוי אולייד אגורה טודוס לוס
 פואיב' לוס אי ב'יאיד מי דולור מיט אישקוסאש
 אי מיט מאנסיב'וס אנדוב' יירון

איכל קום (טו) סלה כל-אבירי אדני בקרבי
 קרא עלי מועד לשבר בחורי גת דרבה
 אדני לבתולת בת-יהודה : (יז) על-אלה
 אני בכיה עיני ו עיני ירדה מים כי-רחק
 ממני מנחם משיב נפשי היו בני שוממים
 כי גבר אויב : (יז) פרשה ציון בידיה
 אין מנחם לה ציה יהוה ליעקב סביבו
 צריו היתה ירושלם לנדה בנייהם :
 (יח) צדיק הוא יהוה כי-פיהו מריתי שמעו
 נא כל-העמים וראו מכאבי בתולתי ובחורי
 הלכו

תנאים
 כתיב

רשי"י

מלמד הנקר ואומר אני נשקר פוינטריכ'ט
 בלעז נקודים מנומרים ומסומנים היו פשעי
 בידו של הקב"ה לזכרון לא נשכח מניינס
 ותשלומיהם : ישחרגו • נעשו קליעות
 קליעות ועלו על כוארי לשון משנה אין
 משרגין את המטות (טו) סלה • רמס ורפס
 לשון

תרגום

רופיסו מי פ' ואירסה אינטריגו י"י אמי אין מאנוט
 די קין טון פואידו ייו פור אליב' אנטאר •

סלה

אפאניו טודוס מיט פ' ואירטיט י"י אינט
 רי מי קונבדו פלאזו סוב'רי מי פור קיב'
 ראר פ' ואירסה די מיט מאנסיב'וס אי אינטרארון
 לוס פואיב' לוס קון סיטינסייא די דיג'ה די י"י אי
 אינקוגארון אישקוסאש די קאזה די יהודה קי אירה
 סו סאנרי די לאש אישקוסאש וירטיינסי קומו איל
 ב' ארון פיזה אללס אוב'אש אי ב'ינו די סוס אוב'אש קוריינטיט

על

סוב'רי גה פ' אמילייא קי פ' ואירון אראסטאדוס אי סוב'רי לאש מות'יריס פריניאדאש קי
 פ' ואירון פארטידאש שוס ויינטריש דיס'ו קומפאנייא די ישראל ייו לייוראן אי דוש מיט
 חוז'וס קוריין לאגרימאש קומו מאנאדירו די אגואט קי סי ליש'ו די מי קונורטאדור קי שוסטיניאה
 אמי אי אב'לאכ'ה סוב'רי מי גמה קונורטיט פ' ואירון מיט איז'וס דיסולאדוס קי סי מאיו רגו סוב'רי
 איליוס אינימיגו

פרשה

דיספידאכאז'אסי ליון קון שוס מאנוט דיל אפריטו אנסי קומו סי דיספידאכה מוז'יר
 סוב'רי איל אסיינטו קון גריטו אי נון אב'יאה קי אב'לארה קונורטיט סוב'רי סו קורא
 סון אינקומינדו י"י אה יעקב אינקומינדאנסאש אי ליי פור גוארדאר אי איליוס פאסארון סוב'רי
 סיטינסייא די סו דיג'ו פור אישטו סי ארודיארון דירידור דירידור אה יעקב שוס אנגוסטיאדוריס
 פ'ואי ירושלים אסימיו'אן אמוז'יר ארידראדה אינטרי איליוס

צדיק

דיס'ו י"י קון סו דיג'ו אפואיב'לו די קאזה די ישראל קי נון פאסארה מאטאדוריס די
 אישפאדה פור סוס טייראש אנדוב'ו יאשיהו איל ריי דיסנ'איינו סו אישפאדה סוב'רי
 פרעה נכה אין ויגה די מגידו לוקי נון פ'ואי אינקומינדאדו אי נון דימאנדו דיפרינדימיינטו
 דילאנטרי י"י פור אישטו ארוגז' ארון לוס ארוגז' אנטטיט סאיטאש איל ריי יאשיהו אי מורייו אליי
 אנטטיט

הלכו בשבי : (יח) קראתי למאהבי המה
 רמוני כהני וזקני בעיר גועו כי בקשו אכל
 למו וישבו את נפשם (יט) ראה יהוה כי
 צר לי מעי חמרפרו נהפך לבי בקרבי כי
 מרו מריתי מחויץ שפלה חרב בבית פמות :
 (כ) שבעו כי נאנחה אני אין מנחם
 לי כל איבי שמעו רעתי ששו כי אתח
 עשית הבאת יום קראת ויהי כמני : הבא

אנדוב יירון איניל קאטיב'יריו : (יח) ויאמי
 אמים אמאטיס איליוס מי אינגאנייחרון
 מיס כהנים אי מיס ב'יוז'ס אינלה סוב'דאד
 סי טראנסירון קי בוס'קארון קומידה פארס
 איליוס אי טורנאסין אה שוס אלמאס :
 (יט) ב'יל י"י קי אגוסטיא חמי מיס אישטי
 גטינאס פ'ואירון סוריז'אדאס פ'ואי טראס
 טורנאדו מי קוראסון אינטרימי קי ריב'יליאר
 ריב'ילי די אפ'ואירה דיסאיז'ו איספאדה
 קומו לה מואירטי אין לה קאזה : (ך)
 אולירון קי שוספירוזו ליו גון קונטרטאדור
 אמי טודוס מיס אינימיגוס אולירון מי מאל
 סי אגוזארו קי טו איזיסטיס טרוס'ישטיס
 דיאה קי לייאמאטיס אי סיאן קומו מי :

א כל

הרגום

אנטיס קי סאיירה סו למה חירה מיניאן סוס לאב'יוס
 אי אנטי דיס'ו ג'אטו איל י"י קי סוב'רי סו דיג'ו
 פאסי אוליד אגורה טודוס לוס פואיב'לוס לה אינדי
 ג'ה קי אינדיג'ו ירמיהו פור יאסיהו אי ויחיד מי
 דולור קי מי אקונטיסיו דיספואיס די סו מואירטי
 מיס איסקוסאס אי מיס מאנסיו'ס אנדוב'ירון איניל
 קאטיב'יריו :

(כא) וינגה אה ר"שי : טודו
 לסון סולו סולו המסילה : קרא עלי מועד
 יעידת גייסות לבא עלי ורבותינו דרשו מה
 סדרסותמוז דהאי שתא מלווי מלאה של שנה
 שניה לכאחס ממלרים לכך אירע חזרתן של
 מרגלים לילט' נאכ'שעליה הוקצעה בכייתן
 לזרות : בת דרך . לשון סריגה כמו פורה
 דרכתי לבדי כחורך ענבים להוציא יינס כך
 רמס אנטיס להוציא דמס (יו) עיני עיני
 כלומר תמיד עיני ירדה מיס כפל הלשון
 מלמד שאין הסוגות : (יז) כזה ה' ליעקב
 סביבו כריוה כזה על יעקב סיהיו כריו
 סביבו אף כשגלו לבבל ולאסור הגלה סנחריב
 את אויביהם עמון ומואב והוטיבם בכלס
 והם מקנתרים אותם כמו שאמרו במ'קדושין
 המוניא איכא בבבל כולה דעמונא : לכדה
 יחא סיהוס סמס י"א לריחוק

קראתי דיס'ו ירוס לים קואנדו סי אינטריגו
 אין מאנוס די נכוכדנצר לייאמי אמיס
 אמייגוס אינטרי לוס פואיב'לוס קי אפ'ירמי קון איליוס
 פ'רמאמיינטו קי מי אליוודאראן אי איליוס סי
 דיסקונטיירון די מי סי טראסטורנארו פור לאכ
 ייאר חמי איליוס לוס רומיים קי אינטרארו קון
 טיטוס אי אספאסיאנוס לוס מאוס אי פ'ראגוארו
 קאשטיליוס סירקה ירוסלים מיס כהנים אי מיס
 וייז'וס אינטרי לה סיב'דאד סי טראנסירון קי בוס'
 פארה איליוס פור קומיר איסוכעיניר אסוס למאס
 קי אפרטאדור חמי פור אישטו מיס אישטינאס סי סוריז'ארו סי טראשטו
 מי קוראסון אינטרו מי קי פאסאר פאסי סוב'רי סויטינסיא די דיג'ה די"י אי פור
 אינדיג'ו אי די אפ'ואימה פ'ין די איספאדה אי די אדינטרו אישטרימיסיון די אמברי
 קומה איל אנב'יל דאטיאדור קי איל אינקומינדאדו סוב'רי לה מואירטי
 אולירון לוס ג'ינטיאוס קי סוספירוזו ייו אינון אב'יאה קין קונטרטארה אמי טודוס
 מיס אינימיגוס אולירון איל מאל קי אליוגו סוב'רי מי סי אליגרארו קי טו איל
 י"י קי איזיסטיס טרוס'ישטיס סוב'רי מי דיאה די דאניו קומנאטיסטיס סוב'רי מי קומנאטיס פור
 אנבי קומנאטיראס סוב'רי איליוס אי סיאן דיסולאדוס קומו מי

חגא

טודו שו מאל דילאנטרי די טי אי אונ' רה אה
אילייוס קומו אונ' ראשטיס אמי סוב' רי טודוס
מיס ריב' ילייוס קי מונג' וס מיס סוספירוס

כל-רעתם לפניה ועלל למז באשר
עולדת לי על כל פשעי כי רבות אנחתי
ולבי דוי :

אי מי קוראסון דולורייזו :
אנוב' יאו קונסו פ' ולור י"א אה קומ
פאנייא די ציון איג'ו די לוס סיילוס
אטיירה אירמוזורה די ישראל אי נון מימנרו
אסיינטו די סו שכינה אין דיאה די סו
פ' ולור (ב) דאניו י"א אי נון אפיאדו אטודאס
מוראדאס די יעקב דירוקו קונסו סאנייא
אינקאשטייאלדוראס די קומפאנייא די יהודה

איכה יעיב באפו אנני נחת-בת
ציון השליך משמים ארץ
הפארת ישראל ולא זכר הדום רגלי
ביום אפוא (ב) בלע אנני לא חמל את כל-
נאות יעקב הרם בעברתו מבצרי בת-יהודה
הגיע

רשימי

תרגום

לריחוק לבן : (יח) קראתי למאבני לאותם
שמראים עצמם כאובדים : המה רמוני
כגון בני ישמעאל שהיו יוצאים לקראת הגולים
כשהיו הנצאים מוליכים אותם דרך ארצם
ומראים את עצמם כאלו מרחמים עליהם
והיו מוציאים להם מיני מלוחים וגודות

איכה אינטרי אדיאה די איל דין איל גראנדי
טודו סו מל קי אינמאליסירון אמי דילא
נטרי די טי אי אפ' ריאיראס אילייוס אנסי קומו
אפ' ריאישטיס אמי סוב' רי טודו מוג' ידומנרי סי
מוג' יגוארון מיס סוספירוס אי מי קוראסון פ' לאקו

נפוחים בסנורים שהוא יין ואוכלים וצמאים
ורוצים לשתות וכשמתייר הנוד נשינו היתה
הרוח נכנסת נמעיו והוא מת והוא שאמר
הכתוב ביער בערב תליגי כו' לקראת כמא
התיו מיס יושני ארצתימא נלחמו קדמו גודד:
וישיבו את נפשם כדי שישיבו את נפשם:

קומו סי אקיס' י"א קון פ' ורטאליזה די
סאנייא די קומפאנייא די ציון איג'ו די
די לוס סיילוס אטיירה אלאנ' אטייון די ישרא אי נון
מימרו איל נית המקדס קי אירה אסיינטו די סו
שכינה אי נון אפיאדו סוב' רי איל אין דיאה די פ' ור
טאליזה די סו סאנייא

חמרמרו כווננו ויס בלסון משגה נפל' לאור
ונחמרו בני מעיה : בבית כמות בתוך הנית
היתה אימת שדים ומזיקים ומלאכי מות
ומחוז חרב האויב משכלת : (ך) כי אתה
עשית אתה גרמת לי שהם שונאים אותי
שהנדלתיני ממאכלם ומשתייהם ומהתחתן נס

איכה אטימו י"א נון אפיאדו אה טודה קומפא
נייא די יעקב דירוקו קון סו סאנייא סיב'
די קומפאנייא די קאזה דייהודה איזו ליגאר
סו ריי קונסומיינו סוס סינייוריס

הנחת יום קראת הלואי והנחת עליהם
יום המועד שקראת עלי : ויהיו כמוני : זרעה (כא) תנא כל רעתם לפניך ויזכרו ויפקדו
עונותם לפניך : ועולל למו ופעול למו כמו גם במעלליו יתנכר וכפרי מעלליו

איכה יעיב יאפיל כד"א והשמים התקדרו בעבים : משמים ארץ : לאחף שהגניהם עד
לשמים השליכם לארץ נחת אחת ולא מעט מעט מאיגרא רמא לנירא עמיקתא: הדום
רגליו שרפרף מרגלותיו וזה בית המקדס : (ב) נאות יעקב : נתי יעקב לשון נוח :

חלל ממלכה ושריה : חלל ישראל שהיו קרויים ממלכ' כהנים :
ושריה

הגיע לארץ השפילס לארץ : חלל ממלכה ושריה : חלל ישראל שהיו קרויים ממלכ' כהנים :
ושריה

הגיע לארץ חלל מבולכה ושריה: (ג) גרע
 בחרו - אף כל קרן ישראל השיב אחור
 ימינו מפני אויב ויב ער ביעקב כאש להבה
 אכלה סביב: (ד) דרך קשתו כאויב נעב
 ימינו כצר ויהרג כל מחמדיו עין בלאהל
 בת ציון שפך כאש חמתו: (ה) היה אדניו
 כאויב בלע ישראל בלע כל ארמנותיה
 שחת מבצרי וירב בבת - יהודה האניה
 ואניה: (ו) ויחמם בגן שבו שחת מוערו
 שבה יהודה וציון מועד ושבת וינאץ בזעם

אפו

תרגום

גרע קורטו קון איריסימיינטו די סאנייא אטודה
 אוכרה די ישראל טימנלו אטראש מאנו די
 סו דיריג'ה אי כון אייודו אסו פואינ'לו די לאנטר
 אינימיגו אי אינסינדייו אין יעקב קומו פ'ואיגו די
 פ'לאמה קימו דירידור דירידור
 דרך איספאנדייו סו ארקו אי ארונו'ו סונ'רי
 מי סאיטאש קומו אינימיגו סי פרונטו
 סונ'רי מאנו די סו דיריג'ה די נבוכדנצר אי לו
 אייודו קומו סי פ'ואירה אפריטאדור אסו פואינ'לו
 ישראל אי מאטו טודוש לוש מוסוס אי טודאש
 קוב'דישיאש סור ב'שטה די און'ו אין טיינדה די
 קומפאנייא די ציון וירטייו קומו אינסינדיורה די
 פ'ואיגו סו סאנייא
 היה פ'ואי י"י אסימיו'אן קומו אינימיגו אטימו
 ישראל אטימו טודוש שוש פאלהשייגש
 דאנייו טודאש סינ'דאדיש די לאש אריאש אי מוג'א
 או אין קומפאנייא די קאזה די יהודה לימוניו אי
 אלגואייא
 ויחמם אי דישראליו קומו איל גואירטו סו בית
 המקדש דאנייו איל לוגאר אפלחאדור
 פור פירדונאר סונ'רי סו פואינ'לו אינו אולב'דאר

י"י

אינו ליגאר שכ טיירה איסנינ'לו סו ריי
 אי סוש סינייוריס (ג) טאז'ו קון איריסימיינטו
 די פ'ולור טודה קורונה די ישראל אינו טור
 נאר אטראש סו דיריג'ה פארה מודרי אינימי
 גו אי אינסינדייו אין יעקב קומו פ'ואיגו די
 פ'לאמה קימו דירידור (ד) ארמו סו ארקו
 קומו אינימיגו פארו סו דיריג'ה קומו אנגוש
 טייאדור אי מאטו טודאש קוב'דישיאש די
 און'ו אין טיינדה די קומפאנייא די ציון וירט
 יו קומו א פ'ואיגו סו סאנייא (ה) פ'ואי י"י
 קומו אינימיגו דאנייו ישראל דאנייו טודוש
 סוש פאלהשייגש דאנייו סוש אינקאשטיאדו
 ראש אי מונג'יגואו אין קומפאנייא די יהודה
 טרישטיזה אי ארגואייא: (ו) אי דיסקו
 ב'רייו קומו גואירטו סו קאב'אנייא דאנייו
 סו פלאזו אינו אולב'דאר י"י אין ציון
 פלאזו אי שנת אי אצוריישו קון אירה די

סו

רש"י

ושריה • מ"א יש"ו שריס של מעל'שהחליפס
 הממונה על האור מינה על המים והחליף
 כל הממונים לפי שהיו ברשעי ישראל בעלי
 שם המפורש ונוטחים הם שיטביעו את שרי
 מעלה להכילם מאש וממים ומחרצ ועכשיו
 בשהיה משביע את שר האש נשמו והוא משיב
 אין ממסלה זו בידי וכן כולם (ג) הטיב אחור
 ימינו • הטיב עצמו כמשיב אחור ימינו
 מלהלחם בעד בניו (ד) דרך קשתו • לפי
 שכן דרך קשתות שהם חזקים לשום דגלו
 עליהם כשהוא כופפם לכך נכתב בל'דריכה:
 שפך כאש חמתו • כך חזר המלה שפך
 חמתו שהיא כאש כי לא מצינו שפיכה של אש
 אלא אצל חמה כדכתיב שפוך חמחך על
 הגוים (ה) וירב צנת יהודה • הרב' בכנסת
 יהודה: תאניה ואניה • לער ויללה: וירב
 נקוד יו"ד קמץ קטן שהוא לשון הרבה את
 אחרי' וירב העם ויעצמו מאד נקוד'חירק שהוא
 לשון רבה הוא את עצמו וכן כל תינה שפעל
 שלה בה"א כגון פנה זכה צפה כן דרכה
 גשמש כשהוא מחסר ממנה ה"א כשהוא מדבר
 על

סו פ'ולור ריי אי כהן (ז) ל'יש'ו י"י סו ארה
 דיז איג'ו סו סאנטונ'ארייז אינטריגואיז פודיר
 די אינמיגו סירקאש די סוס למינאש בוז די
 רון אין קאזה די י"י קומו דיאה די פלאזו :
 (ח) עינסוי י"י פור דאנייאר סירקה די קומפא
 נייא די ציון טינדיוו לינייא נון טורנו סו
 מאנו די דאנייאר אי איזו לימונייאר בארנה
 קאנה אי סירקה אלוכה פ'ואירון טאז'אדוש :
 אונדירונסי אינלה טיירה שוס פואירטאש די
 פירדיוו אי קינ'רו סוס סיראדירוס סו הי
 אי סוס סינייוריש אינלאש ג'ינטיש נון ליי
 טאמניין שוס פרופ'יטאש נון לייארון פרוכ'י
 דיזמו די י"י (י) אסינטארונסי אה טיירה קלי
 ארונסי וייז'וס די קומפאנייא די ציון סוב'יירון
 פולכ'ו סוב'רי סוס קאב'יפאש סינייירון סאקוס
 דיסינדיוו אה לה טיירה שוס קאב'יסאש
 איסקובאש

רשי"י

על עכמו נקוד חירק כגון ויפן פרעה
 וכשהוא מדבר על אחרים נקוד קמץ כגון
 ויפן זנב א זנב ויגל יהודה מעל אדמתו
 ויגל מלך בבל את ישראל אשורה : (ו) ויחמם
 לשון כריהה וכן יחמום כגפן זיכרו נחמוס
 עקביך : כגן • כמו שגוזזין ירקות הגינה :
 פוכו • מעונתו שכו כתיב שסיכך חמתו על
 בניו בחורבן ביתו כך נדרש במדרש קינות :
 שחת מועדו • בית קדש הקדשים ששם היה
 נועד לבניו שנאמר ונועדתי לך שם : מלך
 וכהן • כדקיהו המלך ושריהו כהן גדול :
 (ז) ניאר • ביטל וכן נארת ברית עבדך :
 כיוס

אפו מלך וכהן : (ז) זנח אדני מוזבחו נאר
 מקדשו הסגיר ביד אויב חומות ארמונית
 קול נתנו בבית יהוה כיום מועד (ח) חשב
 יהוה ולהשחית חומת בתי ציון נטשה קו לא
 השיב ידו מבלע ויאבל חל וחומה יחדו
 אמללו (ט) טבעו בארץ שעריה אבר ושבר
 בריחה מלכה ושריה בגוים אין תורה גם
 נביאיה לא מצאו חזון מיהוה : (י) ישבו
 לארץ ידמו וקני בת ציון העלו עפר על
 ראשם חגרו שקים הורידו לארץ ראשן
 בחולת ד

תרגום

י"י אין ציון ליגריאה די יוס טונ אי שנת אי אנורי
 סיו קוז פ'ורטאליזה די סו סאנייא איל ריי אי איל
 כהן איל גראנדי
 זנח ליירו י"י סו ארה די שאיג'ו סו סאנטונ'א
 רייז אינטריגו איניל אינימיגו סירקאש די
 סוס פלאסייוס בוז דיירון אין בית המקדש די י"י
 קומו בוז די איל פואינ'לו די קאזה די ישרא קי
 אזיאן אוראסייון אינטרי איל קומו איל דיאה די לה
 פאסקואה די פסח
 חשב פינסו י"י פור דאנייאר סירקה די קומ
 פאנייא די ציון טינדיוו קונטרה פימו
 אי נון טורנו סו מאנו די אטימאר אי איזו לימונייאר
 בארנה קאנה אי סירקה אלוכה פ'ואירון טאז'אדוש

טבעו אונדירונסי אינלה טיירה סוס פואירטאש פורקי סאקריפ'יסייארון פואירקו אי ייב'א
 רון די סו סאנגרי סוב'רי אילייאש דיפירדיוו אי קינ'רו סוס אומנראליש סוס רייש אי
 סוס סינייוריש סי קאטינ'ארון אינטרי לוש פואינ'לוש פורקי נו גואדרארון פאלאבראש די לה
 ליי קי ריכינ'יירון אין מונטי די סיני טאמניין סוס פרופ'יטאש סיודו די אילייוש אישפריטו
 די פרופ'יזיאה די לה סאנטידאד אי נון פ'ואי דיג'ו אילייוש פאלאברא די פרופ'יזיאה די
 לאנטרי י"י
 ישבו אסינטארונסי אה טיירה קלייארונסי לוש וייז'וס די קומפאנייא די ציון סוב'יירון סינייז
 קימאדה

בְּחַוֵּלֹת יְרוּשָׁלַם : (יא) כָּלֹּ בְדַמְעוֹת עֵינַי
 חִמְרָמְרוּ מֵעַי נִשְׁפַּף לְאַרְץ כְּבִדִי עַל-שֶׁבֶר
 בַּת-עַמִּי בַעֲטַף עֹלָל וַיִּנְקַן בְּרַחֲבוֹת קְרִיָה :
 (יב) לְאַמְתָם יֹאמְרוּ אֵיךְ דָּגְנוּ וַיִּיזוּ בַּחֲתָעֲטָפָם
 כַּחֲלָלֵי בְרַחֲבוֹת עִיר בַּהֲשָׁתָפָף נַפְשָם אֶל-
 חֵיק נַאֲמָתָם : (יג) מִה אֶעֱוֹדָה מִה אֲדַמָּה
 לְךָ הַבַּיִת יְרוּשָׁלַם מִה אֲשׁוּחֵ לֶךְ וְאַנְחָמָךְ
 בַּתּוֹלֵת בַּת-צִיּוֹן כִּי גָדוֹל כִּיִּם שֶׁבֶרְךָ מִי
 א ירפא

אישקוסאש די ירושלים : (יא) שייגארונסי
 קון לאגרימאש מיש אונ'ש פ'ואירון סוריו'א
 דאש מיש אישטיינאש פ'ואי וירטידו אלה
 טיירה מי איגאדו פור קינ'רה די קומפאנ
 ייא די מי פואיב'לו אין דישמאייארשי ג'יקיטו
 אי מאמאן אין פלאסאש די לה סינ'דאד (יב)
 אסוס מאדריש דיזיאן אדו סינ'רה אי וינו
 אינסו דישמאייארשי קומו מאטאדו אין פלא
 סאש די סינ'דאד אין וירטירפי שוס למאש
 אסינו די שוס מאדריש (יג) קיטי אטישטיגו
 ארי קי אסימיו'ארי אה טי קומפאנייא די
 ירושלים קי אינגואלארי אטי אי קונורטאר
 טיאי אישקוסה די קומפאנייא די ציון קי
 גראנדי קומו לה מאר טו קינ'ראנטו קין
 רש"י מיליזינארה

תרגום

קימאדה שונ'רי שוס קאניסאש שיניירון סאקוס כונ'
 רי שוס קארניש דישינדיירון אפולב'ו די לה טיירה
 שוס קאניסאש אישקוסאש די ירושלים .
 כל'ו שייגארונסי קון לאגרימאש מיש אונ'ש
 פ'ואירון סוריו'אדאש מיש אישטיינאש
 פ'ואי וירטידו אה לה טיירה מי איגאדו סונ'רי
 קינ'רה די קומפאנייא די מי פואיב'לו קומו לסידי
 סארסי מוסוס אי מאמאנטיש אין פלאסאש די לה
 סינ'דאד
 לאמאתם אסוס מאדריש דיזיאן ג'יקיטוס די
 ישראל אדו סינ'רה אי וינו קואנדו
 איראן סיקיאוווס קומו מאטאדו די אישפאדה די לה
 סיד קואנדו סי וירטיאה שוס אלמאש די לה אמברי
 אדיי טרו די סינו די שוס מאדריש
 מה קי אטישטיגוארי אינטי קואלו סירי אסינו
 ז'אן אטי קומפאנייא די ירושלים קי אב'זכ
 טארי אטי אי סירי קונורטאן אטי אישקוסה די קומ
 פאנייא די ציון קי מונג'ה טו קינ'רה קומו מונג'דו
 מצרי די קינ'רה די אולאש די לה מאר לה גראנדי
 אין אורה די סו טינפיטטה אי קואל איל' איל
 מידיקו קי מיליזינארה אה טי די שוס אינע'ירמי
 דאדיש

ציום מועד . שהיו שמחי'ומשוררים בתוכו
 צקול רם כן נחנו האויבים נחרבנו קול
 שמחה (ח) חשב ה' להשחית . זה ימים
 רבים שעלמה על דעתו כך שנאמר כי על
 אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת להסירה
 מעל פני : נטה קו . של משפטליפרע על
 עונינו : מבלע . מהשחית : היל וחומה .
 שורא ונר שורא חומה נמוכה שכנגד' חומה
 גבוהה (ט) טבעו בארץ שעריה . מ"א לפי
 שחלקו כבוד לארון שנאמר שאו שערי'ראשיכם
 לפיכך לא שלטה בהם צריה וטבעו בארץ
 אמרו מעשה ידי דוד היו לפיכך לא שלטו
 בהם אויבים . אין תורה . אין צהם מורה
 הוראה (י) ישנו לארץ כו' : כמשמעו ומ"א
 נבוכדנצר הושיבם לארץ כשמרד בו כדקיהו
 ועבר על שבעתו בא וישב לו בדפנה של
 אנטוכיא ושלח בשביל סנהדרין וגאו לקראתו
 וראה אותם אנשים של צורה והושיב אותם
 בקתדראות של זהב ואמר להם סדרו לי
 תורתכם פרשה ופרשה ותרגמוה לי כיון
 שהגיעו לפרשת נדרים אמר להם אם הוא
 רוצה לחזור יכול הוא אמרו לו ילך אצל
 חכם ויתיר לו אמר להם א"כ התרח'לכדקיהו
 אח שבעתו צוה ושמוטוס והושיבם לארץ

וקשרו שערות ראשם בזנבות הסוסים וגררום (יא) חמרמרו
 רגזילור"ט בלעז דרך בני מעים כשמשליכם אדם לאור כווצים ומחמרמרים : בעטף . פשמיר
 (יג) מה אעידך ומה אדמה לך . לומר לך מה חתמתי על שברך הלל אף לאומה פלונית
 חירע

ירפא לך (יד) נביאיך חזו לך שוא ותפל ולא
גלו על עונך להשיב שביתך ויחזו לך
משאות שוא ומדוחים (טו) ספקו עליך פנים
כל עברי רך שרקו ויגיעו ראשם על בתי
ירושלם הזאת העיר שיאמרו כלילת יפי
משוש לכל הארץ (יו) פצו עליך פיהם
כל איביך שרקו ויחרקו שן אמרו בלענו
אך זה היום שקוינהו מצאנו ראינו (יז) עשה
יהוה אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה
מימי קדם הרס ולא חמל וישמח עליך
איב

מליזינארה אטי (יד) טוש פרוס' יטאש אפרו
פ'טיזארוך אטי ואנידאד אי מינגואה אי נון
דיסקונ'ריירון פור סו דיליטו פור חזיר טור
נאר טו טורנאנסה אי פרוס'יטיוארוך אטי
פרוב'ירימוש די ואנידאד אי אינפוס'אמינטוס
נאטיירון פור טו פלאמאש טודוס פאס'אנטים
קארירה ריג'יפ' לארוך אי מיניארוך טוש קאו
טאש פור קומפ'אניא די ירושלים סי אישטה
לה סיב'דאד קי דיזיאן קומפלידה די אירמוזרה
גוזו אטודה לה טיורה (נו) אב'ריירון פור טו
טוש נוקאש טודוס טוש אינימיגוש ריג'יפ' לארוך
אי קרוש'ירון דיינטי דיש'ירון דאנימוש דיסי
רטו אישטי א דיאה קי אישפיראב'אמוש ליימו
וימוש (יז) איזו י"י לוקי פינסו קומפלייו סו
דיב'ה קי אינקומינדו די דיאש די אב'אנטי דירו
קו אי נון אפיאדו אי איזו איגראר סוב'רי טו
אינימיגו

הרגום

נביאיך פרוס'יטאש די פ'אלסידאד קי אינטרי
טי אפרוס'יטיוארוך אטי פ'אלסידאד
אי נון אב'יאה ממש אינסו פרוס'יזיאה אי נון
דיקלאר'ארוך אה איל מאל קי אירה אכאריז'אדו
פור ויניר סוב'רי טו פור קאב'זה די טוש פיקאדוש
פור אזירטי טורנאר אין תשובה סאלב'ו אפרוס'יטו
זארוך אטי פרוס'יזיאה אין באלדיש אי פאלאב'ראש
די ליירוש

רשוי
אירע כמותך : מה אשנה לך ואנחמך
כשנאה צרה על אדם אומרים לו אף נפ'
עלתה כך תנחומים הם לו : (יד) שוא
ותפל . דברים שאין בהם טעם ונלשון לעו
אפלשטרימנ"ט : ולא גלו על עונך . להוכיח
דרך על פניך : להשיב שנוחך . לישר
משבותיך שלגידור"ח לשון שובנה שובנים
וילך שובנ : ומדוחים . הדיחוך מעלי :
(טו) שרקו . נופת נפיו שובליר בלעז ודרך
אדם לעשות כן הרואה דבר חסו' שחרב וכלה
כלילת יופי . כל היופי היה שלה : (יז) פאו
עליך פיהם . מפני מה הקדים פה לעין
מפני שהיו אומרים בפיהם מה שלא ראו
נעיניהם (יז) בצע אמרתו . כלה גזרתו
כמו יתר ידו ויבצעני : אשר כוה מימי קדם
מה

ספקו

נאטיירון סוב'רי טו טוש מאנוש טודוס
פאס'אנטיש קאמינו ריג'יפ' לארוך קונסוס
לאב'יזוש אי מיניארוך קונסוס קאב'יפאש פור קומפא
ניא די ירושלים דיש'ירון קונסוס נוקאש סי אישטה
איליאה לה סיב'דאד קי איראן דיזיינטיש נואישטרוש
פאדריש קי די אנטיש קי איליאה קומפלידה די איה
מוזרה אי אירמוזה די איגריאה אטודוס מוראדו
ריש די לה טיירה

מ
אב'ריירון סוב'רי טו טוש נוקאש טודוס טוש אינימיגוש ריג'יפ' לארוך קונסוס לאב'יזוש
אי קרוש'ירון קון טוש דיינטיש אי דיש'ירון אטימימוש דישיירטו אישטי איל דיאה קי
איראמוש אשפיראנטיש לו אליימוש לו וימוש

פצו

אב'ריירון סוב'רי טו טוש נוקאש טודוס טוש אינימיגוש ריג'יפ' לארוך קונסוס לאב'יזוש
אי קרוש'ירון קון טוש דיינטיש אי דיש'ירון אטימימוש דישיירטו אישטי איל דיאה קי
איראמוש אשפיראנטיש לו אליימוש לו וימוש

מ
אב'ריירון סוב'רי טו טוש נוקאש טודוס טוש אינימיגוש ריג'יפ' לארוך קונסוס לאב'יזוש
אי קרוש'ירון קון טוש דיינטיש אי דיש'ירון אטימימוש דישיירטו אישטי איל דיאה קי
איראמוש אשפיראנטיש לו אליימוש לו וימוש

עשה

איזו י"י לוקי פינסו קומפלייו דיג'ו דיסו נוקה אי אינקומינדו אה משה א פרוס'יטה די
דיאש

מ
איזו י"י לוקי פינסו קומפלייו דיג'ו דיסו נוקה אי אינקומינדו אה משה א פרוס'יטה די
דיאש

אינימיגו אינלטישייו קורונה די טוש אנגושט ויאדוריש (יח) איסקלאמו סו קוראשון רה י"י סירקה די קומפאנייא די ציון אז קוריר קומו ארוייו לאגרימה דיאה אי נוב'י נון דיש אפ' לוש' אמיינטו חטי נון סי אקליי כינייטה די טו חז'ו (יט) ליב' אנטה איסקלאמה אינלה נוב'י אפריסיפיייו די אלז'וראדאס ויירטי קומו אבואס טו קוראשון איסקואינטרה פ' אשיס די י"י אסה אהיל טיש פלאמאס פור אמה די טוש ג'אקיטוש לוש דישמאלייארדוס קון אמברי אין קאב'יסירה די טודאס קלייט: וי י"י אי קאטה אקין אונ'ראשטיש אנסי סי קומיראן מוז'ירוש סו

אויב הרים קרן צריף: (יח) צעק לבס א- אדני חומת בת ציון הזרידי פנחל דמעה יומם ולילה א-תהני פוגת לך א-תדם טבת עינך: (יט) קומי ו רני בלילה לראש אשמרות שפכי במים לבך נכה פני אדני שאי אי פפך על נפש עולליך העטופים ברעב בראש כל חוצות: (כ) ראה יהוה והביטה למי עוללה כה אם האכלנה נשים פרים

תרגום

דיאס אנטיגוש קי טינן גוארדאן איז'וס די ישראל אה לאס מצות די י"י איס אפאריז'אדו פור וינגארטי די אילייוס דירוקו אי נון אפיארדו אי איזו ליגראר סוב'רי טי אינימיגו אינאלטישייו אאונרה די טו אפריטאנטיש

מה שכתו 'נתור'ויספתי ניסרה אתכם שנע: (יח) פוגת'הענרה טרישאלמיג"ט כמו ויפג לבו: נת עיניך. שחור של עין שקורין פרוניל"ש (יט) אשמורות. שתי חלקי הלילה שהלילה נחלק לשלשה חלקים כמו שאמרו רבותינו במסכת ברכות: העטופים. אשפמי"ץ נלעז (ך) עוללי טפוחים. ילדים רכים שעודן גדלים נטפוחי אמוחם ורבותינו דרשוהו על דואג בן יוסף שהיה אמו מודדתו נטפוחים בכל יום לתת זהב לנית המקדש לפי מה שהיה גדל ולנסוף אכלתו: אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא. רוח הקדש משיבתם וכי נאה לכם שהרגחם את זכריה בן יהוידע כמו שכתוב בדברי הימי' שהוכיחם כשנאו להשתתוות ליואש ועשאוהו ע"א ורוח לנשה את זכריה בן יהוידע והיה כהן ונביא והרגוהו בעזרה

צעק איסקלאמו טו קוראשון די לאנטרי י"י קי אמאב'ה אילייוס סירקה די אונרה די ציון אז קוריר קומו איל ארוייו לאגרימאס די דיאה אי די נוב'י נון דיש קונורטיש אטו אנגושטייא קי אטי פור אפ' לוש'אר קון אוראשייון אי נון סי אקליי טו חז'ו די לאגרימאס

איסקואינטרה די פ'אסיס די י"י אלסה אהיל קון אוראשייון טוש מאנט פור אלמה די טוש מוסוס לוש סיקיאוזוס קון אמברי אין קאב'יסירה די טודאס קומארקאס ראה וי י"י אי סיד פאראן מיינטיש די לוש סילוש אקין אפ'ריאישטיש אנסי סי פירטיניטי אהיו'אש די ישראל פור קומיר פ'רוטו די שוש ויינטריס מוסוס קונ'דישייארדוס קי איראן אינבואילטוש קון פאב'אנאש די סידה רישפונדייו מדת הדין אי אנסי דיס'ו סי פירטיניטי פוח מאטאר אין בית המקדש די י"י כהן א' פרופ'יטה קומו מאטאשטיש אה זכריה איז'ו די ערו איל כהן איל גראנדי אי פרופ'יטה פ'יאיל אין בית המקדש די י"י אין דיאה די כפור פורקס קאשטיגו אילייוס קי נון איז'יראן מאל די לאנטרי י"י

קומי אליב'אנטה קומפאנייא די ישראל קי אילייא פואדה אין קאטיב'רייו טראב'א ז'ה אין משנה אינלה נוב'י קי שכינה די י"י פואן אהיסקואינטרה טי אי אין פאלאב'ראש די לה ליי אין פריסיפיייו די אלז'וראדאס ויירטי קומו לאס אבואס טואירטידאד די טו קוראשון אי טורנה אין חסונה אי אז אוראשייון איניל בית הכנסת טודו חסונה אי אז אוראשייון טוש מאנט פור אלמה די טוש מוסוס לוש סיקיאוזוס קון אמברי אין קאב'יסירה די טודאס קומארקאס ראה וי י"י אי סיד פאראן מיינטיש די לוש סילוש אקין אפ'ריאישטיש אנסי סי פירטיניטי אהיו'אש די ישראל פור קומיר פ'רוטו די שוש ויינטריס מוסוס קונ'דישייארדוס קי איראן אינבואילטוש קון פאב'אנאש די סידה רישפונדייו מדת הדין אי אנסי דיס'ו סי פירטיניטי פוח מאטאר אין בית המקדש די י"י כהן א' פרופ'יטה קומו מאטאשטיש אה זכריה איז'ו די ערו איל כהן איל גראנדי אי פרופ'יטה פ'יאיל אין בית המקדש די י"י אין דיאה די כפור פורקס קאשטיגו אילייוס קי נון איז'יראן מאל די לאנטרי י"י

סו פרוטו ג'יקיטוס די פונייוס סי סירה מא
 טארו חין סאנטוב'אריו די י' כהן אי פרו
 פ'יטה (כא) ייאויירון לה טיירה חין קלייט
 מוסו אי וייז'ו מיט איסקוסאט אי מיט מאכ
 סיב'וט קליירון איפלה אישפארה מאטאשטיט
 חין דיאה די טו פ'ולור דיגוייחשטיט אי נון
 אפיאדאשטיט (כב) ייאמאש קומו דיאה די
 פלאזו מיט מיידוט דירידור אינון פ'ואי
 חין דיאה די פ'ולור די י"י איסקאפאדיז'ואי
 רומאניסידו לוקי אפונייאי אי קריאי מי
 אינימיגו לוש אטימו

י"ו איל ב'ארון וידו מי אפ'ריאישיוון
 קון ב'ארה די סו סאנייא : (ב) אמי
 גיאו אי לייב'ו איסקוריידאד אי נון לוז (ג)
 דישיירטו אינמי טורנארה טראשטורנארה סו
 לייאגה טודו א דיאה (ד) אינב'יז'שיו מי
 קארני אי מי קואירו קיב'רו מיט גואישוט :
 פ'ראגואו

רע"י
 (כא) תקרא כיום מועד • כמו קראת ולסון
 הוזה הוא : מגורי • שכני הרעים להאסף
 עלי להשחית : אשר טפחתי ורציתי אויבי
 כלם • הילדים אשר טפחתי וגדלתי אותם
 בא האויב וכלה אותם

אני הגבר ראה עני : היה מתאונן
 ירמיה לומר אני הגבר ראה עני
 אשר ראו עיני מכל הנביאים שנחנבאו על
 חרבן הבית שנימיהם לא נחרב הבית כי אם
 נימי : נשבע ענתו • של רודה ומכה הוא
 הקב"ה (ג) אך בני ישוב • אני לבדי לוקה
 תמיד כי כל תשובות מכותיו עלי (ד) בלה
 נשרי • כמו לבגל עץ :

יקף
 י"ו איל ב'ארון קי וידו מי אפ'ריאישיוון קון ווארה קי פודישטו קון סו סאנייא

אוחתי
 אמי גיאו אי לייב'ו חין איסקוריידאד אי נון איש קלאריידאד אף דישיירטו אינמי טור
 נארה ריבולב'י סוב'רי מי סוס לייאגאש
 לייאגאש אי מי קואירו די אירידאש קיב'רו מיט גואישוט

פריים עוללי טפחים אב'יחרג במקדש
 אדני בהונביא (כא) שכבו לארץ חוצות
 גער וזקן כהתולתי ובחתי נפלו בחרב
 הרגת ביום אפק טבחת לא חמלת :
 (כב) תקרא ביום מועד מגורי מסביב ולא
 היה ביום אפ'יחורה פליט ושריד אשר
 טפחתי ורציתי ואיבי כלם :

אני הגבר ראה עני בשבט
 עברתו : (ב) אותי נהג וילף
 חשך ולא אור (ג) אף בני ישוב יהפך ידו כל
 היום (ד) בלה בשרי ועורי שבר עצמותי :

בנה

תרגום
 שכבו דורמירון סוב'רילה טיירה חין לאש
 קומארקאט מוסוס אי וייז'וט קי איראן
 אוואלוט פור ייאזיר סוב'רי קולג'וניט די סידה אי
 סוב'רי ליג'וט די מארפ'יל מיט איסקוסאט אי מיט
 מאנסיו'וט קאליירון מאטאדוט חין לה אישפארה
 מאטאשטיט חין דיאה די טו סאנייא דיגולייחשטיט
 אי נון אפידאשטיט

תקרא סיראש אפריגונאן אפ'וריאה אטו פואיב'
 לו קאזה די ישראל פור מאנו די איל
 משיח אנסי קומו אינישטיט פור מאנוט די משה
 אי אהרן חין דיאה די פאשקואה די פסח קי סי
 אפאנייארון מיט מוסוס דירידור דירידור די טודוט
 לוש לוגאריט קי סי אישפארזיירון אליו חין דיאה די
 אירישימינטו די טו סאנייא י"י אי נון פ'ואי חין
 אילייוט איסקאפאדיז'ו כי רומאניסידו לוש קי אינבול
 ב'י קון סאב'אנאש די סידה אי לוש קי קריאי קון
 וישיירט די רייט מי אינימיגו לוש אטימו

אני י"ו איל ב'ארון קי וידו מי אפ'ריאישיוון קון ווארה קי פודישטו קון סו סאנייא

אוחתי
 אמי גיאו אי לייב'ו חין איסקוריידאד אי נון איש קלאריידאד אף דישיירטו אינמי טור
 נארה ריבולב'י סוב'רי מי סוס לייאגאש
 לייאגאש אי מי קואירו די אירידאש קיב'רו מיט גואישוט

(ה) פ'ראגואו סוב'רי מי אי ארודיאו פ'ויל
 אי קאנסידריא (ו) איז איסקורידאחיס מי
 איזו אישטאר קומו מואירטוט די סיימפרי:
 (ז) אז'אייאדיאו פור עפ אי כון סלגה איזו
 אסינגאר מי קאדגה (ח) אלון קי איסקלא
 מו אי איסקלאמו סירו מי אוראסייון:
 (ט) אז'אייאדיאו מיס קאריראש קון קאנטו
 פיקאדו מיס סינדירוש אטורשיו (י) אונסו
 אסילארון איל אמני וליאון איז לאש אינקו
 ב'יירטאש (יא) מיס קאריראש אטורשיו
 אי דעספידאסומי פוזומי דיסולאדורה:
 (יב) ארמו סו ארקוראי פארומי קומו פ'טו
 אה סאיטא (יג) טרוטו איגמיס רינייוניס
 סאיטאש די סו קארקאש (יד) פ'ואי ריזו
 אה טודו מי פואיב'לו סו טאנייר טודו איל
 דיאה (טו) איזומי ארטאר די אמארטוראש
 ארטומי די אדופ'לה (יו) אי קיב'ראנטו קון
 פיוורוב'ה מיס די אנטויס אינבולב'יזומי איז לה
 סיניזה (יא) אי אליס'וסי די פאש פי אלמה
 אולב'ידי

(ה) בנה עלי ויקף ראש ותלאה
 במחשכים הושיבני כמותי עולם: (ו)
 גדר בעדי ולא אצא הכבד נחשתי: (ח)
 גם כי יזעק ואשוע שתם תפלתי:
 (ט) גדר דרכי בגזית נתיבותי ענה
 (י) דב ארב הוא לי יאריה במסתרים:
 (יא) דרכי סורר ופשחני שמוני שומם:
 (יב) דרך קשה ויצבני כמטרא לחץ (יג)
 הביא בכליותי בני אשפתו (יד) הייתי שחק
 לכל עמי נגיתם כל היום: (טו) השביעני
 במרוצים הרוני לענה: (יו) ויגרם בחצץ שני
 הכפישני באפר: (יא) ותזנח משלום נפשי
 נשיתי

חרגום
 פ'ראגואו סוב'רי מי קאסטיליוס אי רודי
 או לה סיב'דאר אי אראנקו מאנו'וס די
 לוש פואיב'לוטאי לאסוס איליוס
 סירו דיטראש די מי פורקי כון סאלגה די
 לה סיראדורה אפינו סוב'רי מיס פייס
 קאדיכאס די פ'יירו
 טאמביין אלון קי איסקלאמו אי אבו אוראש
 ייון סי סירו קאזה די מי אוראסייון
 פ'ואי ריזו אטודוס פורטילייאדוריס די
 מי פואיב'לו אי קאנטאן פור מי טודו
 דיאה
 אי אקיס'וסי די דימאלאר פאש מי אלמה
 אולב'ידי ציון
 מפור קוננס בדחביס
 פיוק הרגלים שהעונת על
 להפנים צריך להחזיר בעדיו ויש דוגמא נלסון גמרא האל מאן דפסח דיקלא:
 (יג) דעמירני לנגח סכיו לירות כי כמטרא אשנייל"א נלע"ז (יג) בני אשפתו
 חכים שנותנין בתוך אשפה שקורין קויכר"א (יג) ויגרים וישבר והוגמתו גרסה נפשי וכן גרם
 ברמל: נחלץ אננים דקים שנתוך העפר שהיו לטין עיסתן הגולים צחוף הגומות שחופרין
 יקרקע והחצץ נכנס לתוכה כש אמר בקב"ה לוחזקאל עשה לך פני גולה לשתות נו ללוש מקור
 ויהקטנה כדו שילמדו הם ויעשו כן כענין שנאמר והיה יחזקאל לכם למופת והם היו מטחקים
 עלינו

ישבע בהרפה : כי לא יזנח לעולם אדני :
 כי אם הוגה ורחם כרב חסדיו : לג כי לא
 ענה מלכו ויגה בני-איש : לך לדכא תחת
 רגליו כל אפירי ארץ : לה להטות כושפטי
 גבר נגד פני עליזן : לעות אדם בריבו אדני
 לא רחם : (לז) מי זה אמר
 והחי נאני לא צנה : (לח) מפי
 עליזן לא תצית הרעות ורחוב : (לט)
 מה-יתאונן אדם חי גבר על-חטאו
 נחפשה

סי ארטארס קון ריפודיו : (לא) קי נון סי
 אלס'ארה פארה סיימפרי י"י (לב) קי סי
 אנשייו אי אפיארו קומו מוג'דומרי די טוס
 מירסדיס (לג) קי נון אפ'ריאו די סו קורא
 סון אי אינו אנסייאר אינוס די ב'ארוו :
 (לד) פור מאו'אר דינאס'ו די סוס פייט טודוס
 אינקארסילאדוס די טיירה : (לה) פור אקו
 טטאר ג'ואיסייו די וארוו איסקואיטרה פ'א
 שיש די איל אטו (לו) פור אטורסיר ב'ארוו
 אינסו באראו'ה י"נו וידו (לז) קין אישטי
 דיס'ו אי פ'ואיי"י נון אינקומינדו : (לח) די
 בוקה דיל אטו נון סאי לוס מאיש אי איל
 איין : (טל) קואנטו סי אטרישטארה
 אומברי ביב'ו ב'ארוו סונ'רי טוס פיקאדוס :
 איש

חרגום

קי נון אולב'דארה י"י אסוס איג'אס פארה
 סיימפרי פור אינטריגארלוס אין פודיר
 די סוס אינימיגוס
 קי סאלב'ו איפיל פריסיפיו קינ'ראנטה אי
 דיטפואיש אנסי טורנה אי אפיארה אה
 לוס ג'ושטוס קון מוג'דומרי די סו
 בוגלאד
 קי פור קאב'זה קי נון אפ'ריאו וארוו אסו
 גמה אי טירו אטיגואיוה די סו קוראסון
 פור אישטו אנסייאר קון קינ'ראנטו אה
 אינוס די ב'ארוניס
 פור אטורסיר ב'ארוו מיסקינו אינסו בארא
 ז'ה סי פואידי סיר קי דיולאנטרי י"י גון
 סירה דיסקוב'ירטו
 קין איל ב'ארוו קי דיס'ו אי פ'ואי מאל
 איג'ו איניל מונדו סאלב'ו פור קאב'זה
 קי איזיירון לוקי נו פ'אזירון אינקומינ
 דארוס די בוקה די י"י
 די בוקה די איל דייונון סאי מאסאלב'ו
 קון נח קול לו אב'יוה פורקי די אדולמי
 אי רונ'ו סי אינג'ו לה טיירה אי אין אורה קי טוס'קה
 פור אסיטיסייאר ביין איניל מונדו די בוקה די איל
 סאנטו סאלי

לא תמנו כמו האם תמנו לגוע חסדי ה' הם
 אשר לא תמנו ולא כלינו בעונינו (כג) חדשים
 לנקרים • מתחדשים הם חסדך מיום אל
 יום : רנה אמונתך : גדולה היא הבטחתך
 ודבר גדול הוא להאמין בך שתקיים ותשמור
 מה שבטחת לנו (כד) חלקי ה' אמרה נפשי
 ה' מנת חלקי ורין הוא שאוחיל לו (כו) טוב
 ויחיל ודומם • וי"ו של ויחיל יתירה פמו
 וי"ו של ואיה וענה טוב שיחיל אדם וידום
 וינפה ליטועת ה' (כח) ישב נדר • מי שאירע
 לו אצל וזרה ישב גלמוד וינפה לטובה :
 וידום • לשון המתנה כמו אס כה יאמרו
 אלינו דומו דינהונתן : כי נטל עליו • כי
 בעל הגזירות נשא עליו הגזירה זו (לא) כי
 לא יזנח לעולם ה' לכך טוב לידום (לב) כי
 אס הוגה אס האדם מניא עליו יגון כשניל
 עונו ואח"ך וריחם כרונו חסדיו : הוגה
 ויגה לשון תובה הם (לג) כי לא ענה • ויגה
 בני אים מלנו ומרצונו כי העון גורם (לד)
 לדכא תחת רגליו • מוסב על כי לא ענה
 מלנו להיות מדכא תחת רגליו כו' ולא להטות
 משפט

קי איזינדה אליו איל ב'ארוו קואנדו פיקה אין ריאש די כוס נ'ראש איל ב'ארוו מאל
 פור סוס פיקאדוס

(מ) נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה ער
 יהודה: (מא) נשא לבבנו אל כל
 אל בשמים: (מב) נחנו פשענו ומרינו
 אהה לא סלחת (מג) ספחה באף ותרדפנו
 הרגת לא חמלת: (מד) ספחה בענן לך
 מעבור תפילה (מה) סחי ומאום השימנו
 בקרב העמים (מו) פצו עלינו פיהם כל
 איבנו: פחת ופחת היה לנו השאת
 והשבר: פלגי מים תרב עיני על שבר בתי
 עמי: (מט) עיני נגרה ולא תרמה מאין
 הפגורת: ער-ישקיף וירא יהוה משמים:
 עיני

(מ) איש קואדרוניי ארימוס נואיטרעאש קאר
 ראש אי פיש' קיריהימוס אי טורנארימוס
 אסטרי י"י (מא) אסימוס נואיטטו קוראסון
 אין פלאמאס אהיל דייו קי אינלוס טיילוס:
 (מב) נוס ריב' יאיימוס אי ריוויאיימוס טו נון
 פירדונאשטיס (מג) קונ' רישטיס קון פ'ולור
 חי פירסיגיטישטיסמוס מאטאשטיס נון אפיאדא
 שטיס ל) קונ' רישטיס קון נוב'י אטי די פא
 סאר אוראשייון (מה) אסקו אי אבורישיון
 נוס פוויטטיס אינטרי לוס פואיבלוס (מו)
 אב' ריירון סוב'רי גוס סוס נקאש טודוס נואי
 שטרוס אינומיגוס (מז) פאב'ור אי פ'ואיסה
 פ'ואי אנוס לה דיסולאסיון אי א קיב'ראנטו
 (מח) פילאגוס די אגואש קוריריה מי און'
 פור קיב'ראנטו די קומפאנייא די מי פואיב'
 לו (מט) מי און' ו קורי אי נון סי אקאליא
 די נון אפ'לוס' אמיינטוס (כ) אסטרי קי
 קאטי אי ב'אה י"י די לוס טיילוס
 קאטי אי ב'אה י"י די לוס טיילוס

נשא אלסימוס נואיטטרו קוראסון קלארו אי
 איב' ימוס אדולמי אי רוב' די נואיטטראש
 מאנוס אי טורנארימוס די לאנטרי י"י נואי
 שטרו דייו קי סו שכינה אין סיילוס די לה
 אלטורה
 נחנה גוס ריב' יאיימוס אי פורב' יאיימוס אי פור
 קאב' זה קי נון טורנארימוס אין תשובה אמי טו
 נון פירדונאשטיס
 פצו אב' ריירון סוב'רי נוס טוס נקאש טודוס
 נואיטטרוס אינומיגוס פור אסיטינסייאר
 סוב'רי נוס בזירות מאלאש
 עיני מי און' אישטייליא לאגרימאש אי נון
 סי אקאלייא די יוראר די נון אב'יר אפ'לו
 ס'אר מי אפריטו אי אב'לאן קונורטיס אמי
 העכניס אל שמיס כמד"א זבנה עב קטו
 ככף איש עולה זכף על כפיס כסה אורומטרוס
 רצותינו נשא לבנו נאמת להקב"ה באגס
 מודה ועוז נרוחם והמורה זאינו עוזם לפגול
 זה דרכנו ע"י יצא הרע: אהה לא סלחת • ולך היחה
 כחכך (מד) סכות באף • חלצת את האף להיות מהיכה ניכך ובינינו
 סחי ומאום הוא נייע בלשון נשטה כוחו וניעו שניסת מהוך הריחה ויואלך דך
 לשון הווה הוא: (מז) פחת ופחת • כשנסנו מפניי הפחד נפלנו אל השחת
 לשון שאייה כמו השאת: (מט) מאין הפוגות • מאין חליפין העברה:
 עיני

עֵינַי עוֹלָלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עִירֵי יְהוּדָה
 (נב) צוֹר צְרוּנִי בַּצָּפוֹר אֵיבֵי חָנָם : (נג)
 צָמְחוּ בְּבוֹר חַיֵּי וַיְדוּ אֶבֶן בַּיָּם : (נד) צָפוּר
 מִיָּם עַל-רֹאשִׁי אִמְרַתִּי נִגְזַרְתִּי : (נה)
 קָרָאתִי שְׁמֹךְ יְהוָה מִבוֹר תַּחְתִּיּוֹת : (נו)
 קוֹלִי שָׁמְעָה אֶל-תְּהֵלֵם אֲזַנְךָ לְרוֹחַתִּי
 לְשׁוֹעַתִּי : (נז) קָרַבְתָּ בַיּוֹם אֶקְרָאָךְ
 אִמְרַת אֶל-חֵירָתִי : (נח) רַבַּת אֲזַנִּי רִיבִי
 נַפְשִׁי גְּאֻלָּה חַיֵּי : (נט) רֵאִיתִּי יְהוָה
 עוֹתָתִי שָׁפְטָה מִשְׁפָּטִי : (ס) רֵאִיתִּי כָּל
 נִקְמָתָם כָּל-מַחְשְׁבֹתָם לִי : (סא) שָׁמְעָתָּ
 חֲרַפְתָּם יְהוָה כָּל-מַחְשְׁבֹתָם עָלַי : (סב)
 שִׁפְתַי קָמִי וְהִגִּינוּ עָלַי כָּל-הַיּוֹם : (סג) עֲבַתָּם

מי אובד אוברו חמי חלמה מאש קי טודאש
 דואיניאש די מי סינדאד (נג) קאסאר מי
 קאסארון קומי איל פאש'ארו מיס אוימיגוס
 אין באלדיס (נד) טאז'ארון איגיל פוזו מיס
 ויראש אי איג'ארון פיידרה אין מי : (נה)
 נאלארון אגואש סונ'רי מי קאז'יכה דיסי
 פ'ואי טאז'אדו (נה) לייחמי טו נומברי י"י
 די פוזודי יוואניאש (נו) מי בוז אוליישטיס
 כון אינקוב'ראש טו אוריו'ה אמי'ה אישפאטייו
 אמי אישקלאמאטייון (נז) טי לייגאשטיש אין
 דיאה קי טי ייאמי דיס'שטיס כו טימאש :
 (נח) באראז'אשטיש י"י באראז'אש די מי לאמה
 ריגמישטיש מיס ב'יראש (נט) וישטיש י"י
 מי אטורסימייטו ג'וגה מי ג'אישיו :
 (ס) וישטיש טודאש טוש ויגאנשאש טודוש
 סיש פינסאמיינטוש פור מי (סא) אוליישטיש
 סוש ריפודיירש י"י טודוש טוש פינסאמיינ
 טוש פור מי : (סב) לאז'יוש די מיס
 אליב'אנטאנטיש אי סו'אז'לה פורה מי
 טודו איל דיאה : (סג) סו'אסינטאר

הרגום

ליירו די מי חוז'אג'אקיאו פור אינס'יר
 מו די מי חלמה פור חרנן די קומארקאש
 די מי פואי'לו אי פ'אלדאד די לדיאש אי איג'אש
 די ירושלס מי סינד'אד
 קולי מי אוראטייון ריסינ'יטיש אינלה ב'יו לה
 אישטה אי אגורה כון קונ'ראש טו או
 ריז'ה די ריסינ'יר מי אוראטייון פיר אישפאטיארטי
 פור מי רוגאטינ'ה
 קרבת אלייגאשטיש אג'יל פור אישפאטיארמי אין
 דיאה קי איזי אוראטייון אמי דיס'שטיש
 קון טו דיג'ו כון טימאש
 רבת באראז'אשטיש י"י אליש אוינגטיש בא'אז'ה
 חמי חלמה ריגמישטיש די טוש מא'וס
 מיס ב'יראש

רש"י
 (נא) עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי •
 ירמיה ממשפחת כהנים היה ואומר עיני
 בדמעה עוללה וגיוולה פני על נפשי מכל
 בנות עירי • עוללה לשון נוול כמו ועוללתי
 בעפר קרני : מכל בנות עירי • משפחתי
 יש לה לבנות מכל משפחות העיר שהיתה
 נבחרת לקדושה ולעבודת הקדש מכל ישראל
 (נג) צמחו בבור חיי • בנית הכלא : צמחו
 אסרו כמו צומת הגידין מנעד לצמתך
 אישרייטו"ר : וידו אבן צי • על פי הבאר
 כך עשו לדניאל וירמיה ראה צרוח הקדש •
 צמחו בבור חיי ואע"פ שצמחו בבור חיי
 שאיני יכול לעלות מחוכו לא שחו לנס גם
 לצאת עד שידו אבן צי (נד) כפומיס כו' •
 שזומן שנא אדם צמיס עד מתנו עדיין יש
 תקוה אבל אם כפו רמיס על ראשו אז אומר
 אנדה תקותי אבל אני איני עושה כן אלא קראתי כו' : כפו מיס • אומות העולם (נז) קרבת
 ציוס אקראך • כך היית רגיל צמיס הראשונים לקרב אלי ציוס קוראי (נח) רבת'ה ריני נפשי
 צמיס שעברו (נט) ראית'ה עותתי בלרה הזאת שעוותו צי אויבי : שפטה משפטי • כאשר
 עשית כנר •

איכה

אומות העולם (נז) קרבת
 ציוס אקראך • כך היית רגיל צמיס הראשונים לקרב אלי ציוס קוראי (נח) רבת'ה ריני נפשי
 צמיס שעברו (נט) ראית'ה עותתי בלרה הזאת שעוותו צי אויבי : שפטה משפטי • כאשר
 עשית כנר •

נקימרזם הביטה אני מנגיחתם : (סד)
חשיב לחם גמול יהוה כמעשה ידיהם :
(סה) תהן להם מגנת לב תאלהתך
להם : (סו) תרדף באף ותשמידם מתחת

אי סו אליב'אנשאר קאטע ייו סו טאנייר :
(סד) טורנארש אה אייליוס גואלארדון :
קומר איג'ה די סוס מאנוס : (סה) דארש
אייליוס אנסייח די קוראסון טו מאלדיסיין
אייליוס (סו) פירסיגירש קון פ'ולור אי
דיטערוואירלושש די באט'ו די סוילוס די

שמי יהוה

איכה

יועם זהב ישנא הכתם
הטוב תשתפכנה אבני
קדש בראש כל חוצות : (ב) בני ציון
היקרים המסלאים בפני איכה נחשבו
לנבלי חרש מעשה ידי יוצר : (ג) גם הננין
ב חלצו

קומו פי איסקוריסייו א' אורו דימודוסי
אייל אורו אייל פ'ינו פ'ואירון
וירטידאש פיידראש די שאנטידאל איין קא
ב'סירה די טודאש קאלייש : (ב) איז'וס
די ציון לוש פריסייאלדוס לוש אינש'אלש'אדוס
קון אורו די אופו קומו פ'ואירון קונטא
דוש פור ג'ארוש די עיישטו איג'ה די מאנוס
די אולייירו : (ג) טאמניין קוליב'רו
פאקארון

חרגום

איכה

קומו פי איסקוריסייו אורו די אייל בית
המקדש דימודוסי קלארידאל דיל פאלא
סייו איסקו'ידו פ'ואירון וירטידאש לאש ג'וליאש
סאנטאש איין קאב'יסירה די טודאש קומאר
קאש
בני איז'וס די ציון פריסייאלדוס קי איראן אינש'י
מפלאדוס אינסוס פ'ורמאש אייל אורו
פ'ינו קומו איראן לוש פואינ'לוש אינקונאנטיש איג'ה
נטיש אה אייליוס די איסקואינטרה שוס ליג'וס אי
פאראן מיינטיש אינלייוס פורקי פארייראן שוס
מוז'יריש איז'וס אירמוזש קומו שוס אירמוזראש
אי פ'ואירון קונטאדוס פיר ג'ארוש די טיישטו איג'ה
די מאנוס די אולייירו

(סה) מגנת לב • שכר לב כמד"א אמגנך
ישראל אשר מבן כהן צדיק ד"א מגנת לב
אוטם הלב כרה ואנחה אשר היא כמגן כנגד
לכם והמפרשו כלסון תוגה ויגון טועה שאין
כון נופלת בו שהכון ציגון אינו שורש אלף
כגון נו"ן של המון מגזירת המו גויס וכגון
נו"ן של קלון מגזירת נקלה וכנו"ן של ציון
מגזירת כייה וכן נו"ן של שדרון מגזרת שנה
שממון שגעון : תאלתך • לסין כואלו שרי
כוען

איכה

טאמניין איג'אש די ישראל אינוסייאלנטיש
אאיז'וס די לוש פואינ'לוש קי אפימיז'אן
אה אייל קוליב'רו דיטנ'איינארון טיטאש די שוס
פיג'וס אי מוסוס די קומפאנייח די מי פואינ'לו אינ
עריגאדוס אה קרוואיליש אי סוס מאדריש אינדיג'א
נטיש פור אייליוס קומו לאש גאנגאש איניל דיזוי
רטו

יועם זהב • קינה זו כאמרה על
יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים
הלל היא כתובה על כפר הקינות ועמו חיבר
בתוך הקינה אח שאר בני ציון : יועם
יכה כמו דאת מחרגס כהה עמיא : זהב
מראית פנים המלהיב כזהב : שגא ישחנה
ממראיתו : הכתם • קבולת כלי נוי הזהב
שהם לעדי קרוי כתם : אנני קדש • בניס
המאירים כאנניס טובות ומ"א כל רביעות
דס שינא מיאשיהו בכל הז' וחז' שנעצו טו

ויגדל

חשפכנה אנני קדש (ג) המסולאים נפו • המהוללים והנערכים כפז הרואה אומר ראו תוארם
של אלו כמראים פזוכן לא חסולה נכחם אופיר נכהם טהור לא חסולה סולו לרוכב בערבות
לסין הלול וערד הן : ננלי חרם • כדיחרם שנותנין נהם יין כגון ננלי יין וננליהם ינפאו :

חֲלָצוּ שׁוֹר הַיְנִיקוּ גוֹרֵיהֶן בַּתְּעָמִי לְאֶכֶזֶר
 כִּיעֲנִים בַּמִּדְבָּר : (ד) דְּבַק לְשׁוֹן יוֹנָק
 אֶל־חֲכוֹ בַצֵּמָא עוֹלָלִים שְׂאֵלוּ לַחֵם פֶּרֶשׁ
 אֵין לָהֶם : (ה) הָאֲכָלִים לְמַעֲרָנִים
 נִשְׁמָו בַּחֲצוֹצוֹת הָאֲמִנִים עָלַי תּוֹלַע חֲבֵקוּ
 אֲשַׁפְּתוֹת : (ו) וַיִּגְדַּל עֵינֵן בַּרְת־עָמִי
 מִחֲטָאת סָרָם הַהֲפּוֹכָה כְּמוֹרְגַע וְלֹא־
 חָלוּ בַה יָדַיִם : (ז) זָכּוּ נְזִירֵיהֶּ מִשְׁלַג צַחֵה
 מִחֲלָב אֲדָמִי עֵצִים מִפְּנִינִים סִפִּיר גּוֹרְחָם :
 (ח) חֲשֵׁה מִשְׁחֹר הַתָּאָרָם לֹא נִכְרַה
 בַּחֲצוֹצוֹת צִפְר עוֹרָם עַל־עֲצָמָם יִבֵּשׁ חֵיתָ
 כְּעֵץ : (ט) טוֹבִים הֵיוּ חֲלָלֵי־חֶרֶב מִחֲלָלֵי
 רֶעֶב שֶׁהֵם יֹזְבוּ מִדְּקָרִים מִתְּנוּכוֹת שְׂדֵי :

סאקארוון פיג'ו אלניג' ארוון שום קאחיליוס
 קומפאניא די מי פואיב'לו פור קרוחיל קומו
 באנגאש איניל דיניורטו (ד) אפיגוסו לואיג
 גה די מאמאן אסו פאלאראר קונלה סיד
 ג'יקיטוס דימאנדארוון כאן דיספידאסאן נון
 איליווס (ה) לוס קומיינטים אה נ'ייטיווס
 דיסולארונסי פור לאס קאליים לוס קריאדוס
 סוב'רי איסקארלאטה אנדראסארוון מולארריס
 (ו) אי אינגראנדריטיוסי ריליטו די קומפא
 נייא די מי פואיב'לו מאש קי פיקאדו די
 סדוס לה טראסטורפארה קומו פונטו הי
 נון רוגארוון אינילייא מאנוס (ז) ח'נימפיא
 רונסי סוס אינקורונאדוס מאש קי גייב'י
 אינללאקיפירונסי מאש קי ליג'י איורמי
 ז'ייטיוון קולור מאש קי ח'ניאקוטאש סאפ'י
 רה סו טאו אמיינטו (ח) איסקורייטיוסי מאש
 קי קארב'ון טוס פ'ורמאש נון סו קונוסיוון
 פור לאס קאליים אפיגוסו סוס קואירוס
 סוב'רי סוס גואיסוס סיקו פ'ואי קומו חיל
 פאלו (ט) מיז'וריס פואירון מאטאדוס די
 איספארה מאש קי מאטאדוס די אמנרי קי
 איליווס מאנאכ'אן קומו לאנסיאדיש די רינו
 אינו'ס די קאמפוס ס'אסא מאנוס

תרגום
 ויגדל אי מוג'יגואיסי פיקאדו די קומפאניא די
 מי פואיב'לו מאש קי פיקאדו די סדוס קי
 סי טראסטורפו קומו אורה אונה אי נון אינפיסארוון
 אין איליוא לוס נביאים פור אפרופ'יטיואר פור אנור
 לה טורנאר אין תשובה

טובים מיג'וריס איראן מאטאדוס די איספארה
 מאש קי מאטאדוס די אמנרי קי מאטאדוס
 די איספארה מאנאכטיס קואנדו איליווס פארטיט
 טיש אינסוס ויינטריש פור לוקי קומיאן רינומיב'ו די
 חיל קאמפו אי אינג'אדוס די לה אמנרי סי דיטפי
 האסאב'ה סוס נ'יינטריש די לה קומידה

גם תנין • אע"פ שאכזרי הוא חלכו שד
 כשרואה את בנו בא מרחוק רעב חולץ שדיו
 מתוך גרתו שיש לו כסוי על דדיו ומנאלו
 מתוכו כדי שלא יראהו בנו מכוסה ויחזור
 לאחוריו והניקו גוריהן • בת עמי לאכזר •
 רואים את בניהם לועקים ללחם ואין פורש
 להם שחייהם קודמין להם לחיי בניהם מחמת
 הרעב (ה) האמונים עלי תולע • על בגדי
 לנעונים • האמונים • לשון ויהי חומן את
 הדסה • אשפתות אשפות של זבל שוכנים
 על האשפו' בחי' (ו) ויגדל עין כו' פורענותם
 מוכיח עליהם שגדול עונם משל סדוס •
 הפוכה כמו רגע • שהרי סדוס לא נמשכה
 לרחה כרגע אחר נהפכה • ולא חלו נה ידים
 אגדה ואינו מיושב על סדר המקראות (ז) זכו נזיריה •
 שריה כמו נזר וכתר ואני אומר נזיריה
 ממש שהיו מגדלי שערונאים ניוהר ומוסף על בת עמי •
 אדמו עכס מפנינים • אורה סהיו
 מרתיחם אדוס מפנינים וגורחם כמו כפיר (ח) חסך תארס מפחמים • משחור הוא פסח • עלם
 לשון

לח
 לח

(י) ידי נשים רחמניות בשלחן ילדיהן
 היו לברות למזן בשבר בת-עמי: (יא)
 כלה יהוה את-חמתו שפך חרון-אפו
 ויצת-אש בציון ותאכל יסרתיה: (יב)
 לא האמינו מלכי-ארץ וכל ישבי חבל כי
 יבא צר ואויב בשערי ירושלים: (יג)
 מחטאת נביאיה עננות כהנה השפכים
 בקרבה הם צדיקים (יד) נעו עורים בחוצות
 נגזאלו בדם בלא יוכלו יגעו בלבשיהם:
 (טו) סורו טמא קראו למזן סורו סורו
 אל-תגעו כי נצו גם-נעו אמרו בגוים
 לא יוסיפו לגור: (יו) פני יהוה חלקם
 לא יוסיף להביטם פני כהנים לא נשאו
 זקנים

מאלו די ומז' ירוש' פילרוז' אש קוזיכ' און
 סום ניכיוש פ' אירוז' פון ליכט' אה' איליוש
 אין קינ' אה' אש' די קומפ' אנוי' די מי פ' איר' לו
 (יא) אטימו י' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 מיינט' די סו פ' ול' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 אין ציון א' קימו סום פ' מיכ' אש' (יג) און
 קרא' איר' די עיר' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 די מונד' קי' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 מינו און פ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 פיק' אש' די ש' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 כהני' ל' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 די ג' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 פ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 גרי' פ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 וי' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 מ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 און ע' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 מ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 י' ל' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 ק' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

חרגום

ל' נון איראן קריאניטיס ריינוס די טיירה אי
 טודוס מוראדוריס די מונדו קי אינטרא
 צ'ה נבוכדנצר איל מאלו אי נבזראדן איל אינימיגו
 פור דיגולייאר איל פואב' לו די קאזה די ישראל
 און פוארטאס די ירושלים
 מחטאת היספונדייו מידת הדין אי אנשי דיט'ו
 נון פ' א' טודו איטטו סאלנצ' די פיקאדוס
 די סום פ' א' אש' קי פ' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 נבואה די פ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 איליוש קאנ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 סורו טיראדנ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 ל' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 צ' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'
 פני א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א' א'

ל' לשון מראה כמו וכעלם השמים לטובה קול'ר
 בלעו: לפד נקמט ונתחבר ואין לו דמיון
 (ט) אש' יזנו מדוקריס כו' חללי הרענ
 היו נפוחים מריח תכובות השדה שהיו
 האויזים כולים בשר על העשבים חזק לחומה
 והריח נכנס לתוך נפוחי הרענ וכריסן נבקעת
 ופרשם זב והרי זה מיתת נוול יות' מהרוגי
 חרב: מדוקריס מנזקעים צין נפיחת
 רענ צין ניקוע חרב קרוי דקירה: מתכובות
 שדי משרשים ועשנים שמלקטים ואוכלים
 רב פרשם ומאוסם (י) לנרות למאכל כמו
 לא ברא אהם לחם להנרות את דוד (יא)
 כלה ה' את חמתו אש' בערה בו כמה שנים
 עתה

אָדום זשכתי בארץ עני גם עליך - אדום מוראדירה אין טיירה די עוז טאמזיין
 העבר-כום השכרי ותתערי : (כב) תם - אדום טי פאסארה ז'אז טי אינביז'דא
 עונך בח-ציון לא יוסיף להגלותך פקד-טו דיליטו קומפאניא די זיון נון אינייאדירה
 עונך בת-אדום גלה על-חטאתיך : פור קאטינ'ארטי סיקוטוסי טו דיליטו קומ
 זכר יהוה מדה היה לנו הביטור ופיקאדום : (א) מימזרה י"י קי פ'ואי אנוס
 זרעה את-חרפתינו : (ב) נחלתינו - קאטה אי ויד אנואיטרו ריפודיו (ז)
 נהפכה לזרים בתנו לנכרים : (ג) יתומים - אה איטראנייוס נואיטראש קאזאש לה
 רינו : אין אב אמתינו כלא מנות : מימינו - איבטראנייוס (ג) גואירפ'אנוס פ'ואימוס
 בכסף שתינו עצינו במחיר יבאו : (ה) על - אי נון פאדרי נואיטראש מאדריס קומו
 צוארנו נרדפנו יגענו : לא הונח לנו : (ו) פלאטה זינ'אמוס נואיטרוס לינייוס קון
 מצרים נתנו יד אשור לשבע לחם : (ז) פריטייו זיניאן (ה) סונ'רי נואיטרו
 אבותינו - אב'אנוס פ'ואי אולגאנטאדו אנוס (ו) אאייפ'טו
 ח'ויירון מאנו אה אשור פור ארטאר די פאן :

ח'ויירון מאנו אה אשור פור ארטאר די פאן : (ז)

חרגום
 אי דיטפואיס אנוסי פאגארה טו דיליטו קומאפניא די זיון אי סיראש ריגמירה פור מאנוס דיל מטיח אי אליכו איל כהן א גרא די אי נון אינייאדירה י"י מאש פור קאטינ'ארטי אי אינלה ז'יו לה איטטה סיקוטארה טו דיליטו אי זירנאן פרסייס אי אנגוסטייאראן טי אי דיסולא ראן אטי קי פ'ואי דיסקונ'יירוטו דילאנטרי י"י פור טוס פיקאדוס

יתומים
 פ'ואימוס אינש'ימפלאדוס אגואירפ'א נוס קי נון אאילייוס פאדרי נואיטראש ראש מאדריס קומו זינ'דאש קי אנדונ'יירון טוס מארידוס אסינ'דאדיס די לה מאר אי איש דונ'דה אאילייוס סי אילייוס זינ'דוס

על
 סונ'רי פיסקואיסו די נואיטטרו סירנ'ז פ'ואימוס קארגאדוס קואנדו איראמוס נוס אנדאנטיס אין איל קאטינ'יריוו ז'ידו נזוכדנאר איל מאלו פורפ'יאש די איז'וס די ישראל קי אנדאב'אן ז'אזיאוס פור קומיר לוס לינ'רוס די לה ליי אי פור אזיר די אילייוס קוסטאליס אי אינב'ירון אאילייוס די פידרוו'ה קי סונ'רי אורילייוס די פרת אי קארגו אאילייוס סונ'רי סו סירנ'ז אינלה ז'יו לה איטטה נון פ'ואי אאיל אוב'ו ריפוזו אנוס

ענדים

מכרים טענעו זיס מחמת היהודים הללו ואנחנו יוצאי לעזרתם עמדו וחזרו לאחוריה' צפינו • חכינו (יח) כדו זעדינו • אויבינו ארצו את צעדים מלכת נרחובותינו כמו ואשר לא כדה ואתה כודה את נפשי (כ) משיח ה' • הוא יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים ויקונן ירמיהו על יאשיהו : נשחיתותם • בגומות שחפרו (כא) שישיושמחי נת אדוכי נתננא ירמיהו על חרנן נית שני שיחרבנהו רומיים : שישי ושמהי לפי שעה אנל סופך שגם עליך העבור כום הפורענות ותשכרי ממנו : ותתערי • ותקיא כמו ותער כדה (כז) חס עוקך נת זיון • לקית על כל הטאחד : לא יוסיף להגלותך • מגלות אדום ולהלן עוד (ד) מימינו בכסף שתינו • שהיו יראים לשאוב מים מן הנהר מפני האויבים והיו קונים מהם בכסף (ה) על זוארינו נרדפנו • נעול עבודה קשה : יגענו • לאסוף מזון ונכסים : ולא הונח לנו יגיענו זידינו כי האויבים גונים וחוטפים הכל במסים וגולגליות וארנוניות (ו) מכרים נחנו יד : דרך אדפ הנפול ורזקה לעמוד מושיט

(ז) נואישטרוס פאדריס פיקארון אי ניו
 אילייוס אי נוס סוס דיליטוס סומפורטארימוס
 (ח) סיירב'וס פודישטארון אין נוס ריגמייין
 נון די סוס מאנוס (ט) קון נואישטראס
 גמאס טראינוס נואישטרו פאן פארה מודרי
 איספאדה דיל דיזיירטו : (י) נואישטרוס
 קואירוס קומו אורנו פ'ואירו סורוג'ידוס
 פארה מודרי טימבלאס די אמגרי (יא)
 מוז'יריס אין ציון אפ'ריאירו איסקוסאס
 אין סינ'דאדיס די יהודה (יב) סיניויריס
 קוסוס מאנוס אינקולגארון פ'אסיס די וייז'וס
 נון אפ'ירמוזיגוארון (יג) מאנס'ז'וס אמוליר
 ייב'ארון אי מוסוס אין אורקה אינטרוניפי
 סארון (יד) וייז'וס די קונסיז'ו כי נלאררון
 מאנס'ז'וס די סו טאניויריס (טו) נאלדוסי
 גונו די נואישטרו קוראסון פ'ואי טראסטו
 רנאדו פור לימוניו נואישטרה קאנטאב'
 ל'ס : (יו) קאליוו קורונה די נואישטרה
 קאב'יסה גואי אגורה אנוס קי פיקאמיס :
 (יז) פור איסטו פ'ואי דולוריוו נואישטרו
 קוראסון פור איסטוס סי איסקוריסיירו נואי
 טרוס אונ'וס (יח) סוב'רי מונטי די ציון

תרגום
 עבדים איג'וס די חס קי פ'ואירו דארוס פור
 סיירב'וס אאיג'וס די סס אילייוס פודי
 סטארון אין נוס ריגמיסייון נון די סוס מאנוס
 בנפשונו קון נואישטראס גמאס טראאימוס פאן
 די נואישטרו מאנטימיניטו פארה
 מודרי מאטאנסה די איספאדה קי ויניאה די פארטי
 די איל דיזיירטו
 נשים מוז'יריס קי איראן קאזאדאס קון נ'ארון
 אין ציון פי אפ'ריאירו די לוס רומייס
 אי איסקוקאס אין סינ'דאדיס די יהודה די לוס
 כסדייס
 על פור אישטי בית המקדש קי סי דיטולו פ'ואי
 אינפ'לאקיסידו נואישטרו קוראסון אי פור
 אישטוס קי קון פואינ'לו די קאזה די ישראל קי אנדו
 נ'ירוון איניל קאטיב'רייו די אליו פ'ואירו איס
 קוריסידוס נואישטרוס אונ'וס
 טו איל י"י פארה סיימפרי קאזה די טו
 איסטאדה אין סילוס דילה אטורה סילייל
 די טו אונרה אג'ירינאטייוו איג'ירינאטייוו
 השינו

ששמם שועלים הלכו בו : (יט) אתה יהוה לעולם תשב כסאך לדור ודור : (כ) למה לנצח תשכחנו העזבנו להרף ימים (כא) השיבנו יהוה אליך ונשובה חדש ימינו בקדם : (כב) כי אם מאם מאסתנו קצפתה עלינו עד מאד

קי סי דיסולו ראפיוזס אנדוב'ירון אינול : (יט) טו י"י פארה סיימפרי אישטארש טו סילייא אג'ירינאנסייוו אי ג'ירינאנסייוו : פורקי פארה סיימפרי מוש אולב'ידאס מוש דיאש אלונגורה די דיאש (כא) טורנאמוס דיאש קומו אנ'אנטי (כב) קי סי אנוריסיר מוש אנוריסישטישטי אינסאנייאשטיש סוכ'רי נוש אסטא מונג'ו

השיבנו יהוה אליך ונשובה חדש ימינו כקדם



קהלת

קהלת א

דברו קהלת בן דוד מלך בירושלם : פאלאבראש די קהלת איז'ו די דוד ריי אין ירושלים : (ג) נארה די נאדאש דיס'ו קהלת נארה די

הבל הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים

רשימי

חרגום

על ששמם הר כיון ושועלים הלכו בו : (יט) ואתה ה' ידענו כי לשלם תשבוהואיל וכן הוא (כ) למה לנצח תשכחנו • הלא נשנעת לנו נך כשם שאתה קיים כך שנועתך קיימת (כג) כי אם מאום מאסתנו • נשניל שחטאנו לא היה לך להרבות קצף עד מאד כאשר קצפת (כד) השיבנו ה' מפני שמסיים נדברי תוכחה הוצרך לכפול מקרא שלפניו פעם אחרת וכן ישעיה ותרי עשר וקהלת • נשלם פירוש קינות תם

השיבנו טורנה י"י אנוש אטי אי טורנארימוס אין תשובה קומפלידה ריננ'ה נואישטרוש דיאש פארה ציין קומו איל טיימפו די לוש דיאש נואינוש קומו אירה די אנטיש תם ונשלם דברי פאלאבראש די פרופ'יוואה קי אפרופ'יטיוו קהלת איל שלמה איז'ו די דוד איל ריי קי אירה אין ירושלים הבל קואנדו וידו שלמה ריי די ישראל קון איספ ריטו די נבואה אל ריינו די רחנעס סו איז'ו קי אירה אפאריז'אדו פור אישטארטירטי קון ירנעס



קהלת • כל מקום שנאמר דברי אינו אלא דברי תוכחות • אלה הדברים אשר דבר משה • וישמע ישורון • דברי עמוס • שמעו את הדבר הזה פרות הנטן • דברי ירמיהו שאלו נא וראו אסיוולד זכר כו' אלה דברי דוד ונליעל כקוץ מונד כולהם דברי קהלת וורת השמש כל הגחלים הולכים אל הים כינה את הרשעים נחמה ונלננה ויס שאין להם

הכלים הכל הכל : (ג) מה יתרון לאדם
 בכל עמלו שיעמל תחת השמש : (ד) דוח
 הולך ודור בא והארץ לעולם עמרת : זרח
 השמש ובא השמש ואל מקומו שואף
 זרח הוא שם : הולך אל דרום וסובב אל
 צפון סובב סבב הולך הרוח ועל סביבתו
 שב א

די נאדאט לו טודו נאדה (ג) קי אנ'אנטאג'י
 האיל אומברי אין טודה סו לאזיריא קי
 לאזרה דינאט'ו די איל סול : (ד) ג'ירינאט
 סיוו אנדאן אי ג'ירינאטייו ויניין אי לה
 טיירה פארה סיימפרי סוסטיניטי : (ה)
 אי איסקלאריטי איל סול אי סי פוני איל
 סול אי אסו לוגאר אינביוו איסקלאריטיין
 איל אליו : (ו) אנדאן אה דרום אי רודיאן
 אה כפון ארודיאן ארודיאן אנדאן איל ויינטו
 אי סונ'רי טוט דירידוריס

חרגום

איו'רי נבט אי אה ירושלים אי איל בית המקדש
 קי איליוס אפאריז'אדוס פור דיסטרואירטי אי אה
 איל פואיב'לו די איז'וס די ישראל קי איליוס אפא
 ריו'אדוס פור קאטיב'ארטי דיס'ו קונסו דיג'ו נאדה
 די נאדאט איל מונדו איל אישטי נאדה די נאדאט
 טודו לוקי טראב'אז'ו ייו אי דוד מי פאדרי טודו
 איל נאדה

עורנה

מתנת שבה כף שנויה נספרי ולמדתי משם
 שהענין מדבר ברשעים והמשילם לתבנורת
 החמה שסופה שוקעת • ד"א כל הנחלים
 הולכים אל הים מה ת"ל נעובדי ע"אואמר
 שועים המשתחיים למים סבורים שיש בהם
 ממש לפי שרואין את הים הגדול שכל הנחלין
 הולכין בו והיא אינו מלא ואינן יודעין
 להנין כי אל המקום שהנחלים הולכין שם
 הם שבים ללכת שמימי הנחרות ההולכים
 לתוך הים הם המים עצמם שהלכו כבר הם
 נובעות מתוך החום והולכים למעלה מן
 הקרקע עד הים וחוזרים ונובעים לפיכך
 אין הנפרות פוסקין ואין הים מלא ולא
 מפני שיש בהם ממש ע"כ : קהלת על שם
 שקיבל חכמות הרבה וכן במקום אחר קורהו
 אגור בן יקא שאגר כל החכמות וקראה וי"א
 שהיה אומ'כל דבריו נפקהל : מלך בירושלם
 עיר החכמה (ב) הנל הנלים אמר קהלת •
 קהלת קורא חנה ואומ'על כל יצירת שנעה
 ימי נראשית שהכל הנל של הנלים הוא :
 הנל • הנל גקוד חטף פתח לפי שהוא
 דנוק כלומר הנל שנהנלי' שנעת הנלים
 בנגד מעשה שנע'ימי נראשית (ג) מה יתרון
 שבר ומותר : תחת השמש • תמור' התורה
 שהיא קרויה אור שנא' ותורה אור כל עמל
 שהוא מחליף בו את עסק התורה מה שבר
 בו (ד) דור הולך ודור בא • כל מה שהרשע
 יגע ועמל לעשוק ולגזול אינו מכל'את מעשיו
 כי הדור הולך ודור אחר בא ונוטל הכל

מה קי אנ'אנטאז'ו יי אה איל ב'ארון דיספואיס
 קי מואירי די טודו סו טראב'אז'ו קי טרא
 ב'אז'ה דינאט'ו די איל סול אין איל מונדו איל
 אישטי קי סאנ'ו פור טראב'אז'ו אר אינלה ליי פור
 ריטיב'יר פריטייו קומפלידו האיל מונדו קי ויינטי
 דילאנטרי סינייור דיל מונדו

דור דיס'ו שלמה איל ריי קון אישפריטו די נבואה
 ג'ירינאטייו בואינו די לוש ג'ושטוס קי סי
 אנדה דיל מונדו פור פיקאדוס דיל ג'ירינאטייו
 מאלו די לוש רשעים קי סון אפאריז'אדוס פור ויניר
 דיספואיס די איליוס אילה טיירה פארה סיימפרי
 די סיימפרי סוסטיניטי פור סומפורטאר א דאנטי
 קי ויינטי סונ'רי איל מונדו פור לוש פיקאדוס די לוש
 איז'וס דיל אומברי

זרח אי איסקלאריטי איל סול איניל דיאה די
 פארטי די מזרח אי אינטרה איל סול אה
 פארטי די מערב אינלה כוב'י אי אסו לוגאר אינביוו
 אי אנדה קאמינו דיל אב'ינמו אי איסקלאריטי אה
 מאניאנה דיל לוגאר קי איל פונו די אליו די
 אלייר

הולך אנדאן טודה פארטי די דרום איניל דיאה
 אירודיאן אפארטי די כפון אינלה כוב'י
 קאמינו

שֵׁב הָרוּחַ : (ז) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל־הַיָּם
וְהַיָּם יִצְנְנוּ מִלֵּילָה אֶל־מִקּוֹם שֶׁהַנְּחָלִים
הַלְכִים שָׁם הֵם שְׂבִים לִלְכַת : (ח) כָּל־
הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא - יִזְכַּל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא־
תִּשְׁבַּע עֵינָיו לִרְאוֹת וְלֹא־תִמְלֹא אָזְנוֹ מִשְׁמֹעַ :
מִהַ שְׂהִיָּה הוּא שְׂהִיָּה וּמִה שְׂנַעֲשֶׂה הוּא

שִׁיעֲשֶׂה

ב
תַּרְגוּם

קאמינו די איל אנ'זמו רודיאן רודיאן אי אנדאן
אחיל ויינטו די פאסאג'י די דרום אין תקופה די ניסן
אי תמוז אי סונ'רי שום דירידוריש טורנה אנ'יינטו
די פאסאז'י די צפון אי תקופה די חשרי אי טנת
פאליין די וינטאנאש די מזרח איכלה מאנאנאכה אי
אינטראן אנ'ינטאנאש די מערב איכלה טאדרי

כל טודוש לוש ארוייוש אי מאנאדירוש די אגואש
אנדאנטיש אי קוריינטיש אה אגואש די אוק
יינום קי ארודיאה אחיל מונדו קומו איל סיליו אי
אוקיינוס נון איל סי אינג'י אי אלוגאר קי לוש
ארוייוש אנדאנטיש אי קוריינטיש אליי איליוש טור
נאנטיש פור אנדאר די קאנאליש די איל אנ'יסמו :

כל טודאש לאש קוואש קי שון אפאריז' אדאש
פור סיאר איניל מונדו סי קאנסארון קוניל
יזאש לאש פרופיטאש אי נון פודיירון פור אלייאר
סום קאבוש דישיירטו אנשי טאמניין נון איי אחיל
ליסינסייא אחיל צ'ארון פור אנ'לאר אינילייו לוקי
איש אפאריז' אדו פור ויניר דיספואיש די איל אי
נון פואידי איל און'ו פור צ'יאר טודו לוקי איש
אפאריז' אדו פור סיאר אין איל מונדו אי נו פואידי
לה אוריז'ה פור אינג'ירסי די אוליייר טודאש לאש
פאלאנ'ראש די טודוש מוראדוריש די לה טיירה :

מה אפאריז' אדו פור סיאר דיספואיש אנשי אי
לוקי פ'ואי אינג'י די הנטיש די אישטו איל
אפאריז' אדו פור אזירשי אשטה קאבו די טודוש לוש
ג'ירינאנטייוש

על מה יתרון אם מחליף הוא עסק התורה לדבר נדברי נטלים הרי הם יגעו ולא יוכל להשיג

טורנה איל ויינטו : (ז) טודוש לוש ארוייוש
אנדאנטיש אה מאר אי לה מאר נון אלייאר
אינג'ינסיי אגאר קי לוש ארוייוש אנדאנטיש
אליי איליוש טורנאנטיש פור אנדאר :
(ח) טודאש לאש פאלאנ'ראש קאנסאדאש נון
פודרה זארון פור אנ'לאר נון סי ארטה און'ו
פיר ויאיר אי נון סי אינג'י אוריז'ה די אורי
(ט) לוקי פ'ואי איש לוקי פ'ורה אי לוקי פ'ו
אינו אינג'י אוריז'ה אוריז'ה לוקי פ'ו

רש"י

מיד בניו כענין שנאמר בניו ירצו דלים י :
והארץ לעול עומדת • ומי הפ המהקיימים
הענוים הנמוכים המגיעין עלמם עד לארץ
כענין שנא' וענוים ירשו ארץ ומדר' תנחומא
אומר כל צדיקי ישראל נקראו ארץ שנאמר
ואתם תהיו לי ארץ חפץ (ה) וזרח השמש
כו' דור הולך ודור נא • כאשר השמ' תזריח
שחרית ותשקע ערבית ותלך כל הלילה שואפת
לשוב אל מקום אשר זרחה אתמול ומשם
שתזרח שם גם היום (ו) הרוח רוחו של
שמש טלנ"ט בלעז כמו אל אשר יהיה שם
הרוח ללכת : ועל סביבותיו שב' גם מאר
כל היקף וסובב סבב אתמול הוא מקי' וסובב
היום : הולך אל דרום לעולם גיוס : וסובב
אל צפון • לעולם צלילה : סובב סובב הולך
אל פני מזרח ומערב שפעמים מהלכתן
ציוס ופעמי' מסבבתן צלילה בתמוז מהלכתן
ובטנת סובבתן אך הרבעים כל מה ששמשן
זורחת סופן לשקוע כל מה שהם הולכים
ומתגברי' פופ' לשוב אל מקום צחנחם ממקום
הטנופת נאו ולמקום בטנופת ילכו : וכן
כל הנחלי הולכים אל הים ואיננו מלא לפי
שאינם נשארי' בתוכו כי יש אוקיינוס הוא
גבוה מכל העולם כולו שנאמ' הקורח למי
הים וישפכ'ו ומהיכן ארפ' שופך מלמעלה
למטה והנחלי הולכי' צמחילות תחת ההרים
מאוקיינוס וחוזרין ונובעין וזהו אל מקום
שהנחלים הולכים הם שנים שם אף הרשע
כל עומת שנא כן ילך (ח) כל הדברי' יגעים
כו' לא תשבע עין ולא תמלא און • מוסנ

להשיג

לוקי כהיה איג'ו אי כון נארה נואב'ו די
 באט'ו די איל סול' : (י) איי קדזה קי דירה
 וי איסטו מואיב'ו אייח פ'ואי די סיימפרי
 קי פ'ואי די אנטים די נוש (יא) נון ריקודרו
 אש פרימירוס אי טאמניין אש פרוטטירוס
 קי סיראן נון סירה אילייוס ריקודרו קונלוס
 קי סיראן אה פרוטטימיריא (יב) ייו קהלם
 פ'ואי ריי) סוט'היישראל און ירושלם (יג) אי
 די חמי קוראסון פור ריקיריה או פור
 איסקולקאר קון סינסייא סוב'רי טודו לו
 קי

שיעשה ואין כל חדש החדש השמש (י) יש
 דבר שיאמר ראיה זה חדש הוא כבר היה
 לעלמים אשר היה מלפנינו (יא) אין זכרון
 לראשנים וגם לאחרונים שיהיו לא יהיה
 להם זכרון עם שיהיו לאחרונה : אני קהלת
 הייתי מלך על ישראל בירושלים (יג) ונתתי
 אהת לבי לדרוש ולתור בחכמה על כל
 אשר

חרגום

להשיג אח כולם ואם נמראית העין נא
 לעסוק עינו לא חשבע ואם נשמיעת האזן
 אזנו לא תמלא (ט) מה שהיה הוא שיהיה כו'
 בכל מה שהוא למד דבר שהוא חליפי השמש
 אין בו חוש לא יראה אלא מה שהיה כנה
 שנראה נשמת ימי הראשית אבל ההוצה
 בתורה מולא בה תמיד חרוסי טעמים כענין
 שנאמר דדיה ירוק בכל עת מה הדר הזה
 כל זמן שהתינוק ממשמש בו מולא בו טעם
 וכן מלינו במסכת חגיגה שאמר רבי אלעזר
 בן הורקנוס דברים שלא שמעתן און במעשה
 מרכבה (י) יש דבר בא לידך תחת השמש
 שיאמה לך האומר עליו ראה זה דבר חדש
 ואינו חדש שכבר היה בעולמים שעברו
 לפנינו אלא שאין זכרון להאשגים וכך
 דומה להיות חדש (יא) וגם לאחרונים שיהיו
 לאחרינו לא יהיה להם זכרון בדורות שהיו
 לאחרונה להם ומ"א דוחשו כנגד אנו זכר
 עמלק וסופו של זכר עשו למחות שנאמר ולא
 יהיה שריה לבית עשו (יב) אחי קהלת הייתי
 מלך על כל העולם ונבסוף על מקלו שהבי
 נאמר הייתי מלך בירושלם אבל עבשו אינו
 מלך (יג) ונתתי את לפי לדרוש בתורה
 היא החכמה ולהתנוק דבר על כל המעשה
 הרע האמור למעלה שנעשה תחת השמש
 וניכותה בה שהוא הענין הרע אשר נתן
 הקב"ה לפני בני האדם את החיים ואת המות
 את הטוב ואת הרע

בירינאנסיוס די איל מונדו אי נון איי נינגונה קונה
 נואיב'ה גיניל מונדו איל איסטו די באט'ו די איל
 סול
 איי קין דירה קואל קיר נ'ארון וי איסטו
 קונה נואיב'ה איס ייא פ'ואי די סיימפרי
 אין דיאש די לוס ג'ירינאנסיוס קי איהאן די אנטים
 אין נון איי מומנראשיון אש ג'ירינאנסיוס
 פרימירוס אי טאמניין אה לוס פרוטטירוס
 קיסון אפארנו אקוס פור סיחיר נון סירה אילייוס
 מומנראשיון קונלוס ג'ירינאנסיוס קי סיראן אין
 דיאש די לוס די איל ריי איל מסיח
 אני קואנדו אירה שלמה איל ריי אסינטארו סוב'
 הוי פיליח די סו ריינו סי אינאלטיסייו
 סו קוראסון מונב'ו פור סו ריקודו אי פאכו סוב'רי
 דיג'ו די י"ח אן אפאניו קאנ'אלייוס אי קאטריגואש
 אי קאנ'אלייוס מונב'ו אי אמונטונו פלאטה אי
 אורו מונב'ו אי קונסוגרו קון פואיב'לוש אישטראנ
 יוש נואיבו סי אינפ'ורטיסייו סאנייא די י"ח סוב'רי
 איל אי אינביאו אונדי איל אה אשמחאי איל ריי די
 לוש דיאנ'לוש אי דיסטירבו איל די פיליח די סו
 ריינו אי טומו איל פילייו די סו מאנו פור קי
 פ'ואירה איל אישמונ'ידו אי קאטיב'ו איניל מו'רו
 פור קאשטיגארלו אי אירה ארודיאן פור לאש סיב'
 דאדיש אי לאש קומאקאש די טיירה די ישראל
 ייוראן קון טרישטיוס אי דניין ייו קהלת קי אירה
 מי נומברי שלמה ייאמארו די אנטים די אסטו
 פ'ואי ריי סוב'רי ישראל אין ירושלם
 ונתתי

אשר נעשה תחת השמים הוא ענין הענין
 אלהים לבני האדם לענות בו (יד) ראיתי
 את כל המעשים שנעשו תחת השמש
 והנה הכל הבל ורעות רוח (טו) מעות לא
 יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות: (יו)
 דברתי אני עם לבי לאמר אני הנה
 הגדלתי והוספתי חכמה על כל אשר היה
 לפני על ירושלם ולבי ראה הרבה חכמה
 ודעת (יז) ואהנה לבי לדעת חכמה ודעת
 הוללות ושכלות ידעתי שגם זה הוא רעיון
 רוח

תרגום

ונתתי את אינטריגני אמי קוראסון פור דימאכ
 ביעה יד נדחה דיפכדימיינטו דפ דילאנטהי יד
 טיימפו קי סי דיסקוב'רייו אמי חין גבעון פור איס
 קולקארמי אב פור דימאכדחה אמי קי י"י אינב'לונג
 טאן די איל אי ייו נון דימאכדי די איל סאלב'ו
 סינסייא פור סאנ'יה אינטרהי בנין אה מאל אי אינ
 טינדמינטו סוב'רס'טונו לוקי'ס'ואי'איב'ו די
 באס'ו די איל סול אינ'יל מונדר איל איסטי אי וידי
 טודאס איב'אס די חינוס דיל אומברי לוס פיקאדוריס
 קאב'ונג מאלו קי דייו י"י אאינו'וס דה איל אומברי
 פור אס'ריארטי קוניל: (יד) וסאל'ו די
 מעות וחרון קו'פורס'ואתוס סוס קאמינט
 איך איל מונדר איל איסטי אי מואירי
 קון אינ'יוס אי נון טורפה איך תסונה נק'איי אס
 איל ליסינסייא פור אדריסארטי דיספואיס ד'סו
 מואירטי אי וחרון מינבוארו די לה לינ'אי די לאס
 מנות אינסו צ'ידה דיספואיס די סו מואירטי גון
 אי איל ליסינסייא פיה סיאר קונטארו קון לוס
 די קיסי'אי' איך איל איל עדין איל די
 ואתנה אי די אמי קוראסון פיה סאנ'יית סינסייא
 אי פינסיאמיינטו פריפ'י פיה סאנ'יית סינסייא
 אי אינטינדימיינטו פריפ'י פיה סאנ'יית סינסייא
 איס'ט'איס קיב'ראנטאמיינטו די וינ'טו אל ב'ארון
 סאס קי פיה קורה פיה אל'יאר אינ'יוס

כ

לוקי פ'ואי איב'ו דינאס'ו די לוס סיילוס
 קאב'ונג מאלו קי דייו איל דיג אאינו'וס די איל
 אומברי פור ריו'רטי קוניל: (יד) וידי אה
 טודאס לאס איב'אס קי פ'ואירון איב'אס די
 באס'ו דיל סול אי איך לו טודו נאדה אי
 קיב'ראנטו די איספריטו (טו) אטורסידו נון
 פואידרה פור אדריסארטי אי מינבוארה נון
 פואידרה פור סיאר קונטארו (יו) אב'לי
 ייו קון מי קוראסון פור דינור ייו איך אינ'גה
 אנדיסי אי אינ'יאלדי סינסייא סוב'רי טודו
 לוקי פ'ואי אנטייס די מי חין ירוסלם אי מי
 קוראסון וידו מונ'ג'ה סינסייא אי סאויר:
 (יז) אי די אמי קוראסון פור סאנ'יר סינסייא
 אי סאנ'יר די לוקורה אי אינ'לוקיסימיינטו
 סופי קי טאמניין איס'טו איל פינסיאמיינטו
 רעשי

ענין רע מנהג רע להם: לענות בו
 להתנהג בו ענין יש לפותרו לשון מעון ודירה
 יש לפותרו לשון עיון ומחשבה וכן לענות
 בו: נתן אלהים הניה לפניהם (יד) ורעות
 רוח שנה רוח כמנ' הועו וחותר רוח טלכ'ט
 סוף המעשה בא ליד'כאב לב' (טו) מעות
 בחי'ו לא יוכל לתקן משמ' מי שטרחה פרח
 שנת אכל צער' שנת יאכל צעבת (יז) ורבותינו
 פירסו על דבה על הערה והוליד ממזר או
 על ה"ת הסורס מן התורה וס'היה ישר
 מתחילתו ונתעוות: וחסרון לא יוכל להמנו'
 זה שחסר עצמו ממנין הכשרים לא יוכל
 להמנות עמהם בקבול ספרם (יז) דברתי
 אני עם לבי עכשיו שירדתי מגדולתי אני
 נותן לבני לאמר מינ'אמה עלי סאנ'א לדי
 מדה'נו: אכי הנה הגדלתי בו (יז) ואתנה
 עכשיו את לבי לדעת את עיב' החכמה מה
 שופה ואת טיב' ההוללות והשכלות והוללות
 שיעמוס וטירוף הדעת לשון ערבוב כמו
 מהול' צמים וסכלות טעות: ידעתי עתה
 שגם החכמ'ים נו' שנה רוח כי צרוב החכמה
 אדם סומך על רוב' שחכמתו ואיב' מתהחק
 מן' סאיסור ונא' רוב' כעס לה קב'ה אכי אמרתי
 ארנה סויס' ונא' אשיב' את העם מכרימה
 ונסוף

די ווינטו : (יח) קי קון מוג' אדומברי די סינסיא מוג' אדומברי די סאניא אי אינייא דיין סאניר אינייאדירה דולור : (ח) דיס' ייו אין מי קוראסון אנדארי אגורה טימפלארי קון אליגריאה אי צ'איז איניל ציין אי איק טאמביין איז נאדע : (ב) אה איז ריזו דיס' אינלוקיטירז אי אלה אלג ריאה קי איסטו אויין : (ג) איסקולקי אין מי קוראסון פור סונטרארי קון צ'יגו אמי קארני אי מי קוראסון גיאן קון סינסיא אי פור טראנ'אר אין לוקורה אסטו קי צירי קואלו איסטו בואינו פארה אוי'וס די איז אומברי קי אראן דינאס' די לוס סיי לוס קואינטה די דיאס די שוס ב'ידאס :

אינגרא

די שטיי ונסוף השיבותו אני אמרתי ארבה נסים ולא יסורו לבני והרי נכתב עלי : נשיו הטו את לבבו וכן הוא אומר שעל רוב חכמתו הוא סמך ועסה כמה דברים שנאמר נאום הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואוכל : (א) אמרתי אני לבני : הואיל וכן הוא אחדל לי מן החכמה ואעסוק במסתה תמיד : אנסכה : לסון מסך יין לשחות כמו מסכה יינה עירוב יין צמים לתקנו או עירוב בשמים ציין לקונדיטון : וראה בטוב : כמו וראות בטוב : והנה גם הוא הכל : שהרי ראיתי בנבואה שהרבה קנקולים באים מתוך שחוק : בלשנה מת מתוך משתה אנשי דור המנוול נשטפו מתוך רוב טובה שהשפעת להם : (ב) לשחוק אמרתי מהולל : מעורבב בנכי ואנחה : ולשמחה מה

זו : עונה עושה הרי סופה טובה (ג) תרתי לבני : חזרתי לתור לבני להחזיק בכולן במשחה בסחמה ובסכלות ולמשוך ולעדן משחה היין את בשרי כל שעודת שונג קרויה ע"ש היין : ולבי נוהג בחכמה : אף את בשרי ממך ציין לבי מתגבל בחכמה להחזיק בחורה : ולאחוז בסכלות : בדברים הדומים לי לסכלות שאמרתי עליהם איתיאל ואוכל וקנו לבנישת : שעטנו וכלאי הכרס : שהשטן משיב עליהם ואומות העולם משיבין עליהם וכן הוא אומר טוב אשר תאחוז בזה וגם על

כי קי איז צ'ארוץ קי מוג' יגואה סינסיא קואנדו פיקה אי כוז טורנה אין תשובה מוג' יגואה סאניא דילאנטרי י"י אי איז קי אינייאדי סאניר אי מואירי אין סו מאנסיצ'ין אינייאדי איז דולור אשוס סירקאנוס

אמרתי דיס' ייו אין מי קוראסון אנדארי אגורה אקי אי פריוארי קון איגריאה אי וירי אין ציין דיז מונדו איז איסטי אי קומו איגו סוב'רי מי אנבושטיא אי אפ'ריאיטייון דיס' קון מי דיג'ו איק טאמביין איסטו איש נאדה

לשחוק פור איז ריזו דיס' אין אורה די אמנוש טיזא איסקארנו איז אי פור לה אלג ריאה קי פרוציג'ו איז אהיל צ'ארוץ קי לה אזי :

תרתי איסקולקי אין מי קוראסון פור סונטרארי אין קאזה די קונביטיס די וינו אמי קארני אי מי קוראסון גיאן קון סינסיא אי פור טראנ'אר אין לוקורה די מאנסיצ'וס אסטו קי וידי אי פ'יוו קואלו די אילייוס בואינו פארה לוס איז'וס די איז אומברי קי אראן מיינטיס קי אילייוס צינצ'ס איניל מונדו איז איסטי דינאס' די לוס סיינוס קואינטה די דיאס די שוס וידאס

הגדלתי מוג' יבואי איג'אס בואינאס די ירושלם פ'האגואי פארה מי קאזאס איז בית המקדש פור פירדונאר סוב'רי ישראל אי קאזה די פ'ריאו די איז ריי אי קאמארה אי אומבראל אי קאנה

הגדלתי מעשי בנית לי בתים נטעתי לי
 כרמים: (ה) עשיתי לי גנות ופרדסים
 ונטעתי בהם עץ כל-פרי: (ו)
 עשיתי לי ברכות מים להשקות מתם
 יער צומח עצים: (ז) קנתי עבדים
 ושפחות ובני בית היה לי גם מקנה בקר
 וצאן הרבה היה לי מכל שוריו לפני
 בירושלם (ח) כנסתי לי גם כסף וזהב
 וסגלתי

אינגראנדיסי מיט אויב'אס ס'ראגוא' פארה
 מי קאזאס פלאנטי פארה מי ונייאס:
 (ה) איני פארה מי גואירטאס אי ב'רג'יליס
 אי פלאנטי אין איליוס ארנ'ול די טודו
 ס'רוטו (ו) איני פארה מי אבירקאס די אגואס
 פור אביב'ראר די איליאס ש'ארה אירמול
 ייטין ארנ'וליס: (ז) קומפרי סיורנ'וס אי
 סיורנ'אס אי ב'ארוניס די קאזאס פ'ואי אמי
 טאמניין גאנאדו די ב'אקאס אי אוב'יו'אס
 מונג'ו פ'ואי אמי מאס קי טודוס לוס קי
 איראן אנטיש די מי און ירושלים:
 (ח) אפאניי אמי טאמניין פלאטאס אי אורי
 אי

רשי

שאל שנדמה נעיניו סכלות להרוג מאיש ועד
 אשה מעולל ועד יונק והיא מכות המקום
 וקורא אותה סכלות: (ד) הגדלתי ומעשי
 בימי גדולתי: (ה) עץ כל פרי שהיה שלמה
 מכיר נחמתו את גידי הארץ איזה גיה בולך
 אל כוש ונטע בו פלפלין איזה בולך לארץ
 חרובין ונטע בו חרובין שכל גידי הארצות
 באים לכיון שמס משתיתו של עולם שנאמר
 מציון מכלל יופי לכך נאמר עץ כל פרי
 נמדרש חנחומא: (ו) נרוכות מיס

תרגום
 די נית דין קון פיידראס פיקאדאס קי גיי סי אסינ
 טאנ'אן לוס טאנ'יוס אי ג'אגאב'אן אהיל ג'ואיטיו
 איני סיליא די מארפ'יל פור אסינטו די ריינו
 פלאנטי פארה מי אין יננה טודו אישקואינטרה
 ונייאס די אוב'אס פיר ציב'יר ונו ייו אי גראנדיס
 די לוס סנהדרין אי טאמניין פור טימפלאר וינו
 א'נואב'ו איוינו ויז'ו סוברי לה ארה
 איני פארה מי גואירטאס אביב'ראנטיס
 אי וירג'יליס אי פלאנטי גיי טודוס
 מודוס די יירב'אס די איליאס פור מיניסטיר די
 קומידה אי די איליאס פור מיניסטיר די
 אי די איליאס פור מיניסטיר די מיליונה טודוס
 מודוס די יירב'אס די אישפיטיאס פלאנטי אינייאס
 אי ארנ'וליס קי קון און פ'רוטו אי טודוס ארנ'וליס
 מבראס אי לוס דאניאדוריס די לה אינדיוא אי
 טודו ארנ'ול קי און פ'רוטו אי שותחוס די שור
 לה סיב'דאד קי אין ירושלים פירקה ארינקון די אגואס די איל סלות

פריב'י לוגאר די אביב'ראדוראס די אגואס קואל איס איל קי פירטיניטו פואניב'
 ראר ארנ'וליס אי יירב'אס אי איני פארה מי אבירקאס די אגואס די איליוס
 אפילו לה ש'ארה קי קריסין ארנ'וליס פור אביב'ראר

עשיתי
 קנתי
 קנתי

קומפרי סיורנ'וס אי סיורנ'אס די אי דו ריטנו די פואיב'לוס איסט
 ראניוס אי ריו'ידוריס קי איראן מאנדוניס טוב'רי מאנטינימיינטו די מי קאזאס אי
 איראן אמי פור גוב'ירנאר למי אי לה ב'ארוניס די מי קאזאס דוני מיניס די איל אנויו אי אונ
 פור גוב'ירנאו מי אין מיו די איל עבור טאמניין גאנאדו די ב'אקאס אי אוב'יו'אס פ'ואי אמי מאס
 קי טודוס לוס ג'ירינאנטייוס קי איראן אנטיש די אמי און ירושלים

עשיתי
 קנתי
 קנתי

אפאניי אמי טאמניין סילירוס די פלאטאס די אורו קנאפולרפינוס אי נאלאנסאס
 די נ'אטידאס אינודי אורו פ'ינו אי טריזורוס די ריש'אס די קומאראקאס סי דיוורן
 אמי

מנכתי
 די נ'אטידאס אינודי אורו פ'ינו אי טריזורוס די ריש'אס די קומאראקאס סי דיוורן
 אמי

וסגלת מלכים והמדינות עשיתי לי שרים
 ושרות ורתענות בני האדם שדה ושרות :
 (ט) ודלתי והוספתי מכל שתיח לפני
 בירושלם אף חכמתי עמדה לי : (י) וכל
 אשר שאו עיני לא אצלתי מהם לא
 מנעתי את לבי מכל שמהה כי לבי שמח
 מכל עמלי וזה היה חלקי מכל עמלי :
 ופניתי

תרגום

אמי פור חרבי אינו איניל בית המקדש מאכיראש
 די קאנטאר פור קאנטאר קון אייליוש לוש לויים
 סוכרי איל קרבן אי ויגואילאש אי אלמודים פור
 קאנטאר קוניליוש לוש קאנטאדוריש אי לאש קאנטא
 דיראש אין קאזה די קומביטי די אילוינו אי ויסיוש
 די איג'וש די איל אומברי אי לינג'אש אי באניווש
 קאנאליש קי ג'וריאב'אן אגואש טיב'ייאש אי קאנא
 ליש קי ג'וריאב'אן אגואש קאיינטיש

וגרלתי אי מוג'גואו ביין אי איניאדוי ריקיוה
 מאש קי טודוש לוש ג'ירינאכסייוש קי
 איראן אכטיש די מי אין ירושלים די פיירטו מי
 סינסייא סוסטוב'ו אמי אי אייליא אליוודו אמי :

וכל אי טודו לו קי בוש'קארון די מי גראנדיש
 די לוש סנהדרין פור אלימפיואר אי פור
 אינקונאר פור ג'ושטי'יקאר אי פור קונדינאר בון
 וירי די אייליוש סולטורה די לאש קוזאש אי בון אמי
 קוראסון די טודה ליגריאה די לה ליי קי אירה אמי
 ואבאר קי מי קוראסון ליגרי קון סינסייא קי שי די
 אמידילאנטריי'י מאש קי טודוש לוש ג'ארוניש אי מי
 ג'ארוניש אי מי אלו פאריו'ו אמי פור ריכיו'יר פור
 אייליא שרי סייו קומפלידו איל מוכדו איל קי וויני
 מאש קי טודו מי טראב'אנו

אי טראוורו די רייש אי די לאש סיב'דאדיש
 אינו אמי קאנטאדוריש אי קאנטאדיראש אי
 בישייוש די אינוש די איל אומברי מוזיקה
 אי איסטרומינטוש : (ט) אי אינגראנדיכי
 אי איניאכדיי מאש קי טודו לוקי פ'ואי
 אכטיש די מי אין ירושלים טאמביין מי
 סינסייא סי סוסטוב'ו אמי : (י) אי טודו
 לוקי די מאנדארון מי אנו'וש בון הפארטי
 די אייליוש בון ג'ירי אה מי קוראסון די
 טודה אליגריאה קי מי קוראסון אליגרי
 די טודה מי לאזיריא אי אישטה פ'ואי
 מי פארטי די טודה מי לאזיריא :

רש"י

(ה) וסגלת מלכים גנוי מלכים זהב וכסף
 ואבן יקרה שהמלכים מסגלים בגזיהם :
 והמדינות סגולת כל סוחרים : שרים ושרות :
 מיני כלי זמר : שדה ושרות : מרכבות ווי
 עגלות כב וכלשון גמרא יש שדה תיבה ומגדל :
 (ט) אף חכמתי גס חכמתי לא הנחתי
 בשביל כל המעשים האלה ועמדה לי ולא
 שכחתי : ד"א עמדה לי לעזרה מכל אה :
 (י) לא אצלתי : לא ריחקתי להבדל מהם
 וכן ויאכל מן הרוח ויתן על הזקנים כמנורה
 שמדליקין ממנה נרות הרבה ואין אורה חפר
 כלום : וזה היה חלקי : ואחרי עשותי כל
 אלה אין לי מכולם אלא זה רב ושמואל חד
 אמר מקלו וחד אמר קידו מקידו של הרם
 ששותין זה ויש פותרים ממדרש אגדה כל
 הענין נבתי מדרשות ותלמידי ונבתי כנסיות :
 יער לומח עצים : עמי הארץ למלאכת
 שדות וכרמים :

ופניתי
 אמידילאנטריי'י מאש קי טודוש לוש ג'ארוניש אי מי
 ג'ארוניש אי מי אלו פאריו'ו אמי פור ריכיו'יר פור
 אייליא שרי סייו קומפלידו איל מוכדו איל קי וויני
 מאש קי טודו מי טראב'אנו

(יא) אי קאטי ייו אין טודאש מיט איג'אש
 קי איזירון מיט מאנוס אי אין לה לאזיר
 ייח קי לאזרי פור אזיר אי איק לו טודו
 נאדה אי קיב'ראנטו די ויינטו אי נון אב'אכ
 טאז' דינאש'ו דיל סול : (יב) אי קאטי
 ייו פור ב'יחיר סינסייח אי אינלוקיסימיינטוס
 אי לוקורה קי קי איל אומברי קי ב'ירנה
 דיטראש די איל ריי אה לוקי ייח לו איזו :
 (יג) אי ב'ידי ייו קי איי אב'אנטאז'י אלה
 סינסייח מאש קי לה לוקורה קומו אב'אנטאז'
 די לפ לוז די לה אישקורידאר : (יד) איל
 סאב'ייו סוס אונ'וס אין שו קאב'יסה אי איל
 לוקו אינלה אישקורידאר אנראן אי סופי
 טאמביין ייו קי אינקואינטרו אונו אקונטיסי
 רה אטודוס איליווס : (טו) אי דיס'י ייו
 אין מי קוראסון קומו אינקואינטרו די איל
 לוקו טאמביין ייו מי אקונטיסירה אי פורקי
 מי אסאוינטי ייו אישטונטיס דימאזיארדו
 אי

ופניתי אני בכל מעשי שעשו ידי ובעמל
 שעמלתי לעשות והנה הכל הכל ורעות
 רוח ואין יחרון תחת השמש : ופניתי אני
 לראות חכמה והוללות וסכלות כי ומה
 האדם שיכונה אחרי המלך את אשר כבר
 עשהו : וראיתי אני שיש יחרון לחכמה מן
 הסכלות פיחרון האור מן החשך : (יד)
 החכם עיניו בראשו והכסיל בחשך הולך
 וידעתי גם אני שמקרה אחד יקרה את
 כלם : ואמרתי אני בלבי במקרה הכסיל
 גם אני יקרני ולמה חכמתי אני אז יותר
 ודברתי

רש"י
 (יא) ופניתי • עתה בכל מעשי ורואה אני
 שאין יחרון בהם כי מכולם אני חסר :
 ופניתי אני לראות חכמה • פונה אני מכל
 עסקי להתבונן בחורה והוללות וסכלות עונש
 עבירות : כי מה האדם שיבא אחרי המלך
 להתחנן לו על גזירה שגזרו עליו וכב'עשאוהו
 למעשה הגזירה לגזירה טוב לו להתבונן
 תחילה במעשיו ולא יצטרך לנקם : (יג) מן
 הסכלות • הוא הרשע : עיניו נראשו אהלת
 הדבר מסתכל מה יהא נסופה : (יד) וידעתי
 גם אני • גם אני ידעתי אשר אשנח את
 החכם מן הכסיל יודע אני ששניהם ימותו :
 (טו) ואמרתי אני בלבי כו' • כלומר לפי
 ששניהם מתים שמא אהרהר בלבי מעשה
 במקרה הרשע גם אני יקרני ולמה אהיה כדויק
 אז יותר

חרגום
 ופניתי אי פארי מיינטיס ייו אין טודאש מיט
 איג'אש קי איזירון מיט מאנוס אי אין
 טראב'אז'ו קי טראב'אז'ו פור אזיר אי איק לו טודו
 נאדה אי קיב'ראנטו די ויינטו אי נון אב'אכ
 אין איליווס דינאש'ו די איל סול אינל מונדו איל
 אישטי סאלנ'ו איי פארה מי פריסייו קומפלידו פור
 מיט איג'אש נואינאש איל מונדו קי וייני :
 החכם אילסאב'ייו פארה מיינטיס אינל פרי
 סיפיינו לוקיאיש אפאריז'אדו פור סיחיר
 אינל קאב'ו אי אזי אוראשייון אי נאלדה לה סיטינ
 סיחמאלה די ל מונדו קואנדו וירנה איל דאניו
 אינל מונדו אקונטיסי און אקונטיסימיינטו אטודוס
 איליווס
 ואמרתי אי דיס'י ייו אין מי קוראסון קומו
 אקונטיסייו אה שאל איז'ו די קיש
 טאמביין ייו איל איי קי אטורסייו קון סו אטורסי
 מיינטו אי נון גוארדו לה אינקומינדאנסה קי סי
 אינקומינדו פור עמלק אי סי טירו די איל
 ריינו

עמלק אי סי טירו די איל ריינו

ודברתי בלבי שגם יזה הכל : (יו) כי אין
 זכרון לחכם עם הכסיל לעולם בשכבר
 הימים הבאים הכל נשפח ואין ימות
 החכם עם הכסיל (יז) ושנאתי את החיים
 כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש
 כי הכל חבל ורעות רוח : ושנאתי אני את
 כל עמלי שאני עמל תחת השמש
 שאני חנו לאדם שיהיה אחרי (יט) ומי יודע
 החכם יהיה או סכל וישלף בכל עמלי
 א שעמלתי

אי אבלי קון מי קוראסון קי טאמניין איסטו
 נאדה : (יו) קי נון מימנראשייון אה איל
 טאב'יו קוניל לוקו פארה שיימפרי פור לו
 קי ייא' לוס דיאס לוס ויניטיס לו טודו
 אים אולב'ידאדו אי קומו מורירה איל
 טאב'יו קוניל לוקו . (יז) אי אבורישי
 אלאס ב'ידאס קי פיזו סוב'רי מי לה איג'ה
 קי פ'ואי איג'ה דיבאס'ו די איל סול קי לו
 טודו נאדה אי קיב'ראנטו די ויניטו :
 (יח) אי אבורישי ייו אטודה מי לאזיריח
 קי ייו לאזראן דיבאס'ו די איל סול קי לו די
 ס'ארי אומברי קי סירה דיטראס די מי :
 (יט) אי קין סאנ'י סי סאב'יו סירה או לוקו
 אי פודיסטארה אין טודה מי לאזיריח
 קי

תרגום

ריינו טאמניין אמי מי אקונטיסירה אי פורקי איסטו
 מי אסאוינטי ייו אכטי דימאזויאדה מינטי מאס קי
 איל אי אבלי ייו קונמי קוראסון קי טאמניין איסטו
 נאדה אי נון איי שאלב'ו קי שיטינטייח די דיב'ו
 די י"י

ודברתי אני בלבי : שאם אהרהר כן הכל
 הוא : (יו) כי אין זכרון לחכם והכסיל
 שוין אחרי מותן לאיזכרו שניהם יחד שזה
 זכרונו לטובה וזה זכרונו לרעה : בשכבר
 הימים הבאים הכל נשפח . בשביל אשר אני
 רואה את הרשעים אשר היו כזר והכליחו
 מאד וזימים הבאי אחריהם נשפח כל גבורתם
 והלחתם : ואין ימות החכם עם הכסיל
 אני רואה הצדיקים מכליח'נמיתת'ומועילים
 לנניהם כגון וזכרתי אני את בריתי יעקב
 כו' וזכרתי לך חסד פעוריק (יז) ושנאתי את
 החיים . שהיה מחנבא על דורו של רחנעס
 שהיו רשעים : (יט) גם זה הכל . גם
 זה אחד מן ההנלים שנבראו בעולם שהחכם
 יגע והכסיל יורשו אמרתי ליאס שלא לייגע
 ולעמול .

כי נון איי מימנראשייון אלוס סאב'יווס קון לוס
 לוקוס אאיל מונדו איל קי ויניי אי דיספואיס
 קי מואירי איל ב'ארוון לוקי פ'ואי ייא אינכוס דיאס
 קואדו וירנאן לוס דיאס קי טון אפאריו'אדוס פור
 שיאיר דיטראס די איל טודו אים אולב'ידאדו אי קומו
 דיראן לוס איז'וס די אומברי קי אים קאב'ו די לוס
 ג'וטוס קומו קאב'ו די לוס פיקאדוריס :

ושנאתי אי אבורישי ייו אטודה לאס וידאס
 מאלאס קי פיזו סוב'רי מי לה איג'ה
 מאלה קי סי אזי סוב'רי איז'וס די איל אומברי די
 באס'ו די איל סול איניל מונדו איל איסטו
 קי לו טודו נאדה אי קיב'ראנטו די איספריטו :
 אי אבורישי ייו אטודה מי טראב'אז'ו קי טראב'אז'ו די איל סול איניל מונדו
 איל איסטו פורקי לו דיס'ארי פארה רחנעס מי איז'ו קי ויניי דיטראס די מי אי
 וירנה ירנעס פו סוירב'ו אי טומארה די סו מאנו דייס טריב'וס אי אירידארה מיאטאר די איל
 ריינו

ומי יודע אי קין סאנ'י סי סאב'יווס סירה או טורפי איל ריי קי אים אפאריו'אדו פורן שיאיר דיטראס
 די מי אי פודיסטארה אין טודה מי טראב'אז'ו קי טראב'אז'ו איניל מונדו איל איסטו

שעמלתי ושהכמהי החת השמש גם-זה
 דבל (כ) וכבותי אני ליאש את-לבי על-כל-
 העמל שעמלתי החת השמש (כא) כי יש
 אדם שעמלו בחכמה וברעת ובכשרון
 ולאדם שלא עמל-בו יחננו הלגון גם-זה
 דבל ורעה רבה (כב) כי מה-הוה לאדם בכל
 עמלו וברעיון-לבו שהוא עמל החת השמש
 (כג) כי כל-ימיו מכאבים וכעס ענינו גם-
 בלילה לא-שכב לבו גם-זה דבל הוא (כד)
 אין טוב באדם שיאכל ושתה והראה את-
 נפשו טוב בעמלו גם זה ראיתי אני כי מיד
 האלהים

קי לאורי אי קי מי אסאכ'ינטי דינאש' די
 איל סול טאמניין אישטו נאדה : (כ) אי
 נולטי ויו פור דיספ'יאוייאר אמי קוראסון
 פור טודה לה לאזיריאל קי לאורי דינאש'
 די איל סול : (כא) קי איי אומברי קי סו
 לאזיריאל אין סינסיאל אי אין שאצ'יר אי
 אין נונדאר אי אה אומברי קי נון לאזרו
 איניל לו דה סו פארטי טאמניין אישטו
 נאדה אי מאל גראנדי : (כב) קי קי איש
 איל אומברי אין טודה סו לאזיריאל אי
 אין קינ'ראנטו די סו קוראסון קי איל
 לאזרה די נאש' די איל סול : (כג) קי
 טודוש טוש דיאש דולוריינוש אי סאניאל
 אינסו קאצ'ו טאמניין אינלה נוב' נון ייאזי
 סו קוראסון טאמניין אישטו נאדה איל :
 (כד) נון ניין איל אומברי קי קומה אי בינ'ה
 אי אמוטרה אסו אלמה ניין אינסו לאזיר
 ייא טאמניין אישטו וידי ויו קי די פודיר
 די

תרגום

אי אין טודו לוקי ארדיסי קונמי סינסיאל דינאש' די
 איל סול איניל מונדו איל אישטי אי מי אריפינטי
 אינמי קוראסון אי טורני פור דיזיר טאמניין אישטו
 נאדה

רש"י
 (כא) כי יש אדם • כחשמו כפשוטו ומדרש
 אגדה בתנחומא מכנהו כלפי הקב"ה שנאמר
 בוועל דמות הכסא דמות כמראה אדם :
 שעמלו בחכמה • שנאמ' ה' בחכמה יסד
 ארץ נדעתו חהומות ננקעו ולבריות שלא
 עמלו בו נתן חלק בו : וגם זה הנל ורעה
 רבה • והס נעשו דור של הנל ורנה רעת
 האדם בארץ בדור המצול : (כב) כי מה
 הוה כו' כי מה מותר הוה לאדם בכל
 עמלו ושברון לבו ודאגה שהוא עמל ומניח
 לאחרים (כג) ענינו • מנהגו גם זה אחד
 מן ההבלים הנוהגים בעולם : (כד) אין
 טוב באדם • בתמיה שיאכל ושתה והראה
 נפשו טוב כלומר יתן לבו לעשות משפט
 וכדקה עפ' המאכל והמשת'וכן נאמ' ליהויקין
 אציק

אוי פורני ייו פור דיספ'יאוייאר אמי
 קוראסון סוב'רי טודו איל טראכ'אז'ו
 קי טראכ'אז'י פור קומפראר אי לוקי מי אסאכ'ינטי
 פור ארדיסאר דינאש' די סול איניל מונדו איל
 אישטי

קי איי אומברי קי סו טראכ'אז'ו אין סינ
 סיאל אי אין אינטינדימיינטו אי אין ג'וש
 טינדאר אי פואירי שין איז'וש אי אה צ'ארוז קי נון
 טראכ'אז'ו איניל לו דה פור סיאלר סו פארטי טאמ
 ניין אישטו נאדה אי מאל גראנדי
 טודוש טוש דיאש דולוריינוש אי פ'ואירטי סו
 סאניאל אינסו קאצ'ו טאמניין אינלה נוב'י
 נון דואירמי די פינסאמיינטו די סו קוראסון טאמ
 ניין אישטו נאדה איל

נון איי קי פלאזי איניל צ'ארוז סאלנ'ו קי קומירה אי בינ'ירה אי אמוטרה אה סו
 אלמה ניין דינאטרי איז'וש די איל אומברי פור איז'וש אינטינדימיינטו פור אגראר
 אין קאמינוש לוש ארדיסארוש דינאטרי די איל פורקי קי לוש דיאש איל די סו טראכ'אז'ו
 טאמניין אישטו וידי ויו קי איל צ'ארוז פרושפירה איניל מונדו איל אישטי די מאנר די י"א קי
 אסינטינטי פור סיאלר סוב'רי איל

האֱלֹהִים הִיא : (כה) קִין מִי יֹאכֵל וּמִי יִחַשׁ
 חוץ מִמֶּנִּי : (כו) כִּי לְאָדָם שָׂטוּב לִפְנֵי
 נָחַן חֲכָמָה וְדַעַת וְשִׂמְחָה וּלְחֹסֵא נָחַן עֵינָיו
 לְאֶסּוּף וּלְכָנּוּם לָחֵת לִטוֹב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים
 גַּם זֶה הֵבֵל וְדַעַת רוּחַ : (א) לְכָל זְמַן
 וְעַתָּה לְכָל חַפֵּץ תְּהֵא הַשְּׁמַיִם : (ב)
 עַתָּה לְלֹדָתָא וְעַתָּה לְמוֹתָא
 עַתָּה לְטַעַתָא וְעַתָּה לְעֵקֶר נְטוּעָא
 עַתָּה עַתָּה

די איל רוי אולייא : (כה) קין קין קומורה
 או קין אפרישורארה אפ'ואירה די מי :
 (כו) קין איל אומנרי קי נואינו דילאנטרי
 די איל דיוו סינסייא אי סאב'יר אי אגריאה
 אי איל פיקאדור דיוו קאב'ו פור אפאכ
 יואר אי פור אפאנייר פור דאר פארה
 ציון דילאנטרי איל דיוו טאמניין אישטו
 נארה אי קיב'ראנטו די אישפריטו : (א)
 פארה טודו טיימבו אי אורה פארה טודה
 וילונטאר די נאס'ו די לוס סיולוס :
 (ב) אורה פארה נאסיר • אי אורה
 פארה מוריר אורה פארה פלאנטאר •
 אי אורה פארה אראנקאר לו פלאנטאדו :
 אורה

תרגום

כי קין איל קי טראב'אז'ה אין פאלאנ'ראש
 די לה ליי אי קין איל ב'ארון קי איי אה
 איל סוכפיג'ו די דיאה די איל דין איל גראנדי קי
 איש אפאריז'אדו פור ויניר אפ'ואירה די מי :

כי קי איל ב'ארון קי סון ארדישאדאש כוש
 אוב'ראש דילאנטרי י"י דיוו סינסייא איסא
 ב'יר איניל מונדו איל אישטו אי אגריאה קונלוס
 ג'וטוס איל מונדו איל ויניין אי איל ב'ארון
 פיקאדור דיוו קאב'ו מאלו פור אפאנייר אזוינדה
 אי פור אמונטונאר גאנאנסייא מונג'ה פור סיאיר
 טומאנסי די איל אי פור סיאיר דאדו אה ב'ארון קי
 לי פלאזי דילאנטרי י"י טאמניין אישטו נארה איש
 פארה איל פיקאדור אי קיב'ראנטו די אישפריטו :

לכל אורה אישקון'ידפ פור אינג'ינדראר איז'וש
 אי איז'אש אי אורה אישקון'ידה פור מת
 טאר איז'וש פורפ'יאז'וש אי אינסאנייאדוריש פור
 מאטאר לוש קון אפידריארלוש קון פיידראש קון
 דיג'ו די לוש דייניס אורה אישקון'ידה פור פלאכ
 טאר ארצ'ול אי אורה אישקון'ידה פור דיוראיגאר
 ארצ'ול פלאנטאר

עת אורה איש'קון'ידה פור מאטאר אינלה פילו
 אה אי אורה אישקון'ידה פור מיליוניגאר
 רוליינעו

רשי"י

אניך הלא אכל ושתה ועשה משפט וזרקה
 אז טוב לו : (כה) כי מי יאכל כו' למה לא
 אשמח בחלקי במאכל ומשתה מי ראוי לאכול
 את יגיעי ומי ימהר לבולעה מנלעדו :
 חוץ ממני • מנלעדו זו מדת הרשעים היא
 שאוספים לצורך האחרים : (כו) כי לאדם
 שטוב נפשו • לפני האלהים הנזכר למעלה
 כימיר האלהים היא : נתן חכמה ודעת
 ושמחה • לב לעסוק בתורה ובמצות ולשמח
 בחלקו במאכל ובמשתה וכסות נקייה :
 ולחוטא נתן ענין • מנהג דאגה לאסוף
 ולכנום ולתת לטוב לפני האלהים כענין שנא'
 ותסס אסתר את מרדכי על בית המן : גם
 זה • אחד מן ההנלים שנתנו לבריות שהם
 עמלים ואחר נוטל (א) לכל זמן • א ישמח
 האוסף בהון מהנל כי אם שכשו הוא נידון
 עוד ירשוהו כדיקים אלא שעדיין לא הגיע
 הזמן כי לכל דבר יש זמן קבוע מתי יהיה :
 לכל הפז • לכל דבר כל הדברים קרויים
 חפצים נלסון משנה : (ב) עת ללדת •
 לחשעה חדשים : ועת למות • קצוב שנות
 פל כל דור ודור : עת לטעח • גוי וממלכה :
 ועת לעקר • עת ינא להעקר : (ג) עת
 להרוג

(ג) אורה פור מאטאר אי אורה פור מיליזינאר אורה פור פורטיליזיאר אי אורה כארה פ'ראגואר : (ד) אורה פארה ליוראר אי אורה פארה ריזאר אורה פור אינדיג'אר אי אורה פארה סאלטאר : (ה) אורה פור איג'אר פיידראש אי אורה די אפאליזאר פיידראש אורה פארה אנראשאר אי אורה פור אליס'אר די אנראשאר : (ו) אורה פור נוס'קאר אי אורה פור דיפיר דיר אורה פור גואהדאר אי אורה פור איג'אר : (ז) אורה פור אראזגאר אי אורה פור קוזיר אורה פארה קאליזאר אי אורה פארה אנלאר :

אורה

דע"י

להרוג * אומה שלימה כשמגיע יום פקודתה כמו שנאמר ושאריהך נחרב יחרב : ועת לרפא * שנים כענין שנאמר נמכרים ושנו עד ה'ונעתר להם ורפאם : עת לפרוז * חומת העיר כשנגזר עליה שנאמר וחומות ירושלים מפורכות : ועת לבנות שנא' וזניתיה כימי עולם : (ד) עת לבנות בתשעה באב : ועת לשחוק * לעת"ל שנאמר אז ימלא שחוק פיניו : עת ספורי * כימי אצל : ועת רקוד * בחתנים וכלות : (ה) עת להשליך אבנים בחורי ישראל מושלכים תשחפכנה אבני קדש : ועת כנוס * אותם מן הגולה והושיעם ה' להם ביום ההוא כלאן עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו : עת לחנוק * כי פאשר ידבק האזן כו' : ועת לרחוק מחנק * ורחק ה' את האדם : (ו) עת לנקש * כענין שנאמר וחת האונדות חנקש לענין נדחי ישראל : ועת לאנד * ועת שאנדס בגולה שנא' ואנדחם בגוים

עת

ועת לרפא
ועת לבנות : (ד)
ועת לשחוק
ועת רקוד : (ה)
ועת פנוס אבנים
ועת לרחק מחבק :
ועת לאנד
ועת להשליך : (ז)
ועת לתפור
ועת לדבר : (ח)

עת

חרגום

דולינטי אורה איסקוז'ידה פור דיזאזיר פ'ראגואה אי אורה איסקוז'ידה פור פ'ראגואה דיזירטאש :
אורה פארה ליוראר סוב'רי מואירטו אי אורה איסקוז'ידה פור אליגרארטי קון ריזו אי אורה איסקוז'ידה פור אינדיג'אר סוב'רי מאטאר אי אורה איסקוז'ידה פור סאלטאר איגלה בודה
אורה איסקוז'ידה פור דירוקאר מונטוןדי פיידראש אי אורה איסקוז'ידה פור אמונטונאר פיידר אש פארה פ'ראגואה אי אורה איסקוז'ידה פארה אנראשאר מוז'יר או אורה איסקוז'ידה פארה שיש'אר די אנראשאר אין סייטי דיאש די טיל לימוניו *
אורה איסקוז'ידה פור דימאנדאר אזויינ דאש אי אורה איסקוז'ידה פור דיפירדיר אזוינדאש אי אורה איסקוז'ידה פיר גוארדאר טראטו אי אורה איסקוז'ידה פור איג'אר טראטו איגלה מאר אין אורה די טינפיטטה גראנדי :
אורה איסקוז'ידה פור אראזגאר ביסטידו סוב'רי מואירטו אי אורה פור קוזיר אורה פארה קאליזאר די אנראשאר די באראנ'ה

עת

אורה פארה אמאר אי אורה פור אנוריסיר
 אורה די פיליאה אי אורה די פאס :
 (ט) קי ב'אנטאז' די איל אנדור אין לוקי
 איל לאזראן : (י) וידי איל קאב'זו קי דינו
 איל דייר אאיז'וס די איל אומברי פור קינ'רא
 נטאר קוניל : (יא) אלו טודו איזו
 אירמוזו אין סו אורה טאמנין אה דיזיאו
 די איל מונדו דיזו אין סו קוראסון די נון קי
 נון

עת לאהב ועת לשנא
 עת מלחמה ועת שלום
 (ה) מה יתרון דעשה באשר הוא עמך :
 ראיתי את הענין אשר נתן אלהים לבני
 האדם לענות בו (יא) את הכל עשה יפה
 בעתו גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר
 לא

רשי"י

נגויס : עת לשמור יברכך ה' וישמרך
 כשאתם עושים רצונו : ועת להשליך וישליכם
 אל ארץ אחרת : (ז) עת לקרוע מלכות
 בית דוד ואקרע את הממלכה כו' : ועת
 לתפור והיו לאחדים צידך ולא יחזו עוד
 לשתי ממלכות : עת לחסות : פעמים שאדם
 שותק ומקבל שכר שנאמר וידום אהרן זוכה
 שנתייחד הדבור עמו שנאמר וידבר ה' אל
 אהרן יין ושכר אל תשת : ועת לדבר : אז
 ישיר משה וחסר דבורה קחו עמכם דברים
 (ח) עת לאהוב : ואהבך : ועת לשנא : שנא'
 כל רעתם בגלגל על כן שנאתים : (ט) מה
 יתרון העושה יתרון של עושה רע בכל
 שהוא עמל גם הוא עתו יבא והכל אנד :
 (י) הענין המנהג : לענות : להתנהג :
 (יא) יפה בעתו : בעת הטובה יפה הוא
 לבא תסום שכר מעשה הטוב ובעת הרעה
 ראוייה היא לתשלום מעשה הרע : גם את
 העולם נחן בלבם כו' : גם את חכמת העולם
 אשר

תרגום

עת אורה איסקון'יזה פור אמאר קאדה אונז
 אסו קומפאניירו אי אורה איסקון'יזה
 פור אנוריסיר איל ב'ארוז פיקאדור אורה איסקון'י
 דה פור קומנאטיר פיליאה אי אורה איסקון'יזה פור
 אזיר פאס
 מה קי ב'אנטאז' איי איל וארון פירב'יין
 קי איל טראנ'אז'ה פור אזיר טיליירוס
 אי פור אפאנייאר אזיינדה סי נון סי אייודה קון
 מוזל די אריב'ה

ראיתי איל קאב'זו די אינקארסילאמיאנטוס
 אי דאניו קי דיזו י"י אאיז'וס די איל
 אומברי קי אילייוס מאלוס פור אפ'ריאירלוס קוניל

את דיס'ו שלמה איל ריי קון איספריטו די
 פרופ'יזיאה אלו טודו איזו י"י בואינו אין
 סו אורה קי פירטיניסי קי אירה באראז'ה לוקי פ'ואי
 אין דיאס די ירבעם איז'ג די נבע פור סיאייר אין
 דיאס די שנע איז'ו די בכרי אי סי דיטוב'ו אי פ'ואי
 אין דיאס די ירבעם איז'ו די נבע קי סי אירה אין
 דיאס די שנע איז'ו די בכרי נון אירה פ'ראגואאסי
 איל בית המקדש פור קאב'זה די לוש ביזירוס די אורו
 קי איזו ירבעם איל פיקאדור אי פיזו אילייוס
 מאנדוניס סוב'רי איל קאמינו אי סי איסטאז' ארון סוב'יינטיס אה לוש רגליס אי פור איסטו סי
 דיטוב'ו אשטה קי סי פ'ראגואאה איל בית המקדש פורקי נון סי דיטוב'ו ייראן ישראל פור פ'ראגואאה
 איל טאמנין איל נומברי קי אירה איסקריטו אי דיקלאראדו סוב'רי אכן השתיה סי קוב'רייו
 די אילייוס קי פ'ואי שאב'ידו דינאנטרי די איל איל יצר מאלו קי אין סו קוראסון קי סי אירה
 אינטריבאדו אין מאנו די איל אומברי סי פירב'יאן קוניל אי איליאב'אן קוניל לו קי אירה
 אפאריג'אדו פארה'סיאייר אין קאב'ו די לוש דיאס אשטה שיימפרי די שיימפרי אי טאמנין דיאס
 די לה מואירטי קוב'רייו די אילייוס פורקי נון סיפה איל ב'ארוז די איל פריסיפיו לוקי איס
 אפאריג'אדו פור סיאייר איניל קאב'ו

דיס'ו

לֹא-יִמְצָא הָאָדָם אֶת הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר-עָשִׂיהָ
הַאֱלֹהִים מִרְאֵשׁ וְעַד סוֹף (יב) יִדְעֵהוּ כִּי אֵין
טוֹב בָּם כִּי אִם-לְשִׁמּוֹחַ וּלְעֲשׂוֹת טוֹב בְּחַיָּיו:
(יג) וְגַם כָּל-הָאָדָם שֶׁיֵּאֱכַל וְשָׂחָה וּרְאָה טוֹב
בְּכָל-עֲמָלוֹ מִתַּת הַאֱלֹהִים הִיא (יד) יִדְעֵהוּ כִּי
כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הַאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם
עָלְיוֹ אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגָרוֹעַ וְהַאֱלֹהִים
עָשָׂה שִׁירָאוֹ מִלְּפָנָיו : (טו) מִתְּשִׁיבָה כִּבְר

נון אליהא חיל אומברו אלס אח'ה קי איו
חיל דייו די פדישיפיוו אי אשטס קאצ'ה :
(יב) סופי קי נון מית'וה אין איליוס קי סלבו
פור ליגדארסי אי פור אזיר'ה בייין אין טוס
בידאס : (יג) אי טאמביין טודו חיל אומברו
קי קומירה אי ביב'רה אי ויר'ה בייין אין
טודה סו לאזיריאל דאריב'ה די חיל דייו
חיליואל : (יד) סופי קי טודו לו קי ארה
חיל דייו חיל סירה פארה סיימפרי סוב'רי
חיל נון נון פור איגיאלדיר אי די חיל נון
פור אמייגואר אי חיל דייו חיו קי טימאן
דילאנטרי די חיל : (טו) לוקי פ'ואי ייא

הוא ב תרגום

ידעתי דיס'ו שלמה חיל ריי קון אישפריטו די
נבואה סופי קי נון איי מיז'ור איגיליוס
אין איב'וס די חיל אומברו קי סלבו פור ליגדארסי
קון ליגריאל די לה ליי אי פור אזיר'ה בייין אין
דיאס די טוס בידאס
וגם אי טאמביין טודו ב'ארוו קי קומירה אי
ביב'רה אי ויר'ה בייין אין טוס דיאס אי
ארה אירידאר אשוס איג'וס אין אורה די סו מואירטי
טודו סו טראב'אז'ו דאריב'ה קי סי לי דייו חיל
דילאנטרי י"י חיליואל
ידעתי סופי קון אישפריטו די נבואה קי טודו לו
קי חזי י"י איגיל מונדו אינטרי בייין
אמאל דיודי קי סי אסיטינסייו די סו נוקה חיל סירה
פארה סיימפרי סוב'רי חיליוו נו איי ליסינסיאל אה
ב'ארוו פור איגיאלדיר אי די חיל נו איי ליסינסיאל
חיל ב'ארוו פור אמייגואר אי אין אורה קי ויר'ה
דאניו איגיל מונדו י"י חיל קי לו חיו פורקי טימאן
לוס איג'וס די חיל אומברו דילאנטרי די חיל

אשר נחן בלב הנריות לא נתן הכל בלב כל
אחד ואחד אלל זה קצת וזה קצת כדי שלא
ימלא האר'את כל מעשה הקנ"ה לדעת אותו
ולא ידע את עת פקודתו ונמה יכסל כה
סיתן לב לשוב שידאג ויאמר היום או מחר
אמות ולכך כתוב כאן העלם חסר ל'העלמה
שחס ירע האדם יום מיתתו קרובה לא יבנה
ביחך ולא יטע כרם לכך הוא אומר שהכל
יפה עשה נעתו זה שיש עת למיתה דבר יפה
היא שסומך האדם לומר שמה עדיין עת מיתתי
רחוק ובונה בית ונוטע כרם וזו יפה שנעלם
מן הנריות : (יב) ידעתי עתה הואיל
ונעלם עת הפקודה כי אין טוב בנריות כי
אם לשמוח בחלקו ולעשות הטוב צעיתי בוראו
צעוד שהוא חי : (יג) וראה בטוב מורה
ומאות : (יד) ידעתי כי כל אשר עשה
הקנ"ה במעשה בראשית הוא ראוי להיות
לעולם ואין לשנותו לא בתוספת ולא בגרוע
וכשנשתנה האלהים כזה ועשה שיסתנה סוי
שייראו מלפניו חוקיננוס פרץ גבול בדור אנוס
והציל שליטו של עולם והאלהים עשה שייראו
מלפניו שנעת ימים נשתנו הלוך חמה בדור
המבול לזרוח במערב ולסקוע במזרח כדי
שייראו מלפניו חמה חזרה לאחוריים עשר
מעלות צימי חוקיהו וצימי אחו חבו נתקצר
היום ונתרנה הלילה ניום מותו כדי שלא

מה לוקי פ'ואי די אנטים די אישטו איק ייא
ל קי וינו לוקי איש אפאריז'אדו פארה
סיאיר אין קאצ'ו די לוס דיאס איק ייא פ'ואי אי
פארה חיל דיאה חיל גראנדי קי איש אפאריג'אדו
י"י פור נוס'קאר אישקורידאד אי פרוצ'יוה די מאנוס
די לוס מאלוס קי פירטיגי חיל
ועוד

יהא

הוא ואשר להיות כבר היה והאלהים
 יבקש את נרדף : (יו) ועוד ראיתי תחת
 השמש מקום המשפט שמה הרשע ומקום
 הצדק שמה הרשע : אמרתי אני בלבי את
 הצדק ואת הרשע ישפט האלהים כי עת
 לכל חפץ ועל כל המעשה שם : אמרתי
 אני בלבי על דברת בני האדם לברם
 האלהים

תרגום

ועוד אי מאש ב'די דיבאס'ו די אילסול איניל
 מוכדו איל אישטי לוגאר די בית דין די
 לוס דייניס פ'אלסיאה אלוי אוב ליגאן איל ג'וסטו
 פור סאליר קונדינאדו איניל ג'ואיסייו אי לוגאר קי
 סי אלייא ב'ארוג ג'וסטו אלוי סי אלייא ב'ארוג פיקא
 דור פור פודישטאר אי איל פור פיקאדוס די איל
 ג'ירינאנטייו מאו

אמרתי

דיס'ייו אינ מי קוראסון איל ג'וס
 טו אי איל פיקאדור ג'וגה י'י אינ
 דיאה די איל דין איל גראנדי קי אורה סי אינו
 פארה טודו טראטו אי סוב'רי טודה איב'ה קי איני
 רון אינ איל מוכדו איל אישטי סי ג'וגאן אלוי :

אמרתי

דיס'י ייו אינ מי קוראסון פור קאב'ו
 די אינוס דיל אומנרי קי וייני סוב'רי אילייוס לייאבאש
 אי אינפ'ירמוס מאלוס פור פריב'ארלוס אי פור
 איזמירארלוס אינו איל דינו י'י פור אמוטראר סי
 טורנאן אינ תשובה סי ליש פירדונארה אילייוס
 אי סי מיליונאראן אי לוס מאלוס קי אילייוס קומו
 בישטייאש כון טורנאן אינ תשובה פור אישטו איל
 ייוס ראזונאן קון אילייוס פור אינמאליסיר אילייוס

כי

קי אקונטיסימיניטו די איל ב'ארוג פיקאדור
 אי אקונטיסימיניטו די לה בישטייא אינקו
 נארה

באתנחתא וסוף פסוק : (יו) אמרתי אני בלבי כו'
 שמתעכב הדבר סופולכא ל שעתו

כי

איל אי לוקי פארה סאיר ייא ס'ואי אי איל
 דייו בוש'קה איל פירסינדרו : (יו) אי
 מאס וידי דיבאס'ו די איל סול אינ לוגאר די
 איל ג'ואיסייו אלוי לה מאליסייא אינ לוגאר
 די איל ג'ואיסייו ליי לה מאליסייא אי לוגאר
 די לה ג'וסטידאל אלוי איל מאלו : (יו)
 דיס'י ייו אינ מי קוראסון אה איל ג'וסטו אי
 איל מלו ג'וגה איל דינו קי אורה אטודה
 דיכונטאר אי כוב'רי טודה לה איב'ה אלוי :
 (יה) דיס'י ייו אינ מי קוראסון פור קאב'ו
 די אינוס די איל אומנרי פיר איסקון ירלוס
 איל

רש"י

יהא נכפר כל זה כדי שייראו מלפניו לפיכך
 אינ טוב לאדם לעסוק אלא במצותיו ולירח
 מלפניו : (טו) מה שהיה כבר הוא • מה
 שהיה מלפניו כבר הוא עשוי וראינוהו או
 שמענוהו מאחרים שראוהו ויש לנו להעיד
 עליו שראינו שהקב"ה מנקש את הנרדפים
 יעקב נרדף עשו ודף וזהב את יעקב ואת
 עשו שנאתי מכרים רודפים את ישראל מכרים
 טנעו בים וישראל הלכו ניד רמה : ואשרי
 עתיד להיות עוד באחרונה הוא דוגמת מה
 שכבר היה כאשר נראסונה כן באחרונה אינ
 הקב"ה משנה מדותיו בעולם : והאלהים ינקש
 את הנרדף • ליפרע מן הרודף לפיכך מה
 יתרונו של עושה הרעה כאשר הוא עמל הרי
 סופו להשתלם : (יו) מקום המשפט כו' •
 ראיתי ברוח הקדש מקו' לשכת הגזית נירושלם
 שהיתה מלאתי משפט שמה ישפטו הרשע
 כמו שנאמר ראסיה נשחד ישפוטו וראיתי
 פורענותם : מקום הכדק • שער התווד
 שהיה מקום חתוך הלכות שמה הרשע שם
 ישבו שר סכים רב סרים נרגל שהאזר רב מג
 ונבוכדנצר וחילותיו והנין את ישראל ניסירים
 וקסים ומשפטי מות : שמה הרשע • טעמו
 למעלה לומר שהיא שם דבר כמו הרשע לא
 לפי שהוא סוף פסוק נהפך לינקד קמץ גדול
 ואע"פ שנכל מקום לא מצינו לו עוד שמתהפך
 לפיכך אני אומר את הכל שופט הקב"ה לאחר זמן ואע"פ
 שמתעכב הדבר סופולכא ל שעתו

הַאֱלֹהִים וּלְרֹאשׁוֹת שְׁתֵּים-בִּהְמָה הַמָּה לֶחֶם :
 (יט) כִּי מִקְרָה בְּנֵי-הָאָדָם וּמִקְרָה הַבְּהֵמָה
 וּמִקְרָה אֶחָד לֶחֶם כַּמֹּת זֶה בֵּן מֵת זֶה וְרוּחַ
 אֶחָד לְכָל וּמִזֶּה הָאָדָם מִן-הַבְּהֵמָה אֵין
 כִּי הַכֹּל הַבֵּל : (כ) חֶפְלָה הוֹלֵךְ אֶל-מְקוֹם
 אֶחָד חֶפְלָה הִיָּה מִן-הָעֵפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל-
 הָעֵפֶר (כא) מִי יוֹרֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֲלִיָּה
 הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיּוֹרֵדִת הִיא
 לְמַטָּה לָאָרֶץ : וּרְאִיתִי כִּי אֵין טוֹב מֵאֲשֶׁר
 יִשְׁמַח

איל דיוו אי פור אמושטראר קי איליווס
 קואטרו פיאה איליווס פארה איליווס :
 (יט) קי אינקואינטרו די איז'וס די איל
 אומברי אי אינקואינטרו די לה קואטרו
 פיאה אי אינקואינטרו אונו איליווס קומו
 מוריר אישטי אנטי מואירי אישטי אי
 אישפריטו אונו אה טודוס אי ב'אנטאז'י די
 איל אומברי די לה קואטרו פיאה נאדה קי
 לו טודו נאדה : (כ) לו טודו אנדאן אלוגאר
 אונו לו טודו פ'ואי די איל פולב'ו אי לו טודו
 טורנה איל פולב'ו : (כא) קין סאב'יין
 אישפריטו די איז'וס דיל אומברי סי סוב'יין
 איל ארינ'ה אי אישפריטו די לה קואטרו
 פיאה סי דושיינדין איל אנאש'ו אלה טיירה:
 (כב) אי וידי קי נון מיו'ור די לוקי סי
 אליגרארה

תרגום

נאדה אקונטיסימיינטו אונו אה טודוס איליווס אי
 אנטי קומו מואירי לה נישטייא אינקונאדה אנטי
 מורירה איל ב'ארוץ קי נון טורנה אין חסונה אנטיס
 די שו מואירטי אי ריפ'לו די אישפריטו די אמנוס
 איליווס קומו אונה סי ג'וזגאן אטודו קאב'ו אי
 רומאב'יג'ה די איל ב'ארוץ פיקאדור דילה נישטייא
 אינקונאדה נאדה אינטרו איליווס דוס סלבו לוגאר
 די לה פ'ואיסה קי לו טודו נאדה

הכל

טודוס אנדאטיס אלוגאר אונו טודוס מורא
 דוריש די לה טיירה סי קריארוץ די איל
 פולב'ו אי קואנדו מואירין טודוס איליווס אפאריז'א
 דוס פור טורנאר איל פולב'ו
 מי קי איל איל סאב'יין קי כאברה פי א אישפ
 ריטו די לה אלמה די איז'וס די איל אומ
 ברי סי סוב'יין איליא ארינ'ה אלוס שילוס אי אים
 פריטו די לה אלמה די לה נישטייא סי אנאש'אן
 איליא אנאש'ו אלה טיירה

וראיתי

אי וידי קי נון איי מיו'ור איניל מונדו
 איל אישטי די ליגרארסי איל וארוץ
 קון סוס איג'אש בואינוס קי קומירה אי ב'י'רה אי
 אביניגואר סו קוראסון קי איל סו פארטי בואינה
 איניל מונדו איל אישטי פור קומפראר קוניל איל
 מונדו

כי שעה יש לכל חפץ אף לפורענות ולפקודת
 הדין יש עת מתי ינח : ועל כל המעשה
 שעשה האדם שם ישפטוהו בנא עת הסקידה
 שם באותו העת נתן זמן לכל המעש'להשפט
 עליו אנכא חוטרי מילי ואני דרי חושנכא
 (יח) אמרתי אני בלבי • בראותי זאת :
 על דברת בני האדם שאחזו להם מדת גאות
 לנהוג שררה ורננות נקטנים מהם : לברס'
 הקב"ה להודיעם שאין שררתם כלו'ולהראותם
 שהם אף השרים והמלכים בהמה המה להם
 כשאר בהמה וחיה המה לעלמס : (יט) כי
 מקרה בני האדם כו' • הוא טעם הדבר
 אשר נתן הקב"ה מקרה ופגע לבני אדם ויש
 מקרה ופגע לבהמה ומקרה אחד לשניה'נתן
 כי שכסם שזה מתכך זה מת : ומות'האדם
 מן הבהמה אין • ויתרונו והכלחחוסל אדם
 מן הבהמה אינו נראה משמת כי הכל
 נהפך להיות הכל לשוב א העפר: מיכמו מי יודע
 יודע ישוב מי הוא אשר מנין ונותן לצ שרוח
 בני האר'היא העולה למעל ועומדת בדין ורוח
 הבהמה היא היורדת למטה לארץ ואין לה
 ליתן דין וחשבון וכריך שלא להחנהג בהמה
 שאינה

ישמח האדם במעשיו כי הוא חלקו כי מי
 יב יאנו לראות במה שיהיה אחריו : ושבת
 אני ואראה את כל העשקים אשר נעשים
 תחת השמש והנהודמעת העשקים ואין
 להם מנחם ומיד עשקיהם פח ואין להם
 מנחם : ושבת אני את המותים ששבר מתו
 מן החיים אשר הפה חיים עדנה (ג) ושוב
 משניהם את אשר עזן לא היה נאשה

א
 תרגום
 לא

מונדו קי וייני קי נון דיגה איל ב' ארון אין סו קורא
 סון פורקי איסטו ייו איספארזיין אזוינדע פור אזיר
 דקוח מינ'ור חמי קי לה דיס'י פארה מיס איז'וס
 דיטראס די מי • או מי מאנטירני די אילייוא אין
 אורה די לה ויז'יס • קי קין איל קי לו טראירה
 פור ויאיר לוקי איס אפאריו' ארו פור סיאיר דיסטו
 איס די איל

ושבתי אי טורני ייו אוידי אטודוס לוס סוב'
 רי פ'ורסוס קי שי איזיירון אה לוס
 דריקים איניל מונדו איל איסטו דינאס'ו די לוס
 סיילוס די מאנו די שוס אפריטאטיס קי נון איי קי
 אב'לי אה אילייוס קונורטיס אי נון איי קין לוס ריגמה
 די פודיר די שוס סוב'רי פ'ורסאטיס קון פ'ורטאליז
 די מאנו אי קון פ'ואירטה אי נון איי קין קונורטו
 אילייוס

ושבה אי אלכ'ני ייו אט מואירטוס קי ייא
 מוריירון אי נון פירטיניסי קי וינגה
 דאנייו איניל מונדו דיספואיס די סו מואירטי מאס
 קי לוס ניב'וס קי אילייוס ניב'וס איניל מונדו איל
 איסטו קון אפריטו אשטה אגורה
 ורנתי אי וידייו אטודו איל טראב'אז'ו אי
 אה טודה בוכדאד די לה אויג'ה קפ
 אזיין איז'וס די איל אומברי קי איס סיילו קי סילה
 ב' ארון אסו קומפאניירו פור אזיר קומו איל • איל
 קי סילה אחי פור אזיר גיין קומו איל די דיב'ו די
 איל

סי אליג'ארה איל אומברי קון שוס איג'אס
 קי איל סו פארטי קי קין לו טראירה פור
 ויאיר אין לוקי סירה דיספואיס די איל
 (א) אי טורני ייו אי וידי אטודוס לוס סוב'רי
 פ'ורסאטיס קי סון איג'אס דינאס'ו די א סול
 אי איק לאגרימה די לוס סוב'רי פ'ורסאטיס
 אי נון אילייוס קונורטאדורני די פודיר די שוס
 פ'ורסאטיס פ'ואירטה אי נון אילייוס קונור
 טאדור (ב) אי אלכ'ני ייו אט מואירטוס קי
 ייא מוריירון מאס קי לוס ניב'אס קי אילייוס
 ניב'וס ארון : (ג) אי מינ'ור מאס קי
 אמנוס אילייוס איל קי ארון נון פ'ואי קי
 נון

רש"י

שאינה מקפדת על מעשיה : (כז) וראיתי
 בכל אלה : כי אין טוב : לאדם : מאשה
 ישמח נמעשיו • זיגיע בפיו ישמח ויאכל
 ולא להרחיב כשאול נפשו לחמוד להתעשר
 להתרבות לא לו : כי הוא חלקו • יגיע
 כפיו הוא החלק הניתן לו משמים ובו ישמח :
 כי מי יביאנו • לראות לאחרי שמת נמה
 שיהיה לזניו אם יכליחו גם הם בעובר שאסף
 הוא והניח או לא יכליחו : (א) ושבת אני
 ואראה • צרוח חקדש : את כל העשוקים •
 הנעשים עשוקים נגהינם נמעשים אשר
 נעשים תחת חנופיה של התורה : והנה דמעת
 העשוקים • בוכים על נפשותם העשוקות
 ניד מלאכי משחית ואכזרים וכן הוא אומר
 עונרי נעמק הנכא מעיין ישיתוהו או יורדי
 גהינם ואף מקרא זה כך נדרש בספרי :
 ומיד עושקיהם כח • עושקיהם מכריחים
 ותוקפים אותו נכח : (ג) שכבר מתו • עד
 שלא שלט בהם יצר הרע הזה לדהותם מן
 הקב"ה כגון אבות הראשונים שלא נענה משה
 אלא על ידיהם וכגון דוד אני שלא נעניתי
 אני נכ"ד רכנות עד שאמרה זכרה לחסדי
 דוד ענרך : (ג) עדן • עדיין : אשר לא
 ראה את המעשה • ראיתי במדרש קבלת אן
 חתקע"ד גורות שקומטו להנראות ולא נבראו :
 וראיתי



נון ויהו זה לה אוב'ה לל' אמללה קי פ'וא
 איג'ה דינאש' דין איל סול' : (ד) א' ויקי
 ייו זה טודה לאנייהא אי טודה בונדאה
 די לה אוב'ה קי אילי'א סיל' די קלדה
 ב'ארנן די טו קומפאניירו טאמביין אישטונאדה
 אי קיב'ראנטו ד' איספרוטו : (ה) איל
 לוקו אברהמה אסום מאנוס אי קומי זה סו
 קארני : (ו) מנו'ור אינג'ימינטו די
 פאנמ' קון ריפוזו מאס קי אינג'ימינטו
 די פוניקוס די לאנייהא אי קיב'ראנטו די
 פוניקוס די לאנייהא אי קיב'ראנטו ד' איס
 פריטו : (ז) אי טורי'ו ייו אי ב'יהי נאדה
 דינאש' די איל סול' : (ח) איי אונו אי
 נון סיגנדו טאניין איג'ו אי אירמאנו נון
 רשי'י איל

(ד) וראיתי אני את כל עמל • הן העבירות
 שהן עמל בעיני הקב"ה : ואת כל כשרון
 המעשה • שאינו לשם שמים אלא לקנאת
 איש מרעהו ששניהם הנל : כי היא קנאת
 איש • אשר היא קנאת איש מרעהו :
 (ה) הכסיל • הרשע חונק את ידיו ואינו יגע
 ואינו אוכל אלא מן הגזל : ואוכל את כשרוי
 ליום הדין שראה לדיקים בכבוד והוא נידון
 כך נדרש בספרי : (ו) טוב מלא כף נחת •
 להיות קונה נכסים מעט ומגיבו שיהא בהן
 נחת רוח ליוצרו : ממלא חפנים • נכסים
 הרבה בעצור הטהור עמל ועלצות רוח לפני
 המקום : (ז) תחת השמש כמו תחת השמים
 (ח) יש אחד ואין שני • יש לך אדם שעושה
 דבריו ביחודי : גם בן ואח אין לו • אם
 ת"ח הוא אינו קונה לו תלמיד שהוא כבן ולא
 חבר שהוא כחא ואם דווק הוא אינו נושא
 חסה להיות לו כחא להיות לעזר ולהוליד בן
 ואם פוחר הוא אינו קונה שותפים ויצא לדרך
 יחיד :

ואין קץ לכל עמלו • יגע בגירסא ואם סוחר
 הוא עמל צפחמטיא : גם עינו לא תשנע
 עושר • לא יהא שנע נטעמי חורה שהרבה
 חורה

לא־ראָה אֶת־הַמַּעֲשֵׂה הַרַע אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה
 תַּחַת הַשָּׁמַשׁ : וְרָאִיתִי אֲנִי אֶת־כָּל עֵמֶל
 וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֵׂה כִּי הִיא קִנְיָנֹת
 אִישׁ מֵרֵעֵהוּ גַם זֶה הַבַּל וְרַעוּת רוּחַ :
 (ה) הַכְּסִיל חֲבֵק אֶת־יָדָיו וְאָכַל אֶת־כְּשָׁרוֹ :
 טוֹב מֵלֹא כִּנְיָנֹת מִמֵּלֵא חֲפָנִים עֵמֶל וְרַעוּת
 רוּחַ : וְשָׁבֹתִי אֲנִי וְאֶרְאֶה הַבַּל תַּחַת הַשָּׁמַשׁ :
 (ח) יֵשׁ אַחַד וְאֵין שְׁנַי גַּם בֶּן וְאָח אֵין

ל' ב

תרגום
 איל קריאדור לו אבניגוברה איל • אי איל קיסילה
 איל פארה מאל פור אזיר קומי סו מלישיא די
 דיג'ו די איל קריאדור לי ארה מאל איל אי טאמביין
 איסטו נאדה איל פיקאדור אי קיב'ראנטו די איספ
 ריטו

הכסיל איל לוקו אנדה אי אברהמה אסום מאנוס
 איניל ויראנו אי נון אינג'ילונטה פור
 טראנ'אז'אר אי איניל איניירנו קומי זה טודה לו קי
 איי איל אי אפילו לה קוב'יירטה סונטראי די
 סו'ברי פוס קארניס

טוב
 מנו'ור איל ב'ארון אינג'ימינטו די פוניקוס
 די קומידה קון פרוצ'יג'ו די ריפוזו סין
 רונ'אר אי סין אריב'אטאר מאס קי דוס פוניקוס
 ליינוס די קומידה קון רונ'ו אי קון אריב'אטאמינטוס
 אי איס הפאריז'אדו פור פאגאר קון דין קון טראנ'א
 ז'ו אי קון קיב'ראנטו די איספריטו

יש
 איי ב'ארון טולו אי נון איי סיגנדו אפ'ו
 ארה די איל טאמביין איז'ו אי טאמביין
 אירמאנו נון איי איל פור אירידאר אסום הזיינדאס
 אי נון איי קאב'ו אטודו סו טראנ'אז'ו אי טאמביין
 סום אונ'וס כון פוחדי פור ארטארסי די טו ריקיזה
 אי נון דיזי אין טו קוראסון פארה קין איסטו ליינו
 טראנ'אז'אן אי המינגואן המי אלמה די בונדאד מי
 איל



אזה אצל אינון פאין אה טורה שי לאויריאן לו ואין קין לכל עמלו גם ענין לאחשבע
 טאמניין פנס אונזם נוסים ארטה דיריקיזה
 אי פארה קין ייו לאוראן אי אמייגואן אה
 מי אלמה די בנין טאמניין איסטו נאדה אי
 קאב'זו מאלו איל : (ט) מיז אריש לוס דוס
 מאש קי איל אונז קי איי אילייוס פדיסייו
 בואינו אין שוס לאויריאס : (י) קי סי
 קאליוראן איל אונז אליב'אנטארה אה סו
 קומפאניירו אי גואיי אה איל איז אונז קי
 קאליורה אי נון סיגונדו פור איב'אנטארלו
 (יא) טאמניין שי יואויראן דוס אי קליינטא
 רה אה אילייוס אי אה איל אונז קומו
 קאליונטארה : (יב) אי סי לו אינפ'ארטיפי
 איל

תרגום
 אליב'אנטארי אגורה אי ארי די איל צדקה אי טרא
 ב'ארי איניל מופדו איל איסטו קון איז'וס דיל אומברי
 אה פארה איל מונדו קי וייני קון לוס צדיקים
 טאמניין איסטו נאדה אי קאב'זו מאלו איל :

טובים מיז אריש דוס צדיקים אין איל ב'ירינאכ
 שיו מאש קי אונז אי אילייוס קיריין
 קון מזל אי שי אוליין שוס פאלאב'ראש קי איי אה
 אילייוס פדיסייו בואינו איל מונדו קי וייני פור
 שוס טראב'אונז קי טראב'און ארון פור אונז אינטיב
 דיר אשוס ב'ירינאכסייוס
כי קי שאלב'זו סי קאליורה אונז די אילייוס
 סוב'רי איל ליג'ו אי יואוירא די אינפ'יר
 מיראד איל אונז אונז אליב'אנטאר אסו קומפאניירו
 קון שו אוראסייון קי שי אונז קי איל ב'וסטו אה סו
 סולאש אין שו ב'ירינאכסייו קי קאליורה סוב'רי סו
 ליג'ו אי יואוירא די אינפ'יר מידאד אי כון איי איל
 און סג'ירינאכסייו קומפאניירו סיגונדו פור אונז
 אוחאסייון סוב'רי איל סאלב'זו פור סו זכות שי
 אליב'אנטארה די סו אינפ'יר מידאד :

ואם אי סי איב'אנטארה ב'ארוז מאלו אי פואי
 רטי איניל ב'ירינאכסייו אי שוס איב'אש
 דאניאחאש אונז אב'אקיאן פור טראויר דאניו איניל מונדו שי פארראן דוס צדיקים אה איס קולאב
 ערה איל אי בלאהן איל דאניו פור סו זכות : אי קואנטו אירמוזש טראש צדיקים קי אילייוס
 איניל ב'ירינאכסייו אי פאש אינטרי אילייוס קומו אילו אינטרינכאדו אטריש אטריש אילוס קי נון
 קון אפריטוראנטה איש אראנקארדו

מיז'ור

האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשלש
לא במהרה ינתק (יג) טוב ילד מסכן וחכם
במלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר
עוד: (יד) כי מבית הסורים יצא למלך
כי גם במלכותו נולד רש (טו) ראיתי את

כל

תרגום

טוב מיז'ור איל אנרהס קי אירה מאנסיו' מיש
קינ'ו אי אב'יאה אין איל איספריטו די
נבואה דילאנטרי י"י אי קונסיוו אסו סיזיוז אינסו
סיאיר די אידאד די טריש אניוס אי נון אינב'ילונטו
פור סירב'יר אלוס אידולוס מאס קי נמרוד איל מאלו
קי אירה ריי ויז'ו אי טורפי אי פור קאב'וז קי נון
אינב'ילונטו אנרהס פור סירב'יר אה לוס אידולוס
פ'ו איב' ארוז אדיינטרו די אורנו די פ'ואיבו אינסינ
דירו אי סי לי איזו אה איל מאראב'ילייה די איל
סינייור די איל מונדו אי לו איסקאפו די אליו אי
אפילו דיספואיש די איסטו נון טוב'ו סאב'יר נמרוד
פור אקאב'ידארטי מאס פור נון סירב'יר אה לוס
אידולוס קי איל סירב'יאה די אנטיס:

פי קידי לינאז'י די סירב'יינטיש אידולוס סאיוו
אנרהס אי אינריינו סוב'רי טיירה די לוס
פנענייס קי טאמניין אינדיאס די סו ריינו די אנרהס
פ'ואי איג'ו נמרוד מיסקינו איכיל מונדו:

ראיתי דיס'ו שלמה א ריי קון איספריטו די
נבואה דילאנטרי י"י וידי אטודוס לוס
צינ'זש קי אנדאן קון סו טורפידאד פור נו קיירה
אה רחנעס מי איז'ו דינאש'ו די לוס שילוס אי איס
בארטיין אה איל רייט פור דארלו אה ירנעס איז'ו
די ננט די שירטו טריב'ו די בנימן אי יהודה פ'ואי

טו

איל איזו לוס דוש סי פאראראן איסקואינטרה
איל אי איל אינו איל אטירטיאדו נון אין
אחינה סירה אראנקאדו: (יג) מיז'ור
מאנסיו' מיסקינו אי סאנ'יוו מאס קי ריי
ויז'ו אי לוקו קי נון סאנ'רה פור אקא
ב'ידארטי מאס: (יד) קי די קאזה די לה
קארסיל סאלייו פור אינריינאד קי טאמניין
אין סו ריינו נאסייו פרוב'י: (טו) וידי אה
טודוס רש"י

אחרים נדרש נמדרש יש אחד ואין שני לו
אבל אין סדר כל המקראות הללו מתיישב
עליהם: (יג) טוב ילד מסכן וחכם זה יכר
טוב ולמה נקרא ילד שאינו נאל באדם עד י'ג
שנה: מסכן ש אין האיברים שומעים לו
כמו ליכר הרע: חכם שמשכיל את האדם
לדרך טובה: ממלך זקן וכסיל יכר הרע
שהוא שליט על כל האיברים: זקן שמשעה
שנולד הולד הוא נתון בו שנאל לפתח חטאת
הנבז: וכסיל שמתעבו בדרך רעה כך נדרש
נמדרש: אשר לא ידע להזהר עוד שיהי
הזקין ואינו מקבל תוכחה: (יד) כי מצית
הסורים יצא למלך ממקום הטנפ'וסרחון
כדמתהגמינן וינאש ופרי: כי גם במלכותו
משמלך באדם נולד הרש המסכן הטוב ממנו
ונאל מתוך טהרה ונאל מתוך טנופת הרחם כך
דרשוהו נמדרש י"ד כי טוב ילד מסכן כו'
במשמעו אשר לא ידע להזהר עוד שכנר
הזקין בחשבו וכסילותו כי מצית הסורים יצא
למלך כי הילד המסכן סופו שיאמרו עליו
שיצא למלך מתוך עוניו ומצית הסורים שהרי
סמ"ך של הסורים נקודה רפי והרי הוא כמו
האסורים שכן מצינו ביוסף שמלך מתוך
יציאת בית האסורים וכן דוד אני לקחתי
מן הטף מאחר הכלאן: כי במלכותו נולד רש
כי כשר והגון הוא שימלך כי גם במלכותו
הוא נהפך ממנהג השררה ומקטין עצמו אלל
החלמים כמדת הרשים וכן עיר פרא אדם יולד
אדם: נולד נעשה ולשון הוה הוא: (טו) ראיתי את
הזה זקן המנוול שנאמר נהם מכל החי: עם הילד
השני אשר יתקיים תחת אוחו הדור

שם

כל החיים המהלכים תחת השמש עם
 הילד השני אשר יעבור תחתיו : (יו) אין קץ
 לכל העם לכל אשר היה לפניהם גם
 האחרונים לא ישמחו בן כי גם זה הבל
 ורעיון רוח : שמה רגליך כאשר תלך אל
 בית האלים וקרוב לשמע מהת הכסילים
 זבח כי אינם יודעים לעשות רע :

טורח לוש ניב'וש לוש אנדאטיש דינאס'ו די
 איל סול קון איל ניניו אינ סיגונדו קי סי
 כוסטירנה אין סו לוגאר : (יו) קון פ'ין
 אה טואו איל פואיב'לו אה טודו לו קי פ'ואי
 אנטיש די איליווש טאמניין לוש פרוסטירוש
 נון סי אליגראהאן קוניל קי טאמניין אישטו
 נאדה אי קיב'ראנטו אי אישפריטו :
 (יו) גואדרה טו פיי קומו אנדאראש אקאוס
 די איל דיוו אי סירקאנו פור אוליויר מאש
 קי דאר לוש לוקוס סאקריפ'טייו קי נון
 איליווש סאב'יינטיש פור אזיר מאל :

אל א

חרגום

שו קוראסון קומפלידו קוניל מאנסיו'ו איל רחנעס
 מי איז'ו קי אירה סיגונדו אמי רייטו קי סי ליב'אב
 טארה אי אינריינארה אין לוגאר די סו פוסיסיון
 אין ירושלים

רשמי
 שהם נח ונניו : (יו) אין קץ לכל העם *
 פרים ורבים היו יותר מראי כמו שנא'זרעם
 נכון לפניהם אשה מהענרת ויולדת לשלשת
 ימים ישלחו כלאן עויליהם : לכל אשר היה
 לפניהם * אין קץ לכל הטוב שהיה לפניהם
 והכל אנד וכרגע שאלו יחתו : גם האחרונים
 דור הפלגה : לא ישמחו * גם הם בטוב
 הניתן נידם : כי גם זה * סופו של הבל
 ורעיון רוח כאשר אדם מהלך אחרי יצרו :

אין
 נון איי פ'ין אטודה פואיב'לו די קאזה די
 ישראל אטודוש לוש לדיקים קי איראן גיאן
 דינלאטרי די איליווש די שיירטו איליוס לו אקונסיו'ו
 רון קונסיגסייה פור ליב'אב יואנאר איל ליווגו די סוב'רי
 איליוס אי קון סו טורפידאד אנדוב'ו אי סי אקונסיו'ו
 קונלוש מאנסיו'ו אי איליוס לו אקונסיו'ו ארון קון
 טורפידאד פור אפיגאר ליווגו די א רייטו סוב'רי
 פואיב'לו די קאה די ישראל * אי דיס'וקונסיו'ו
 די לוש וייז'וש אי אנדוב'ו אין קונסיו'ו די לוש פרוש
 טירוש * די שיירטו איליוס לוש פרוסטירוש סי ארי
 פינטירון דישפואיש אנסי אי נון סי ליגרארון קון
 איל אי איליוס קאב'זארון סוב'רי איל פור אב'אקיאר
 פור סיאר אישפארטיינטיש די איל לוש דייש טרי
 ב'וש אי אינרייטו סוב'רי איליווש ירנעס איל פיקא
 דור דיס'י טאמניין אישטו נאדה אה רחנעס מי איז'ו
 אי קיב'ראנטו די אישפריטו אלו קי איל

(יו) שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלים *
 היאך תלך אם תניא תיבדה ונדבת שלמי' הוא
 הטוב ושמור עצמך שלא תכטרך בהבאת
 חטאות ואשמות : וקרוב * הוי לשמוע דברי
 הקב"ה והוא טוב וקרוב להקב"ה : מתת הכסילים
 זבח * שיחטא ויניא קרבן : כי אינס יודעים
 לעשות רע * אין הכסיל מבין שהוא עושה
 רע נעלמו :

שמש
 טו איז'ו די אומנרי גוארדה טו פיי אין אורה קי אנדאש איל בית המקדש די י"י
 פור אזיר אוראשייון קי נון אנדיש ליינו די פיקארוש אנטיש קי נון טורנאש אין
 חסונה אי שיראן אלייגאן טו אוריז'ה פור רישינ'יר דיפרינדימיינטו די לוש כהנים אי לוש סאב'יינוש
 אי נון סיאש קומי איל טורפי קי לייגה קרבן פור שוש פיקארוש אי נון טורנה אין חסונה די שוש
 איג'אש מאלאש קי טוראב'אז אנטיש אין שוש מאנוש * אי נון איל לו רישינ'יר קון ב'ילונטאד קי נון
 איליווש סאב'יינטיש פור אזיר קוניליווש אינטרי ביין אמאל

נון

קהלת ד

לאדינו

אל תבהל על פיה ולבך לא ימהר להוציא
 דבר לפני האלהים כי האלהים בשמים
 ואתח על הארץ על כן יהי דברך
 מעטים (ב) כי בא החלום ברוב ענין וקול
 כסיל ברב דברים: (ג) כאשר תדר נדר
 לאלהים אל תאחר לשלמו כי אין חפץ
 בפסילים את אשר תדר שלם: טוב אשר
 לא תדר משתדור ולא השלם: אל תתן
 את פיה לחטיא את בשרך ואל תאמר
 לפני

נון טי אטורב'ים קון טו זוקה אי טו קורא
 סון נון אפריסורי פור סאקאר פאלאזרה
 דינאנטרי חיל דיו קי חיל דיו חין לוס
 סוילוס אי טו סוב'רי לה טיירה פור טאנטו
 סיאן טוס פאלאז'ראס פוקאס: (ב) קי
 וייני חיל סואיניו קון מוג'דומברי די קאז'ו
 אי בוז די לוקו קון מוג'דומרי די פאלאז'
 ראס: (ג) קומו אפרומיטיראס פרומיטה
 אחיל דיו נון דיטארדיס פור פאלאז'רה
 קי נון ב'לונטאד חין לוקוס חלו קי אפרו
 מיטייריס פאלה: (ד) מינ'ור קי נון
 אפרומיטאס די לוקי אפרומיטיריס אי נון
 פאלאס: (ה) נון דוס'ים אטו זוקה פור
 חזיר פיקאר זה טו קארני אי נון דיגאס
 דינאנטרי

תרגום

ד'ש"י

נון טי אטורב'ים קון טו דיג'ה פור לייראר
 זה פאלאז'ראס די טו זוקה אי טו קורא
 סון נון אפריסורי פור סאקאר פאלאז'רה חין אורה
 קי טו חזין אוראסייון דינאנטרי י"י • קי י"י חיל
 פודישטאן סוב'רי טודו חיל מונדו אי אשינטאדו
 סוב'רי סיליח די טואונרה חין סוילוס די לה אלטו
 רה אי טו אישטאן סוב'רי לה טיירה פור טאנטו
 סיאן פאלאז'ראס די טו זוקה ליב'יואנאס אי פוקאס
 כי קי קומו אנטי קי וייני חיל סואיניו פור
 פינסאמיונטוס די חיל קוראסון אי מוג'י
 דומברי די בוז די לוקו קון מוג'דומברי די פאלא
 ז'ראס בלדיאס
 כאשר חין אורה קי אפרומיטיראס פרומיטה
 פארה י"י נון דיטינגאס פור פאלאז'רו •
 קי פור אישטו נו איש וילונטאד די י"י אינלוס טור
 פיס קי פור קאז'וה קי דיטיניוין טוס פרומיטאס
 אי נון פאלאן אי טו לוקי אפרומיטיס פאלה:

(א) להוציא דבר לפני האלהים • לדבר קשה
 כלפי מעלה: כי הוא בשמים ואחה על הארץ
 ואפילו חלם מלמעלה וגבור מלמטה אימת
 חלם על הגבור וכ"ס גבור למכל'חלם למטה:
 (ב) כי בא החלום ברוב ענין • כי דרך החלום
 לבא ברוב הרפורים שאדם מעיין ומתרחק
 ביום ודרך קול כסיל לבא ברוב דברים כי
 בהרצותו דברים מוציא קול של כסילות מפיו
 כי לא יחדל בשע לכך חני אומר יהיו דברך
 מעטים: (ג) חין חפץ נכסילים • חין חפץ
 לפני הקב"ה ברשעים הנודרי' ואין משלמי':
 (ה) אל תתן את פיה • נדר: לחטיא את
 בשרך • שיפקוד העון על בניך: ואל תאמר
 לפני המלאך • שליח הנא לתובעך נדקה
 שפסקת ברבים: כי שגגה היא • שגגה
 פסקתיה כסבור הייתי שהיה יכולת בידי ליחן:
 וחנל את מעשה ירך • מלות שבו בידך
 ששנית כנר אנדתם כן נדרש במדרש:

אל

נו אויליש אה דיג'אס די טו זוקה פור קאז'זאר ג'ואיסייו די גהינס סוב'רי טו קארני אי
 חין דיאה די חיל דין חיל גראנדי נון פואידראס פור דיזיר דינאנטרי חיל אנב'יל קרוחיל
 קי פודישטא חין טי קי ליירו חיל פורקי פור אישטו סי אינס'ורטיסירה סאניח די י"י פורבוז
 די טו דיג'ה קי פואי דיג'ו קון פ'אלאד אי דאנייורה אה איג'אס די טוס מאנטוס

לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצף
 האלים על קולך והבל את מעשה ידיך :
 (ו) כי ברב הלמות והבלים ודברים הרבה
 כי את האלים ירא : (ז) נב-עשק רש
 וגזל בשפט וצדק הראה במדינה א-תתורה
 על החפץ כי גבה מעל גבה שמר וגבהים
 עליהם : (ח) ויתרון ארץ בכל היא מלך
 לעדה

דילאנטרי איל אנג'יל קי ליירו איל פורקי
 סי אינסאניארה איל דייו פור טו בוז אי
 דאניארה האיג'אס די טוס מאנוס : (ו)
 קי קון מוג'ידומברי די סואיניוס אי נאדאס
 אי פאלאנ'האס מוג'אס סאלצ'ו די איל דייו
 טימיו : (ז) סי סוב'רי פ'ורטו די ברוב'
 אי רוב'ו די ג'ואיסיו אי די ג'ואטידאד
 ויראס איז גה סיב'דאד נון טי מאראנ'יליג'
 פירלה וילונטאד קי אטו די אריב'ה די ג'טוא
 גוארדאדור אי אלטוס סוב'רי איניוס (ח) אי
 וואנט'ו ידי לה טיירה אינלו טודו איל ריי
 פור

דברגום

כי קון מוג'ידומברי די סואיניוס די לוס פרו
 פיטאס די לה פ'אסידאד אי נאדאס די
 לוס דואיניוס די לוס איג'יוס אי פאל'האס מוג'אס
 די לוס מל'וס נון קריאס סאלצ'ו לוס הכמים אי אטו
 צדיקים סיראס סירצ'יין אי די איניוס דימאנדאראס
 דיפרידימיינטו אי דילאנטרי י"י סיראס טימיו :

רע"י
 על קולך בשובל קולך : (ו) כי ברוב הלומות
 כו' אסר כל מה שיאמרו לך חלומי וגניאויס
 הנל ודברים הרבה לפיטוס מאת המקום :
 כי את האלהים ירא הרי כי משמש בלשון
 אלא אל תשמע אל החלומות אלא את האלים
 ירא : (ז) אס עשק רש וגזל משפט וצדק
 כו' אס תראה במדינה שהס עושקים את
 הרעים וגוזלים את המשפט ואת הצדק :
 אל תתמה על חפצו של מקום כשיבוא
 עליהם רעה : כי גבוה מעל גבוה שומר
 זרואה את מעשיהם וגבוהים עליה העושים
 שליחותו של מקום וידפ תקיפה ליפרע מהם :
 וגזל משפט • גזל של משפט לפי שהוא דבוק
 הוא נקוד גזל פתח קטן שאס לא היה דבוק
 היה נקוד גזל קמץ • ענין אחר אס תראה
 שהס עושקי רעים וגוזלי משפט ורואה אתה
 צדק באלעיר שהק"ה משפיע להם טובה
 וואינו נפרע מהם אל תתמה על חפצו של
 מקום כי כן דרכו להאריך אפו : כי גבוה
 מעל גבוה שומר • ממתין עד שתהמלא
 סאתם : וגבוהים • יש לו עליהם ליפרע
 מהם בנא עת פודתם כמו ולא תשמור על
 חטאתי שומר אמונים שמר את הדבר :
 (ח) ויתרון ארץ בכל היא • ויתרון של יושבי
 הארץ שהס מתגאים ומכעיסים למקום :

נ

כי סוב'רי פ'ורטו די מיסקינוס אירוב'ו
 די ג'ואטידאד ויראס איז לה סיב'דאד נון
 טי מאראנ'יליג' איז טו קוראסון פור דיזיר קומו
 וילונטאד די י"י איז טודו איסטו קי דיסיירטו טוב'
 רי סילוס די לה אטורה איל גוארדאן איג'אס די
 איז'וס דיל אומברי אינטרי ציין אס מאל אי רילאכ
 טרי די איל סון אינציאדוס איסטראניוס ק'צ'וס
 אי פ'ואירטיס פור קאסטיגאר ללוס מאלוס אי
 פור טו ס'איר ממונים אי גראנדיס סוב'רי איניוס

ויתרון

אי צ'אנטאז'י די אלאנ'סיון די סירצ'י
 מיינטו די לה טיירה סוב'רי לו טודו
 אילייא קי איז אורה קי ריב'ילייון צ'ארוניס די איל
 ריינו אי אריי איס דאדו איז טוס אראנ'אליס פארה
 מודרי די איניוס סינון אאיל סיב'ירה פור קומיר
 סי אקיל ריי קומו צ'ארון סירצ'י איניל קאמפואנו
 איג'ה איז סוב'יפ'טארטי

צ'ארון

צ'ארון
 בכל היא • בכל דבר הוא עושה שליחותו ליפרע ואפילו על ידי יתושין כדרך שעשה לטיטוס :
 מלך לשדה נענד • הקנ"ה נעטה פועל לציון ליחנע עלבונה ממחרינה ולסלס שכרה לבוניה :
 אורה

לשדה נעבר: (ט) אהב כסף לא ישבע כסף
 ומי אהב בהמון לא תבואה גם זה הכל :
 (י) ברבות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון
 לבעליה כי אם ראת עיניו (יא) מתוקה
 שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל
 והשבע לעשיר אינו מניח לו לישון :

פורה קאמפו אים סוב'פ'טו : (ט) אמאן
 פלאטה נון סי ארטארה די פלאטה אי קין
 אמאן אין מוב'ירומברי נון רינואינד'טאמניין
 איסטו כהרה : (י) אין מוב'יבוארטי א ציין טי
 מוב'יבואן שוט קומיינטטיס אי קי צונדאר-אסוס
 דואיטוס קי שאצו ויטטה די סוס או'וס :
 (יא) דולטיסואיניו די איל סירביין סי פוקו
 פאי סי מונג'ו קומירה אי לה ארטורה איל
 ריקו נון איל לודיטה איל פור דורמיר :
 איי

הרום ד
 אהב וחרון מירקאדיר קי אמה פור קומפראר
 פלאטה אי צ'חרון די מירקאכיאט נון
 סי ארטה פור אמונטונאר פלאטה אי א קי אמה
 פור אפאניאר אזויגדה דימאזויאדה נון איי איל
 אלאנ'אסיין איניל מונדו קי וייני כי נון ארה די
 איליוא נדקה פורקי נון איי איל פריטייו די רינואי
 צו פור קומיר טאמניין איסטו כהרה
 ברבות אין טיימפו קי סי מוב'יבואה א ציין
 איניל מונדו סי מוב'יבואן טאמניין לוס
 אי'וס די איל אומברי קי לו קומאן אי קי פרוצ'יג'ו
 איי אה לוס סינייוריס קי לו אמונטונאן סי נון ארה
 די איליוא ציין פורקי ויאה איניל מונדו קי וייני א
 דאר איל פריטייו קין שוט או'וס
 מתוקה דולטיסואיניו די איל צ'חרון קי איל
 סיירבי'י אה סינייור די איל מונדו קין
 קוראסון קומפלידו אי איי איל ריפוןו בוצ'רי לוג'ר
 די סו פ'אייבה סי פוקוס אכיווס בינ'ירה או סי
 מונג'וס אכיווס : דיטפואיס קי סירבי'יין אה סינייור
 די איל מונדו איל איטטי : איניל מונדו איל ויניין
 פריטייו
 חורה : לא חנואה : שיש לו מקרא משנה ואין לו גמרא מה הנאה יש לו כל אן צויקה א רנה :
 (י) ברבות הטובה : כשישרא מטניין מעשיהם : רבו אוכליה : מתן שכר המלות : ומה כשרון
 לבעליה : להקצ"ה בכל הטבת מעשיהם : כי אם האית עיגיו : שרואה שהם כפופים לוונחת רוח
 לפניו שאמר ונעשה רצונו וכן לענין הקבנות : ברבות הטובה רבו אוכליה : שמביאים נדנות
 ארנה רבו הכהנים אוכליה : ומה כשרון לבעליה : לפני הקצ"ה כי אם האות עיגיו שאמר ונעשה
 רצונו : מתוקה שנת העובד : עובד האדמה ישן וערבה שנתו עליו צין שהוא אוכל מעט וצין
 שהוא אוכל הרבה כי כנר הורגל נכך : והשבע לעשיר אינו מניח לו לישון : ושונע נכסיו של
 עשיר

(יב) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש
 עשר שמור לבעליו לרעתו : (יג) ואבר
 העשר הזהו בענין רע והוליד בן ואין
 בידו מאימה : (יד) כאשר יצא מבטן אמו
 ערום ישוב ללכת כשכא ומאימה לא
 ישא בעמלו שילך בידו : (טו) וגם זה רעה
 חולה א

(יב) איי מל אינפ'ירמו וידי דינאס'ו די איל
 סול ריקיזה גוארדאדה פארה שוס דואיניוס
 פארה סו מאל : (יג) אי דיפירדירסיאה
 לה ריקיזה לה אישטה קון קאב'זו מאלו אי
 אינג'ינדרארה איז'ו אי נון אין סו מאלו
 נינגונה קוזה : (יד) קומו סאלייו די ויינטרי
 די סו מאדרי דיסנודו טורנארה פור אנדאר
 קומו וינו אי נינגונה קוזה נון ריסיב'ירה
 פור סו לאזיריאל קי לייב'ארה אין סו
 מאלו : (טו) אי טאמניין אישטי מאל
 אינפ'ירמו

תרגום

פרישיו די איב'אס די שוס מאנוס אירידארה אי סינ
 סיוא די לה ליי די'י איל ז'ארון קי איל ריקו קון
 סינסיוא אנסי קומו טראב'אז'ה אינילייא איניל מונדו
 איל אישטי אי פירקורה אין דיפרינדימיינטו אנסי
 פוזה שוב'רי איל שוב'רי לוגאר די שו פ'ואירסה אי
 נון לו דיס'ה אסולאס אנסי קומו נון דיס'ה מוז'יר
 אשו מארדו אסולאס פור דורמיר

רש"י
 עשיר בעל פרקמטיאחות הרבה אינו מניח לו
 לישון כל הלילה מהרהר בהן • ד"א מחוקה
 שנת העונד • את האלהים : אם מעט ימי
 שניו ואם הרבה ימי שניו : יאכל • שכרו
 המועט והמרובה משה פירנס את ישראל מ'
 שנה ושמואל הנביא פירנסם עשר שנים ושקלו
 הכתוב זה כזה שנאמר משה ואהרן זכהניו
 ושמואל בקראי שמו כו' כך נדרש נתחומא :
 והשובע לעשיר • בעל שמועות : אינו מניח
 לו לישון • בקבר שנאמר דונב שפתי ישנים כל
 ת"ת שאומרים דבר שמועה מפיו שפחותיו
 דוננות בקבר : (יב) עושר שמור לבעליו
 לרעתו • כעשרו של קרח שעל ידי כן
 נתגאה וירד לשאול : (יג) ואין בידו מאומה
 אף זכות אבות : (יד) ומאומה לא ישא
 בעמלו • כשימות לא ישא בידו שום זכות
 נדקה שעשה מממונו בחייו כל עומת שנא
 אותו הממון כן הלך :

יש איי מאל אינפ'ירמו וידי איניל מונדו איל
 אישטי דינאס'ו די איל סול אי נון איי איל
 מיליונה • וארון קי אפאטיא ריקיזה אי נון אזי די
 אילייה ביין אה קאב'ו די לוס דיאס אקילייה ריקיזה
 לה גוארדה אה אילייה פארה מאל פארה איל איל
 מונדו קי וייני

כאשר
 אנסי קומו סאלייו די אישטינאס די שו מאדרי דינודו סין קוב'יירטה אי סין נינגונה
 קוזה בואינה אנסי טורנארה פור אנדאר אה לוגאר די לה פ'ואיסה מינגואדו די זכיות
 אנסי קומו וינו איניל מונדו איל אישטי אי נינגונה קוזה די פרישיו בואינו נון ריסיב'ירה פור שו
 טראב'אז'ו פור לייב'אר קוניל אה איל מונדו קי איל אנדאן פור כיאיר פור זכות אין סו מאלו

ואבר אי אקילייה ריקיזה קי דיס'ארה פארה
 שו איב'ו דיספואיש די שו מואירטי סי
 דיפירדירה פורקי טילה קומפרו איל קון קאב'זו
 מאלו אי נון סילי סוסטירנה אין מאנוס די שו איז'ו
 קי אינג'ינדרארה אי נון ארה רומאניסיר איל אין
 שוס מאנוס נינגונה קוזה

וגם
 אי טאמניין אישטי מל אינפ'ירמו אי נון איי איל מיליונה קי טודו איסקואינטרה קי
 וינו איל מונדו איל אישטי מינגואדו די זכיות אנסי אנדארה איל מונדו איל וייניין אי
 ואנטאז'ו פ'ואי איל לוקי טראב'אז'ו פור איסקוריטיר סו אישפריטו :

קהלת ה

לארנו

חו לה כל עמית שבא בן ילק ומה יתרון לו
שיעמוד לרוח (יו) גם כל ימי בחשד יאכל
וכעס הרבה ותליו וקצף: (יו) הנה אשר
ראיתי אני טוב אשר יפה לאכול ולשתות
ולראות טובה בכל עמלו ושיעמל תחת
דשמש בספר ימי חיו אשר נתן לו
ה אלהים כי הוא חלקו (יח) גם כל האדם
אשר נתן לו האלהים עשר ונכסים
והשליטו לאכל למנו ולשאת את חלקו
ולשמח בעמלו זה מתת אלהים היא יטכי
לא הרבה יזכר אחימי חיו כי האלהים
מענה ב

אינפ' ירמו טודו איסקואינטרה קי וינו אנטי
אנדורה אי קי ב'אנטאז' אה איל קי לאזרה
אזיל ויינטו: (יו) טאמניין טודוס שוס
דיאס אין לה איסקורינדאד קומירה אי סאנייא
מונג'ה אי אינפ' ירמידאד אי סאנייא: (יו)
איך לוקי וידי ייו בואינו קי מיז'ור פור
קומיר אי בינ'ר אי פור ויאיר ביין אין
טודה שו לאזיריאל קי לאזרה דינאס'ו די איל
סול קואינטה די דיאס די שוס ויראש קי
דייו איל איל דייו קי איל סו פארטי:
(יח) טאמניין טודו איל אומנרי קי דייו איל
איל דייו ריקיזה אי אזינדאס אי לו אינו
פודיסטאר פור קומיר די איליאל אי פור
ריטינ'ר אה סו פארטי אי סור אליברארטי
קון שו לאזיריאל איסטטה דאדינ'ה די איל
דייו איליאל: (יט) קי כון מונג'ו ריקור
דארה אה דיאס די שוס ב'יראש קי איל דייו
אטיסטיגואן

חרגים

טאמניין טודוס שוס דיאס אין לה איסקורי
דאר פוזאן פורקי סו פוזאן סולאס לו
קומי אי קון טריסטמה מונג'ה איס אי קון דולוריס
אי סאנייא סון שוס ב'יראש
הנה אי איך לו וידי ייו קי איס בואינו אאינוס
די איל אומנרי אי לוקי לים פלאזי אה
איליווס פור אזיר איניל מונדו איל איסטטי קי קומאן
אי בינ'אן די שוס טראב'אז'וס פורקי כון איספאכ
דאן מאנו אין טוב'רי פ'ורכו אי רונ'ו אי פור
בוארדאר פאלאב'ראס די לה ליי אי פור אפיאדאר
דיסקאידוס די אזינד'ה קי פור קאב'זו קי ב'אן ביין
אין טודוס שוס טראב'אז'וס קי טראב'אז' ארוז איניל
מונדו איל איסטטי דינאס'ו די איל סול קואינטה די
דיאס די שוס ב'יראש די איל ב'ארוז קי דייו איל
י"י אין סו מזל קי איליאל סו פארטי אי

דש"י
(יו) וחוליו כמו וחולי והוי"ו יתירה כמו
וי"ו של חייתו יער: (יו) לאכול ולשתות
ולראות טובה לעסוק בתורה שהיא לקח
טוב ואל יקבץ הון רב אלא בחלק הניתזלו
ישמח כי הוא חלקו: (יח) והשליטו לאכול
ממנו בחיו ולשאת חלקו במותו שיזכהו
לעסוק בתורה ובמלות בחייו כדי שיקבל שכר:
(יט) כי לא הרבה שאין אורך ימים בעולם
הזה: יזכור את ימי חיו כי מעט הם
ולא הרבה ולמה יטרח לאסוף הון יטרח בדבר
העומד לו לעולם הנא בחיו: כי האלהים
מענה כו' הקב"ה עדות קבוע' לזה לעולם:
בשמחת

ג

טאמניין טודו ב'ארוז קי דייו איל
פור קומיר די איל אין איל מונדו איל איסטטי אי פור ריטינ'ר
פייסייו קומפלידו איל מונדו קי וייגי אי פור אליברארטי קון סו
טראב'אז'ו קון לוס כדיקיס אין
הינג'ה ד'דינ'ה קי סי לי דייו איל אינסו מזל די דינאטרי י"י איס:
קי גון דיאס מונג'וס בינ'י איל ב'ארוז קי ריקורדארה אדיאס די שוס ויראש קואנטוס די
איליווס

טאמניין טודו ב'ארוז קי דייו איל
פור קומיר די איל אין איל מונדו איל איסטטי אי פור ריטינ'ר
פייסייו קומפלידו איל מונדו קי וייגי אי פור אליברארטי קון סו
טראב'אז'ו קון לוס כדיקיס אין
הינג'ה ד'דינ'ה קי סי לי דייו איל אינסו מזל די דינאטרי י"י איס:
קי גון דיאס מונג'וס בינ'י איל ב'ארוז קי ריקורדארה אדיאס די שוס ויראש קואנטוס די
איליווס

מענה בשמחת לבו : יש רעה אשר ראיתי
 תחת השמש ורבה היא על האדם (ב) איש
 אשר יתן לו האלים עשר ונכסים וכבוד
 ואינו חסר לנפשו ו מכל אשר יחאות
 ולא י שליטנו האלהים לאכל ממנו כי
 איש נכרי יאכלנו זה הכל והלי רע הוא (ג)
 אם יוליד איש מאה ושנים רבות יהיה ורבו
 עידיהו

אטישטיגואן אין אליגריאה די סו קוראשון
 (א) איי מאל קי צידי דינאש' די איל
 סול אי מונג'ה אילייא סוב'רי איל אומברי :
 (ב) ב' ארון קי דארה אאיל איל דייו ריקיזה
 אי אזוינדאש אי אונרה אי נון איל אמיינגואה
 פארה סו אלמה די טודו לוקי דיזיאה אי
 נון לו אזי פודישטאר איל דייו פור קומיר
 די אילייו קי ב' ארון אישטראנייו לו קומייה
 איסטו נאדה אי אינס'ירמו מאלו איל :
 (ג) סי אינג'ינדרארה וארון סיינטו אי
 אניווס מונג'וס בינ'ירה אי מונג'ו

תרנום

איליווס אפאריז' אדוס פור סיאיר צואינוס אי קואנטויס
 די איליווס אפאריז' אדוס פור סיאיר מאלוס פורקי
 נון סי אינטריגארון איז'וס די אומברי די שיירטו
 דינאטרי י'י סי אכינטישייו סוב'רי איל קואנטוס
 דיאס סי אפ'ריאירה אי קואנטוס דיאס בינ'ירה קון
 איגריאה די קוראשון

איש וארון קי לי דייו אאיל י'י אין סו מול
 ריקיזה אי אונרה אי אזוינדאש אי נון איל
 אמייגואה פארה סו אמה די טודו לו קי אינג'ילונטה
 אי נון לו אזי פודישטאר י'י פור שוס פיקאדוס פור
 גוטאר די אילייו קי סאצ'ו מואירי סין איז'וס אי
 נון אפיאדה אסו סירקאנו קי לו אירידי אאיל : קי
 סאצ'ו קי סו מוז'יר סי קאזה קון ב' ארון אז'ינו אי לו
 אירידיה אי לו קומי : טודו איסטו לי קאב' ארון אה
 איל שוס פיקאדוס קי נון איזו די סו אזוינדאש נינגו
 נה קזה צואינה אי סי אנולטו סו ריקיזה פור סיאיר
 פארה איל פור נאדה אי פור אינס'ירמו מאלו :

אם סי אינג'ינדרארה וארון סייז' איז'וס אי
 אניווס מונג'וס בינ'ירה אי קון פודישטאני
 אה אי גראנדיזה איס קי סיראן דיאס די שוס אניווס
 אי סו אלמה נון סי א'טו די איל ציין קי איש אאיל
 פורקי אמו אסוריקיזה אי נון קומפרו קונילייא
 פ'אמה צואינה טאמציין לוגאר די אינטיראמיינטו
 נון פואי פארה אפאריז' אר פארה איל דיס' לייז
 קון מי דיג'ו קי מיז'ור קי איל איש איל מונ'ידו
 קי נון וידו איל מונדו איל אישטי :

רש"י

בשמחת לבו * שמחה לעשות טוב בחייו וראיתי
 נמדרש זה אלקנה שמדריך את ישראל לעלות
 לשילה נרגלים ונדרך שמעלה אותן לשנה זו
 לא היה מעלה אותן לשנה האחרת כדי לפרסם
 הדבר ולהרגילם לפי' יחסו הכתוב ועלה האיש
 ההוא מעירו כו' ואומר אני שהמדרש הזה
 סוף המקרא הוא כי האלהים מענה בשמחת
 לבו והאלקנה שקנע לו הקנ"ה עדו' בכתובים
 והעיד עליו ועלה האיש ההוא מעירו :
 מענה * גקוד פתח קטן לכך אני מפרשו שם
 דבר כמו כי אין מענה בפי שלשת האנשים :
 בשמחת לבו * שפיה שמח נרגל : (א) והנה
 היא על האדם * נהרנה בני אדם היא נוהגת
 (ב) עושר ונכסים * לפי פשוטו כמשמעו :
 ולא י שליטנו האלהים לאכול ממנו * שיהא
 שמח בחלקו למאן קורת רוח בעשרו כי
 שואף לעשוק ולהרבות הון כענין שנאמר והוא
 ימות ולא ישבע וגם לא י שליטנו לעשו' צדקה
 לחכול הימנה לעתיד ואיש נכרי יטול אותו
 ממון ויעשה בו צדקה ויהנה ממנו ומדרש
 אגדה בדברי תורה : עושר ונכסים וכבוד *
 מקרא משנה ואגדה : לא י שליטנו * סלא
 זכה לבמרא ומתוך כך אין הנאה ממנו בשום
 דבה הוראה : כי איש נכרי יאכלנו * זה נעל
 הגמרא : (ג) אם יוליד איש מאה * בניס :
 זרב שיהיו ימי שניו * לו ור' לשון די די

לכל

קי

קי סיראן דיאש די שוש אנניוש אי שו אלמה
 נון סי ארטה די איל ניין אי טאמניין
 אינטיראמיינטו נון איש איל דיסי מיז'ור
 די איל איל אבורטאדו : (ד) קי קונלה
 נאדה וינו אי אין לה אישקורידאד סי אנדה
 אי אין לה אישקורידאד סו נומברי סירה
 קוב'יירטו : (ה) טאמניין סול נון וידו אי
 נון סופו ריפוזו אישטי מאש קי אישטי :
 (ו) אישי ביב'יו מיל אנניוש דוש וויש אי ניין
 נון וידו דישיירטו אגאר אונו לו טודו אנדאן
 (ז) טודה לאזיריאל די איל אומברי פארה
 סו בוקה אי טאמניין לה אלמה נון סי
 אינג'י : (ח) קי קי ואנטאז'י איל סאניין
 קי

שִׁיחֵיו יָמֵי שָׁנָיו וְנִפְשׁוֹ לֹא תִשָּׁבַע מִן הַטּוֹבָה
 וְגַם קְבוּרָה לֹא הִיחָה לוֹ אֲמַרְתִּי טוֹב מִמְנוֹ
 הַנֶּפֶל : (ד) כִּי בִרְהַבֵּל בָּא וּבַחֲשׂוֹן יִלְךְ
 וּבַחֲשׂוֹן שָׁמוֹ יִכְסֶה (ה) גַּם שָׁמַשׁ לֹא רָאָה
 וְלֹא יֵדַע נַחַת לְזֶה מִזֶּה : (ו) וְאֵן חַיָּה אֶלֶף
 שָׁנִים פְּעֻמִּים וְטוֹבָה לֹא רָאָה הָלֵא אֶמְקוֹם
 אֶחָד הַכֹּל הוֹלֵךְ : (ז) כָּל-עֵמֶל הָאָדָם לִפְיָהּ
 וְגַם-הַנֶּפֶשׁ לֹא תִמְלָא : כִּי מֵהַיּוֹתֵר לַחֲכָם

מן ד

רשי"י

לכל טובה : ונפשו לא תשבע • מאות הטובה
 שאינו שמח בחלקו להתקרב רוחו צמה שנידו:
 וגם קבורה לא היחה לו • פעמים שנהרג
 כלבים אוכלים אותו וכל הדברים האלו נמלאו
 באחאב שהוליד בנים הרבה וממונו הרבה
 והיה חומד של אחרים ולא מצא קורת רוח
 בממונו וכלבים אכלוהו : טוב ממנו הנפל •
 של אשף כי הנפל בהנל בא והלך ולא ראה
 טובה ולא נתאוה לה ואין לו להצער :
 (ו) ואלו חיה • ואם חיה אלפים שנה מה
 יתרון לו הואיל וטובה לא ראה פלא שופו
 לשונ אל העפר כשאר העניים : (ז) כל
 עמל האדם • בשביל פיהו הוא שיהנה ויאכל
 בעולם הזה והנא וזה לא נהנה בחייו : וגם
 הנפש לא תמלא • בחמיה כלומר וזה אפילו
 תאותו לא מלאה בהנאה שועט'כמו המלאמו
 נפשי לשון השגת תאוה ואחרי שכן הוא מה
 יותר לו בחכמתו משאם היה כסילי :
 ומה

תרגום

כי קי קונלה נאדה וינו איניל מונדו א אישטי
 אי אין לה אישקורידאד סו נומברי סי
 קוב'רירה • פור קאב'זו קי נון איל זכות אי פ'אמה
 נואינה נון קומפרו פור סיאיר אינמינטאדו :
 גם אי טאמניין קלארידאד די לה ליי נון וידו
 אי נון • סופו פור פריב'אר אינטרי ניין
 אמאל אי אינטרי איל מונדו איל אישטי איל מונדו
 איל ויניין
 זאלו אי סי סיראן דיאש די איל ב'ארון דוש מיל
 אנניוש אי אינלה ליי נון טראב'אז'ו אי
 ג'ואישייו אי כדקה נון איזו • קון ג'ורה די דיג'ה
 די י"י קי אין דיאה די שו מואירטי דישיינדי שו
 אלמה אה גהינס אה לוגאר אונו קי טודוש לוש
 פיקאדוריש אנדאנטיש אלוי
 כל טודו טראב'אז'ו די איל ב'ארון פור מאנטי
 נימיינטו דיסו בוקה איל טראב'אז'ה אי
 פור דיג'ה די בוקה די י"י מואירין אי טאמניין לה
 אמה די איל ב'ארון נון סי ארטה די קומידה
 אי ניב'ידה

כי די שיירטו קי ואנטאז'י איי איל סאניין אין איל מונדו איל אישטי מאש קי לוש לוקוש
 פור איל ג'ירינאנשייו מאלו קי נון איש רישיב'ידו סוב'רי אילייוש • אי קי איי
 איל ב'ארון מיסקינו פור אזיר סאלב'ז פור טראב'אז'אר אין פה ליי די י"י פורקי קי סיפה
 קומו פארה אנדאר איש אפאריו'אדו פור אנדאר אישקואינטרה די טודוש לוש כדיקים אין גן עדן :
 מיז'ור

מִן הַכֶּסֶל מִה־לְעֵנִי יוֹדַע לַחֲלֹךְ נֶגֶד הַחַיִּים
 (ט) טוֹב מֵרֵאָה עֵינַיִם מִהֲלֹךְ נֶפֶשׁ גַּם־זֶה
 הַבַּל וְרַעוּת רוּחַ (י) מִה־שֶׁהִיא כְּבֹד נִקְרָא
 שְׁמוֹ וְנֹדַע אֲשֶׁר־הוּא אָדָם וְלֹא יוּכַל לְדַיֵּן
 עִם שְׂחַתְקִיף מִמֶּנּוּ : (יא) כִּי יֵשׁ דְּבָרִים
 הַרְבֵּה מֵרַבִּים הַבַּל מִה יוֹתֵר לָאָדָם (יב) כִּי
 מִי־יֹדַע מִה־ טוֹב לָאָדָם בְּחַיִּים מִסֵּפֶר

די איל לוקו קי אהיל מיסקינו שאניין פור
 אנדאר איסקואינטרה לוש בינוש : (ט)
 מיזור גיטטה די אונ'ש די אנדאדורה די
 אלמה טאמטיין איסטו נאדה אי קינ'ראנטו
 די איספריטו : (י) לוקי פ'ואי ייא פ'ואי
 ייאמאדו טו נומברי אי איסטאנ'דו קי איל
 אומברי אינון פואידרה פור ג'וגאר קוניל
 איל קי פ'ואירטי מאש קי איל : (יא) קי
 איי קונ'אש מונג"אש מוג'גואנטים נאדה קי
 ואנטאז'י אהיל אומברי : (יב) קי קין שאני
 קאלו מיז'ור אהיל אומברי אין לאש וידאש
 קואינטה

ימי א

חרגום

טוב מיז'ור אה איל ב' ארון פור אליגרארשי פור
 איל מונדו קי וייני אהיל אי פור חזיר
 כד'קה אי פור ב'איר פריטייו נואינו פור שיש איג'אש
 אין דיאה די איל דין איל גראנדי די לו קי אנדי אהיל
 מונדו איל אישטי קון אפ'ריאטייון די אלמה דיטיי
 רטו אישטו אהיל ב' ארון פיקאדור נאדה אי קינ'רא
 נטו די איספריטו :

מה לוקי פ'ואי איניל מונדו ייא פ'ואי לייאמא
 דו טו נומברי אי פ'ואי קונסידו אהיז'וש
 די איל אומברי דיודי איל דיאה קי פ'ואי אדם
 הראשון אי טודו איש שיטינטייא די דיג'ו די יי
 אינון איי לוסטינטייא אה איל ב' ארון פור פארארשי
 אין דין קון שינייור די איל מונדו קי איש פ'ואירטי
 מאש קי איל

כי דישיירטו קי איל קי סאנ'רה קואלו אנוניגו
 ארה אהיל ב' ארון איניל מונדו איל אישטי
 סאלנ'ו פור טראנ'אז'אר אין לב ליי קי איש וידאש
 די איל מונדו • אי טודה קואינטה די דיאש די
 וידאש די טו נאדה קי בינ'ירה אין אורה די טו
 מואירטי אילייוש קונטאדוש אין שוש אונ'וש קומו
 לה טולומברה קי קין איל קי דינוטייא אהיל אומברי
 לוקי איש אפ'אריז'אדו פור סיאיר אין שוש פ'אסיש
 איניל מונדו איל אישטי דינאש'ו די איל סול :
 מיז'ור

רשיי
 ומה לעני • חסיון מן העשיר שאין לו קורת
 רוח גם הוא יודע להלך בארץ אכל החיים •
 ר"אוגם הנפש לא תמלא לעולט הנא שהרי
 לא עשה מעשים טובים בחייו (ט) טוב מראה
 עיניו מהלך נפש • טוב היה והוכשר לזה
 לראות עושרו למראה עיניו ממאכל ומסתה
 ההולך נפש • ד"א טוב מראה עיניו מהלך
 נפש טוב היה לזה והוכשר ללכת אחר עיניו
 לבזול ולעשוק מהילוך נפשו שלא נתן לב היכן
 נפשו תלך כשימות : גם זה הנל • הוא
 הניתן לרשעים : (י) מה שהיה כבר נקרא
 שמו • חסינות וגדולה שהיתה לו בחייו •
 כבר נקרא שמו כל' כבר היה ועבר כבר יא
 לו שם נטררה ועתה הלך ונודע שהוא אדם
 ולא אל וסופו שמת ולא יוכל לדין עם מלאך
 המות שהוא תקיף ממנו : (יא) כי יש דברים
 הרבה • שנתעסק בהן בחייו כשחוק המלכים
 קופים ופילים ואריות הכל הרבו לו ומה יותר
 לו משמת : (יב) כי ימי אשר יודע מעשים
 טובים ומה לאדם לעשות בחייו שיהיו טובים
 לו לעולם הארוך : מספר ימי חי הנלו •
 שהם מעט מספר : ויעשם • לאות מעשים
 נשעה מועטת שהוא חי שהוא זמן קצר ככל
 עוף העובר ואע"פ שאמר שלמה ככל סתם ולא
 פירש אם כל דקל אם כל כותל שהם קבועים
 כבר פירשו דוד אנו ימיו ככל עובר זהו כלו של

עוף הפורח כך נדרש צמדרש : כי מי יגיד
 לאדם • כמה יתקייב הון שקנה מעושי לבניו אחריו תחת השמש :

טוב

ימי חיי הכלו ויעשים בצל אשר מי יגיד
 לאדם מה יהיה אחריו פחת השמש :
 טוב שם משמן טוב ויום המות מיום
 הולדו : (ב) טוב ללפת אל בית
 אבל מלכת אל בית משחה באשר
 הנה סוף כל האדם והחי יתן אל לבו :
 (ג) טוב בעם משחוק כי ברע פנים
 ב ייטב

די דיאש די וידאש די שו נאדה אי לאש ארה
 קומו לה סולומנרה קי קין דינושיארה אהיל
 אומנרי קי שירה דיטפואיש די איל דינאשו
 די איל סול : (א) מיז'ור פ'אמה מאש קי
 אזוייטי בואינו אי דיאה די לה מואירטי מאש
 קי דיאה די שו נאסיר (ב) מיז'ור פור אנדאר
 אקאזה די איל לימוניו מאש קי אנדאר אה
 קאזה די איל קונניטי פור לוקי איל קאבו
 די טודו איל אומנרי אי איל ביבו דארה
 אה סו קוראסון : (ג) מיז'ור סאנייא
 מאש קי ריוו קי קון מאליסייא די פ'אסיס

הרגום

טוב מיז'ור פ'אמה בואינה קי קומפראן לוש
 כדיקים איניל מונדו איל אישטי מאש קי
 אזוייטי די לה אונטאסייון קי אירה אונטאנטי שוב'רי
 קאב'ישה די לוש רייס אי לוש כהנים אי איל דיאה
 קי מואירי איל ב'ארון אי שי אישפארטי אה לוגאר
 די לה פ'ואיכה קון פ'אמה בואינה אי קון זכות מאש
 קי איל דיאה קי נאשי איל מאלו איניל מונדו :

רשי"י

(א) טוב שם משמן טוב • יפה לאדם שם טוב
 משמן טוב • וניוס המות טוב השם מיום
 הולדו לכך הוקש שם טוב לשמן יותר משאר
 משקין שהשמן אתה נותן לתוכו מים והוא
 כף ועולה וניכר אצל שאר משקים אתה נותן
 לתוכן מים והם בונעים • טוב שם משמן
 טוב • שמן טוב יורד למטה שנאמר כשמן
 הטוב היורד על הזקן שם טוב עולה למעלה
 שנאמר ואגדלה שמך שמן טוב לשעה ושם
 טוב לעולם שנאמר יהי שמו לעולם שמן טוב
 הולך מקיתון לטרקלין ולא יותר ושם טוב לפוף
 העולם אמר רבי יאודה ברבי סימון מצינו
 בעלי שמן טוב נכנסו למקום החיים ויאלו
 שרופים והם נדב ואניהוא שנמשחו משמן
 המשחה ומצינו בעלי שם טוב שנכנסו למקום
 המיתה ויאלו חיים חגניה מיטאל ועזריה
 שיאלו מכבשן האש : ויום המות מיום הולדו •
 נולדה מרים אין הכל יודעין מה היא מתה
 נסבלקה הבאר וכן אהרן בעמוד ענן וכן
 משה במן : (ב) טוב ללכת אל בית אבל •
 מדה הנוהגת בהיים ונמתים : מלכת אל בית
 משה • שהיא מדה שאינה נוהגת לא בחיים :
 באשר הוא סוף כל האדם • נשביל שהאבל
 הוא סוף כל האדם סופו של כל אדם לבא

טוב

מיז'ור פור אנדאר אונדי איל ב'ארון לימונ
 ייוו פיר קונורטארלו מאש קי אנדאר
 אה קאזה די קומניטי די איל וינו קי אישקארניסין
 קי אין קאזה די איל אבל אילי איש קאבו די טודו
 איל אומנרי פור אנדאר קי שוב'רי טודוש איליוש שי
 אשינטיסיוו סיטינטייא די לה מואירטי אי פור
 קאב'זה קי אנדה אה קאזה די איל לימוניו איל
 ב'ארון ג'ושטו טורנה אי מיטי אין שו קוראשון ריוו
 די מואירטי אי שי איי אינשו מאנו קואל קיר קוזה
 מאלה לה דיס'ה אי טורנה אין חסונה דילאנטרי
 סינייור די איל מונדו

טוב

מיז'ור סאנייא קי שי אינטיאנייא לשיניור
 די איל מונדו סוב'רי לוש כדיקים איניל
 מונדו איל אישטי מאש קי איל ריוו קי שי ריאו קון
 לוש

לי די כך לפיכך החי יתן אל לנו כל מה שאגמול חכד עם המת אכטרך אני שיגמלו לי נמותי דידל
 ידלוניה דיטען ינענוכיה דיספד יכפדוניה דיילוה ילווניה • ד"א באשר הוא בוף כלהאדם שהמיתה
 היא סוף כל ימי האדם ואסלא עכסיו גומל לו הסד לא יגמול לו עוד אצל בית המשחה זימנו ולא
 הלך יכול לומר לו סופך שיוולך לך נזושס אהיה עמך תבא לך שמחת חתונך בניך ושם אלך : והחי
 הן אל לנו : הדבר הזה שאם לא עכסיו יגמול לו חכד לא יגמול עוד : (ג) טוב בעם משחוק •

יִיטב לֵב : (ד) לֵב חֲכָמִים בְּבֵית אָבֶל וְלֵם
 כְּסִילִים בְּבֵית שִׁמְחָה(ה) טוֹב לִשְׁמַע גַּעְרָת
 חֲכָם מֵאִשׁ שִׁמְעַ שִׁיר כְּסִילִים (ו) כִּי כָקוּל
 הַסִּירִים תַּחַת הַסִּיר כֵּן שִׁחַק הַכְּסִיל וְגַם זֶה
 הַבַּל : (ז) כִּי הָעֵשֶׂק יְהַלֵּל חֲכָם וַיֵּאבֵר
 אֶת־לֵב מִחָנָה : טוֹב אַחֲרֵית דְּבַר מִרְאשִׁיתוֹ
 טוֹב

שי אנוניגואה קוראסון . (ד) קוראסון די
 סאנ'יוש אין קאזה די לימוניו אי קוראסון
 די לוקוס אין קאזה די אליגריאה : (ה)
 מיז'ור פור אולייר אישטולטו די סאנ'יוש
 מאש קי ב' ארון אוליין קאנטאר די לוקוס :
 (ו) קי קומו בוז די לוש אישפינוס דינאס'ו
 די לה אולייא אנשי ריוו די איל לוקוטאמ
 ביון אישטו נאדה : (ז) קי איל סונ'רי
 פ'ורטו אזי אינלוקיטיר סאנ'יוו אי דיפירדי
 אקוראסון די לה דאדינ'ה (ח) מיז'ור פרוט
 טימיריאה די קוזה מאש קי שו פריטייו
 מיז'ור

תרנום

לוש מאלוס קי קוניל מאל לה שכינה טראיקאריש
 טילייה אי דאניו איניל מונדו פור אנוניגואר
 קוראסון די לוש כדיקיס אי אגאן אוראטייון דילאב
 טרי סינייור די איל מונדו קי איל אפיאדה סונ'רי
 איליוש

מי שרודפת מדת הדין אחריו אל יכטער טוב
 היה להם לדור המבול אם הראם הקנ"ה פנים
 ועומות על עבירות שנידם משחוק ששחק
 עמהם שאלו הראה להם קימעא רוע פנים
 היו חזורים למוטע טוב היה לאדוניו אם
 פלכו אביו על כל יתרה שהיה עושה משחוק
 שהראה לו ונפוף נהרג עליו . ייטב לב .
 יהפוך לב האדם להטיב דרכיו : (ד) לב
 חכמים בבית אבל . מחשבתם על יוס המיתה :
 ולב כסילים בבית שמחה . אין חרדים מיום
 המיתה ולנס בריא כאולט : (ו) כי כקול
 הסירים : עאי קואיס אשפינ"ש בלעז : תחת
 סיר נחשת הכפוי על תנערת קואיס והם
 מקשקשים לתוכה אמר ריב"ל כל קיסיא כד
 אינון דלקין לית קלהון אזיל ברם הלין
 סירייתא קלהון אזיל למימר דף אנן מן קיסיא
 מודעים אף אנו מן העצים ויש כורך בנו אף
 הכסילי מרבי דברי לומר גם אנו מן החסוני :
 גם זה הנל . ועמל הוא שמפר הקנ"ה לבריות
 להיות יגיעים ומקנתרי זהם (ז) כי העושק
 יהולל חכם . כשהכסיל מקנתר את החכם
 מערנב דעתו וגם הוא נכשל דתן ואניר קנתר
 את משה לומר ירא ה' עליכם וישפטו כו'
 וערנבוהו ואנדו את לנו וגרמו לו שהקפיד
 כנגד הקנ"ה והמר והכל לא הכלת את עמך
 ונענש

לב שו קוראסון די לוש סאנ'יוש טרישטיש
 פור איל חרבן די איל בית המקדש אי
 טרישטי פור איל קאטיב'ריוו די קאזה די ישראל אי
 קוראסון די לוש לוקוס אין אליגריאה די לוגאר די
 שו ליכנות קומין אי בינ'ין אי שי אינב'יטיאן אי
 נון פונין סונ'רי שו קוראסון אפ'ריאטייון די שוש
 אירמאנוס

טוב מיז'ור פור אסינטאר איניל בית המדרש
 קאזה די דיפרינדימיינטו די לה ליי פור
 אולייר אישטולטו די ב' ארון סאנ'יוו אין לה ליי מאש
 קי וארון קי אנדה פור אולייר בוז די אלמוד די
 לוש לוקוס

כי קי איל סונ'רי פ'ורטו אזי מינטור איניל
 סאנ'יוו פורקי נון אנדה אין שו קאמינג
 אי דיפירדי קון שוש פאלאבראש מאנאס אבינטיא די
 קוראסון די איל סאנ'יוו קי לו אשאב'ינטה קי שי לי
 דינו איל קון דאדינ'ה די לוש סאנ'יוש

טוב מיז'ור קאנ'ו די איל טראב'אז'ו מאש קי
 איל פריטיפיו קי איניל פריטיפיו נון איש
 סאנ'ידו איל ב' ארון לוקי איש אפארינו ארו פור
 שיאיר אין ב' קאנ'ו . סאלנ'ו איל קאנ'ו די לה
 קוזה בנאינה איש סאנ'ידו איל אי מיז'ור דילאטרי י"י וארון קי פודיטטה אין
 שו אישפריטו אי שוג"גואה אסו אפיטיטי . מאש קי וארון קי אנדה קון אלטיגואיזה די אישפ
 ריטו : אי

מיזור לואינגה די אישפריטו מאש קי אלטו
 די אישפריטו : (ט) נון טו אפריטוריש אין
 טו וילונטאד פור אינשיארטע קי סאניא
 אין סגנו די לוקוס פומה : (י) נון דיגאש קי
 פ'אזי קי לוש דואש לוש פרימורוס פ'אזירון
 מיז'ריש מאש קי אישטוט קי נון די סינסייא
 דומאנדאשטע פור אישטוט : (יא) נואה
 סינסייא קון אירידאד אי דימאזיאדו אה
 ויליינטעס איל סול : (יב) קי קון טולומברס

טוב ארץ ה' מנבה רוח : (ט) הבהל
 ברוחך לעולם כי בעם בחיק כסילים
 ינוח : (י) אל-חומר מר ה' שחיים
 הראשונים היו טובים מאלה כי לא
 מחכמה שאלת על-זה : (יא) טובה חכמה
 עם-נחלה יתה לראי השמש : (יב) כי בצל
 החכמה

רשי

תרגום

ונענס נדבר שהשיגהו עתה תראה ולח תראה
 במלחמת ל"א מלכים : לב מתנה • לב חכמה
 שהיא מתנה לאדם שנאמר כי ה' יתן חכמה :
 עושק • לשון ריב וקנתורין יש פנים אחרים
 אך מפרידין המקראות זו מזו וכי האמור
 בראש המקרא מוכיח שמחזר למקרא שלפניו :
 (ח) טוב אחרית דבר מראשיתו • כמשמעו
 בראשית הדבר אין אנו יודעין מה יהא בסופו
 אבל כשאחרית טוב נגמרת בטובה • ד"א טוב
 אחרית דבר מראשיתו בזמן שהוא מראשיתו
 טוב שנתכוונו לטובה כשהתחילו בו ר"מ הו
 קאים ודריש כוליה מילתא דאלישע בן-אנויה
 במדרש קהלת : ארך רוח • המאריך רגזו
 ואינו ממהר להיב : (ט) אל תנהל • א תמהר :
 (י) אל תאמר מה היה שהימים כו' א תתמה
 על הטוב שהיתה צאה על הכדיקי הראשונים
 כדור המדבר ודורו של יהושע גדורו של דוד :
 כי לא מחכמה שאלת • שהכל לפני זכו הדורות
 (יא) טובה חכמה כו' חכמתם עמדה להם עם
 נחלת זכות אבותם • כי טובה היא החכמה :
 ויותר לרואי השמש • יתרון היא החכמה לכל
 הצריות • רואי השמש הן כל הצריות כדחנן
 הנודר מרואה החמה הסור אף בסומין לא
 נחכוון זה אלא זמי שהחמה רואה אותו :
 (יב) כי בכל החכמה בכל הכסף • כל מי שישנו
 בכל החכמה ישנו בכל הכסף שהחכמה גורמת
 לעושר שיבא : ויתרון דעת החכמה תחיה
 בעליה : ועוד החכמה יתירה על הכסף
 האלהים • היאך הוא מתוקן הכל

אל
 אי אין אורה קי וייני סונ'רי טי קאשטי
 גירייו די לוש טיולוש נון טי אטורב'יש
 אין טי מיזמו פור אינשיארטע אי פור ד'זיה פאלא
 ב'ראש די פורפ'יאה אישקואינטרה די איל קריאדור
 די שיהטו סי טוסונפורטאש סירה פירדונאדו אפי
 או טי פורפ'יאה אי טי אינשאניאש • סאב'יטי
 קי סאניא אין סינו די לוקוס פומה אשטה קי לוש
 דיפירדי אילייוס
 אל
 אי אין אורה די טו סונ'רי פ'ורסו נון דיגאש
 לוקי אירה אנטיש די אישטו זיין איניל
 מונדו קי לוש דיאש פרימורוס איראן מיז'ריש אי
 ב'ארוניש די איל ב'ארינאשיוו איל אישטי איראן
 נואיגוס די אונ'ראש מאש קי אישטוט פור אישטו
 זיין ליש אלייגאנ'ה אילייוס אי טונו קון סינסייא
 דימאנדאשטעס פור אישטו
 טובה
 מיז'ור אי נואינה סינסייא די לה ליי קון
 אירידאד די אזייגדה • אי לו מאש איל
 וארון פור סיאיר ריקודראן אי אינמינטאן אין טו
 ענוה קון וארוניש מוראדוריש די לה טיירה קי וין
 זיין אי מאל דינאש'ו די איל כול איניל מונדו איל
 אישטי
 כי
 קי אנשי קומו שי אינקוב'רי איל וארון אין
 סולומרה די לה סינסייא אנשי שי אינקוב'רי
 אין סולומרה די לה פלאטה אין אורה קי אזי די
 אינייא כדקה • אי ב'אנטאז'י שאב'יר די לה סינסייא
 די לה ליי אנדיגואה אשו דואינייו די לוגאר די לה
 קנורה איל מונדו קי וייני :
 שיה
 שהחכמה תחיה בעליה : (יג) ראה את מעשה

לפי

שיי

החכמה בצל חכמה ויתרון דעת החכמה
 החיה בעליה (יג) ראה בעשה האהים פי
 מי יוכל לתקן את אשר עותו : ביום טוב
 היה בטוב וביום רעה ראה גם את זה
 לעמת זה עשה האהים על דברת שלא
 ימצא האדם אחריו באומה (טו) את הכל
 ראיתי בימי הבלי יש צדיק אבד בצדקו
 ויש רשע מאריך ברעתו : (יו) אל תתי
 צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למת

תשומם
 תרגום

רעה סוד פאראן מיינטיש אה איג'ה די י"ז
 אי טו באראגאניאה קי אינו אום סייגוס
 אי פיסטאניידוס אי קוס'וס פור טו סיאר אפארט
 אדוס איניל מונדו דישיירטו קין איל קי פואידרה פור
 אדיריטאר אה אונז די אילייוס קי סאלצ'ו סינייאר
 די איל מונדו קי לוש אטורשייו
ביום אין דיאה קי טי אנוניגוארה אטי י"ז
 סיראש טאמניין טו קון ציין אי אנוניג
 אראש אטודו איל מונדו פורקי נון וינגה סוב'רי
 טי דיאה מאלו מירה אי פארה מיינטיש אי טאמניין
 אישטי טודו אישקואינטרה די אישטי אינו י"ז פור
 קאשטיגאר אה צ'ארונים די איל מונדו פור קאב'זה
 קי נון אילי איל ב'ארון דיטראש די איל נינגונה קוזה
 מאלה איל מונדו איל אישטי
את אלו טודו וידי אין דיאש די מי נאה קי
 דיאנטרי י"ז סי אסינטינטיא ציין אי מל
 פור סיאר איניל מונדו פור קאב'זה די שום מזלות
 קי סי קריארון אינילייוס אינו'וס די איל אומברי קי
 איי צ'ארון בואינו דיפירדיינטי קון טו ג'ושטידאר
 איניל מונדו איל אישטי אי טו זכות גוארדאדו אה
 איל מונדו איל ויניין אי איי צ'ארון פיקארור קי
 אלארג'ה דיאש קון שום פיקאדוס אי קואינטה די שום
 מונדו איל ויניין פור וינגארטי די איל אין דיאה די איל

זה סינטיא קין סולומברה די לה פלאטה
 אי ראנטאנו'י טאב'יר די לה סינטיא אבידוגו
 ארה אשוס דואינייוס (יד) צ'יד אאיג'ה די
 איל דייו קי קין פואידרה פור אדיריטאר
 אלו קי אטורשייו (יד) אין דיאה בואינו טי
 קון ציין אי אין דיאה מלו וי טאמניין אה
 אישטי אישקואינטרה די אישטי אינו איל
 דייו פור קאב'זה קי נון לויאה א אומברי
 דישפואיש א נינגונה קוזה (טו) לו טודו וידי
 אין דיאש דימי נאה איי ג'ושטו דיפירדיינטי
 קון טו ג'ושטידאר אי איי מאלו אלארג'אן
 אין טו מאל (יו) נון שיאש ג'ושטו מונג'ו
 אי טן טי אסאנינטיש דימאזיאדו פורקי
 טי

רשימי

לפי הפעולה של אדם גן עדן לכדיקי'וגהינס
 לרשעים ראה לך נאיוזה תדבק : כי מי יוכל
 לתקן . לאחר מיתה את הדבר אשר עוותו
 בחייו (יד) ביום טובה היה בטוב . ביום
 שיש צורך לעשות טובה היה בעושי הטובה:
 וביום רעה ראה . כשתנא הרעה על
 הרשעים אתה תהיה מן הרואים שכאמר
 ויאלו וראו בפגרי האנשים כו' ונא תהיה מן
 הנראים והיו דיראון לכל צער : גם את
 זה לעמת זה . הטובה ושכר פעולת'לעמת
 הרעה ושכר פעולתה : אשר לא ימצא האדם
 מאומה . להרהר אחריו של הקב"ה (טו) יש
 כדיק אונד בצדקו . אע"פ שהוא אונד עודנו
 עומד בצדקו מעשה ציוסף בן פנחס הכהן
 שעלתה לו נימא ברגלו קראו לרופא לחתוך
 רגלו א"ל כשאתה מגיע לחוט השערה
 הודיעני וכן עשה קרא לחוניא בנו אמר לו
 בני עד כאן היית חייב ליטפל בי מכאן ואילך
 אין אתה חייב ליטפל בי שאין כהן מטמא
 לאבר מן החי מאביו : (יו) אל תהי כדיק
 הרנה

אין'וס מאלוס גוארדאדוס איל אה איל מונדו איל ויניין פור וינגארטי די איל אין דיאה די איל
 דין איל גראנדי :
 נון שיאש בואינו דימאזיאדו אין אורה קי מיריסי איל פיקארור מאטאנסה אין בית

דין

תשומם (יז) אל-תרשע הרבה ואל תהי
 סכל למה תמות בלא עתך (יח) טוב אשר
 תאהז בזה וגם-מזה לא-תנח את-ידך כי
 ירא אלהים יצא את-כלם : החכמה תעז
 לחכם מעשרה שליטים אשר היו בעיר :
 כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב
 ולא יחטא : גם לכל-הדברים אשר ידברו
 ב

טי דיטולארטש : (יז) נון טי אינמאלישקאש
 מונג'ר אי גון סיאש איגלוקיטידו פורקי מורי
 ראש סין טו אורה (יח) מיז'וה קי טראויש
 אין אישטעו אי טאמניין די אישטעו כו דיטש'יש
 אטו מאנו קי טימיין די איל דייו סארלה
 די טודאש אילייאש (יט) לה סינטיאל אינפ'ו
 רטיסי איל סאנ'יוו מאש קי מונג'וט פודי
 טאדוריש קי פ'ואירון אין סוב'דאד (ך) קי
 אומנרי נון ג'וטעו אין לה טיירה קי ארה
 ניין אי נון פיקארה : (כא) טאמניין
 אטודאש לאש פאלאנ'ראש קי אב'לארזן
 ב

תרגום

דין פור אפיאדאר סוב'רי איל קי נון פור מאטאר לו
 אי נון טי אסאנ'ינטיש אין אישטעו דימאזויאדו אין
 סינטיאל די לוש מאלוש קי אישטאן אין טו דור אי
 נון אנניזיש טוש קאמינוש פירקי אישטעו דיטולארטש
 אטוש קאמינוש

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

אל

נון אנדיש דיטראש די פינשאמיינטוש די
 טו קוראסון פיר פיקאר מונג'ו אי נון
 איש'יש טוש קאמינוש די דיפרינדימיינטעו די לה ליי
 די י"י פיר סיאיר לוקו פורקי טו קאנ'זארטש מואיר
 טי פארה טי מיזמו אי שי אקורטארזן אנניזיש די
 טוש ב'ידאש פור מוריר אנטיש קי אלייגי טו טיימפו
 פור מוריר

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

טוב

מיז'ור קי טראנ'יש אין אונדוראש די איל
 מונדו איל אישטי פור גולארדונאר ניין
 פארה טו אלמה אין קאמינו די לוש מירקאדיריש
 אי טאמניין קון אישטעו לינ'רו די לה ליי נון דיטש'יש
 טו פארטיקי איל ב'ארון טימיין דינלאנטרי י"י שאי
 די אונ'ליגאטיין די טודאש אילייאש

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

החכמה

אי סינטיאל די יוסף איז'ו די יעקב לי
 אייודו איל פור אסאנ'ינטיאלו טודו
 אישקואינטרה די דיטש סוס אירמאנט לוש כדיוקיש
 קי פודישטאנ'אן אין טימור די י"י אי נון פודישטעו
 אין אילייזש יכר הרע אי אורה קי איראן דאדוש

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

כי

אי נון טי אפי'טו אי נון מאטארזן אה יוסף פו אירמאנו קי אירה דאן צער אילייזש אין
 לה ב'יו לה אישטעו קון בוז די טוש פאלאנ'ראש :
 קי נון איי ב'ארון בואינו אין לה טיירה קי ארה ניין טודוש טוש דיאש אי נון פיקארה
 דינלאנטרי י"י אינפירוב'ארון קי פיקארי דינלאנטרי י"י וירה איל פור טורנאר און
 תשובה אין מיינטריש קי נון מואירה

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

גם

טאמניין טודאש לאש פאלאנ'ראש קי אב'לארזן פור טי לוש מאלוש נון אינטיריגיש טו קוראסון
 פור

הרבה • כשאלו שדימה להיות כדיוק וריחם
 על הרשעים : ואל תתחכם יותר • לדון ק"ו
 של שטות ומה על גפם אחת אמרה תורה
 הנא עגלה ערופה כו' : (יז) אל תרשע הרבה
 אפי' רשעת מעט אל תוסיף להרשיע : גמה
 תמות בלא עתך • כשאלו שנאמ'וימת שאלו
 במעלו אשר מעל בנות עיר הכהני'ובעמלק
 (יח) טוב אשר תאחו בזה כו' אחוז בצדק
 וברשע אם אמר לך הנביא הצדיק דבר שהוא
 דומה לך להשע כגון שאמר שמואל לשאול א
 יקל בעיניך לפקפק בו : יצא את כלם ידיו
 שניהם יקיים הצדיק ופרשע כהלכתן :

פון דיס ארט קוראסון קי נון אויבאס ארט
 סיידיבו מאלדיזיינעט : (כב) קי טאמניין
 וזיש מונג'אס סופרטו קוראסון קי טאמניין
 טו מאלדיז'שטיס אה אוטרוט (כג) טודו
 אוסטו פריז' קון סינסייאדיז' אסאז'אנטאר
 מיאיז' איז אילייא ליש'אנה די מי (כד) ליש'אס
 לו קי פ'ואי איז אונדו אונדו קין לו לייאר
 (כה) רודיאז'יו איז מי קוראסון פור סאז'ר
 (כו) : הייליגן זענען די איז
 יום סזה חזק סיניסייאדיז' זביז'אז'ר

אלהתן לבך אשר לא השמע את עבדך
 מהללק (כב) כי גם פעמים רבות ידע לבך
 אשר גם את קללת אחרים (כג) כל זה
 נסירתי בחכמה אמרתי אהכמה והיית
 רחוקה ממני (כד) רחוק מה שהיית ועמקו
 עמק מי ימצאנו : סבותי אני ולבי לדעת
 ולחור

תרגום

פיר ריטיז'ירלאש קי נון וינגאן דיאש קי אולייארש
 אה טו סיירז'ו קי מאלדיז'י אה טי איז נון אנ'רה
 אה טי פ'ואירכה פור סיאר אישקאפארדו די טוש
 מאנוש

כי קי פירטינישי אטי פור ג'ושטיפ'יקאר אהיל
 דיין איין ב'יו קי מאלדיז'ירש אטי ב'ארון
 קי נון איל קומו טי קי טאמניין וזיש מונג'אס סופו
 טו קוראסון קי טאמניין טו איראש מאלדיז'יין ב'ארד
 ניש אוטרוט

רחנעס אנה אהזיה יואש אחרי מות יהודש
 אמציה אחז מכסה אמון יהויקים זדקיהו :
 (כ) כי אדם איז זדיק בארץ • לפיכך זריך
 לכשפש נמעשיו (כא) גם לכל הדברים כו' •
 לפי שנדרש בשאל שקבל לשון הרע על טוב
 עיר הכהנים ועליו נאמר אל תרשע הרבה
 אמר גם לכל הדברים כו' אשר ידברון אליך
 הולכי רכיל אל תתן לבך לקבלן : אשר לא
 חשמע את עבדך מקללך • איין טוב אשר
 חטה אזנך לשמוע את עבדך מקללך • דבר
 אחר מעשרה שליטים אל עשרה דברים
 המחייבים את האדם שתי עיניו מראין אותו
 דברי עבירה שתי אזניו משמיעים אותו
 דברים בטלים שתי ידיו שגוזל וחומס בהן
 שתי רגליו שמוליכין אותו לדבר עבירה ופיו
 ולבו • ד"א החכמה תעוז לחכם זה נח
 מעשרה שליטים מעשרה דורות שלפניו •
 ד"א לחכם זה אברהם מעשרה שליטים מי'
 דורות שלפניו • ד"א לחכם זה יוסף מעשרה
 שליטים אלו אחיו • דבר אחר לחכם זה
 משה עשרה שליטים עשרה דברי' המשמשין

רחוק איך ייא ש'איש'ו די איז'אס דיל אומברי
 פור סאז'יר טודו לו קי פ'ואי די דיאש די
 סיימפרי איז סיקריטו די דיאה די לה מואירטי • אי
 סיקריטו דיל דיאה קי וירנה ל ריי איל מטיח קי
 איל קי לו לייאר אה איין טו אישקונדיז'יו :
 סבותי רודיאז' יז פור פינסאר איין מי קוראסון
 אי פור סאז'יר אי פור אישקולקאר אי פור
 זוש'קאר סינסייא אי קואינטה די פריטייו די איג'אש
 די לוש זדיקים אי פור סאז'יר דאניו דיל פיקארדו
 די לוש לוקוס אי אינטינדימיינטו די כינסירייוש דו
 איל רייכו

את הגוף על ידי מאכל מן פומא לוושטא ומן וושטא זכרסא כו' כדאיתא במדרש קהלת וחכמתו
 עמדה לו למשה שלא נכטרך למאכל מ' יום ומ' לילה כל הפנים הללו במדרש ואיני יכול ליישב
 עליהן מקרא של אחריו כי אדם איין זדיק בארץ כל זה נסיתי בחכמה על מקראות של מטון
 ועל של מעלן : (כג) נסיתי בחכמה • בתורה : אמרתי בחכמה • לדעת את החכמה • והיא
 רחוקה ממני • ומה היא זו (כד) רחוקה מה שהיה • את הדברים הרפואיים שהיו ביציר'בראשית :
 ועמק עמוק • הוא מי ימצאנו שאין לי רשות להרהר בהן מה למעלה ומה למטה מה לפנים
 ומה לאחור (כה) ועוד סבותי לדעת ולחור ולנקש חכמת פרשת אדומה וחשבון קץ הגאולה :
 ולדעת רשע כסל • לעמוד על סוף דעתה של אפיקורוסו' וסכלות הוללות מעורבנ' משיעמוס שנה :
 ומוצא

אי פור אישקולקאר אי בוש'קאר שינטיאל
 אי קואינטה אי פור שאני'ר מחליטיאל די
 לוקורה אי לה לוקורה די אינלוקיסימיינטוס :
 (כו) אי אלייחן לייז אמארגו מאש קי לה
 מואירטי לה לה מוז'ר קי אלייח קאמא
 דיראש אי רידיש אין סו קוראסון אטאדאש
 שוש מאנוש איל צואינו דינאנטרי איל דיין
 סירה אישקאפאדו די אלייח אי איל פיקא
 דור סירה פרינדידו קונילויח : (כז) וי איש
 טו אליי די'ו קהלת אונה פור אונה פור
 אלייאר קואינטה : (כח) קי מאש בוש'קו מי
 אלמה אי כון אליי אומברי אונו די מיל אליי

רש"י

(כו) ומוכא אני מר ממות . שהיא קסה מי'
 דברים הקסים שנבראו בעולם כדאיתא בב"ב
 בהסותפין ומוכא אני מר וקסה ממנה את
 האשה זו האפיקורוסות : והרמי לנה . לשון
 מכמור' כמו יגורו נחרמו יאבספו נמכמרתו ;
 אסורים ידיה . משתחזיקה באלם הרי הוא
 כנקשר בקשורי ענותות . אסורים שם דבר
 של קשורים כמו וימסו אסוריו קשוריו כן
 פירשו מנחם : (כז) ראה זה מצאתי אמרה
 קהלת אחת למצא חשבון . כל המצות
 שהכדיקים עושים והעבירות שהרשעי' עונרים
 נמנים לפני הקב"ה א' על א'עד שמצטרפות
 לחשבון גדול כך פירשו רבותינו נמס'סוטה :
 אמרה קהלת . אמרה קבוצת החכמה ואמרה
 נפשו המשלכת המקבלת החכמה . קהלת
 לשון נקבה הוא וכשהוא אמרו בלשון זכר
 מוסב על הקבוצה והוא שלמה ובמדרש מכינו
 א"ר ירמיה בן אלעזר רוח הקדש פעמים
 משיחה בלשון זכר ופעמים בלשון נקבה כתוב
 אחד אומר עזרי ומפלט לי וכחוב
 אחד אומר כי עתה עזרתי וכחוב אחד אומר
 אשר עוד בקסה נפשי לבד אלה האמורים
 למעלה שנקשתים ולא מצאתים נקשה עוד נפשי
 כשרה נכסים ולא מצאתי כי בולן דעתן קלה
 עליהן ; אדם אחד מאלף מצאתי . בנוהב שנעולס
 אלף נכסיו למקרא אין יוצאים מהם להכליח
 שראויים למשנה אלף מאה ואות' מאה שנכנסו
 למשנה אין יוצאים מהם לצמ' אלף עשרה ואותן עשרה

שנכנסו

ולחור ובקש חכמה וחשבון ולדעת רשע
 כסל והסכלות הוללות : ומוצא אני מר
 ממות את הנשה אשר היא מצודים
 וחרמים לבה אסורים ידיה טוב לפני
 האלים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה (כז)
 ראה זה מצאתי אמרה קהלת אחת לאחת
 למצא חשבון (כח) אשר עוד בקשה נפשי
 ולא מצאתי אדם אחד מאלף מצאתי
 ואשה

הרגום

ומוצא אי אליי ייו קוזה קי איש אמארגו סונ'רי
 איל אומברי מאש קי אמארגורה די דיאה
 די לה מואירטי לה מוז'ר קי אלייח אויין אפרוטוס
 פונג'וס אסו מארידו אי קאסאדיראש אי אינטרונפי
 שוש אין סו קוראסון אטאדאש שוש מאנוש פורקי
 פון פור סירב'ר קונילויח אדירישאדו דינאנטרי י"י
 צ'ארוז קי לה סולטה אלייח קון געדי שולטאמיינ
 טוש אי אישקאפה איל די אלייח אי איל פיקאדור
 דינאנטרי י"י צ'ארוז קי לה טומה אי איש פרינדידו
 קון שוש אישקאר אמיינטוס
 וי אישטו קי אליי אישטי איז'ו די'ו קהלת
 קי שי לייחמו שלמה ריי די ישראל קונפ'רו
 פטי לוש מזלות איל אונו קוניל אותרו פור אלייאר
 קואינטה די איז'ו דינאנטרי קיסירה אין שוש
 קאב'וס :
 אשר איי מאש קוזה אותרה קי בוש'קו מי'למה אי כון
 ליי' צ'ארוז קומפלידו אי צואינו סין דאנייו די
 זיאש די אדם אשטה קי נאסייו אנרהס אנונו איל
 לדיק

קול מצטר וכתוב אחד אומר מנשרת כיון : (כח) אשר עוד בקסה נפשי לבד אלה האמורים
 למעלה שנקשתים ולא מצאתים נקשה עוד נפשי כשרה נכסים ולא מצאתי כי בולן דעתן קלה
 עליהן ; אדם אחד מאלף מצאתי . בנוהב שנעולס אלף נכסיו למקרא אין יוצאים מהם להכליח
 שראויים למשנה אלף מאה ואות' מאה שנכנסו למשנה אין יוצאים מהם לצמ' אלף עשרה ואותן עשרה

ואשה בכל-אה לא מצאתי (כס) לבר ראה
 זה מצאתי אשר עשה האהים את-האדם
 ישר והמה בקשו חשבנות רבים (א) מי
 כהחכם ומי יודע פשר דבר הכמת אדם
 האיר פניו ועז פניו ישנא: (ב) אני פי מלך
 שומר ועל דברת שבעת אהים: (ג) אל-
 תבהל

חרגום

כדיק קי שי אלינו פ'אל אי ג'וטטו אינטרי מיל רייס
 קי שי אפאניארון פור אזיר לה טורי אין בנל אי
 מוז'יר אין טודאש אישטאש לאש מוז'יריש די לוש
 רייס כסרה נון אליי:

לבר

אסולאש מירה קי אישטו אליי קי אינו
 די אה אדם הראשון פ'ואירטי דילאנטרי
 די איל אי ג'וטטו אי קוליברו אי חוה לו טראש
 יירארון פור קומיר די פ'רוטו דיל ארצ'ול קי לוש
 קי קומיאן שו פ'רוטו קונוכיאן פור סאכ'יר אינטרי
 בייז אה מאל אי קאכ'זארון פור אג'אקאר שוב'רי
 איליוש דיאה די לה מואירטי אי אטודוש מוראדוריש
 די לה טיירה אי איליוש נוש'קארון פור אלייאר פינ
 סאמיינטוש מונג'וש פור טראיר לייאגאש סוב'רי
 מוראדוריש די לה טיירה

מי

קין איש איל סאכ'יינו קי פואידרה פארה
 פאראר שי איסקואינטרה סינסייא די י"י
 אי פור סאכ'יר לה סולטורה די לאש פאלאכ'ראש
 קומו לאש פרוס'יטאש סינסייא די איל וארון
 סאכ'יינו לי אישקלאריש ירה קלאדידאד די שוש
 פ'אסיס אינטרי לוש כדיקים אי דישוירגואינסאדו
 די פ'אסיס שי לי ערוקארון טודוש שוש קאמינוש די
 בייז פארה מאל

אני

שיד הקאכ'ידאן אטו נוקה סוב'רי סיטיג
 שייא די איל ריי פור גוארדאר לוקי טי
 אינקומינדו אי קאכ'זה די ג'ורה די י"י אקאכ'ידאטי
 אי בון ג'וריש אין כינגונה דיג'ה אין באלדיש:

אי מוז'יר אין טודוש אישטוש נון אליי:
 (כט) סולה מינטי וי אישטו אליי קי אינו איל
 דינו איל אומברי דיריג'ו אי איליוש נוש'קא
 רון פינשאמיינטוש מונג'וש: (א) קין קומו
 איל סאכ'יינו אי קין סאכ'יינו סולטורה די קונה
 סינסייא די איל אומברי אלומברארה שוש
 פ'אסיס אי פ'ורטאליזה די שוש פ'אסיס טירה
 דימוראדה: (ב) ייו דיג'ו די איל ריי גוארדו
 אי פור קאכ'זה די ג'ורה די איל דינו: (ג) נון
 טי

רשי

סנכנסין לגמרא אין מכליח מהס אלא אחד
 להוראה הרי אחד מאלף: ואשה בכל אלה
 אפילו באלף לכך אתה צריך להזהר נה:
 (כט) לבר ראה זה מצאתי שנהא לעונם
 תקלה על ידה: אשר עשה הקב"ה את האדם
 הראשון ישר והמה משנודווגה לו
 חוה אשתו ונעשו שנים ונקראו המה: בקשו
 חשבונות רבים מוזימות ומחשבות של חטא
 כך נדרש נמדרש: (א) מי כהחכם יודע
 מי געולס חשוב כאדם חכם: ומי יודע
 פשרון של דבר כמו שמכינו נדכיאל מתוך חכמתו
 שטיה חכם ביראת שמים נתגלו לו הזי פשרים
 מי כמשה עושה פשרים בין ישראל לאניהם
 שבשמים: ועוז פניו ישונא משאר הנריות
 עד כי יראו מגשת אליו כי קרן עוד פניו:
 (ב) אני פי מלך שמור לפיכך אני צריך ונכון
 לשמור פי מלכו של עולם שהיא הטובה שנכולן:
 ועל דברת שנועת אלהים שנסנעו לו בחורב
 לשמור מכותיו: ד"א אני נכון לשמור פי מלכי
 האומ' המושלים בנו בגולגליות וארנוניות:
 ועל דברת שנועת אלהים ונלנד שלא יעבירונו
 אח השנועה שנסנענו למקוט: ועל דברת
 ואלל דברת שנועת אלהים אשמור פי המלכים
 וכן מכינו בחכמיה מישאל ועזריה שאמרו לכ"נ
 לך אמרין מלכא נבוכדנצר לא חשחין אנתנא על
 שדא שתגס להתנותך אם מלכא למה נבוכדנצר
 ואם נבוכדנצר למה מלכא אלא כך אמרו לו
 לך אנו אומרין דאת מלכא לנו לעבודה ולמסיב
 ולגולגליות

אל

אי אין אורה די שאנייא די י"י בון לי'יש פור אזיר אוראסייון דילאנטרי די איל אטורב'אטי
 דילאנטרי די איל אנדה אי אז אוראסייון אי נוש'קה פיאלדיש די איל פורקי נון טי
 פאריש אין קונה מאלה קי כינייור די טודוש לוש מופדוש י"י טודו לוקי איננ'ילונטה אזי
 אין

חִבְהֵל מִפְּנֵי הַלֵּךְ אֶל תַּעֲמֹד בְּדַבַּר רַע כִּי
 כָּל אֲשֶׁר יִחְפֹּץ יַעֲשֶׂה : (ד) בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר-
 מֶלֶךְ שְׁלֹטֹן וּמִי יֹאמְרֵהוּ מִה־תַּעֲשֶׂה (ה)
 שׁוֹמֵר מִצְוֵה לֹא יִהְיֶה דִבַּר רַע וְעַתּוּ וּמִשְׁפָּט
 יִדַּע לֵב חָכָם : (ו) בִּי לְכָל חֲפֹץ יֵשׁ עֵת
 וּמִשְׁפָּט פִּירְעַת הָאָדָם רַבָּח עֲלוּ : (ז) כִּי-
 אֵינְנוּ יוֹדְעֵי מִה־שִׁיחִיחַ כִּי בְּאֲשֶׁר יִהְיֶה מִי
 יִגִּיד לוֹ : (ח) אֵין אָדָם שְׁלֵיט בְּרוּחַ לְכָל־אֵל
 נַח

שי אפריסוריש די לאנטורי איל אנדארשט מן טי
 פאריש אין קונה מאלה קי טורה לה קי אינו
 לונטה ארה: (ד) פור קי פלאכ'רה די איל ריי
 פודיסטאדור אי קין דירה איל קי חויט :
 (ה) גוארהאן אינקומינדאנשה גון שאכ'רה קונה
 מאלה אי אורה אי ג' ואישייו שאכ'רה קוראסון
 די שאכ'יי: (ו) קי אטורו וילונטאד אי
 אורה אי ג' ואישייו קומו (מאל די איל
 אומברי: שי מוג'גואה סוב'הי איל :
 (ז) קי גון איל שאכ'יי לוקי סירה קי קומו
 סירה קין דינושיארה איל (ח) גון אומברי
 פודיסטאן איניל איספריטו פור וידאר
 איל

תרגום

באשר אין לוגאר קי איי סיטינסייא די איל ריי
 דיג'ו די איל ריי קי פודיסטה סוב'רי
 טורו איל מונדו שי אזי קון אפריסוראנשה אי קין
 איס וארון קי דיס'ינדי אין טו מאנו אי קי דינה אה
 איל קי איזשטיט :

שומר וארון קי גוארהה מכות די י' גון שאכ'
 רה נינגונה קונה מאלה איל מונדו קי
 זייני אי אורה די אוראשייון אי ג' ואישייו אי וירדאר
 איס קומסידו אין קוראסון די גוש פלאכ'ייט :

כי אטורו טראכ'אז' איי אורה בואינה אי מאל
 אי קון ג' ואישייו די וירדאר שי ג' וגנה טורו
 א מונדו אי קומו שי אטיטינסייא די לאנטורי י' פור
 סיחיר דאכיוו איניל מונדו פור סיקארוש די לוש
 ב' ארוניש אזינטיט מאל קי מוג'גואן סוב'רי אילויט

כי קי איי קי קונסי לוקי איס אפאריז' ארו
 פור סיחיר אין טו קאכ'ו סוב'רי איל : קי
 אין אורה קי סירה וילונטאד די לאנטורי י' פור
 אזירלי מאל אה איל קין דינושיארה איל :

אין כון איי ב' ארון קי פודיסטי אין איספריטו
 די טו אלמה . פור וידאר אה אלמה די
 לאש וידאש פורקי גון שי איסטאז'ה די איל קואירפו
 די איל אומברי אי גון איי פודיסטאדור אין דיאה
 די

רשי

ולבולגליות אך על דנא שאת אומה עלנאלענד
 ע"ז כנוכדנכר את ולא מלך ואת וכלנא שויז :
 (ג) אל תנהל מפניו חלקי אל תהיננהל לומר
 שתלך ותברח מפניו למקום שאינו שליט שם
 שנכל מקום הוא שליט : ואל תעמוד בדבר רע
 . אל תעמיד עצמך עוסק בדברים רעים כי
 כל אשר יחפון להפרע ממך רשות ויכולת בידו
 לעשות : (ד) כאשר דבר מלך שלטון . בשני
 אשר דבר הקדוש ברוך הוא מושל הוא ומי יאמ'
 לו מה תעשה : (ה) ואם שומר מצוה אתה לא
 תדע דבר רע ולא תבואך : ועת ומשפט ידע
 לב חכם . החכם יודע שיש עת קבוע לפקודת
 השמים ומשפט יש לפני הקב"ה שסופו להפרע
 מהם משפט יושטיט"ח בלעז והיא הפורענית :
 (ו) כי לכל חפץ . שהאדם עושה חפצו ועוד
 על דת יש עת להפיר' ומשפט ופורענות מוכנת :
 כי רעת האדם רבה עליו . כאשר רנה רעת
 האדם וסאתו גדושה או נאה פקודתו כי משמש
 בלשון כאשר כמו כי יהיה להם דבר נא אלו :
 (ז) כי אינו יודע מה שיהיה . כשהרשע עובר
 עבירה אינו נותן לבו למה שעתיד הקב"ה להציאו
 במשפט ואזי לו נכך : כי כאשר יהיה . הפורענות
 מי יגיד לו להמלך בו וליטול בו ענה וליטול
 רשות פתע פתאום יבואנו : (ח) אין אדם
 שליט ברוח . ברוחו ויכרו של שלוחו של מקום
 לכלא ולמנוע ממנו את הרוח שנגוסו שלא יטלנו
 מלאך

את הרוח ואין שלטון ביום המות ואין
 משלחת במלחמה ולא ימלט רשע את-
 בעליו: (ט) את כל זה ראיתי ונתון את-לבי
 לפל-מעשה אשר נעשה תחת השמש עת
 אשר שלט האדם באדם לרע לו (י) ובכך
 ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום
 קדוש יהלכו וישתכחזו בעיר אשר כן-עשו
 גם-זה הכל: (יא) אשר אין-נעשה פתגם

מעשה

תרגום

די לה מואירטי פור אישקאפאר וארון אסו קומפאניירו
 אי גון איי מודוס די ארמאס קי אייודין אין לה
 פיליאה אי גון אישקאפארס פיקאדו אסוס דואינייוס
 אין דיאה די איל דיין איל גראנדי

את אה טודו איסטו וידי קי ס'ואי איניל מונדו
 איל איסטוי אי די אמי קוראסון פור
 סא'ציר אטודאס לאס איג'אס קי שון איג'אס איניל
 מונדו איל איסטוי דיבאס'ו די איל סול אין אורה קי
 פודיסטארס וארון אין וארון פור אינמאליסיר את

ובכך אי קון ויהאד וידי פיקאדוריס קי ס'ואי
 רון אינטיראדוס אי סי דיסטרוליירו די
 איל מונדו די לוגאר שאנטו די לוס צדיקים קי פואון
 אליו קי אנדונ'יירו פור ארדירסי אין גפינס אי שון
 אולוידאדוס די אינטרי מוראדוריס די לה סינ'דאד אי
 אכסי קומו איזיירו ס'ואי איג'ו אילנייוס טאמניין
 איסטו נאדה

אשר אי פור קאב'ו קי גון איס איג'ו מאנדו די
 מאל דאניו די לוס מאלוס קון אפריסוראס
 כה פור שוס איג'אס מאלאס פור טאנטו סי איג'ו
 קוראסון די אינ'וס דיל אומברי קוניליוס פור אזיר
 מאל אין איל מונדו איל איסטוי:

אשר אי אין וין קי איל פיקאדור ארה מאל
 סיין אנייוס אי דילאנטרי די י"י ס'ואי
 דאדו אה איל אלרגאמיינטו פור קי טורני אין חסונה
 קי סי לי דיסקונ'רייו איל קון רוח הקדש אי סופ

יין

אחיל אישפריטו אי גון פודיסטארור אין דיאה
 די לה מואירטי אי גון אישפארס אין לה
 פיליאה אי גון אישקאפארס מאליסייא אסוס
 דואינייוס: (ט) אטודו איסטו וידי אי די
 אמי קוראסון אה טודה איג'ה קי איס איג'ה
 דיבאס'ו די איל סול אורה קי פודיסטה איל
 אומברי איניל אומברי פור אינמאליסיר איל:
 (י) אי דיסיירטו וידי מאלוס אינטיראדוס אי
 ויניירו אי די לוגאר שאנטו סי אנדאן אי
 שון אולוידאדוס אין לה סינ'דאד קי ביין איזי
 רון טאמניין איסטו נאדה: (יא) קי גון איס איג'ו
 מאנדו

רשימה

מלאך המות: ואין שלטון של שום מלך
 ניכר ביום מותו בכל מקום אתה מוצא והמלך
 דוד וביום מותו ויקרבו ימי דוד למות לא
 הזכר מלכות כאן: ואין משלחת במלחמה

זו לאמר אשלח בני או עבדי במקומי:
 (ט) את כל זה ראיתי: האומר למעלה
 ונתון את לבי לכל המעשה וגם לכל מעשה
 בני אדם נתתי את לבי וראיתי עת אשר שלט
 אדם בחניו וגבר עליו וסופו נהפך לרעתו
 עמלק נתגבר על ישראל וסופו ואחריתו עדי

אובד כן פרעה כן נבוכדנצר כן סנהריב:
 (י) ובכן ואז: ראיתי רשעי קבורים
 נבואה זו ראיתי רשעים קבורים שהיו ראויין
 להטמן בעפר שהיו נבזים בין שאר אומות
 שנאמר עליהם זה העם לא היה ושלטו בניתו
 של הקב"ה שהוא מקום קדוש ונלכתם משם אל
 ארצם היו משתבחי בעירם אשר כך וכך עשו

בניתו של מקום אל תקרה וישתכחו לא וישתכחו
 כך דרשוהו רז"ל ולענין השכחה כך נדרש
 נאגדה וסופן שישתכח שמש וזכרם מן העיר
 עזמה אשר כן עשו בה שנאמר וקנלתי את
 כל הגוים אל עמק יהושפט במקום שניאחו
 לפניו יסרע מהם וכן הוא אומרה בעיר כלמס

חבזה: גם זה אחד מן ההנלים שנמסרו
 לעולם לייגע את הנריות שאין הקדוש ברוך
 הוא ממהר להפרע נעוטה הרעה והנריות

ספורים

אסוס

קהלת ה

לארנו

וְכַעֲשֶׂה הָרַעָה מִהֲרָה עַל-כֵּן מִלֵּא לֵב בְּנֵי-
 הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹת רָע : (יב) אֲשֶׁר
 חָטָא עֲשֶׂה רָע מִמֶּת וּמֵאֲרִיךְ לוֹ כִּי גַם-
 יוֹדַע אֲנִי אֲשֶׁר יִהְיֶה-טוֹב לִירְאֵי הָאֱלֹהִים
 אֲשֶׁר יִירָאוּ מִלְּפָנָיו : (יג) וְטוֹב לֹא-
 יִהְיֶה לְרָשָׁע וְלֹא יֵאָרֶךְ יָמָיו כִּי יִשְׁ-
 אֲשֶׁר אֵינְנו יִרְאֵ מִלְּפָנָי אֱלֹהִים : (יד) יֵשׁ
 הַכֹּל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ
 צְדִיקִים אֲשֶׁר מִגִּיעַ אֱלֹהִים כַּמַּעֲשֶׂה
 הָרָשָׁעִים וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שׁוֹמְגִיעַ אֲהֵם כַּמַּעֲשֶׂה
 הַצְדִיקִים

תרגום

ויו קי סירה זיין אהיל מונדו קי וייני אלום טימיו
 טיש די ו"י קי טימיו דילאנטרי די איל אי חזין סו
 וילונטאר
 וטוב אי זיין נון סירה אהיל מאלו אי נון סירה
 אהיל אלארגאמיינטו פארה איל מונדו קי
 וייני אי איניל מונדו איל אישטי סילי קורטארין
 דיאש די שום וידאש שי פוליראן אי פארראן
 קומו לה סולומנרה פורקי נון איל טימיו דילאנטרי
 ויש איינאדה קי שי אסיטינטייו פור סיאר
 אזיינטי סונרי פאסיש די לה טיירה קי
 איי ג'וטוס קי אלייגה אה איליוש מאל קומו פי
 איליוש אזיינטיש קומו אייג'אש די לוס פיקאדוריש
 אי איי פיקאדוריש קי אלייגה איליוש קומו סו איל
 יוש אזיינטיש קומו אייג'אש די לוס ג'וטוס אי
 וידי קון אישפריטו די סאנטידאה קי איל מאל קי
 אלייגה אלום ג'וטוס איניל מונדו איל אישטי נון
 פור שום פיקאדוס סאלנ'ו פור פארסי די איליוש
 פיקאדו ליב'יאונו פור סיאר שו פריטייו קומפלידו
 איל מונדו קי וייני : אי זיין קי אלייגה
 אלום פיקאדוריש איניל מונדו איל אישטי נון איש
 פור סו זכות סאלנ'ו פור פאר איליוש פריטייו
 פור

איג'ה די איל מאל אפריטורה פור טאנטו סי
 אינג'ו קוראסון די איז'וס די איל אומנרי קון
 איליוש פור אזיר מאל : (וב) קי איל
 פיקאדור אזי מאל סיינטו אי אלארנה איל
 קי טאמניין סאניין ייו קי סירה זיין אה
 טימיונטיש די איל זיין קי טימיו דילאנטרי
 די איל : (יג) אי זיין נון סירה אה איל
 מאלו אי נון אלארגארה דיאש קומו לה סולומ
 נרה קי נון איל טימיו דילאנטרי איל זיין :
 (יד) איי נאדה קי איש אייג'ה סונרי לה
 טיירה קי איי ג'וטוס קי אלייגה איליוש
 קומו אייג'ה די לוס מאלוס אי איי מאלוס
 קי אלייגה אה איליוש קומו אייג'ה

לוס ג'וטוס
 רשי"י

סבורים אין דין אין דיון : (יא) אשר אין נעשה
 פתגם • משפט מעשה הרעה מהרה שאין
 הקב"ה ממחר להפרע מעושה הרעה ועל כן
 הם סבורי' אין דין ומלא לזם נקרנס לעשורע :
 (יב) אשר הוטא כו' • לפי שרואים שהחוטא
 עושה רע מאת אלפים וריבואות ומאריך לו
 הקב"ה ואינו פּרע ממנו : מאת • מקורא
 קצר ודנוק לפניו לומר מאת ימים מאת שנים
 מאת אלף וכן שכורת מקרא קצר וחסר שכורת
 כעם ולא מייז כשאר שכרות : כי גם יודע
 אני • כי אף נכל זאת שאינו ממחר להפרע
 מן הרשעים ולהיות הפרש בין כדוקי לרשעים
 יודע אני שכוף כל אחד ואחד ליטול שכרו
 וליריאו יהיה טוב וטוב לא יהיה להשע לפי
 אשר אינו ירא לפני האלהים : (יד) יש הנל •
 דבר המהניל את הנריות : אשר יש כדוקים
 שמגיע אליהם רעה כמעשה הרשעים ויש
 רשעים שמגיע אליהם טובה כמעשה הצדוקים
 אמרתי שגם זה אחד מן ההנלים הנוהגים
 בעולם ורבותינו דרשו לכד אחר נמס' הוריות
 ואינו מיושב לי על שיטת דיבור שסיוס החכם
 לומר שגם זה הנל : (טו) את השמחה •
 טיהא

לוש ג' וטעוּס ציט'י קי טאמניין אישטו נארה
 (טו) אי אלכ'ני ייזאס לה אליגריאס קי נון
 מיז'ור אהיל אומברי דינאט'ו די איל סול קי
 סאלנ'ו פור קומיר אי פיר צינ'יר אי פור
 אליגרארסי אי איל לו אקומפאניארה איז
 סו לאזיריא דיאט די שוס צ'ידאט קי דיין
 אה איל איל דיין דינאט'ו די איל סול :
 (יו) קומו די אמי קוראסון פור סאל'יר
 סינסייא אי פור צ'יאיר אה איל קאנ'ו קי
 אים איב'ו סונ'רי לה טיירה קי טאמניין
 איניל

ל' ארניו
 רע"ה
 שיהא שמח בחלקו ועסק בפקודים ישרים
 משמחי לב ולא יהא שטוף אחר הרבות
 בנשך ומרבית ובזל כל מי שאינו שמח בחלקו
 ושטוף אחר הממון בא לידי עבירות גזל ואונאה
 ורבית ושאינו שמח בחלקו לענין אהבת אשתו
 שטוף אחרי הנשים להרהר אחרי אשת איש :
 לאכול ולשתות • ממה שחנן לו הקב"ה וכל שמח
 בחלקו • ומ"א כל אכילה ושתיה שזקהלת
 אינה אלא תלמוד תורה כענין שגאמר לכו
 שנו ואכולו כו' : והוא ילונג • יתחנך עמו
 כענין שנאמר והלך לפניך כדקד • ימי חייו
 אשר נתן לו האלהים יעשה כך וסוף המקרא
 מוסב על ראשו ומקרא מסורס הוא אין טוב
 לאדם ימי חייו אשר נתן לו האלהים כי אם
 לאכול ולשתות ולשמח והוא ילונג נעמלו :
 (יז) כאשר נתתי את לבי • אין כאשר זה
 משמש לשון דוגמא כמו כאשר תעשו כן יעשה
 אלא לשון זמן כמו כאשר בא יוסף כאשר כלו
 לאכול כו' אף זה כן כשהייתי נותן לבי לדעת
 ונתור כו' אז וראיתי כל מעשה האלהים :
 שנה נעיניו איננו רואה • הרשע השטוף אחר
 הממון והעריות : (יז) וראיתי את כל מעשה
 האלהים • שמסר לנריות : כי לא יוכל האדם
 למכור כו' • אין הנריות יכולות לעמוד על
 סוף דרכו של הקב"ה מה שזכר כל המעשה
 שנעשה תחת השמש שרואין רשעים מזליחין
 וכדיקים -

תרגום

פור זכות לינ'יאנו קי איזירין פור סו סיאייר קומיי
 יינטיס פריטייו איניל מונדו איל אישטי אי פור
 דיפירדירליס שוס פארטיס אהיל מונדו קי וייני דיס'י
 קון מי דיג'ו קי טאמניין אישטו נארה :

ושבחת'י אי אלכ'ני ייזאס אליגריאס די לה ליי
 מונדו איל אישטי דינאט'ו די איל סול קי סאלנ'ו פור
 קומיר אי פיר צינ'יר אי פור אליגרארסי קון סו
 טראנ'אז'ו אי קון סו פארטי קי סי לי דיין אהיל
 די לוס שיילוס אי נון איספאנדיריה סו מאנו איז
 רוב'ו אי סונ'רי פ'ורסו • אי איל לו אקומפאנייא
 רה פארה פאט אהיל מונדו קי וייני אי ריסינ'ירה
 פריטייו קומפלידו פור סו טראנ'אז'ו קי טראנ'אז'ו
 קון פאט טודוס דיאט די שוס צ'ידאט קי דיין אהיל
 י"י איניל מונדו איל אישטי דינאט'ו די איל סול :

כאשר קומו קי די אמי קוראסון פור סאל'יר
 סינסייא די לה ליי אי פור צ'יאיר קאנ'ו
 קי סי אזי סונ'רי לה טיירה • קי טאמניין איל
 סאל'יו קי אינב'ילונטה פור טראנ'אז'ו אר אין לה ליי
 אי פור אלייאר סינסייא טראנ'אז'ו לי איש אהיל :
 קי טאמניין אוניל דיאס נון ריפוזא אי אין לה נוב'י
 טואינייו קון שוס אומ'ש נון ויר :

וראיתי אי ב'ידי ייו אטודה איג'ה די באראגא
 ביאה די י"י קי טימירוזא איליית אי
 נון

כִּי אֲשֶׁר יִבְחַר אֵל כָּל-הַחַיִּים יֵשׁ בְּטַחֲוֹן פִּי-
 לְכַלֵּב חֵי הוּא טוֹב מִן הָאָרֶזֶה הַפּוֹת (ה) כִּי-
 הַחַיִּים יוֹדְעִים שִׁמְרָתוֹ וְהַמּוֹתִים אִינָם
 יוֹדְעִים מְאֻמָּה וְאִין עוֹד לָהֶם שָׁכַר כִּי
 נִשְׁכַּח זְכָרָם (ו) גַּם אֶהְבַּתֶּם גַּם שְׁנֵאתֶם גַּם-
 קִנְאֶתֶם כְּבַר אֲבָדָה וְחֶלֶק אִין לָהֶם עוֹד
 לְעוֹלָם בְּכָל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַחַת הַשָּׁמַשׁ : (ז)
 לָךְ אֶכְל בְּשִׂמְחָה לְחֶמְדָּה וְיִשְׂרָתָה בְּלֵב-טוֹב

יינה

ד

קי קין איש אב'ונטאדו קון עוודוס לוס ביכוס
 חיי ס'יאחויא קו איל פירו ביכ'ו א מיז'ור מאש
 קי איל ליאון א מואירטו (ה) קי לוס ביכוס
 שאב'ין קי מואיראן אי לוס מואירטוס נון
 איליוש שאב'ין נינגונה קוזה אי נון מאש
 איליוש פרישייו קי איש אונב'ידאדה סו מימ
 ראשייון : (ו) טאמניין סו אמור טאמניין
 סו אנורישיון טאמניין סו סילו ייא סי דיפיר
 ריוו אי פארטי נון איליוש מאש פארה
 סיומפרי אין טוודו לוקי ס'ואי איג'ו דיבאס'
 דיל סול : (ז) אנדה קומי קון אליגריאס
 טו פאן אי ביכ'ו קון קוראסון בואינו

טו

ד

הרגום

כִּי לֹש כְּדִיקִים שְׁאֵב יִנְטִים קִי שִׁי פִיקֶאֶרֶאן אֶפֶא
 רִיג'אָדוּש פּוֹר סו שִׁאִיר קוֹנְטֶאדוּש קוֹמו מואיר
 טוֹש אִיל מוֹכְדוֹ קִי וִינִי פוֹר אִישְׁטו גוֹאֶרֶדֶאן טוֹש
 קֶאמִינֹש אִי נון פִיקֶאֶן אִי שִׁי פִיקֶאֶן טוֹרֶנֶאן אִין תְּסוֹבֶה
 אִי לֹש פִיקֶאדוֹרִישׁ נון אִיליוֹש שְׁאֵב יִנְטִים נִינגוֹנֶה קוֹזֶה
 בּוֹאִינֶה פוֹר קִי נון אֲנֻנִיגוֹאֶרוֹן טוֹש אִיג'אֶש אִין טוֹש
 וִידֶאֶש אִי נון אִיליוֹש שְׁאֵב יִנְטִים נִינגוֹנֶה קוֹזֶה בּוֹאִינֶה
 אִיל מוֹכְדוֹ קִי וִינִי אִי נון אִי אִיליוֹש פִּרִישִׁיו בּוֹאִינו
 רִיבְּפּוֹאִישׁ דִּי סו מואירטו קי איש אולוידאדה סו
 מִימְנֶרֶאֶשִׁיוֹן דִּי אִינְטֶרִי לֹש כְּדִיקִים :
 דִּישְׁפּוֹאִישׁ דִּי סו מואירטו דִּי לֹש מֶאֱלוֹשׁ נון אִי
 אִין אִיליוֹש מִינִישְׁטוֹר • טאמניין סו אמור
 טאמניין סו אנורישיון טאמניין סו סילו אִיק ייא שִׁי
 דיפירדוירון דִּי אִיל מוֹכְדוֹ • אִי פֶארְטִי בּוֹאִינֶה נון אִי
 אִיליוֹש מֶאֶשׁ קוֹן לֹש ג'וֹשְׁטוֹש אִיל מוֹכְדוֹ קִי וִינִי
 אִי נון אִי אִיליוֹש פֶּרֹב'יג'וֹ דִּי טוֹדו לוקי פ'ואי
 אִיג'ו אִינִיל מוֹכְדוֹ אִיל אִישְׁטִי דִּיבֶאֶס'וֹ דִּי אִיל סוֹל :

לָךְ דִּיש'וֹ שְׁלֵמָה קוֹן אִישְׁפֶּרִיטוֹ דִּי פֶּרֹב'וֹיִאֶה
 דִּילֶאֶנְטֶרִי י'י אִישׁ אֶפֶאֶרִיז'אָדוֹ סִינִיִּיר דִּי
 אִיל מוֹכְדוֹ פּוֹר דִּיזִיר אִינְטִי מִיזְמוֹ אֶטוֹדוֹשׁ לֹש כְּדִיקִים • אנדה קומי קון אליגריאס טו פאן קי איש
 טוֹרֶנֶאָדוֹ אֶטִי פּוֹר טו פֶאן קִי דִישְׁטִישׁ אֶשׁ עִנִּישׁ אִי אֶשׁ דִּימִאָמוֹשׁ קִי אִירֶאן אֲבֶאֶטִידוֹשׁ אִי בִיוִי קוֹן
 קוֹרֶאֶשׁוֹן בּוֹאִינו טו וִינִי קִי פ'ואי גוֹאֶרֶדֶאָדוֹ פֶאֶרֶה טִי אִין גֶן עֶדֶן פּוֹר טו וִינִי קִי אֲבִיב'רֶאֶשְׁטִישׁ אֶה
 לֹש מִישְׁקִינֹשׁ אִי לֹש פֶּרֹב'יג'וֹ קִי אִירֶאן סִיקִיאָמוֹשׁ קִי אִיק ייא ס'ואי אִינְב'וֹלֹנְטֶאָדוֹ דִּילֶאֶנְטֶרִי י'י לֶאֶשׁ
 אִיג'אֶשׁ בּוֹאִינֶאֶשׁ

כִּי לְכַלֵּב חֵי הוּא טוֹב מִן הָאָרֶזֶה הַמְּתִי וְסִנִּיהֶם
 רִשְׁעֵי טוֹב הִיָּה לוֹ לְכַנְוֶרֶאָדֶן שְׁהִיָּה עֵבֶד רִשְׁע
 וְנַתְּגִייר שְׁלֶא הַקְּדִימָתוֹ מִיחָה מְכַנְוֶכְדֶנְלֶר רֶנּו
 שְׁנֶקֶהֶא אֶרִיָּה שְׁנֶאֶמֶר עֲלֵה אֶרִיָּה מִסּוֹנְכוֹ וּמַת
 בְּרִשְׁעוֹ בְּגֵהִינְס וְעֵבְדוֹ בְּגֶן עֶדֶן וְרִבּוֹתִינוֹ דְרִשׁו
 לְעֵנִין מַחְתְּכִין אֶת הַנְּנֶלֶה לְפִנֵּי הַכְּלָבִים בְּשַׁנַּת
 וּמַת הַמּוֹטֵל בַּחֲמָה אֶסוֹר לְטַלְטְלוֹ אֶח"כ הַנִּיחו
 עֲלִיו הַיִּנּוֹק אִו כְּכֶר : (ה) כִּי הַחַיִּים יוֹדְעִים
 יוֹדְעִים שִׁמְרָתוֹ • וְאִילֵי יִשִּׁיבּוֹ אֶל לֶנֶשׁ יוֹשׁ
 הַמִּית'וֹיִסוֹבוֹ מִדְּרַכְסִי אֲנֵל מִשְׁמֶתוֹ אִינְיִוֹדְעִים
 מֶאֻמָּה וְאִין עוֹד לָהֶם שָׁכַר פֶּעוֹלָה שִׁיעֶשׂוּ מִן
 הַמִּיתָה וְאִילֶךְ אֶל מִי שְׁטֶרַח נַעֲרַב שְׁנַת יֶאֱכַל
 בְּשַׁנַּת : (ו) גַּם אֶהְבַּתֶּם • שְׁאֵהֶבּוּ פֶתִי וּלְכוֹן ;
 גַּם שְׁנֶאֶתֶם • שְׁשֶׁאָו דַּעַת : גַּם קֶנֶאֶת • שְׁהַקְּנִיאוּ
 לְהַקְּב"ה נַמְעֶשֶׂה יִדְיָהֶם : וְחֶלֶק אִין לָהֶם נְכַל
 אֶשֶׁר נַעֲשֶׂה כו' • לֹא הוֹעִיל לָהֶם זְכוֹת בֶּן וְנַת
 לְאוֹתָן רִשְׁעִים שְׁעֵבְדוּ ע"א וְאִין לָהֶם כְּפֶרֶה
 לְאַחַר מִיתָה : (ז) לָךְ אֶכְוֹל נְשִׁמְחָה • אֲנֵל אֶתָּה

הַכְּדִיק
 אִין

יִנָּק כִּי כָבֵד רָצָה הַאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ : (ח)
 בְּכָל־עֵת יִהְיוּ בְּגִדֶיךָ לְבָנִים וְשִׁמֹן עַל־
 רֵאשֶׁךָ אֶל־יַחֲסֵד : (ט) רֵאָה חַיִּים עִם־אִשָּׁה
 אֲשֶׁר־אֶהְבֶּתְךָ כֹּל־יְמֵי חַיֵּי הַבְּלִיָּה אֲשֶׁר נָתַן־
 לְךָ תַּחַת הַשָּׁמַיִם כֹּל יְמֵי הַבְּלִיָּה כִּי הוּא חֶלְקְךָ
 בְּחַיִּים וּבְעֵמֶלְךָ אֲשֶׁר־אַתָּה עֹמֵל תַּחַת
 הַשָּׁמַיִם : (י) כֹּל אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדְךָ לַעֲשׂוֹת
 בְּכַחֲךָ עֲשֵׂה כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחֶשְׁבֹן וְדַעַת
 וְחִכְמָה בְּשֵׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׂמָּה (יא)
 שִׁבְתִּי וּרְאָה וְתַחַת־הַשָּׁמַיִם כִּי לֹא לַקְלָיִם

עו וינז קי ייח אינוילונטו חיל דייג אה טוש
 איג'אם : (ח) אין קאדה אורה סיאן טוש
 טאנייט בלאנקוס אי אזויטי די סונ'רי טו
 קאז'יטה נון סי אמיינטארה : (ט) ויד נ'ידאש
 קון לה מו'יר קי אמאשטיט טודוס דיאש די
 וידאש די טו נאדה קי דייג אטי דינאש'ו דיל
 סול טודוס דיאש די טו נאדה קי אילייא טו
 פארטי אין לאש וידאש'אין טו לאזירייח קי
 טו לאזראן דינאש'ו דיל סול (י) טודו לוקי
 חלקאנסארי טו מאנו פור אזיר קון טו
 פ'אירסה אז קי נון איג'ה אי קואינטה אי
 סאנ'יר אי סינטייח אין לה פ'ואייה קי טו
 אנדאן אלוי : (יא) טורני אי נ'יאיד
 דינאש'ו די חיל סול קי נון אה לוס ליז'ירוש
 חיל קוריר

א המרוץ

הַרְגוּם
 חַיִּים קָאָדָה אֹרֶה כִּי־אֵין טוֹש קוֹב'יירטאש
 בְּלֹא־קֶאֶש די טודו אינקונאמיינטו די פיקא
 דו אי פ'אמה בואינה קומפרה קי איס אינס'ימפלא
 דו אזויטי די לה אונטאש'יון פירקי אלליגין בינדי
 טו קאס'יסה אי טו קאס'יסה אי טו מירסיד נון סי
 אמינגוארה
 טודו לוקי אנאשטיסיירי טו מאנו פור אזיר
 בונדאד אי מירסיד אי כדקה קון לוס מיש
 קינטס קון טודה עור פ'אירסה אז קי דיספואיש די
 לה מואירטי נון איי אה חיל וארון איג'ה אי קואינטה
 אי סאנ'יר אי סינטייח'אין לוגאר די לה פ'ואייה קי
 טו אנדאן אלוי אי נון אייודאן אטי קי סאו איג'אש
 בואינאש אי כדקה אסו סולאש
 דיס'ו שלמה חיל ריי קולנדו איה אשיכ
 טאדו סונ'רי סילייח דימיריינו איראן
 פאראן מיינטיש אי ויליין איניל מונדו חיל אישטי
 דינאש'ו

רש"י
 הצדיק שכבר רצה הקב"ה מעשיך הטובות ותוכה בכל
 לעולם הנא לך אכול בשמחה (ח) בכל עת יהיו
 בגדיך לבנים • החקן עצמך בכל טעה במעשה
 טוב שאם תמות היום תכנס בטלום ומטל
 שלמה החכם את הדבר הזה לאדם שהומינו
 המלך ליום בעודה ולא קנע לו זמן אם חכם
 הוא או פקח מיד מכנס כסותו ורוחץ וסך וכן כל
 עת מחר עד עת יקרא אל הכעודה יהיו כל
 טעה בגדיו לבנים והוא רחוצ וסך כך דרסוהו
 רנותינו במסכת שנת : (ט) ראה חייב עם
 אשה אשר אהבתי ראה והנן ללמוד אומנות
 להתפרנס ממנו עם ח"ת אשר בידך • כי
 הוא חלקך בחיים • אם עשית כן יהיה חלקך
 זה חיים בעולם הזה להתפרנס מן האומנות
 ובעולם הנא סיגיעת סנייהס משכחת עון :
 (י) כל אשר חמלא ירך לעשות • רכון קונך
 נעור שאמה נכחך עשה : כי אין מעש'נשאל
 לזכותך משתמות ואם עשית כן אין לך שום
 חסנון בשאל • שחדאג ממנו וכן המקרא מפורש כי אין מעשה ודעת וחכמה בשאל לרשעים ולא
 חסנון לצדיקים כסיהנו החוטאים דין וחסנון וכך נדרש במדרש והנא לפותרו בלא סירוס כמשמעו
 פותר חסנון לשון מחשבה מה יוכל עוד לעשות להפטר מן הדין : (יא) שנתו וראה • כמו זכור
 וידנ"ט

וידנ"ט

הַמְרוֹץ וְלֹא לַגְּבוּרִים הַמְלַחֵמָה וְגַם לֹא
 לַחֲכָמִים לֶחֶם וְגַם לֹא לַנְּבִנִים עֶשֶׂר וְגַם
 לֹא לַיְדָעִים חֵן כִּי-עַתּוּ וּפָגַע יִקְרַח אֶת-כָּלם :
 (יב) כִּי גַם לֹא-יָדַע הָאָדָם אֶת-עֲתֹו פְּדָגִים
 שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּמִצִּידָה רַעְיָה וּכְצַפְרִים הָאֲחֻזֹּת
 בַּפֶּחַ כְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם לְעַת רַעְיָה
 בְּשִׁתְפוּל עֲלֵיהֶם פְּתָאם (יג) גַּם זֶה רָאִיתִי
 חֲכָמָה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וְגִדּוּלָה הִיא אֵי : עֵיר

קטנה

ב

איל קוריר אי נון אלום נאר אגאניש לה פיליאה
 אי טאמניין נון אלום סאכ'יוש פאן אי טאמ
 ניין נון אלום אינטינדידוס ריקיזה אי טאמניין
 נון אלום סאכ'יינטיש גראשייא קי אורה אי
 אינקואינטרו אקונטישיאה טודוס אילייוש :
 (יב) קי טאמניין נון סאכ'רה איל אומברי
 אסו אורה קומו לוס פיש'יש קי טון טראכ'ארוש
 אין קאכאדירה מאלה אי קומו לוס פאש'ארוש
 לוס טראכ'ארוש איניל לאשו קומו אילייוש
 אינקאפארוש איז'וש דיל אומברי אורה די מש
 קואנדו פווה סוכ'רי אילייוש סופיטו : (יג)
 טאמניין אישטו וידי סינסייא דינאש'ודי איל
 טול אי גראנדי אילייוש אמי : (יד) סינ'דאד
 פיקינייא

רשי

תרנום

ווידנ"ט נלעז : לא לקליס המרוץ • לא עמדה
 לעשאל קלותו משהגיע פקודתו : ולא לגבורים
 המלחמה • לא עמדה לאנר גבורתו משהגיע
 יומו : וגם לא לחכמים לחם • כגון אני
 שהיה לחמי ליום ששים כור סלת כו' ועכשו
 זה חלקי בכל עמלי מקל ומקידה : וגם לא
 לכבוני' עושר • כגון איוב בתהילה ויהי מקהו
 כו' כשנאה שעתו אמר הנוני אחס ריעי :
 ולא ליודעים חן • הרי משה אין יודע וכנון
 ממנו בישראל לא מצא חן בתפילתו שיכנס
 לארץ : כי עת ופגע • כמשמעו • ד"א כי
 עת ופגע יקרה אותם והפגיעה והתחינה יהיו
 רגילין בהם שלא יבואו לדנריס הללו :
 (יב) כדגים שנאחזים במאודה • כדג' גדולים
 שנאחזים במאודה גרועה וחלושה ופי' רבותינו
 היא חכה שאינה אלא כמין מחט ודג גדול
 נלכד בה • כהם יוקשים בני האדם • נשמכונ
 קטן וחלש כמו המאודה הרעה והפח נכשלים
 בני אדם בעת פקודת רעתם כשנא עתם
 ליפול הרעה עליהם שתאום נמאודה רעה
 מלוחים'א נלעז : כהם • כמותם :

דינאש'ו די איל סול קי נון לוס וארוניש קי אילייוש
 לוס ליז'ירוש סון אייודארוש פור קוריר פור סיחיר
 אישקאפארוש די לה מואירטי אין לה פיליאה אי גון
 לוס נאר אגאניש טון אייודארוש אין טו קומנאטיר
 פיליאה קון טוש נאר אגאניש אי טאמניין נון לוס
 סאכ'יייוש טון אייודארוש קון טוש סינסייאש פור
 ארטארטי די פאן אין אורה די אמברי אי טאמניין
 נון לוס אינטינדידוס טון אייודארוש קון טוש אינטינ
 דימיינטוס פור אפאנייאר ריקיזה אי טאמניין נון
 סאכ'יינטיש אינטינדישייא טון אייודארוש קון טו
 כאיר פור אלייאר אמור אין אונ'וש די איל ריי קי
 אורה אי אקונטישימיינטו קומו טוש מזלות אקונטי
 סיאה טודוס אילייוש

כי קי טאמניין נון איש סאכ'ידו אה איל וארון
 אה סו טיימפו אינטרי ניין אמאל לו קי
 איש אפאריז'אדו פור סיחיר איניל מונדו אי פור
 ויניר סוכ'רי איל קומו פיש'קארוש די לה מאר קי טון
 טראכ'ארוש קון אש'גואילו אי קומו פאש'ארוש די
 ליש סיילוס קי טון טראכ'ארוש קון לאשו קומו
 אילייוש אינטרופיטאן איז'וש די איל אומברי אין
 טיימפו די איל מש קי איש אפאריז'אדו פור סיחיר אי
 קא'י סוכ'רי אילייוש אין און פונטו די לוס סיילוס :
 עיר קואירפו די איז'ו די איל אומברי קי איש
 אינש'ימפלאדו אה סינ'דאד פיקינייא אי

באר אגאניש וארוניש די פ'ואירסה פוקוס אינטרי אילייוש אנשי קומו טון פוקוס לוס זכיות אינטרי
 איל

קִטְנָה וְאֲנָשִׁים בְּהוֹמַעַט וּבֵא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ
 גְּדוֹל וְסַבֵּב אֶתָּה וּבִנְיָה עֲלֶיהָ מִצֻּדֵי סְגוּלִים
 (טו) וּמִצָּא בָּהּ אִישׁ מִסֵּפֶן חֵלֶם וּמִלֶּם
 הוּא אֶת־הָעִיר בְּחִכְמָתוֹ וְאִדָּם לֹא זָכַר אֶת
 הָאִישׁ הַמִּסֵּפֶן הַהוּא (יו) וְאִמְרָתִי אֲנִי טוֹבָה
 חֲכָמָה מִגְּבוּרָה וְחֲכָמָת הַמִּסֵּפֶן בְּזוּיָה
 וְדַבְּרִי אִינָם נִשְׁמָעִים (יז) דְּבַרֵי חֲכָמִים
 בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזְעַקַת מוֹשֵׁל בְּכִסְיָלִים (יח)
 טוֹבָה חֲכָמָה מִכְּלֵי קָרֵב וְחוֹטֵא אַחַד יִגְבֵּר
 טוֹבָה

פיקנייא אי ווארוניש אינילייא פוקוס אי וינו
 אייליאי ריי גראנדי אי רודיאו אה אייליאי אי
 פ'ראגואו'סונ'רי אייליאי אינקאשטיליידוראש
 גראנדיש (טו) אי אליוו אינילייא ווארון מיסקי
 נו סאבי'יו אי איסקאפו איל אה לה סיב'דאד
 קון טו סינסייא אי איל אומנרי נון מימנרו
 איל ב'ארוץ איל מיסקינו איל אישטי (יו) אי
 דיס'יוו בואינה סינסייא מאש קי באראגאניאה
 אי סינסייא דיל מיסקינו מינוש פרישייאה
 אי טוש פאלאב'ראש נון אייליאה אוליידאש :
 (יז) פאלאב'ראש די סאב'יווש קון ריפוזו טון
 אוליידאש מאש קי איסקלאמאשיוון די פודיש
 טארוש אין לוש לוקוס :
 (יח) בואינה סינסייא מאש קי ארמאש די
 פיליאה אי פיקאדור אונו אזי דיפירדיר

תרגום

איל קוראסון די איל ווארון אי אינטרה איניל קואירפו
 איל יכר הרע אינש'ימפלדו אריי גראנדי אי פ'ואיר
 טי פור קיב'ראנטאר אי ארודיאה איל קוראסון פור
 אזיר לייראר אה איל אי פ'ראגואה סונ'רי א'לוגאר
 פור אסינטאר סונ'רי קיז אינב'ילונטה אין טו'אטור
 סימיינטו די לוש קאמינוש אדירישאדוש דילאנטרי
 י'י פור טראב'אר איל קון קאסאדיראש גראנדיש
 די גהינס פור ארדירלו טייטי טאנטוש סונ'רי טוש
 פיקארוש

רעשי
 (טו) וואדס לא זכר • לא היה חושבו לכלום :
 ואשרתי אני • בראותי בן טובה חכמ' מגבורה
 ופרי חכמתו של זה בזויה לכולם ועכשיו כולם
 נמלטו על ידו • ומ"א עיר קטנה זה הגוף :
 ואנשיה נה מעט • אלו אנריו של אדם : מלך
 גדול • זה יכ"ה שכל האינרי' מרגישים בו :
 איש מספן • יכר הטוב (יז) בנחת נשמעים •
 מקובלים

ומצא

אי איש אליואדו אינטרי איל קואירפו יכר הטוב באש'ו אי סאבי'יו אי טי מאיורגה
 סונ'רי איל אי סונ'יגואה איל קון טו סינסייא אי איסקאפה איל קואירפו דיל ג'ואיסייו
 די גהינס קון טו פ'ורטאליזה אי קון טו סינסייא אנשי קומו איל באראגאן קי אזי אלה גירה אי
 איסקאפה אה מוראדוריש די לה סיב'דאד קון סינסייא'די טו קוראסון אי איל ב'ארוץ נון סי ריקוד
 רה דישיאיש די אישטו איל יכר הטוב קילו איסקאפו סאלב'ו דיזי אין טו קוראסון ג'ושטו ייו
 אנשי קומו מוראדוריש די לה סיב'דאד לה אישטה נון'סי ריקודראן די איל עני איל אישטי קי איש
 קאפו איילייוש

אי איש אליואדו אינטרי איל קואירפו יכר הטוב באש'ו אי סאבי'יו אי טי מאיורגה
 סונ'רי איל אי סונ'יגואה איל קון טו סינסייא אי איסקאפה איל קואירפו דיל ג'ואיסייו
 די גהינס קון טו פ'ורטאליזה אי קון טו סינסייא אנשי קומו איל באראגאן קי אזי אלה גירה אי
 איסקאפה אה מוראדוריש די לה סיב'דאד קון סינסייא'די טו קוראסון אי איל ב'ארוץ נון סי ריקוד
 רה דישיאיש די אישטו איל יכר הטוב קילו איסקאפו סאלב'ו דיזי אין טו קוראסון ג'ושטו ייו
 אנשי קומו מוראדוריש די לה סיב'דאד לה אישטה נון'סי ריקודראן די איל עני איל אישטי קי איש
 קאפו איילייוש

ואמרתִי אי דיס'יו קון מי דיג'ה בואינה סינסייא די אילג'ושטו מאש קי פ'ואירסה די בא
 ראגאניאה דילוש מאלוש קי סינסייא די איל ג'ושטו אי טו זכות לו איסקאפה איל אי
 אה ווארוניש די טו ג'ירינאנסייו אי פ'ורטאליזה דיל מאלו קי אישטה קון פ'ורטאליזה די טו קוראסון
 פור נון טורנאר אין תשובה לו דאנייא איל אסו סולאש אי סינסייא די איל ג'ושטו אי מיסקינו
 מינוש פרישייאה אין אונ'וש די לוש מאלוש קי פודישטאן אי אין אורה קי קאשטיגה איילייוש פור
 טוש איג'אש מאלאש אי פאלאב'ראש די טו קאשטיגירייו נון איילייוש רישיב'יונטיש :

טובה
 וְאִמְרָתִי אֲנִי טוֹבָה חֲכָמָה מִגְּבוּרָה וְחֲכָמָת הַמִּסֵּפֶן בְּזוּיָה וְדַבְּרִי אִינָם נִשְׁמָעִים (יז) דְּבַרֵי חֲכָמִים בְּנַחַת נִשְׁמָעִים מִזְעַקַת מוֹשֵׁל בְּכִסְיָלִים (יח) טוֹבָה חֲכָמָה מִכְּלֵי קָרֵב וְחוֹטֵא אַחַד יִגְבֵּר טוֹבָה

טובה תרבה י : (א) זכובי מוח יבאיש יביע
שמן רוקח יקר מחכמה סכנוד סכלות מעט : (ב) לב חכם לימונו ולב כסיל
לשמאלו : (ג) וגם בדרך עשה סכל הלב לבו
חסר ואמר לכל סכל הוא : (ד) אם רוח
ד המושל

חרגום

טובה בואינה סינסייא די איל סאנ'יו אין אורה די אפריטנו מאש קי ארמאש די פיליאה אין אורה די קומנאטי די פיליאה אי וארון פיקאדור אונו קי איו איניל ג'ירינאנסייו קאנ'זה פור דיפיר דיר ציין מונג'ו דיל מונדו

זכובי אי איל יצר הרע קי פוזה שונ'רי לאש פואירטאש די איל קוראסון איש קומו לה מוש'קה אי קאנ'זה מואירטי איניל מונדו פורקי איג טריגה אאיל סאנ'יו אין אורה קי פיקה אי לי דאניא לה פ'אמה בואינה קי אירה אסימיו'אן די אנטיש די אישטו אה אזייטי די לה אונטאשייון קי אירה אישפייאלדו קון אישפייאש אי איש פריש ייאלדו מאש קי כינסייא די לוש סאנ'יוש אי ריקיזה די לוש ריקוש וארון קי שו טורפידאד פוקה אי ליב' ייאנה :

לב קוראסון די סאנ'יוש פור קומפראר לה ליי קי פ'אזי דאדה קון מאנו דיריג'ה די י"א אי קוראסון די לוש לוקוש פור קומפראר אזיינ דאש פלאטה אי אורו

וגם אי טאמניין אין קאמינו אינראמאלדו אין אורה קי איל לוקו אמאן שו קוראסון מינגואדו די סינסייא אי אזי קוזאש קי טון טון ארדי שאדאש פיר אזירטי אי טודוש דיזין קי לוקו איל :

אם שי וילונטאד דיל יצר הרע פודישטו אין טי אי שי מאיורגה פור סונ'יר סונ'רי טי טו לוגאר בואינו קי איראש אונאן פור פאררסי איניל נון

אל דרך המיומנת לטובתו : ולב כסיל לשמאלו לעקשו מן הדרך המיומנת שהיא תפארת ונוחה לו : (ג) ואמר לכל סכל הוא • נהליכתו ונדנורו הכל מכירין שהוא שונה (ד) אם רוח המושל • מושל העולם תעלה עליך לדקדק אחריו נמדת הדין : מקומך

מקובלים הם לנריות : מועקה מושל נכסילים מלכי האומות ע"א משה נפטר זה כמה שנים ועדיין בזירותינו מקובלים על ישראל וכמה מלכי האומות גזרים בזרות על ישראל ואין לנריהם מתקיימין . (יה) טובה חכמה מכלי קרב • חכמתה של כרח שנאמר ותנא האשה א העם בהכמתה עמדה להם יותר מכלי קרב שהיה צידם להלחם עם יואנ : וחוטא אחד יאנד טובה הרבה • אילולי שהרגה לשנע בן בכרי הנו כולם אנודים על ידו ד"א וחוטא אחד יאנד טובה הרבה • הרי שהיו ישראל מחכה לריקים ומחכה רבעים ונא אחד וחטא ועשאן מרובי נמלא שפכריע את כול לחונה : (א) זכובי מוח יבאיש יביע כו' • כגון צימי החורף שאין בזכובין כח והם קרונים למות גם אם נא לתוך שמן רוקח ומתערב ננשמים הוא מבאישו והוא מעלה קלף שקורין אשקומ"ה בלעז ונראה בו כמיין אנענעות וזהו משמעו של יביע הרי דבר קל שהפסיד דבר חשוב כן יקר מחכמה ומכבוד סכלות מעט שהרי הכריע את כולם שהיה אדם זה שקול במחל'עניות ומחכה זכיות ונא ועבר ענינה א' והכריעחו לכף חונה במלא סכלות זה שהוא דבר מועט יקר ושוקל וכבר יותר מכל החכמה והכבוד שהיה בו שהרי הכריע את כולם : יקר לשון כונד הוא כנד ושקול יותר מן החכמה וכבוד שבו • ומ"א מושלים יצר הו ע לזכובי מוח : יבאיש יביע • שם טוב שהוא ערב משמן רוקח : (ב) לב חכם לימונו • חכמתו מזומנת להטותו אל דרך המיומנת לטובתו : ולב כסיל לשמאלו לעקשו מן הדרך המיומנת שהיא תפארת ונוחה לו : (ג) ואמר לכל סכל הוא • נהליכתו ונדנורו הכל מכירין שהוא שונה (ד) אם רוח המושל • מושל העולם תעלה עליך לדקדק אחריו נמדת הדין : מקומך

הַמְּוֹשֵׁל תַּעֲלֶה עֲלֶיךָ בְּמִקְוֵיךָ אֶל-חַנּוּךְ כִּי
 מֵרַפָּא יֵיבֶה חֲטָאִים גְּדוּלָּים (ה) יִשְׁרָעָה
 רַב־יָחִי תַחַת הַשָּׁמַשׁ כְּשֶׁגָּה שִׁיבָא מִלְּפָנֵי
 חֲשֵׁלִים : (ו) נִתַּן הַסֶּכֶל בְּמִרְוּמֵי רַבִּים
 וְעֲשִׂירִים בְּשֶׁפֶל יִשְׁבוּ (ז) רֵאִיתִי עֲבָדִים עַל
 סוּסִים וְשָׂרִים הֹלְכִים בְּעֲבָדִים עַל-הָאָרֶץ :

חפר

תרגום

נון דיס'יש קי פאלאכראש די לה ליי סי קריארון
 פור מיליזינה איניל מונדו פור פירדונאר אי פור
 איר אולג'ידאר דילאנטריי פיקאדוס גראנדיס :

יי איי מאל קי וידי איניל מונדו א אישטי
 דינאס'ו דיל סול איקי דאניו איניל מונדו
 קון פאלאג'רה די ליירו קי שאל פריסורוזה סוב'רי
 איל גארון אי דילאנטריי איל פודישטאדור :

נתן דייו י"י אה אדום איל מאלו אי לוקו פור
 סיאר ריזיוו אין סו מול אי שירב'יין קון
 פרושפיריאה די שילוש די לה אלטורה אי שוס
 פ'ונסאדוס אלטיגוס אי מונג'וס • אי טו פואיב'לו
 קאזה די ישראל שוג'יס'טוס דינאס'ו די איל איניל
 גלות אי די מוג'ידומנרי די שוס פיקאדוס ריאוס די
 אזוינדאש סי אינפרווישין אי קון באש'ורה איסטאנטיס
 אינטרי לוס פואיב'לוש

ראיתי דיס'ו שלמה איל ריי קון אישפריטו די
 נבואה וידי פואיב'לו קי איראן סוג'יס'טוס
 די אנטיש די אישטו אה פואיב'לו די קאזה ישראל
 מאיירגאנטיס אי קאב'אלייאנטיס סוב'רי קאוואלייוס
 קומו פרישינפיס אי פואיב'לו די קאזה די ישראל אי
 שוס מאייראליס אנדאנטיס קומו כיירנ'וס סוב'רי לה
 טיירה

רישפונד'יוו

פריחת גדר הזכיר בתשלומין לשון נשיאת נחש שהוא דר בחורי נקני כתלי בתים פרוכיס (ט) מסייע
 אננים יעצב זהם • מגיע אננים ממחכנתם נהרים מתנגע זהם • יעצב לשון יגיעה כמו נעצבון
 חאכלנה כלומר כל אדם לפי מלאכתו עצבנו אף עושה רעה לפי זריעתו יקצור : יסכן נסי יתחמם
 נס כמוותהי לו סוכנת אף העוסק בתורה ונמכות סופו ליהנות מהם :

אס

די איל פודישטאדור סוב'ירה סוב'רי טי טו
 לוגאח נון דיס'יש קי פ'לוס ידאד דיס'ה פיקא
 דוס גראנדיס : (ה) איי מאל וידי דינאס'ו
 די איל סול קומו ליירו קי שאל דינאנטרי
 איל פודישטאדור : (ו) פואי דאדה לה
 לוקורה אין אלטוס מונג'וס אי ריקוס אין
 לה באש'ורה סי אפינטארין : (ז) וידי
 כיירנ'וס סוב'רי קאב'אלייוס אי סיניווריס
 אנדאנטיס קומו כיירנ'וס סוב'רי לה טיירה
 קאוואן

רשימי

מקומך אל תנח • מדתך הטובה אל תנח
 לומר לו מה יועיל צדקתי לי : כי מרפא •
 דקדוקי הדין ניסורין הבאין עליך מרפא
 הוא לעונותיך ויניח לך חטאים הגדולים :
 (ה) כשגבה שיוכא מלפני השליט • דומ'הוא
 לשליט שהוכיח דבר שגבה מפיו שוגגואי אפשר
 לחזור כך אמר הקב"ה ואין להשיב : (ו) נתן
 הסכל במרומים רבים • זו היא הרעה שהיא
 כשגבה שיוכא מלפני השליט שניתן השטות
 והרשע במרומי גונה שהגביהם הקב"ה את
 הכסילים ואת הרשעים שאני רואה נרוח
 הקדש שהם עתידים לפשוט יד נהיכלו ולשום
 אותיותם אותות : ועשירים בשפל ישבו ישראל
 שכל הגדולה והכבוד שיש להם עכשו זימי
 עתידים לישב בשפל שנאמר ישבו לארץ ידמו
 (ז) ראיתי עבדים על סוסים • כשדים הם
 שנאמר נתן זה העם לא היה יתעלו להיות
 על סוסים מוליכים את שבויי ישראל אסורים
 נקולרין : הולכין כעבדים על הארץ • לפני
 קרונין של כשדים : (ח) חוסר גומץ שוחה :
 נו יפול • פעמים שהוא נופל נו כלומר יש
 לך חורש רעה וסופו לשום עליו נסוף שכלה
 זרעו של נכודנכר על ידי כלי ז"ה שנאמר
 ועל מרי שמיא התרוצמת : ופורץ גדר •
 סייג של חכמים לענור על דבריהם • ישכנו
 נחש • מיתה בידי שמים ולפי שדבר בלשון
 פריחת גדר הזכיר בתשלומין לשון נשיאת נחש שהוא דר בחורי נקני כתלי בתים פרוכיס (ט) מסייע
 אננים יעצב זהם • מגיע אננים ממחכנתם נהרים מתנגע זהם • יעצב לשון יגיעה כמו נעצבון
 חאכלנה כלומר כל אדם לפי מלאכתו עצבנו אף עושה רעה לפי זריעתו יקצור : יסכן נסי יתחמם
 נס כמוותהי לו סוכנת אף העוסק בתורה ונמכות סופו ליהנות מהם :

קהלת

לאריו

חופר גומץ בו יפל ופרץ גדר ישכנו נחש :
מסיע אבנים יעצב בהם בוקע עצים יסכן
בם : (י) אם קהה הברזל והוא לא פנים
קלקל וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה :
(יא) אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון
לבעל

קאואן פ'וליוא אינלייח קאליורה או פרטיל
ייאן ואליואדונו מורדירה קוליב'רו (ט) אחיון
מוצ'יר פיודראש לאורארה קון אינלייחש פאר
פיון לינייוש סירה קליינטאדו קוניליוש :
(י) שישי אפ'ירו'אל פ'ירו'אי א נון פ'אפיש
אסיקאו או פ'ונסאדוש מאיוורגארה או ואנטא
ז'י די בונדאד פ'ינפ'יח : (יא) שי מורדירה
איל קוליב'רו סין פ'ירקאנטי או נון ואנטאז'ו
אה

תרגום

רשי"י

חפר רישפונדיו מדה הדין אי אנשי דיס'ו איל
יוש קאב'זארון פארה אינלייוש טודו אישטו
אנשי קומו וארון קי קאב'ה פ'וליוא אין קרוואדה די
איל קאמינו אינלייח מירישי פור קאליואר אי איל
פואיב'לו קי פאשו פונ'רי שיטינטייח די דיג'ה די
י'י אי פורטיליואן ואליואדו די איל מונדו קאליורון
אין פודיר די ריי מאלו קי מורדיוו אינלייוש קומו
איל קוליב'רו

(י) אם קהה הנרזל • חרנות כורים שקיפו
פיהם וחדודם : והוא לא פנים קלקל • ואינש
לטושים ומרוטים למען היות להם צרק אף
על פי כן וחילים יגבר מגביר הוא מלחמה
את גבורי החילים לנצח : ויתרון הכשר
חכמה • ומעלת כשרון יש עוד לחכמ'יותר
מן הנרזל אם תלמיד חכם משחירים פניו
ברעב ואתה רואהו מסכן בין העשירי'הרנה
חילים מתגברי'על ידו ואל תתמה על וי'ו
וחילים כי הרבה ווי'ן נופלים כן בל'עברית
כמו אם ראית גנב ותירץ עמו עזי וזמרת
יה ויהי לי ליטועה והרבה מפורשים כזה :
(יא) אם ישך הנחש • את איש : בלא לחש •
מחמת שלא לחשו החבר שלא ישוך : ואין
יתרון • לחצר הרשע שהיה רגיל ללחשו בלא
לחש

מסיע

דיס'ו שלמה איל ריי אי פרופ'יטה דיש
קונ'יירטו דילאנטרי די מי קי מנשה אינ'ו
די חוקיהו איש אפאריו'אדו פור פיקאר איפור אומיל
יאר שי אאיל אימאז'י די פיודראש פור אישטו שי
אינטריגארה אין פודיר די ריי די אסור אי לו
אטארה קון קאדינאש פורקי באלדו פאלאב'ראש
די לה ליי קי איראן איסקריטאש אין טאב'לאש די
פיודראש די שו פרישיפיוו פור אישטו סי אנגושטייח
רת קוניליוש : אי רנשקה שו אירמאנו איש אפא
רינ'אדו פור אומיליארשי האימאז'יש די פאלוש
איראן פואישטאש אין ארקה די פאלו די סינ'ירנו פור
אישטו איש אפאריו'אדו פור ארדירשי
איניל פ'ואיגו פור מאנו די אנג'יל די י'י

אי קואנדו פיקאן פואיב'לו די קאזה די ישראל אי שי אוין לוש סיולוש פ'ואירטיש קומו
א פ'יירו די אנאש'אר לוב'יח אי אקיל ג'ירינאטייוו נון אוין אוראטייוו דילאנטרי י'י
פור אישטו שי דאנייח טודו איל מונדו קון אמברי אי קומו טורכאן אין תשונה אי סי אפאניוואן
פ'ונסאדוש אי שי מאיוורגאן סוב'רי שו יכר הרע אי אמירינאן סוש פ'ואירטיש פור צוש'קאר פיאד
אדיש דילאנטרי איל דיוו די לוש סיולוש איי אינלייוש וילונטאד פור ואנטאז'י די בונדאד די שוש
סינטייח

אם

קואנדו קומנאטין לוש קוליב'רוש ארדיאוניש פור מורריר אי פור דאנייאר איניל מונדו
פור שוש פיקאדוש די קאזה די ישראל קי נון טראב'אז'אן אין פאלאב'ראש די לה ליי די
ואנאר אי טאמביין נון איי ואנטאז'י אאיל וארון לייב'אן מלשינות קי ריקונטה מיס'יליקיריאה
קי איניל פ'ואיגו די גהיננס איש אפאריו'אדו פור ארדירשי :

אם קואנדו קומנאטין לוש קוליב'רוש ארדיאוניש פור מורריר אי פור דאנייאר איניל מונדו
פור שוש פיקאדוש די קאזה די ישראל קי נון טראב'אז'אן אין פאלאב'ראש די לה ליי די
ואנאר אי טאמביין נון איי ואנטאז'י אאיל וארון לייב'אן מלשינות קי ריקונטה מיס'יליקיריאה
קי איניל פ'ואיגו די גהיננס איש אפאריו'אדו פור ארדירשי :

פאלאב'ראש

חם דואיניווי די לה לואינגה : (יז) פאלא
 ב'ראש די זוקה די סאב'יוו גראטייא אי
 לאב'יווס די איל לוקו לו דאנייא :
 (יג) פריסיפיוו די פאלאב'ראש די שובוקה
 לוקורה אי פרוסטימיריאה די שובוקה לוקורה
 מהלה : (יד) אי איל לוקו מוגיב'ואה
 פאלאב'ראש כון סאב'כה איל אומגרי לוקי
 סירה אילוקי סירה דיספואיס די איל קין
 דינושייאה איל : (טו) לאזירייא די לוס
 לוקוס לו אזי קאנסאר קי כון סאב'י פור אנדאר
 אלה סיב'דאר . (יו) גואי פור טי טיירה
 קיטו ריי

לבעל תלשון : דברי פי חכם חן ושפתות
 כסיל חבלענו : (יג) תחלת דברי פייהו
 סכלות ואחרית פיהו הוללות רעה (יד)
 והסכל ירבה דברים לא ידע האדם מה
 שיהיה ויחשך יהיה טאחריו מי יגיד לו :
 (טו) עמל הכסילים תיגענו אשר לא
 ידע ללכת אל עיר : (יז) אי לך נהג
 שמלכת

רשימי

תרגום

לחם כך אם בני עירך נכשלי' באיסורין מחמת
 שאין חכם דורש להם ומלמדם את חוקי
 התורה אין יתרון לו בשתיקותו ולא ישתכר :
 (יב) דברי פי חכם חן . על שומעיה' ונשמעים
 לו טוב לו שמוטל גדולה עליהם : ושפתות
 כסיל תבלענו . זה המסית את חנירו מדרך
 טובה כגון בלעם שפרץ גדרו של אומות
 שגדו עכמן מן העריות מדור המבול ואילך
 והוא יעץ להם להיות מפקירין נשותיהם
 לזנות : (יז) תחלת דברי פיהו סכלות .
 בשאמר לו הקב"ה מי האנשים האלה עמך
 היה לו להשיב ה' אתה יודע והוא אמר בלק
 בן כפור מלך מואב שלח אלי פלומר אם
 בעיניך אני נבזה חשוב אני בעיני מלכי הארץ :
 ואחרית פיהו הוללות . שיעמום וערבוב לכה
 איערך זמת אולת (יד) והסכל ירבה דברים :
 שהיה מתפאר בעצמו שהיה יוד' דעת עליון :
 כי לא ידע האדם מה שיהיה . לו לאח' זמן
 שהכי חלך ליטול שכרו במדין ולא ידע שיפול
 בחרב ולפי פשוטו הסכל ירבה דברים גור
 ואומר מחר אעשה כן לפלוגי ואינו יודע מה
 יהיה מחר : ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו
 כלומר לא סוף דבר שאינו יודע מה לאחר זמן
 אלא אף הסוף עכשיו מאחריו שלא כנגד עיניו
 אלא מאחורי ערפו מרחוק כריך הוא שיהא
 מי יגיד לו (טו) עמל הכסילים תיגענו .
 למדו דרכי מנוחות העיר ומתיגעליכנס דרך
 פחתים ונכשי המים ויגע נטנישו' רגליו
 ענו

דברי פאלאב'ראש די זוקה די וארון סאב'יוו קי
 איס אלייארדו איניל ג'רינאנטייו קואנדו
 וייני דאנייו איניל מונדו אזי אוראטייון אי טירה
 איל דאנייו אי אלייא פיאדאדיש דינאנטרי י"י אי
 שוס לאב'יווס די איל ב'ארון לוקו שוס פאלאב'ראש
 די נויפה אי פור איסטו טודו איל מונדו שי אשי
 מאן :
 והסכל אי איל לוקו מוג'יגואה פאלאב'ראש
 ב'אנאש קי כון איי אינילייא מיניסטיר
 מיינעריש קי כון סאב'רה איל וארון לו קי איס אפא
 רינ'אדו פור סיאיר אין שוס דיאש אי לוקי איס אפא
 רינ'אדו פור סיאיר די סו קאב'ו קין לי דונוטייארס
 איל
 עמל טראב'אז'ו די איל לוקו קי טראב'אז'ה קון
 לוקורה איל לו אזי קאנסאר איל פורקי
 כון אינציוו פור אינטראר אסיב'דאר די לוס סאב'יווס
 איניל פריסיפיוו אינטרי אילייא פור בוש'קאר די
 דיפרינדימיינעו
 גואי פור טי טיירה די ישראל אין טיימפ
 קי אינריינארס סוב'רי טי ירבעם איל פיקא
 דור אי באלדארס די טי פריינטי די לה מאנייאנה
 אי טוש מאיוראליס אנטיש קי כון אלייגארטן איל
 תמיד די לה מאנייאנה קומיראן פאן
 ביין
 כשילותם גורם להם עמל המיגען אשר לא
 רגלי ויגע נטנישו' רגליו
 ענו

שְׂמֵלֶכָה נֶעַר וְשָׂרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ : אֲשֶׁר־יִרְדּוּ
 אֶרֶץ שְׂמֵלֶכָה בֶן־חֹרִים וְשָׂרִיף בַּעַת יֹאכְלוּ
 בְּגִבּוֹרָה וְלֹא בַשְּׂתִי : (יח) בְּעֲצָלְתִּים יִמְדּוּ
 הַמִּקְרָה וּבַשְּׂפִלּוֹת יָדִים יִדְלַף הַבַּיִת (יט)
 לְשַׁחֲוֶק עֲשִׂים לֶחֶם וַיִּין יִשְׂמַח חַיִּים
 וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת־הַכֹּל (כ) גַּם בְּמַדְעָךְ מֶלֶךְ
 אֵל ד

קי עו ריי מוסו אי טוט סינייוריס פור לה
 מאנייאנת קומיראן : (יז) ציין אב'ינטורא
 דה טו טיירה קי טו ריי איז' די פ'רוסאי
 טוט מאייראליס אינלה אורה קומיראן קון
 באראגאניאה אי נון קון ציודה : (יח) קון
 פיריואט מי אנאש'ה לה אינויגאדורה אי
 קון באש'יזה די פודיריס גוטיארה לה קאזה:
 (יט) פארה ריזו איזין קונצטיי אי איל וינו
 אזי אליגראר אה לוש ציווט אי לה פלאטה
 אזי אפאריז'אר אלו טודו : (כ) טאמניין
 קון סאב'יר די טו פינסאמינטו אה איל ריי
 נון

הרגום

אשריף

ציין אטי טיירה די ישראל אין אורה
 קי אינריינארה סוב'ריטי חזקיהו איז'ו
 די אחז קי איש די לינאז'י די קאזה די דוד ריי די
 ישראל קי איל באראגאן פ'ואירטי אין לה ליי אי
 סאלייו די אונ'ליגאטייון די טודאש לאס מצות אי
 טוט מאייראליס דיטפואיש קי אלייגאנ'אן א קרבן
 התמיד קומיאן פאן אין טיימפו די קואטרו אוראש
 די לאזיריאל די טוט מאנוט קון באראגאניאה די לה
 ליי אי נון קון פ'לאקיזה ני קון סייגידומנרי די
 אונ'ו :

בעצלותים

קון פ'לאקיזה די טראב'אז'ו די לה ליי
 אי לאס מצות סי אינפרוב'יטי אילוארון
 די איז'וט אי קון באש'יזה די לה אינקומינדאנשה קי
 סי אינקומינדולה מוז'יר פור גוארדאר אינקונאמי
 נטו די לה נידה די טו סאנגרי אי נון גוארדה סי
 אזי מאנאנטיאה אינטריטו קאזה :

לשחוק

פור ריזו איזין לוש צדיקים קומניטי
 פארה מאנטיפיר מיטקינט אמביירג
 טוט אי וינו קי טיימפלאן פארה לוש סיקיאונוט סירה
 אאיליוט פור אליגריאה אאיל מונדו קי וייני אי כלא
 טה די טו ריגמוטייון אטיטטיגואה סוב'רי איליווט
 זכות אאיל קי וייני די לאנטרי די טודוט :
 טאמניין קון טו סאב'יר אין איטקונדידיו'וט
 גם

צבון כלומר עכלות של עונמי התור הגורם
 להם יגיעת עמל בנהינס אשר לא ידע
 ללכת אל כתיב אמת לפרוט מן העבירה לפי
 שלא למד תורה שנאמר כר לרבלי דבריך :
 אי לך ארץ שמלכך • בזמן שמלכך ודייניך
 מהנהגים בנערות (יח) בגבורה ולא בשתי •
 שעוסקין בגבורת החכמה והבינה ולא בשתיית
 יין : בעללתיים ימך המקרה • כשאדם
 מתעצל ואינו מתקן פרצה קטנה שבתקרת
 הבית : ימך המקרה • ישפלה הננין המקרה
 את הבית והמסכך עליו : ידלוף • יטפטף
 דלף גשמים כלומר כשישרא מתעצלי בתורה
 הם נמקים ובית גאון עוזם חרב ומך :
 (יט) לשחוק עושים לחם • לחדוות מזמוטי
 חתנים ומלכים עושים סעודה וסחם סעודה
 גדולה קרויה לחם כמו דאת אמר בלשאר
 מלכא עבד לחס רב : ויין משקין בסעודה
 אשר ישמח החיים : והכסף יענה את הכל •
 אה אין כסף אין סעודה לפיכך לא יתעצל
 אדם מן המלאכה כדי שיהא לו מה להוציא :
 (כ) גם במדעך מלך • אפילו במחשבותיך נלא
 דינור

די טו קוראכון אאיל ריי נון מאלדיגאש אי אין קאמארה די טו ייאז'יזה נון מאלדיגאש אה
 איל סאב'יוו קי ראזיאל איל מלאך אפריגונה אין קאדה דיאה די לוש שילוט סוב'רי
 מונטי די חורב אי סו צות אנדה אין טודו איל מונדו אי אליהו איל כהן גדול אנדה אי בולה פור אויר
 די לוש שילוט דואיניוט די אלאש קומולה אגילה אי דינוטייח לאש קוזאש קי סי איזין אין לה אינ
 קונ'יירטה אטודוט לוש מוראדוריס די לה טיירה : איטפאנדי

אל-תקלל ובחרי' משפכה אל-תקלל
 עשיר כי עוף השמים יוליד את-הקול
 ובעל הכנפים יגיד דבר (א) יא שלח לחמך
 על-פני המים כי ברב הימים תמצאנו (ב)
 תן-חלק לשבעה וגם לשמונה כי לא תדע
 מה-יהיה רעה על הארץ (ג) אם-ימלאו
 העבים

נון מאלריגאם אי אין קאמארש די טו
 יחזו ית נון מאלריגאם אה איל ריקו קי אוי
 די דוש סילוט יונ חוה חנה בון אי דואיניין
 די אלחט דינוטייארט לה פאלאכ'רה :
 (א) סונטה טו פאן סונ'רי פ'אסיס די לאש
 אגואש קי אין מוג'דומצרי די לוש דיאש לו
 ליאראש (ב) דה פארטיאסיטי אי טאמניין
 אה אוג'ו קי נון סאכ'ראש קואנדו סירה מאל
 סונ'רי לה טיירה : (ג) שי שי אינג'יראן
 לאש

תרגום

שלח אישפאדי טו פאן די טו מאנטנימיניטו
 פארה לוש מיסקינוש קי אנדאן קון נאכ'יש
 סונ'רי פ'אסיס די לאש אגואש קי דיספ'ואיש די לה
 אורה די דיאש מונג'וש אליי אליאראש טו פריטייוואה
 איל מוכדו קי וייני
תן דה פארטי בואינה די איל סימנראדו די
 טו קאמפו אין תשרי אי נון טי וידיש די
 סימנראר טאמניין אין כסליו קי נון סאכ'ראש לוקי
 סירה מאל סונ'רי לה טיירה סי-איל טארדיאו פרוש
 פיראראן או איל טימפראנו
אם סי סי אינג'ין לאש נוב'יש די לונ'יח סונ'רי
 לה טיירה ואזיאלן אה שוש אגואש פור
 זכות די לוש כדויקים אי סי נון איי זכות אינילג'ירי
 נאכטייו איל אישטי אין לה מאר אי איניל דיזיירטו
 ואזיאלן לאש לוב'יאש פורקי נון סי אפרונ'יב'ין די
 אילייאש איז'וש די איל אומצרי אי שי שי אסיטינטיאל
 די לוש שיילוש פור קאלייר ריי אי לו אקונס'אן די
 שוש עיראמיניטוש אי קון דיג'ה די איל קריאדור
 איש ארטורה אי אמצרי אין דרום או אין כפון לוגאר
 קי שי אסינטיטייו פור אפ'ירמארטי אקיל קונס'יז'ב
 סי אינביאה פור סיחיר

רשימי
 דינוה • גם אפילו מלך אל תקלל אל חרגי
 למלכו של עולם : ד"א במשמעו מלך בשר
 ודם : עוף השמים • נשמה הנתונה כך
 שסופה לעוף על השמים ובעל כנפים •
 מלאך המלוה אוחך כענין שנאמר כי מלאכיו
 יזוה לך ולפי משמעו העונרים והשנים יש
 לראג מכל צריה שמא יש שומעין ויגידו
 לאחרים : (א) שנה לחמך על פני המים •
 עשה טובה וחסד לאדם שיאמר לך לנך עליו
 אל תראנו עוד כאדם שמשליך מזונותיו על
 פני המים : כי ברוב הימים תמצאנו עוד
 ימים באים ותקבל תשלומיך ראה מה נאמר
 ניתרו קראן לו ויאכל לחם וסנור שהזאמכרי
 ולא יראנו עוד מה היה סופו נעשה חותנו
 ומלך עלישראל והכנישו תחת בנפי השכינה
 וזכו בניו ובני בניו לישב בלשכת הגזית (ב) תן
 חלק לשבעה וגם לשמונה • חלקת מלחמך
 ומשלך לשבעה כריכי חסד חלק עוד לשמונה
 שינואו אחריהם ואל תאמר די • כי לא חדע
 מה יהיה רעה • שמא עוד ימים באי' ותטרך
 לכולם או תנצל על ידי הכדקה מן הרעה ואם
 לא עכשיו אימתי ורבותינו אמרו תן חלק כו'
 אלו שנעה ימי צראשית הן אחד מהן חלק
 ליוטרך לנוח בשנת וגם לשמונה אלו שמונת ימי המילה • ד"א תן חלק לשבעה קרבנות כבוד של
 שנעה ימי פסח וגם לשמונה של שמונת ימי החג • כי לא חדע מה יהיה רעה אם יחרב הנזית
 ולא תקריבו עוד ויועילו הקרבנות וינטלו גזירות רעות (ג) אם ימלאו העבים גשם • אם ראית
 ענים מלאים גשם ידעת שסופם יריקו גשמייהם על הארץ במקום שהטובה לומחת וניכרת שם
 טובה לנח אף כן דע שאם יפיל עץ כו' אם ישכון אדם חכם וצדיק נעיר או במדינה מקום
 שיטכון

שמר

שמר
 ד"א תן חלק לשבעה קרבנות כבוד של
 שנעה ימי פסח וגם לשמונה של שמונת ימי החג • כי לא חדע מה יהיה רעה אם יחרב הנזית
 ולא תקריבו עוד ויועילו הקרבנות וינטלו גזירות רעות (ג) אם ימלאו העבים גשם • אם ראית
 ענים מלאים גשם ידעת שסופם יריקו גשמייהם על הארץ במקום שהטובה לומחת וניכרת שם
 טובה לנח אף כן דע שאם יפיל עץ כו' אם ישכון אדם חכם וצדיק נעיר או במדינה מקום
 שיטכון

קהלת יא

לאדינו

העבים גשם על הארץ יריקו ואם יפול
עץ בדרום ואם בצפון מקום שיפול חעץ
שם יהוה (ד) שומר רוח לא יזרע וראה
בעבים לא יקצור : (ה) כאשר אינך יודע
בזה דרך הרוח בעצמים בבטן המלאה
בכה לא תלע את מעשה האלהים אשר
יעשה את הכל (ו) בבקר זרע את זרעך

ב חרגום ולערב

לאש נובים די לוביח סונרי לה טיורה
ב'אזיארין אי שי קאליורה ארנ'ול אין דרום
אי פי אין אטון לובאר קי קאליורה איל
ארנ'ול אלוי איש : (ד) אישפיראן ויינטו
נון סימנראה אי ויליין אין לאש נובים נון
סיגארה : (ה) קומו נון טו סאביין קי
קארירה די איל ויינטו קומו לוש מיימנרוס
אין ויינטרי די לה ליינה אנשי נון סאנ'ראש
אאיג'ה די איל דייו קי ארה אלו טודו :
(ו) פור לה מאנייאנה סימנרה אה עו פימין
אי

רשי

שישכון שם יהיו כראין מעשיו אחרי מותו
וחכמותיו ומדות תרמיותיו ותשליו טוב ליושני
המקום על מנהג העונ שהדריכ'בדרך ישרה :
יפול • ישכון כמו על פני כל אחיו נפל :
עץ • תלמיד חכם שמגין בזכותו בעץ המסך
על הארץ : (ד) שומר רוח • ממתין ואינו
נא : ורואה בענים • נותן עיניו בענים

וכשרואה אותם קודרים ירא לקצור מפני
הגשמים ולעולם לא יקצור לפי שיהא חמיד
(ה) כאשר אינך יודע בעצמים בבטן המלאה
לזרים הנסגרים והנעלמי' בבטן שהיא מלאה
ואע"פ שכולטת לחוף כאשר אינך יודע הרי
זה מקרא מסורס נדרש מסופו לראשו כאשר
אינך יודע דרך הרוח כלומר ידיעות סתי'או
שוות לא זו גנויה לך ולא זו גלייה לך פעמים
אחה סנור להכיר בענים שינא הרוח ואינו
נא כאן כי עובר והולך לו אל ארץ אחרת
והרי לשון זה כמו כגן ה' כארץ מכרים
כשפחה כגבירתה בקונה כמוכר ופעמי' שהוא
משוא מוקדם למאוחר ופעמים שהוא משוא
מאוחר למוקדם אף כאן למד ידיעת הרוח
מידיעת סנטן כלומר אין לך לשמור את הרוח

לראות בענים : בעצמים • אינקלוסור"ס בלעז כמו עולפ' עיניו : ככה לא תדע כו' אף
בזירותיו של מקום לענין ענינת ועשירות כך עלומות הם ממך ולא תמנע מן החסד לראג שמא
תחסר מנכסי וועני לא אעסוק בתורה ואתנטל ממלאכתי וועני לא אשא אשה ויהיו לי
בנים ואכטרך להוציא עליהם : (ו) נבקר זרע את זרעך פו' • אם למדת תורה בילדותך למוד
תורה בזקנתך אם פיו לך תלמידים בילדותך יהיו לך תלמידים בזקנתך גשאת אשה בת בנים
בילדותך שא אשה בת בנים בזקנתך

שמר וארון קי גוארדה פירקאנטי אי איג'יוש
נון ארה גיין פארה כיימפרי אי איל קי
פארה מיינטים אין לוש מזלות נון קוז' פרישיו
קי לוש פירקאנטיס איליוס שון אינש'ימפלמודס איל
זיינטו קי נון סי אקוז'י אין מאנוס דיל אומברי אי
לוס מזלות שון אינש'ימפלמודס אה נוב'יש די לושסיילוס
קי אנדאן אי נון טורנאן

כאשר אנשי קומו נון טו סאביין קומו אנדה
אישפריטודי לה אלמה די לאש וידאש
אין קואירפו די איל נינייאטו קי אישטה אין אישטינ
פינאש די טו מאדרי פרינייאדה אי אנשי קומו נון
סאנ'יש או מאג'ו או אימברה אנטיס דיל טיימפו קי
כאסקה אנשי נון טו סאביין אאיג'ה די י"י קי אינו
קון סינשייא אה לו טודו

בבקר אין דיאש די טו מאנפיניו קאזה קון
מוז'יר אי אינב'ינדראר אינוס אי אין
אורה די טו וינו'יש נון דישי'ש מוז'יר די טו פארטי
די אינב'ינדראר אינוס קי נון איש סאנ'ידו אטי קול
די איליוס איש איסקו'ידו פור פיאיר נואינו טי אים
טי או אישטי סי אמנוש איליוס קומו אונה נוואינוס
אי

ולערב אל-תנח ידך כי אינך ארע נמי זה
 יכשר הזה או זה ואם - שניהם כאחד
 טובים : ומתוק האור וטוב לעינים לראות
 את-השמש נח כי אם-שנים הרבה יהיה
 האדם בכלם ישמח ויזכר את-ימי החשך
 כי-הרבה יהיו פל שבא הבל : שמח בחור
 בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך
 ברבי ג

תרגום

ומתוק אי דולסי קלארידאד די לה ליי או
 בואינה פארה איסקלאריסיר חונוס
 איסקורוס פור ויאיר אונרה די פ'אסיס די לה שכינס
 קי איס אפאריו'אדו פור איסקלאריסיר פ'אסיס די
 לדיקים די קלארידאד די לה שכינס אי פור סיאיר
 שו אירמוזורה קומו איל סול

כי קי שי דיאש מונג'וס ניוירה איל וארון אין
 טודוס איליווש פירטינישי איל סור אלי
 גרארשי אי פור טראג'אזאר אין לה ליי די י"י אי
 סירה ריקודראנשי אדיאש די איסקורידאד די לה
 מואירטי אי נון פיקארה קי מונג'וס איליוש לוש
 דיאש קי ייאזירה איל מואירטו אין לוגאר די לס
 פ'ואיסה פור ריטיויר דין די לוש טיילוש פור סוס
 וידאש פור אמור די טודו טיימפו קי וירנה סוב'רי
 איל דאנייו פור לה נארה קי איצ

שמה

אליגראטי מוסו אין דיאש דיטו מוסידאד
 אי סירה טו קוראסון בואינו סוב'רי טו
 אין דיאש די טו מאנסיויש אי אנדה קון אולמידאב
 סה קון קאמינוס די טו קוראסון אי סיד אקאוידאדו
 אין וישטאש די טוש חונו'ס אי טון פאריש מיינטיש
 אין

חטא הטא כי פעם אחת תלקה על הכל אף כאן החכם אמר שמח בחור בילדותך והלך ברבי
 לבך ונטוח תהיה כי על כל אלה יביאך השופט במשפט : (י) והסר כעפ' דברים המכעיסים את
 המקום : והעבר רעה יצר הרע :

מבשרך

אי סיר לה טאדרי נון דיס'יש אטא מאנו קי
 נון טו סאכ'יין קואל אישטי פלאזירה שי איס
 טי או אישטי אי שי אמנוס איליווש קומו אונו
 בואינוס (ז) אי דולסי לה לוש אי בואינה פארה
 לוש חונו'ס פור ויאיר איל סול (ח) קי שי
 איליווש מונג'וס ניוירה איל חומברי אין טודוס
 איליווש סי אליגרארה אי שי ריקודרארה
 אדיאש די לה איסקורידאד קי מונג'וס ביראן
 טודו לו קי וינו נארה : (ט) אליגראטי
 מאנסיו'ו אין טו נינייש אי פלאזירה טו
 קוראסון אין דיאש די טו מאנסיו'יש אי אנדה
 אין

רשימי

בנקותיך עשית כדקה בילדותך עשה כדקה
 בזקנותך כי אינך יודע איזה יכשר •
 אם תלמידים וננים שנילדותך יתקיימו לך
 או שמא לא יתקיימו אלא שבזקנותך מזינו
 צרכי עקינא שהיו לו עשרים וארבע אלף
 תלמידים מגנת ועד אנטיפורס וכולן מתו
 מפסח ועד עצרת ובא אלל רבותינו שנדרום
 ושנאה להם ולענין הננים מזינו באנכן שלשים
 צנות שלח חוכה ושלשים צנות הביא לננו
 וכולן מתו בחייו ובזקנותו הוליד את עונד
 ונתקיים לו : (ז) ומתוק האור • מתוק הוא
 אורה של תורה : וטוב לעינים לראות את
 השמש • ואשריהם תלמידים שעניהם רואים
 הלכה מלוננת ומחוררת על צוריה כך נדרש
 באגדת תהלים (ח) ככולם ישמח • יהי שמח
 בחלקו ובלבד שיזכו ימי החשך וייעיב מעשיו
 שינאל מהם והם ימי מיחת עולם הם ימי
 הרשעים : כי הרנה יהיו • באותן הימים
 יותר מימי החיים : כל שנא • עליו יהיה
 הנל וחשך יש הנל שהוא לשון פורענות וזרות
 כמו כי בהנל בא ונחשך ילך : (ט) שמח
 בחור בילדותך • כאדם שאומר לענדו ולבנו

אין קאריראש די עו קוראסון אי אין ויטעפ
 די טוש אונ'וש אי סאנ'י קי פור טוד'ש אי טעו
 טי טראירא א דיוו אין ג'ואיטייד : (י) מי
 טירה סאניוא די עו קוראסון אי אז פארא
 מל די עו קארני קי לה ניגייש אי לה מאנסי
 ויש נאדה (א) אי מימזרה אעו קריאדור אין
 דיאש די עו מאנסי'יש מיינטריש קי פון וינ
 גאן דיאש דיל מל אי אלייגאראן אנויט קי
 דיראש נון אמי אינילייוט וילונטאלד (ב) מיינ
 טריש קי נון סי איסקוריסקה א פול אי לה לון
 אי לה לונה אי לאש איסטרילייאש אי עור
 נאראן לאש נוב'יש דיטראש די לה לונ'יא (ג)
 אין דיאה קיסי איסטרימיסיראן גוארדאדוריש
 די לה קאזה אי אטורסירסיאן וארוניש די לה
 פ'ואירכה אי נאלדארסיאן לאש מולידיראש
 קי

רשימי

מנשרך • סיהיה לנשר : והשחרותי נערות
 שראש אדם שחור נימי עלומיו : (א) וזכור
 אח בוראך • תמן תנינן עקביה בן מהללאל
 אומר הסתכל בשלשה דברים כו' וממקרא זה
 דרש וזכור אח בוראך שתחן דין וחשבון לפניו
 וזכו' את בורך קברך מקום עפר רמה ותולעה
 וזכור בורך באר שנבעת ממקורה היא טפה
 סרוחה של זרע ושל לונן : ימי הרבה ימי
 הזקנה והחלשות : (ב) עד אשר לא תחשך
 השמש • אמרו רבותינו זו פדחת שהיא מאירה
 ומכהנת באדם בחור וכשמזקנת היא מעלת
 קמטין ואין מכהנת : והאור : זה החוטם
 שהוא תואר קנכתר פנים : והירח • זו נשמה
 שמאירה לאדם שכיון שניטלה הימנו אין לו
 מאור העינים : והככבים • אלו הלכתות
 רומני דאפי שקורין פומיל"ש של לחיים
 שמכהינים : ושנו העניב אחר הגשם • תנא
 כהיית פמאור אחר דמעתי הנכי מכמה צרות
 שעברו עליו : (ג) שיזעור • ירחיחו :
 שומרי הבית אלו הכלעות והכסילים המגינים
 על כל חלל הגוף : והתעוותו • יאחזם
 עוות שקורי' קיאנפ"ף והתעוותו אנקרופירינט
 בנעז : אנטי החיל • אלו השוקים שנטען
 כל

בדרכי לנך ובמראה עיניך ודע כי על-כל
 אלה יביאך האלהים במשפט : (י)
 וחסר נעם מלבך והעבר רעה מבשרך פי-
 הילדות והשחרות הכל : יב (א) וזכור
 את בוראך בימי בחרותיך עד אשר לא-
 יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר
 אין לי בהם הפץ (ב) עד אשר לא תחשך
 השמש והחמה והירח והכוכבים ושובו
 העבים אחר הגשם (ד) ביום שיזעו שמרי
 הבית והתעוותו אנשי החיל ובטלו התחנונות
 כי

חרגום

אין מאל אי סירה סאנ'ידו אטי קי פורו טוד'ש איש
 טוש איש אפאריו' אדו י"י פור אינטרארטי אין ג'ואי
 טייו :

וזכר אי פיראש ריקודראן אה עו קריאדור פור
 אונרארלו אין דיאש די עו מאנסי'יש אין
 מיינטריש קי נון וינגאן אטי דיאש די איל מאל אי
 אלייגאראן טונ'רי טי אנויט קי דיראש נון היי אמי
 אין אינוט וילונטאלד

עד מיינטריש קי נון סי דימודי לה קלארידאלד
 די אונרה די טוש פ'אשיש קי איש אינש'ימפ
 לאדה אאיל סול אי קלארידאלד די טוש אונ'וש מיינט
 ריש קי נון סי סירין אי אירמוזורה די טוש קיש'א
 דאש מיינטריש קי נון סי איניגרישקאן אי ניגייטאש
 די טוש אונ'וש קי טון אינש'ימפלדאש אלאש אישט
 רילייאש מיינטריש קי נון סי איסקוריסקאן פיסטאג
 יואש די טוש אונ'וש סיראן קורייפטיש לאגרימאש קומו
 נוב'יש דיטראש די לה לונ'יא

בימים אין דיאה קי סי איסטרימיסיראן טוש
 רודילייאש אי נאטיראש טוש צראטוש
 אי סי נאלדאראן סואילאש די עו נוקה מיינגאריש קי
 נון פואידראן פור מאש'קאר לה קומידה אי סי היים
 קאריסיראן טוש אונ'וש קי פאראן מיינטריש פור נוו'א
 קוש די סו קאנ'יסה

פי מעטו וחשכו הראות בארבות : וסגרו
 דלתים בשוק בשפל קול הטחנה ויקום
 לקול הצפור וישחו כל בנות השיר (ה) גם
 מנבה יראו וחתחתים בדרך וינאץ השקר
 ויסתבל החגב ותפר האביונה כי הלך
 האדם לבית עולמו וסבבו בשוק הסופדים

עד

א

חרגום

וסגרו אי סיראן טוש פייס אינקארניאדוס די
 שאליר פור לה קאליי אי שי טירארה די
 טי לה וילונטאר די לה קומידה אי שיראש דיספיר
 טאנטי די טו שואיניו פור קאב'ו די בוז די לה אוי
 קומו שי פ'ואיסין לאדרוניש קי אנדאן היך לה נוג'י
 אי ריאוולייאן טוש לאב'יוש די דיזיר קאנטאר :

גם טאמניין די לאש איג'אש קי איראן די
 אנטיש די אישטו סיאש פיימיין פור ריקוד
 ראר אה אייליוש אי מונטון פיקיניו איש אינש'ימ
 פ'לאדו דינאנטרי די טי מיזמו פור מונטי אלטו אין
 אורה די טו אנדאדורה פור איל קאמינו אי שי
 ואזיירה קאויסירה די טנאיספינאזו אי שי טורסירה
 קומו קאדיניטה אי שי אינגארראן פולטוש די טוש
 פייש אי טי וידאראש די טו מוראדה קי שי אישקומ
 נרי איל אומברי פור אנדאר אלוגאר די לאש פ'ואישאש
 אי רודיאראן לוש אנג'יליש פור דימאנדארטי דין
 קומו לוש אינדיג'אדוריש קי רודיאן פור לה קאליי
 פור אישקריויר דין די טו קואינטה :

מיינטריש

הסקד אילן של שקדים כלומר שתקפוז הזקנה עליו כשקד זה הממה'להנץ לפני כל האילנות : ויסתבל
 החגב : אלו העגבות שיהיו עגבותיו דומות עליו כסובל משא כנד'י ויסתבל אישדייר'ד שורפ'יישיץ
 נלעז : וחפר האביונה : חמדת האות נשים שאינו נזקק לנשים לתשמיש : אביונה האוה כמו ולא
 אביתם תאנתי ליטועתך : (ו) עד אשר לא ירחק חבל הכסף : זה חוט הסדרה שהיא לנץ ככסף
 ונמותו חסר מוחו ומתרוקן וייבש ומהעקס בתוך החוליות ונעשת כשלשלת ירחק לשון התוקות
 כסף :

ותרוף

בי אינוירון אפוקאח אי אישקורישיאן לאש
 וישטאש אין לאש פ'וינישטראש : (ד) אי סיראן
 סיראדאש פואירטאש אין לה קאליי אין אנאש'א
 רשי בוז די לה מולידירה אי שי איואנטארה
 אבוז די איל פאש'ארו אי אפרימיירשיאן טודוש
 די איל קאנטאר : (ה) טאמניין די אלטו
 טימיראן אי קינ'ראנטוש פור לה קארירה אי
 אפונטי איל אלמינדרו אי דיסקארגי איל
 לאנגוסטינו אי שי באלדארה איל דיזיאו קי
 אנדה איל אומברי אקאזה די טו מונדו אי
 רודיאן פור לה קאליי לוש אינדיג'אנטיש
 מיינטריש

רש"י

כל הגוף עליהם : ונטלו הטוחנות : לו
 השינים : כי מעטו : לעת זקנה רוב שיניו
 נוסרות : הרואות נארונות : לו השינים :
 (ד) וסגרו דלתים : לו נקניו : בשפל קול
 הטחנה : קול ריחים הטוחנים מאכל שנמעיו
 והוא הקורקנן והמסם : ויקום לקול הכפור
 שאפילו קול כפור מנערו משנתו אשהזקין :
 וישחו כל בנות השיר : כל קולות של כלי
 השיר דומות עליו כשיחה ולפי פשוטו משמעו
 ישחו כמו ישפלו כל שרים ושרות יהיו שפלים
 נעיניו וכן צרילי הגלעדי אמר לדוד אש
 אשמע עוד נקול שרים ושרות (ה) גם מגבוה
 יראו : מגבושוסיות וחלוליות שנרחבו הוא
 דואג לכאת לשוק פן יכשל בהם : וחתחתים
 נדרך : אימות וחתות הרבה נדרכים יש
 לו : חתחתים לשון כפול הוא נתינה כמו
 גלגלים קשקשים זלזליה : וינאץ השקר :
 לשון הנכו הרמונים שהרי האלף לא נקראת
 נה אמרו רבותינו זו קליבוסת הנק"א נלעז
 שעלם הירך תקוע נה ובזקנותו נשרו כחוש
 והעכס בולט כמו נץ האילן שהוא בולט :

הסקד אילן של שקדים כלומר שתקפוז הזקנה עליו כשקד זה הממה'להנץ לפני כל האילנות : ויסתבל
 החגב : אלו העגבות שיהיו עגבותיו דומות עליו כסובל משא כנד'י ויסתבל אישדייר'ד שורפ'יישיץ
 נלעז : וחפר האביונה : חמדת האות נשים שאינו נזקק לנשים לתשמיש : אביונה האוה כמו ולא
 אביתם תאנתי ליטועתך : (ו) עד אשר לא ירחק חבל הכסף : זה חוט הסדרה שהיא לנץ ככסף
 ונמותו חסר מוחו ומתרוקן וייבש ומהעקס בתוך החוליות ונעשת כשלשלת ירחק לשון התוקות
 כסף :

קהלת

לאדיט

(ו) עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְחַק חֶבְלֵי הַבַּסָּף וְתִרְצֶנָּה לֶחֶם
הַזֶּהֱבָה וְחֶשְׁבֵּר כֹּד עַל-הַמְבוּעַ וְנִרְצֶנָּה לֶחֶם
בְּלִי-חֶבֶר : (ז) וַיֵּשֶׁב הָעֵפֶר עַל-הָאָרֶץ
כַּשְׂדִּיָּה

מיינטריש קי גון סוואה דיסקארינאדה קואנד
רש די לה פלאטה אי שפ קינדראטוראונה
די איל אורו אי סואה קינדראטוראיל קאנטא
רו סוב'רי איל מאנדריורו אי סירה קינדרא
ג'אה לה רואידה סוב'רי איל פמו :
(ו) אי טורנארה איל פולנו סוב'רי לה טיירה

תרגום

עַד מיינטריש קי גון סי אינמודיסקה טו לואינגה
די אנ'לאר אי סיאה קינדראג'אדו מיאוליו
די טו קאויסה אי סי קינדרארה טו פ'ייל סוב'רי טו
איגאדו אי קורירה טו קואירפו אינטרי טו פ'ואיסה
וַיֵּשֶׁב אי טורנארה טו קארניקי סי קריאו די
איל פולנ'ו סוב'רי לה טיירה אנסי קומו
אירה די אנטיש אי אישפריטו די טו אלמהטורנארה
פוד פאררשי איניל דיז דיאלאנטרי י"י קי לה דיור
אטי

ותרוץ גולת בוכנ'ו זו האמה שהיתה מקלחת
מים ונובעת כמעין כמו גולת עלינות ותרוץ
לשון רכיכה : ותסנר כד על המבוע : זה
הכרס שהיא ענה וננקעת נמותו : ונרוץ
הגלגל אל הכור : תרוץ גלגל העין בחוך
גומא ולפי פשוטו גלגל גדולין זהם מים מן
הכור כך פדרש כל הענין נמסכת שנת :
ומדרש קינות פותרו כנגד כל ישראל :

וזכור את בוראך : בימי בחורותיך נעוד
שהנחורות שנסב קיימות נעוד שהכונה
קיימת שנאמר נה ובחר אותן מכל שבעי
בית דוד קיימת שנאמר ויבחר נדוד עבדו שירושלים קיימת שנאמר נה העיר אשר בחרתי נה
נעוד שנית הנחירה קיימת שנאמר נה עתה בחרתי והקדשתי הנית הזה נעוד שאתם קיימים שנאמר
ונך בחר ה' : עד אשר לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הגולה : עד שלא תחסך השמש זו מלכות
בית דוד שנאמר וכבאו כשמש נגדי : והאור זו תורה שנאמר בי נר מצוה ותורה אור : והירח זו
סנהדרין לתנן סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה : והכוכבים אלו האנשים שנאמר מזדיקי הרבים
ככוכבים : ושנו העבים אחר הגשם : כרה אחר כרה קשה אחר מוצא בכל הנבואות הקשו' שנחננא
עליהם ירמיה לא באו עליהם אלא לאחר חורבן הבית : ניום שיזועו שומרי הבית אלו מסמרות
כהונה ולויה : והתעוותו אנשי החיל אלו הכהנים שהם גבורים נכח אמר רבי אנא נה כהנא כ"פ
אלף לויים הניף אהרן ניום אחד אמר רבי חנינא המוראה הזה דבר קל הוא והכהן זורקה יותר
משלשים אמה : ונטלו העוונות : המשניות הגדולות משנת רבי עקינא ומשנת רבי הייא ומשנת
בר קפרא : וחטכו הרואות : שיטחכה הגמרא מן הלכ : וסוגרו דלתים בשוק : כגון דלתי נחושטא
בן אלכנן שהיו פתוחין לרווחה : בשל קול הטחנה : על ידי שלא נחעסקו בתורה אמר ר' שמואל
נמשלו ישראל לעחינת הרחיים מה רחיים אינן נטילות לא ניום ולא נלילה אף כאן והבית נו
יומם ולילה : ויקום לקול הכפור : זה נבוכדנצר הרשע : אמר רבי לוי י"ח שנה היתה בת קול
יוצאה ומפוצצת נפלטין נבוכדנצר ענדא נישא זיל אחריבניחיה דמרך דנני מרך לא שמעין ליה :
וישחו כל ננות השיר : בשיר לא ישתו יין : גם מגבוה יראו : מגבוהו של עולם יתיירא וידאג לבו
פן יעשה בו כאשר עשה צראשונים : וחתחתים בדרך : מתוך כך יבקש לו אותות ורמזים אם
יכליח בדרך שילך כענין שנאמר פיעמד מלך נבל על אם הדרך לקסם קסם קלקל בחצים שאל
בתרפים : וינאץ השקד : תלמח נבואת ירמיה שאמר מקל שקד אני רואה אמר רבי אלעזר
השקד הזה משעה שהוא מליץ עד גמר פירותיו כ"א יום כך מי"ז בתמוז עד ט' באב כ"א יום :
ויסתכל החגב : זה כלמו של נבוכדנצר רומיה למין שתיין פותייה למין שית ואם אין עוביו שם אינו
יכול לעמוד ואת אמרת אוקמיה בנקעת דורה אמר רב ביני מעמידין אותו ונופל מעמידין אותו
ונופל עד שהביאו כל זהב שכירושלם ושפכו דימום על רגליו לקיים מה שנאמר וזהבם לנדה ולמס

יהיה

ג

קומו איהו איז איל אישפריטע טורכארד איל
 דייקן צו דיין: (ח) נאדה די נאדאס דיס'ו
 איל קהלת לו טודו נאדה: (ט) אי מאסקי
 איהו קהלת סאכ'יין מאס אכניין סאכ'יר איל
 פואיב'לו אי איסקת'ר אי פיס'קיהיין אדריטו
 אינש'ימפלוס מונג'וס: (י) בוס'קו קהלת
 פור אלייאר פאלאכ'ראש די וילאכטאד אי
 איסקריטו די דירונג'אד פאלאכ'ראש די זיר
 דאר: (יא) פאלאכ'ראש די סאכ'ייוס
 קומו

קומו איהו איז איל אישפריטע טורכארד איל
 דייקן צו דיין: (ח) נאדה די נאדאס דיס'ו
 איל קהלת לו טודו נאדה: (ט) אי מאסקי
 איהו קהלת סאכ'יין מאס אכניין סאכ'יר איל
 פואיב'לו אי איסקת'ר אי פיס'קיהיין אדריטו
 אינש'ימפלוס מונג'וס: (י) בוס'קו קהלת
 פור אלייאר פאלאכ'ראש די וילאכטאד אי
 איסקריטו די דירונג'אד פאלאכ'ראש די זיר
 דאר: (יא) פאלאכ'ראש די סאכ'ייוס
 קומו

תרגום

הבל קואנדו פארו מיינטיש שלמה ריי די ישראל
 איז נאדה די איל מונדו איל אישטי אי
 איז נאדאס קי און איז'וס די איל אומנרי דיס'ו
 קהלת קונסו דיג'ה טודו נאדה

ויתר אי דינאלייארדו מאס קי טודוס איז'וס די
 איל אומנרי אירש שלמה קי פ'ואי ייאמא
 דו קהלת סאכ'יין און אירש אכניין סאכ'יר
 אפואיב'לו די קאזה די ישראל אי איסקוג'ו אכנו די
 לוס סאכ'ייוס אי איסקוארדוניין איז ליב'רוש די לב
 סינסייא אי קון אישפריטו די נבואה דילאכטרי די
 י'י אורדינו ליב'רוש די סינסייא אי אינש'ימפלוס די
 אינטינדימייפטו מונג'ו מונג'ו

בקש בוס'קו שלמה איל ריי קי פ'ואי ייאמארו
 קהלת קון סו סינסייא פור ג'ונגאר ג'ואי
 שייטס פונ'רי פינשאמינטוס די קוראשון דיל אומנרי
 אי סון טייטיגוס אישטונסיס פ'ואי דיג'ו איל קון
 אישפריטו די נבואה דילאכטרי י'י איק ייא פ'ואי
 אישקריטו לה ליי פור מאנוש די משה סו רני די
 ישראל ארדישאדאש פאלאכ'ראש אי וירדאדיראש פור
 דיג'ו די לוס טייטיגוס שי אפ'ירמארה לה קונה

דברי פאלאכ'ראש די סאכ'ייוס אינש'ימפלאדאש
 אה לוס גינג'ניש אי אה לוס פונג'וניש די
 טריש דיינטיש קי און אישקוב'אר קי באראז'אן פור
 אכניין ארליש סינסייא אלוס צ'אזיאוש אי סאוויר אכסי
 קומו אזי אכנייאר איל גינג'ון אה איל בואי אי
 גראנדיש די לוס סנהדרין סינייוריש אי דואינייוס די
 הלכות אי מדרשים הי דיירון פור מאנוש די משה
 איל פרוס'יטה קי איל רייז'ידור אשו סולאש אפואיב'לו
 די קאזה די ישראל איז איל דיזירטו קון מאגנה אי
 קון מיז'וריאש

ויתר

רשימה

יהיה: וחפר האניונה: זו זכות אבות תופר
 משענת אבות שלכם ויהיה אנונה מלשון
 אב: כי הולך האדם ישראל שנקראו כאן אדם
 אחס: אל בית עולמו מנבל באו לנבל חזרו
 חרה אבי אברהם מעבר הנהר היה: ופננו
 בשוק הסופדים: גלות יכניה קדמה לגלות
 דקיה"ו"א סנה כשהגלה נבוכדנצר את גלות
 דקיה"ו"א בקולרין היו יוצאין גלות יכניה
 לקראתו ונבוכדנצר על כרהן עס שאר בני העיק
 לקלסו שהיה גבור ומלכיה והיו רואין את הסבין
 וטאלין אותם איש על קרובו מה געשה בו
 והיו פנסיין אותן אשר למות למות ואשר
 לשני לשני ואשר לחרב לחרב והיו מקלסין
 נדם אחת ונדם אחת מכפקין ומטפחין
 הספר ועל אחיהם ועל בניהם: עד אשר לא
 ירתק חבל הכסף: זו שלשלת יוחסין:
 ותרוץ גולת הזהב: אלו דברי תורה שנאמר
 האחדים מזהב: ותשבר כד על המצופע:
 פרו של ברוך בן בריה על מצופע של ירמיה
 שטיהם גלו לנבל ופסקו פולמיים צעוני
 הדרך: תחילה גלו למצרים שהגלם יוחנן בן
 קרח וכשהחריב נבוכדנצר את מצרים הגלם
 לנבל: ומרוץ הגלל אל הנור: זו נבל
 שהיא זוטו של עולם (ז) וישנו העפר כו':
 מנבל באו לנבל חזרו: והרוח תשוב: זו
 רוח הקדש שכיון שנסתלקה רוח הקדש גלו
 (ח) הנבל הנלים: אני רואה בעולם: אמר
 הקהלת: מי שנו קבוצת החכמה: הנבל
 הנלים: כל מה שנברא בששת ימי בראשית
 (ט) ויותר שהיה קהלת חכם: ויותר ממה
 שנכתב בספר זה היה קהלת חכם: ואיזן
 עשה

עשה

קהלת

לארינו

בְּרִבְבוֹנוֹת וּבְמִשְׁמֵרוֹת נְטוּעִים בְּעֵלְיָ
אִסְפוֹת נִהְנוּ מִרְעָה אֶחָד : (יב) וַיִּתֵּר בַּהֲמָה
בְּנֵי הַזֹּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קִץ
וְלִהְגִּי הַרְבֵּה יַעֲת בְּשֵׁרֵיג) סוֹף דְּבַר הַכֹּל
נִשְׁמַע אֶת הַאֱלֹהִים יֵרָא וְאַחַת מִצֻּחוֹ
שְׁמוֹר

קומו זנינג'וניש אי קומו קלאכ'וס פ'ינקאל'וס
דואיכיוש די אפאכייאמיינטוס טודוס פ'ואירון
לאדוס די ריז'ירור אונז (יב) אי דימאזייאדו
די איליווס מי איז'ו סיד אקאווידאדו די
אזיר לינ'רוס מונג'וס נון פ'ין אי אב'לה
מונג'ה לאזיריאל די קריאלדורה : (יב) קאו
די לה קחה לו טודו פ'ואי אוליודו די איל
דייו טימיר אי אה סוס אינקומיפדאשט
גוארדאר

תרגום

רשימי

זיתר אי דימאזייאדו די איליווס מי איז'ו סיאיר
אקאווידאדו פור אזיר לינ'רוס די סינשיאל
מונג'ה אשטה קי נון איי קאווי אי פור טראב'אז'אר
אין פאלאב'ראש די לה ליי אי פור פאראר מיינטיש
ואין קאנסייריאל די לאש קריאלדוראש
סוף קאווי די לה קחה קי פ'ואי איג'ה איניל
מוגלו קון אישקונדימיינטו לו טודו איש
אפאריז'אדו פור סיאיר ד'שקונ'יירטואי פור סיאיר
אוליודו אטודוס איז'וס די איל אומברי פור אישטודי
דיג'ו די י"י סיראש טימיון אי אשוס אינקומינדאכ
שאש סיראש גוארדאן קי נון פור פיקאר אין לה
אינקונ'יירטה אי שי פיקאש כיראש אקאווידאדו פור
טורנאר אין השונה קי אנשי פירטינישי פור סיאיר
קאמינו די טודו איל אומברי

עשה אזנים לתורה כקופה זו שאין לה אזנים
לאחוז זה וזה ועשה לה אזנים שתיקן ערונין
לסיוג שמירת שנת ותיקן נטילת ידים פייג
לטהרה וגזר על השניות כייג לעהיות :
(י) נקט קהלת • נתן לנו וחזר על הדבר
ומלאו : דברי הפז • הלכה למשה מסיני
וכתוב יוסר • זו תורה שנכתב והנביאים :
(יא) דברי חכמים שעשוסיג לתורה נגזירות
להרחיק את האדם מן העבירה כגון חכילת
קדשים עד השחרוהם אמרו עה חכמותוק"ש
דערבית כמו כן : כדרבנות • מה דרנן
זה מכויז את הפרה לתלמיה כף דנריהם
מכוונים את האדם לדרכי חיים : וכמשמות
נטועים • מה מסמר זה קבוע אף דנריהם
קבועים ומה נטיעה פרה ורנס אף דנריהם

פריס ורנים למכוא זהם טעם : בעלי אסופות מסמרים שיש להם
גולגלת אכופה זוכה גרוס'ה
נלעז כן פירשו דונ"ש זן לברט : נתנו מרועה אחר • כל דנריהם דנרי אלהים חיים הוא
אמרן רועה אחד נתן מטה מפי הגבורה : וכמשמות • כתוב נשי'ן שהתורה בעשרים וארבעה
ספריס כמנין משמות כהונה ולויה (יג) ויותר מהמה בני הזכר • ויותר מיושר דברי אמת דנריס
הכתונים נספריס הנזכרים למעלה • בני הזכר לשמור דנרי חכמים • ולא תאמר אס יש זהם
כורך למה לא נכתבו : עשות ספריס הרבה אין קץ • אס נאנו לכחוב לא הספקנו : ולהג הרנה
יגיעת נשר • ואס לתת לנ לגירסא חבילות יותר ממה שאין הלכ משיג יגיעה היא לנריות שאין
להשיג ואל יאמר הואיל ולא אוכל לגמור המלאכה למה אהחיל : (יג) אך סוף דנר הכל נשמע את
האלהים ירא מה שתוכל עשה ולנך לשמים : ואת מכותיו שמור כי זה כל האדם • כי לדנר הזה
נברא כל האדם :

עשה אזנים לתורה כקופה זו שאין לה אזנים
לאחוז זה וזה ועשה לה אזנים שתיקן ערונין
לסיוג שמירת שנת ותיקן נטילת ידים פייג
לטהרה וגזר על השניות כייג לעהיות :
(י) נקט קהלת • נתן לנו וחזר על הדבר
ומלאו : דברי הפז • הלכה למשה מסיני
וכתוב יוסר • זו תורה שנכתב והנביאים :
(יא) דברי חכמים שעשוסיג לתורה נגזירות
להרחיק את האדם מן העבירה כגון חכילת
קדשים עד השחרוהם אמרו עה חכמותוק"ש
דערבית כמו כן : כדרבנות • מה דרנן
זה מכויז את הפרה לתלמיה כף דנריהם
מכוונים את האדם לדרכי חיים : וכמשמות
נטועים • מה מסמר זה קבוע אף דנריהם
קבועים ומה נטיעה פרה ורנס אף דנריהם

בִּימֵי אַחֲשֵׁרֶשׁ הָיָא אַחֲשֵׁרֶשׁ
הַמֶּלֶךְ מְחֵרָו וְעַד-כּוּשׁ שֶׁבַע
וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה : (ב) בִּימֵים
הָהֵם

פ'ואי אין דיאש די אחשורוש איז
אחשורוש איל איברינאן די הודו
אי אשטה כוש שינטו אי חכמי אי סיטי
סינ'דאדיט : (ב) אין לוש דיאש לוש
איסטוש

תרגום

פ'ואי אין דיאש די אחשורוש איל אחשורוש אונג
די דיון רייט קי איברינארון אי אפאריון א
לוש איניל מונדו אי איסטוש איליוס לוש דייט רייט
ריינו פרימירו די ריי די לוש רייט י"י כנאות קי
קון אפריסוראנשה סי אינגראדיסקה שו ריינו סונ'רי
נוש • סיגונדו די נמרוד • טריסירו די פרעה ריי די
אייפ'טוי קואיטיו די ישראל • קינטו די נבוכדנצר
ריי די נבל • סינינו די אחשורוש • סיטינו די יון •
אזב'אב' די רומי • בונ'ינו די מסיח איז'ו די דוד •
אפריסוראנשה סיאה דיסקונ'יירטו שו ריינו סונ'רי
קואנדו אלייגו ריינו די נבל פור דיפירדירטי די לה טיירה
איראן סאב'יינטיש אקין פורניאן סונ'רי איליוס פור ריי אי
סי אליב'אנטו אויל מרודך שו איז'ו דיספואיס איל • אי נון
אינוילונטאב'אן וארוניש די שו סינ'דאד
פיר אליב'אנטארלו סונ'רי איליוס די סיירטו רישפונדיירון
אי דיס'ירון איל נבוכדנצר טו פאדרי
נון פואי שו מוראדה קון וארוניש אי קומו אליב'אנטארימוס
טש אטי ריי סונ'רי נוש קי ייא
בולפארה טו פאדרי נבוכדנצר אי וירנה סונ'רי נוש אי מאטארה
אנוס : אי קומו אויל מרודך
אה לאש פאלאב'ראש לאש איסטאש די וארוניש די סוסינ'דאד
קי דיס'ירון איל רישפונדייו אי דיס'ו
איליוס נבוכדנצר מי פאדרי מורייו אי סי דיסטירו די איל
מונדו אי אשטה אגורה נון ב'וש קרי
אינטיש' • רישפונדיירון אי דיס'ירון איל נבוכדנצר
טו פאדרי איזו טימנלאר אי רישטרימיסיר אה
טודה לה טיירה אי אלוש רייט טודוס' איליוס קי סונ'רי
איל דיקלארה איל פסיק סי אישטי איל
וא'ון אזיין אישטרימיסיר לה טיירה אזיין טימלאר
ריינוס • קי איזו אויל מרודך איז אקילייה
אורה אינטרו אקאזה די טריזורו די איל ריי אי סאקו
די אלי קאדינאש די פ'יירו אי די אזירו אי
איג'ו אין קאל'אניאליש די נבוכדנצר שו פאדרי אי
שונטרוס'ו אישאקו איל די שו פואיטה קי
אנטי דיקלארה סונ'רי איל איל פסוק אי טו פואיטיש
איג'אדו די טו פואיטה קומו ראמו
אברייסידו • אי קומו ויירון • וארוניש די לה
סינ'דאד קי איזו אויל מרודך
וילונטאד די שו פאדרי קי אין לוש שילוש סי
אליב'אנטארון טודוס איליוס קון אליבריאה
גראנדי אי וישטיירון אה אויל מרודך אלג'אגואן
פ'ינו די ריינו אי דיירון איל אונרה מונג'ה
אי גראנדי זה רימאזיאה • רישפונדייו
דניאלוארון די קונ'דיטיאש אי דיס'ו איל אה
אויל מרודך אין טודוס דיאש די נבוכדנצר
טו פאדרי נון שאקו אינקארסילאדו די קארטיל
פארה סימפרי קי אנטי דיקלארה איל פסוק
פור איל שוש אינקארסילאדוס נון סולטו די
קארסיל אי קואנדו סי אוב'ליגארון שוש
אינימיגוס די לושג'דיוש סי מאיירגו אי סונ'רי
איליוס נבוכדנצר טו פאדרי אי דיט טרוייו
אה טיירה די ישראל אי פריאו אה סינ'דאד
די ירושלם אי ארדייו איל בית המקדש קון
פואיגו אי קאטיב'ו אפואיב'לו די ישראל אי
טרוס'ו איליוס אה נבל אי קאטיב'ו קון
איליוס אה יהויכין ריי די קאזה די יהודה
אי אינקארסילו איל אין קאזה די לה קארסיל
טרינטה אי סיטי אגיוס פור קאב'ו קי נון
פיוו סונ'רי איל וילונטאד די שו פאדרי קי
אין לוש סיילוש אי טאמניין

בימי אחשורוש מלך פרס היה
שמלך תחת כורש לסוף שנעים
שנה של גלות נבל : הוא אחשורוש • הוא
ברשעו מתחיל ועד סופו המולך שמלך מעלמו
ולא היה מזרע המלוכה : מהודו ועד כוש כו'
המולך כל מאה ועשרי'ושבע מדינו כמו שמולך
מהודו
דיזינו ריי די לוש רייט י"י כנאות קי קון
אי סונ'רי טודוס מוראדוריש די לה טיירה •
אי שו פודישטאניאש טיראר די איל נון
אינוילונטאב'אן וארוניש די שו סינ'דאד
דיס'ירון איל נבוכדנצר טו פאדרי
אטי ריי סונ'רי נוש קי ייא
אי מאטארה אנוס : אי קומו אויל מרודך
אי דיס'ירון איל רישפונדייו אי דיס'ו
איל מונדו אי אשטה אגורה נון ב'וש קרי
איליוס נבוכדנצר טו פאדרי איזו טימנלאר
אי רישטרימיסיר אה טודה לה טיירה אי
אלוש רייט טודוס' איליוס קי סונ'רי איל
דיקלארה איל פסיק סי אישטי איל
וא'ון אזיין אישטרימיסיר לה טיירה אזיין
טימלאר ריינוס • קי איזו אויל מרודך איז
אקילייה אורה אינטרו אקאזה די טריזורו
די איל ריי אי סאקו די אלי קאדינאש די
פ'יירו אי די אזירו אי איג'ו אין קאל'
אניאליש די נבוכדנצר שו פאדרי אי שונטרוס'
אישאקו איל די שו פואיטה קי אנטי דיקלארה
איל פסוק פור איל שוש אינקארסילאדוס
נון סולטו די קארסיל אי קואנדו סי אוב'
ליגארון שוש אינימיגוס די לושג'דיוש סי
מאיירגו אי סונ'רי איליוס נבוכדנצר טו
פאדרי אי דיט טרוייו אה טיירה די
ישראל אי פריאו אה סינ'דאד די ירושלם
אי ארדייו איל בית המקדש קון פואיגו אי
קאטיב'ו אפואיב'לו די ישראל אי טרוס'ו
איליוס אה יהויכין ריי די קאזה די יהודה
אי אינקארסילו איל אין קאזה די לה קארסיל
טרינטה אי סיטי אגיוס פור קאב'ו קי נון
פיוו סונ'רי איל וילונטאד די שו פאדרי קי
אין לוש סיילוש אי טאמניין

נבוכדנצר

2

נבוכדנצר שי ואינאלטישיוו אי שי מאיירגו
 אין שו קוראשון אי דיס'ו נון ריי ני פודיש
 טאדור שאלב'ו ייו קי אנסי דיקלארה א פסוק
 פור איל סוב'ירי סוב'רי אלטאריש די נוב'י מי
 אסימיו'ארי האיל אלטו'י אין אקלייא אורה
 אינו אויל מרודך וילונטאד די שו פאדרי קי
 אין לוש סיילוש אי אינטרוו אה קאזה די לה
 קארטיל אי סאקו די אליו אה יהויכין איז'ו
 די יהויקים ריי די איל טריב'ו די קאזה די
 יהודה אי שאלירון קון איל טודוש לוש
 אינקארטילאדוש . קי אינו אויל מרודך אין
 אקלייא אורה אינטרוו אקאזה די טריזורוש
 די איל ריי אי סאקו די אליו טודאש אויטיש
 נואינאש אי טודוש מודוש די איספיישיאש אי
 לאוו האיל אי אונטו האיל אי ויסציוו האיל
 ויסטודוש די ריינו אי קומייוו סאן די קונטינו
 דילאנטרי די איל טודוש דיאש די שוטוידאש
 אי דרוש איל ריי רישיב'יוו איל ריינו . איל
 אחשורוש איל ריי איל פרסי איז'ו די דרוש
 א ריי אירי מדי איל אחשורוש קי דיס'ו פור
 ע'איר וינו די סיינטו אי וינטי אי סייטי
 סיב'דאדיש פארה סיינטו אי וינטי אי סייטי
 רייש לוש אריסקוב'דאדוש דילאנטרי די איל
 קי ביב'יירה קאדה וארון אי וארון די וינו
 די שו סיב'דאד קי נון סי דאנייארה . איל
 אחשורוש איל ריי אטורסידו . איל אחשורוש
 איל ריי איל טורפי קי דיס'ו באלרישימי ריינו
 אי נון סיבאלרי מי סיטינטיא . איל אחשורוש
 קי שי דאנייארון שוש קונסיא'וש אי נון ארדי
 שאדאש שוש סיטינטיאש . איל אחשורוש
 פא'ה אינטראר אושתי לה ריינף דיזנודה
 דילאנטרי די איל אי נון אינטרו . איל
 אחשורוש קי אין שוש דיאש פ'ואירון וינדידוש
 קאזה די ישראל אין באלריש סין פלאטה קומו
 דיזי איל פסיק אין באלריש פ'ואינטיש'
 וינדידוש . איל אחשורוש קי סי איניגרישיירון
 אין שוש דיאש פ'אסיש די קאזה די ישראל
 קומו סואילו די לה קאלרייה . איל אחשורוש
 קי דיס'ו פיר טראיר אלארניש די איל לבנון
 אי אורו די אוש'יר אי נון טרוס'ו . איל
 אחשורוש קי אין שוש דיאש סי אפ'ירמו סוב'רי
 קאזה די ישראל לו איסקריטו אין ליב'רו די
 לי

ליי די משה פור לה מאנייאנה דיראש קין דארה
 טאדרי . איל אחשורוש די לוש סינקו קי איסקריטו
 איניליוש הוא אי שי ייאמארון רשעים אי סינקו
 איסקריטו איניליוש הוא אי שי לייאמארון כדיקים
 אנרהס איל אנרהס : הוא אהרן ומשה . הוא משה
 ואהרן . הוא חזקיה . הוא עזרא . איסטוש סינקו
 כדיקים . אי איסטוש סינקו רשעים נמרוד קי אים
 קריטו איניל . הוא היה גבור כיד . הוא עשו אבי
 אדום . הוא דתן ואבירם . הוא המלך אחז . הוא
 אחשורוש . אי פורקי דיס'ו אי נון אינו שי אקורטא
 רון שוש דיאש . דיסיירטו אינריינו די הודו אי
 אשטה כוש די הודו די מערב אי אשטה כוש די מזרח
 סוב'רי סיינטו אי וינטי אי סייטי סיב'דאדיש . איל
 אחשורוש קי מאטו אסו מוז'יר פור קאב'ו די סו
 אמיגו . איל אחשורוש קי מאטו אה המן סו אמיגו
 פור קאב'ו די שו מת'יר . איל אחשורוש איל איכ
 ריינאן די הודו אשטה כוש אי דיסיירטו הודו אי כוש
 סירקאנאש איראן איסטה אה איסטה סאלב'ו קומו
 אירה פודישטאן אין הודו אי כוש קי איראן סירקא
 נאש האיל אנסי איראן פודישטאן סוב'רי סיינטו אי
 וינטי אי סייטי סיב'דאדיש אי קומארקאש קי האיל
 ייאש אי קומו איל טו אליואראש אין שלמה איל ריי
 פודישטאן אין טודה פארטי די איל ריאן די תפסח
 אי אשטה עזה אי דיסיירטו תפסח אי עזה איראן
 סירקאנאש איסטה באיטה סאלב'ו קומו אירה פודי
 שטאן סוב'רי תפסח אי עזה קי איראן סירקאנאש
 אנסי אירה פודישטאן סוב'רי טודה פארטי די איל
 ריאן אי איניל מונדו קואטרו איליוש קי פודישטא
 רון די קאב'ו די איל מונדו אי אשטה סו קאב'ו דוש
 די אומות העולם אי דוש די ישראל שלמה אי אחאב
 די ישראל אין שלמה איסקריוו קומו דיס'ו אי אין
 אחאב איסקריוו סי איי ג'ינטי אי ריינו אי נבוכדנצר
 אי אחשורוש די אומות העולם סאלב'ו אחשורוש סי
 אקורטו סו ריינו . אי נון אירה פודישטאן סאלב'ו
 סוב'רי סיינטו אי וינטי אי סייטי סיב'דאדיש אי
 פירקי טוב'ו זכות קי פודישטו סוב'רי סיינטו אי
 וינטי אי סייטי סיב'דאדיש סאלב'ו דיס'ו איל סאנטו
 בינדיג'ו איל אים אפאריז'אדו פיר טומאר אה אסת
 די איז'אש די שוש איז'אש די שרה קי ביב'יוו סיינטו
 אי וינטי אי סייטי אנוש אינטרי איז'ה די שוש
 איז'אש די שרה קי ביב'יוו סיינטו אי וינטי אי סייטי
 אנוש אי אינרייני סוב'רי סיינטו אי וינטי אי
 סייטי סיב'דאדיש

ב'ימים אין לוש דיאש לוש אישטעם קואנדו אירע
 אסינטעדו א ריי אהשורוס סוב'רי סיליח קי
 אירע אפארי ו' אדה אליל אין טושן אליל פאלאסיו
 אישטה סיליח נון אירע סולייח אי נון די שוס פאל
 ריש פאלצ'ו די אליל ריי שלמה קי. לה אורדינו חירס
 איז'ו די מוז'יר ניב'דה די צור קון סינטייח מונג'ה
 א שלמה א ריי א גראנדי קי אינריינו אל א סאנטו
 בינדיג'ו אליל די קאב'ודי אליל מונדו אי אשטה סו
 קאב'ו איסקוז'ו י"י איניל אנטים קינאשיירה די
 אוסטעינאש די שו מאדרי אמו אליל אי דיסקוב'
 ריו סיקריטוס איסקונדידוס אי דינוטייו אליל סיקרי
 טוס אונדוס פאזיר אי פינטייח דייו אליל אי אינ
 טינדומיינטו די קוראסון די אליל פריסיפיו. אליל
 אירע פאלאן מיינטים אין לוש נעלי דיניס קואנדו
 ויניאן פור ג'אגארטי דילאנטרי די אליל אי אילייוס
 גון פואידיאן פור אב'לאר דילאנטרי די אליל פאלאב'
 ראש די פ'אלסידאד פור קאב'ו קי אירע סאב'יין
 אינטרי אליל ג'ושטו אי אינטרי אליל קונדינאדו קלא
 רידאד אי אירמוזורה פ'ואי וואזיאדה סוב'רי אליל אי
 קורונה די ריינו פ'ואי דאדה אין סו קאב'ישה גראש
 ייא אימירסיד וישטייו אליל קומו וישטייו אה דוד
 סו פאדרי טודוס לוש דיאש פאשו קומו די אידאד די
 טריזי אנויוס קומו דיאה פרימירו קי ריטיב'יו אסו
 רוינו ידידיה ייאמארון אליל פורקי אירע אמאר
 ארי די אליל מונדו י"י צנאות קי אנטי איסקריטו
 אידיקלאהאדו אי אינטיחו אין פודיר די נתן אי
 לייאמו אסו נומברי ידידיה שלמה איראן לייאמאכ
 טיש אליל פור קאב'ו די פאסקי אירע אינטוס דיאש
 קי אנטי איסקריטו אי דיקלאהאדו אי אישטוב'ו יהודה
 אי ישראל אס'יאזיח גון איראן לייאמאנטיש אה
 אליל פור קאב'ו קי פ'ראגואו אה סאנטוב ארייו די
 י"י צנאות קי אנטי דיזי אליל פסוק פ'ראגואר פ'רא
 גואי קאזה די מוראדה פארה עי. איתיהל איראן
 לייאמאנטיש אליל פור קאב'ו קי דיג'ה די אליל דייו
 אירע אין שו אייודה קי אנטי דיזי אליל פסוק אי אכא
 ב'ינטוסי מאש קי טודו אליל אומברי. יקא איראן
 לייאמאנטיש אליל פיר קאב'ו קי אירע גראנדי אי
 פודישטאדור סוב'רי טודוס רייש די לה טיירה די
 מזרח אי די מערב קי אנטי דיזי אליל פסוק אי שלמה
 סי אסינטעט'סוב'רי סיליח די דוד שו פאלרי טודוס
 לוש רייש טימיאן די אליל קומו אונט'ג'ינטיאוס אי
 לינאז'יש אליל אוב'דישיאן דיאב'לוש אי אינקואינטרוס
 אי אלימאנטיאש אי אישפריטוס מאלוס פ'ואירון אינ
 טריגאדוס

טריגאדוס אין שו מאנו אי. איראן פאלאנטיש
 אליל פיג'אש קומו אונטו טודוס פיש'יש די לב
 מאר אי אויש די לוש שיילוש אי קואטרופיאש
 אי אלימאנטיאש די אליל קאמפו סוב'יאן אי
 ויניאן אקאזה די אליל דיגוליאן פור דיגול
 ייאך די אליליאש פארה סירוימיינטו די שלמה
 סי אינריקטייו אי סי אינפ'ורטיטייו אי קומ
 פרו אזינדאש פלאטה אי אורו מונג'ו מונג'ו
 סולטאן אינפ'ימפלוש אי דינוטייחן איסקונדי
 מיינטוס אי אזיין שאל'יר סיקריטוס קי נון
 איי אלילייוס קאב'ו שוס אברייטינטיש אי שוס
 אינטימיוס איראן שוס אמאנטיש אי טודוס
 לוש רייש אוב'דידיסיהן אליל סי אנוב'אנטאב'א
 טודוס אלילייוס פור ויאיר שוס פ'אכיס אי
 קוב'דישייח'אן פור אולייר פאלאב'ראש די
 שו סאב'יר. אינאלטיטייו אי אינפ'אלס'ו אה
 אליל פור שו סירבנדוד שו פאלרי שו פ'אמה
 אנדאב'ה אינטרי לוש רייש אי שו נארראגאני
 אה אינטרי לוש סאב'ייוס טיראנטי די אליל
 מאל אי סאב'יין אין סיקריטוס די לוש שיילוש
 אי קונטיין אליל אלהות סי אינפ'ורטיטייו
 שו ריינו מאש קי טודוס לוש רייש אי סו אינ
 טינדומיינטו מאש קי טודוס איז'וס די מחול.
 אוליחן שו פ'אמה אי אב'לאש די שו סאב'יר
 אי טודוס אלילייוס ויניאן קומו אונה פור
 דימאנדאר אין שו פאס אמאב'אן אליל טודוס
 לוש רייש טימלאב'אן די אליל טודוס לוש פודי
 שטאדוריש לי אלייגאב'אן אליל שוס איז'וס
 אי שוס איז'אש פור סיאיר סירב'וס אי סיר
 ב'אש קורינטיש דילאנטרי די אליל אינוילונ
 טאב'אן פור אישטאר דילאנטרי די אליל אי
 קוב'דישייח'אש פור אולייר פאלאב'ראש די
 סו בוקה אי די שו סינטייח קואנדו אב'ריאה
 שו בוקה פור אב'לאר סי ארודילייח'אן אי
 סי אינקורב'אב'אן דילאנטרי די אליל טודוס
 לוש אפאריז'ודוס פור אינטראר אי חזיר
 אוראטייון דילאנטרי די אליל דיסאיג'אב'אן
 אי מינוספריטייח'אן סוס סיב'דאדיש אי אנו
 ריסיאן אלילייוס סוס לוגאריש אי סוס קומאר
 קאש אי ויניאן פור אולייר פאלאב'ראש די
 סינטייח אי אירמוזורה די סו בוקה קומוסי
 אגואב'ה קי לואב'ה'אי דאב'ה אלאב'אב'טייון
 אה סיניור די לוש רייש אב'יירטורה די סו
 בוקה קומו טרוניטאש אינאטיטיין אי אב'אן
 אליל

אחיל ריו אינאלטיטייו אחיל אי ליוו אחיל
 יואב'י גראנדו קי אב'ריאן קון אילייא טודאס
 לאס פואירטאס די סינטייא אי אינטינדימיי
 נטו די קוראסון קומו אונה סאב'יאה אי אינ
 טינדיאה אב'לאס די אויס אי קואטרופיאס אי
 די אלימאטיאס די איל קאמפו קורסוס אי
 סיירב'וס קוריינטיס דינאלטרי דיל ליאונטיס
 אי אנויהמיריש טראוואנטיס ארמאס קונוסיהה
 לינגואז'יס די טודוס לוס פואיב'לוס אי לוס
 ג'ינטיאוס קומו אונה אינטינדיאה אין טודאס
 לאס ישיבות סי איסטרומיסיאן די איל טודוס
 לוס רייס אי טודוס לוס ריינוס לוס טראב'א
 ב'ה טימבלה אטודוס לוס פודיסטאדוריש אי
 אחיל פ'ואי דאדה קורונה די פרינסיפאל די
 וינסידוריש אי איב'ו סוב'יפ'טו סוב'רי
 טודוס לוס ב'ארונטיס . איל פ'ואי
 קאב'יסירה די טודוס לוס רייס אי ריינו
 איסקואינטרה סו קומפאניירו נון אסאנה
 ארמה טודוס לוס רייס טימב'לאב'אן
 ג'די איל אי טודאס לאס סיב'דאדיס דיס
 קוב'ריאן אחיל סיקריטוס אי סאב'יאה טודוס
 לוס סיקריטוס די איז'וס די איל אומברי פורקי
 איזו אי דיוו ב'דקה אי איזו גואלארדונאמיינטו
 די מירסיליש די פריסיפיייו איל פ'ואי זוכה
 איניל מונדו איל איסטי פור שיאיר ריי אי
 טאמביין איל טייגי זכות אחיל מונדו קי
 וייגי איל שלמה איל ריי קי איזו סיליאה גראב
 די די ריינו אי קוב'רייוו איליאה די אורו
 פ'ינו די אוס'יר אסיטיגואדה קון פיידראס
 די שופס אי פ'ינקאדה אין פיידראס די מאר
 מול אי אסיטיגואדו אינלייאה איזמיראנדאס
 אי קארב'וקאנטיס אי פיידראס די שופס אי
 ג'ולייאס אי טודה ג'ולייא פ'ינה אינאגון ריי
 נו פ'ואי איב'ו קומו איליאה אי נינגונו די
 לוס רייס נון פורירון פור ארדיסאר סיליאה
 אסימיו'אנטי איליאה . אי איסטה איליאה
 איב'ה די לה סיליאה . פארטודוס סוב'רי
 איליאה דווי ליאונטיס די אורו אי אה איסקואי
 נטרה איליוס דווי אב'ילאס די אורו ליאון אה
 איסקואינטרה אבילה אי אבילה איסקואינטרה
 ליאון קונפ'רונטאנטיס איסטוס אה איסקואינ
 טרה איסטוס מאנו דיריב'ה די איל ליאון די
 אורו

אורו איסקואינטרה לה אלה איקסיידרה די לה
 אבילה די אורו אי לה אלה איקסיידרה די לה אבילה
 די אורו איסקואינטרה מאנו דיריב'ה דיל ליאון די
 אורו . אי נומירו די לוס ליאונטיס סיטינטיס אי דוס
 אי לאס אבילה סיטינטיס אי דוס אי קאויסירה
 רידונדה אירה אלה סיליאה אין בוגאר די אטיננטו די
 איל ריי אי אלה סיליאה אירה סיס' איסקאלונטיס די
 אורו קי אנסי דיוו איל פ'אן אי איזו איל ריי
 סיליאה די מארפ'יל אי סיס' איסקאלונטיס אלה סיליאה
 אי אנסי איניל איסקאלון פרימירו איב'אדו נואיי די
 אורו אי איסקואינטרה איל איב'אדו ליאון די אורו
 אי סוב'רי איל איסקאלון סיגונדו איב'אדו אונסו די
 אורו אי איסקואינטרה איל איב'אדו קארנירו די
 אורו . אי סוב'רי איל איסקאלון טריסירו איב'אדה
 אבילה די אורו אי איסקואינטרה איליאה איב'אדו
 גאמיליוו די אורו . אי סוב'רי איסקאלון קוארטינו
 איב'אדה אבילה די אורו אי איסקואינטרה איל איב'א
 דו פ'און די אורו . אי סוב'רי איל איסקאלון קינטו
 איב'אדו גאטו די אורו אי איסקואינטרה איל איב'אדו
 גאלייו די אורו . אי סוב'רי איסקאלון סיזינו איב'א
 דו פ'אלקון די אורו אי איסקואינטרה איל איב'אדה
 פאלומנה די אורו . אי סוב'רי קאב'יסירה די לה
 סיליאה פארדה פאלומנה די אורו טראב'אן פ'אלקון
 אין שו מאנו . אי טאמביין אנסי סון אסאריז'אדוס
 טודוס לוס ג'ינטיאוס אי לוס לינגואז'יס פור אינטרי
 גארסי אין מאנו די איל ריי איל מסיח אי קאזה די
 ישראל . אי סוב'רי קאב'יסירה די לה סיליאה אים
 טאן אלמינארה די אורו ארדיסאדה קון שוס אורדיניס
 אי קון סוס קאנדיליש אי קון סוס מנסאנאס אי קון
 סיס טינאלאס אי קון סוס נראזירוס אי קון סוס ואלוס
 אי קון סוס ריזאס אי איסטאנטיס אה איסקואינטרה
 לאדו די לה אלמינארה סיטיי קאניאס קי אין לה
 אלמינארה די אורו . אפ'יגוראדוס סוב'רי אילייוס
 סיטיי פאדריש די איל מונדו אי איסטוס סוס נומב'
 ריש . אדפ'הראסון אי נח אי סס אי אברהם יצחק
 אי יעקב אי איזו אינטרי אילייוס . אי איסקואינ
 טרה איל לאדו סיגונדו די לה אלמינארה איסטאנטיס
 סיטיי קאניאס אוראס אי אפ'יגוראדוס סוב'רי
 איליוס סיטיי חס דים די איל מונדו אי איסטוס טוס
 נומבריש לוי אי קהת אי עמרם אי משה אי אהרן
 אי אלדר די מידד אי חור אי חגי איל פרוס'יטה
 אינטרי איליוס אי סוב'רי קאויסירה די לה אלמינארה
 אסיטיגואדו קאנטאדו די אורו יוננו די אטייטי די
 אוליב'ה

אוליב'ה פ'ינו קי די איל אינפונדיאן אין איל בית
 כמקדש אי דיבאס'ו די איל אסויגואדה נאסילייה
 גראנדי די אורו קי אירה ליינה די אזייטי די אוליב'ה
 פ'ינו קי אליוגאב'אן די איל אזייטי פארה קאנדיליש
 די לה אלמיכארה אי אפ'יגוראדו סוב'רי אילייה עלי
 איל כהן גדול אי דום ראמוס די אורו סאליינטיס די
 לה נאסילייה גראנדי אי אפ'יגוראדוס סוב'רי אילייה
 דום איז'וס די עלי הפני אי פנחס אי אינטרי לוס
 ראמוס די אורו סאליינטיס דוס קאנייאס די אורו אי
 אפ'יגוראדוס סוב'רי איליוס דוס איז'וס די אהרן נדב
 אי אביהוא אי דום אכזיינטוס די אורו אונג פארה א
 כהן גדול אי אונג פארה פרינסיפי די לוס כהנים אי
 אריב'ה די קאזיסירה די לה סילייה אסויגואדאס
 סיטינטיס סילייה די אורו קי סוב'רי אילייה סיי
 אסינטינטיס אן סיטינטיס סנהדרין ג'אסגאנטיס ג'ואיסייו
 דילאנטרי איל ריי שלמה אי דום סירינאס די מאר
 איסטאנטיס די דום סוס אוריו'אן די איל ריי שלמה
 פורקי נון סי טימנלארה ני סי איסטרימיסירה אי
 אריב'ה די קאניסיראס די לאס סילייה אסויגואדאס
 דינטי אי קואטרו וידיש די אורו קי אזיאן סולומנרה
 איל ריי שלמה אי קומו אינוילונגאב'ה א ריי שלמה
 פור אנדאר אלנגון לוגאר קי איל אינוילונגאן לה
 סילייה קון סוס רואידאס קאמינאב'ה דיבאס'ו די
 איל אי פוניאה אסו פיי סוב'רי איל אישקאלון
 פרימירו איל בואיי די אורו לו אישפאגדיאה איל
 סיב'רי איל אישקאלון ז אי די איל 2 איל טריסירו
 אי די איל טריסירו איל קוארטינו אי די איל קוא
 רטינו איל קיננו אי די איל קיננו איל סיונו
 אסטה קי אנאס'אב'אן לאס אגילאס אי אריב'אטא
 ב'אן איל ריי שלמה אי סוב'יאן אי אסינטינטיס אן
 איל סוב'רי קאזיסירה די אסינטינטיס די לה סילייה
 אי און קוליב'רו די פלאטה קון סוס רואידאס אי
 קומו אוליירון לוס רייס אסו פ'אמה די לה סילייה די
 ריינו די שלמה סי אפאניארון קומו אונג טודוס
 אילייה אי וימירון אי סי אינקורב'ארון דילאנטרי
 די איל אי דיס'ארון אה נינגונו די לוס רייס נון
 פ'ואי איב'ז קומו לה סילייה לה אישטה אי קאדה
 ג'ינטיאו אי ג'ינטיאו נון פואידין פור ארדישאר קומו
 אינטיה אי קומו ויירון לוס רייס לה אלנא'אסייון
 די לה סילייה דיסינדיירון אי אלנא'ארון אה איל
 קריאדור די טודו איל מונדו קומו אירה סוב'יאן
 איל ריי שלמה אי אסינטינטיס סוב'רי סילייה די ריינו
 אירה רודיאן אונג אגילא גראנדי אי טומאב'ה קורו

נה

2

נה די ריינו אי פוניאה אלה קורונה אין שו
 קאב'יסה אי דיספואיס די איסטואירה איל
 קוליב'רו איל גראנדי רודיאנטי קון סוס רואי
 דאס אי איראן לוס ליאוניש אי לאס אגילאס
 סוב'יינטיס קון סוס רואידאס אי אכולומנראכ
 טיש סוב'רי לה קאב'יסה די איל ריי שלמה
 אי סאלומנר די אורו אירה דיסינדיין די איל
 פילאר אי אב'ריאה לה ארקא אי טומאב'ה
 אליב'רו די לה ליי אי דאב'ה איל אין שו
 מאנו די איל ריי שלמה פור אפ'ירמאר לו קי
 דיס'ו מסת והיתה עמו וקרא בו כל ימי
 חיונ אי סירה קוניל אי מילדארה איניל טודוס
 דיאס די שוש וידאס פורקי סי אלארנין שוש
 דיאס סוב'רי שו ריינו איל אי שוש איז'וס
 אינטרי ישראל אי קואנדו ויניאה איל כהן
 גדול פור דימאנדאר אין שו פאס די איל ריי
 שלמה אי טודוס לוס ויני'וס איראן אסינטינטיס
 טיש די דיריג'ה די לה סילייה אי די שו
 איקסיידרה אי ג'אבאב'אן ג'ואיסייו די איל
 פואיב'לו אי קואנדו איראן אינטראנטיס לוס
 טישטיגוס קי אטישטיגואב'אן פ'אלסידאדיס
 דילאנטרי איל ריי שלמה איראן רידונדיש די
 לאס רואידאס רודיאנטיס אי לוס בואייס ג'י
 מיאן לוס ליאוניש רואיאן לוס לונסוס אריב'א
 טאב'אן לוס קארנירוס ניריאב'אן לוס אנויח
 מאריס נראמאב'אן לוס גאמיליוס בריטאב'אן
 לוס גאטוס סאלטאואן לוס פאזוניס אלבואייה
 ג'אן לוס גאייוס סאלטיאב'אן לוס פ'אלקוניס
 באטיאן לוס פאס'ארוס ג'וב'יליאב'אן פור
 אריב'אטאר סוס קוראסוניס די לוס טישטי
 גוס קי נון אטישטיגואראן טישטיגואמינטי
 די פ'אלסידאר אי איראן לוס טישטיגוס דיזייג
 טיש אינשו קוראסון אטישטיגוארימוס עדות
 די וירדאר אי סי נון פור נוס איל מונדו
 סי אראנקה איראן לוס ליאוניש אראשטאנטיס
 אישפישייאס אינשו סוב'יר איל ריי שלמה
 פארה אסינטינטיס סוב'רי סילייה די ריינו אי
 קומו לה סילייה די איל ריינו אי קומו לה
 סילייה די איל ריי שלמה נון פ'ואי אנונגונו
 די לוס רייס אי קואנדו סי אונליגארון איני
 מיגוס די ישראל סי מאיירגו אי סוב'יוסוב'
 רי אילייוס נבוכדנצר איל מאלו ריי דינבל
 אי דיסטרויוו אה טיירה די ישראל אי פריאו

אב

לום אישטום קומו אסינטארסי איל ריי
 אחשורש סוב'רי סילייה די סו ריינו קי
 אין שושן איל פאלאסיוו : (ג) אין חנינו
 מהורו ועד פוש סעומדים זה אללזה וכן כי
 הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה
 שהיה רודה בכל עבר הנהר כמו שהוא רודה
 מתפסח עד עזה : כשנת המלך אחשורש
 פו' פשנתקוים המלכות צידו ורבותיו
 פירסוהו בענין אחר נמסכת מגילה :
 הסרתמים

ההם פשנת | המלך אחשורש על פסא
 מלכותו אשר בשושן הבירה : (ג) בשנת
 שלש

חרגום

זה סיב'דאר די ירוסלים אי קימו איל בית המקדש
 אין איל פ'ואיגו אי קאטיב'ו זה קאזה די ישראל אי
 טרוס'ו אילייוס אריבלה קי אין טיירה די חמת
 אי קאטיב'ו קון איליוס זה סילייה די איל ריי שלמה
 אי קואנדו אינוילונטו איל ריי נבוכדנצר איל מאלו
 פור סוב'יר אי אסינטארסי סוב'רי אילייה נון אירה
 סאב'יין קי קון רואידאס סוב'יאן אינוילייה איספאנדיוו
 זה שו פיי סוב'רי איל אישקאלון פרימירו אי איל
 ליאון די אורו איספאנדיוו זה שו אנקה דיריג'ה אי אירייו איל
 פ'ואי קוס'יאן די אילייה אסטה די זה די סו מואירטי אי
 דיספואיס די נבוכדנצר איל ריי די נבל
 וינו אלכסנדרוס מוקדון אי קאטיוו זה סילייה די שלמה
 איל ריי אי ליב'ו אילייה זה מצריס אי קומו וידו
 אילייה שישק ריי די מצריס אלל'אב'אסייון די לה
 סילייה קי אירה אלל'אב'אדה מאש קי טודאש
 לאש סילייה די לום רייס אירה קוב'דיסייאן פור
 סוב'יר אי אסינטארסי סוב'רי אילייה אי נון אירה
 סאב'יין קי קון רואידאס סוב'יינטים אינוילייה
 איספאנדיוו אשו פיי סוב'רי איל אישקאלון פרימירו
 אי איל ליאון די אורו איספאנדיוו זה שו אנקה
 דיריג'ה אי אירייו זה איל סוב'רי שו אנקה איקסיידרה
 אי פ'ואי מואירטי אי סו מואירטי אי קואנדו וינו
 אגיפונים אינו די אנטיופוס איל ריי אי סוב'יינו
 סוב'רי טיירה די מצריס אי דיסטרויוו אילייה
 אי קאטיב'ו אסילייה די איל ריי שלמה אי טרוס'ו
 אילייה קון קאריטאש אי רישפ'וליוסי פיי די לה
 סילייה אין לה קאדיגה די אורו אי טרוס'ירון
 טודוס מאיסטרוס די איל מונדו אי טודוס לום פל
 אטיירוס'פור ארדישאר זה איל פיי די לה סילייה
 אי נון פודיירון פור ארדישארלו איל אשטה איל דיאה
 איל אישטי' אי קומו באלדוסי סו ריינו אי אליב'אנטוסי
 כורש איל פרסי דיספואיס איל אי פור זכות קי
 טראב'אז'ו אוניל בית המקדש טוב'ו זכות פור
 סוב'יר אי אסינטארסי סוב'רי אקילייה סילייה
 די איל ריי שלמה קי קומו אילייה נון פ'ואי
 אנויגונו די לום רייס :

בשנת

אין חנינו די עריס זה ריינו די נבוכדנצר
 איראן קאזה די ישראל לייראנטיס אי סושפי
 ראנטיס אי דיזיינטיס גואיי פור נוס קי סי
 מאיוורגו סוב'רי פוש איל אינוימיגו פריאו
 אלה טיירה דיסטרויוו זה לאש סיב'דאדיס
 קאטיב'ו אנוס אין קאטיב'ו אי לו קי נון פלאזי
 אינו אין נוס נואיסטרוס ויינו'וש קון קאדינאש
 אטו אי נואיסטרוס גראנדיס אין קאטיב'ו
 ירייו קאטיב'ו נואיסטרוס מאיסטרה פ'אמייה
 לייב'ו אין קאטיוירייו קורונה די אלל ב'אש'ייון
 פ'ואי טומאדה די נוס שו קואנדו סי אליוואנטארון
 לום רייס די קאזה די דוד קי אילייוס איכריינארון
 אין טודו איל מונדו אי דיספואיס די דוד סי
 אליב'אנטו שלמה שו אינו'אי איכריינו איל
 סאנטו בינדיג'ו איל סוב'רי אלימאניאש דיל
 קאמפו אי סוב'רי אויש די לום סילוס אי סוב'רי
 הימולב'ייה די לה טיירה איסוב'רי לום דיאב'לוש
 אי סוב'רי לום איספריטוס אי אירה אינוימיגו
 איין אב'לאש די טודוס אילייוס אי אילייה
 אינוימיגו דיין איל סו אב'לאר קי אנסי דייו איל
 פסוק אי אב'לו פור לום ארווליס אי קואנדו
 סי אנויגואו קוראשון די איל ריי שלמה קוניל
 וינו אינוימיגו אי קומצידו אטודוס לום רייס
 די מורח אי מערב קי איראן ג'אנטוס איל
 אטיירה די ישראל אי אשינטו אילייוס
 אינוטרי איל פאלאסיוו אין קאזה די סו
 ריינו אי מאש קומו סי אנויגואו קוראשון
 דיל ריי שלמה קוניל וינו דיס'ו פור
 אזיר אינוטראר לאודיש אי ריטינידירהש
 אי אדופ'ליש אינוימיגו קי אירה קאנטאן
 אי שאלמיאן קון אילייוס דוד שו פאדרי
 אי מאש קואנדו סי אנויגו

דה אי אירא וינסייין אי בולאן אינטרי לאש
 אויס אי בולארון דיטראש די איל אי אנדוב'
 יירון אקומארקה די קיטור אסינד'דאד די שנא
 אי פ'ואי אאורה די לה מאנייאנה שליו
 מלכת שנא פור אומיליאסי אאיל סול אי
 איסקורישיירון לאש אויס קון פוש אלש אאיל
 סול אי אלסו מלכת שנא שוס מאנטו סוב'רי
 סו וישטידו אי ראגוסי אי פואי מאראב'ייאנסי
 אי מאראויליאנדיסי אנאס'ו אנדי איליא א
 באיוו מונטיס אי וידו אי איק קארטא הטאדה
 איז סו לה אינפיסו אי מילדו אינלייא אי אנסי
 איסקריטו אינלייא . די אמי א ריי שלמס
 פאס אטי פאס אה טוש מאיוראטי קי טו
 סופיטיס קי אינריינו אמי א סאנטו בינדיג'ו
 א סוב'רי א'מאנייאש די א קאמפו אי סוב'רי
 אויס די לוס סיילוס או סוב'רי לוס דיאב'לוס
 אי סוב'רי לוס איספריטוס אי טודוס לוס רייס
 די מזרח אי מערב אי דרום אי צפון ויינין
 אי דימאנדאן אינמי פאס אגורה סי אימילופ
 טאריס אי וירנאש אי דימאנדאראש איז מי
 פאס אונרה מונג'ה ייו ארי אטי מאש קי
 טודוס לוס רייס קי איליוס אסינטאדוס דינא
 נטרי די מי . איטי נון אינוילונטאריס אי נון
 וירנאש אי נון דימאנדאראש איז מי פאס
 אינביארי סוב'רי טי רייס אי דוקיס אי קאואל
 יירוס . אי סי דיראש קואש רייס אי דוקיס
 אי קאואליירוס איי אל אל ריי שלמה אימא
 נייאש די א קאמפו טון לוס רייס . אי לוס
 דוקיס אי לוס קאואליירוס טון אויס די לוס
 סיילוס אי מיס פ'ונכאדוס סון איספריטוס
 אי דיאב'לוס קי אאוגאראן אה ב'וס סוב'רי
 וואישטרוס ליג'וס אינטרי וואישטראש קאואש
 אי א'מאנייא די א קאמפו מאטאראן אה ווס
 איניל קאמפו אי אויס די לוס סיילוס קומי
 ראן אבואישטרה קארני די צ'וש איקומו אול
 ייו מלכת שנא אפלא'ראש די לה קארטה טורנו
 כינודה ויס איג'ו שוס מאנטו סוב'רי סו ויס
 טידו אי ראשגופי אינביאו אי לייאמו אסוס
 וייז'וס אי אסוס מאיוראטי אי דיס'ו אאיליוס
 נון סופיטיס' לוקי אינביאו אמי א ריי שלמה
 רישפונדיירון אי דיס'ירון נוס נון קומסימוס
 אל ריי שלמה ני אישטאמוס אסו רייטו אי
 איליא נון בי אינסי'אוייו ני איליוו טוש
 פאלאב'ראש

אנונינו סו קוראשון די איל ריי שלמה קון איל וינו
 מחנדו פור טראיר אלימאנייאש די איל קאמפו אי
 אוי די לוס סיילוס אי רימוליאה די לה טיירה אי
 דיאב'לוס אי איספריטוס פור באיילאר דינאטי די
 איל פור אמושטראר סו גראנדיוס אטודוס לוס
 רייס קי איראן אסינטאדוס דינאטרי די איל אי
 איסקריב'אנוס די איל ריי לוס ייאמאב'אן אה איליוס
 פור שוס נומבריס אי טודוס סי אסאנייאב'אן אי
 ויניאן אאיל סין אטאדירוס אי סין קאדינאש אי סין
 זארון קי לוס גיאב'ה אאיליוס . איז אקיליא אורה
 סי בוס קו איל באיוו מונטיס אינטרי לאש אויס אי
 נון פ'ואי איליאדו אי אינקומינדו פור איל ריי קי
 סו טרוס'ראן אאיל אי קיז'ו פור דאנייאר אאיל
 רישפונדיוו איל באלייו מונטיס דינאטרי איל ריי
 שלמה אי דיס'ו אאיל אוליו מי סיניור איל ריי דיולה
 טיירה איסקוב'ה קונטוס אוריז'אש אי אוליו מיס
 פאלאב'ראש די סיירטו טריס מיז'ס קי סוזי קוכ
 כיז'ו איז מי קוראשון אי קונכיז'וס וירדאדירוס קון
 מיס פאלאב'ראש מאנטימיניטו נון קומי אי גבואש
 נון ניב'י פור קאב'ו קי נידי אי בולי פור איל
 מונדו טודו איל אי דיס'י קואלה איליא סינד'דאד
 או פודישטאדור קי נון אוב'דיסי אאיל אמי סיניור
 איל ריי פארי מיינטיס ייו אי וידי אונגה סינד'דאד
 קומארקה די קיטור סו נומברי איז טיירה די מזרח
 סו פולנו פריסיאדו מאש קי אורו אי סו פלאטה
 קומו איסטיירקול פור לאש קאליס אי ארב'וליס די
 פריסיפיוו די קריאשיוון דינ מונדו אליו פלאטא
 דוס אי די גואירטו די כדן איליוס ניב'ין אבואש אי
 איי אליו פ'ונכאדוס מונג'וס קון קורונאש איז שוס
 קאב'יבאס פור אורדינאר פיליאה נון איליוס סאב'יי
 נטיס פור טראב'אר ארקונן פואידין די סיירטו קון
 וירדאד וידי אונגה מונ'יר פודישטאדירה סוב'רי
 איליוס אי סו נומברי מלכת שנא . אגורה סי טי
 פלאזי אטי מי סיניור איל ריי אטארי מיס לומנוס
 קומו באראגאן אי מי איליואנטארי אי אנדארי אקו
 מארקא די קיטור אסינד'דאד די שנא סו ריי קון
 קאדינאש אטארי אי שוס פודישטאדוריס קון פ'ארו
 פיאש די פ'יירו אי טראירי איליוס אונדי מי סיניור
 איל ריי . אי פלאזיוו לה קוזה דינאטרי איל ריי
 אי פ'ואירון ייאמאדוס איסקריטאנוס די איל ריי אי
 איסקריב'יירון קארטאש אי אטארון אלש קארטאש
 איז אלש דינ באלייו מונטיס אי איליב'אנטוסי אי
 סוב'יו סירקה איליוס די לה אלטורה אי בולו בולא

פאלאצ'ראש איז אינגיאל איז לייחמו אטודוס מאריני
רוש די לה מאר איז קארגו אהילייוס די צוש'יש איז
ג'ולייש איז פיידראש צווינאש איז אינגיאל אהיל שיש'
מיל מאנס'יב'וש איז מאנס'יב'אש איז עוודוס אהילייוס די
אונג אידאד איז עוודוס אהילייוס פאסידוס איז און מיס
איז איז און דיאה איז איז אונג אורה איז עוודוס
אהילייוס די אונג אלטורה איז די אונג טאקסה איז
עוודוס אהילייוס ויסטידוס די ויסטידו די אלג'אגואן
איז אישקריב'יו קארטה איז אינגיאל אהיל ריי
שלמה פור שום מאנט די סיב'דאד די קיטור אה
טיירה די ישראל קאמינדי פייטי אהילייוס : אבורה
קון אוראש'יון איז קון רואיגו קי רוגו דינאנטרי די
טי וירני אונדי טי אקאו די טריש אהילייוס . אי פ'ואי
אקאו די טריש אהילייוס איז ויטו מלכת שגא אונדי ג'
ריי שלמה : אי קומו אהילייו אהיל ריי שלמה קי ויניאה
מלכת שגא אינגיאל אהילייו אהיל צניהו איז'ו די
יהודע קי אסימיז'אנ'ה אלה אלב'וראדה קי סאלי
איז אורה די מאנייאנה איז אסימיז'אנ'ה אלה אישט
הילייו קלחרה קי אישקלאריש אינטרי לאש אישט
הילייוש איז אסימיז'אנ'ה אלה רונה קי אישטה סיר
קה פילאגוס די אגואש . אי קומו וידו מלכת שגא
אהיל צניהו איז'ו די יהודע טי איג'ו די צוב'רי לה
קואטריגואה . רישפונדייו צניהו איז דיס'ו אהילייו
פורקי טי איג'אשטיש די צוב'רי טו קואטריגואה .
רישפונדייו איז דיס'ו אהיל נון איריש טו ג' ריי שלמה
רישפונדייו איז דיס'ו אהילייו נון טו ייו אהיל ריי
שלמה שאלו ייו טו אונג די שוש שירב'יסיהליש קי
אישטאן דינאנטרי די אהיל . לואיגו אבולטו טו
קארה אטראש איז אינס'ימפלו אשוס מאהיוראליש סי
נון וישטיש' אהיל ריי שלמה ווש ויאיד אירמוזורה
די אהיל וארון קי טי פארה דינאנטרי די אהיל : אי
טרוש'ו אהיל אהילייו צניהו איז'ו די יהודע דינאנטרי
אהיל ריי שלמה איז קומו אהילייו אהיל ריי קי ויניאה
אונדי אהיל סי אהיל'אנטו איז אהילייו איז סי אהילייו
איז קאזה די קריסטאל בלאנקו . אי קומו וידו
מלכת שגא קי אהיל ריי איז קאזה די קריסטאל אהיל
טארו פינשו איז טו קוראשון איז דיס'ו קי אהיל ריי
אינטרי לאש אגואש אהילייו אהיל אהילייוש טוש
אהילייו פור פאסאר איז וידו אהילייו קאווילייוס איז
שום פיירנאש רישפונדייו אהיל ריי איז דיס'ו אהילייו
טו אירמוזורה אירמוזורה די מוז'יריש איז טו קאב'י
לייו קאווילייו די וארון איז קאווילייו פארה אהיל וארון
אירמוזורה איז פארה לה מוז'יר פ'אלאד רישפונדייו

מלכת שגא איז דיס'ו אהיל מיסיניור ג' ריי
אינס'ימפלארי אטי טריש אינס'ימפלוש קי טי
סולטאראש אהילייוס סאב'רי ייו קי וארון סא
ב'יו טו איז טי נון טו קומו רישטו די איז'וש
די וארוניש . רישפונדייו איז דיס'ו קי איש
אישטו פוז'די פאלו איז אפודאדירו די פ'יירו
קי אפודאן פיידראש איז אהילייו ראהן אגואש .
רישפונדייו איז דיס'ו אהילייו איש לה קאב
ייה די אלקוחר . רישפונדייו איז דיס'ו
אהיל קי איש אישטו פולו די לה טיירה סאלי
איז טו קומידה פולו די לה טיירה איש וירטידו
קומו לאש אגואש איז טי אפיגה איז לה קאזה
רישפונדייו איז דיס'ו אהילייו אהיל ניס'ט .
רישפונדייו איז דיס'ו אהיל קי איש אישטו
וישטו די טינפיסטה אהילייו איז קאווילייו די
עוודוס אהילייוס איז אישקלאמה אישקלאמאסייון
גראנדי איז אהילייו טו קאווילייו קומו אהיל
ג'ונקו אהילייוש פארה לוש סינייוריש פ'יג'
דאד פארה לוש מישיקינוש אהילייוש פארה
לוש פואירטוש פ'אלדאד פארה לוש ביב'וש
אהילייוש פארה לוש פאש'ארוש אהילייוש
פארה לוש פיש'יש : רישפונדייו איז דיס'ו
אהילייוש איש אהיל לינו . רישפונדייו איז דיס'ו
אהיל נון קרייאי אהילייו קי ויני איז ויירון מיש
אז'וש איז איק נון פ'ואי דינוסייאו אהילייו
מייאטאד אינייאדישטיש פאנס'יא איז ציין סוב'רי
לה פ'אמה קי אהילייו ציין אהילייו טו איז
ציין אהילייו אהילייו טוש וארוניש איז ציין אהילייו
אהילייו טוש שיירב'וש אישטוש : איז אישטו
אהילייוש אישטו אהיל פאלאש'יו איז קאזה די
אהיל ריינו . אי קואנדו וידו מלכת שגא טו
גראנדיזיה איז טו אהילייו די אהיל ריי שלמה דייו
אהילייו אהילייו קי קרייאו אהילייו דיס'ו
סיאה ה' טו דייו בינדיג'ו קי אינוילונטו איז
טי פור אהילייו אהילייו סיב'רי אהילייו די ריינו
פור אזיר ג'ושטידאד איז ג'ואישייו איז דייו
אהיל ריי אורו איז פלאטה פ'ינה מונג'ו מוכ
ג'ו איז דייו אהילייו אהיל ריי טודו לוקי איז
וילונטו איז רייש די מערב איז מזרח איז כפון
איז דרום קומו אהילייו טו פ'אמה עוודוס אהיל
ייוש קומו אהילייו טי אישטרימיסיאן איז ויניאן
די שוש לוגאריש קון אהילייו מונג'ה איז קון
גראנדיזיה גראנדי איז קון אורו איז קון פלאטה

א

ב

מלכת

א

אי קון פוידראש נואינאש אי ג'וליאש • אי
 קואנדו סי אונ'ליגארון שום אינימיגוס די
 ישראל אירה ירמיה' פרום'יטה פרום'יטיזאן
 נבואות מונב'אם פור איליוס אי גון ריסיזיאן
 די איל סאלוו בומנאליוו איל איםפריטו די
 סאנטידאד אי לייב'ואהיל אה טיירה די בנימן
 קי אנכי איםקריטו אי כאליו ירמיה די
 ירושלים פור אנדאר אה טיירה די בנימן אי
 קואנדו אירה ירמיה איל פרום'יטה אינטרי
 ירושלים אירה בוס'קאן פיהאדיש דינאטרי
 די טו פאדרי קי אין לוש טיילוש פורקי גון
 כי אינטריגארה סינ'דאר די ירושלים אין
 מאנוס די לוש כסדים אי גון לה דיטרווליי
 ראן אהיליא סאלוו קומו ירמיה אירה אין
 טיירה די טריוו די בנימן שי מאיורגו אי
 סוב'יוו סוב'רי איליוס נבוכדנצר ריי די נבל
 אי דיטרוויוו אה טיירה די ישראל אי פריאו
 אסינ'דאר די ירושלים אי קימו אהיל בית
 המקדש איניל פ'ואיגו • אי מיינטריש קי
 נבוכדנצר גיל מאלו איסטאנה אין אנטוכיא
 אין רנלס אינניאו סוב'רי ירושלים אננוראדן
 מאיוראל די לוש דיגוליאדודיש אי קינ'רו
 אה סירקאש די סינ'דאר די ירושלים קי שי
 דיטרווליוו אי פ'ונסאדוס די לוש כסדים
 ארודיאנטיש אהיליא פ'ואי ירמיה איל פרו
 פ'יטה איסקלאמאז קון בוז אלטה אי לייורו
 יורו גראנדי אי אמארגו רישפונדייוו אי אנכי
 דיט'ו סומנאישטימי י"י אי פ'ואי סומנא
 לייורו ייראפטימי אי פ'ואי ייראדו טי אינ
 פ'ורטישישטיש מאש קי מי אי פודישטי אי
 קומו אוליוו נבוכדנצר איל מאלו ריי די נבל
 קיסי פריג'יו סינ'דאר די ירושלים אפאניו אה
 טודוס פ'ונסאדוס די לוש כסדים אי ויגו אי
 כי פארו סירקה די איל בית המקדש אי מיניאו
 קונסו קאויכה אי לייב'ו אי טרוס'ו טו מאנו
 פור קאב'ו קי אירה כאב'יין גו קי פ'ואי
 אין קאוו די טו ריאל די סנחריב קואנדו כי
 אינניאו סוב'רי איליוס אנב'יל די לוש סיילוש
 אי מטעו אינלייוס סיינטו אי אונ'ינטא אי
 סינ'ן מיל שום מאיוראליש אי גון פ'ואי
 רומאניסידו אין טו ריאל די סנחריב סאלוו
 איל אסו סולחם • אי סאליוו מאש אונה נון
 די לוש סיילוש אי דיט'ו אהיל נבוכדנצר ריי

די נבל אליואנטה אנדה אי טורנה אה רנלס אין
 טיירה די חמת אסיקאלו קון לאס סאיטאס דימאנדו
 אין לוש תרפים ארונו'ו סאיטה אפארטי די מערב
 אי טורנו אי קאליוו אינטרי ירושלים ארונו'ו סאיטה
 אפארטי די מזרח אי טורנו אי קאליוו אינטרי
 ירושלים ארונו'ו סאיטה אפארטי די לה סינ'דאר
 פיקאדירה קי קון אפריטוראנסה סי אראנקי די איל
 מונדו אי טורנו אי קאליוו אינטרי ירושלים אי אלו
 ואנטוסאי אי אינניאו אשום מאיוראליש סוב'רי ירושלים
 אי אישטוט שום נומנריש נרגל סנאכר סמגר נבו טר
 סכיס רב סריס רב מג • אי אליואנטוסאי אי אנדוב'ו
 דיטראש די שום מאיוראליש אי אינטרו אהיל בית
 המקדש רישפונדייוו אי אנכי דיט'ו פו איל דייו גראנ
 נדי קי מי אישטרימיסישטיש אי מי טרוס'יטיוס סוב'רי
 טו סינ'דאר אי סוב'רי טו פאלאסייו • אי קומו
 וידו לה פואירטה די איל בית המקדש קי איל פואי
 ב'לו אינקונאדו פאראדו אהישקואינטרה איליא סי
 סירו אסי מיזמה אי גון אינוילונטו פור אב'רירסי אי
 וינירון טודוס פ'ונסאדוס די לוש כסדים אי טרוס'י
 רון קוגיליוס טרוזיינטוס אי סיכיינטה גאמיליוס
 קארבאדוס די מארטיליוס די פ'ירוי אי שי דאנייא
 רון טודוס אינלס פואירטה די אפ'ואירה די איל בית
 המקדש אי אסטא אגורה גון דאנ'אן שום אלמאש
 פור אב'ריר אסטא קי ויטו פריטוס אי דיגוליוו און
 פואירקו אי אישפארניו די טו סאנגרי סוב'רי איל
 בית המקדש אי אינקונו אהיל אי דיטפואיס קי לו
 אינקונו סי אב'ריוו די סוליוו אי אינטרו נבוכדנצר איל
 מאלו אהיל בית המקדש אי אנדוב'ו אי שי אסינטו
 סירקה לה עזרה די זכריה איז'ו די יכודע איל כסן
 איל גראנדי אי וידו נבוכדנצר אסו סאנגרי קי טימ
 לאנה אין לה טיירה אי דימאנדו אלוש וייז'וש די
 ישראל אי דיט'ו אהיליוס אישטה סאנגרי די קואל
 וארון איליא רישפונדיירון אי דיט'רון אהיל פרום'י
 טה אונגו אירה אינטרי גוש אי אירה קאשטיגאן אה
 גוש אי גון ריסיזיאן די איל אי גוש אליואנטיומוס
 אי מאטימוס אהיל איניל בית המקדש • אי קומו
 אוליוו נבוכדנצר איל מאלו אלה קוזה לה אישטה
 דיט'ו אהיליוס אנדה אי טראימי אמי קואטרו מיל
 כהניס איסקו'ידוס אי לוש דיגוליוו אהיליוס סוב'רי
 אקיליא סאנגרי אי גון שי אינגלוטיוו לה סאנגרי
 אין לה טיירה אסטא קי איסטולטו איניליא נבוכדנצר
 אי דיט'ו אהיל טודו טו פואיב'ו אינוילונטאש קי
 אטימי סוב'רי טו אי דיטפואיש אנכי סי אינגלוטיוו

אי קומו וידו איל כהן איל גראנדי אה לוש
 כהניס קי ס'ואירון מאטאדוס סי וישטייו אה
 כו מאנטו אי סי אדרישו קון סו איספאלדאר
 אי עומו אה לאשיאכ'יש די איל בית המקדש
 אין סו מאנו אי סוב'יוו אי סי פארר סוב'רי
 טיו'אדו די איל פאלאטייו רישפונדייו אי אכסי
 דיס'ו דייו לה קאזה אנוס אי אגורה לה אינט
 ריגו אטו סיניור קי גוארדאדוריש גון פ'ואי
 מוס אינילייא אי סי איג'ו אסי מיוזמו אדיינ
 טרו די איל פ'ואיגו אי סי ארדייו י אי
 קואנדו ויירון ריסטו די לוש כהניס איל כהן
 גדול ארדידו איניל ש'ואיגו טאמכין אילייוס
 טומארון טוס אלטוריש אי אסוס ויגואילאש
 אי טודוס מאניראש די טוס קאנטאריש אי סי
 איג'ארון אדיינטרו די איל פ'ואיגו אי סי
 ארדיירון אי קואנדו אינוילונטו נבוכדנכר פור
 אינטראר אה קאזה די סאנטידאר די לאש
 סאנטידאדיש סי סירארון פואירטאס די איל
 פאלאטייו אי נון סי אכ'ריירון אסטו קי
 סאלייו אונה בוז די סיילוש די לוש סיילוס
 אי אכסי דיס'ו אכ'רי לננון טוס פואירטאס אי
 דיספואיס אכסי סי אכ'ריירון די סוליוו אי
 דיספואיס אכסי אינטרו נבוכדנכר איל מאלו
 איל אינקונאדו אקאזה די סאנטידאר די לאש
 סאנטידאדיש אי וידו אלכ'אסיון די איל ריי
 די טודוס לוש מונדוס י"בצאחות אי וידו אה
 אטואיכרום די לאש סאנטידאדיש קי סירב'יאן
 קוניליוס לוס כהניס אי לוש רייש די קאזה
 די דוד קי שי אינגלוטיירון אין לה טיירה
 דילאנטרי די איל אי שי אינסאניו סאנייא
 גראנדי אי כאליו די אליו אטורב'אדו אי
 מאטו מאטאנסה גראנדי אי קאטיב'ו קאטייו
 ריוו מונג'ו אי אקו אפואיב'לו די ישראל
 אטאדוס קון קאדינאש די פ'יירו אי לייב'ו
 אה אילייוס דיזנודוס קארגאדוס סוב'רי סוס
 גארגאנטאש די אריגה אי ירמיה איל פרוס'י
 גה אכדוב'ו קון אילייוס אסטו קי אלייגו אה
 פ'ואיטאס די פאדריש די איל מונדו אי אים
 קלאמו אי לייורו אי רישפונדייו אי אכסי
 דיס'ו פאדריש פיארדווס אנרהס יאחק אי
 יעקב אליואנטה די אינטרי גואיטראס פ'ואי
 באס אי ויאיד אה גואיטרוס איז'וס פואיב'לו
 די קאזה דו ישראל קי אנדאנטיש איניל קא

טיויריוו רישפונדייו רוח הקדש אי דיס'ו אהיל ייא
 דיס'י אטי ירמיה איל פרוס'יטו קי אפאניי אמי
 פאס : סי אליואנטו די פ'ואיטאס די לוס פאדריס אי
 אנדוב'ו אי סי איג'ו סוב'רי פ'ואיטאס די לאש מאר
 ריש רישפונדייו אי אכסי דיס'ו מאדריש פיארדווס
 טרה אי רנקה אי רחל אי לאה איואנטה די אינטרי
 גואיטראש פ'ואיטאס אי ויאיד אגואיטרוס איז'וס
 אי אה גואיטראש איז'וס פואיב'לו די קאזה די
 ישראל קי קריאסטיס אליליוס קון וירדאד אנדאנטיש
 איניל קאטיוריוו סין סאפאטו : רישפונדייו רוח
 הקדש או אכסי דיס'ו בוז אינלח רמה פ'ואי אוליידה
 סי אליואנטו די פ'ואיטאס די לאש מאדריש אי אנדוב'ו
 אי סי איג'ו סוב'רי פ'ואיטאס די לאש פרוס'יטאש
 רישפונדייו אי אכסי דיס'ו פרוס'יטאש פרוס'יטאש
 אמיגוס משה אי שמואל אליואנטה די גואיטראש
 פ'ואיטאס אי ויאיד אפואיב'לו די איז'וס די ישראל
 קי גיאשטיש' אליליוס קון וירדאד אנדאנטיש איניל
 קאטיוריוו סין סאפאטו : רישפונדייו רוח הקדש
 אי אכסי דיס'ו ויאיד דיס'י אטי ירמיה איל פרוס'יטו
 סי סי פארארה משה אי שמואל דילאנטרי די מי סי
 אליואנטו די פ'ואיטאס די לאש פרוס'יטאס אי אנהו
 ב'ו אי סי איג'ו סוב'רי פ'ואיטאס די לוש לימוניווס
 רישפונדייו אי אכסי דיס'ו אנהו קומיר אמי פאן די
 לימוניווס אי אכסי אהד אמי ואוו די קונורטיש קי
 יו לימוניווס פור פואיב'לו די ישראל קי אנדאנ
 איניל קאטיב'רייו : רישפונדייו רוח הקדש אי דיס'ו
 נון אינטריש אין קאזה די לימוניו אי אירה ירמיה
 אינדיג'אן אי לייוראן אי ארגואייאן סוב'רי קאזה די
 ישראל לוש אנדאנטיש איניל קאטיב'רייו דיזנודוס
 אי קארגאדוס די אריגה סוב'רי כו סירוים די אליוס
 אי סוס רייש אי סוס מאיוראלים אי סוס כודישטא
 דורים אסטו קי אליוגארון אהיל לוגאר קי סו נומברי
 בית כורו אי סאקארון וישטידוס אי וישטיירון אה
 אליליוס י רישפונדייו ירמיה איל פרוס'יטו אי
 דיס'ו אה נבוכדנכר איל מאלו אי אה טודוס פ'ונסא
 דוס די לוש כשדיס קי ויניירון קון איל : קיסה
 אנדאריש' דיטראש די גואיטרוס אידולוס אי אלכ'א
 רידיש' אליליוס קון וירדאד סאכ'רידיש' קי פואיב'לו
 מאטאדו עאטאשטיש' אי פואיב'לו קאטיוריוו קאטיור
 שטיש' אי איראן גיאנטיש אי אנדאנטיש אסטו קי
 אליוגארון אה אקילייוס סיב'דאד אי אירה ירמיה איל
 פרוס'יטו לייוראן אי טוספיראן אי קוריירון די טוס
 חוז'וס דוס לאגרימא אי פ'ואירון אליו דוס מאנא

די טו ריינו אי חמורה די איר מחורה די סו
 גראנדיוזע דיאט מונג'אט סיינטו אי אונ'ינטע
 דיאט (ה) אי אין קומפלירטי לוס דיאט לוס
 אישטוט איזו איל ריי אטודו איל פואיב'לו לוס
 אייאדוט אין שוסן א כל פיוו ארי גראנדי
 אי אטטה פיקיניו קומביטי שייטי דיאט אין
 קורטי די גואירטו דיגירג יל די איל ריי :
 (ו) נלאנקו ויררי אי קאדירנו טראווארו קון
 קואירראש די נינו אי אב אגואן סוב רי רואידאש
 די פלאטה אי פילאריש די מארמול קאמאש די
 אורו אי די פלאטה סוב רי אישפאנדידורה די
 נהט אי טש אי דר אי סחרת (ז) אי אכינ'ראר

מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים
 רבים שמונים ומאת יום : ובמלואתו ימים
 האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים
 בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה
 שבעת ימים בהצר גנת ביתן המלך : חזר
 פרס וחבלת אחו' בחבלי בויץ וארגמן על
 גילי כסף ועמודי שש מטות וזהב וכסף על
 רצפת בהט ושש ודר וסחרת : (ז) והשקות
 בכלי

קון

תרגום

ומים רבים עשה להם משתה : (ה) גנת
 מקום זרעוני ירקות : ביתן : נטוע נחילנות
 (ו) חזר כרפס ותכלת : מיני נגדי'כנעונים
 פירם להם למצעות : אחו' נחבלי בויץ וארגמן
 מרוקמים נפתילי בויץ וארגמן אותן פרס
 להם על גילי כסף ועל עמודי שש : מטות
 זהב וכסף : ערך ליטב עניהם לסעודה : על
 רצפת : קרקעות של נהטוטש כו' מיני אבנים
 טובות פירשו רבותינו ולפי משמעות המקרא
 כך שמש (ז) והשקות בכלי זהב כמו ולהשקות :
 שונים

ובמלאה אי קומו קומפלירטי לוס דיאט לוס
 אישטוט דיסו איל ריי אגורב ארי
 קומביטי אה וארוניש די א לוגאר אטודו א פואיב'לו
 קי שון אייאדוט אין שוסן די פיקיניו אי אטטה גרא
 נדי קומביטי שייטי דיאט אי לוס אינטרו אה קורטי
 די איל גואירטו קי אירה פלאנטאדו די ארצ'וליש די
 פ'רטו אי די אישפישיאש : קי איזו אפרימייו אי
 טורשייו ארצ'ול אה ארצ'ול אי איזו קומו טיג'אש
 אפרימיניטוט אי קינ'רו ארצ'וליש די אישפישיא אי
 אסינטולוט אי איג' ארוץ די לאנטרי די אינייוש פייד
 ראש נואינאש אי ג'ולייאש אי ארצ'וליש אכולומבראב
 טיש :

חזר אי די ארצ'ול אה ארצ'ול איראן אישפאנדידאש טינאש די לינו די קולור נלאנקא קון זאפ'י
 ראש אי קון נוס יס אי קאדירנו טראב'אדו קון קואידראש די סידה טינינדאש קון אלג'א
 גואן אלסאדאש סוב'רי וויס די פלאטה או שוט קאוישיראש רידונדאש די פלאטה אינבולוידאש
 סוב'רי פילאריש די מארמוג וירמיז'אש ויבדיש אי המארינייוש אי טיניניווינטוט אי נלאנקוט אטינטו
 אילינייוש סוב'רי קאמאש די סידה אישפאנדידאש סוב'רי נאנקוט קי שוט רישקוב'דוט די אורו פ'ינו אי
 שוט פייש די פלאטה סוב'רי סופ'ה פ'ינקאדו די קריטטאל אי מארמוליש אי קון ג'ולייאש די סיב'דאד
 די לה מאר לה גראנדי אי קואגראש פינטאדאש רודיאנטיש אילינייוש דירידור דירידור
 והשקות אי ביויאן קון אטואינדוט די אורו אי קון ואזוט די אורו אי איל קי אירה ביב'יין קוניל
 ואזו בון אטיגונדאב'ה אי ביויאה קוניל מאש כאלב'ו לואלסאב'אן אקיל ואזו אי שאקא
 ג'אן אטרו נואיב'ו אי איראן אלוי רידומאש אי נאדייאש אי ואזוט קי בון אסימיז'אב'אן אונו אה
 אטרו פור אישטו אישטו אישקריטו אי אטואינדוט מאש קי אטואינדוט דימודאדוט פאלו קואנדו
 איראן שאקאנטיש אטואינדוט די איל בית המקדש אי טימפלארון קונילייוש פארה אומות די איל
 קון

מגילת אסתר א

בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות
רב כיד המלך: והשתיה כרת אין אנם פי
כן ו יטר המלך על כל רב ביתו לעשות
ברצון איש ואיש: גם ושתי המלכה עשתה
משתה נשים בית המלכות אשר למלך
אחשורוש (י) ביום השביעי נטוב לב המלך
בין אמר למהומן בזהא חרבונא בגתא

ואבגתא

תרגום

מוגדו אירה דימודאנטי שו קלארידאד די שוש אטואינ
דוש איסור איסטו איסקריטו אי אטואינדוש מאש קי
אטואינדוש דימודאדוש אי וינו די איל ריינו אירה
מאש גראנדי די אניווש די איל ביוידור אי פור
איסטו איראן דימאנדאנטיש אאיל וארון די אידאד
די קואנטוש אניווש טו אי סי לי דיניאה אאיל די
אידאד די קוארינטה אניווש ייו אי אירה חניב'ראן
אאיל וינו מאש ויינו די קוארינטה אניווש אי אנטי
אקאדה וארון אי וארון אי פור איסטו איסקריטו אי
וינו די ריינו גראנדי קומו פודיר די איל ריי :

והשתיה אי ביויאן קומו איל כ'ואירו אי אויאה
קין סי דאנייאנטי אי פורקי נון איראן

דאנייאדוש פורקי די איל ב'אז די לוש ב'ארונים די פרכ קואנדו טראיאן אאיליווש ואנו גראנדי קי
רייב'אב'ה קואטרו או סינקו מידידאש אי סי ייאמאב'ה פיתקא אי איראן חניב'ראנטיש אה קאדה
וארון און ב'אז אי נון לו דיס'אב'אן אאיל סי נו לו ביב'אה איל ואנו אי איל איסקאסייאנו קי
טימפלואה אאיליווש אלוש פרסיוס אינריקייוריקיזה גראנדי אי קומו אינריקייטיו לי אינג'
אה אאיל וארון איל ואנו אי קואנדו אלייאב'ה וארון קי נון פואידיאה ביוירלו אפיניאב'ה אאיל אים
קאסייאנו אסלו פאפאר די מי אי דארי אטי מיאג'יש די אשפרוש אי פורקי נון סי אלייאב'ה וארון
קי לו פודיירה ביויר דיס'ו אחשורוש נון לייב'ין איסטוש ואזוש פארה ביויר סאלו קומו טו וילונטאד
די קאדה וארון אי וארון ביוירה פור איסטו איסקריטו אי איל ביב'יר קומו לה ליי :

גם סאלו טאמניין ושתי לה ריינה אינו קומניטי די מוז'יריש אי אירה טימפלאן אה איליווש
וינו פריטו אי אסינטו אאיליווש איניל פאלאשיו פור אמוטראר אאיליווש ריקיזה די
ש' ריי אי איראן דימאנדאנטיש אאיליא קומו דואירמי איל ריי אי אירה דינושייאן אאיליווש פורקי
לאש מוז'יריש קירין סאזיר טודה קוזה אי אירה דיניין אאיליווש לוש ריו'וש די איל ריי אקי קומי
אי אקי ביב'י אי אקי דואירמי פור איסטו איסקריטו אין קאזה די איל ריינו :

ביום איניל דיאה איל סיטונו קומו פלאזיוו קוראסון די איל ריי קוניל וינו אי איל קוראסון

לארינו

קון אטואינדוש די אורו אי אטואינדוש מאש
קי אטואינדוש דימודאדוש אי וינו די ריינו
מונג'ו קומו פודיר די ש' ריי (ח) אי ש' ביויר
קומו לה ליי נון אש'פ'ורשאן קי אנטימאנדו
די ש' ריי שוב'רי טודו מאייר'ש די טו קאזה
פור אזיר קומו וילונטאד די וארון אי וארון
(ט) טאמניין ושתי לה ריינה אינו קומניטי
די מוז'יריש אין קאזה די ש' ריינו קי אאיל
ריי אחשורוש (י) איניל דיאה ש' סיטונו קומו
אנוניגוארפי קוראסון די ש' ריי קון איל וינו
מאנדו פור פסומן בותא חרבונא בגתא
אי

רשימי

שונים • משויב זה מזה וכן ודתייה שונות
ורבותינו דרשו מה שדרשו: ויין מלכוך רב •
הרבה • ורבותינו אמרו שפסקה אותם כל
אחד ואחד יין שפוא זקן ממנו (ח) כדת • לפי
שיסכעודות שבפיין אח המסובין לשחות כלי
גדול ויש שאיני יכול לשחותו כיאם בקושי אנל
כאן אין אונם: יסד • לשין יסוד כלומר כן
תקן וכו': על כל רב ביתו על כל שריהכעודה
שר האופים ושר הטנחים ושר המשקים •
לעשות כרכון איש ואיש • לכב' אחד ר'ונו:
(י) ביום השניעי • רבותינו אמ'ו שנת הים:

ותמאן

טראיאן אאיליווש ואנו גראנדי קי
רייב'אב'ה קואטרו או סינקו מידידאש אי סי ייאמאב'ה פיתקא אי איראן חניב'ראנטיש אה קאדה
וארון און ב'אז אי נון לו דיס'אב'אן אאיל סי נו לו ביב'אה איל ואנו אי איל איסקאסייאנו קי
טימפלואה אאיליווש אלוש פרסיוס אינריקייוריקיזה גראנדי אי קומו אינריקייטיו לי אינג'
אה אאיל וארון איל ואנו אי קואנדו אלייאב'ה וארון קי נון פואידיאה ביוירלו אפיניאב'ה אאיל אים
קאסייאנו אסלו פאפאר די מי אי דארי אטי מיאג'יש די אשפרוש אי פורקי נון סי אלייאב'ה וארון
קי לו פודיירה ביויר דיס'ו אחשורוש נון לייב'ין איסטוש ואזוש פארה ביויר סאלו קומו טו וילונטאד
די קאדה וארון אי וארון ביוירה פור איסטו איסקריטו אי איל ביב'יר קומו לה ליי :

גם סאלו טאמניין ושתי לה ריינה אינו קומניטי די מוז'יריש אי אירה טימפלאן אה איליווש
וינו פריטו אי אסינטו אאיליווש איניל פאלאשיו פור אמוטראר אאיליווש ריקיזה די
ש' ריי אי איראן דימאנדאנטיש אאיליא קומו דואירמי איל ריי אי אירה דינושייאן אאיליווש פורקי
לאש מוז'יריש קירין סאזיר טודה קוזה אי אירה דיניין אאיליווש לוש ריו'וש די איל ריי אקי קומי
אי אקי ביב'י אי אקי דואירמי פור איסטו איסקריטו אין קאזה די איל ריינו :

ביום איניל דיאה איל סיטונו קומו פלאזיוו קוראסון די איל ריי קוניל וינו אי איל קוראסון

וּבְנֵיחָא זִתְר וְכִרְכַּם סִיטֵי לֹשׁ סִינֶק
 הַמְשֻׁרְתִים אֶת־פְּנֵי הַמֶּלֶךְ אַחְשֻׁרוּשׁ (יא)
 לְהֵבִיא אֶת־זִשְׁתֵי הַמַּלְכָּה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּכֹתֵר
 מַלְכוּת לְהֵרְאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת־יְפִיָּהּ
 כִּי־טוֹבָתָ מְרֵאָתָּהּ: וְחַמְאָן הַמַּלְכָּה וְשִׁתֵי
 לְבוֹא

די אנגתא זתר אי כרכם סייטי לוש סינק
 לאכ'וש לוש שירווינטים אדילאנטרי איל ריי
 אחסורוש : (יא) פור טראיר אוסתי לה ריינה
 דילאנטרי איל ריי קון קורונה די ריינו פור
 אמוסטררה אלש פואיב'לוש אי לוש סיניו
 ריש אשו אירמוורה קי זואינה די וישטה
 אילייה : (יב) אי נון קיו'ו לה ריינה וסתי
 פור

תרגום

די סינטו אי וינטו אי סייטי רייש קי איראן קונל
 קי איראן אטאדוש קון קורונה די ריינו
 פ'ואי קונכאטי אי זאראז'ה אינטרי אילייוש
 קון סאכ'ור די שו וינו איראן אינטרימינטים
 אין פאלאצ'ראש די זנות . רייש די מערב איראן
 דיוינטים לאש מוז'ריש גואיסטראש אירמוזאש אי
 טודוש איראן דיוינטים לאש גואיסטראש אירמוזאש
 אי טאמניין איל ריי אחסורוש קון סאכ'ור די איל וינו רישפונדייו אי דיס'ו איליוס נון איי מוז'ריש
 איכיל מונדו אירמוזאש סאלב'ו קי לאש מוז'ריש די זבל אי סי עון ווש קריאינטים' אמי איק מוז'יר
 זבלית חונה אישטאן אינטרי איל פאלאטייו די איל ריינו קי אמי אינביארי אי לייאמארי אילייה
 דילאנטרי די מי אי דילאנטרי די ווש אי וירידיש' אילייה קומו אילייה אירמוזה מאש קי טודאש
 לאש מוז'ריש גואיסטראש . אין אקילייה אורה אינביאו פור איייה איל ריי אחסורוש סייטי סינק
 לאכ'וש קי שירווינטים דילאנטרי איל ריי :

רש"י
 (יב) וחמאן המלכה ושתי . רבותינו אמרו
 לפי שפרכה בה לרעת כדי שתמאן ותהרג לפי
 שהיתה מפשעת בנות ישראל ערומות ועושה
 בהם מלאכה בשבת נגזר עליה שתשחט ערומה
 בשבת :

ויקנוף

להביא

רישפונדייו אי דיס'ו אילייוש אנדאד אי דיזיר אילייה אה וסתי לה ריינה אילייוש
 די סילייה די טו ריינו אי דיזונדאטי דיזונדה אי מיטי קורונה אינטו קאווסה אי
 ואזו די אורו אינטו מאנו דיריג'ה אי ואזו די אורו אינטו מאנו איקסיידרה אי אינטרה דילאנטרי
 די מי אי דילאנטרי די סיינטו אי וינטו אי סייטי רייש אינטו מאנו איקסיידרה אי אינטרה דילאנטרי
 רה מאש קי טודאש לאש מוז'ריש :

וחמאן

רישפונדייו וסתי לה ריינה אי דיס'ו אילייוש אה סייטי לוש סינקלאכ'וש פ'אלדאד
 אנדאד אי דיזיר איל אגואיסטרו סיניור איל לוקו קי טאמניין ווש אינלוקישישטיש
 קומו איל . ייו אילייה וסתי לה ריינה איז'ה די רייש די לוש רייש די זבל די איל פרישיפייו זלשכר
 מי פאדרי אילייוש קואינטרה מיל וינו זיב'יאה אי כון אזיאה ייראר איל וינו פור אנ'לאר פאלא
 ז'ראש קי כון דיריג'אש קומו טי . אין אקילייה אורה אנדוב'ירון אי דיס'ירון איל ריי פאלאצ'ראש
 די וסתי לה ריינה אי קומו אוליוו איל ריי אלש פאלאצ'ראש לאש איסטאס סי אינסאניו סאנייה
 גראנדי אי סו סאנייה סי אינסאניו אין סו קוראסון אי טורנו מאש אינביאו פור מאנו די סייטי
 סינקלאכ'וש די איל ריינו קי סי אסינטאב'אן דילאנטרי די איל איניל ריינו . אגורה אנדאד אי
 דיזיר אילייה אה וסתי לה ריינה סי כון אולייש מיש פאלאצ'ראש אי נון אינטראש דילאנטרי די
 מי אי דילאנטרי לוש רייש לוש איסטוס מאטארי אטי אי דיפירדירי אטו אירמוורה די טי . אי
 קומו אנדוב'ירון מאיוראליס די איל ריי אי סי לו דיס'ירון אילייה אי כון איסטיומו איליוס סאלו
 רישפונדייו אי דיס'ו אילייוש אנדאד אי דיזיר איל ריי איל טורפי קי דאנייהדום סום קופסיז'וס
 אי כון ארדישאדאש סום סיטינסייאס די סיירטז ייו אילייה וסתי לה ריינה איז'ה די איל מרודך איז'ה
 די שו איז'ו די נובוכנצר ריי די זבל דיודי איל דיאה' קי פ'ואי קרייאדה אי אסטו אגורה כון ויזו
 וארון

לבוא בדבר המלך אשר ביד הסרסים
 ויקצף המלך מאד וחמתו בערה בו: ויאמר
 המלך לחכמים יודעי העתים כי כן דבר
 המלך לפני כל ידעי דת ודין: והקרב אליו
 ברשנא שתר ארמחא תרשיש מרס מרסנא
 ממוכן שבעת שרי ו פרס ומרי ראי פני
 המלך היושבים ראשונה במלכות (טו)
 כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר
 לא עשתה אחימאמר המלך אחשוורוש
 ביד הסרסים (יו) ויאמר מומכן לפני המלך
 והשרים

פור ויניר פור סאלאנ'רה די חיל ריי קי חיל
 פודיר די לוס סינקלאב'וס אי חונסאניוס די חיל
 ריי מונג'ו אי סו סאנייא סי חונסינדייו חיל
 (יג) אי דיס'ו חיל ריי חלוס סאלב'יוס סאלב'יי
 נטיס לחס אוראס קי חנסי סאלב'יינטיס ליי אי
 ריי דינלנערי די טודוס סאלב'יינטיס ליי אי
 ג'ואיסייו: (יד) אי חיל סירקאמו חיל
 כרסנא שתר ארמחא חרשיס מרס מרסנא
 ממוכן סייטי מאיוראליס די פרס אי מדי
 ויליינטיס פ'אסיס די חיל ריי לוס איסטאנטיס
 פרימיריא קוניל ריינו: (טו) קומנו ליי קי
 פור חזיר חין לה ריינה ושתי סונ'רי לו קי
 כון חיוו אה מאנדארו די חיל ריי אחשורוש
 חין פודיר די לוס סינקלאב'וס:
 (יו) אי דיס'ו ממוכן דינלנערי חיל ריי
 אי

מחלה

תרגום

וארון מי קואירפו סאלנו טו חיל ריי טאן סולה מונטי
 אי סי חגורה אינטרארי יוו דינלנערי די טי אי דינל
 נערי די חיליוס די סיינטו אי וינטי אי סייטי רייס
 אטאדוס קון קורונאס מאטאראן אטי אי טומאראן
 חמי פור מון'יר רייספונדייו לה בראנדי די לחס סינייו
 ראס די פרס אי לי דיס'ו אה ושתי לה ריינה סי מאטא
 רה אטי חיל ריי אי סי דיפיודרי אטו אירמוזרה
 דיטי נון דיקלאריס ני דיסקונ'ראס אטו נומברי אי
 אה נומברי די טוס פאדריס אי נון אמוסטריס אטו
 סולאס: חין אקיליח אורה קואנדו דיס'ירון לוס
 פור ויניר חנסי קומו דיס'ו חיל ריי קי אינביאו פור
 ריי מונג'ו אי סו סאנייא סי חונסינדייו חיל
 אי דיס'ו חיל ריי חלוס סאלב'יוס סאלב'יי
 פאלאנ'ראס די חיל ריי דינלנערי די טודוס סאלב'יינטיס
 אי לוס קי איראן סירקאמוס חיל אינל קונסינ'ו קי איראן לייס'אנוס אי איראן סירקא
 נוס כרסנא די אפריקי: שתר די לה אינדייא: ארמחא די ארוס: תרשיס די מכריס
 מרס אי מרסנא די טיירה לייס'אנה ממוכן די ירושלים סייטי מאיוראליס די פרס אי מדי וואינ
 טיס פ'אסיס די חיל רייקי סי חסינטאב'אן פרימיריא קוניל ריינו:
 אי דיס'ו ממוכן חיל דינלנערי פורקי פואי לייחאמדו סונ'ומברי ממוכן פורקי קואנדו קאטי
 וארון ערינ'ו די קאזה די יאודה קאטינ'ארון קוניליוס אחנניח מיס'א אי עזריה אי אירה

ויקצוף • שסלה לו דברי גנאי (יג) כי כן
 דבר המלך • כי כן מנהג המלך בכל משפט
 לשום אה הדבר לפני כל יודעי דת ודין:
 (יד) והקרב אליו • לערוך דבריו לפנים
 אלו הם כרסנא שתר כו': (טו) כדת מה
 לעשות • מוסב על ויאמר המלך לחכמים:
 עונה

ויאמר

והקרב

ויאמר

אי דיס'ו חיל ריי חלוס סאלב'יוס סאלב'יי
 פאלאנ'ראס די חיל ריי דינלנערי די טודוס סאלב'יינטיס
 אי לוס קי איראן סירקאמוס חיל אינל קונסינ'ו קי איראן לייס'אנוס אי איראן סירקא
 נוס כרסנא די אפריקי: שתר די לה אינדייא: ארמחא די ארוס: תרשיס די מכריס
 מרס אי מרסנא די טיירה לייס'אנה ממוכן די ירושלים סייטי מאיוראליס די פרס אי מדי וואינ
 טיס פ'אסיס די חיל רייקי סי חסינטאב'אן פרימיריא קוניל ריינו:
 אי דיס'ו ממוכן חיל דינלנערי פורקי פואי לייחאמדו סונ'ומברי ממוכן פורקי קואנדו קאטי
 וארון ערינ'ו די קאזה די יאודה קאטינ'ארון קוניליוס אחנניח מיס'א אי עזריה אי אירה

וְהַשָּׂרִים לֹא עַל הַמֶּלֶךְ לְבַדּוֹ עֹוֹתָהּ וְשִׁתִּי
 הַמֶּלֶכָה כִּי עַל-כָּל-הַשָּׂרִים וְעַל-כָּל-הָעַמִּים
 אֲשֶׁר בְּכָל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחְשֹׁרוֹשׁ (יז) כִּי
 יֵצֵא דְבַר-הַמֶּלֶכָה עַל-כָּל-הַנְּשִׁים לְהַבְזֹת
 בְּעֵלְיָהֶן בְּעֵינֵיהֶן בְּאֶמְרַם הַמֶּלֶךְ אַחְשֹׁרוֹשׁ
 אָמַר לְהָבִיא אֶת-וְשִׁתִּי הַמֶּלֶכָה לְפָנָיו וְלֹא-
 בָּאָה : וְהַיּוֹם הַזֶּה תֵּאמְרָנָה וְשָׂרוֹת פָּרַס וּמְרֵי
 אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת-דְּבַר הַמֶּלֶכָה לְכָל שְׂרֵי
 הַמֶּלֶךְ וְיִכְדוּ בַּזִּיּוֹן וּקְצָף : אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב

יצא

א

תרגום

דניאל איניל קאטיוורייז אי פ'ואי איג'ו פור סומאנו מא
 ראויאס אי באראגאניאס אי מאס פור מאנוס די דניאל
 סי אסיטניסיו די לוס סיילוס קי סי מאטארה וסתי
 לה ריינה אי איסטונסיס פ'ואי לייאמאדו סו נומברי
 ממוכן אפאריו' אדו פארה בנין אי דיס'ו ממופן די לאג
 טרי איל ריי אי לוס פודיסטאדוריס קי אנסי אירס
 סיטינסיא די איל ריי אין טודה ויס קי סי אסינטא
 ב'אן פור אקונסיז'אר קונסיז'ו איראן לוס פודיסטא
 דוריס פיקיניוס אקונסיז' אנטיס די אנטיס אי סי ליס
 פלאזיאה איל קונסיז'ו איל אי סי כון ליס פלאזיאה איל קונסיז'ו לוס גראנדיס מאס קי
 איליוס איראן אקונסיז' אנטיס אי ממוכן אירס איל פיקיניו די טודוס איליוס אי איל דייו קונסיז'ו
 אנטיס די איליוס די לאנטרי איל ריי פורקי אירס ממוכן קאזאדו קון מוז'יר פרכית אי אירס ריקה
 מאס קי איל לי כון אירס אינוילונטאן פור אנ'לאר קון איל סאלוו אין סו לינגואז'י אי דיס'ו
 ממוכן אין סי מיזמו קאזאדו איליארס אג'אקי פור סוג'יגואר סוב'רי לאס מוז'יריס קי איליארס אונ
 רין אסום מארידוס איסטונסיס דיס'ו ממוכן די לאנטרי איל ריי אי לוס פודיסטאדוריס כון סוב'רי
 איל ריי אסו סולאס אטורסייו וסתי לה ריינה סאלוו סוב'רי טודוס לוס פואיב'לוס אי לוס פוריס
 טאדוריס קי איי אין טודאס סיב'דאדיס די איל ריי אסורוס .
 כִּי סאלבה פאלאב'ראס די לה ריינה סוב'רי טודאס לאס מוז'יריס טודאס איליארס פור
 סיאר מינוס פריטיאנטיס סום מארידוס אין סום אונ'וס אי סירס טודה מוז'יר דיזיין
 אסו מארידו קיפס טו מאס אונ'אדו קי איל ריי אסורוס קי דיס'ו קי וינירה וסתי לה ריינה
 דולא טרי די איל אי כון אינוילונטו פור ויניר :
 אִם אי אין טיימפו קי אסיטינסייו ממוכן סיטינסיא איסטו טיימיו פור סו אלמה אי דיס'ו
 קיפס כון ארה איל ריי סיטינסיא איסטו אי קומו אי טרארה וסתי אי אוליירה לה סיטי
 סיא קי אסיטינסייו סוב'רי איליאר אי ג'אגארה אמי ג'ואיטינוס מאלוס אי מאטארה אמי סאלוו ייו

לי

אי לוס סיניוריס כון סוב'רי איל ריי אסו
 סולאס אטורסייו וסתי לה ריינה קי סוב'רי
 טודוס לוס סיניוריס אי סוב'רי טודוס לוס
 פואיב'לוס קי אין טודאס סיב'דאדיס די איל
 ריי אסורוס (יז) קי סאלבה פאלאב'ראס די לה
 ריינה סוב'רי טודאס לאס מוז'יריס פור מינוס
 פריטיאר סום מארידוס אין סום אונ'וס אין
 סו דיזיר'א ריי אסורוס דיס'ו פור טראיר
 אה וסתי לה ריינה די לאנטרי די א' אי כון
 ויכו (יח) אי א' דיאה א' איסטי דיראן סינייו
 ראס די פרס אי מדי קי אוליירו אפלא'רה
 די לה ריינה אה טודוס מאייראליס די איל
 ריי אי קומו אכאסטו די מינוס פריסייו אי
 סאניוא : (יט) כִּי סוב'רי איל ריי פלאזי
 סאלבה

עוֹתָהּ לְשׁוֹן עֹוֹן : (יז) כִּי יֵצֵא דְבַר
 הַמֶּלֶכָה עַל-כָּל-הַנְּשִׁים : זֶה שְׂבִיחַתָּה אֶת הַמֶּלֶךְ
 עַל כָּל הַנְּשִׁים לְהַבְזֹת אֶת אֶת בְּעֵלְיָהֶן :
 (יח) תֵּאמְרָנָה שָׂרוֹת פָּרַס וּמְרֵי לְכָל שְׂרֵי
 הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבַר הַזֶּה וְהָרִי זֶה מִקְרָא
 קָכָר : וְיִכְדוּ בַּזִּיּוֹן וּקְצָף : (יט) כִּי סֹבְרֵי אֵיל רֵי פִלְאִי
 וְיִכְדוּ בַּזִּיּוֹן וּקְצָף : (יט) כִּי סֹבְרֵי אֵיל רֵי פִלְאִי
 דְבַר

פלאזיאה איל קונסיז'ו איל אי סי כון ליס
 איליוס איראן אקונסיז' אנטיס אי ממוכן אירס
 אנטיס די איליוס די לאנטרי איל ריי פורקי אירס
 מאס קי איל לי כון אירס אינוילונטאן פור אנ'לאר
 ממוכן אין סי מיזמו קאזאדו איליארס אג'אקי פור
 רין אסום מארידוס איסטונסיס דיס'ו ממוכן די לאנטרי
 איל ריי אסו סולאס אטורסייו וסתי לה ריינה סאלוו
 סוב'רי טודוס לוס פואיב'לוס אי לוס פוריס טאדוריס
 קי איי אין טודאס סיב'דאדיס די איל ריי אסורוס .
 כִּי סאלבה פאלאב'ראס די לה ריינה סוב'רי טודאס
 לאס מוז'יריס טודאס איליארס פור סיאר מינוס פריטיאנטיס
 סום מארידוס אין סום אונ'וס אי סירס טודה מוז'יר דיזיין
 אסו מארידו קיפס טו מאס אונ'אדו קי איל ריי אסורוס
 קי דיס'ו קי וינירה וסתי לה ריינה דולא טרי די איל אי
 כון אינוילונטו פור ויניר :
 אִם אי אין טיימפו קי אסיטינסייו ממוכן סיטינסיא
 איסטו טיימיו פור סו אלמה אי דיס'ו קיפס כון ארה
 איל ריי סיטינסיא איסטו אי קומו אי טרארה וסתי אי
 אוליירה לה סיטי סיא קי אסיטינסייו סוב'רי איליאר
 אי ג'אגארה אמי ג'ואיטינוס מאלוס אי מאטארה אמי
 סאלוו ייו

יֵצֵא דְבַר-הַמַּלְכוּת מִלְּפָנָיו וַיִּכְתֹּב בְּרָתִי
 פָּרֶס-וּמְרִי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא-חָבָא וְשָׂתִי
 לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ אַחְשֵׁרוּשׁ וּמַלְכוּתָהּ יְהִן הַמֶּלֶךְ
 לְרַעוּתָהּ הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה : (כ) וְנִשְׁמַע פִּתְנָם
 הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה בְּכָל-מַלְכוּתוֹ כִּי רַבָּה
 הִיא וְכָל-הַנְּשִׁים יִהְיוּ יָמָר לְבַעֲלֵיהֶן
 לְמַגְדֹּל וְעַד-קָטָן : (כא) וַיִּשָּׁב הַדָּבָר בְּעֵינֵי
 הַמֶּלֶךְ וַחֲשָׁרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדָבָר מִמּוֹכֵן :
 וַיִּשְׁלַח סַפְרִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אֶל-
 מְדִינָה וּמְדִינָה כִּכְתָבָהּ וְאֶל-עַם וְעַם
 כְּלִשׁוֹנָהּ לְהַיּוֹת כֹּל-אִישׁ שֹׁרֵר בְּבֵיתוֹ וּמְדַבֵּר
 כְּלִשׁוֹן עַמּוֹ : (א) אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּשָׁף
 חֲמַת הַמֶּלֶךְ אַחְשֵׁרוּשׁ זָכַר אֶת-וְשֵׁתִי וְאֶת

אשר

התרגום

לי אמושטרארתי האיל ריי אחשורוש פורקי נון אינטרי
 זשתי דילאנטרי די איל אי קי ג'ורי כור איליח אין
 ג'ורה די לה ליי די פרס אי מדי קי איליווס טימין
 די איליח כור איסטו דיס'ו ממוכן סי סוב'רי איל
 ריי פלאזי סאלגה פאלאב'רה די ג'ואיסיוו דילאנטרי
 די איל אי סיאה איסקריטו לה סיטוינסיוח קון ג'ורה
 די ליי די מדי אי פרס פירקי נון סי גאלדי קי נון
 אינטרי זשתי דינאנטרי איל ריי אחשורוש אי סו
 ריינו דארה איל ריי אסו קומפאניורה מיז'ור קי
 איליח

אדר

דיספואיס די לאש פאלאב'ראש לאש איסטאס קומוריפוזו כאניח די איל ריי אחשורוש
 אינניחו אי לייחמו אה טודוס פוס מאיוראליס אי דיס'ו איליווס נון סוב'רה זשתי ייו אינ
 כאניח'דו כאלוו סוב'רי ווס ייו אינניח'דו אי פור קאב'זו קי סי ייו דיס'י לה קומה קון צוראג'יס די
 וינו ווס פורקי מי איזיסטיס אינכאניח'ר פור מאטאר אהוסתי לה ריינה אי ארימאטאר סו
 נומנרי די איל ריינו טלמניין אה ווס ייו מאטאר אי ארימאטאר גואיטרוס נומנריס די איל ריינו
 אי דיספואיס קי פואירון מאטארדוס מאיוראליס די איל ריי ריקודרוסי די זשתי אי אלו קי פ'ואי
 אסיטוינסיוח'דו סוב'רי איליח קי נון פ'ואי איגואל אסיטוינסיוח די ג'ואיסיוו די מאטאנסה כאלוו

סאלגה מאנדו די ריינו דילאנטרי די איל
 אי סורה איסקריטו אין לייס די פרס אי
 מדי אי נון סאסי קי נון וינגה זשתי דילאב
 טרי איל ריי אחשורוש אי סו ריינו דארה
 איל ריי אסו קומפאניורה לה זואינס מאש
 קי איליח : (כ) אי סורה אוליידו פריגון
 די איל ריי קי ארה אין טודו סו ריינו קי
 גראנדי איל אי טודאש לאש מונ'יריס דא
 האן אגרה אסוס מארידוס אה די גראנדי
 אי אסטה פיקנייוו : (כא) אי סלאניו לה
 קומה אין אנו'ש די איל ריי אי לוס ביניו
 ריס אי אינו איל ריי קומו פאלאב'רה די
 ממוכן : (כב) אי אינניחו קארטאש אה
 טודאש סיב'דאדיס די איל ריי אה סיב'דארה
 אי סיב'דאד קומו סו איסקריטורה אי אה
 פואיב'לו אי פואיב'לו קומו סו לינגואז'
 פור סיחיר טודו וארון אינסיניוריחן אין
 סו קאזה אי אב'לאן קומו לינגואז' די סו
 פואיב'לו : (א) דיספואיש די לאש פאלאב'
 ראש לאש איסטאס קומו אקידאנס סאניח
 די א ריי אחשורוש משמרו אה זשתי אי אה
 לוקי

רשימי

(יט) דבר מלכות : בזרת מלכות של נקמה
 שכוה להורגה : ויכתב נדתי פרס ומדי
 בספרי חוק ומנהג המלכות : ולא יעבור
 חוק זה מבניהם שיהא זה חוק ודת לכל הנזה
 את נענה : אשר לא תנא ושתי : ולכך
 נהרגה : (כב) ומדבר בלשון עמו : כופה
 את אשתו ללמד את לשונם אם היא נח לשון
 אחר :

אֲשֶׁר-עָשְׂתָה וְאֵת אֲשֶׁר-נִגְזַר עָלֶיהָ : (ב)
 וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי-הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו יִבְקֶשׁוּ לַמֶּלֶךְ
 נְעֻרוֹת בְּתוּלוֹת טוֹבוֹת מֵרֵאָה (ג) וַיִּפְקֶד
 הַמֶּלֶךְ פְּקִידִים בְּכָל-מְדִינֹת מַלְכוּתוֹ
 וַיִּקְבְּצוּ אֶת כָּל-נְעֻרֵי-בְתוּלָה שְׂבִיבַת מֵרֵאָה
 אֶשְׁשׁוֹן הַבִּירָה אֶבְיֵת הַנְּשִׁים אֶל-יַד הַגַּא
 סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנְּשִׁים וְנִתְּזָן הַמַּרְקִיָּהוּ :
 (ד) וְהַנְּעֻרָה אֲשֶׁר הֵטֵב בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ
 תַּחַת וְשֵׁתִי וַיֵּטֵב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ
 כֵּן (ה) אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבִּירָה וְשֵׁמוֹ
 מֶרְדֳּכָי

לוקי חינו אי אה לו קי פ'ואי סיטינסייארו
 סוב'הי חילי'יא : (ב) אי ד'יש'ירון מוסוס די
 חיל ריי פוס סירב'יינעס צוס'קין פ'ארר
 חיל ריי מוסאס איסקוסאס בואינאס די
 ויסטה : (ג) אי אמיר'יני חיל ריי מירינוס
 חון טוראס סיב'ד'ד'יש די סו ריינו ח'י
 הפ'חניין חטוראס לאס מוסאס איסקוסאס
 אירמוזאס די ויסטה חין טוסן חיל פ'אלאסייו
 אה קאזה די לאס מוז'יריש פור מאנוס די
 סגא סינקלא'נו די חיל ריי גוארד'ד'ור די
 לאס מוז'יריש אי דאן כוס אפ'ייטיס :
 (ד) אי לה מוסה קי פולב'יירי חין חו'וס
 די חיל ריי אינרי'פ'ארר חין לוג'אר די ושת
 אי פלוב'ו לה קוזה חין חו'וס די חיל ריי
 אי חיו חנסי : (ה) ב'ארון ג'ידיו חירה
 חין טוסן חיל פ'אלאסייו אי סו נומברי
 מרדכי

ח'רגום
 די לוס סי'לוס פ'ואי קי סי טאז'ארר סו סימין די
 סימין די כוכדנ'ר ריי די צנל
 ו'פ'קד אינקומינדו חיל ריי פודישטאדוריש אי
 פ'חיליש סוב'רי טוראס סיב'ד'ארר די סו
 ריינו אי אפ'חניין חטוראס לאס מוסאס איסקוסאס
 אירמוזאס די ויסטה חין טוסן חיל פ'אלאסייו חקאזה
 די לאס מוז'יריש פור מאנוס די סגא סינקלא'נו די
 ריי גוארד'ד'ור די לאס מוז'יריש אי סיאן ד'רוס סוס
 אפ'ייטיס

רש"י
 (ג) ויפקד המלך פקידים • לפי שכל פקיד
 ופקיד ידועות לו נשים היפית שנמדינתו :
 (א) זכר את ושת • את יפיה ונעצב :
 תמרוקיהן • הם דברי המלכה חין כמוזמורק
 וטוטף שמן ערב ומיני סמכים ובסמים
 המטהרין ומעדינין את הנשר • (ה) איש
 יהודי • על שגלה עם גלות יהודה כל אותן
 שגלו

אישוא רון ג'ידיו חירה חין טוסן חיל פ'אלאסייו אי סו נומברי מרדכי אי פורקי פ'ואי לייחמארו
 סו נומברי די חיל ח'ארון ג'ידיו סאלוו פורקי חירה טימין די פיקארו קי סוב'רי חיל
 אפרופ'יטיו דוד אי דיס'ו סי חיל די'אה חיל אישטי מורירה ח'ארון די ישראל אי קין חיל א' ח'ארון
 חיל אישטי חיל חיל ח'ארון מרדכי ח'ינו די ח'ארון ח'ינו די שמעי ח'ינו די שמידע ח'ינו די בענה
 ח'ינו די חילה ח'ינו די מיכה ח'ינו די מפינשח ח'ינו די יסוכח ח'ינו די טאול ח'ינו די קיש ח'ינו
 די חניאל ח'ינו די כהור ח'ינו די זכורה ח'ינו די חניה ח'ינו די שחרים ח'ינו די עזיה ח'ינו די
 שיסק ח'ינו די מיכאל ח'ינו די חילאל ח'ינו די עמיהוד ח'ינו די שפטיה ח'ינו די פתואל ח'ינו די
 פיתון ח'ינו די מליד ח'ינו די יהונעל ח'ינו די ירוחם ח'ינו די חנניה ח'ינו די זבדי ח'ינו די
 אלפעל ח'ינו די שמרי ח'ינו די זכריה ח'ינו די מרימות ח'ינו די חוסיס ח'ינו די שחורה ח'ינו
 די גוב ח'ינו די ענה ח'ינו די גרא ח'ינו די בלע ח'ינו די בנימן ח'ינו די סו ח'ינו די
 יעקב חיל מאיזור קי פ'ואי לייחמארו סו נומברי ישראל אי קי וידו מרדכי קי פ'ואי לייחמארו
 ח'ינו די שמעי סאלוו די'ח'ורו שמעי אה דוד ריי די ישראל אי דיס'ו שמעי אה דוד סאל טו ח'ארון
 ח'אלו אי ח'ארון מירי'סידור די מואירטי • ריכפונדייו ח'יטי ח'ינו די חרויב אי דיס'ו אה דוד
 ח'נדארי

77

מֵרַדְכֵי בֶן-יָאֵר בֶּן-שִׁמְעִי בֶן-קִישׁ אִישׁ-יְמִינִי:
(ו) אֲשֶׁר הִגְלָה מִירוּשָׁלַם עִם-חֲגִלָּה אֲשֶׁר
הִגְלָתָה עִם יְכָנִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֲשֶׁר חֲגִלָּה
נְכוּכְדַנְצֵר מֶלֶךְ בָּבֶל: (ז) וַיְהִי אִמֶן אֶת-
הַדָּסָה הַיְאֵל אֶסְתֵר בַּת-דָּדוּ בְּנֵי אֵין לָהּ אָב

וְאִם חֲרָגוֹם

אנדארי אי קורטארי סו קאווסה די שמעי • פארו
צוינטעס דוד איל ריי אין סו ננאה אי וידו קי
מרדכי שי פאראנה די איל אי קומו וידו דוד איל
ריי אינקומינדו אה שלמה סו איז' אי דיס'ו איל
אין טיימפו קי איסטאז' ארה שמעי די אינג' אנדארי

מֵרַדְכֵי אִיז'וֹ דֵי יֵאִיר אִיז'וֹ דֵי שִׁמְעִי אִיז'וֹ
דֵי קִישׁ וְאִרְוֹן דֵי נְנִימָן: (ו) קִי פֹאֲרִי
קֵאָטִיוּאָדוּ דֵי יְרוּשָׁלַם קוֹנִיל קֵאָטִיוּרִיּוֹ קִי
פֹאֲרִי קֵאָטִיוּאָדוּ קוֹן יְכָנִיָּה רִיּוֹ דֵי יְהוּדָה
קִי קֵאָטִיב'וֹ נְכוּכְדַנְצֵר רִיּוֹ דֵי בָבֶל: (ז)
אִי פֹאֲרִי קֵרִיּוֹן אִהּ הַדָּסָה אִילִיּוּאֹ אֶסְתֵר
אִיז'וֹ דֵי סו טִילִיּוֹ קִי נון אִילִיּוּאֹ פֵאָדְרִי

רְשִׁי

סגלו עם מלכי יהודה היו קרויים יהודים בין
הגויים ואפילו משנט אחר הם • איש ימיני
מננימן היה כך פשוטו ורבותינו דרשו מה
סדרשו:

לו

אין'ס מאטאראס איל פורקי סיהא זוכה איל מונדו קי וויני אי פורקי סו פארו די איל אין'ו
כדיק קי פור סו מאנו סו איז'ירון מאראוילי'אס אי נאראגאניאס אה ישראל אין טיירה די סו
קאטיווריוו אי איל מרדכי אלמיסקלי פ'ינו איז'וֹ דֵי יֵאִיר אִיז'וֹ דֵי שִׁמְעִי אִיז'וֹ דֵי קִישׁ דֵי אִיל
טרינ'וֹ דֵי נְנִימָן אִי שִׁמְעִי קוֹן דִין אִירה מִירִיסִידוֹר דֵי מוֹאִירְטִי קוֹמוֹ לוֹ אִיִּסקֵרִיטוֹ אִין לִי דֵי
מִפֶּה ג'וֹאִיזִים נון דִיז'אוֹנְרִים אִי מֵאִיירֵאל אִין טוֹ פֹאֲרִיב'לוֹ נון מֵאֵלְדִיגֵאָס אִי אִיל דִיז'אוֹנְרוֹ אִהּ
דוֹר רִיּוֹ דִיִּשְׁרָאֵל אִי פֵאָרִי אִיז'וֹ דֵי אִיל דוֹר אִי נון מֵאָטוֹ אִיל קִי וִידוֹ קִי סִי פֵאָרִיב'אָן דֵי אִיל
אִיִּשְׁטוֹס דוֹס כִּדִיקִים מֵרַדְכֵי אִי אֶסְתֵר אִי סִי רִיגִמִיּוֹן פֹּר סוֹס מֵאָטוֹס קֵאָזֶה דֵי יִשְׂרָאֵל:

אֲשֶׁר מֵרַדְכֵי אִי אֶסְתֵר אִירָאָן דֵי יְרוּשָׁלַם אִינִיל קֵאָטִיוּרִיּוֹ קִי פֹאֲרִי קֵאָטִיוּאָדוּ קוֹן יְכָנִיָּה
אִיל רִיּוֹ דֵי אִיל טֵרִיב'וֹ דֵי קֵאָזֶה דֵי יְהוּדָה אִי טוֹרְנוֹ אִי סוֹב'יּוֹ מֵרַדְכֵי קוֹנִיל פֹּאֲרִיב'לוֹ
קִי אִינוֹילונְטֵאוֹאָן אִי סוֹב'יּוֹן אִי פֵאָרִיב'אָוֹן אִיל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אִי מֵאָט קֵאָטִיב'וֹ אִיל סִיגוֹנְדֵה וִיז'
נְכוּכְדַנְצֵר רִיּוֹ דֵי בָבֶל וִיזִישׁ דוֹס פֹּאֲרִי קֵאָטִיוּאָדוּ אִי מֵאָט אִין טִיירָה דֵי וְאִרְוֹנִים דֵי אִיל קֵאָטִיוּרִיּוֹ
נוֹן רִיפּוֹזוֹ אִסִי מִיזְמוֹ דֵי מֵאֵרֵאוּיָאָס אִי נֵאֵרֵאָגֵאִיָּאָה:

וַיְהִי אִי פֹאֲרִי מֵרַדְכֵי קֵרִיּוֹן אִהּ הַדָּסָה אִילִיּוּאֹ אֶסְתֵר אִי הַדָּסָה אִירה סו נומנרי קומו מורטה
אנסו קומו איה דולכי סו גואיזמו די לה מורטה אינטרי איל מונדו טאמניין אילי'א אסתר
אירה אזיין נואינאס איג'אס אינטרי איל מונדו • אילי'א אסתר קי קומו סו נומברי אנסו איראן
כוס איג'אס אי סו לייאמו סו נומברי הדסה אין לשון עברי אי פורקי סו לייאמו סו נומברי הדסה
פורקי לוס כריקים סון אינש'ימפל'אדוס קומו לה מורטה קי פור אילי'א אפרופ'יטיוו יסעיה
איל פרוס'יטה אי דיס'ו אין לוגאר די איל איספינו קריכירה נוס' אי אין לוגאר די לה אורטיגה
קריסירה מורטה • אין לוגאר די איל איספינו קריסירה נוס' אין לוגאר די מרדכי איל ג'וטו
כירה אלכארו המן איל מאלו אין לה אורקה • אי אין לוגאר די לה אורטיגה קריסירה מורטה •
אין לוגאר די ושתני אינריינארה אסתר אי פור איסטו סו קאטיוו מרדכי קי דיס'ו מיז'ור פור
אנדארי אינ'יל קאטיווריוו אי קריארי אה אסתר מאס קי סיאיר אה טיירה די ישראל פ'ואי לייאמארו
סו נומברי אסתר פור נומברי די לה איסטרילי'א קלארה קי אין בריגו סו לייאמה איסטירא • קי
הדסה פ'ואי לייאמאדה פור נומברי די לוס ג'וטוס אי אנסו פ'ואי דיג'ו פור חנניה מיסאל אי
עזריה אי איל פאראדו אינטרי לאס מורטאס קי אין לה פורפ'ונדינה אי פורפ'ונדינה אים אין
קי אנסו איסטו איסקריטו איל דיזיין אלה פורפ'ונדינה אינש'וגאטי אי אסתר פ'ואי לייאמארו
סו נומברי הדסה קומו נומברי די לה מורטה א מודו קילה מורטה נון סו סיקה אינויראנו כי אינוירנו

טאמניין

ואם והנערה יפת האר וטובת מראה
 ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת :
 (ח) ויהי בהשמע דבר המלך ודתו ובהקבץ
 נערות רבות אל שושן הבירה אל יד הגי
 ותלקח אסתר אל בית המלך אל יד הגי
 שמר הנשים : והיטב הנערה בעיניו והשא

חסד

א

הרגום

טאמניין לום צדיקים איי אילייוס פארטי איניל
 מונדו איל איסטי אז איניל מונדו קי וייני אי אילייוא
 אסתר אירה איז'ה די אירמאנו די עו פאדרי די
 מרדכי אילייוא אסתר אין עו מאנסיוויז אי אילייוא
 נואיכוס אי נון אירה אילייוא פאדרי ני מאדרי אי לה מוסא אירה אירמוזה די פו אי אירמו
 זה אי נואינה די וישטה אי קומו מוריוו עו פאדרי אי עו מאדרי עומו לה מרדכי פארט איל פור
 איז'ה

ויחי אי פואי קומו פואירון אוליודאש פאלאב'ראש די איל ריי אי שוש סיטינסיואש אי קומו
 סי אפאניארון מוסאם מונג'אש אה שושן איל פאלאסיוו פור מאנוש די הגי סינקלאב'ר
 די איל ריי גוארדאדור די לאש מוז'יריש : אי קומו אוליוו מרדכי קי איסקוסאם איראן נוס'קאכ
 טיש עומו אי אפאניו אה אסתר די לוש מאיווראליש די איל ריי אהסורוס קי סאליורון פור נוס'קאכ
 קאר איסקוסאם פורקי נון וינייראן אי לה עומאראן . אי לה איסקונדיוו אינטרי לה קאמארה קי
 נון לה וייראן אילייוא שלוחים די איל ריי : אי איג'אש די לוש פואיב'לוש קואנדו איראן לוש שלוחים
 פאסאנטיש פור אליו איראן נאילאנטיש אי אמוסטרנאנטיש כום אירמוזוראש די לאש וינטאנאש
 אי סאליורון שלוחים די איל ריי אי טרוש'ירון אוסקוסאם מונג'אש די לה סיב'ראד . אי שלוחים די
 איל ריי איראן קונוסיונטיש אילייוא אה אסתר אי קומו ויירון קי נון אירה אסתר קון לאש איסקו
 כאם די'ירון אונו איל אוטרו אין צאלדיש לאזרימוש אין לה סיב'ראד איי אקי אנוש אין נואיסטרה
 סיב'ראד איסקוסאם אונה אירמוזה די פ'ורמה אי נואינה די וישטה אי אלסאן גראסייא מאש קי
 עודאש לאש איסקוסאם קי טרוש'ימוש אי קואנדו פואי נוס'קאדה אסתר אי נון פואי אילייואדה סי
 לו איזיורון סאור איל ריי . אי קומו לו אוליוו איל ריי איסקריב'יוו איסקריטה רי מאנו קי טודה
 איסקוסאם קי סי איסקונדיוו די לאנטרי לוש שלוחים די איל ריי אונה אים עו סיטינסיוא קי סיאה
 מאטאדה : אי קומו אוליוו מרדכי מאנדו די איל ריי טימיוו אי סאקו אי טרוש'ו אה אסתר אלה
 קאליו קי אירה איז'ה די אירמאנו די עו פאדרי אי פואי עומאדה אסתר אקאזה די איל ריי פור
 מאנוש די הגי גוארדאדור די לאש מוז'יריש :

והיטב אי פלאזיוו לה מוסא אין שוש אונ'וש אי אלסו מירסיד די לאנטרי די איל אי אפריפורו
 אה שוש קונ'דיסיאש אי אה סום פריזינטיש פור דאר אילייוא אי אה סיטי לאש
 שוסאש לאש פירטיניסינטיש פור דאר אילייוא די עו קאזה די איל ריי אי לוש פריזינטיש קי
 קיראן דאנטיש אה אסתר איראן דאנטיש אילייוו אסיגון לאש מוסאם איסטראניאש פור קאב'וז קי
 אסתר

אי מאדרי אי לה מוסא אירמוזה די פ'ורמה
 אי נואינה די וישטה אי אין מוריר עו
 פאדרי אי עומאדרי עומולה מרדכי פארה
 איל פור איז'ה : (ח) אי פואי אין סיאר
 אוליוו מאנדו די אריי אי עו פריגון אי אין
 אפאניארסי מוסאם מונג'אש אה שושן איל
 פאלאסיוו אה פודיר די הגי אי פואי עומא
 זה אסתר אה קאזה די איל ריי אה פודיר
 די הגי גוארדאדור די לאש מוז'יריש (ט) אי
 פלאזיוו לה מוסא אין שוש אונ'וש אי אלסו
 מירסיד

רשי

(ז) נולכת : רבותינו פירשו לנית לאישה :
 וינהל

מרדכי אילייוא אסתר אין עו מאנסיוויז אי אילייוא
 נואיכוס אי נון אירה אילייוא פאדרי ני מאדרי אי לה מוסא אירה אירמוזה די פו אי אירמו
 זה אי נואינה די וישטה אי קומו מוריוו עו פאדרי אי עו מאדרי עומו לה מרדכי פארט איל פור
 איז'ה

ויחי אי פואי קומו פואירון אוליודאש פאלאב'ראש די איל ריי אי שוש סיטינסיואש אי קומו
 סי אפאניארון מוסאם מונג'אש אה שושן איל פאלאסיוו פור מאנוש די הגי סינקלאב'ר
 די איל ריי גוארדאדור די לאש מוז'יריש : אי קומו אוליוו מרדכי קי איסקוסאם איראן נוס'קאכ
 טיש עומו אי אפאניו אה אסתר די לוש מאיווראליש די איל ריי אהסורוס קי סאליורון פור נוס'קאכ
 קאר איסקוסאם פורקי נון וינייראן אי לה עומאראן . אי לה איסקונדיוו אינטרי לה קאמארה קי
 נון לה וייראן אילייוא שלוחים די איל ריי : אי איג'אש די לוש פואיב'לוש קואנדו איראן לוש שלוחים
 פאסאנטיש פור אליו איראן נאילאנטיש אי אמוסטרנאנטיש כום אירמוזוראש די לאש וינטאנאש
 אי סאליורון שלוחים די איל ריי אי טרוש'ירון אוסקוסאם מונג'אש די לה סיב'ראד . אי שלוחים די
 איל ריי איראן קונוסיונטיש אילייוא אה אסתר אי קומו ויירון קי נון אירה אסתר קון לאש איסקו
 כאם די'ירון אונו איל אוטרו אין צאלדיש לאזרימוש אין לה סיב'ראד איי אקי אנוש אין נואיסטרה
 סיב'ראד איסקוסאם אונה אירמוזה די פ'ורמה אי נואינה די וישטה אי אלסאן גראסייא מאש קי
 עודאש לאש איסקוסאם קי טרוש'ימוש אי קואנדו פואי נוס'קאדה אסתר אי נון פואי אילייואדה סי
 לו איזיורון סאור איל ריי . אי קומו לו אוליוו איל ריי איסקריב'יוו איסקריטה רי מאנו קי טודה
 איסקוסאם קי סי איסקונדיוו די לאנטרי לוש שלוחים די איל ריי אונה אים עו סיטינסיוא קי סיאה
 מאטאדה : אי קומו אוליוו מרדכי מאנדו די איל ריי טימיוו אי סאקו אי טרוש'ו אה אסתר אלה
 קאליו קי אירה איז'ה די אירמאנו די עו פאדרי אי פואי עומאדה אסתר אקאזה די איל ריי פור
 מאנוש די הגי גוארדאדור די לאש מוז'יריש :

והיטב אי פלאזיוו לה מוסא אין שוש אונ'וש אי אלסו מירסיד די לאנטרי די איל אי אפריפורו
 אה שוש קונ'דיסיאש אי אה סום פריזינטיש פור דאר אילייוא אי אה סיטי לאש
 שוסאש לאש פירטיניסינטיש פור דאר אילייוא די עו קאזה די איל ריי אי לוש פריזינטיש קי
 קיראן דאנטיש אה אסתר איראן דאנטיש אילייוו אסיגון לאש מוסאם איסטראניאש פור קאב'וז קי
 אסתר

חסד לפני ויבהל את תמרוקיה ואת
 מנהיה לתת לה ואת שבע הנערות
 הראיות לתת לה מבית המלך וישנה ואת
 נערותיה לשוב בית הנשים : (י) לא הגדה
 ואספר את עמה ואח מולדתה כי מרדכי
 ציה עליה אשר לא הגיד : ובכל יום ויום
 מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים
 לדעת את שלום אסתר ומה יעשה בה
 (יב) ובהגיע הור נערה ונערה לבוא אל המלך
 אחשורוש מקץ היוות לה פדת הנשים
 שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן
 ששה חודשים בשמן המר וששה חדשים
 בשמים ובתמרוקי הנשים : ובזה הנערה
 באה אל המלך את כל אשר תאמר ינהן לה
 לבוא עמה מבית הנשים עד בית המלך
 בערב היא באה ובבקר היא שבה אל בית
 הנשים

מירסיד דילאנטרי די איל אפרוכורו אטם
 א פייטוס אי אסוס דונאש פור דאר אאלייא
 אי אה סייטי לאש מוסאם לאש פירטיניסיוג
 טיש פור דאר אה אילויא די קאזה די איל
 ריי אי דימודולה אי אה סופ מוסאם פור ניין
 אין קאזה די לאש מוז'יריש (י) נון דינסויא
 ב'ה אסתר אה טו פואיב'לו אי אס נאסימיוג
 טו קי מרדכי אינקומינדו סוב'רי איליא קי
 נון דינסויארה (יא) אי אין קאדה דיאה אי
 דיאה מרדכי סי אנדאכ'ה דילאנטרי קורטו
 די קאזה די לאש מוז'יריש פור סאנ'יר אפאם
 די אסתר אי קי סיריאם איג'ו איכיליא :
 (יב) אי אין אליוגארסי ויז די מוסה אי מוסה
 פור ויניר איל ריי אחסורוש די פ'ין די
 סיאיר איליא קומו ליי די לאש מוז'יריש
 דחי מיוש קי אנס'פוי קומפליאן דיאש די כוס
 אפ'ייטיש טיש' מיוש קון אזויטי די איל
 אלמסקלי אי טיש' מיוש קון לאש אישפיש
 ייאש אי קון אפ'ייטיש די לאש מוז'יריש :
 (יג) אי קון אישטו לה מוסה ויניאה אה איל
 ריי אה טודו לו קי דיניאה אירה דלדו אה
 איליא פור ויניר קונילייא די קאזה די לאש
 מוז'יריש אסטה קאזה די איל ריי : (יד)
 פור לה טאדרי איליא ויניאה אי פור לה
 מאניאנה איליא טי טורכאכ'ה אה קאזה

הרגום

אסתר נון אירה גוסטאן די וינו די סו קאזה די איל
 ריי אי דימודו איליא אי אסוס מוסאם פור ניין
 מאש קי טודאש לאש מוז'יריש
 אי אין קאדה דיאה אי דיאה מרדכי סי
 אגדאכ'ה דילאנטרי קורטו די קאזה די לאש
 מוז'יריש פור סאנ'יר אה פאם די אסתר אי קי מארא
 ויליאם פואירון איג'אש פור טיש מאגום
 אי קוא'רו טי אליוגאכ'ה וים די מוסה
 אי מוכה פור אינטראר אונדי איל ריי
 אחסורוש פורקי אירה איליא קומו סיטינסויא די
 לאש מוז'יריש דחי מיוש קי די סיירטו אנס'סי
 קונפליאן דיאש די טיש קונ'דיסייאש פורקי סי
 איש

ויבהל את תמרוקיה זריו וממחר בשלה משל
 כולן : הראיות לתת לה לשרתה וכן עושין
 נכולן ורבותינו דרשו מה שדהשו : וישנה
 שינה אותה : (י) אשר לא הגיד : כדי
 שיאמר שהיא משפחה נזויה וישלחה שאם
 ידעו שהיא משפחת שאול המלך היו מרחיקים
 בה (יא) ומה יעשה בה : זה אחד משני
 דריקים שניתן להם רמו ישועה דוד ומרדכי
 דוד שגאמר גם את הארז גם את הדוב הכה
 עכרך אמר לא נא לידי דבר זה אלא לסמוך
 עליו להלחם עם זה וכן מרדכי אמר לא אירע
 ללדקת זו שתלקה למשכב ערל אלא שעתידה
 לקום להושיע לישראל לסיכך היה מחזר לרפת
 מה

הנשים שבו אל יד שעשגו כרים המלך
 שמר הפילגשים לא תבוא עוד אל המלך
 כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשם (טו)
 ובהגיע חת אסתר בת אבי חיל ו הן מרדכי
 אשר לקחלו לבת לבוא אל המלך לא
 בקשה דבר פי אם את אשה יאמר הני
 סרים המלך שמר הנשים וחת אסתר
 נשאת חן בעיני כל ראה: ותלקח אסתר
 אל המלך אחשוורוש אל בית מלכותו
 בחדש העשירי הוא חדש טבת בשנת
 שבע למלכותו: ויאהב המלך את אסתר
 מכל הנשים וחסד חן וחסד לפניו מכל
 הבתולות וישם בחר מלכות בראשה
 וימליכה תחת ושתי (יח) ויעש המלך משחה

די לאש מוז' יריש סיגוכה וין אה פודיה די
 שעשגו סינקלכ' די חיל די גוארדאדור די
 לאש דוכניליאש טון וינאה מאש חיל די
 קי פי אינוולונטאה' אינוליא חיל ריי חן
 אורה לויחמאה פור נומנרי (טו) חן חון
 אליגאר סווי די אסתר אינה די אנוחל
 טיחו די מרדכי קי טומו חיל פור חנה
 פור וינר חיל ריי טון נוש קאה' קוזה קי
 סאלו חלו קי דיזיאה הגי סינקלחו די חיל
 ריי גוארדאדור די לאש מוז' יריש אי פואי
 אסתר אלסאן גראסייח אינ חו'וס די טודוס
 סוס ויחינטיש: (יו) אי פואי טומאה
 אסתר חיל ריי אחסורוס הקאה די טו ריינו
 חיל מיז חיל דיזינו חיל מיז די טבת חין
 חניו די סייעי חסו ריינו: (יז) חן חמו א
 ריי אה אסתר מאש קי טודאש לאש מוז' יריש
 חן חסו גראסייח אי מירסיד די לאנטרי די
 חיל מאש קי טודאש לאש איסקוסאם אי טונו
 קורונה די ריינו חין טו קאויסה אי אינריינו
 לה חין לונאר די וסתי: אי חון א ריי קונטיי

גדול רשי

תרגום
 מה יהא בסופה: (טו) חר' זמן כל אשר
 תאמר כל שחוק ופיני זמר: (יז) חל
 בית הנשים שני: השני: (יז) בחדש העשירי
 עת כנה טהגוף נהגה מן הגוף זמן הקב"ה
 אותו עת כינה כדו לחנה עליו: (יז) מכל
 הנשים הנעולות שאף נשים בעולות קבץ:
 קריאן חיליאל די ויחבד קומו טומו חיל חנה
 האר חוגרו חיל ריי חן נוש קאה' ליכונה קוזה
 סאלו דימאנהא' די מאנוס די הגי סינקלכ' די

חיל ריי גוארדאדור די לאש מוז' יריש חן חמו חיל
 חן חסו גראסייח אי מירסיד די לאנטרי די
 חיל מאש קי טודאש לאש איסקוסאם אי טונו
 קורונה די ריינו חין טו קאויסה אי אינריינו
 לה חין לונאר די וסתי: אי חון א ריי קונטיי
 חן חסו גראסייח אי מירסיד די לאנטרי די
 חיל מאש קי טודאש לאש איסקוסאם אי טונו
 קורונה די ריינו חין טו קאויסה אי אינריינו
 לה חין לונאר די וסתי: אי חון א ריי קונטיי

חן חסו גראסייח אי מירסיד די לאנטרי די
 חיל מאש קי טודאש לאש איסקוסאם אי טונו
 קורונה די ריינו חין טו קאויסה אי אינריינו
 לה חין לונאר די וסתי: אי חון א ריי קונטיי
 חן חסו גראסייח אי מירסיד די לאנטרי די
 חיל מאש קי טודאש לאש איסקוסאם אי טונו
 קורונה די ריינו חין טו קאויסה אי אינריינו
 לה חין לונאר די וסתי: אי חון א ריי קונטיי

גדול לכל-שריו ועבדיו את משתה אסתר
 והנחה למדינות עשה ויתן משאת כיד
 המלך (יט) ובהקבץ בתלות שנית ומרדכי
 ישב בשער-המלך: (כ) אין אסתר מגדת
 מולדתה ואת עמה כאשר צוה עליה
 מרדכי ואת מאמר מרדכי אסתר עשה
 כאשר היתה באמנה אתו (כא) בימים ההם
 הרגום

גראנדי אטודוס טוס מאיוראליס אי טוס
 שיירצ'וס אקונטיטי די אסתר אי אולגאנסה
 אס לאס סינד'אדיס אי דייו פריזינטי קומו
 פודיר די איל ריי (יט) אי אין אפאניארטי
 איסקוסאס סיגונדה ויו אי מרדכי איסטאן אין
 פואירטה די א ריי (ך) נון אסתר דינושיאכ'ה
 סו נאסימיינטו אי אשו פואיב'לו קומו אינקו
 מינדו סוב'רי איליאיא מרדכי אי אה דיג'ה די
 מרדכי אסתר אזיאה קומו פ'ואי אין קריארטי
 קון איל: (כא) אין לוס דיאס לוס איסטוס
 אי

רש"י
 והנחה למדינות עשה • לכבודה הניח להם מן
 המס שעליהם: ויתן משאת • שלח דורונות
 להם והכל כדי לפתותה אולי תגיד נמולדתה
 ואע"פ כן אין אסתר מגדת מולדתה • לי •
 שמרדכי יושב בשער המלך המזרזה והמרמזה
 על כך: אסתר

הרגום
 אה טודו אול מונדו אי פריזינטיס אה לאס סינד'א
 דיס דייו פור קאב'נו קי פינכו איל ריי אין סוקורא
 סון אי דיס'ו אינסי מיזמו איק ייו אכונגיבואן אה
 טודוס לוס פואיב'לוס אי לוס ריינוס פורקי איל
 פואיב'לו די אסתר אינטרי איליוסנו איי

ובהקבץ
 אי קואנדו סי אפאניארון איסקוסאס
 סיגונדה ויו אי נון סי אפאניארון
 איסקוסאס סיגונדה ויססאלו פור קאב'נו די אסתר
 ריי אמו איליאיא מאס קי טודאס לאס מוז'יריס אי פוזו
 קורונה די ריינו אין סו קאב'יסה אי לאס
 איסקוסאס לאס אישטאס פורקי סי אפאניארון סיגונדה
 ויו פורקי דיס'ירון לוס פודישטאדוריס איל
 ריי קי סי בוס'קאס קי דיסקוב'רה אטי אסתר סו
 פואיב'לו אי סו נאסימיינטו פור קאב'נו די אישטו
 ריש אוראס אי איליאיא דיסקוב'ריה אטי סו
 פואיב'לו אי סו נאסימיינטו פור קאב'נו די אישטו
 איסקריטו אי אין אפאניארטי איסקוסאס סיגונדה
 ויו אי מרדכי איסטאן אין פואירטה די איל ריי
 אין
 אי נון אסתר דינושיאכ'ה אשו פואיב'לו אי אשו
 נאסימיינטו קומו לוקי אינקומינדו סוברי
 איליאיא מרדכי אי טאמניין קואנדו סי אפאניארון
 איסקוסאס נון דיסקוב'רייו שאלו קומו איל
 אינקומינדו מרדכי אי אה דיג'ה די מרדכי אסתר
 נאס'ה די אישפריטו אידה יין סו מאנסיוס אי קואב
 דו איל ריינו קון נאס'יזה אינטרו פור קאב'נו די
 אישטו דיס'ו איל פכוק אי אה דיג'ה די מרדכי
 אסתר אזיין קומו קי אירה קריאנסי קוניל:

לשנות
 קי אישטאכ'ה אין פאלאסייו די איל ריי אי איל
 ריי אמו איליאיא מאס קי טודאס לאס מוז'יריס אי פוזו
 קורונה די ריינו אין סו קאב'יסה אי לאס
 איסקוסאס לאס אישטאס פורקי סי אפאניארון סיגונדה
 ויו פורקי דיס'ירון לוס פודישטאדוריס איל
 ריי קי סי בוס'קאס קי דיסקוב'רה אטי אסתר סו
 פואיב'לו אי סו נאסימיינטו פור קאב'נו די אישטו
 ריש אוראס אי איליאיא דיסקוב'ריה אטי סו
 פואיב'לו אי סו נאסימיינטו פור קאב'נו די אישטו
 איסקריטו אי אין אפאניארטי איסקוסאס סיגונדה
 ויו אי מרדכי איסטאן אין פואירטה די איל ריי
 אין
 אי נון אסתר דינושיאכ'ה אשו פואיב'לו אי אשו
 נאסימיינטו קומו לוקי אינקומינדו סוברי
 איליאיא מרדכי אי טאמניין קואנדו סי אפאניארון
 איסקוסאס נון דיסקוב'רייו שאלו קומו איל
 אינקומינדו מרדכי אי אה דיג'ה די מרדכי אסתר
 נאס'ה די אישפריטו אידה יין סו מאנסיוס אי קואב
 דו איל ריינו קון נאס'יזה אינטרו פור קאב'נו די
 אישטו דיס'ו איל פכוק אי אה דיג'ה די מרדכי
 אסתר אזיין קומו קי אירה קריאנסי קוניל:

בימים
 אין לוס דיאס לים אישטוס אי מרדכי אסינטאדו אין
 פואירטה די א ריי סי אינכאניו
 נגתן אי חרש דוש סינקלאכ'וס די איל ריי גוארדאנטיס
 לוס אטואינדוס אי בוס'קארון
 פור טינדיר טוס מאנוס פור מאטאר אה איל ריי
 אחסורוס אי דיירון קונסיז'ו אינטרי אילייוס אי
 פוז'ירון טוסינו די קוליב'רו אישקורסיאון אי ואלו
 די אורו קי ביויאה קוניל אחסורוס קי קומו בוס'
 קאב'ה איל ריי ביויה קוניל לי דאואן איל
 איריאה איל קוליב'רו אי לו מאטנ'ה:

בימים
 אין לוס דיאס לים אישטוס אי מרדכי אסינטאדו אין
 פואירטה די א ריי סי אינכאניו
 נגתן אי חרש דוש סינקלאכ'וס די איל ריי גוארדאנטיס
 לוס אטואינדוס אי בוס'קארון
 פור טינדיר טוס מאנוס פור מאטאר אה איל ריי
 אחסורוס אי דיירון קונסיז'ו אינטרי אילייוס אי
 פוז'ירון טוסינו די קוליב'רו אישקורסיאון אי ואלו
 די אורו קי ביויאה קוניל אחסורוס קי קומו בוס'
 קאב'ה איל ריי ביויה קוניל לי דאואן איל
 איריאה איל קוליב'רו אי לו מאטנ'ה:

ומרדכי ישב בשער המלך קצף בגתן
 והרש שני - סריסי המלך משמרי הסף
 ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש : ויודע
 הדבר למרדכי ויגה לאסתר המלכה
 והאמר אסתר למלך בשם מרדכי : ויבקש
 הדבר וימצא ויחלו שניהם על-עץ ויכתב
 בספר דברי הימים לפני המלך : א אחר
 הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את-
 המן בן המרתא האגגי וינשאהו וישם את
 כסאו מעל כל-השרים אשר-אחזו (ב) וכל-
 עבדי המלך אשר - בשער המלך פרעים
 ובשתחויים להמן כי-כן צוה - לו המלך
 ומרדכי

אי מרדכי אישטאן אין פוארטע די איל ריי
 שי אינשלאניו נבתן אי תרש דוש סינקלאב'וס
 די איל ריי די גואהדאכטיש לה קופה
 נוס'קארון פור טינדיר מאמו אגיל ריי
 אחשורוש (כג) אי פ'ואי פאנ'ידה לה קוזה אה
 מרדכי אי דינוסייו אה אסתר לה ריינה אי
 דיס'ו אסתר איל ריי פור נומנרי די מרדכי
 (כג) אי פ'ואי נוס'קארה לה קוזה אי פ'ואי
 אייאה אי פ'ואירון קולגאדוס אמנוש איליווס
 סונ'רי אורקה אי פ'ואי אישקריטוראין לינ'רו
 די פאלאצ'ראש די לוש היאש דילאנטרי איל
 ריי (א) דיספואיש די לאש פלאצ'ראש לאש
 אישטאש אינגראנדיסייו א ריי אחשורוש אה
 המן אינ'ו די המדחא איל אגגי אי אינש'אל
 ס'ולו אי פונו אה סו סיליח די ארינ'א די
 טודוס לוש סיניוריש קי קונל (ב) אי טודוס
 סיירנ'וס די איל ריי קי אין פוארטע די איל
 ריי ארודיליאכטיש אי אינקורנ'אכטיש אה
 המן קי אנשי אינקומינדו אה איל ריי
 אי

תרגום

ויודע אישטונסיש פ'ואי דינוסייאה לה קוזה
 קון אישפריטו די סאנטידאד אה מרדכי
 אי אנדוב'ו מרדכי אי דינוסייו אה אסתר לה ריינה
 אי דיס'ו אסתר איל ריי פור סו נומנראדו די
 מרדכי

אחר

דיספואיש די לאש פאלאצ'ראש לאש איש
 טאש אינגראנדיסייו איל ריי אחשורוש אה
 המן אינ'ו די המדחא איל אגגי אינ'ו די פרח אינ'ו
 די נזה אינ'ו די אופלוטס אינ'ו די יוסף אינ'ו די
 יוכים אינ'ו די ספרו אינ'ו די מעדי אינ'ו די בלעקן
 אינ'ו די אינתיטרומ אינ'ו די הרידום אינ'ו די סכר
 אינ'ו די נצר אינ'ו די פרמשתא אינ'ו די ויחא אינ'ו די סומקו אינ'ו די עמלק אינ'ו
 די לה דונזיליח די אליפן מאייר די עשו אי אינגראנדיסייו איל אי אינש'אלס'ו איל אי פונו אשו
 סיניח מאש ארינ'א קי טודוס שוש מאייראליש אי שוש סיירנ'וס

רשי

(כא) לשלוח יד • להסקותו ככ המות :
 (כג) ויודע הדבר למרדכי • שהיו מספרים
 דנריהם לפניו בלשון טרבי ואין יודעים
 שהיה מרדכי מכיר בשנעים לשונות שהיה
 מיוסני לשכת הגזית : (כג) ויכתב בספר
 דברי הימים • הטובה שעשה מרדכי למלך :
 (א) אחר הדברים האלה • שנבראח רפואה
 זו להיות לתשועה לישראל : גדל המלך את
 המן • שהקנ"ה נורא רפואה למכתן של
 ישראל קודם שיניח המכה עליהם :
 כורעים

אי טודוס סיירנ'וס די איל ריי קי אישטאב'אן אין פוארטע די איל ריי ארודיליאכטיש
 אי אומיליאכטיש אה המן פורקי אנשי אינקומינדו פור איל איל ריי אי מרדכי נון
 אירה ארודיליאכטי די לאנטרי די איל אי נון אירה דימאנדאן אין סו פאש •
 אי א

וּמַרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה (ג) וַיֹּאמְרוּ
 עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר - בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֵּכִי
 בִּדְוֵעַ אֶתְּהָ עֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ (ד) וַיְהִי
 בְּאִמְרָם אֵלָיו יוֹם וַיּוֹם וְלֹא שָׁמַע אֶל־הֵם
 וַיִּגְדּוּ לְהַמֵּן לְרֵאוֹת הַיַּעֲמֹדִי דְבַר־י מַרְדֵּכִי
 כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי (ד) וַיִּרְא הַמֵּן
 כִּי - אֵין מַרְדֵּכִי כִרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֵא
 הַמֵּן חֲמָה (ו) וַיִּבֹז בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֵּכִי
 לְבַדּוֹ כִּי-הִגִּידוּ לוֹ אֶת-עַם מַרְדֵּכִי וַיִּבְקֹשׁ
 הַמֵּן

אי מרדכי נון סי ארודילינאנ'ה אי נון סי
 אינקורב'אנ'ה : (ג) או דיש'ירון סיירב'וס
 די איל ריי קי אין פואירטה די איל ריי אה
 מחדכי פורקי טו פאסאן אה אינקומינדאנסה
 די איל ריי (ד) אי פואי קומו טו דינר איל
 די אה קאה די אה אי נון אגלייו אילייוס
 אי דינוסיארון אה המן פור ויר סי סי סוסטי
 ניאן פלאנ'ראט די מרדכי קי דינוסייו איל
 יוס קי איל ג'דייו (ה) או וידו המן קי
 נון מרדכי ארודילינאנסי אי אינקורב'אנסי
 איל אי אינג'וסי המן די סאניא : (ו) או
 מינוספריסייו אין שוס אונ'וס פור טינדיה
 מאנו אין מרדכי אה טו שולאש קי דינוסיא
 רון איל אה פואיב'נו די מרדכי אי בוס'קו
 המן

רשי
 כורעים ומשתחווים • שעשה עצמו אלה
 לפיכך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה : (ד)
 היעמדו דברי מרדכי • האומר שלא ישתחוה
 עולמית כי הוא יהודי והזהר על ע"א :
 ואת

תרגום
 וַיֹּאמְרוּ • אי דיש'ירון סיירב'וס די א ריי קי אין
 פואירטה די קאה די איל ריי אה
 מרדכי קי גראנדיזה איי אטי דימאזיאה טוב'רי
 נוס קי נוס ארודילינאנטיס אי אומילינאנטיס דילאנ
 טרי המן אי טו פורקי נון טי ארודילינאנסי דילאנטרי
 די איל פורקי טו פאסאן סוב'רי אינקומינדאנסה די
 איל ריי • רישפונדייו מרדכי אי דיש' אילייוס

פאלאב'רה אנה אי דינר אמיי קי איגואל איי אה איז'ו די איל אומברי קי איל שי איגאלטיסי אי
 סי אינגראנדיסי אי איל נאסירו די מוז'יר אי דיאש פוקוס סוס וידאש אי אין טו נאסימיינטו ליורו
 אי אלגואייה אי טו אינגראנדיסיר קון אנשייח אי סוספירו אי טודוס סוס דיאש לינוס די סאניא
 אי סו קאב'ו טורנה אפולו אי ייו מי אומילייויו איל דייוגראנדי ביוו אי פ'ירמי קי איל
 אונ'ו אין לוס טיילוט קי איל פ'ואיגו קימאן פ'ואיגו סוס אנג'יליש די פ'ואיגו די קולגו לה טייה
 קון סו בראסו אי איספאנדייו לה טיירה קונסו וילונטאד אישקלאריסי לה אישקורידאד אי קון סו
 סינסייה איזו לה מאר אי טו ואלייאדו קון ארינה קון טו אישטולטו סוזו סאב'ור די אגואש דולסיס
 די לאש פאלאדאש אי ויינטו די לאש אולאש קון טו פ'ואירכה רטו איל קומו קון קאדינאש לו סירו
 אי לו אינסירו אין סיליורוס די אב'ישמו פורקי נון סוב'ה אלה טיירה לה אזי טימנלאר אי נון
 פאכס סו פירמינו • קון סו דיג'ו קריאו סיילוט אי אישפאנדייו איל קומו לה טוב'י איניל אויר
 לו אישפאנדייו קומו לה אישפיצורה סוב'רי איל מונדו מאנספארה קומולה טיינדה סוב'רי פ'אסוס
 די לה טיירה קארגאן קון טו פ'ואירכה לו די אריב'ה אי לו די אב'אש'ו קוריינטיס דילאנטרי די
 איל איל סול אי לה לונה אי כימה אי לאש אישטרילייחש אי לאש פלאניטאש נון שי באלדאן אורה
 אנה נון ריפואן מאלו טודוס אילייוס קוריינטיס דילאנטרי די איל קומו מינסאז'ירוס אנדאנטיס
 אלה דיריג'ה אי אלה איקסיידרה פור אזיר טו וילונטאד איל קי קריאו אילייוס איל קונב'ייני
 טו

הָמָן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל־הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־
 מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרֶשׁ עִם מַרְדֳּכָי (ז) בַּחֲדָשׁ
 הַרְבֵּשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִסָּן בְּשָׁנָה שְׁתַּיִם
 עֲשָׂרָה לְמֶלֶךְ אַחַשְׁוֵרֶשׁ הַפֶּל פּוֹר הוּא
 הַגּוֹרֵל לְפָנָי הָמָן מִיּוֹם וּלְיוֹם וּמִחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ

תרגום
 פור אלכס'אר אי פור אומיליארסי דילאנטרי די איל
 רישפונדיירון אי דיס'ירון אה איל אה מרדכי אי
 איק אליואמוש קי טו פאדרי סי אומיליוו דילאנטרי
 סו פאדרי די המן די רישפונדייו מרדכי אי דיס'ו
 איליוו די אונדי איי קי סי אומיליוו דילאנטרי סו
 פאדרי די המן דיס'ירון איל נון סי ארודיליוו יעקב
 טו פאדרי דילאנטרי די עשוטו אירמאנו קי איל סו
 פאדרי די המן דיס'ו אה איליוו ייו סו די איל
 סימין די בנימין אי קואנדו סי אומיליוו יעקב דילאנט
 סי אומיליוו דילאנטרי נינגון אומברי די שוש דיאש
 פור קאב'ו די איסטו לו גוארדו איל פ'ירמי די סו מאדרי אשטה
 אורה קי טוב'ירון אה טיירה די ישראל אי סי פ'רבואו איל בית המקדש אין סו טיירה אי פוזולה
 שכינה אין סו טירמינו אי טודה קאזה די ישראל סי אליגה ארון אליו אי טודוס לוס פואיט'לוס סי
 אומיליואב'אן אי סי ארודיליואב'אן אין סו טיירה אי ייו נון ייו ארודיליואב'אן ני אומיליואב'אן
 דילאנטרי המן איל מאלו איל אינמיגורו איל איסטו

בחדש
 איניל מיו איל פרימירו איל מיו דיניסן אין אנוו די דוזי אה ריינו די אחשורוש איג'ו
 סואירטי פור דיסטרואיר פ'איט'לו שאנטו פאליוו אונה בוז די לוס טיילוס אי אכסי דיס'ו
 נון טימאדיס' קומפאניא די ישראל קי סי טורכאס' אין תשובה איל סירה טרואיקו די לה סואירטין
 איסטוגסיס אינפישו שמטי איל איסקרוואנו פיר איג'אר גראמו די לה סואירטי דילאנטרי המן די
 דיאה אדיאה אינפישו די דיאה פרימירו די לה סימאנה אינון סי לי אייודו פור קאב'זה קי איניל
 סי קריארון סיילוס אי טיירה אי איניל סינגונו נון סילי אייודו פור קאב'זה קי איניל סי קריאו
 לה איספאנדיורה איניל טריסירו נון פור קאב'זה קי איניל סי קריאו גואירטו די עדין איניל
 קוארטינו נון פור קאב'זה קי איניל סי קריארון איל סול איל לה לונה אי סיטי לאס איסטריליאס
 אי דוזי מזלות איניל קינטו נון פור קאב'זה קי איניל סי קריארון לויסן אי איל גאליוו מונטיס קי
 סון אפאריז'אדוס פארה קומפאניא די ישראל פארה לה בעודה די איל דיאה גראנדי איניל
 סיזין דיאה נון פור קאב'זה קי איניל סי קריארון אדס אי חוה איין דיאה די שבת נון פור קאב'זה
 קי איל סיניאל די פ'ירמאמיינטו אינטרו י"י אי אינטרי פואיט'לו די ישראל איסטאז'ו די לוס
 דיאש אי אינפישו אין לוס מיזיס איין ניסן נון סילי אייודו פור קאב'זה די איל זכות די פסח
 אין אייר נון פור קאב'זה קי איניל דיסינדייוו לה מאגנה איין סיזין נון פור קאב'זה קי איניל סי
 דייו לה ליי אין סיני איין תמוז נון פור קאב'זה קי איניל סי פארטייו סירקה די ירושלים אי
 נון פירטיניטי פור סיאיר אנגוסטיא דוס וזיס איין אב נון פור קאב'זה קי איניל איסטאז'ארו
 די מוריר לוס מואירטוס די אול דוזיירטו אי איניל טורנו לה שכינה ד'ו איל סיניור די איל
 מוגרו אי אב'לר קין משה איין אלול נון פור קאב'זה קי איניל סוב'יוו משה איין מונטי די סינג
 פור

המן פור דיסטרואיר אטודוס לוס ג'דייוס
 קי אין טודו ריינו די אחשורוש פואיט'לו די
 מרדכי : (ז) איניל מיו איל פרימירו איל
 מיו דיניסן אין אנוו די דוזי אה איל ריי
 אחשורוש איג'ו גראמו איל לה סואירטי דילאנט
 טרי המן די דיאה אדיאה אי די מיו אה מיו
 די

רשי
 זאת דתי המלך לוח מס לעבודת
 המלך : אין טוה : אין חשט כלומר
 אין נכע : (ז) הפיל פור הפיל מי
 שהפילולא פי מי ומקרא קצר הוא : הוא
 הגורל הכתוב מפרש ומהו הפור הוא גורל
 הפיל הגורל באיזה חדש יכליח : מיום ליום
 באיזה יום נחדש שיכליח : יכתב
 טרי עשו אי בנימין נון אירה נאסידו אי נון
 פור קאב'ו די איסטו לו גוארדו איל פ'ירמי די סו
 אורה קי טוב'ירון אה טיירה די ישראל אי סי פ'רבואו
 שכינה אין סו טירמינו אי טודה קאזה די ישראל סי אליגה
 ארון אליו אי טודוס לוס פואיט'לוס סי אומיליואב'אן
 אי סי ארודיליואב'אן אין סו טיירה אי ייו נון ייו ארודיליואב'אן
 דיאש אי אינפישו אין לוס מיזיס איין ניסן נון סילי אייודו
 פור קאב'זה די איל זכות די פסח אין אייר נון פור קאב'זה
 קי איניל דיסינדייוו לה מאגנה איין סיזין נון פור קאב'זה
 קי איניל סי פארטייו סירקה די ירושלים אי נון פירטיניטי
 פור סיאיר אנגוסטיא דוס וזיס איין אב נון פור קאב'זה קי
 איניל איסטאז'ארו די מוריר לוס מואירטוס די אול דוזיירטו
 אי איניל טורנו לה שכינה ד'ו איל סיניור די איל מוגרו
 אי אב'לר קין משה איין אלול נון פור קאב'זה קי איניל סוב'יוו
 משה איין מונטי די סינג פור

אין טוה : אין חשט כלומר
 הפיל מי שהפילולא פי מי ומקרא קצר הוא : הוא
 הכתוב מפרש ומהו הפור הוא גורל
 באיזה חדש יכליח : מיום ליום
 נחדש שיכליח : יכתב
 טרי עשו אי בנימין נון אירה נאסידו אי נון
 פור קאב'ו די איסטו לו גוארדו איל פ'ירמי די סו
 אורה קי טוב'ירון אה טיירה די ישראל אי סי פ'רבואו
 שכינה אין סו טירמינו אי טודה קאזה די ישראל סי אליגה
 ארון אליו אי טודוס לוס פואיט'לוס סי אומיליואב'אן
 אי סי ארודיליואב'אן אין סו טיירה אי ייו נון ייו ארודיליואב'אן
 דיאש אי אינפישו אין לוס מיזיס איין ניסן נון סילי אייודו
 פור קאב'זה די איל זכות די פסח אין אייר נון פור קאב'זה
 קי איניל דיסינדייוו לה מאגנה איין סיזין נון פור קאב'זה
 קי איניל סי פארטייו סירקה די ירושלים אי נון פירטיניטי
 פור סיאיר אנגוסטיא דוס וזיס איין אב נון פור קאב'זה קי
 איניל איסטאז'ארו די מוריר לוס מואירטוס די אול דוזיירטו
 אי איניל טורנו לה שכינה ד'ו איל סיניור די איל מוגרו
 אי אב'לר קין משה איין אלול נון פור קאב'זה קי איניל סוב'יוו
 משה איין מונטי די סינג פור

שנים-עשר הוא-חדש אדר (ח) ויאמר המן
למלך אחשורוש ישנו עם - אחד מפור
ומפחד בין העמים בכל-מדינות מלכותך
ודתיהם שנות מכל-עם ואת-דתו המלך

ד תרגום אינם

ער טומאר דוש טאכ'לאש די ליי אוטראש אין תשרי
נון פור קאב'זה קי איניל סי פירדונאן פיקאדוש די
ישר אל: אין מהחטון נון פור קאב'זה קי איניל דישי
נהיוו אייל דילוב'יוו אי פ'ואי אישקאפארו נח אי
שוס איז'וש אי טודוש קי איראן קוניל: אין כסליו
נון פור קאב'זה קי איניל סי אסימינטו אייל בית
המקדש: אין טבת'נון פור קאב'זה קי איניל סוב'יוו
נבוכדנצר אייל מאלו סוב'רי ירוסלים אי אבאטטו פור
סיאיר אוניל לה אנגושטיא לה אישטה: אין שטט
נון פור קאב'זה קי איניל פריסיפיו די אנויו אלום
ארב'וליש קי די איליווש איגאן פרימיריאש

ויאמר אי דיס'ו המן אה איל ריי אחשורוש איי
פואינ'לו אונו די ג'דיוש אישפארזידו אי
איש'מוכ'ידו אינטרי לוש פואינ'לוש אינ'טודאש סיב'רא
דיש דו אייל ריינו אלטיגוש אי אלטוש די אישפריטו
קוז'ינטיש אגיאש טיב'יאש אין טבת אי אסינטאכ
טיש קון קאנטארוש די אגואה פ'ריאה אין תמות
אי שוס איג'אש דימודאראש מאש קי טודו פואינ'לו
אי שוס פ'ואירוש מאש קי טודאש סיב'ראדיש אי אין
פואישטרוש פ'ואירוש נון אנראנטיש אי אין נואישטראש
איג'אש נון אינוילונטה שוס אלמאש אי איג'א די אייל
ריי נון איליווש אזיינטיש אי קואנדווין אנוש אישקו
פיין אין לה טיירה אי נוש קונטאן אנוש קומו קוזה
אינקונאדה אי קואנדו נוס סאליינטיש פור דיזיר
אי פור אזיר אולייד אין איג'אש די אייל ריי די
איליווש סוב'ין פור לאש סירקאש אי פורעיליואן
ונאליאדוש אי סוב'ין אי אינטראן פור לאש קאמא
ראש

די דווי אייל מיי די אדר: (ח) אי
דיס'ו המן אייל ריי אחשורוש איי פואינ'לו
אונו אישפארזידו אי אישפארטידו אינטרי
לוש פואינ'לוש אין טודאש סיב'ראדיש די
טו ריינו אי שוס לייש דימודאש מאש
קי טודו פואינ'לו אי אה לייש די אייל ריי

תרגום

ראש אישאלין פור לוש פורטיליווש אי קואכ
דו נוש קוריינטיש פור פרינדיר איליווש בול
טאן אי טורכאן אי סי פארראן רינלאסאגיאן קון
שוס אד'וש אי קרוש'ין קון שוס דיינטיש אי
נאטיין קון שוס פייש אי אטורב'אן אנוש אי
נוש נון פואידימוש פור פרינדיר איליווש
די שוס איז'אש נון נוש טומאנטיש אי די
נואישטראש איז'אש נון טומאן פארה איליווש
אי אייל קי טומו אלגונו די איליווש פור אזיר
איג'ו די אייל ריי לו פאקה אקיל דיאה דיזיינ
דו טבת איש'אויי פסח'איש אויי פור נון אזיה
איג'ו די אייל ריי אי איז'דיאה קי איליווש
אינוילונטאן פור קומפראר די נוש אנוש
אישטי דיאה שואילטו איש'אי אייל דיאה קי
נוש אינוילונטאמוש פור קומפראר די איליווש
כיראן פור נוש לה קאליי אי דיזין אישטי
דיאה אטור אייל אנוש אין אורה פרימירה די
אייל דיאה דיזין שמע מילדאמוש אין לה
סיבונדה דיזין אוראכיוון דיזיימוש אין לה
טריסירה דיזין פאן קומיימוש אין לה קואר
טינה אורה דיזין אה אייל ריי קי איך לוש
סיילוש בינדיזיימוש קי דיזין אנוש פאן אי
אגואש אינלה קינטינה סאלין פארה שו טרא
טו אי אינלה סתינה סי טורכאן אי אין לה
סיטינה סאלין דילאנטרי די איליווש שוס
מוז'יריש פור הישווירלוש אי דיזין איי קי
אנגושטייו אב'וש קון איג'א די אייל ריי מאלו
אונה ויס אלום סיטי דיאש אין טבת אינט
ראן אשוס קהילות אי מילדאן אין שוס ליב'רוש
אי דיקלאראן אין שוס פרוש'יטאש אי מאלדי
זין אה נואישטרו ריי אי קיב'ראנטאן אה
נואישטרה פודישטאניאה אנדיזין אישטי איש
אייל דיאה אייל שיטינו קי היסונו אינויל אייל
דיזין גראנד'אי שוס מוז'יריש נדות אה לוש
סייטי

סייטי דיאש סאלין אה מידייה נוב'י הטבילה
 אי אינקונאן הלחש אבואש אי אלום אוב'ו
 דיאש קה טאן סיראדורה די שום איז'וס אי
 נון אפיאדאן סוב'רי איליי'וס אי דיזין קי סיאמוס
 דימודאדום די איז'וס די לוש פואיב לוש אי
 אגוס טרינטה דיאש לייאמאן מין אי דיזין
 אונז חסר אי אונז מלא איניל מין די ניסן
 אוב'ו דיאש צואינאן און איניל אי און ארדיר
 איל ליב'דו אי אלימפיאן שום אטואינדום
 קון איסקאלדאר אי איסקומבראן איל חמץ
 פיר קאב'זו די לאש מצות אי דיזין אישטי
 איס איל דיאש קי שי ריגמיירון איניל נואישט
 רוס פאדריש די אייס'טו אי לו לייאמאן אה
 איל דיאש די פסח אי אינטראן אה איל בית
 הכנסת אי מילדאן און שום ספרים אי דיקלא
 ראן און שום נביאים אי מאלדיזין אה נואיש
 טרו ריי אי קיב'ראנטאן אה נואישטרה פירי
 טטאניאה אי דיזין אל מודו קי שי איסקומברה
 איל חמץ דינאנטרי לה מכה אנשי שי איס
 קומברי איל ריינו מאלו קי אינטרי נוס אי
 אנשי שי אבה אנוש ריגמישיין די איל ריי
 איל טורפי איל אישטי: איניל מין די סיון
 און דוש דיאש נואינוש אי אינטראן אה שום
 נתי כנסיות אי מילדאן שמע אי און אורא
 שיון אי מילדאן און שו ליי אי דיקלאראן
 און שום נביאים מאלדיזין אה נואישטרו ריי
 אי קיב'ראנטאן אה נואישטרה פודישטאניאה
 אי לו לייאמאן אהיל דיאש די עכרת אי דיאש
 די שנועות אי סוב'ין אהיל טיו'אדו די קאזה
 די שו דייו אי איג'אן פ'לוריש אי מאנשאנאש
 אי לאש קוז'ין אהיליי'אש אי דיזין אנשי קומו
 שי קוז'ין אישטאש מאנשאנאש אנשי שי קוש'
 גאן שום איז'וס די אינטרי נוס אי דיזין
 אישטי איל איל דיאש קי פ'ואי דארה לה ליי
 אה נואישטרוס פאדריש סוב'רי מוכטי די
 סיני די טיימפו און טיימפו ראש השנה לייא
 מאן און אונז איניל מין די תשרי אינטראן
 אשום קהילות מילדאן און שום ספרים אי
 דיקלאראן און שום נביאים אי מאלדיזין אה
 נואישטרו ריי אי קיב'ראנטאן אה נואישטרוס
 פודישטאדוריש אי טאניין קון טרוכפיטאש
 אי

אי דיזין איל דיאש איל אישטי אינטרה מימנראשיון
 די נואישטרוס פאדריש דינאנטרי נואישטרו פאדרי
 קי און לום סילום אי אינטרי נואישטרה מימנראשיון
 פארה ציין דינאנטרי די איל אי די נואישטרוס איני
 מיגוס פארה מאל'י אי קומו אלייגה נואיב'י און
 חשרי דיגולייאן בהמות אי גאליינאש אי פאטאש אי
 קומין אי ציון אי שי אינויסיאן איליי'וס אי שום
 מוז'ריש אי שום איז'וס אי שום איז'וס אי און
 דיים אפריטאן שום פ'אמילייאש אי מאמאנטיש
 טיטאש פור איינואד אי נון אפיאדאן סוב'רי איליי'וס
 אי דיזין איל דיאש איל אישטי סי פירדונאן נואיש
 טרוס פיקאדום אי נואישטרוס פיקאדום סי אפאניין
 אי סי אינייאדין סוב'רי פיקאדום די נואישטרוס
 אינימיגוס אי אינטראן אסום נתי כנסיות אי מילדאן
 און שום ספרים אי דיקלאראן און שום נביאים אי
 מאלדיזין אה נואישטרו ריי אי קיב'ראנטאן אה נואיש
 טרוס פודישטאדוריש אי דיזין אנשי סי נאלדי אישטי
 ריינו טורפי די איל מוכדו אי דימאנדאן פיאדאדום
 אי רוגאן קי מואירהן איל ריי אי סי קיב'רי סו
 פודישטאניאה: און קינזי און תשרי און קאב'אניאש
 אי סוכה און טיו'אדום די שום קאזאש אי סאלין
 אלאש גואירטאש אי אנואישטרוס נוסטאניש אי ארא
 נאן נואישטרוס לולניש אי קורטאן נואישטרוס
 אחרוניש אי דיספידאשאן נואישטראש ערנות אי
 דישטראוין אה נואישטרוס נוסטאניש אי אראנאקאן
 שום ראמאש אי נון אפיאדאן אי און הושענות אי
 דיזין אל מודו קי און איל ריי און אורדין די לה
 פיליאה אנשי נוס אנוינטיש אי אינטראן אסום נתי
 כנסיות אי מילדאן און שום ספרים אי און אוראש
 יון אי סי אליגראן אי אירודיאן קון הושענא אי סאל
 טאן אי נאילאן קומו לוש קאב'ריטוס אי נון סאב'י
 מוס סי מאלדיזיר מאלדיזין אנוש אי שי בינדיזיר
 בינדיזין אנוש אי לו לייאמאן אהיל פאשקואה די לאש
 קאב'אניאש אי נון און איג'א דיל ריי אי דיזין
 אנוש אישטי דיאש איס אסור אנוש פור טראטאר אי
 לו שאקאן אטודו איל אנשי דיזינדו שנת איס און
 פאשקואה איס און אי נון און איג'א די איל ריי:
 אלום סינקואינטה אנוש לייאמאן יובל'י אלום סייטי
 אנוש לייאמאן שמיטה'י אלום דוני מיוש לייאמאן
 אנוש: אלום טרינטה דיאש לייאמאן מין אי און
 ראש חדש דיאש צואינו'י אלום סייטי דיאש לייאמאן
 סי

המדתא האגבי איל אנבוטטויחדור די לוס
 ג'דיוס : (יא) אי דיט'ו איל ריי אה המן
 לה פלאטה דאדה אטי אי איל פואיב'לו פור
 אזיר איניל קומו פלאזי אין טוס אונ'וס :
 (יב) אי פ'ואירון לייאמאדוס איסקריאנוס
 די איל ריי איניל מיו איל פרימירו אין
 טריזי דיאש איניל אי פ'ואי איסקריטו קומו
 טודו לו קי אינקומינדו המן אארבוזיליש
 די איל ריי אי אה לוס קונדיש קי סוב'רי
 סיב'דאד אי סיב'דאד איאה מאיוראליש די
 פואיב'לו אי פואיב'לו סיב'דאד אי סיב'דאד
 קומו שו איסקריטורה אי פואיב'לו אי
 פואיב'לו קומו בו לינגואז'י פיר נומברי די
 איל ריי אחסורוס פ'ואי איסקריטו אי פ'ואי
 סיניאלאדו קון סורטיז'ה די איל ריי :
 (יג) אי אינניאל קארטאש אין פודיר די
 לוס קוריאוש אטודאש סיב'דאדיש די איל
 ריי פור דיטרוזיר פור מאטאר אי פור
 דיפירדיר אטודוס לוס ג'דייוש די מוסו אי
 אסטה וייז'ו פ'אמיליוז'ה אי מוז'ריש אין
 טריזי אילז מיו די דתי איל מיו די אדר
 אי שו איספוז'ו פור פריאר : (יד)
 טרישלאדו די לה איסקריטורה פור סיאר
 דאדה לוי אין קאדה סיב'דאד אי סיב'דאד
 דיט

די המדתא האגבי צהר היהודים : ויאמר המלך
 להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בן כטוב
 בעיניך : (יב) ויקראו ספרי המלך בחודש
 הראשון בשלשה עשר יום בן ויכתב ככל
 אשר צוה המן אל אחשורוש המלך ואל
 הפחות אשר על-מדינה ומדינה ואל שרי
 עם ועם מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם
 כלשונן בשם המלך אחשורוש נכתב ונחתם
 בטבעת המלך : ונשלוח ספרים ביד הרצים
 אל-כל-מדינות המלך להשמיר להרוג
 ולאבד את-כל היהודים מנער ועד-זקן טף
 ונשים ביום אחד בשלושה עשר לחודש
 שנים-עשר הוא-חדש אדר ושלדם לבן :
 פתשגן הכתב להנתן דה בכל-מדינה ומדינה
 גלוי

רש"י

(י) ויסר המלך את טבעתו . הוא מתן כל
 דבר גדול שיסאלו מאת המלך להיות מי
 שהטבעת בידו שליט . נכל דבר המלך :
 (יג) ונשלוח ספרים . ויהיו נשלחי ספרים
 אישטר'א טרמי"ש בלעז והוא מגזרה אם
 נלחם נלחם נגלה נגליתי נדמה נדמתי :
 נשלשה עשר לחדש שנים עשר . ביום י"ג
 לאותו חדש שפוא י"ב לחדשי השנה :
 (יד) פתשגן . לשון ארמי ספורתכתובלעז
 דריוממנ"ט : להנתן דת . צווי הכת'שפיה
 אומר להנתן חק גזירת המלך :
 גלוי

הרגום

יאמר אי דיט'ו איל ריי אה המן טופלאטה
 דאדה אטי אי איל פואיב'לו פור אזיר
 איניל לו קי פלאזי אין טוס אונ'וס אי טו איל ריי
 אחסורוס נון קומו מירקאדיר אי נון קומו ויגדידור
 איזישטיש איל מירקאדיר דה פרינדה אי איל וינדי
 דור טונמה פרינדה טו נון מירקאדיר אי נון ויג
 דידור אי דישטיש טו סיליוו אה המן אי דיט'שטיש
 איל טו פלאטה דאדה אטי אי איל פואיב'לו פור
 אזיר איניל לוקי פלאזי אין טוס אונ'וס סוב'רי טי
 סי אפ'ירמו לוקי דיזי איל פסוק אנניאומי די אורו
 אין נאריו די פואירקו אל מודו קי נון אירמוזו
 איל אנניאומי איל פואירקו אנסי נון פירטיניסי
 אטי איל ריינו אי טו אסימיו'אש אמנו'יר אירמוזה
 אי טיראדה די סאור .

פתשגן אי פ'ואי דיקלארדה לה איסקריטו אי פ'ואי דיסקוב'יירטה לה קאדה אקאדה סיב'דאד
 ג

בְּלִילֵי לַלַּיִל הַהוּא יִשְׁמְעֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וְעַתִּידֵינוּ לְיוֹם הַחַיִּים
 הַרְצִים יְצֵאוּ דְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת
 נַחֲנֶה בְּשִׁשָּׁן הַבֵּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יִשְׁבֵּנו
 לְשִׁחוֹת וְהָעִיר שִׁשָּׁן נְכוּכָה : וּמֵרַדְכֵי יָדַע

ד
 חרנום

אי סינ'דאד פ'ואי דיסקוב'יירטו אה טודוס לוס פואינ' לוס קי סיאן איג'וס פרונטוס פארה איל דיאה איל אישטי סוב'רי טודו אישטו פור אזירטי סאויר קי מדה פור מדה נון פ'ואי נאלדאדו ויניד אי ויריס' שוס אירמאנוס די יוסף פירקי לו וינדיירון אטיירה איסטראניא איז'וס די שוס איז'וס פואירון וינדידוס אטיירה איסטראניא אי בנימן נון סי אג'ונטו קון שוס אירמאנוס פור אישטו סאליירון די איז'וס די שוס איז'וס ריגמידוריס אה ישראל אילייוס מרדכי אי אסתר :

דיסקוב'יירטו אטודוס לוס פואינ' לוס פור סוי אפאריו' אדוס פארה איל דיאה א אישטי : (טו) לוס קוריאוס סאליירון אינכוס' אדוס פור פאכ'רה די א ריי אי א פריגון דאדו אין טושן איל פאלאסיוו אי איל ריי אי המן סי אסינטארון פור נוייר אי לה פינ'דאד די שושן רינואילטה : (א) אי מרדכי סופו רשי אה

גלוי לכל העמים דבר זה : (טו) והדת נתנה בשושן מקום שהיה המלך שם ניחן החק בו ביום להיות עתידים ליום י"ג לחדש אדר לכך : והעיר שושן נכוכה היהודים שבה : (א) ומרדכי ידע נעל החלום אמר בו שיטכיו העליונים לכך לפי שהסתחו לכלם בימי נכוכדנל' וסנהנו מסעודת אסתר :

אי מרדכי איל זדיק וידו קון אישפריטו די כאנטידאד אטודו לו קי פ'ואי איג'ו אינכיאו איל ריי אסו פאלאסיוו פור מאנו די שוס שירב'וס לוס ג'ושטוס אונדי חגי אי זכריה אי מלאכי קי אישטאנ'אן אין לשכת הגזית אי הפרופ'יטיאנ'אן אליי אינלה פירקה גראנדי די שרוסלים אי דישפואיס קי שי פ'ראגוארון אינלייא סיטינטה אי דוס טוריש אינכיאו אסטרודס איל מאלו אי טרוס'ו סיינטו אי וינטי אי סיטי אישקרויאנוס די סיינטו אי וינטי אי סיטי סיב דאדיס קאדה וארון אי וארון סו אינכולטירו אי 'סו קואדירנר אין סו מאנו אי שי אפינטארון אין פואיר טאס די שושן אי אישקרויוירון אי אינכיארון כיטינסיאס פ'ואירטיס פור לוס ג'דייש אי פור שוס פ'ואירוס אי לה קארטה פרימירה אישקרויוירון אילייא פור נומבראדו די איל ריי אי לה סילייא רון אילייא קון סיליוו די איל ריי אי אינכיארון אילייא פור מאנו די לוס קוריאוס אי אנסי אירה אישקריטו אין לה קארטה • טאנטו וארוניס פירדידוס אי ואזיאוס אי אילייוס אינכומינדו איל ריי אסטרודס אטודוס לוס פואינ' לוס ג'ינטיאוס אי לינאז'יס קי מוראן אין טודה לה טיירה גואיסטרה פאס סי מוג'יגואי אזימוס סאויר אווס קי וארון אונו ויטו אינדי כוס נון די נוואיסטרו לוגאר אי נון די נוואיסטרה סיב'דאד איל אי וינו פור אינכיאדיר סוב'רי כוס אי פור מאיורבארטי סוב'רי נוואיסטרוס אינכומיגוס פיזקווימוס אינכיל אי המן זאס'ה סו נומברי איז'ו די אגב איל ריי יז'ו די עמלק איל מאיוראל איז'ו די רעואל איז'ו די אליפז מאיור די עשו איז'ו די פודיסטאדוריס אי סיניוריס די אזינדאס אי ריקוס די טייראס אי דימאנדו די מי דימאנדה פיקינייא אי ליב'ינאס אי דינוסיוו אמני פור לוס ג'דייוס אי פור שוס ריז'וס אי שוס פואירוס אי פורקי נון טון נוואינוס אי דיס'ר אמני קואדירנר סאליירון די מזריס איראן סיסינטה מילארייאס די וארוניס אי ייו דארי אטי סיסינטה מילארייאס די קוארטוס די פלאטה סיין קוארטוס פור קאדה וארון אי וארון אי איל פואינ' לו איל אישטי לו וינדי אהיל פארה מאטאר • אגורה ייו איל ריי אסטרודס מונג'ו מי אליגרי אי מי סאויר פלאזיוו סוב'רי מי אי לה פלאטה טומי די איל אי איל פואינ' לו וינדי אהיל פארה מאטאר • אגורה קומיד אי ביויד אי אליגרארבו'וס אל מודו קי ייו קומו אי ביב'ו אי מי אליגרו איל ע'אנ'אן ארקו גראווי אין ארקו איל טראוואן איספאדה טראווי איספאדה אי סאליד אי פודיסטא

זמרדכי אי מרדכי איל זדיק וידו קון אישפריטו די כאנטידאד אטודו לו קי פ'ואי איג'ו אינכיאו איל ריי אסו פאלאסיוו פור מאנו די שוס שירב'וס לוס ג'ושטוס אונדי חגי אי זכריה אי מלאכי קי אישטאנ'אן אין לשכת הגזית אי הפרופ'יטיאנ'אן אליי אינלה פירקה גראנדי די שרוסלים אי דישפואיס קי שי פ'ראגוארון אינלייא סיטינטה אי דוס טוריש אינכיאו אסטרודס איל מאלו אי טרוס'ו סיינטו אי וינטי אי סיטי אישקרויאנוס די סיינטו אי וינטי אי סיטי סיב דאדיס קאדה וארון אי וארון סו אינכולטירו אי 'סו קואדירנר אין סו מאנו אי שי אפינטארון אין פואיר טאס די שושן אי אישקרויוירון אי אינכיארון כיטינסיאס פ'ואירטיס פור לוס ג'דייש אי פור שוס פ'ואירוס אי לה קארטה פרימירה אישקרויוירון אילייא פור נומבראדו די איל ריי אי לה סילייא רון אילייא קון סיליוו די איל ריי אי אינכיארון אילייא פור מאנו די לוס קוריאוס אי אנסי אירה אישקריטו אין לה קארטה • טאנטו וארוניס פירדידוס אי ואזיאוס אי אילייוס אינכומינדו איל ריי אסטרודס אטודוס לוס פואינ' לוס ג'ינטיאוס אי לינאז'יס קי מוראן אין טודה לה טיירה גואיסטרה פאס סי מוג'יגואי אזימוס סאויר אווס קי וארון אונו ויטו אינדי כוס נון די נוואיסטרו לוגאר אי נון די נוואיסטרה סיב'דאד איל אי וינו פור אינכיאדיר סוב'רי כוס אי פור מאיורבארטי סוב'רי נוואיסטרוס אינכומיגוס פיזקווימוס אינכיל אי המן זאס'ה סו נומברי איז'ו די אגב איל ריי יז'ו די עמלק איל מאיוראל איז'ו די רעואל איז'ו די אליפז מאיור די עשו איז'ו די פודיסטאדוריס אי סיניוריס די אזינדאס אי ריקוס די טייראס אי דימאנדו די מי דימאנדה פיקינייא אי ליב'ינאס אי דינוסיוו אמני פור לוס ג'דייוס אי פור שוס ריז'וס אי שוס פואירוס אי פורקי נון טון נוואינוס אי דיס'ר אמני קואדירנר סאליירון די מזריס איראן סיסינטה מילארייאס די וארוניס אי ייו דארי אטי סיסינטה מילארייאס די קוארטוס די פלאטה סיין קוארטוס פור קאדה וארון אי וארון אי איל פואינ' לו איל אישטי לו וינדי אהיל פארה מאטאר • אגורה ייו איל ריי אסטרודס מונג'ו מי אליגרי אי מי סאויר פלאזיוו סוב'רי מי אי לה פלאטה טומי די איל אי איל פואינ' לו וינדי אהיל פארה מאטאר • אגורה קומיד אי ביויד אי אליגרארבו'וס אל מודו קי ייו קומו אי ביב'ו אי מי אליגרו איל ע'אנ'אן ארקו גראווי אין ארקו איל טראוואן איספאדה טראווי איספאדה אי סאליד אי פודיסטא

אין

אין איליוס אין קאטורזי אי אין קינזי איניל
 מיז די אדר די אישטי אנניז אי נון אפיאדיס'
 נון סוב'רי שוש רייט אי נון סוב'רי שוש פודי
 שטאדוריס אי נון סוב'רי שוש מאייראליס
 אי נון סוב'רי שוש מוסום אי שוש פ'אמיליואש
 סאלוו מאטאד איליווס אי שוש אזוינדאש
 פריאד קאדה ווארון אי ווארון פארה סי מיזמו
 קומאנדו די מי איל ריי אחשורוש אה טודוש
 לוש פואיב'לוש ג'ינטיאוש אי לינגואז'יש אי
 אין קאדה לוגאר אי לוגאר אי אין קאדה
 סיב'דאד אי סיב'דאד אי אין קאדה פריב'ו אי
 טריב'ו אי אין קאדה לינאז'י אי לינאז'י אי
 אין קאדה קאזאל אי קאזאל קי סי אלייארה
 אליו סיירב'ו ג'ידייו או סיירב'ה ג'ודיאה
 דיגוליאראן אסום מאייראליס סוב'רי לה
 פואירטש די אקיליאה סיב'דאד פורקי נון
 ריסב'יירון פיטינסייאש די איל ריי קי יוו
 אחשורוש אינוילונטו קי נון סיאה אלייאדו
 ג'ידייו סוב'רי פ'אסיס די טיירה די מי
 ריינו • אי קומו וידו מרדכי איל כדיק אלה
 סיטינסייא קי אסיטינסייז אי אלאש קארטאש
 קי סינייארון ראגו אשו וישטידו דילאנטרי
 די איל אי דיטראש די איל אי קוב'רייוסי די
 סאקו אי אינבולב'יוסי אין לה סיניזה אי
 אלסו שו בוז אי דיס'ו גואיי קי גראנדי לה
 סיטינסייא לה אישטה קי סי אסינטיסיו
 סוב'רי נוש קי אסינטיסיו איל ריי אי המן
 נון סוב'רי לה מיאטאד אסינטיסיו אי לה
 מיאטאד דיס'ו אי נון סוב'רי איל טירסייו
 אי נון סוב'רי איל קוארטו סאלוו סוב'רי
 עודה לה ויד אינטירה אסינטיסיו סוב'רי נוש
 איל ריי אי המן פור אראנקאר אי פור
 דיטרוואיר אנוס די לאש ראיויש אי קואנדו
 ויירון פואיב'לו די קאזה די ישראל אה מרדכי
 איל כדיק קי אירה גראנדי אי אישטימאדו
 סוב'רי איליווש טודוש איליווס סי אפאניארון
 אונדי ל אסטה קי פ'ואי קומפאנייא גראנדי
 אי פואיב'לו מונג'ו מונג'ו קי נון אירה
 איליווש קואינטה סי אליואנטו מרדכי סוב'רי
 כום פייס אינטרי לה קומפאנייאריס סונדייו
 אי

אי אנשי דיס'ו איליווס פואיב'לו די קאזה די
 ישראל קירידו אי פריטייאדו דילאנטרי סו פאדרי
 קי אין לוש סיילוש נון סופיסטיש' לו קי פ'ואי אי
 נון איליישטיש' לו קי אסיטינסיו סוב'רי נוש איל
 ריי אי המן פור די פרינדיר אנוס די סוב'רי פ'אסיש
 די לה טיירה אי פור דיטרוואיר אנוס דינאס'ו די
 לוש סיילוש נון איי אה פוש ריי קי נוש אסופ'רימוש
 סוב'רי איל טאמזיין נו פרוס'יטה קי נוש קי פיאדא
 דיס סוב'רי נוש לוגאר נון איי אנוס פארה פ'ואיר
 טאמזיין נון סיב'דאד קי סיאמוש אישקאפאדוש אליו
 אין קאדה לוגאר אי לוגאר פ'ואי אישקריטו סוב'רי
 נוש אי קאדה סיב'דאד אי סיב'דאד פ'ואי אינביאדו
 פור נוש סומוש קומו אוב'יו'אש קי נון אה איליווש
 פאסטור אי קומו נאוי אין לה נאר קי נון איליאה
 גיאדור אי סומוש קומו גואירפ'אנוס קי נון אי
 איליווס פאדרי אי קואנדו איליווס מאמאנטיש
 מורייו סו מאדרי • אין אקיליאה אורה פאקארון אה
 איל ארון הקודש אין פואירטאש די שושן אי סאקא
 רון סוב'רי איל איל ספר תורה אינבולוידו קון סאקו
 אי אינבולוילטו אינלה סיניזה אי איראן מילדאנטיש
 איניל אישטה פרסה אינלה אנגופטייא אטי אי
 אלקאנסארטיאה קי דייו פיאדונו י'י טו דייו • סי
 אליואנטו מרדכי סוב'רי שוש פייס אינטרי לה קומ
 פאנייא ריש פונדייו אי אנשי דיס'ו פואיב'לו די קאזה
 די ישראל פואיב'לו קירידו אי פריטייאדו קי איש
 קירידו אי פריטייאדו דילאנטרי סו דייו אליואנטימוש
 די לוש וארוניש די נינה קואנדו פ'ואי אינביאדו
 סוב'רי איליווס יונה איז'ודי אמיתי איל פרוס'יטה
 פור טראשטורכאר אלה סיב'דאד די נינה אי אייגו
 לה קוזה איל ריי די נינה אי אליואנטו די
 סיליאה די שו אונרה אי טירו קורונה די ריינו די
 איל אי קוב'רייוסי די סאקו אי אינבולב'יוסי אין לה
 סיניזה אי אפריגונו אין נינה אי דיס'ו די סיטינ
 סייא די איל ריי אי שוש מאייראליש פור דיזיר
 לוש וארוניש אי לאש נישטייאש לוש בואייס אי לאש
 אוב'יו'אש נון סאלגאן פור באסיר אי אגואש נון
 ביואן אי פורנין די שוש קאמינוש לוש מאלוש אי די
 איל רוב'ו קי אין שוש מאנוש אי טורנו י'י אין שו
 דיג'ה די איל מאל קי פינסו פור אזיר איליווש אי
 נון אינו אי טאמזיין נוש ארימוש קומו איליווס אי
 סי

אֶת - כָּל - אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מְרֹדְכִי אֶת־
 בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַאֲפֶר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר
 וַיִּזְעַק זַעֲקָה גְדוֹלָה וַמְרָהּ (ב) וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי
 שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבֹא אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ
 בְּלִבּוֹשׁ שָׂק (ג) וּבְכָל־מְדִינָה וּמְדִינָה מִקּוֹם
 אֲשֶׁר דִּבֶּר - הַמֶּלֶךְ וּדְתוּ מִגֵּיעַ אֲבֵל גְּדוֹל
 לַיהוּדִים וַיְצוּם וּבְכִי וּמִסְפַּד שָׂק וַאֲפֶר יָצַע
 לְרַבִּים: וַחֲבֹאֲיָנָה נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר וְסַרְיִסָּה
 וַיִּגִּדּוּ לָהּ וַתַּחַל־חַל הַמֶּלֶכֶה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח

בגדים

ב

תרגום

סיטינסייארימוס אייונוס אי אפריגונארימוס תענית
 קי מוש קהטיוימוס די ירושלים אי קואנדו סיאוכלי
 גארוז לוס אינימיגוס די קאזה די ישראל סאליו
 אונה בוז אי לייאמו אהיל אה נבוכנצר ריי די בבל
 אי דיס'ו אהיל ריי נבוכנצר איל כסדי אליב'אנטה

אה טודו לוקי פ'ואי אויג'ו אי ראטגו מרדכי
 אסוס פאנייוס אי ויסטייו סאקו אי סיניזה אי
 סאליו אינטרי לה סיב'דאד אי אישקלאמו אים
 קלאמסיון גראנדי אי אמארגה : (ב) אי וינו
 אסטה די לאנטרי פואירטה די איל ריי קי
 נון פור ויניר אה פואירטה די איל ריי קון
 ויסטידו די סאקו (ג) אי און קאדה סיב'דאד
 אי סיב'דאד לוגאר קי פאלאכ'רה די איל ריי
 אי שו פריבון אלייגאנ'ה לימוניו גראנדי אס
 ג'דייוס אי איינו אי ליורו אי אינדיג'ה
 סאקו אי סיניזה אירה אישטראדאדו אלוס
 מונג'וס (ד) אי וינירון מופאס די אסחר אי
 שוס סינקלאכ'וס אי דינוסיארון אהילייא אי
 אדולוריוסי לה ריינה מונג'ו אי אינב'או

רש"י פאניו
 (ג) כי אין לבא • אין דרך ארץ לבוא א שער
 המלך בלבוס שק : (ג) דבר המלך ודתו :
 כשהשלוחים נושא הספרים עוזרים שם נתנה
 הדת נעיר :

איסוב'י סוב'רי ירושלים אי דיסטרואי אהילייא אי ארדי אהיל צית המקדש איניל פ'ואיגו אין אקילייא
 אורה נבוכנצר איל מאלו מיניאו שו קאב'יסה אי לייב'אנ'ה אי טראיאח סוס מאנוס פארה מודרי קי
 אירה סא'ניין לו קי פ'ואי אין קאב'ו די שו ריאל די סנחריב קואנדו סי אינב'או סוב'רי אילייוס איל
 אנג'יל די סילגש די לה אלטורה אי מאטו די אילייוס סיינטו אי אוב'ינטה אי סינקו מיל מאיורא'יס
 קון שופ וארוניס די פונג'אדו אי נון פ'ואי רומאניסידו אין סו ריאל די סנחריב סאלו איל אסו
 סולאס • אישטונסיס קואנדו סי ריקודרו אראזגו מרדכי אסוס ויסטידוס אי סי ויסטייו די סאקו
 אי אסינטוסי איניל פולב'ו אי אינבולב'יוסי אין לה סיניזה אי אינפ'יסו פור איג'אר לאגרימאס אי
 אנסי דיס'ו אין פריסיפיו די שו ליורו גואיי פור ב'וס קאזה די ישראל די סיטינסייא די איל ג'ואי
 סיו איל אישטי קי סאליו סוב'רי ווס אי סאליו אינטרי לה סיב'דאד אי אישקלאמו אישקלאמאסיון
 גראנדי אי אמארגה אסטה מונג'ו

ויבא

אי וינו די לאנטרי פואירטה די פאלאסיו די איל ריי פור לה סיטינסייא קי שי אסיטיו
 סיו קי נון ויניאה וארון הפואירטה די קאזה די איל ריי קון ויסטידו די סאקו אירה
 אלגון וארון די קאזה די ישראל אנדאן אה אלגון וארון די לוס פואיב'לוס אי דיניאה אהיל סירימוס
 ייו אי מיש איז'וס אי מי מוז'יר אטי פור סירב'וס אי טאן סולק מינטי אישקאפארימוס די אישטה
 מאטאנסה דיניאה אהיל קואל קיר וארון די רישטו די לוס פואיב'לוס אהיל וארון די ישראל נון ויש
 לוקי אישקריוי אין קארטה די מאנדו די ליידי פרס קי קואל קיר וארון די לוס פואיב'לוס קי סי
 אלייאר פאר די איל וארון ג'דייו סירה מאטאדו קומו איל • אישטונסיס אירה קואל קיר וארון די
 ישראל אנדאנסי אשו קאזה קון אנגוסטייא גראנדי • אין אקילייא אורה סי אפ'ירמו סוב'רי קאזה די
 ישראל לוקי אישטה אישקריוו אין ליב'רו די משה אי סירידיס וינדידוס אלניי אגואישטרוס אינימיגוס
 פור סירב'וס אי פור סירב'אס אי נון קומפראן אי אין קאדה דיאה אי דיאה אירה קאדה וארון אי
 וארון

בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שמו
 מעליו ולא קבל (ה) והקרא אסתר לחתך
 מפריסי המלך אשר העמיד לפניו ותצוהו
 על מרדכי לדעת מה-זה ועל-מה-זה (ו)
 ויצא חתך אל-מרדכי א רחוב העיר אשר
 לפני שער המלך ויגד לו מרדכי את כל-
 אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר אמר
 המן לשקול על-- גנזי המלך ביהודיים
 לאבדם: ואת פתשנן כתב-הדת אשר נתן
 בשושן להשמידם נתן לו להראות את-
 אסתר ולהגיד לה ולצוות עליה לבוא אל-
 המלך להתחנן לו ולבקש מלפניו על-עמה:
 ויבא חתך ויגד לאסתר את דברי מרדכי:
 והאמר אסתר להחך ותצוהו אל-מרדכי:
 כל-עבדי המלך ועם מדינות המלך יודעים

אשר

ג

תרגום

וארון אגדאן אי מינדאן אין קארטה די מאנדו די ליי
 די פרס אי די איל ריי אחסורוס אי די אלוי איראן
 סאכ'יינטים קואנטו ליש קידו אאיליוס די ריפנו
 איניל מונדו איסטונסיס סי אפי'רמו סוב'רי קאזה די ישראל לוקי אישטה איסקריטו אין ליי די משה
 אי סיראן טוס ויראש דיקולגאדאס אטי די איסקואינטרה איטי איספאכ'וריסיראש לה נוג'י אי א ריאש
 אי נון קריאיראש אין טוס ויראש פור לה מאנייאנה דיראש קואנדו סירה טאדרי אי פור לה טאדרי
 דיראש קואנדו סירה מאנייאנה די פאזור די טו קוראסון קי טי איספאכ'וסיראש אי דיויסטה די מוש

כל טודוס סירב'וס די איל ריי אי פואינ'לו קי אין סינד'דאדיש די איל ריי סאכ'יינטים קי
 וארון או מוז'יר קי אינטרארי אונדי איל ריי אאיל פאלאסייו די ארדיינטו סין סיאייר לייא
 מאדו אונה אילייא סו סיטינסייא פור פיאיר מאטאדו סאלו סי לי איספאכ'דייו אאיל איל ריי אה
 וידרוגו די איל אורו אי ביב'י אי ייו ייא סון טרינטס דיאש קי אגו אוראסייון קי נון דימאדי אמי
 איל ריי אי אגה פיקאר אמי קי קואנדו אירה קריאנמי אונדי טי איראש דיניין אמי קי קואל קירה
 מוז'יר די אין'אש די ישראל קי ייאזירי קון אלגונו די ליש פואינ'לוש קון וילונטאד די סו אלמה נון
 אאיינייא פארטי טי אירידאד אינטרי טרינ'וס די ישראל אי פורקי אירה סהך שליח אינטרי אסתר
 אה

פאנייוס פור אור ויטעיר אה מרדכי אי פור
 טיראר סו סאקו די סוב'רי איל אי נון ריסי
 צ'יוו (ה) אי לייאמו אסתר אה חתך די סינ
 קלאכ'וס די איל ריי קי אינו פאראר דינלאנטרי
 די אילייא אי אינקומינדולו סוב'רי מרדכי
 פור סאזיר קי אישטו אי סוב'רי קי אישטו:
 (ו) אי סאלייו חתך פור מרדכי אה פלאסה די
 לה סינ'דאד קי דינלאנטרי פואירטה די איל
 ריי (ו) אי דינוסייו אאיל מרדכי אטאדו לוקי
 לי אקונטיסייו אי אדיקלאראדורה די לה
 פלאטה קי דיס'ו המן פיר פיזאר אטריזורוס
 די איל ריי פור לוש ג'ידייוס פור דיפידיר
 לוס (ח) אי אה טריטלאדו די איסקריטורה די
 איל פריגון קי פואי דאדו אין שושן פור
 דיטרוואירלוס דייו אאיל פור אמוטראר
 אה אסתר אי פור דינוסייאיר אאילייא אי
 פור אינקומינדאר סוב'רי אילייא פור ויניר
 אאיל ריי פור אפייאדארטי אאיל אי פור
 צוס'קאר דינלאנטרי די איל פור סו פואינ'לו:
 (ט) אי וינו חתך אי דינוסייו אה אסתר
 אפאלאכ'ראש די מרדכי (י) אי דיס'ו אסתר
 אה חתך אי אינקומינדולו פור מרדכי: טודוס
 סירב'וס די איל ריי אי פואינ'לו דיסינ'דאדיש
 די איל ריי סאכ'יינטים

קי

רשי

(ז) פרשת הכסף פידוס הכסף:

אל

אֲשֶׁר כָּל-אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר-יָבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ
 אֶל-הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא-יִקְרָא אַחֶרֶת
 דָּתוֹ לְהַמְיִת לְבָר מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט - לִן הַמֶּלֶךְ
 אֶת-שֵׁרְבִיט הַזָּחֵב וְחִיה וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי
 לָבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם (יב) וַיְגִידוּ
 לְמַרְדֳּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר (יג) וַיֹּאמֶר מַרְדֳּכָי
 לְהָשִׁיב

קי קואל קיר וארון או מוז'יר קי ויניירי אה
 איל ריי חלה קורטי לה די אדינטרו קי נון
 איש ליימאלדו חונה סו ליי פארה מאטאר אפ'ו
 אירה די איל קי אישפאנדי אה איל א ריי
 אה וירדוגו די אילאורו אי בויירה אי ייו נון
 פ'ואי ייאמאלדה סור וינייר איל ריי אישטוט
 טרינטט דיאש (יב) אי דינופייארון אמרדכי
 אפאלאכ'ראש די אסתר (יג) אי דיש'ו מרדכי
 סור

תרגום

תרגום

אה מרדכי סי אינפ'ורטיסייו כו סאניא די סמן
 סוב'רי איל אי מאטו איל
זינאמר אי דיש'ו מרדכי סור רישפונדיה ראזון
 אה אסתר קיסאש פינסאראש אין טי
 מיזמה אי דיראש קי ייו פ'ואי אפאריז'אדה איל
 ריינו סור ביאיר ריינה אי קיסאש פינסאראש אינטו
 קוראסון אי דיראש נון ייו סו מינישטירונה סור
 נוס'קאר פיאדאדיש סוב'רי קאזה די ישראל קי סי
 פיידי אונו די לוש ג'ידייוס סי גולפיהה נון טי
 פינסיש אינטי מיזמה קי טו איריש אישקאפאדה מאש
 קי טודוש לוש ג'ידייוס מחמת קי שאל פאדרי די
 טו פאדרי קאב'ו זאילייוס אה ישראל איל מאל
 איל אישטי קי סי אפ'ירמאכ'ה לה קוזה קי לי דיס'ו
 איל סמואל איל פרוס'יטה נון סאליאה סוב'רי
 נוס סמן איל מאלו די סו סימין די קאזה די עמלק
 אי סי מאטאכ'ה איל סאלו אה אגג איל ריי נון
 סאליאה סוב'רי נוס איז'ו די המדתא איל אישטי אי
 נון מירקאכ'ה אנוס פור דייש מיל קינטאליש די
 פלאטה די פודיר די איל ריי אחסורוש אי נון אינ
 טריגאכ'ה איל סאנטו בינדיג'ו איל אה ישראל אין
 סודיר די דוש מאלוש קי דיסדי איל פריסיפיוו נון
 וינו סוב'רי אילייוס אה קאזה די ישראל סאלב'ו
 עמלק פאדרי די סו פאדרי די סמן איל מאלו אי
 קומבאטייו פיליאה קון יהושע איז'ו די נון אין
 רפידים אי סור לה אוראשייוו קי איזו משה רבינו סי
 ארימאטו סו מימבראסייוו די עמלק די איל מונדו
 די סיירטו אליואגטה אי נוס'קה פיאדאדיש דילאנטרי
 טו פאדרי קי אין לוש שיילוש פור פואיכ'ו די
 קאזה די ישראל קי איל קי איזו ג'ואיסייוו אין לוש
 פרימירוש איל ארה ג'ואיסייוו אינלוש פרושטירוש
 מאש

מאש קי קין איל פ'ואירטי סמן איל מאלו
 או מאש קי קין סי אפ'ירמארה סו סיטינסייא
 מאש קי עמלק איל פאדרי די סו פאדרי
 קי וינו סוב'רי אילייוס סוב'רי קאזה די
 ישראל אי דיסטירו איל איל סאנטו בינדיג'ו
 איל די איל מונדו מאש קי קין איל
 פ'ואירטי מאש קי טרינטט אי חון ריי איל
 פ'ואירטי קי ויניירון סוב'רי אילייוס סוב'רי
 קאזה די ישראל אי סאליו סוב'רי אילייוס
 יהושע איז'ו די נון פור דיג'ו די איל קריא
 חור אי מאטו אילייוס מאש קי קין
 איל פ'ואירטי מאש קי סיסרא איל פ'ואירטי
 קי וינו סוב'רי אילייוס סוב'רי קאזה די ישראל
 קון נואיב'י סיינטאש קואטריגואש די פ'יירו
 אי טראכ'ו אי סירו פיר אילייוס לוש פוזוס
 די אגואש אי לוש מאנאדירוש פורקי נון סי
 אינייראן טכילה אי פורקי נון אנדוב'ייראן
 שוש מוז'יריש אסוס מארידוש אי נון פ'רו
 ג'יגואראן אי נון מוג'יגואראן איניל מונדו
 אי אינטריגו איל איל סאנטו בינדיג'ו איל
 אין פודיר די מוז'יר אי מאטו איל מאש
 קי קין איל פ'ואירטי סמן איל מאלו מאש
 קי גלית קי וינו אי אריסודיינו אלאש אודרי
 נאכשאש די פיליאש די ישראל אי פ'ואי איג
 טריגאדו אין פודיר די דוד אי מאטו איל
 מאש קי קין איל פ'ואירטי מאש קי לוש
 איז'וש די ערפה איל פ'ואירטי קי ויניירון
 אי קומבאטיירון פיליאה קון קאזה די ישראל
 אי פ'ואירון אינטריגאדוש אין מאנו די דוד אי
 אין מאנו די שוש פיירג'וש אי מאטארון אה
 אילייוס

להשיב א-אסתר אל תדמי בנפשך להמלט
 בית המלך מכל היהודים: כי אסדהחרש
 תחרישי בעת הזאת רוח והצלה יעמוד
 ליהודים ממקום אחר ואף ובית אביך תאבדי
 ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות:
 ותאמר אסתר להשיב א-מרדכי: לך כנוס
 את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו

עלי

א

תרגום

ערסה איל פ'ואירטי קי ויניירוץ אי קומנאטיירוץ
 פיליאה קון קאזה די ישראל אי פ'ואירוץ אינטריגאל
 דוס איץ מאנודי דוד אי איץ איץ מאנו די שוס סייירנוס
 אי מאטארון אה אילייוס די שיירטו נון וידיש טו
 נוקה די אזיר אוראשייון אי טוש לאכ'יוס די נוס'קאר
 פ'יחדאדיש די טו קריאדור אי די אזיר אוראשייון
 קי פור זכות די לוש פ'אדריש פ'ואירוץ איסקאפאדוס
 ישראל די מאטאנסה אי איל קי אזי אה ישראל מארל
 וילייוס איץ קאדה אורה אי אורה איל אינטריגאלה
 אנואישטרו אינימיגו איץ נואישטרה מאנו אי ארימוס
 אינילייוס קומו וילונטאד די נואישטרה אלמה די
 סיירעו נון טי פינסים איץ טי מיזמה פור פ'יאיר
 טו איסקאפאדה אסתר איץ קאזה די איל ריי מאס
 קי טודוס לוש ג'ידייוס

סאלו סי טי לייראדיש או טי איליודאדיש איץ לה אורה לה אישטה סו סאנטו אי סו ריגמי
 דור די לוש ג'ידייוס קי איץ קאדה אורה לים אזי אירמולייסיר אילייוס ריגמיסיון די
 לוגאר אורטו אי טו קאזה די טו פ'אדרי ווס דיפ'ירידיש' אי קין סאוי קיסאס פור לו קי פינ
 סאן פיקאדוס די קאזה די טי פ'אדרי פ'ואישטיש איליגאדה איל ריינו:
 אנהא אפאנייא אנוס ג'ידייוס קי סון איליודוס איץ שוסן אי אילייון פור מי אי נון קומא
 די' אי נון ביב'אדיש טריש דיאש אי טריש נוג'יש אי טאמניין ייו אי מיש מוסאס אייונארי
 קומו אילייוס אי אישטונסיס אינטרארי אונדי איל רייסין אינקומינדאנסה אי טי מי דיפ'ירדירי
 די איל מונדו איל אישטי פור גואישטרה קאב'זהאיי אמי פארטי איל מונדו קי וייני קי אשטה
 אגורה אפראז'ה אונדי איל ריי סין מי וילונטאד אי אגורה קון מי וילונטאד אי איז'ה די ישראל
 קי פ'ואי סוב'רי פ'ורסאדה די קואל קיר איז'ו די לוש פואיב'לוס איש מותרת פארה טו מארידו אי
 סאלגה איל נוב'יו די טו קאמארה וישטידודי סאקו אי לה נוב'יא די טו טאלאמו קון טו קאווסה
 אינוואילטה איץ לה סיניזה אי לוש וארוניש אי לאש נישטייאש אי לאש ואקאש אי לאש אונ'יו אש נון
 נוסטין נינגונה קוזה אי אפארטין אלוש מאמאנטיש די טיעאש די טוש מאדריש איץ אקילייוס

אורה

א

פור רישפונדיר אה אסתר נון טי פינסים
 איץ טו אלמה פור סיראישקאפאדה איץ קאזוס
 די איל ריי מאס קי טודוס לוש ג'ידייוס:
 (יד) קי טי קאלייאר טי קאלייארש איץ לה
 אורה לה אישטה אישפאסייו אי אישקאפאדו
 דה סי פאררה אה לוש ג'ידייוס די לוגאר
 אורטו אי טו אי קאזה די טו פ'אדרי נוס
 דיפ'ירדיש' אי קין סאוי סי פור אורה קומו
 אישטה פ'ואישטיש' איליגאדה איל ריינו:
 (טו) אי די'ו אסתר פור רישפונדיר אה
 מרדכי (יו) אנהא אפאנייא אה טודוס לוש
 ג'ידייוס לוש איליודוס איץ שוסן אי אילייון

קין

רשי

אל תדמי בנפשך אל תחשני כמו והיה
 כאשר דמיתי אל תדמי בנפשך אל תהי
 סגורה להמלט ביום ההריגה בבית המלך
 שאין אה רוב' לבכן עמך עכשיו על הספק
 לנא אל המלך שלא ברשות: ומי יודע אם
 לעת כזאת הגעת ומי יוד' אם יחפזניד המל'
 לשנ' הנאה שהוא זמן ההריג': לעת כזאת
 שהוא היה עומד בניסן וזמן ההריגה באדר
 לשנה הנאה: הגעת למלכות אם תגיע
 לגדולה שאתנה עכשיו:

אשר

עָלֵי וְאֶת־הָאֲכֹלֹד וְאֶת־תְּשֻׁבוֹתָ שְׁלֹשָׁת יָמִים לַיְלָה
וַיֹּם גַּם־אֲנִי וַנְּעַרְתִּי אֶצְוֶם כֵּן וּבִכֵּן אֲבֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כָדַת וּכְבֹאֲשֶׁר אֲבָדְתִי
אֲבָדְתִי (כא) וַיַּעֲבֹר מֶרְדֵּכִי וַיַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוְתָה עָלָיו אֶסְתֵּר (א) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי

קונמוי אי נון קומאדיס' אי נון ביואדיס' טריש
דיאש כוג' אי דיאה טאמניין ייו אי מים מו
פאם אייונארי אנשי אי איסטונסיס וירני האיל
ריי קי נון קומו לה ליי אי קומו מי דיפירדי
מי דיפירדירי (יו) אי פאסו מרדכי אי אינו
קומו טודו לוקי אינקומינדו כונ'רי א אסתר
(א) אי פ'ואי איניל דיאה איל טריסיו

ותלבשו

חרגום

אורה איסקוז'ירון אין לה קומפאנייא אי אליארוז
אינילייא דווי מיל כהניס איסקוז'ידוש אי ליש דיירוז
אאיליווס סופרות אינסוס דיריג'אש אי כפר תורה אין
שוס איקטיידראש רישפונדיינטים אי ליוראנטיס אי
אנשי דיזיאן איסקואינטרה לוס סיילוש די ארינ'ה
דיו די ישראל איק לה ליי קי דיסטטיס אנוש איק איל
פואיב'לו אמאדו סי נאלדה די איל מונדו קין שי פא
רארה אי מילדארה אין לה ליי אי מינטארה אין טו
נומברי איל סול אי לה לונה איסקוריסקאן סוס קלא
רידאדיס אי נון איסקלאריסקאן קי איק נון שי קריא
רוז סאלוו פור טו פואיב'לו ישראל אי שי איג'ארוז
פונ'רי שוס פ'אסיס אי דיס'ירוז רישפונדימוס נואיש

רשיי
(יו) אשר לא כדת • שאין דת ליכנס אשר
לא יקרא • ומדרש חכמים אשר לא כדת
שער עתה באונס ועכשיו ברכון : וכאשר
אנדתי אנדתי • וכאשר התחלתי לילך לאנד
אלך ואמות • ומ"א כאשר אנדתי מבית אנא
אונד ממך שמעכשיו שאני ברכון נבעלת לגוי
אני אסורה לך : (יו) ויעבור מרדכי על
דת להתענות בי"ט ראשון של פסח שהתענה
י"ד בניסן וט"ו וי"ג סתרי בשלש עשר נכתנו
טעפרים

מלכות

טרו פאדרי רישפונדימוס רישפונדימוס נואישטרו ריי רישפונדימוס אי לוש סופרות טאנייאן קון
איליווס אי איל פואיב'לו רישפונדיאן דיטראש די איליווס אסטה קי ליורארוז פ'ונסאדוש די לוש
סיילוס אי סי איסמוז'ירוז פאדריש די איל מונדו די שוס פ'ואיסאס •
וַיְהִי אִי פ'ואי איניל דיאה איל טריסיו קומו אייונו אסתר טריש אייונוש אייופו דיטראש ד
אייונו שי אליואנטו די איל פולוו אי די לה סיניזה אפרימידה שו אלטורה אי נון דיריג'ה
אי כי אפ'ייטו קון שוס אפ'ייטיש קון קוזה קי סי אפ'ייטאן לאש ריינאש אי וישטייו ויסטיו
די ריינו לאנ'ראדו אי קונפואיטטו קון אורו פ'ינו די אופ'יר איל טורסידו קון טידה פ'ינה קונפו
איסטו קון פיידראש בואינאש אי פירלאש קי טרוס'ירוז האיל די לה סינ'דאד די אפ'ריקי אי פוזו
אין שו קאווסה קורונה די אורו פ'ינו אי פוזו אין שוס פייש שאפאטוש די אורו די אופו אי דיסטו
איש אנשי אסתר אינו אוראשיוון אי אנשי דיס'ו טו איל איל דינו גראנדי דינו די אנרהס יכחק אי
יעקב אי דינו די בנימין מי פאדרי נון פירקי בואינה ינו דילאנטרי די טו ייו אינטרו דילאנטרי
איל ריי איל טורפי איל איסטטי סאלוו פור טו פואיב'לו קאזה די ישראל קי נון כי דיפיידראן די
איל מונדו קי פור ישראל קריאשטיס איל מונדו טודו איל קי שי ישראל סי דיפיידראן די איל
מונדו קין דירה דילאנטרי די טו סאנטו סאנטו אין קאדה דיאה אי דיאה טריש ויויש אל
מודו קי איסקאפאשטיש אה חגניה מיסאל אי עזריה די אורנו די פ'ואיגו אינסוינדו אי אה דניאל
די פוזו די לוש ליאוניש אנשי טו איסקאפאמי די מאנוס די איל ריי איל טורפי איל איסטטי אי
גואלארדונה קונמי גראסייא אי מירסיד אינסוס אונ'וש קון לאגרימאש דיס'ו אסתר לה קוזה אי
קון רוגאטיב'אש אורדינו שו אוראסייון רואיגו די"טי אוליון אוראשייוניש אוליו מי אוראשיוון אין
לה אורה לה איסטטה נוש קאטיואשטיש אי נוש דיסטיראשטיש די נואישטרה טיירה אי פור נואיש
טרוש פיקאדוש אינטריגאשטיש אנוש קי אפ'ירמי אין נוש לה קוזה קי איסטטה איסקריטו אי סירידיס'
וינדידו

אינו אלגוריאלי המארגה קון לייורו אי קון
 לאגרימאש דיס'ו לה קונה אי קון רובאטיגואש
 אורדינו טו אוראשייון טו גארגאנטה שי סיקה
 פארה מודרי לה כיד אי טו נוקה סי קאנטו
 אי טוש אונ'וש סי איסקורייסירון די לאש
 לאגרימאש פינכו אסתר איין טו קוראשון אי
 דיס'ו קיסאם אינטרארי דילאנטרי איל ריי
 אי נון ריטיב'ירה די מי איק ייו אינטראן
 דילאנטרי איל ריי פור נוש'קאר פיאדאדיש
 פור מי אירידאד אי אנג'יל די פיאדאדיש
 אקונאנטי המי אי אינטרי קונמי גראסיא אי
 מירסיד זכות די אנרהם אינטרי דילאנטרי
 די מי אטאדורה די יצחק אליואנטי המי אי
 מירסיד די יעקב סיאה דאדה איין מי נוקה
 אי גראסיא די יוסף סוב'רי מי לואינגה ניין
 אוינטוראדו איל קו סי אינפ'יאזוייא סוב'רי
 איל אי נון סי אטורב'ה טודו איל קו סי
 אינפ'יאזוייא איניל טו דיריג'ה אי טו איקש
 יידרה אישפאנדה המי קי קוניליאש קריאו
 טודו איל מונדו טודו ישראל נוש'קין פור מי
 פיאדאדיש קי סוב'רי טו נוכראד ייו מי
 אסופ'רו סוב'רי ווש ייו נוש'קאן פיאדאדיש
 קי פור לוקי שי אפיאדה וארון דילאנטרי
 איל סאנטו בינדריג'ו איל סי אליו טו אוראשייון
 איין אורה די טו אפריטו בוירימוש אי ארימוש
 קומו איג'אש די נואישטרוש פאדריש גי ארי
 מוש קומו איליוש אי איל ארה אנוש אנו
 אישטרה נוש'קידאד טו איקשיידרה די
 אנרהם טראב'אן איין טו גארגאנטה די יצחק
 אי איין טו דיריג'ה איל קוב'יליו אי איין קון
 וילונטאד וילונטאד די טו דיג'ה אי נון סי
 דיטוב'ו די טו שליחות אב'רי לוש טיילום ויג
 טאנאם וינטאנאש פור דאר לוגאר אאנג'יליש
 די לה אלטורה אישקלאמאנטיס קון אמארגו
 רה אי אנסוי דינינטיס גואי איל מונדו סי
 אגסי ארה ייו לייאמו דילאנטרי די טי רישפו
 נדימי קי טו רישפונדיין אה טודו איל קי
 אפריטו איל אי אטודו איל קי אנגוסטיאן
 אה איל אי טו ויאין איל אפריטו די לה
 אלמה פיאדומו אי גראשייוו פ'ואישטיש לייא
 מאדו לואינגו די פ'ולוריש אימוג'יגואן פור

זינדידוש אליו אגואישטרוש אינימיגוש פור
 סוירב'ום אי פור סוירב'אם אי נון קומפראן
 אי איל פריגון סאליו פארה מאטאנכה אי
 טודוש נוש פ'ואימוש אינטריגאדוש פור די
 טרוהיר פור מאטאר אי פור די פירדיר פ'ין
 קומו אונה סימיץ די אנרהש וישטידום די סא
 קום אי סיניזה איג'ארון איליוס סוב'רי טום
 קאב'יסאם סי פיקארון לוש פאדריש קי פיקא
 רון לוש איז'וש סי נוש דישטרוואימוש קין
 לו ארה דילאנטרי די טי סי פיקארון לה
 פ'אמיהה אי אינשאניארון קי איז'ירון מא
 מאנטיש טיטאם אי קי פיקארון דילאנטרי
 די טימוראדוריש די ירושלים ג'ימיר די גואי
 טראם פ'ואיסאם קי סי אינטריגארון גואיש
 טרוש איז'וש פארה איל דיגוליאו קומונוב'יש
 די לוש פייילום טו אמיס פאכאר אה נוש קואכ
 טו פוקוש איליוש דיאש די לה אליגריאה
 אה המן איל מאלו אינטריגאסטיס אנוש אה
 נואישטרוש אינימיגוש פארה איל דיגוליאו
 אינמינטאן ייו דילאנטרי די טי איג'אש די
 טוש מאנוש אנרהם אינפיסארי פור דיזיד טו
 ג'ושטידאד פריואסטיס איל קון דייש פרי
 ב'אש באדקאשטיס איל אי פ'ואי אליואדו
 פ'איל אסופ'רי איליוס די טוש אמיגוש קי
 אינטריגאשטיש איליוס איין סיליו די פ'יר
 מאמיינטו נואישטרה אינג'ארייה דימאנדה די
 המן אי קון מאל די איז'ו די המדחא וינגאטי
 די איל פור מאנו די טו פואינ'לו ישראל קי
 נוש'קו פור אטימאר אנוש קומואון קארטירו
 אנגוסטיאדור אי אפריטאדור אטו פואינ'לו
 פ'ואי פור אנגוסטיאדור איליוס איין טודוש
 טום לוגאריש פ'ירמאמיינטו די סימפרי
 אפ'ירמאשטיש קון נוש אי לה אטאדורה די
 יצחק סי פארי אנוש דייו המן פלאטה אה
 איל ריי פור קומפראר אנוש דייש מיל קינט
 אליש די פלאטה אולי איין נואישטרה נון אי
 רישפונדי אנוש אי סאקה אנוש די אנגוסטיא
 איל אישפאשייו קינ'ראנטאן פ'ואירטיש
 קינ'ראנטה אה המן אינון סיאה אליואנטאדו
 רה אכו קאליידה אי אלסו נון אסתר אי
 אישקלאמו אישקלאמאשייוו גראמי אי ארגו

אויב

על-המלך טוב יבוא המלך והמן היום אל-
 חמשתה אשר עשיתי לו (ה) ויאמר המלך
 מהרו את-המן לעשות את-דבר אסתר
 יבא המלך והמן אל-חמשתה אשר עשתה
 אסתר (ו) ויאמר המלך לאסתר במשתה
 חייך מה-שאלתך וינתן לך ומה-בקשתך עד-
 חצי המלכות ותעש (ז) ותען אסתר ותאמר
 שאלתי ובקשתי (ח) אם-מצאתי חן בעיני
 המלך ואם-על-המלך טוב ליתת את
 שאלתי ולעשות את-בקשתי יבוא המלך
 והמן אל-חמשתה אשר אעשה להם
 ומחר אעשה כדבר המלך : (ט) ויצא המן

חרגום ביום

אי דיס'ו אסתר נון ייו בוס'קאן די טי נינגוה קוזה
 סאלב'ו סי סוב'רי איל ריי פלאזי וינגה איל ריי אי
 המן איז דיאה איל אישטי איל קונביטי קי איזי
 איל אם רישפונדייו לה רינגה אי דיס'ו טו
 איל ריי שי דיאלנטרי די טי איל ריי פלאזי
 אי סי אליו גראסיאל אי מירסיד אי אמור דיאלנטרי
 די טי אי סי סוב'רי איל ריי צואינו פור דאר אמיי
 דימאנדה אי פור אזיר אמיי בוס'קידאד וינגה איל
 ריי אי המן אלה ש'ישטה קי ארי אג'וש אי מאניאנה
 לה קוזה פרימירה קי בופו אסתר קי וידו המן קומו מאטו אה התך קי אורה אנדאן איז שליחות
 אינטרי אסתר אה מרדכי אי דיס'ו קונבידארי אה המן אלה ש'ישטה • לה קוזה סיגונדה פורקי
 אראנקארט לה אבוריסייון די סו קוראסון אי מאס איג'ו נימישטאד אינטרי אחשורוש אה המן פורקי
 דיס'ירה איל ריי קי אים אישטה קוזה קי די טודוש מיש פודישנאלדוריש קי נון קונבידו אסתר אלה
 פ'יישטה קי סאלוו המן • לה קוזה טריסירה דיס'ו אסתר עודה קוזה די ישראל שוש אונ'וש דיקול
 גאדוש סוב'רי מי קי דימאנדי די איל ריי אחשורוש פור מאטאר אה המן סאלוו קונבידארי אה
 איל אלה ש'יישטה פורקי שי טראשטורני טו קוראסון די קאזפ די ישראל אי קאטין אפו פאדרי קי
 איז לוס סילוס אי בוס'קין פיאדאדיס דיאלנטרי די איל :

סוב'רי איל ריי פלאזי וינגה איל ריי אי המן
 איזי אריז קונביטי קי איזי איל : (ה) אי
 דיס'ו איל ריי אפרישורה אה המן פור אזיר
 אה סאלב'רה די אסתר אי זינו איל ריי אי
 המן (אה איל קונביטי קי איזו אסתר (ו) אי
 דיס'ו איל ריי אה אסתר איז קונביטי די איל
 זינו קי טו דימאנדה אי פיהה דאדה חטי אי
 קי טו בוס'קידאד אסטה מיהטאד דיל ריינו
 אי פיהה איג'ו : (ז) אי רישפונדייו אסתר
 אי דיס'ו מי דימאנדה אי מי בוס'קידאד :
 (ח) סי ליי גראסיאל איז אונ'וש דיל ריי אישי
 סוב'רי א ריי פלאזי פור דאר אמיי דימאנדה
 אי פור אזיר אמיי בוס'קידאד וינגה איל ריי
 אי המן איל קונביטי קי ארי ארי לייוס אי
 מאניאנה ארי קומו פאלאב'רה די איל ריי :
 (ט) אי באליו המן
 איניל

רשי

(ד) יבא המלך והמן הנותני אמרו טעמים
 הרב' בדבר מה ראה אסתר שזימנה את המן
 כדי לקנאו נמלך ובשרים שהמלך יחשוב
 שהוא חשוק אליה ויהרגנו ועוד טעמי רבים :
 אל המשתה • כל בעודה נקראת על שם
 היין שהוא עיקר : (ח) ומחר אעשה כדבר
 המלך • מה שבקשת ממני כל הימים לגלות
 לך את עמי ואת מולדתי :

ויתאפק

ארי קומו פאלאב'ראש די איל ריי • אי פור טריש קוזאס קונבידו אסתר אה המן אה לה ש'ישטה
 לה קוזה פרימירה קי בופו אסתר קי וידו המן קומו מאטו אה התך קי אורה אנדאן איז שליחות
 אינטרי אסתר אה מרדכי אי דיס'ו קונבידארי אה המן אלה ש'ישטה • לה קוזה סיגונדה פורקי
 אראנקארט לה אבוריסייון די סו קוראסון אי מאס איג'ו נימישטאד אינטרי אחשורוש אה המן פורקי
 דיס'ירה איל ריי קי אים אישטה קוזה קי די טודוש מיש פודישנאלדוריש קי נון קונבידו אסתר אלה
 פ'יישטה קי סאלוו המן • לה קוזה טריסירה דיס'ו אסתר עודה קוזה די ישראל שוש אונ'וש דיקול
 גאדוש סוב'רי מי קי דימאנדי די איל ריי אחשורוש פור מאטאר אה המן סאלוו קונבידארי אה
 איל אלה ש'יישטה פורקי שי טראשטורני טו קוראסון די קאזפ די ישראל אי קאטין אפו פאדרי קי
 איז לוס סילוס אי בוס'קין פיאדאדיס דיאלנטרי די איל :

ביום ההוא שמח ושוב לב וכראות המן את-
 מרדכי בשער המלך ולא - קם ולא זע
 ממנו וימלא המן על מרדכי המה : (י)
 ויתאפק המן ויבוא אל- ביתו וישלח ויבא
 את-אחביו ואת-זרש אשתו (יא) ויספר להם
 המן את-כבוד עשרו ורב בניו ואת כל-אשר
 גדלו המלך ואת אשר נשאו על-השרים
 ועבדי המלך : ויאמר המן אף לא הביאה
 אסתר המלכה עם המלך א-המשהה אשר-
 עשהה כי אם אותי וגם-למחר אני קרוני-
 לה עם-המלך : (יג) וכל-זה איננו
 שוה לי בכל-עת אשר אני ראה את-מרדכי
 היהודי יושב בשער המלך : (יד)
 ותאמר לו זרש אשתו וכל-אחביו יעשו-
 עץ גבה חמשים אמה ובבקר ו אמר למלך
 ויתלו ב

הרגום

ובל אי קון טודו איסטו קון סוב' אליגריאה
 די לאנטרי די מי אי קון פלאזי סוב'רי מי
 אין טודו טיימסו קי ייו ויליין אה מרדכי איל
 ג'דייו קי איל איסטאן אין פואירטה די איל ריי :

זתאמר

אי דיס'ו אאיל זרש סו מוז'יר אי
 טודוס סוס אמייגוס איניל פ'ואיגו
 קון פואידיס פור איג'ארלו קי איסקאפו די א אנרהס
 סו פאדרי קון אישפאדה קון פואידיס פור מאטארלו
 אגואס קון פואידיס סאקודירלו קי אישקאפארון די
 די נוס ליאונים קון פואידיס פור איג'אר איל קי
 סיירטו אזיר אורקה אלטה סינקואינטה קוב' דוס אי פור לה מאנייאנה די אאיל ריי אי קולגין אה
 מרדכי סוב'רי איליאה קי אכטה אקי טן סי פריג'ו נינגונו די אילייוס קון אורקה די פאלואי
 פ'ואי

איניל דיאה איל איסטו אליגרי אי נואינג
 די קוראסון אי קומו ויאיר המן אה מרדכי
 אין פואירטה די איל ריי אי קון סי אליב'אנטו
 אי קון סי איסטרימיסיו די איל אי אינג'וסי
 המן סוב'רי מרדכי די סאנייא : (י) אי
 אישפ'ורטוסי המן אי וינו אסו קאזה אי אינגי
 או אי טרוס'ו אשוס אמייגוס אי אה זרש סו
 מוז'יר (יא) אי קונטו אילייוס המן אאונרה
 די סו ריקיוס אי פוב'ידומברי די שוס איז'וס
 אי אה טודו לוקי לו אינגראנדיסיו איל ריי
 אי אה לו קי לו אינס'אלס'ו סוב'רי לוס סינייו
 ריש אי סיירג'וס די איל ריי (יג) אי דיס'ו
 המן טאמניין קון טרוס'ו אסתר לה ריינה
 קוניל ריי אה איל קומניטי קי איזו קי סאו
 אמי אי טאמניין אמאנייאנה ייו קונבידאדו
 איליאה קון איל ריי (יג) אי טודו איסטו
 קון איל איגואל אמי אין קאדה אורה קי ייו
 ויליין אה מרדכי איל ג'דייו איסטאן אין
 פואירטה די איל ריי : (יד) אי דיס'ו
 אאיל זרש סו מוז'יר אי טודוס סוס אמי
 גוס אגאן אורקה אלטה סינקואינטה קוב'
 דוס אי פור לה מאנייאנה די אאיל ריי
 אי

רש"י

(י) ויתאפק • נתחוק לעמור על כעפו כי
 היה ירא להנקם בלא רשות : ויתאפק :
 אישטני"ר בלעז : (יג) איננו שוה לי • איני
 חש לכל הכבוד אשר לי : בכל עתכו • אמרו
 רבותינו שהיה מרא' לו שער שמכר עצמו
 לעבד על חוסר מזונו' כשנתמנו ראשי גויסות
 מרדכי והמן נמלחמה אחת :

נדדה
 קי איסקאפו די איליאה יצחק שו פאדרי אין לחש
 איליאה משה אי איז'וס די ישראל • אין פונו
 די איל דניאל איל פרופ'יטה • די
 אה מאנייאנה די אאיל ריי אי קולגין אה
 קון אורקה די אילייוס קון אורקה די פאלואי

וַיִּתְּלוּ אֶת-מֶרְדֵּכַי עָלָיו וּבָא עִם-הַמֶּלֶךְ לְ-
 הַמְּשֻׁתָּה שְׂמֵחַ וַיֵּטֵב הַדָּבָר לִפְנֵי הַמֶּן וַיַּעַשׂ
 הָעֵץ : וְ (א) בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְּחָה שְׁנַת
 הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לְהֵבִיא אֶת-סֵפֶר הַזְּכֵרוֹת
 דְּבָרֵי הַיָּמִים וַיְהִי נִקְרָאִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ (ב)
 וַיִּמְצָא בְּרִזּוֹב אֲשֶׁר הִגִּיד מֶרְדֵּכַי עַל-בְּנֵהוּנָא
 וְהָרַשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמַרְי הַסֵּף אֲשֶׁר
 בְּקִשְׁוֹ

אי קולגנין איה מחדכי סוב'רי אילייא אי וין
 קוניל ריי איל קונטיטי אליגרי אי פלאזיוו
 לה קוזה דילאנטרי המן אי איוו לה אורקה :
 (א) אין לה נוג'י לה אישטה שי אישמונ'יוו
 סואוניו די איל ריי אי דיס'ו פור טראיה
 אליב'רוש די לאש מימנראשיוניש פאלאב'
 ראש די לוש דיאש אי פ'ואיסין מילדאדוס
 דילאנטרי איל ריי : (ב) אי פ'ואי
 אליואדרו איסקריטו קי דינוסייו מחדכי פור
 נגתן אי תרשדוס סינקלאב'וס די איל ריי די
 גוארדאנטיש לה קופה קי נוסקארון

תרגום

פ'ואי אישקאפאדו אי דיספואיש אנשי אינטרה קוניל
 ריי איה קאזה די איל קונטיטי קון ליגריאה אי פלא
 זיוו לה קוזה דילאנטרי המן אי איוו לה אורקה
 פארה סי מיומו :

רשי
 (א) נדרה שנת המלך . גם היה וי"אשס את
 לבו על שזמנה אסתר את המן שמא נתנה
 עיניה בו ויהרגהו : להביא את ספר הזכרונות
 דרך המלכים כששנתן נודדת אומרי' לפניהם
 משלים ושיחות עד ששנתן חוזרת עליהם
 ורבותינו אמרו מתוך שנתן לבו על המן
 ואסתר אמר אי אפשר שלא ידע אדם ענחם
 שהוא אוהבי ויגלה לי וחזר ואמר שמא עשה
 לי אדם טובה ולא גמלתיו ואין חוששין עוד
 לי לפיכך ויאמר להביא את ספר הזכרונות
 ונתון

בלילה אין לה נוג'י לה אישטה סוב'יוו אישק
 לאמאשיוון די מוסום די קאזה די
 ישראל איה לוש שיילוש אי פ'ואי אוליוו דילאנטרי
 סיניוור די איל מונדו קומו בוז די קאב'ריטוש די
 קאב'ראש אשטה קי שי אישמונ'יירון טודוס אנג'ליש
 די לוש שיילוש אי שי פארארון אטורב'אדוס אי דיס'י
 רון אישטוש איה אישטוש קיסאם וינו איל טיימפו די
 דיסטרואירסי איל מונדו אישטונסיס סי אפאניארון
 אי אנדוב'יירון דילאנטרי סיניוור די איל מונדו אי דיס'ו איה
 איליווס קי אישטה בוז די קאב'ריטוש קי ייו אוליוו היספונדייו מדת הרחמים אי אנשי דיס'ו כון
 בוז די קאב'ריטוש טו אוליוו סאלו בוז די מוסום די קאזה די ישראל קי שי אפאריז'ארון פור
 סיאיר מאטאדוס פור סיטינסייא די המן א מאלו . לואיגו סי אינג'ו סיניוור די איל מונדו די
 פיאדאדיש אי מיהפיד סוב'רי טו פואליב'לו אי דיס'ו פור רונפיה אקארטה די איל סיליוו קי פ'ואי
 סילייאדה פארה מאל סוב'רי קאזה די ישראל אי אינקונטנדו איל אנג'יל איל מאנדון סוב'רי לה
 ריבואילטה אי דיסינדייו אי ריבולב'יוו איה אשטורוס אי אישמונ'יוו אבו סואיניו די איל ריי
 אשטורוס אי מארדוגו פור לה מאניאנא האיראדו די פ'אסיס אי דיס'ו איה שמשי איל איסקריואנו
 פור טראיה איה ליב'רוש די לאש מימנראשיוניש פאלאב'ראש די לוש דיאש לו קי אקונטיסייוו איה
 טודוס לוש רייש קי די פרם אי מדי אי די דיאש די סייומפרי אי קומו וידו שמשי איה לוקי דינוסייו
 מחדכי פור נגתן אי תרש אירה אבולטאן איה אוח'אש די איל ליב'רו אי כון אינוילונטאנ'ה פור מיל
 דאר אי פ'ואי וילונטאד דילאנטרי סיניוור די איל מונדו אי שי בולטאב'אן לאש אוח'אש די סוליוו
 אי אוראן מילדאנסי לאש פאלאב'ראש די אינטרי לאש אוח'אש דילאנטרי איל ריי :
 וימצא אי אירה פאראן מיינטיש אי ויאין לבו קי איסקריטו אין ליב'רו די לאש מימנראשיוניש
 קי

בְּקִשׁוֹ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ : וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ מִהַנְּעִשָׂה יִקָּר וּגְדוּלָה לְמַרְדְּכַי עַל-
 זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו לֹא נַעֲשֶׂה
 עִמּוֹ דְבָר : וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בַחֲצֵר וְהַמֶּן בָּא
 לְחֲצֵר בֵּית - הַמֶּלֶךְ הַחֲיָצוֹנָה לֵאמֹר לְמֶלֶךְ
 לְחַלּוֹת אֶת-מַרְדְּכַי עַל הָעֵץ אֲשֶׁר-הֵכִין לוֹ :
 (ה) וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֲלוֹ הַנְּהָה הַמֶּן עִמּוֹ
 בַּחֲצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא : (ו) וַיְבוֹא הַמֶּן
 וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִה - לַעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר
 הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הַמֶּן בְּלִבּוֹ לֵמַי
 יִחְפֹּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יִקָּר יוֹתֵר מִמֶּנִּי : (ז)
 וַיֹּאמֶר הַמֶּן אֶל-הַמֶּלֶךְ אֵשׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
 חָפֵץ בִּיקְרוֹ : יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבַשׁ
 בֶּן הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
 וְאֲשֶׁר נָהֵן כְּתֵר מַלְכוּת בְּרֵאשׁוֹ : (ט) וַנְּתוֹן
 הַלְּבוֹשׁ

תרגום

קי דיטושייו מרדכי פור נגתן אי תרט דוס פודישטא
 דוריש די איל ריי גוראדאנטיס סו קאנ'סס די איל
 ביי קי קיו'ירון פור אישפאנדיר סוס מאנוס פור
 מאטאר איל ריי אחשורוס
 ויבא אי אינטרו המן אי דיס'ו איל ריי קי
 פור אזיר איל וארון קי איל ריי אינוילונטאן אין סו קורא
 סון קין איי אין טודוס סייב'וס די איל ריי פרישיידו קומו מי אי אקין אינוילונטא איל ריי פור
 אזיר אונרה מאס קי מי
 ונחון אי דארטן איל וישטידו אי איל קאנ'אלייו פור מאגודי וארון קונדי די לוס פודישטאדו
 ריש די איל ריי אי וישטאן איל וארון קי איל ריי אינוילונטאן אין סו אונרה אי קאוא
 לייאן איל סונ'רי איל קאנ'אלייו פור לאס קאייס די לה סיב'דאד אי סיאן אפריגונאנטיס אי דו
 יינטיס דילאנטרי די איל אנס סירה איג'ו איל וארון קי איל ריי אינוילונטאן סו אונרה סו אום
 טונטיס פארר מיינטיס איל ריי אי וידו אה המן אי פינשו אין סו קוראסון אי דיס'ו פמן בוש'קה
 פור מאטארמי אי ניש'קה פור אינריינאר אין מי לוגאר קומנו לו קי וידי אין לה ויניון די איל
 סואיניו

נוש'קארון פור טימיר מאטו איניל ריו
 אחשורוס : (ב) אי דיס'ו איל ריי קי פ'ואי
 איג'ו אונרה אי גראנדיוס אה מרדכי פור
 איטנו אי דיס'ידון מוסוס די איל ריי טוס
 סידויסיאליס נון פ'ואי איג'ו קון איל קונה
 (ד) אי דיס'ו איל ריי קין אין לה קורטי אי
 המן וינו אין קורטי די קונה די איל ריי לה
 די אפ'ואירה פור דיזיר איל ריי פור קול
 גאר אה מרדכי סונ'רי לה חורקה קי אפא
 ריו'ו פארה איל : (ה) אי דיס'ידון מוסוס
 די איל ריי איל איל איל המן פארדו אין לה
 קורטי אי דיס'ו איל ריי וינגה : (ו) אי וינו
 המן אי דיס'ו איל ריי קי פור אזיר
 איניל וארון קי איל ריי אינוילונטאן אין סו
 אונרה אי דיס'ו המן אין סו קוראסון אקין
 אינוילונטא איל ריי פור אזיר אונרה מאס
 קי מי : (ז) אי דיס'ו המן איל ריי וארון
 קי איל ריי אינוילונטאן אין סו אונרה :
 (ח) טראייגאן וישטידו די ריינו קי וישטיו
 קוניל איל ריי אי קאנ'אלייו קי קאנ'אלייו
 איניל איל ריי אי קי סיאה דאדו קורונה
 די ריינו אין סו קאנ'יכה : (ט) אי דאד
 איל

רשימי

(ט) ונחון הלבוש והסוס על יד איש . ואת
 הכתר לא הזכיר שראה עינו של מלך רעה
 על שאמר שיחנו הכתר נראש אדם .
 וישב
 ויבא
 פור
 סון
 ונחון
 ריש
 לייאן
 יינטיס
 טונטיס
 פור

הלבוש והסוס על־יד־איש בשרי המלך
 הפרתמים והלב־שו את־האיש אשר
 המלך חפץ בקרו והרביבו על־הסוס
 ברחוב העיר וקראו לפניו נכה יעשה
 לאיש אשר המלך חפץ בקרו : (י) ויאמר
 המלך לחמן מהר קח את־הלבוש ואת
 הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי
 היהודי הישב בשער המלך אל־הפל דבר
 מכל

הרגום

נומברי מרדכי אקואל די אי ליוש אנדארי • דיס'ו
 אהיל איל ריי אה מרדכי איל ג'דייו קי אב'לו ניין
 פור איל ריי קי איל אסינטאדו אין מי פואירטה •
 אי קומו אוליוו המן אלחם פאלאכ'ראש לאש אישטאש
 מונג'ו פיו סוב'רי איל אי סו קלארידאד סי דימורו
 אי שוס או'וס סי לי איסקורייסירון אי סו נוקה סי
 לי אטורסייו אי שוס; פינסאמינטוס סי ריבולויירון
 אי נייודוס די שוס לומבוש סי דיס'טארון אי שוס
 רודילייאש אישטה קון אישטה באטיאן • רישפונדייר
 אי דיס'ו אהיל ריי מונג'וס אי ליוש לוס מרדכי קי
 איי איניל מונדו אי נון ייו סאב'יין פור קואל מרדכי
 טו דיזיס אמי : רישפונדייו איל ריי אי דיס'ו אה
 המן די שיירטו טי דיס'י אטי קי אסינטאדו
 אין פואירטה מיאה • רישפונדייו המן אי דיס'ו אה
 איל ריי פינייור ריי מונג'אש אי ליוש פואירטה
 די איל ריי אי נו ייו סאב'יין פור קואלה פואירטה
 טו דיזיין אמי • רישפונדייו איל ריי אי דיס'ו אה
 המן דישיירטו טי דיס'י אטי פור לה פואירטה קי
 אינטראן די קאזה די לאש מוז'ריש אי אישטה
 קאזה די איל ריי • רישפונדייו המן אי דיס'ו אהיל
 ריי איל וארון איל אישטי אינימ'גו מיאו אי איני
 מיגו די מיש פאדריש דייש מיל קינטאליש די
 פלאטה ביאן דאדוס אהיל אי אישטה אונרה נון סי
 לי אבה אהיל • רישפונדייו איל ריי אי דיס'ו אה
 המן דייש מיל קינטאליש די פלאטה אגדה דאלדי
 אהיל אי שוב'רי טודה טו קאזה ייו אגו פודיסטאר
 אה

איל וישטירו אי איל קאב'אלייו פור מאנו
 די וארון די מאיוראליש די איל ריי לוש
 קונדיש אי וישטאן אהיל וארון קי איל ריי
 אינוולונטאן אין סו אונרה אי קאוויינלו
 סוב'רי איל קאוואלייו אין פלאכה די לה
 סיב'דאד • אי אפריגונין דילאנטרי די איל
 אנסי סירה איג'ו אהיל וארון קי איל ריי איני
 וילונטאן אין סו אונרה : (י) אי דיס'ו איל
 ריי אה המן אפריסורה טומה אהיל וישטירו
 אי אהיל קאב'אלייו קומו אב'לאשטיש אי אה
 אנסי אה מרדכי ג'דייו א אסינטאדו אין
 פואירטה די איל ריי נון מינגואיש קומה
 די

הרגום

ויאמר אי דיס'ו איל ריי אה המן אפריסורה
 אי אינטרה אה קאזה די טרימורוס
 די איל ריי אי טומה די אליי אונה די לאש
 קוב'יירטאש די אלג'אגואן פינת אי טומה
 די אליי וישטירו די סידה פ'ינה אינקאשטו
 נאדו אי אש'ייטאדו קון פיידדאש נואינאש אי
 פירלאש אי קולגאדוס אין קואטרו שוס קאכ
 טוניש קאש'קאב'יל די אורו אי גראנדה אין
 קאדה פארטי אי פארטי אי טומה די אליי
 קורונה די אורו גראנדי די אורו די מוקדוניאה
 קי טרוס'ירון אהילייא אמי די קריין לס
 סיב'דאד אין דיאה פרימירו קי מי פארי
 איניל ריינו אי טומה די אליי אישפאדה אי
 מאלייא מיאה קי טרוס'ירון אהילייא אמי
 די כוש לה סיב'דאד אי דוס מאנטוס לאב'רא
 דוס קי אי ליוש וישטידוס די ריינו קון פירלה
 קי טרוס'ירון אה אי ליוש אה מי די סיב'דאד
 די אפ'ריקי אי אנדה סאל אה פיזינריש די
 איל ריי אי טומה די אליי קאוואלייו די ריי
 קי אישטה אין קאוויפירה די איל פיניב'רי קי
 סו נומברי שיפרגו קי סוב'רי איל קאב'אלייו
 דיאה פרימירו קי אינרייני אי אישטוס וישטי
 דוס די אונרה אי גראנדיה קי דיס'י אטי
 אנדה אי אנסי אראש אה מרדכי • רישפונ
 דייו המן אי דיס'ו אהיל ריי אי ג'דייוש
 מונג'וס אין שוסן איל פאלאסייו אי שוס
 נומברי

מִכָּל אֲשֶׁר דִּבְרַתְתָּ: (יא) וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת הַלְּבוּשׁ
וְאֶת הַסּוּם וַיִּלְבַּשׁ אֶת מַרְדֳּכָי וַיַּרְכִּיבֵהוּ
בְרֶחֱבֹב הָעֵיר וַיִּקְרָא לִפְנֵי בָכָה יַעֲשֶׂה
לְאִישׁ

די עורו לו קי אב' לאשטיש • (יא) אי עומן
המן אה איל וישעידו אי איל קאחליין
אי וישעיו אה מרדכי אי קאחליין וילו אין
פלאסה די לה סיב' דאד אי אפריבונו דילאנטרי
די איל אנסי אים די חזיר
אחיל

תרגום

אה איל אי אישטה אונרה נון סי וידי די איל •
רישפונדייו המן אי דיס' אה המן עו אי טוש אינ'וש
אי טו מוז'יר סיאן סירב'וש אה מרדכי אי אישטה
אונרה נון סי וידי די איל • רישפונדייו המן אי
דיס' אה איל וארון פירדידו איל אזלו מאנדון
סוב'רי אונה סיב' דאד אי סוב'רי און קאזאל אי איש
טה אונרה נון סי לי אגה אחיל • רישפונדייו איל
ריי אי דיס' אה המן סוב'רי טודאש לאש סיב' דאדיש
אי לאש קומארקאש ייו אגו פודישטאר אחיל אי
טודו מי ריינו אין מאר אי אין טיירה אוב'ישקאן
אה איל אי אישטה אונרה נון סי דיודי די איל •
רישפונדייו המן אי דיס' אחיל ריי מי אישטאמפה
אי טו אישטאמפה אנדאן אין קאה סיב' דאד טו אים
טאמפה אי טו אישטאמפה אנדי אין קאה סיב' דאד
אי אין טודו איל מונדו אי אישטה אונרה נון סילי
אגה אחיל • רישפונדייו איל ריי אי דיס' אה
המן וארון קי אב'לו ביין פיר איל ריי אי אישקאפו
טו קאויסה די איל ריי די לה מואירטי מי אישטא
מפה אי טו אישטאמפה אנדארה אין קאה סיב' דאד
אי אין טודו איל מונדו אי אישטה אונרה נון סי
וידי די איל • רישפונדייו המן אי דיס' אחיל ריי
טלוחיס אי קארטאש סי אינביארון אטודאש סיב' דא
דיס די איל ריי פור דיפירדיר אבו שאיב'לו די
מרדכי אי סיאן באלדאדוש אי אישטה אונרה קומו
סי לי ארה אחיל • רישפונדייו איל ריי אי דיס'
אה המן קארטאש אי טלוחיס קי אינביאי ייו לאש
באלדו אה איליאה אי טודה אישטה אונרה נון סי
וידי די איל • סיגונדה ויו אישטולטו אינל איל ריי
אי דיס' אחיל המן המן קון פריסה קון פריסה
נון באלדיש ניגונה קוזה די טודו לוקי דיס' ישטיש •

ויקח

אי קומו וידו המן איל מאלוקי טוש פא
לאב'ראש נון סי ריפ'יב'יאן דילאנטרי איל

תרגום

ריי אי טודאש טוש פאלאם/ראש נון סי אולייאן
אינטרו אה קאזה די טרמורוש הי איל ריי
קון אפרימינטו די טו אלטורה קומוליימוניו
זו אי קוב'ייהטה טו קאויסה אי טוש אוריו'אש
ארשטאדאש הי קון טוש אוח'יש אונסקורנש
אי קון טו בוקה טורסידה אי קון טו קוראשון
סיראדו אי קון טוש אישטיינאלש קורטא
דאש אי נייודוש די טוש לומנוס סילי דיזאטא
רון אי טוש רודיליאה אישטה קון אישטה
באטיאן אי טומו די אליי וישעידו די ריי קי
לי טרוש'ירון אחיל אין דיאה פרימירו קי
סי אליוואנטו אינל ריינו אי טומו די אללי
טודוש טראש'יקוש די ריינו קומו לי אינקו
מינדו איל ריי אי שאליו די אללי אטורב'אדו
אי אינטרו אה פיזיברי די איל ריי אי טומו
די אללי קאחליין די קאויבירה דיל פיזיברי
קי איראן קולגאדוש אינל ג'ולייאש די אורו
אי טראוו אין פ'רינו די איל קאחליין אי
טודוש טראש'יקוש די ריינו קארגו סוב'רי טו
אומברו אי אטו טוש אטאד'ירוש אי אינבולב'יו
טוש אינבולוימינטוש אי אנדוב'ו אי סי פארב
סירקט מרדכי איל כדוק • רישפונדייו אי
דיס' אחיל אליב'אנטאטי מרדכי איל כדוק
אינ'ו די אנרהס יאחק אי יעקב אקונאנטו
אטי טו סאקו אי טו סיניזס אה דיס' מיל
קינטאליש די פלאטה קי דיס'י פור דאר די
קאזה די מי טריזורו פארה קאזה די טריזורו
די איל ריי אי נון סי ריכיויירון פור קאב'ו
קי ווש'אמיגוש דילאנטרי גואישטרו פאדרי
קי אין לוש כילוש קי אין קאה אורה קי ב'וש
אניש' אוראשייון דילאנטרי די איל איל רינסי
ויין גואישטרה אוראכיוון אי ריגמי אווש די
פודיר די גואישטרוש אינימיגוש • אי אגורה
אלי

ואיל וארון קי איל ריי אינוולונטאן אינסו
אונרה : (יב) אי טורנו מרדכי אפואירטה די
איל ריי אי המן פ'ואי אינפוס'אדו אה סו
קאזה לימוניוויזו אי קוב'יירטו די קאוויסה :
(יג) אי קונטו המן אה זרש סו

לאיש אשר המלך חפץ ביקרו : (יב) וישב
מרדכי אל שער המלך והמן נדחף א-ביתו
אבל וחפוי ראש : (יג) ויספר המן לזרש

אשתו

תרנום

(יג) וישב מרדכי לסקו ולתעניתו : אכל
וחפוי ראש רבותינו פירשו הדבר במסכת
מגילה :

אשר

אליואנטאטי מרדכי איל כדיק די טוסאקו אי די טו
סיניזה אי וישטי וישטידו די ריינו אי קאוואליא
סוב'רי קאוואלייו די ריינו . רישפונדייו מרדכי א
כדיק אי דיס'ו איל אה המן המן איל מאלו איז'ו
די סימין די קאזה די עמלק אישפירה אונה אורה
אי קומיריפאן די אדיפ'לה אי ביוורי אגואש די אמארגורה אי דיספואיש אנסי סאקה אמי אי אינקו
לנה אמני סוב'רי לה אורקה . רישפונדייו המן אי דיס'ו אה מרדכי אליואנטאטי מרדכי א כדיק
איז'ו די סימין בואינו די גואישטרופ דיאש מאראוויאש גראנדיס סי איז'ו אונסלה אורקה קי אפא
ריז'ו פור מי מאל אפאריז'ו אילייה אגורה אליואנטאטי מרדכי וישטי וישטידו די ריינו אי קא
ואלייא סוב'רי קאוואלייו די ריינו אי פאלאב'ראש די איל ריינון סי באלדין . רישפונדייו מרדכי
אי דיס'ו אה המן פורקי אי טריש דיאש אי טריש נוג'יש קי אישטו קון איינונו סי אנסי קאוואלייא
רי סוב'רי קאוואלייו די איל ריי . קומו אוליו המן אלה קונה לה אישטס אינטרו אקאזה די
טריזורה די איל ריי אישאקו די אליו טודוש מודוש די אישפיסייאש אי אזויטיש בואינאש אי אונטו
איל אי לאב'ו איל אי וישטייו איל וישטידו די ריינו אי לי דייו אקומיר איל די לה סעודה קי
לי אינניאו איל אכתר לה ריינה אי די אנטיש קי קאוואלייארה סוב'רי איל קאוואלייו די ריינו
לי אינניארון איל די קאזה די איל ריי וינטי אי סיטי מיל מאנסיב'וס אישקון'ידוש אי ואזוש די
אורו אין שוש דיריג'אש אי ג'ארוש די אורו אין שוש איקשיידראש אנדאנטיש אי אפריגונאנטיש אי
אלאב'אנטיש אי דזוינטיש די לאנטרי מרדכי איל כדיק אנסי איש איג'ו איל וארון קי איל ריי אי
נוילונטאן אין טו אונרה . אי קומו ויירון קאזה די ישראל אנדאב'אן די טו דיריג'אש אי די טו אין
שידרה אי רישפונדיאן אי דיזיאן אנסי איש איל וארון קי איל ריי קי קריאו סילוש אי טיירה אינ
וילונטאן אין טו אונרה אי קאטו אשאר אי וידו אה מרדכי איז'ו די אירמאנו די טו פ'ארי קי
וישטייו וישטידו די ריינו איקורונה די ריינו פונו איז'ו טו קאוויסה אי קאוואלייו סוב'רי קא אליו די
ריינו לואו אי אלאב'ו אה דייו די לוש סילוש סוב'רי לה ריגמיסיון לה אישטס קומו דייו מרדכי
סאקו סוב'רי טו קואירפו . אי סיניזה דייו סוב'רי טו קאוויסה איל רישפונדיין אנגושטייאדוש . אי
אין אקילייה אורה קי וידו אה מרדכי איז'ו די אירמאנו די טו פ'ארי רישפונדייו אי דיס'ו איל
סוב'רי טיטי אפ'ירמו לו אישקריטו אין אישקריטוראש די לה באנטידאד אליואנטאן די פולו
פ'רוב'י אי די מולאדאריש אה באש'וס די אישפריטו פור אסינטאר אילייוס קון פודישטאדוריש אי
סילייה די אונרה אזי אירידאד אילייוס אי טאמניין מרדכי אלאב'ו אי דיס'ו טראשטורכאשטיש
מי אינדיג'ה פור אליגריאה סולטאשטיש מי סאקו אי סינישטימי די וישטידו די ריינו אלאב'ארי
אטי י'ו דייו מי ריגמידור אי כון אליגראשטיש אסו קוראסון די מי אינימיגו סוב'רי מי .
וישב אי אישטונטיש טורנו מרדכי אה פואירטה די קאזה די איל ריי קון אונרה אי קון גראב
דיזה מונג'ה אי המן פ'ואי אינפוס'אדו אי אנדוב'ו אסו קאזה לימוניוויזו אי טו קאב'יסה
קוב'יירטה אי אין אקילייה אורה און מאנו די המן קואטרו אופ'ישייוס אראפאדור קי אראפו
אה מרדכי אי באניירו קי לו לאוו איל קוריאן קי פ'ואי טראב'אן אסו קאב'אלייו פריגונירו קי

אירה

אֶשְׁתּוֹ וְלָכֵל--אֶהְיֶה אִתְּךָ כָּל-אֲשֶׁר קָרָהוּ
 וַיֹּאמְרוּ לוֹ חֲכָמָיו וְזָרַשׁ אֶשְׁתּוֹ אִם--מִזְרַע
 הַיְהוּדִים מֵרָדְכִי אֲשֶׁר הִחִילוֹת לְנַפּוֹל לְפָנָיו
 לֹא--תֻכַּל לֹא כִי-נַפּוֹל תַּפּוֹל לְפָנָיו: (יד) עוֹרֵם
 בְּדַבְרֵים עִמּוֹ וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיְבַהֲלוּ
 לְהֵבִיא אֶת-הַמֶּן אֶל הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר עָשְׂתָה
 אֶסְתֵּר: וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן לְשִׁתּוֹת עִם-אֶסְתֵּר
 הַמַּלְכָּה: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם-בַּיּוֹם
 הַשֵּׁנִי בְּמִשְׁתֵּה הַיַּיִן מָה--שְׂאֵלְתְךָ אֶסְתֵּר
 הַמַּלְכָּה וְחַנְתֵּן לְךָ וּמָה בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצִי
 הַמַּלְכוּת וְחָעֵשׂ: (ג) וַחֲעֵן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 וַהֲאָמַר אִם מִצְאֵתִי הֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם--
 עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּנְחֵן לִי נַפְשִׁי בְּשֵׂאֵלְתִי
 וְעַמִּי בִּבְקִשְׁתִּי: (ד) כִּי נִמְכַרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי
 לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וּלְאַבְדֹּ וְנִלְוֹ לְעַבְדֵי־ם
 וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכַרְנוּ הַחַרְשֵׁתִי כִי אֵין הַצָּר

שׁוּה

תרגום

אירה אפריגונאן דילאנטרי די איל או דיזיאה אנטי
 איס איג'ו איל וחרון קי איל ריי איכוילונטאן אין
 סו אונרה
 זיספר אי דיניסייו המן אה זרש סו מוז'יר אי
 הטודוס שוס אמיגוס הטודו לוקי אקונטיסייו
 איל אי דיס'ירון איל שוס פאכ'יווס אי זרש סו
 מוז'יר סי נון אוליישטיס טו די טיימפו אנטייגו קי
 איראן טריס וארוניס ג'דייוס אין סינדאד די נבל
 חנניא מישאל ועזריה אי פורקי נון אוליירון אפאלא
 צ'ראש די איל ריי נכוכדנכר איג'ו איליייוס אאורנו
 די פ'ואיגו אי סאליירון די לה פ'לאמה דיל פ'ואיגו
 אי מאקולה נון פ'ואי אין איליייוס סאלו סאליייו
 לוואיגה די פ'ואיגו אי קימו אה לוס קי לייב'ארונו סו
 מלטינות אי וינירון חנניא מישאל אי עזריה איסקא

סומוז'יר אי הטודוס שוס אמיגוס אה טודו
 לוקי לי אקונטיסייו אי דיס'ירון איל שוס
 סאכ'יווס אי זרש סו מוז'יר סי די סימין די
 לוס ג'דייוס מרדכי קי אינפישאשטיס פור
 קאלייר דילאנטרי די איל נון פואידראש
 איל קי קאלייר קאלייראש דילאנטרי די
 איל: (יד) און איליייוס אכ'לאשטיס קון
 איל אי סינקלאצ'וס די איל ריי אילייג'ארונו
 אי אטורב'ארונו פור טראיר אה המן אה איל
 קונטיטי קי איזו אסתר: (א) אי וינו איל
 ריי אי המן פור ציור קון אסתר לה ריינה
 (ב) אי דיס'ו איל ריי אה אסתר טאמציין
 איניל דיאה איל סיגונדו אין קומניטי די איל
 וינו קי טו דימאנדה אסתר לה ריינה אי
 סיאה דאדה אטי אי קי טו צוש'קידאד אסטו
 מיאטאר די איל ריינו איסיאה איג'ו (ג) אי
 רישפונדייו אסתר לה ריינה אי דיס'ו סי ליי
 גראסייא אין טוש'אוז'וס איל ריי איסיסונ'רי
 איל ריי פלאזיסיאה דאדה אמי מי אלמה
 פור מי דימאנדה אי מי פואיב'לו פור מי
 צוש'קידאד: (ד) קי ס'ואימוס וינדידוס
 ייו אי מי פואיב'לו פור דיסטרוואיר פור
 מאטאר אי פור דיפירדיר אי סי פור סיירב'וס
 אי פור סיירב'אש פ'ואיראמוס וינדידוס
 מי קאלייאה קי נון איל אנושטייאהור
 רש"י קונטייני

אשר החילות לנפול כו' אמרה אומה זו
 נמשלו לכוכבים ולעפר כשהם יורדים יורדים
 עד עפר וכשהם עולים עולים עד לרקיע
 ועד הכוכבים: (ג) חנתן לי נפשי •
 שלא אהרג בשלשה עשר באדר שגזירת גזירת
 הריגה על עמי ומילדתי: ועמי • ינתן
 לי בבקשתי שלא יהרגו ואם תאמ'מה איכפת
 לך כי איככה אוכל וראיתי כו' • (ד) כי אין
 הצר שיה צנוק המלך • איננו חושש בצנוק
 המלך שאלו רדף אחר הנאתך היה לו לומר
 מכור אותם לעבדים ולשפחות וקבל הממון
 או החיה אותם להיות לך לעבדי'הם וזרעם •
 (ה) ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר לאסתר
 המלכה • כל מקום שנאמר ויאמר ויאמר ב'
 פעמים

שׁוּבָה בְּנֶזֶק הַמֶּלֶךְ נִהְיָ אִמֵּר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֶשׁ
 וַיֹּאמֶר לְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הִיא זֶה וְאֵיזָה
 הוּא אֲשֶׁר מֵלֹאן לְבֹן לַעֲשׂוֹת בֶּן (ו) וַתֹּאמֶר
 אֲסֵתֶר אִישׁ צִוִּי וְאֵיבֵב הַמֶּן הָרַע הַזֶּה וְהַמֶּן
 נִבְעֵת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה (ז) וְהַמֶּלֶךְ קָם
 בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן וְלִגְנַת הַבַּיִת וְהַמֶּן
 עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל־נַפְשׁוֹ מֵאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי
 רָאָה כִּי כִלְתָהּ אֵלָיו הָרַעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ (ח)
 וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגְּנַת הַבַּיִת וְאֶל־בֵּית וּמִשְׁתֵּה
 הַיַּיִן וְהַמֶּן נָפַל עַל־הַמַּטָּה אֲשֶׁר אֲסֵתֶר עָלֶיהָ
 וַיֹּאמֶר

קונטיני ריי און פאניי די אילרי (ה) אידיש'ן
 איל ריי אהשורוש אי דיס'ן אה אסתר לה ריינה
 קין איל אישטי אי קואל אישטי איל קי לי
 קונפטייוו שו קואשון פור איר אנטי (ו) אי
 דיס'ן אסתר ווארון אבוסטיאדור אי אינימיגו
 המן איל מאלו איל אישטי אי המן פ'ואי
 אטורנ'אהדיאלאנטי איל ריי איל לה ריינה (ז)
 אי איל ריי סי אליואנטו קון שאנייא די קונטיני
 די איל וינו אה גוארטו די איל וירג'יל אי
 המן סי פארו פור בוס'קאר פור שו אלמה די
 אסתר לה ריינה קי וידו קאטימו איל איל
 מאל די קון איל ריי (ח) אז איל ריי סי
 טורנו די גוארטו די וירג'יל אקאזה די
 קונטיני די איל וינו אי המן קאליין
 סוב'רי לה קאמה קי אסתר סוב'רי אילייא
 אי

תרגום

פארופ די חורנו די פואינו אינסידירו אי אגורה
 סי איש מרדכי די שוש אינ'וס די לוש וארוניש לוש
 אישטוס קי שוש איב'אש אסימיו'אן אאונו די איליוש
 קומו טו אינפישאשטיש פור קאלייר דילאנטרי די
 איל נון פואיראש איל קי קאלייר קאלייראש אי נון
 טי אליואנטארש :

והאמר

אי דיס'ן אסתר ווארון מאלו אי אונימיגו
 המן איל מאלו איל אישטי אי פורקי
 פואי לייאמארו סו נומנרי המן פורקי בוס'קו פור
 אישפאנדיר סו מאנו אין לה אומה די לוש ג'ידיוש
 קי סי לייאמארון אינ'וס דיל סיניור די לו טודו אי
 אישטרימיטייו דילאנטרי איל ריי אי לה ריינה :

רש"י

פעמי'אינו אלא למדרש ומדרשו של זה בתחלה
 היה מדבר עמה על ידי שליח עכשיו שידע
 שממשפחת מלכים היא דבר עמה הוא בעצמו
 (ז) כי כלתה • נגמרה הרעה והשגאה
 והנקמה : (ח) והמן נופל • המלאך דחפו :
 על המטה אשר אסתר עליה • דרכן היה
 ליטב בסעודה על לבן על גבי המטות כמו
 שאמר נראש הספר מטות זהב וכסף לבני
 המטה :

הגם

איל בוש'קו פור מאטאר איליוש אי המן סי

והמלך: אי איל ריי סי אליואנטו קון שאנייא די קונטיני די איל וינו אי אינטרו אה גוארטו די
 איל וירג'יל אי איראן קורטאנטיש דילאנטרי די איל לוש ארנ'וליש בואינוס קי ריפו
 זארה סו שאנייא די איל אינון ריפחו אי המן סי פארו פור בוס'קאר פור סו אלמה די אסתר
 לה ריינה פורקי וידו קי סי קומפלייו סוב'רי א א מל דילאנטרי איל ריי •
 והמלך: אי איל ריי טורנו די גוארטו די איל וירג'יל אה קאזה די קונטיני די איל וינו פארו
 מיינטיש אי וידו אה המן איב'אנטי סוב'רי לה קאמה קי אירה אסינטאדה סוב'רי
 אילייא אי דיס'ן איל ריי טאמניין פור סוב'גואר אלה ריינה קונמי איניל פאלאסיו טו
 בוס'קאן לה פאלאב'רה סאלייו די בוקה די איל ריי אי פ'אסיס די המן פואירון קוב'ריינטיש :
 אי

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַגַּם לִכְבוֹשׁ אֶת-הַמְּלָכָה עִמִּי
בְּבֵית הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הַמֶּן חָפֵז׃
וַיֹּאמֶר חֲרֻבּוֹנָה אַחַד מִן-הַפָּרְסִים לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר-עָשָׂה הַמֶּן
לְמַרְדֵּכִי

אי דיס'ו איל ריי סי טאמניין פור טוב יבואר
אלה רוינה קונמי אין לה קאזה לה פאלאכ'
רה שאליו די זוקה די איל ריי אי פ'אטיס
די המן סי קונ'רוירון : (ט) אי דיס'ו
חרבונא חונג די לוש סינקלאכ'וס דילאנטרי
אילריו טאמניין איק לה אורקה קי אינו המן
פארה

תרגום

וַיֹּאמֶר אי דיס'ו חרבונה חונג די לוש סינקלא
כ'וס דילאנטרי איל ריי אי איק חרבונה
מינטארו פארה מאל סאלכ'ו פור אישטה מינטארו
פארה ניין פורקי קון המן אירה איניל קונסי'ו
קואנדו טומו קונסי'ו פור חזיר אורקה אה מרדכי
אי קומו וידו קיטי קומפלייו איל מאל כוב'רי המן אי
כוב'רי טו קאזה אנדוב'ו טאמניין איל אינסי מיזמו

הגם לכבוש • לשון תימא הוא לכבוש לאנים
בחזקה כמו ונכנסה הארץ : (ט) גם הנה
העץ • גם רעה אחרת עשה שהכין עץ
לתלות אובהו של (מלך שהכיל המלך מסס)
המות : מה

אי דיס'ו איל ריי טאמניין אטי איל ריי זוש'קה המן פור מאטארטי אי פור טומאר
איל ריינו די טי אי סינון קריאיש אמי אינביאה אי ויראן לה אורקה קי אינו המן פארה מרדכי
קי אכ'לו ניין פור איל ריי אי איק פארדה אין טו קאזה טו אלטורה סינקואינטה קוב'דוש אי
כוב'רי מרדכי סי אפ'ירמו לו איסקריטו איניל פסוק אין אינוילונטאד י'י קאריראש די וארון
טאמניין טוש אינימינוס סי הפאזיגואן קוניל • רישפונדייו איל ריי אי דיס'ו אה מרדכי א ב'דייו
קי אישקאפו איל ריי די לה מואירטי הליואנטה אנדה אי טומה אה המן איל אינימינו מאלו
אנגושטיאדור די לוש ב'דייוס אי אינפ'ורקה האיל כוב'רי לה פ'ורקה קי אפאריו' פארה סי מיזמו
אי ג'אגה איל ב'אוישייוס מאלוש אי אזלי איניל קומו פלאזי אין טוש חוז'וש • אין אקילייה אורה
פאליו מרדכי דילאנטרי איל ריי אי טומאה המן די לה פואירטס די קאזה די איל ריי :
רישפונדייו מרדכי אי דיס'ו אה המן ויז קון מי המן איל אינימינו אי מי אנוריסידור מאלו אי
אינפ'ורקארי אטי כוב'רי לה אורקה קי אפאריו' אשטיס פארה טי מיזמו : רישפונדייו המן איל
מאלו אי דיס'ו אה מרדכי איל כדיק אנטיש קי אינקולגין אמי כוב'רי לה אורקה רוגו אחי מרדכי
איל כדיק נון מי אינפ'ורקיש קומו אינפ'ורקאן אה וארוניש פירדידוש זארראגאניש די איל מונדו
כון אישטימינ'ה אילייוס אי מאיוראליש די לאש סינ'דאדיש איראן כוג'יפטוש דילאנטרי דימי אינו
אישטרימיסיר ב'ינטיס קון דיב'ו די מי זוקה אי קון אכ'לה די מיט לאכ'ייוס אינו אטורב'אר
סינ'דאדיש אי ייו המן קונדי די איל ריי אירה מי כומברי אי אירה לייאמאדו פאדרי די איל ריי
מי אישטרימיסקו ייו די טי קי נון אגאש אמי קומו לוקי פינסי פור חזיר אטי אפיאדה כוב'רי
מי אונרה אי נון מי מאטיש אי מי דאנייש קומו אגב ניי אבואילו אילוייו' • טו מרדכי אז קומו
טו פירסיד קומו מאטאדור די אלמה נון מי מאטיש אל מודו קי נון איי אין ווש מאטאדוריש די
אלמה נון ריקודו יש אמי אנורישיון די אגב אי סילו די עמלק אי כון כיליש אמי קומו אינימינו אין
טו קוראסון אי נון גואדריש אמי מאל קירינסייה קומו גוארדו מאל קירינסייה אי סי וינבו עשו
מי פאדרי מאראכ'ילייהש גראכדיש סי איזיירון אטי קומו סי איזיירון אטוש פאדריש קואנדו פאסא
רון סור לב מאר מיט חוז'וש סי אטורב'אן פורויאיר טוש פ'אטיש אי מי זוקה נון ייו פואידו
פור אב'ריר דילאנטרי די טי פורקיטומי פורטי קונסי'ו די מיט אמינוש אי די זרש טו מוז'יר

פארה מרדכי קי אנ'לו ניין פור איל ריי
 אישטאן אין קאזה די המן אלטה סינקואינטה
 קוב'דוס אי דיס'ו איל ריי קולגאלדו סוב'רי
 אילייה : (י) אי קולגאלדו אה המן סוב'רי
 לה אורקה קי אפארינו פארה מרדכי אי
 סאנייה די איל ריי סי אקידו (א) איניל
 דיאה איל אישטי דייו איל ריי אהסורוס
 אה אסתר לה ריינה אה קאזה די המן
 אנושטיאלדור די לוש ג'דייוש אי מרדכי
 וינו

למרדכי אשר דבר טוב על המלך עמר
 בבית המן גבוה חמשים אמה ואמר המלך
 הלחן עליו : ויהלך את המן על העץ
 אשר הכין למרדכי והמרת המלך שככה :
 ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר
 המלכה את הבית המן צרר היהודים ומרדכי
 בא

חרגום

רוגו די טי אפיאדה סוב'רי מי אלמה סינקיור
 מרדכי א כדיק נון ארימאטיס מי נומברי קון
 אפריסוראנסה קומו עמלק מי אדרי אפיאדה
 סוב'רי מי ויז'יס אי נון אינס'ורקיס אמי
 סוב'רי פורקה אי אל מודו קי טו אינוילונ
 טאש טו מאטה אמי קורטה מי קאווסה קון
 אישפאדה די איל ריי קי קונילייה מאטאן אה
 מיוראליש די לאש סיב דאדיש אי אינישו
 המן אאיסקלאמאר אי אה ליוראר אי נון
 אקושטו מרדכי שו אוריז'ה אאיל אי קומו וידו
 המן קי נון שי אוליין שוש פלאג'ראש אשו
 אגואייה אי ליורו פור שו אמה איז מידייו
 די גואירטו די א וירג'יל . רישפונדייו אי
 אנסי דיס'ו אישקוב'אד אמי ארב'ליש אי טודאש
 לאש פלאנטיאש קי פ'ואירון פלאנטאדאש די
 דיאש די פריסיפיו קי איז'ו די המדתא קיז'ו
 פור סוב'יר אה אכסנדריא די צר פנדירא סי
 אפאנייארון טודוס אילייוש אי אקונסיו ארון
 קונסיו'ו איל קי איש סו אטורה סינקואינטה
 קוב'דוס שי אינס'ורקי המן סוב'רי שו קאו
 סה . לה ויד דיס'ו קורטה ייו אי נון לייו
 פואידו קי שי אינס'ורקי אין מי קאווסה פור
 קאב'זו קי דימי טומאן וינו די טימפלאטייו
 ניש . לה איגירה דיס'ו נון פואידו קי שי
 אינס'ורקי אין מי קאווסירה קי די מי טומאן
 איגוש די פרימיריאש אי די מי שי וישטייו
 אדס אי הוה : אי אוליב'אר דיס'ו נון פואידו
 קיסי אינס'ורקי אין מי קאווסירה קי די מי
 טומאן אזייעי פארה לה אמינארש אי סאב'יין

חרגום

לוש סיקריטוס קריאו אמי פור פאגאר איל שטר די
 עובדיה א פרוס'יטה טומה אוטרו קי שי אינס'ורקי
 אין סו קאב'יסירה : דיס'ו א דאטלאר די לאנטרי שו
 גוארדאלדור סאב'יינטיש טודוס אי גוש דיג אומנרי
 קי איל המן איל מאלו איז'ו די אגב איז'ו די סו איז'ו
 די עמלק טודוס לוש רייש לאראן די לאנטרי די טי
 קי טו איל א דייו אי נון אי פ'ואיראש די טי אי
 אטי קונויני פור ריגמיר לוש איז'וס קומו ריגמיש
 טיש אש פאדריש רישפונדיוולי א סאנטו צינדיג'ו
 א סי אינס'ורטיסקה טו פ'ואירטה פור טודו לו קי
 דיס'יטיש טומאר טו קונסיו'ו קי שי אינס'ורקי אין
 טו קאוירה נון קונויני קי טו איריש פאר אה קומ
 פאנייה די זיין לה אינוילונטאדה : דיס'ו א אחרוב
 נון פואידו קי שי אינס'ורקי אין מי קאווסירש קי
 פור מי ויינין טודוס לוש פואיב'לוש פור טומאר די
 מי פ'רוטו פור אלואאר די לאנטרי די טי : אב'רייו
 לה מורטה שו בוקת אי דיס'ו נון פואידו קי שי אינס'
 פ'ורקי אין מי קאווסירה קי קון מי דיזין גווע אי אג
 ריאה אי מאש קי ייו אג'ונטאדה קוניל אחרוב .
 גריטו איל אינוינו אי דיס'ו מון פואידו קי שי אינס'ו
 רקי אין מי קאווסירה קי דבורה אג'אדירה די רבקה
 אינטיראדה דינאש'ו די מי . אישקלאמו א קאשטאנייו
 אי דיס'ו נון פואידו קי שי אינס'ורקי אין מי קאוויפי
 רה קו אנטלוס שו איז'ו די דוד שי אינס'ורקי אין מי
 קאווסירש : א גראנדאל דיס'ו נון פואידו קי שי
 אינס'ורקי אינמי קאווסירה קי לוש כדיקיס שון אינס'
 ש'ימפלאדוס אמי . אולייד אמי דיס'ו איל אלארני
 (או אישפינו) אינס'ורקאד אאיל אה המן א מאלו
 אי אה דייש שוש איז'וס סוב'רי מי סוב'רי לה אורקה
 קי אפארינו פארה שי מיזמו :

בא לפני המלך כי הגידה אסתר מלך הוא
 לה : ויסר המלך את טבעתו אשר העביר
 מהמן ויחנה למרדכי ותשם אסתר את
 ברהכי על בית המן : ג ותוסף אסתר
 וחדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותבק
 ותתחנן לו להעביר את רעת המן האנגי
 ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים : ד
 וישט המלך לאסתר את שרביט הזהב
 ותקם אסתר והעמר לפני המלך : ה ותאמר
 אם יעל המלך טוב ואם מצאתי חן לפני
 וכשר הדבר לפני המלך וטובה אני בעיני
 יפחב להשיב את הספרים מחשבת המן
 בן המדחא האנגי אשר כתב לאבד את
 היהודים אשר בכל מדינות המלך : ו כי
 איכנה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא
 את עמי ואיכנה אוכל וראיתי באבדן
 מולדתי : ז ויאמר המלך אחשוורוש לאסתר
 חמלכה

חרגום

ויתלו : אי אינפ'ורקארון אה המן סוב'רי לה
 אורקה קי אפאריו' פארה מרדכי אי
 סאניא די אילריי קי מוראן אין לוש טיילוס ריפחו
 אי סוב'רי מ'דכי סי אפ'ירמו לוקי איסקריטו אין
 לאט איסקריטאט די לה שאטידאל ג'וסטו די אנגוס

ויאמר

אי דיס'ו א ריי אחשורוש אה אסתר לה ריינה אי אה מרדכי איל ג'ירייו איק טו פיקא
 שטיס די א פריסיפיו קי טי דימאנדי אי דיס'י אטי די קואל איסטא חומה טו אי ארי
 די טו חומה רייס אי פודיסטאדוריס אי די קואל איסטא לינאז'י טו אי ארי די אילייוס דוקיס אי
 קונדיס אי דיס'טיס אמי נון יו סאב'יין קי סופי קי מי פ'אדרי אי מי מאדרי מוריירון אי מוסה
 פיקיניא דיס'ארון אמי : אי אגורה איק קאזה די המן די אה אסתר אי איל אינפ'ורקארון
 סוב'רי לה אורקה פורקי איספאנדייו טו פאלנו אין לוש ג'יריוס :

וינו די לאנטריי איל ריי קי דינוסיוו אסתר
 קי איל אילייוא : (ב) אי טידו איל ריי
 אסו סורטי'ה קי אינו פאסאר די המן אי
 דיולה אה מרדכי אי פונו אסתר אמרדכי
 סוב'רי קאזה די המן : (ג) אי איניאדייו
 אסתר אי אב'לו די לאנטריי איל ריי אי איג'ופי
 די לאנטריי שוס פייס אי ייורו אי אפיאדוסי
 איל פור אויר פאסאר אמאל די המן איל
 אנגי אי אסו פינסאמיינטו קי פינסו סוב'רי
 לוש ג'יריוס : (ד) אי איספאנדייו איל ריי
 אה אסתר אב'דרוגו די איל אורו אי אליוא
 טופי אסתר אי פארוסי די לאנטריי איל ריי
 (ה) אי דיס'ו סי סוב'רי איל ריי פלאז'י אי
 סי אלני גראסיא די לאנטריי די איל אי נואינה
 ייו אין שוס חונ'וס סיאה איסקריטו פור
 אויר טורנאר אלטס קארטאס פינסאמיינטו
 די המן אינ'ו די המדחא איל אנגי קי איסק
 רינ'יו פור דיפירדיר אה טודוס לוש ג'יריוס
 קי אין טודאס סינ'דאדיס די איל ריי :
 (ו) קי קומו פואדרי אי וירי אינל מאל קי
 אלקאסארה אמי פואינ'לו אי קומו פואדרי
 אי וירי אין דיפירדירסי מי נאסימיינטו :
 (ז) אי דיס'ו איל ריי אחשורוש אה אסתר

רשי

(א) מה הוא לה איך הוא קרוב לה : (ג)
 להעביר את רעת המן • שלא תתקיים פלחו
 הרעה

טיא פ'ואי איסקאפאדו אי אינטרו מאלו אין טו לוגאר :

אי דיס'ו א ריי אחשורוש אה אסתר לה ריינה אי אה מרדכי איל ג'ירייו איק טו פיקא
 שטיס די א פריסיפיו קי טי דימאנדי אי דיס'י אטי די קואל איסטא חומה טו אי ארי
 די טו חומה רייס אי פודיסטאדוריס אי די קואל איסטא לינאז'י טו אי ארי די אילייוס דוקיס אי
 קונדיס אי דיס'טיס אמי נון יו סאב'יין קי סופי קי מי פ'אדרי אי מי מאדרי מוריירון אי מוסה
 פיקיניא דיס'ארון אמי : אי אגורה איק קאזה די המן די אה אסתר אי איל אינפ'ורקארון
 סוב'רי לה אורקה פורקי איספאנדייו טו פאלנו אין לוש ג'יריוס :

לה ריינה אי אה מרדכי איל ג'דייו איק
 קאזה די המן די אה אכתר אי איל קולגארון
 סוג'רי לה אורקה פורקי טינדיוו שו מאנו
 איז לוש ג'דיוס (ח) אי ז'וש איסקרווי סוג'רי
 לוש ג'דייוס קומו פלאזי איז גואיטרוס
 אונ'וס פור נומברי די איל ריי אי סיליאר
 קון סורטיו'ה די איל ריי קי איסקרוטה קי
 פואי איסקרוטופיר נומברי די איל ריי אי
 סיליאר קון סורטיו'ה די איל ריי נון פור
 טורנאר : (ט) אי ס'ואירון לייאמאדוס איס
 קרוואנוס די איל ריי איז לה חורה לה איסטטה
 און איל מיו איל טרויסירו איל איל מיו די
 סיון איז וינטי אי טריס איניל אי פ'ואי איס
 דקריטו קומו טודו לו קי אינקומינדו מרדכי
 אלוס ג'דייוס אי אלוס ארגואזיליס אי לוש
 קונדיש אי מאיוראליס די לאס סיב'דאדיס קי
 די טודו אסטטה כוש פיינטו אי וינטי אי
 סייטי סיב'דאדיס סיב'דאד אי סיב'דאד קומו
 סו איסקרוטורה אי פואיב'לו אי פואיב'לו
 קומו סו לינגואז'י אי אלוס ג'דייוס קומו סו
 איסקרוטורה אי קומו סו לינגואז'י : (י) אי
 איסקרוט'יוו פור נומברי די איל ריי אחרוש
 אי סיליוו קון סורטיו'ה די איל ריי אי
 אינניאו קארטאס פור מאנו די לוש קוריאוס
 קאו'אייאנטיס לה ג'יניטה לוש פוטרס איז'וס
 די לאס וינאס : קי דייו א ריי א'וס ג'דייוס
 קי

המלכה ולמרדכי היהודי הנה בית-המון
 נחתי לאסתר ואחו תלו על-העץ על אשר-
 שרה ירו ביהודיים (ח) ואחס כתבו על-
 היהודים בטוב בעיניכם בשם המלך והתמו
 בטבעת המלך כי כתב אשר-נכתב בשם-
 המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב :
 (ח) ויקראו ספרי המלך בעת-החיא בחוש
 חש'לישי תנא חדש סיון בשלשה ועשרים
 בו ויכתב ככל אשר צוה מרדכי אל-
 היהודים ואל האחשדרפנים והפחות ושרי
 המדינות אשר מהו ועד כוש שבע
 ועשרים ומאה מדינה ומדינה פכתבה
 ועם ועם כלשונו ואל היהודים פכתבם
 וכלשונם (י) ויכתב בשם המלך אחשורוש
 ויחתם בטבעת המלך וישלח ספרים ביד
 הרצים בסוסים רכבי הרש האחשדרפנים
 בני הרמכים : אשר נתן המלך ליהודים ו

א אשר

הרגום

ויקראו אי פ'ואירון לייאמאדוס איסקריב'אנוס
 די איל ריי איז טיימפו א איסטטי
 איניל מיו איל טרויסירו קי איל מיו די סיון איז
 וינטי אי טריס דיאס איניל אי פ'ואי איסקרוטו קומו
 טודו לוקי אינקומינדו מרדכי פור לוש ג'דייוס אי
 פור לוש אונראדוס די איל ריי אי פור שוש מאייו
 ראליס אי פור שוש פודיסטאדוריס די לאס סיב'דאדיס
 קי אב'יאן דיסדי לה אינדייא אי אסטטה כוש אה
 סיינטו אי וינטי אי סייטי סיב'דאדיס אקארס סיב'דאד
 קומו סו איסקרוטורה אי פואיב'לו אי פואיב'לו קומו

טו

רשימי
 (ז) הנה בית המן כו' ומעתה הכל רואים
 שאני הפץ נכס וכל מה שתאמרו יאמינו
 הכל שמאחי הוא לפיכך אין צריכין אחס
 להשיבם אלא כתבו ספרים אחרים כטוב
 נעיניכם : (ה) אין להשיב • אין נאה
 להשיבו ולעשות כתב המלך בזיון :
 (ט) ככתנה • באותיות שלה : כלשונו •
 הוא הדבור : (י) ביד הרצים • רוכבי
 סוסים שזיה להם לרוץ : האחשדרפנים •
 מין גמלים הממהרים לרוץ :
 ושללש

אֶשְׂרֵי כָל-עִיר-וְעִיר לְהַקְהִיל וּלְעֲמֹד עַל-
 נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד לְהַרְגַּ וּלְאַבֵּד אֶת-כָּל-חַיִּל
 עִם וּמְדִינָה הַצָּרִים אֹתָם טָף וּנְשִׁים וְשָׁלֵלָם
 לְבוֹז: (יב) בַּיּוֹם אַחֵר בְּכָל-מְדִינַת הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשֹׁרֶשׁ בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנַיִם-
 עָשָׂר הוּא הַיּוֹם הַזֶּה יְאֹדֵר (יג) פְּתַשְׁגָּן הַכֹּתֵב
 ב
 לַהֲנַתָּן

קי אין קאדה סינ'דאד אי סינ'דאד פור אפאג
 ייארטי אי פור טושטינירטי פור טוש אלמאש
 שר דיטרוואיר פור מאטאר אי פור דיפי
 רדיר אה טודוס פונסאדו די פואינ'לו אי
 סינ'דאד לוש אנגוטייאנטיש איליוס פ'אמיל
 ייא אי מוז'יריש אי טו איספונ'ו פור פריאר
 (יב) אין דיאה אונגו אין טודאש סינ'דאדיש
 די איל ריי אחרוש אין טריזי אמיו די דחי
 איל מיו די אדר (יג) טריטלאדו די לה אש
 קריטורה (ד) פור

רש"י
 (יא) ושללכ לנו • כאשר נכתב בראשונות
 והם נבזה לא שלחו את ידם שהראו לכל שלא
 נעשה לשום ממון: (יג) פתשגן • איגרת
 מפורש:
 מנוכלים

תרגום
 טו לינגואז'י אי אלוש ג'ירוש קומו טוש איסקריטוראש
 אי קומו טוש לינגואז'יש
 פתשגן דיקלארו די לה איסקריטורה אי איל
 פריגון פ'ואי דיסקונ'יירטו איל ריי
 אחרוש אינגואז'י קארטאש אמוראדוריש די לה מאר
 אי די לה טיירה אי אה שינייוריש די לאש קומאר

קאש אי אה מאייראליש די קאדה פונסאדו קי מוראן אין טורה לה טיירה גואיטרה פאש טי
 מוג'יגואי איסקריטה איסקריזי פור דינוטיאר אווש גראנדיזש פורקי אין פואינ'לוש מונג'וש פודישטו
 אי סוב'רי מוראדוריש די לה מאר אי די לו סיקו איכרייני אי קוניל ריינו נון טוש אינגראנדיזשירי
 מוש סאלוו קון אולגאמיינטודי איספריטו אי באש'יזש אנדארימוש טודוש לוש דיאש אי קון פאש
 מונג'ה אי טודוש לוש קי מוראן דיבאש'ו די מי ריינו אי טודו איל קי איטוילונטה פור קומנאטי
 (או מירקאדיאה) אין לה מאר אי אין לו סיקו פור בולטאר אינטרי פואינ'לו אפואינ'לו אי אינטרי
 לינגואז'י אונגו ייו די קאב'ו די לה טיירה אי אשטה טו קאו אנטי איסקריזי פור דינוטיאר אווש
 סוב'רי טו פרינישמידאד אי טו וירדאד קי איליוס אמאנטיש אה טודוש לוש פואינ'לוש אי אונגראנטיש
 אטודוש לוש רייש אי אזיינטיש זיין קון טודוש פודישטאדוריש די לה טיירה אי איי גארוניש די
 איליווש קי טון סירקאנוש איל ריינו אי איל ריינו אינטריגאדו אין טוש מאנוש אי קון טוש ארגו
 מיינטוש אי טוש פ'אלשיאש טראשיירארון איל ריינו אי איסקריזיירון קארטאש קי נון פלאזין
 דילאנטרי איל קריאדור אי טאמניין קון גארוניש מאלוש אי קוניל ריינו איליווש פ'ואירטיש אי
 איליוא לה דימאנדה קי דימאנארון די איל ריי מאטארימוש גארוניש ג'וטוש איכאנברי ליב'רי
 מונג'ה וירטירימוש קי טינגון מאל איזיירון אי ג'ואישייו דימואירטי נון איראן מירישיינטיש
 אי איק איליווש גארוניש ג'וטוש אכטר קי פ'ואי איליאה קומפלידה אין טודה אירמוזורה אי
 מרדכי סאב'יי אין טודו מודו די סינשייא אי מאקולה נון פ'ואי איליאה אין איליווש נ'י אין טו
 פואינ'לו אי ייו פינטי אין מי מיזמו קי אוטרו מודו די פואינ'לו דימאנדרו די מי איייו נון שופי קי
 ג'ודיווש דימאנדרו די מי קי פ'ואירון ליימאדוש איז'וש אסינייור די לו טודו קי איל קריאו סיילוש
 אי טיירה אי רייש גראנדיש אי פ'ואירטיש מאש קי מי אראנקו איליווש אי אה טוש פאדריש
 פורקי טאמניין המן איז'ו די המדמא די לה הינדויא אירה אי די סימין די קאזה די עמלק אי
 וינו אונדי טוש אי וידו די נוש זיין גראנדי אי מונג'ו אי אונגראמוש איל ליימאנאמוש איל

פארדי

להנחן דה בכל-מדינה ומדינה גלוי לכל-
 העמים ולהיות היהודים עתוים ליום הזה
 להנקם מאביהם (יד) הרצים רכבי הרכש
 האהשתרנים יצאו מבהלים ורחופים בדבר
 המלך והדת נתנה בשושן הבירה: ומרדכי
 יצא מלפני המלך בלבוש מלכות הכלת
 וחור ועטרת זחב גדולה ותכריך בויא ארגמן
 והעיר שושן צהלה ושמחה: ליהודים היתה
 אורה ושמחה וששון ויקר (יז) ובכל-מדינה
 ומדינה ובכל-עיר ועיר מקום אשר דבר
 המלך ודחו מגיע שמחה וששון ליהודים
 משתה ויום טוב ורבים מעמי הארץ
 מתיידיים כי-נפל פחד-היהודים עליהם:
 (א) ובשנים עשר חדש הוא חדש אדר
 בשלשה עשר יום בו אשר הגיע דבר המלך
 ודחו להעשות ביום אשר שברו איבי
 היהודים לשלט בהם ונחפז הוא אשר
 ישלטו היהודים המה בשנתיהם (ב) נקחלו
 היהודים בעריהם בכל-מדינות המלך
 אחשוורוש

פור סיחיר דאדו פריגון אין קאדה סיב'דאר
 אי סיב'דאר דיסקוב'יורטו אה טודוס לוס
 פואיב'לוס אי פור סיחיר לוס ג'ידיוס הפא
 ריו'אדוס פארה איל דיאה איז אישטי פור
 וינגארטי די טוס אינימיגוס: (יד) לוס
 קוריאוס קאולייאגטיס לה ג'יניטה לוס
 פוטרוס סאליירון אטורב'אדוס אי אינפו
 ס'אדוס פור פאלאבר'ה די איל ריי אי איל
 פריגון פ'ואי דאדו אין טוסן איל פאלאסייו
 (טו) אי מרדכי סאלייו די לאנטרי איל ריי
 קון זישטידו די ריינו קאדירנו אי בלאנקו
 אי קורונה די אורו גראנדי אי קוליאור די
 לינו אי אלג'אגואן אי לה סיב'דאר די טוסן
 גוזוס אי אליגרי: (יו) אלוס ג'ידיוס
 פ'ואי לוז אי אליגריאה אי גוזו אי אונרה:
 (יז) אי אין קאדה סיב'דאר אי סיב'דאר אי
 אין קאדה סיב'דאר אי סיב'דאר לוגאר קי
 פאלאבר'ה די איל ריי אי טו פריגון לייגאנ'ה
 לייגריאה אי גוזו לוס ג'ידיוס קונטיטי אי
 דיאה בואינו אי מונג'וס די פואיב'לו די
 טיירה סי אזואן ג'ידיוס קי קאלייו פאל'ור
 די לוס ג'ידיוס טוב'רי איליוס: (א) אי אין
 דחי מיוס איל איל מיו די אדר אין טריני
 דיאס איניל קי אליגו פאלאבר'ה די איל ריי
 אי טו פריגון פור חזירטי אין דיאה קי
 אישפיראב'אן אינימיגוס די לוס ג'ידיוס
 פור פודישטאר איניליטוס אי פ'ואי טראס
 טורנאדו איל קי פודישטארט לוס ג'ידיוס
 איליוס אין טוס אכורייטיטיס: (ג) סי
 אפאניארין לוס ג'ידיוס אין טוס סיב'דא
 זיש אין טודאס סיב'דאדים די איל ריי

חרגום
 פאדרי די איל ריי אג'די לה הריג'ה די איל ריי איל
 סי אסינטאנ'ה אי איל נון טוסו פור סומפורטאר
 אטו אונרה טאמניין נון פור רייסויר איל ריינו
 סאלב'ו אירה פינסאן אין טו קוראסון פור מאטאר
 איל ריי אי פור טומאר די א'אטו ריינו פור אישטו
 אה המן איז'ודי המדחא אינפ'ורקימוס איל אי טודו
 לוקי מיריטיו לי איזימוס אין טו קאויסה אי איל
 קי

רש"י
 אחשוורוש
 (ג) מנהלים • ממהרים אותם לעשו מהרה
 (פי שלא היה להם פנאי שהיה להם להקדים
 ליום הראשונים ולהעבירם: (טו) ותכריך
 נון • מענה נון עלית העשוי להתעטף:
 (יז) מתיידיים • מתגיירים: ועושי המלכה
 אותם שהיו ממונים לעשות צרכי המלך:
 עשרת

אֶחָשׁוּרֹשׁ לְשַׁלַּח יָד בְּמִבְקְשֵׁי רַעְתָּם וְאִישׁ
 לֹא-עָמַד בְּפָנֵיהֶם כִּי נָפַל פָּחַדָם עַל-כָּל-
 הָעַמִּים: וְכָל-שָׂרֵי הַמְּדִינֹת וְהָאֲחַשְׁדַּרְפָּנִים
 וְהַפָּחֹת וְעַשְׂי הַמְּלֹאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
 מִנְּשָׂאִים אֶת-הַיְהוּדִים כִּי-נָפַל פָּחַד מִהַדְכֵי
 עֲדֵיהֶם (ד) כִּי-גָדוֹל מַרְדֵּכִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ
 וּשְׁמֵעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל-הַמְּדִינֹת כִּי-הָאִישׁ
 מַרְדֵּכִי הוֹלֵךְ וְגָדוֹל (ה) וַיְכֹן הַיְהוּדִים בְּכָל-
 אֲבֵיהֶם מִכַּת - חָרָב וְדָרֶג וְאֶבֶן וַיַּעֲשׂוּ
 בְּשֵׁנָאֵיהֶם כְּרָצוֹנָם: (ו) וּבְשׁוֹשַׁן

אחסורוש פור טינדיר מאנו אין בוש קאנטיש
 סו מאל אי וארון נון סי פארו דילאנטרי
 די איליגוס קי קאלייו סו פאב'ור סוב'רי טודוס
 לוס פואיב' לוס (ג) אי טודוס מאייראליש די
 לאס סיב'דאדיש אי לוס ארגואזיליש אי לוס
 קונדיש אי אזוינטיש לה אוב'רה קי איל ריי
 אינש'אלס'אנטיש לוס ג'ידייוס קי קאלייו
 סאב'ור די מרדכי סוב'רי איליוס (ד) קי
 גראנדי מרדכי אין קאזה די איל ריי אי סו
 ס'אמה אנדאן אין טודאש לאס סיב'דאדיש קי
 איל וארון מרדכי אנדאן אי אינגראנדישיין
 (ה) אי איריירון לוס ג'ידייוס אין טודוס שוס
 אינומיגוס אירידה די איטפאדה אי מאטאנסה
 אי דיפירדישיין אי איזיירון אין שוס אנו
 רישיינטיש קומו סו וילונטאד (ו) אי אין שוסן
 איל פאלאסיוו מאטארון לוס ג'ידייוס אי
 דיפירדיירון קיניינטוס וארוניש: (ז) אי

הַבֵּרָה הָרְגוּ הַיְהוּדִים וְאַנְכָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת
 אִישׁ: וְאֶתּוֹ פָּרְשַׁנְתָּא
 דְּלַפְּזֵן וְאֶתּוֹ אֲסַפְתָּא:
 פּוֹרְתָא וְאֶתּוֹ אֲדֹלֵיָא
 אַרְיֵתָא: וְאֶתּוֹ פֶּרְמִשְׁתָּא
 אַרְיִסִי וְאֶתּוֹ אַרְיֵי
 וַיִּזְחַּת: עֶשְׂרֵת

אי אה פרשנתא
 אי אה אספתא
 אי אה אדליא
 אי אה פרמשתא
 אי אה אריסי
 אי אה רישי
 אי אה דלפון
 אי אה פורתא
 אי אה ארידתא
 אי אה אריסי
 אי אה ויזחא:

בְּנֵי חֲמֵן בֶּן-חַמְדָּתָא צִנְרָה הַיְהוּדִים הָרְגוּ
 וּבְנֵזֶה לֹא שְׁלַחוּ אֶת יָדָם: בַּיּוֹם הַהוּא בָּא
 מִסְפֵּר

(י) דייש איו'ט די המן איו' די המדתא
 אנגושטיאדור די לוס ג'ידייוס מאטארון אי
 אין לה פריאה נון טינדירון אשוס מאנוש:
 (יא) איניל דיאס איל אישעי וינו
 קואינטס

תרגום

רשימי

קי קריאו טיילוס אי טיירה לי טורנו סו פינשאמייב
 טו אין סו קאב'וסה:
 עשרת בני המן • ראיתי נסדר עולם לו
 עשרה שכתבו שטנה על יהודה וירושלם כמו
 שכתוב נספר עזרא ונמלכות אחשורוש בתחלת
 מלכותו כתבו שטנה על יהודה וירושלים ומה
 היא השטנה לנטול העולים מן הגולה נימי כורש
 שהתחילו לבנות את הבית והלשינו עליהם
 הכותים

בְּנֵי־הַסֵּן תָּלוּ (טו) וַיִּקְהֲלוּ הַיְהוּדִים אֲשֶׁר־
 בְּשׁוּשָׁן גַּם בַּיּוֹם אַרְבַּעַת עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶרֶץ־
 וַיְהִיגוּ בְּשׁוּשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבְכֹזֶה לֹא־
 שָׁלְחוּ אֶת יָדָם : (יו) וְשָׂאֵר הַיְהוּדִים
 אֲשֶׁר בְּמַדִּינֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהָלוּ וַעֲמַד עַל־
 נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאֲוִיבָהֶם וְהָרַג בְּשֵׁנֵיהֶם
 חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וּבְכֹזֶה לֹא שָׁלְחוּ אֶת־
 יָדָם : בַּיּוֹם־שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶרֶץ וְנוֹחַ
 בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אִתּוֹ יוֹם מִשְׁתֵּה
 וְשִׂמְחָה (יח) וְהַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוּשָׁן נִקְהָלוּ
 בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבַּעַת עָשָׂר בּוֹ וְנוֹחַ
 בְּחִמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אִתּוֹ יוֹם מִשְׁתֵּה
 וְשִׂמְחָה : עַל־פִּי הַיְהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיּוֹשְׁבִים
 בְּעָרֵי הַפְּרוּזֹת עָשׂוּם אֶת יָמֵם אַרְבַּעַת עָשָׂר
 לַחֹדֶשׁ אַחֲרֵי שִׂמְחָה וּמִשְׁתֵּה וַיּוֹם טוֹב
 וּבִשְׁלַח מְנוּחַ אִישׁ לְרַעְהוֹ וַיִּכְתֹּב מֵרַדְכֵי אֶת־

הדברים

חרגום

דיפירדור אנוס דינאס'ו די אלאש די נואישטרו פאדרי
 קי אינלוס סיילוס אי אגורה איזימוס ביין קון טי
 אי קון טוס איז'וס אי אינס'ורקימוס אטי אי אה
 טוס איז'וס די נאס'ו די טוס אלריאס :

ושאר אי רישטו די לוס ג'ידיוס קי איז סינד'א
 דים די איל ריי סי אפאניארון אי סי
 ארארון אי פ'ואירון סיניוריס אינסי מיזמוס אי סי
 אינאלטיסיירון מאס קי טוס אינימיגוס אי מאטארון איז טוס אנוריסיינטיס סיטיינטה אי סינקו מיל
 אי איז לה פריאה נון איספאנדירון אסוס מאנוס אי איסטוס וארוניס קי מאטארון לוס ג'ידיוס
 איז טוסן איליוס איראן אינימיגוס די ישראל קי דיזיאן אה קאזה די ישראל די אקי אי אסטה
 פוקוס דיאס מאטאריומוס אכ'וס אי איג'ארימוס אווסאוטרוס איז לה טיירה :

איז'וס די המן קולגארון (טו) אי אפאניא
 רונסי לוס ג'ידיוס קי איז טוסן טאמניין
 איז דיאה די קאטורזי אה איל מיז די אדר אי
 מאטארון איז טוסן טריזיניטוס וארוניס אי
 איז לה פריאה נון טינדירון אסוס מאנוס :
 (יו) אי רישטו די לוס ג'ידיוס קי איז סינד'אד
 די איל ריי סי אפאניארון אי טוס טינירטי
 פור טוס אלמאס אי אולגאר די טוס אינימיגוס
 אי מאטאר איז טוס אנוריסיינטיס סיטיינטה
 אי סינקו מיל אי איז לה פריאה נון טינדוי
 רון אסוס מאנוס : (יז) איז דיאה די טריזי
 איל מיז די אדר אי אולגאר איז קאטורזי
 איניל אי אזיר איל דיאה די קונטיטי אי
 אלגריאה (יח) אי לוס ג'ידיוס קי איז טוסן
 סי אפאניארון איז טריזי איניל אי איז
 קאטורזי איניל אי אולגאר איז קינזי איניל אי
 אזיר איל דיאה די קומניטי אי ליגריאה :
 (יט) פור טאנטו לוס ג'ידיוס לוס אלדיארוס
 לוס מוראנטיס איז סינד'אדיס די לאש אדיאס
 אזינטיס אה דיאה די קאטורזי איל מיז די
 אדר אלגריאה אי קונטיטי אי דיאה נואינו
 אי אינביאר פריזינטיס קאדה וארון אה סו
 קומפאניירו : (כ) אי איסקריב'יו מרדכי אה
 לואש

רש"י

(יט) הפרזים • שאינם יושבים בערי חומה
 בארבעה עשר ומוקפיין חומה בט"ו בשוסן
 והיקף זה כריך סיהיה מימות יהושע בן
 נון כך דרשו ולמדו רבותינו : ומשלוח • שם
 דבר כמו משמר משמע לפיכך השי"ן נקודה
 רפיה : (כ) ויכתוב מרדכי • היא המגילה
 הזאת כמות שהיא :

פורקי

הדברים השם וישלח ספלים לכל היהודים
 אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש
 הקרובים והרחוקים: לקיים עליהם להיות
 עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר
 ואת יום חמשה עשר בו בכל שנה ושנה:
 כימים אשר נחוו בהם היהודים מאיביהם
 והחודש אשר נהפך להם מגון לשמחה
 ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי שמחה
 ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות
 לאבי יונים: וקבל היהודים את אשר החלו
 לעשות ואת אשר כתב מרדכי אליהם: כי
 המן בן המרתא האגגי צרר כל היהודים
 חשב על היהודים לאבדם והפיל פור הוא
 הגורל להמם ולאבדם: ובבאה לפני המלך
 אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר
 חשב

לאם פאלאכ'ראם לאם איסטאם אי אינניאוס
 קארטאם אה טודוס לוס ג'ידיוס קי אין טודאס
 סוב'רי לויס דוי א ריי אחסורוס לוס סירקאנוס
 אי לוס לויס'אנוס (כה) פור אפי'מאר סוב'רי
 אייליוס פור סיאיה אינניאוס אה דיאה די
 קאטורני אהיל מי'די אדר אי אה דיאה די
 קינזי אינניאוס אין קאהה אינניאוס (כג)
 קומו לוס ד'אם קי אולגארון אינניאוס לוס
 ג'ידיוס די שוס אינניאוס אי א מיז קי
 פ'ואי טראסטורנאדו אייליוס די אנסייאה
 איגריאה אי די לימניאוס אה דיאה בואינו
 פור אזיר אייליוס די אס די קומניטי אי
 איגריאה אי אינניאוס פריינטיס קאהה וארון
 אסו קומפאנייתו אי בלדיב'אס אלוס דיזיאיה
 זום (כג) אי רייס'ארוס לוס ג'ידיוס אלו קי
 אינסיסארון פור אזיר אי אלו קי איסקרינ'יוס
 מהדסי אה אייליוס (כד) קי אמן אינניאוס
 המדתא א אגגי אנוסטיאדור די טודוס לוס
 ג'ידיוס פינסו סוב'רי לוס ג'ידיוס פור דיפירדי
 רלוס אי איג'ו גראנו א לה סואירטי פור קונ'
 סומירלוס אי פור דיפירדי לוס (כה) אי אין
 סו ויפיר די לאנניאוס אי לויס דיס'א קוק לה
 קארטה טורני פו פינסאמניאטו א מאלוקי
 פינסו אה

א תרגום
 פורקי המן אינ'ו די המדתא די סימין די
 אנוסטיאדור די טודוס לוס ג'ידיוס קי פינסו
 סוב'רי לוס ג'ידיוס פור אטימאר אייליוס אג'ו גראנו
 קי אייליא קוזה די לה סואירטי פור קונסומירלוס
 אי פור אטימאר אייליוס: אי קומו וירון איסקרי
 ואנוס די איל ריי קי המן אי שוס אינ'ו אנוס אינקולגא
 דוס סוב'רי לה אורקה דיאס מונג'וס דיס'ירון פורקי
 אגאש מאניר סו קאלאכ'רינה סוב'רי לה אורקה
 מאטוסאלו איל ריי אלוס פיליגרינוס די לוס גנעיניס
 אורקה די פריסיפיו די סיגאדה די סיואדאס אשטה
 קי מיזש אי קואנדו איראן קאזה די ישראל
 בית המקדש איראן דיזיינטיס אייליוס לוס פואינ'לוס
 די ישראל אי דינאן אייליוס פורקי אינסיסאר'יוס

כד) כה המן בן המדתא חשב להומס
 ולאבדם: (כה) ונבאה אסתה אל המלך
 לתחנן לוא: אמר עם הספר: אמר המלך
 נסיו זאיה לכחוב ספרוס שתשוב מהשבתו
 הרעה ברלשו:
 על

חשב על היהודים על ראשו ורתלו אתו
 ואת בניו על העץ (כו) על כן קראו לימים
 הנלה פורים על שם הפור על כן על כל
 דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה
 הגיע אליהם (כז) קימו וקבלו היהודים עליהם
 ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם ולא
 יעבור להיוח עשים את שני הימים האלה
 ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה : והימים
 האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור
 משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר
 וימי

פינמו סוברי לוש ג'ידיום סוברי סו קאו
 סה אי קולגארון איל אי אה סוס איז'וס
 סוברי לה אורקה : (כו) פור טאנטו לייחמא
 רון אלום דיאש לוס איסטום פורים פור
 נומברי די ג'ראנו פור טאנטו פור טודאש
 פאלאנ'ראש די לה קארטה לה אישטה אי
 קי ויירון סוברי אישטו אי קי אליוגו איליוס
 (כז) אפ'ירמארון אי ריסיב'יירון לוש ג'ידיום
 סוברי איליוס אי סוברי סו סימין אי סוברי
 טודוש לום אג'ונטאדום קוניליוס אי נון
 פאסי פור סיחיר אזוינטים אה דוש לוש
 דיאש לום אישטום קומו סו איסקריטורה אי
 קומו סו טיימפו אין קאדה אכיו אי
 אכיו • (כח) אי לוש דיאש לום איסטום
 אינמינטאדום אי איג'וס אין קאדה ג'ירינאג
 סיו אי ג'ירינאסיו לינאז'י אי לינאז'י
 סינ'דאד אי סינ'דאד אי סינ'דאד אי סינ'דאד
 אי

הרגום

סו פאדרי סו מאנו אין לוש גנעוטיס לוש פיליגרינוס
 אי לוש מאטו איליוס • אי קואנטה מאש המן איל
 מאלו קי נוס'קו פור דיטרוואיר אטודה קאזה די
 ישראל סוברי אונה קואנטה מאש אי קואנטה מאש
 קי סיאה איל אי סוס איז'וס אינ'קולגאדום סוברי לה
 פ'ורקה טודוש לוש דיאש דיסימפרי :
 ובבאה אי אינ'סו אינטראר אסתר דינאטרי איל
 ריי דיס'ו לו קי אישטה אישקריטו איניל
 לינ'רו ארימאטאר ארימאטארש אמימבראשיון די
 עמלק דינאס'ו די לוש שילוש אי שי פארו המן די
 סו סימין די קאזה די עמלק אי פינשו פינ'סאמיינטו
 מאלו סוברי קאזה די ישראל אי לי סוב'יו סו פינ'
 סאמיינטו אין סו קאויה אי אינ'פ'ורקארון איל
 אי אה שוס איז'וס סוברי לה פ'ורקה :

רש"י
 (כו) על כן על כל דברי האגרת הזאת •
 נקבעו הימים האלה ולכך נכתבה לרעת דורות
 הנאים : ומה ראו • עושי המעשים האלה
 שעשאו : ומה הגיע אליהם • מה ראה
 אחשורוש שנשתמש בכלי הקדש ומה הגיע
 אליהם שבא שטן ורקד ביניהם והרג אתושת
 מה ראה המן שנתקנא במרדכי ומה הגיע
 אליו שחלו אותו ואת בניו ומה ראה מרדכי
 שלא יכרע ולא ישתחוה ומה ראתה אסתר
 שזימנה להמן (כז) הנלוים עליהם • גרים
 העתידיים להתגייר :
 ככתבם

על

פורקי לייחמארון איליוס אכסי לייחמארון אלוש דיאש לוש אישטוש פורים פור נומברי די
 לה שואירטי אי איל אפריטו קי אקונטיסיוו איליוס קומו אישטה אישקריטו אי דיקלארא
 די אינלה קארטה לה אישטה קי ויירון נואיטרוש פאדריש פור אסיטיגואר לוש דיאש לוש אישטוש
 פור לאס מאראויאש קי איזו איליוס סיניור די איל מונדו אי פור אישטו לו איז'ירון קי סיפאן
 שוס איז'וס סוברי אישטו לו קי ליש אקונטיסיוו איליוס :
 אפ'ירמארון לוש די ארינ'ה לו קי ריסיב'יירון לוש ג'ידיוש סינ'רי איליוס אי סוברי שוס
 איז'וס

וַיְמִי הַפּוּרִים הַזֵּה לֹא יֵעָבְרוּ מֵחֹף
 הַיְהוּדִים וְזָכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרָעָם (ל) וְתִכְתֹּב
 אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה בֵּת-אֲבִיחַיִל וּמַרְדֳּכָי הַיְהוּדִי
 אֶת-כָּל-הַתְּקֵף לְקַיָּם אֶת-אֲגַרְתְּ הַפָּרִים הַזֹּאת
 הַשְּׁנִיחַ : וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל-כָּל-הַיְהוּדִים אֶל-
 שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינַת מַלְכוּת
 אַחַשְׁוֵרוּשׁ דְּבַר־שְׁלוֹם וְאַמֶּת (לא) לְקַיָּם אֶת
 יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם כַּאֲשֶׁר קָיָם
 עֲלֵיהֶם מַרְדֳּכָי הַיְהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 וְכַאֲשֶׁר קִיְמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זְרַעָם דְּבַר־
 הַצּוּמֹת וְזַעֲקָתָם (לב) וּמֵאֵם אֶסְתֵּר קָיָם
 דְּבַר־יְהוָה הַזֶּה וְנִכְתַּב בְּסֵפֶר (א) וַיִּשֶׁם
 הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ מִסַּעַל-הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם :
 וְכָל-מַעֲשֵׂה הַתְּקֵף וְגִבּוֹרָתוֹ וּפְרָשׁוֹת גְּדֻלַּת
 מַרְדֳּכָי אֲשֶׁר גִּדְּלוֹ הַמֶּלֶךְ הֵלֹוא־הֶם כְּתוּבִים
 עַל

אי דיאם די איל פורים לוס אישטעטע נון
 פאסין די אינטרי לוס ג'ידיוס אי סו מימרא
 סיוון נון סי טאו'ארה די סו סימין :
 (כט) אי איסקריב'יוו אסתר לה ריינה איז'ה
 די אביחיל אי מרדכי איל ג'ידיוו אה טודה
 פ'ורטאליזה פור אפ'ירמאר אקארטה די איל
 פורים לה אישטה לה סיגונדה : (ל) אי
 איגנאו קארטאם אה טודום לוס ג'ידיוס אה
 סיינטו אי וינטי אי סייטי פיב'ראדיס ריינו
 די אחשורוש פאלאב'ראם די פאם אי וירדאד
 (לא) פור אפ'ירמאר אה דיאש די איל פורים
 לוס איסטום איין סום טיימפוס קומו אפ'יר
 מארון סוב'רי איליוס מרדכי איל ג'ידיוו אי
 אסתר לה ריינה אי קומו אפ'ירמאר-ון סוב'רי
 בוס אלמאם אי סוב'רי סו סימין פאלאב'ראם
 די לוס אייונוס אי סו איסקלאמאסיוון :
 (לב) אי דיג'ה די אסתר אפ'ירמו פאלאב'ראם
 די איל פורים לוס אישטעטע אי פ'ואי איסקרי
 טו אינליב'רו (א) אי פוזו אילריי אחשורוש
 פיג'ה סוב'רי לה טיירה אי איין איולאש די
 לה מאר : (ב) אי טודה איג'ה די סו פ'ור
 טאיוזה אי סו צאראג'אניאה אי דיקלאראדורה
 די גראנדיזה די מרדכי קי לו אינגראנדיסיוו
 איל ריי די סיינטו איליוס איסקריטום
 סוב'רי

תרגום

איז'וס אי סוב'רי טודוס לוס גריס קי סי אינייאדין
 סוב'רי איליוס קי נון סי אישטאז'ין פור פיאיר אזוי
 נטיש אדוס לוס דיאש לוס אישטעטע קומו שוס איסקרי
 טוראש אי קומו שוס טיימפוס איין קאדה אנויו אי
 אנויו :
 ותכתב אי איסקריב'יוו אסתר לה ריינה איז'ה
 די אביחיל אי מרדכי איל ג'ידיוו אטודה
 פ'ורטאליזה פור אפ'ירמאר אה קארטה די א פורים
 איל אישטי סיגונדה ויס פורקי סי איש איל אנויו
 מעובר נון מילדאראן לה מגילה איין אדר פרימירו
 סאלוו איין אדר סיגונדו מילדאראן איליויא :
 וישם אי פוזו איל ריי אחשורוש פיג'ה סוב'רי
 מוראדוריש די לה טיירה אי קומו סופו
 אחשורוש אי קונסיוו איל פואיב'לו די אסתר אי סו
 נא

רשימה

ככתנכ • שתהא המגילה כתונה כת'אשורית :
 (כח) נזכרים • בקריאת מגילה : ופעשים •
 משתה ושמחה ויופ טוב לתת מנו'ומתנות :
 משפחה ומשפחה • מתאכספין יחד ואוכלים
 ושותין יחד וכך קנלו עליהם שימי הפורים
 לא יעבורו : וזכרם • קריאת מגילה : לא
 יסוף • תרגום שלא יתום דמתרגם עד תום
 עד דסף וא"ל לו להיות מגזרת פן הספו
 מגזירת עתה אספה יום אחד שאם כן היה
 לולכתוב לא יספה מזרעם : (כט) את כל
 חוקף • תוקפו של נס של אחשורוש ושל המן
 ושל מרדכי ושל אסתר : השניח • לשנה
 השניה חזרו ושלחו ספרים שיעשו פורים :
 (לג) ומאמר אסתר קיים כו' • אבהר בקסה
 מאת

על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס (ג)
כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש
וגדול היהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב
לעמו ודבר שלום לכל זרעו :

סוב'רי ליב'רו די פאלאנ'רה די לוש די'אש אה
רייש די מדי לוי פרס (ג) קי מרדכי א ג'דייו
סיגונדו אהיל ריי אחשורוש אי גראנדי חלוש
ג'דייוס אי אינוילונט'רו אה מוג'ידומנרי די
סוש אור מאנוס ריקריין ביין אה סו פואיב'לו
אי אב'לאן פאס אה טורו סו סימין :

תרגום

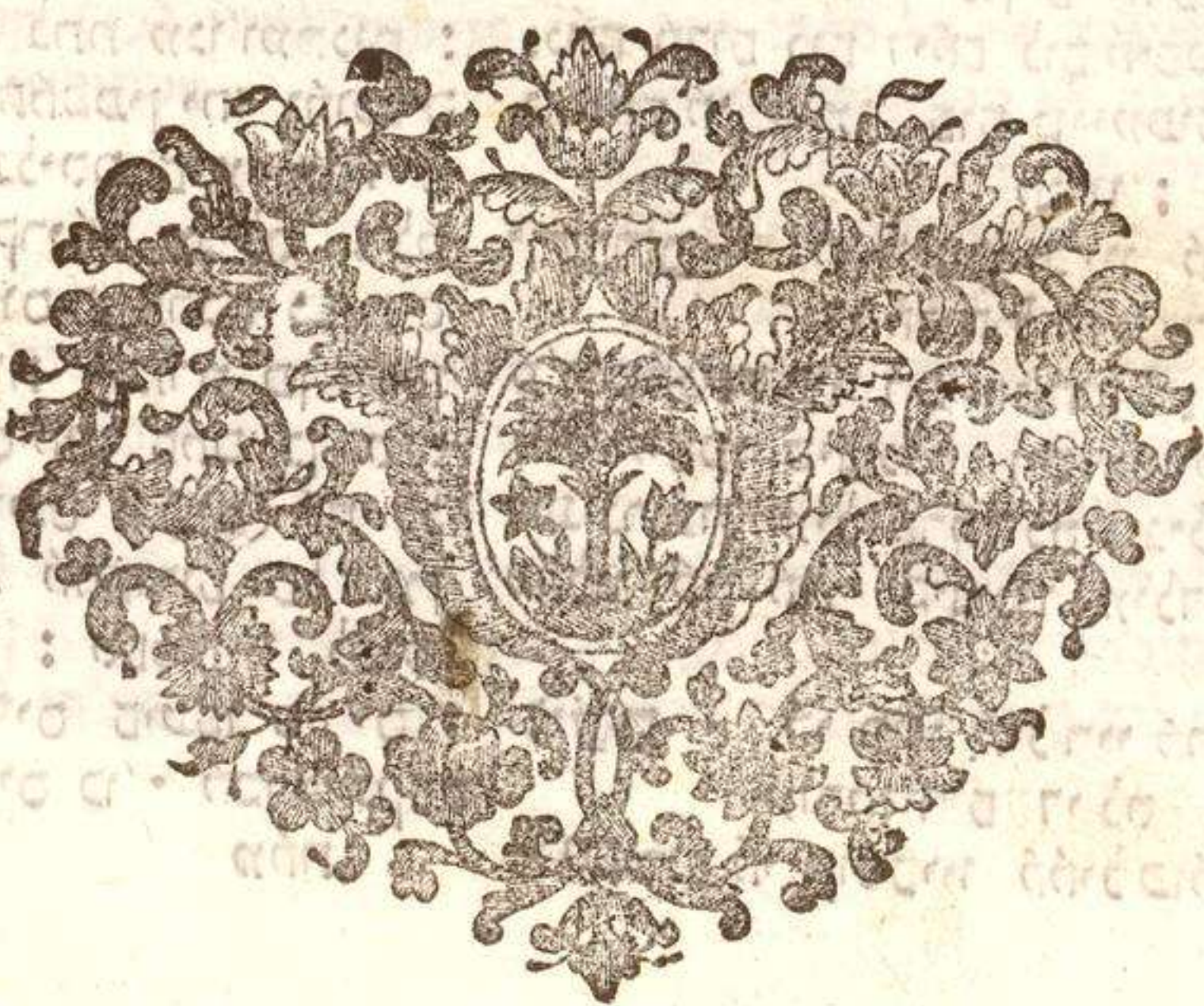
כאסימיטו פוזו אהיליוס פ'ורוס אינטרי איל מונדו
אי סוב'יס'טו אהיליוס וטורוס לוש אומות אי אה
טודוס לוש ריינוס אי פוזו פיג'ה סוב'רי לה טיירה
אי סוב'רי טודוס לוש מירקאדריש די לה מאר :

מאת חכמי הדור לקנעם ולכתוב ספר זה עם
שאר הכתובים וזהו ונכתב בספר (ג) לרוב
אחיו • ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו
מקצת סנהדרין לפי שנעשה קרוב למלכות
והיה נטל מחלמודו : לכל זרעו • מוכב
על עמו לכל זרע עמו :

כי פורקי מרדכי אילב'דייו אירה סיגונדו די
איל ריי אחשורוש אי גזנר אי וייז'ו די לוש
ג'דייוס אי גראנדי סוב'רי טודוס לוש פואיב'לוס די
קאב'ו די איל מונדו אי אשטה סו ק'ב'ו אירה אוליידה סו פ'אמה אי טודוס לוש רייס טימיאן די לא
נטרי די איל אי קומו לו ויאן אהיל סי איסטרימיסיאן די איל : איל מרדכי קי פ'ואי איל אינסי'
מפלמדו אה אלמישקלי פ'ינו אי אסימין אב'ה אלה איסטרילייא קלארה קי איסקלאריסי סו קלארי
דאר אינטרי לאס איסטרילייאס אי אסימין אב'ה אלה אלב'וראדה קיסאלי אין אורה די מאנייאנה
אי איל גראנדי די לוש ג'דייוס : אי אינוילונט'אן אין מוג'ידומנרי די שוש אירמאנוס אי בוש'קאן
ביין פארה סו פואיב'לו אי אב'לאן פאס אטורו סו סימין :

סכום פסוקי מגילת אסתר מאה וששים וששה

ה"ו ש"ל ב"ע בין ל"ד ול"א ע"י



סימן אברהם אמת חזק

קר

• שומע תפלות	• לאל שמים	• בירכתים	אפרוש כפים
• מי גילות מגילות	• אלה הדברים	• בינותי נספריס	בעזר יוצר אורים
• מר ואהלות	• טע"ס נ"ס	• נה אב"ות סיכ"ת חנ"ס	רסוק הנה הנכ
• שלמים ועולו"ת	• זאנה וראנה	• חמימות תהינה	הס חמ"ס תנינה
• גלות	• שלו"ח"ד נ"ן חפ"ר ו"ה א"א נגלות	• באמרי שפר	מגילת ספר

אחזו דרש • רב"י מתי"א נ"ן חר"ץ • וכו"ס שכל מפורש • נ"ה טל"ו האשכולות:
 סעד ללב עגום • הלועז ששמע תרגום • כח בלי גמגום • בעל גמולות
 אר"ס ל"ו מטוהרה • בשפה ברורה • נשנ"ת קר"ו מקראי עושה גדולות

• לפי רוב השני"ס • חרנה מעלות	• רודף שלמונים	חבר כה"א ני"ס
• מקי"ץ שנתי"ס • בקולי קולות	• א"ש הנני"ס	זהו פרויס
• יגאל. עם אש קנה • נורא עלילות	• לאל שוכן מעונה	קול אשא בתהינה
• וזאת ליהודה • ויבן היכלות	• אומה יחידה	אמן נא לעדה

אמר

המדעים שיינדודיטו חלק איש מאש ג'יקו די טודוש 5 חלקים לו
 איג'ימוש פרימירו שיינדו איי ג'ינטי קי טומאן אה פליגו איי איי
 ג'ינטי קי לו קירין אינטירו אינקאג'אדו קון אישטו טומאן אגורה דיטו חלק אישי
 אפ'ירמה פור טומאר איל ריסטודי לוש 4 חלקים אי קון אישטו איס זוכה קי
 סי איג'ין איין אישטאמפה אפ'ואירה די לה מצוה קי מירקו איל ליב'רו איי
 מילדה איניל או לודה האוטרוש קי מילדין פור איל או קי לי טופי איין קאזח
 פארה איל קי וייני קי טופי קי מילדאר אי ייא איס סאנ'ידו לה מעלה די דיטוש
 ליב'רוש איין לאדינו שיינדו קי טודו לוקי מילדה איל אומברי אינו אינטיינדי נו
 נ'אלי נאדה אפ'ואירה די ליב'רו די זוהר קון אישטו סי רוגה די לוש סינייוריש קי
 טומאן דיטו פליגו קי פאגי די וישטה פורקי קידה לה מלאכה פיר פ'אלטידאר די איל
 ריקאב'דו איי אנסי סי רוגה קי מירין די טואפר פליגו איל קי נו אב'י טומאדו
 אקי ביאה זוכה קי פור טו קאב'זו סי אישטאמפה וגדולה תורה שמקרבת את
 הגאולה נב"א :

על ידי המסדר במלאכת הקדש ה"ה החכם המ' כה"ר **ברוך** סותו ה"י

ועל ידי הפועל במלאכת הקדש ה"ה הנ"מ כה"ר **בעל אל** הלוי ה"י

וע"י הפועל במל"הק הנחור נחמד וחשוב כה"ר **שלמה** הלוי ה"י



